



चाग पहेंलो. ६२५४

आ पुस्तकणां

मिंदूरप्रकर मूल, टीका, भाषा, बालावबोध अने कथाओ सहित

तथा

श्री मन्हेमचंद्राचार्यकृत श्रीवीतरागस्तव

मक्षेप अर्थ सहित

अने

श्रीगौतमपृच्छा मूल बालावबोध तथा दृष्टान्तिक

कथामहित छे

तेने

श्रावक, जीमसिंह साणकें

श्रीमन्नापुगीमध्ये

निर्णयभागर आपखानागा आपावी प्रमिट्ट करचु छे

भवत १९४६-मने १८००

नरहरना सन १८६७ ना २५ मा आरुमजव आपवातो नव रद नानावो छे

શ્રી જનકથારત્નકોષ

પ્રસ્તાવના.

શ્રીજૈન ચાર કોપ ના ના પુસ્તકના પન્નર જાગ માંહેલો આ પ્રથમ જાગ ઠપાડુ બાહેર પડ્યો છે, તેમાં પ્રથમ વાલ જીવોને નીતિ તથા વૈરાગ્યાદિ સન્માર્ગોનો બોધ થવા માટે સિંદૂરપ્રકર નામા ગ્રંથ મૂલ તથા તેની ટીકા, જાણા, વાલાવબોધ અને કથાઈ સહિત દાખલ કરેલો છે. આ ગ્રંથમાં નીતિ વગેરે વિષયોનું એવી રીતે યથાતથ્ય નિરૂપણ કરેલું છે, કે વાંચનારા સાહેવોને હાલેહૂવ તે વાત તેવાજ સ્વરૂપે પરિણમ્યાવિના રહેજ નહિ. એવી રીતે આ ગ્રંથ માંહેલા વિષયો હૃદયમાં પ્રવેશ થયા પછી વાંચનાર જનોમાં તેવી રીતની પ્રવૃત્તિ પણ અવશ્ય થવી જોઈએ, કે જેથી તે વાંચનારા શ્રીવીતરાગ પરમાત્માની જાતિ કરવાને યોગ્ય થાય, માટે તે પછી તુરત વીજો ગ્રંથ શ્રીમન્મહાપંક્તિ શ્રીદેમાચાર્યજી વિરચિત શ્રીવીતરાગસ્તવ અર્થે સહિત આ ગ્રંથમાં દાખલ કરેલો છે. આ ગ્રંથ વાંચ્યા પછી સંસારમાં પ્રાણી માત્રને સુખ દુઃખની પ્રાપ્તિના હેતુનૂત એવાં જે શુભાશુભ કર્મ છે તેનું સ્વરૂપ જાણીને તેથી વિરક્ત થવાનો ઉદ્યમ કરવો જોઈએ. તે સમજવા માટે શ્રીગૌતમપૃષ્ઠા નામા ગ્રંથને મૂલ, વાલાવબોધ તથા કથાઈ સહિત આ જાગમાં ઠાપ્યો છે. આ ગ્રંથમાં શ્રીગૌતમસ્વામીયે જીવને સુખ દુઃખની પ્રાપ્તિનાં જૂદાંજૂદાં અડતાલીશ પ્રશ્ન પૂઠવાથી શ્રીમહાવીર સ્વામીયે શુભાશુભ કર્મોનાં ફલ દૃષ્ટાંતિક કથાઈ સહિત કહી દેલાડ્યાં છે. જે વાંચવાથી વાંચનારા સાહેવો સંસારથી જય પામતા થકા મનુષ્યજનવ પામીને ધર્મ માર્ગમાં પ્રવર્તવાને ઝંઝાલ થાય. અને તે પછી વલી સંસારના વિકલ્પણની દર્શાવનારી એવી એક ન્હાની હરિયાલી અર્થે સહિત ઠાપી છે. તે

પણ તેજ વિપયને પુષ્ટ કરનારી છે. એવી રીતે ન્હાના મહોટા ચાર ગ્રંથે કરીને આ પ્રથમ જાગ સમાપ્ત કર્યો છે. આ જાગ વાંચનારાંને અવશ્ય એ કરનારોજ થાશે એવી મને આશા છે.

જેમ આ પ્રથમ જાગ સંપૂર્ણ ઠપાડ તૈયાર થયો છે તેમ ત્રીજો જાગ તથા ત્રીજો જાગ પણ સંપૂર્ણ ઠપાડ તૈયાર થઈ ગયેલો છે. અને ચોથો જાગ પણ અડધો અડધ ઠપાડ ગયેલો છે. તોપણ હજી આ ગ્રંથના પૂર્વે થયેલા ગ્રાહકોનાં નામ મેં દાખલ કરેલાં નથી તેનું કારણ એ છે જે પ્રથમતો આ જ દિવસપર્યંત માત્ર આ ગ્રંથને આશ્રય દેનારા સક્કનની ૧૭૫ ને આશરે સહીયો આવી છે, તેમાં ઘણી સ્ત્રી સહીયો તો બહિર દેશાવરથીજ આવેલી છે, પણ મહોટા ડચ્ચવાન્ ધનાઢ્યો તરફથી જે મહોટી મદત મળવાની આશા છે, તેવા સાહેબોની પાસે મારાથી હજી જડ શકાયું નથી, તેથી હવે હું ચાર આઠ દીવસ મહારું લખવાનું તથા ઠાપવાનું કામ બંધ રાખીને તેમની પાસે જડ વિનંતી કરીને સંખ્યાબદ્ધ પુસ્તકોની મદત લેને પઠી આ પુસ્તકના ચોથા અથવા પાંચમા જાગમાં સમસ્ત ઉદારતા દર્શાવનારા મહાન્ જનોનાં નામ દાખલ કરી મહારા મનને આનંદ પમાડીશ.

ઉપર લખ્યા પ્રમાણે મહોટા ધનાઢ્યો પાસે સહીયો લેવા જવાનું હાલ મોં ફ રાખી કદાચિત્ પોણાવશો પુસ્તકોના આશ્રય આપનારા દેશાવરવાલા સાહેબોનાં જ નામ આ ત્રણ જાગમાં દાખલ કરું તો કદાચ કોઈ અજ્ઞ જનના મનમાં એવીજ શંકા ઉત્પન્ન થાય કે જૈન દર્શનમાં પુસ્તકોના વાંચનારા તથા આવા પુસ્તકોને ઠાપી પ્રસિદ્ધ કરનારને આશ્રય આપનારા અને શા ના રહસ્ય સમજનારા પરીક્ષક લોકોની ઘણીજ ન્યૂનતા છે, એવી લઘુતા થવાના જયથી આશ્રય આપનારા સ્વર્પ સંખ્યાવાલા સાહેબોનાં નામ આ પુસ્તકમાં દાખલ કરવાની મારી હિંમત ચાલી નહિ.

વલી આ જૈનકથાર કોષ નામે પુસ્તકના આગલથી ગ્રાહક થયેલા તથા થનારા સાહેબોને વિનંતિ કરવામાં આવે છે કે આ પુસ્તકના અગાઉથી ગ્રાહક થનારા સાહેબોની સહિત લેવાના લિષ્ટમાં એમ લખ્યું છે કે આ ગ્રંથના ઠ જાગ કરવા તેમાં સવાલક્ર શ્લોક સંખ્યાનો સમાવેશ કરવો અને જો આ ગ્રંથના બે હજાર પુસ્તકનાં આગલથી ગ્રાહક થાય તો વલી એક વીશ હજાર શ્લોક સંખ્યાનો એક સાતમો જાગ પણ ઠાપીને અગાઉ.

ગ્રાહ થનારા સાહેબોને એક જાગ વઢીસ દાઢલ આપવો, એવી રીતે પ્રસિદ્ધતા કરી છે પરંતુ આજ દિવસ સુધી સુમારેં પોણાવસો પુસ્તકોના ગ્રાહક થયા છે, અને હજી હોટા મહોટા ડબ્બવાન શ્રી 'ત શ્રાવકો પાસેંથી હીયો આવી નથી તેથી તેડ સાહેબો પાસેં જતાં જે સહિત લગે તે એ ઠી કરતાં પણ એ હજાર પુસ્ત ના ગ્રાહક થાય એવી આશા રાખી શકાતી નથી તો વલી વે હજાર પુસ્ત ના ગ્રાહક થવાની વાત તો સ્વપ્નાંતરમાં પણ કે રચાય ? આવા કારણથી પ્રથમ ઢપાયેલા લીષ્ટમાં લખવા પ્રમાણે સાતમો જાગ વઢીસ આપવાથી હું મો લો થડ શકું હું.

તથાપિ તે વાત ઉપર લઢ ન આપતાં ત્ર મહારી શ્રીજિનધર્મ સંબંધિ પુસ્તકોનો ઉદ્ધાર થવાની અનિલાષા પૂર્ણ થવા ટે એ પુસ્તકમાં જો પણ મહારી ગરીબ અવસ્થાને લીધે મને ઘણુંજ સંકટ વેતરું પડશે તે સંબંધિ દરાર ન કરતાં પ્રથમ લખેલા ઢ જાગ ધ્યે ૧૨૫૦૦૦ શ્લોક તથા વઢીસના જાગ હિંદો ૨૧૦૦૦ શ્લોક અને વલી શ્રાદ્ધવિધિ ગ્રંથ વધારે દાઢલ કરવાનો નિરધાર કહ્યો છે, તેમજ બીજા ગ્રંથોમાં પણ હાથની લખેલી પ્રતો કરતાં ફરીથી હું જ્યારે આજની રૂઢી પ્રમાણે તે વાત ખૂલાસા પૂર્વક મહારે હાથેં લખું હું તેવારે પૂર્વે લખેલી સંખ્યામાં વધારો થતો જાય છે. એવીરીતેં વધવાથી આ પુસ્તક માં લગજગ એક લાખ ને સીતેર હજાર શ્લો સંખ્યાના ગ્રંથોનો માવેશ કરીને તેના પૂર્વે લીષ્ટમાં લખેલા ઢ જાગ તથા વઢીશનો એક જાગ મલી સાત જાગને વડલે હવેથી જૂદા જૂદા પત્રર અથવા સોલ જાગ કરવાનો નિર્ધાર કહ્યો છે. તે માંહેલો આ પ્રથમ જાગ ઢપાડ વાહેર પડ્યો છે, અને ધારવા પ્રમાણે આ ચાલુ સાલમાં એટલે ૧૯૪૬ ની શાલની આઠર સુધી અથવા ૧૯૪૭ ના નવા વર્ષની સરુઆત થતા સુધીમાં જોકોડ વિગ્ર નહિ પડશે તો લગજગ વધા મલી ઢ જાગ ઢા પીને વાહેર પાડીશ એવી હું ઝમેદ રાખું હું.

એ પત્રરે જાગ અથવા શોલ જાગમાં જે જે ગ્રંથો આવશે તે, તથા તે સર્વે જાગની અનુક્રમણિકા, પ્રસ્તાવના, ટાઈટલપેજ આદિક જે જે વાવતો આવશે તે સર્વ વાવતોના મલીને જેવા આ જાગમાં ૩૦૦ છપ્પનો ઢેહેલો આંક છે, તેના સુપરરાયલ આઠ પેજી ૩૦૥૥ ફરમા થયા છે, તેવા અઢારે જાગમાં આવસો ફરમાના ૬૪૦૦ પેચની સંખ્યામાં જેટલા ગ્રંથ આવશે તેટ

ला ग्रंथ अवश्य ठपाओ, ए वात निःसंशय जाणवी, एवी कबुलात हुं आ गलथी ग्राहकथनारा साहेबोने आपुहुं, तेमांपण महाराथी बनओ त्यांमुधी वे फारम वधारे ठापीश पण तेथी उठां ठापीश नही. माटे सर्व मुझ ज नोने विज्ञप्ति करुंहुं के आवा उत्तम कार्यमां जो प्रतिदिन मदद करओ तो हुं निरंतर तेवा कार्यो करवामां उत्सुक रहीश इत्यजम्.

ह्मापना.

वांचनारा साहेबाने अरज करुंहुं के श्रीसिंदूरप्रकरनी कथावाली एकज प्रत महारी पासे हती, तेपण एटली अशुद्ध अने यद्वातद्वा लखेली हती के तेनो खुलासो आहीं लख्यो जाय नहीं पण हरहमेश जे साहेबो पासे हाथनां लखेला ग्रंथो वांचवामां आवे ठे. ते साहेबो ते ग्रंथोविषे सारीपेठे जाणताज हओ. तेमज टीकावाली प्रत कोइ कथा सहित न होवाथी क थाउनां लखाण पण यथातथ्य थयेलां न हतां.

तथा श्रीवीतरागस्तवनी अवचूरी उपरथी बालावबोध कस्यो ठे अने ते ग्रंथ श्रीमत्हेमचंदाचार्यविरचित कठणविषयवालो होवाथी संपूर्ण महोटी टीकाना अजावथी खरेखरो जाषांतर थयेलो गणाय नही. वली श्रीगौतम पृष्ठा ग्रंथ महोटी कथाउवालो महारीपासें मोछुद हतो परंतु तेनी कथा उ घणीखरी मागधी जाषामांज लखेली होवाथी तेनुं जाषांतर संपूर्ण मा गधीजाषाना जाणकार विना थवुं अशक्य जाणीने मात्र सारचूत न्हानी कथाउ वालो सुमारेबावीसो श्लोकनो ग्रंथज आ पुस्तकमां दाखल कस्यो ठे. ते ग्रंथनी प्रतो पण सर्व एकज पद्धतिनी असलना लखाणनी होवाथी शोधन करवामाटे निराधार थवुं पड्युं तेथी मात्र जाषामांज सुधारो करीने सर्व ग्रंथो ठाप्या ठे, तेमां जे कांइ महाराथी न्यूनाधिक वचन सिद्धांत विरोध लखायुं होय ते संबंधि महारी चूलनुं सर्व वांचनार श्रीसंघनी स द्द हुं मिच्छाड्कड देउंहुं.

श्रावक. जीमसिंह माणक.

અસ્ય પુસ્તકસ્યાનુક્રમણિકા.



તિહાં ચમ સિંદૂરપ્ર રાઘ્યગ્રંથની અનુ ણિકા.

ક્રમાંક.	વિષય.	ક્રં.
૧	પહેલા શ્લોકમાં મંગલાચરણ તથા સાંજલનારાને આશીર્વાદ.	૧
૨	વીજા કાવ્યમાં સ નપુરુષોપ્રત્યે ગ્રંથકર્તાની વિદ્વતિ.	૨
૩	ત્રીજા કાવ્યમાં આગમાનુસારેં જવ્યજિનને હિતોપદેશ. ...	૪
૪	ધર્મને વિપે પ્રમાદ ન કરવા આશ્રયી લલિતાંગકુમરની કથા.	૬
૫	ચોથા કાવ્યમાં મનુષ્યજનનું ડુર્લભપણું વર્ણવ્યું છે. ...	૧૬
૬	નુષ્યજનના ડુર્લભપણાવિપે દશ દૃષ્ટાંતની દશ કથા.	૧૭
૭	પાંચમા કાવ્યમાં મનુષ્યજનનો સર્વોત્કૃષ્ટ જય કહ્યો છે. ..	૨૧
૮	ઢઢઢા કાવ્યમાંસંસારના વિષયમાટેં ધર્મનો ત્યાગ કરનાર મૂઢનું લક્ષણ.	૨૨
૯	મૂઢ અમૂઢ ઉપર શશી અને સૂર વે જાણની કથા. . . .	૨૪
૧૦	સાતમા કાવ્યમાં મનુષ્યજન્મનું તથા ધર્મસામગ્રીનું ડુર્લભપણું.	૨૫
૧૧	આઠમા કાવ્યમાં એ ગ્રંથમાં કહેલા ઉપદેશનાં દ્વારો કહ્યાં છે.	૨૬
૧૨	નવમાથી વારમા શ્લોકમાં શ્રીતીર્થંકરની જ્ઞાતિનું વર્ણન છે. ...	૨૭
૧૩	તેરમાથી શોલમા શ્લોકોમાં ગુરુની જ્ઞાતિનું વર્ણન છે. ..	૪૪
૧૪	કુવોધના વિદલન કરનાર શ્રીગુરુ છે તે ઉપર સૂર્યાનંદેવની યા.	૪૭
૧૫	ગુરુસેવા કરનાર ઉપર શ્રીગૌતમસ્વામીની કથા.	૫૨
૧૬	સત્તરમાથી વીશમા શ્લોકોમાં જિનમત તથા સિદ્ધાંતમાહાત્મ્ય.	૫૩
૧૭	સિદ્ધાંતશ્રવણ ઉપર રોહિણીયા ચોરની કથા. ...	૫૬
૧૮	અઠવીશથી ચોવીશમા કાવ્ય પર્યંતસંઘનો મહિમા કહ્યો છે.	૬૩
૧૯	શ્રીસંઘમહિમા ઉપર જરતચક્રવર્તીની કથા.	૬૭
૨૦	પચ્ચીશથી અઠાવીશમા શ્લોકમાં હિંસાનો નિપેદ્ય કહ્યો છે. ...	૭૦
૨૧	જીવદયાની ઉપર દામનકની કથા કહી છે. ..	૭૫
૨૨	ઉગણત્રીશથી વત્રીશમા શ્લોકોમાં સાચું બોલવાનો પ્રજાવ.	૭૮
૨૩	સત્યવચન ઉપર વસુરાજાની કથા કહી છે. ..	૮૩
૨૪	તેત્રીશથી ઠત્રીશમા શ્લોકમાં અદત્તાદાનવ્રત સ્વરૂપ છે. ...	૮૫

૨૫ અદત્તવ્રત ઉપર નાગદત્તની કથા.	૮૯
૨૬ સાહત્રીશથી ચાલીશમા શ્લોકોમાં બ્રહ્મચર્યનું સ્વરૂપ. ...	૯૧
૨૭ એકતાલીશથી ચુમ્માલીશમા શ્લોકપર્યંત પરિગ્રહના દોષ કહ્યો છે. ...	૯૬
૨૮ પરિગ્રહ વિષે મમ્મણગોત્રની કથા.	૧૦૧
૨૯ પીસ્તાલીશથી ઝંગણપચ્ચાશમા કાવ્યમાં ક્રોધનો જય કહ્યો છે.	૧૦૨
૩૦ ક્રોધ ત્યાગની ઉપર ગજસુકુમારની કથા.	૧૦૭
૩૧ ઝંગણપચ્ચાસથી ત્રેપનમા કાવ્યોમાં માનના દોષ કહ્યો છે.	૧૦૮
૩૨ માનના ત્યાગ ઉપર નંદીપેણની કથા.	૧૧૨
૩૩ ત્રેપનથી ઢપન્નમા કાવ્યોમાં માયાનો ત્યાગ કહ્યો છે.	૧૧૨
૩૪ સત્તાવન્નથી શાતમા કાવ્યસુધી લોચનો ત્યાગ કહ્યો છે.	૧૧૬
૩૫ લોચની ઉપર સાગરગોત્રની કથા કહી છે.	૧૨૧
૩૬ એકશતથી ચોશતમા કાવ્યોમાં સૌજન્યતા રાખવાનો ઉપદેશ છે.	૧૨૨
૩૭ સૌજન્ય ઉપર વિક્રમરાજાની કથા કહી છે.	૧૨૭
૩૮ પાંસતથી અઢશઠમા કાવ્યોમાં ગુણીજનના સંગનું વર્ણન છે.	૧૨૧
૩૯ સારા નરસાની સંગત ઉપર વે પોપટની કથા.....	૧૨૬
૪૦ ઝંગણોતેરથી વઢોતેરમા કાવ્યસુધી ઇન્દ્રિયજયનો ઉપદેશ.	૧૩૭
૪૧ ઇન્દ્રિયદમન ઉપર સાત્યકીની કથા.	૧૪૧
૪૨ વઢોતેરથી ઠહોતેરમા કાવ્યસુધી લક્ષ્મીનો સ્વજાવ કહ્યો છે.	૧૪૪
૪૩ લક્ષ્મીની ચંચલતા વિષે સુંદરરાજાની કથા.	૧૪૯
૪૪ સત્યોતેરથી એંશીમા કાવ્યોમાં દાનનો ઉપદેશ છે.	૧૪૯
૪૫ દાન પૂજા વિષે અમરસેન વીરસેનની કથા.	૧૫૪
૪૬ એકાશીથી ચોરાશીમા કાવ્યોમાં તપનો ઉપદેશ છે.	૧૫૮
૪૭ તપ ઉપર વસુદેવના જીવ નંદીપેણની કથા.	૧૬૨
૪૮ પચ્ચાશીમાથી અઠાશીમાં કાવ્યોમાં શુચ્ચનાવનો ઉપદેશ છે.	૧૬૨
૪૯ નેવ્યાશીથી બાણુમા કાવ્યોમાં વૈરાગ્ય દર્શાવ્યો છે.	૧૬૮
૫૦ વૈરાગ્યની ઉપર સનત મારની કથા કહી છે.	૧૭૨
૫૧ ત્રાણુથી અ ણુમા કાવ્યસુધી સામાન્ય ઉપદેશ કહ્યો છે.	૧૭૭
૫૨ નવાણુમા કાવ્યમાં ગ્રંથનું સમર્થન કહ્યું છે.	૧૮૨
... સોમા કાવ્યમાં પ્રશસ્તિ કરીને ગ્રંથ સમાપ્ત કર્યો છે.	૧૮૨

શ્રીહિમચંદ્રાચાર્યકૃત શ્રીવીતરાગ સ્તવની અનુક્રમણિકા.

ક્રમાંક.	પ્રકાશનામ.	કાવ્ય.	પૃષ્ઠ	ક્રમાંક.	પ્રકાશના	કાવ્ય.	પૃષ્ઠ	ક્રમાંક.	પ્રકાશના	કાવ્ય.	પૃષ્ઠ
૧	પ્રસ્તાવના..	...	૯	૧૮૫	૧૧ મહિમા	વ.	૮	૨૦૫			
૨	સહજાતિશય.	૮	૧૮૬	૧૨ વૈરાગ્ય	સ્તવ.	૮	૨૦૭		
૩	મૈત્ર્યાતિશય.	...	૧૫	૧૮૮	૧૩ હેતુનિરાસ.	૮	૨૦૮			
૪	સુરકૃતાતિશય.	.	૧૪	૧૯૦	૧૪ યોગસ્તવ.	૮	૨૧૦		
૫	પ્રાતિહાર્યાતિશય....	૯	૧૯૩	૧૫ નક્તિ	વ.	૯	૨૧૧		
૬	પ્રતિપદ્ધનિરાસ.	૧૨	૧૯૫	૧૬ આત્મગર્હાસ્તવ.	૯	૨૧૩				
૭	જગત્કર્તૃનિરાસ.	૮	૧૯૭	૧૭ શરણગમન.	૮	૨૧૫				
૮	एकांतवादनिरास.	૧૨	૧૯૯	૧૮ કઠોરોક્તિસ્તવ.	.	૧૦	૨૧૬				
૯	કલિકાલ સ્તવ.	.	૮	૨૦૨	૧૯ આઙ્ગાસ્તવ.	.	૮	૨૧૮			
૧૦	અદ્ભુત સ્તવ.	૮	૨૦૪	૨૦ વીતરાગ સ્તવ.	૯	૨૧૯					

ગૌતમપૃષ્ઠાની અનુક્રમણિકા.

૧	મંગલાચરણ તથા અડતાલીશ પૃષ્ઠાનાં નામ.	...	૨૨૧
૨	જિનવાણી સાંજલતાં તૃપાદિક મટે તે ઉપર દોશીની કથા.	૨૨૩	
૩	નરકગતિ પામવા ઉપર સુન્નૂમ ચ વર્તીની થા.	૨૨૪
૪	દેવગતિ પામવા ઉપર આનંદશ્રાવકની કથા.	..	૨૨૦
૫	મનુષ્ય તિર્યંચગતિ પામવા ઉપર સાગરચંદ્ર અશોકદત્તની થા.	૨૨૪	
૬	જે કર્મને યોગે પુરુષ મરી વિવેદ પામે અને સ્ત્રી મરી પુરુષ વેદ પામે તેની ઉપર ૫ અને પદ્ધિ નીની કથા.	૨૨૬
૭	નપુંસક વેદ પામવાની ઉપર ગોત્રાસની કથા.	૨૨૮
૮	અલ્પાયુ પામવા આશ્રયી યજ્ઞદત્ત અને શિવ મારની કથા...	૨૨૯	
૯	સંપૂર્ણ આયુ પામવા ઉપર દયાવાન્ રૂષિની કથા.	..	૨૪૧
૧૦	જોગી તથા જોગ રહિત થાય તે ઉપર ધનસારજોતની કથા.	૨૪૨	
૧૧	સોનાગીડુર્જાગીપણા ઉપર રાજદેવ તથા જોગદેવની કથા.	૨૪૫	
૧૨	સુબુદ્ધિ અને હુર્બુદ્ધિ પામવા ઉપર સુબુદ્ધિ હુર્બુદ્ધિની કથા.	૨૪૭	
૧૩	પંક્તિપણું અને મૂર્ખપણું પામવા ઉપર આંવા લીંવાની કથા.	૨૫૦	

१४ शूरवीरपणुं धीरपणुं अने वीहीकणपणुं पामवा उपर अन्नय सिंह अने धनसिंह ए वे जाइनी कथा. . .	२५३
१५ जणेली विद्या सफल न थाय, ते उपर नापितनी कथा.	२५६
१६ जणेली विद्या सफल थाय. ते उपर श्रेणिक राज्ञानी कथा.	२५७
१७ जेनी प्राप्त थयेली लक्ष्मी स्वल्पकालमां जती रहे तथा जेने लक्ष्मी मलतीज जाय, ते उपर सुधन अने मदनशेठनी कथा.	२५८
१८ घणी लक्ष्मी स्थिर थइ रहे, ते उपर गालिजर्ननी कथा.	२६१
१९ जे पुरुषने संतान प्राप्ति न थाय. तथा जे पुरुषने घणां संताननी प्राप्ति थाय ते उपर ढेगल अने ददानी कथा. . .	२६४
२० जे बहेरो अने जात्यंध थाय, ते उपर वीरमनी कथा. . .	२६७
२१ जेने अन्न पचे नहीं, ते उपर रोहिणीना जीव दुर्गंधानी कथा.	२६९
२२ कोढीयापणुं पामवानी उपर गोसलीयानी कथा. . .	२७६
२३ कुवडापणुं पामवा उपर धनदत्त अने धनश्रीनी कथा.	२७७
२४ दासपणुं पामवानी उपर सोमदत्त पुरोहितनी कथा.	२८०
२५ दरिडीपणुं पामवा उपर श्रेष्ठीपुत्र मनोरथनी कथा. . .	२८१
२६ घणुं प्रख्यात महर्षिक थवा उपर पुण्यसारनी कथा. . .	२८३
२७ रोगी नीरोगीपणुं पामवा उपर अट्टणमल्लनी कथा.	२८६
२८ हीण अंगवाला उपर ईश्वरशेठना पुत्र दत्तनी कथा.	२८७
२९ मूकपणुं तथा टूटापणुं पामवा उपर अग्निशर्माणी कथा.	२९०
३० पांगलापणुं पामवा उपर कर्मणहालीनी कथा. . .	२९३
३१ रूपतथा रूप पामवा उपर जगसुंदर अने असुंदरनी कथा.	२९४
३२ जे घणी वेदना पामे, तेनी उपर लोढानी कथा.	२९६
३३ असोहामणी वेदना न पामवा उपर जिनदत्तनी कथा. . .	२९८
३४ एकेंडियपणुं पामवा उपर मोहकनी गाथा.	३००
३५ जे घणुं संसार बधारे, संसार परित्रमण करे तथा जे अल्पसं सारीपणुं पामे, तेनी उपर शूर अने वीरनी कथा. . .	३०१
३६ मोह सुख पामवा उपर अन्नयकुमारनी कथा. . .	३०५
१ वैराग्यजावने दर्शावनारी हरियाली अर्थसहित. . .	३०७

અથ

॥ શ્રી સિંદૂરપ્ર રઃ પ્રારખ્યતે ॥

ગ્રંથના પ્રારંભમાં 'થ ત્તિ પોતાના જે ૬ દેવ તેના ચરણ ર રણ
રૂપ મંગલાચરણ પૂર્વક આ ગ્રંથ સાંજનનારાત્રને આશીર્વાદ દે છે.

॥ શાર્દૂલવિ િહિતવૃત્તદ્વયમ્ ॥

॥ સિંદૂરપ્રકરસ્તપઃકરિશિરઃક્રોડે કષાયાટવી, દા
ર્નિચયઃ પ્રબોધદિવસપ્રારંભસૂર્યોદયઃ ॥ મુક્તિ
સ્ત્રી કુચકુંજ (વદનૈક) કુંકુમરસઃશ્રેયસ્તરોઃ પલ્લવ,
પ્રોદ્ધાસઃ ક્રમયોર્નિર્ઘ્યુતિનરઃ પાર્શ્વપ્રજોઃ પાતુ વઃ॥૨॥

અર્થઃ—(પાર્શ્વપ્રજોઃ કે) શ્રીપાર્શ્વનાથ પ્રભુના (યોઃ કે) ચરણ
જે તેમના (નચ કે) નચ, તેની (ધ્યુતિ કે) ાંતિ, તેનો (નરઃ કે)
સમૂહ, તે (વઃ કે) તોને (પાતુ કે) રક્ષણ રો. હવે તે નચકાં
તિસમૂહ કેહવો છે ? તો કે (તપઃ કે) તપરૂપ (રિ કે) હસ્તી,
તેના (શિરઃ કે) સ્ત, તેનો (ક્રોડે કે) ધ્યનાગ જે કુંજસ્થલ તેને વિપે
(સિંદૂરપ્ર રઃ કે) સિંદૂરના પુંજ સમાન છે, વલી (કષાયા કે) ક્રોધ,
ાન, યા, લોજ, તે રૂપ (ઑટવી કે) વન, તેને વાલવા માટે (દા
ર્નિચયઃ ે) વનના અગ્નિ ની જ્વાલાના સમૂહની તુલ્ય છે. વલી (પ્ર
બોધ ે) જ્ઞાન તે રૂપ જે (દિવસ કે) દિવસ તેનો (પ્રારંભ કે)
ઉદય, તેને વિપે (સૂર્યોદયઃ કે) સૂર્યોદય સદૃશ છે, વલી (મુક્તિ િ કે)
રિ રૂપ જે િ, તેના (ુચકુંજ કે) નકુંજ, તેને વિપે (કુંકુમરસઃ
કે) કું મરસના લેપન સમાન છે, તથા (શ્રેયસ્તરોઃ કે) કલ્યાણરૂપ
જે વૃદ્ધ તેના (પલ્લવ કે) નવાંકુર તેનો છે (પ્રોદ્ધાસઃ કે) ઉત્પત્તિ જે
કી, એવો છે. આ શ્લોકમાં નચકાંતિસમૂહની રક્તતા છે, માટે સિંદૂર
ની ડપમા આપી છે. તથા વલી આ શ્લોકમાં કોઈ ટેકાણે (મુક્તિ
િવદનૈકકુંકુમરસઃ) એવો પણ પાઠ છે. તેનો અર્થ એવી રીતે છે કે મુક્તિ
સ્ત્રીનું શોભાયમાન જે મુખ તે મુખકમલ રંગવાને વિપે કુંકુમરસ લેપન

- ૧૪ શૂરવીરપણું ધીરપણું અને વીહીકણપણું પામવા ઉપર અન્ય સિંહ અને ધનસિંહ એ વે જાણી કથા. ૨૫૩
- ૧૫ જણેલી વિદ્યા સફળ ન થાય. તે ઉપર નાપિતની કથા. . . ૨૫૬
- ૧૬ જણેલી વિદ્યા સફળ થાય, તે ઉપર શ્રેણિક રાજાની કથા. . . ૨૫૭
- ૧૭ જેની પ્રાપ્ત થયેલી લક્ષ્મી સ્વલ્પકાલમાં જતી રહે તથા જેને લક્ષ્મી મલતીજ જાય, તે ઉપર સુધન અને મદનજોતની કથા. ૨૫૮
- ૧૮ ઘણી લક્ષ્મી સ્થિર થઈ રહે, તે ઉપર ગાલિનર્મની કથા. . . ૨૬૧
- ૧૯ જે પુરુષને સંતાન પ્રાપ્તિ ન થાય, તથા જે પુરુષને ઘણાં સંતાનની પ્રાપ્તિ થાય તે ઉપર દેશલ અને દદાની કથા. . . ૨૬૪
- ૨૦ જે વહેરો અને જાત્યંધ થાય, તે ઉપર વીરમની કથા. ૨૬૭
- ૨૧ જેને અન્ન પચે નહીં, તે ઉપર રોહિણીના જીવ હુર્ગધાની કથા. ૨૬૯
- ૨૨ કોઢીયાપણું પામવાની ઉપર ગોસલીયાની કથા. ૨૭૬
- ૨૩ કુવડાપણું પામવા ઉપર ધનદત્ત અને ધનશ્રીની કથા. . . ૨૭૭
- ૨૪ દાસપણું પામવાની ઉપર સોમદત્ત પુરોહિતની કથા. ૨૮૦
- ૨૫ દરિડીપણું પામવા ઉપર શ્રેષ્ઠીપુત્ર મનોરથની કથા. ૨૮૨
- ૨૬ ઘણું પ્રખ્યાત મહર્ષિક થવા ઉપર પુણ્યસારની કથા. .. ૨૮૩
- ૨૭ રોગી નીરોગીપણું પામવા ઉપર અટ્ટણમલ્લની કથા. . . ૨૮૬
- ૨૮ હીણ અંગવાલા ઉપર ઈશ્વરજોતના પુત્ર દત્તની કથા. . . ૨૮૭
- ૨૯ મૂકપણું તથા ટૂંટાપણું પામવા ઉપર અગ્નિશર્માની કથા. ૨૯૦
- ૩૦ પાંગલાપણું પામવા ઉપર કર્મણહાલીની કથા. ૨૯૩
- ૩૧ રૂપતથા કુરૂપ પામવા ઉપર જગસુંદર અને અસુંદરની કથા. ૨૯૪
- ૩૨ જે ઘણી વેદના પામે, તેની ઉપર લોઢાની કથા. ૨૯૬
- ૩૩ સોદામણી વેદના ન પામવા ઉપર જિનદત્તની કથા. . . ૨૯૮
- ૩૪ એકેન્દ્રિયપણું પામવા ઉપર મોહકની ગાથા. ૩૦૦
- ૩૫ જે ઘણું સંસાર વધારે, સંસાર પરિત્રમણ કરે તથા જે અલ્પસંસારીપણું પામે, તેની ઉપર શૂર અને વીરની કથા. ૩૦૨
- ૩૬ મોહ સુખ પામવા ઉપર અન્યકુમારની કથા. ૩૦૫
- ૧ વૈરાગ્યજાવને દર્શાવનારી હરિયાલી અર્થસહિત. ૩૦૭

અથ

॥ શ્રી સિંદૂરપ્રકરઃ પ્રારંભ્યતે ॥

ના પ્રારંભમાં ગ્રંથ ત્તી પોતાના જે ઇષ્ટદેવ તેના ચરણ સ્મરણ રૂપ મંગલાચરણ પૂર્વે આ ગ્રંથ સાંજનનારાત્રને આશીર્વાદ દે છે.

॥ શાર્દૂલવિ ઝીડિતવૃત્તદ્વય ॥

॥ સિંદૂરપ્રકરસ્તપઃકરિશિરઃક્રોડે કષાયાટવી, દા
વાર્નિચયઃ પ્રબોધદિવસપ્રારંભસૂર્યોદયઃ ॥ મુક્તિ
સ્ત્રી કુચકુંજ (વ નૈક) કુંકુમરસઃશ્રેયસ્ રોઃ પદ્મવ,
પ્રોદ્ધાસઃ ક્રમયોર્નિર્ણયદ્યુતિનરઃ પાર્શ્વપ્રજોઃ પાતુ વઃ ॥૧॥

ર્થઃ—(પાર્શ્વપ્રજોઃ કે) શ્રીપાર્શ્વનાથ પ્રભુના (મયોઃ કે) ચરણ
જે તેમના (નચ કે) નચ, તેની (દ્યુતિ કે) ાંતિ, તેનો (નરઃ કે)
સમૂહ, તે (વઃ કે) તમોને (પાતુ કે) રક્ષણ કરો. હવે તે નચકાં
તિસમૂહ કેહવો છે ? તો કે (તપઃ કે) તપરૂપ (રિ કે) હ િ,
તેના (શિરઃ કે) , તેનો (ક્રોડે કે) મધ્યનાગ જે કુંજસ્થાન તેને વિપે
(સિંદૂરપ્ર રઃ કે) સિંદૂરના પુંજ સમાન છે, વલી (કષાય કે) ક્રોધ,
માન, યા, લોન, તે રૂપ (અટવી કે) વન, તેને વાલવા માટે (દા
વાર્નિચયઃ ે) વનના અગ્નિની જ્વાલાના સમૂહની તુલ્ય છે. વલી (પ્ર
બોધ ે) જ્ઞાન તે રૂપ જે (દિવસ કે) દિવસ તેનો (પ્રારંભ કે)
ઉદય, તેને વિપે (સૂર્યોદયઃ કે) સૂર્યોદય સદૃશ છે, વલી (મુક્તિ િ કે)
કિરૂપ જે િ, તેના (કુચ ન કે) નકુંજ, તેને વિપે (કુંકુમરસઃ
કે) કુંકુમરસના લેપન સ ન છે, તથા (શ્રેયસ્તરોઃ કે) કલ્યાણરૂપ
જે વૃદ્ધ તેના (પદ્મવ કે) નવાંકુર તેનો છે (પ્રોદ્ધાસઃ કે) ઉત્પત્તિ જે
થકી, એવો છે. ૧ શ્લોક નચકાંતિસમૂહની ર તા છે, માટે સિંદૂર
કરની ડપ આપી છે. તથા વલી આ શ્લોકમાં કોઈ ઠેકાણે (મુક્તિ
વિવદનૈકકુંકુમરસઃ) એવો પણ છે. તેનો અર્થ એવી રીતે છે કે મુક્તિ
રૂપ સ્ત્રી શોભાયમાન જે મુખ તે મુખકમલ રંગવાને વિપે કુંકુમરસ લેપન

सरखो नख 'तिसमूह ठे, तेवो र्थ जा वो. ।टें हे नव्यजनो ! ए प्रका
रें जाणी न । विवे लावीने श्रीपार्श्वनाथनां चरणक लज सेवन क
रवां, ते सेवनार सु नने जे पु उत्प थाय ठे, ते पुण्यना दें करी
ने उत्तरोत्तरं मांगलिक्य ला वि १ र मो ॥ १ ॥

॥ टीका ॥ श्री ८ श्वजिनं नत्वा, श्रोतृणां सु कारक ॥ : संसृति
मात्रेण, प्रत्यूहव्यूहवार स् ॥ १ ॥ श्रीचिंङ्ग गीर्तिसूरीणां, सद्गुरुणां प्रसाद
तः ॥ सिंदूरप्र रव्याख्या, त्रि यते हर्ष गीर्तिना ॥ २ ॥ शुग्मं ॥ ग्रंथकर्त्ता ।
दौ इष्टदेवताचरणस् रणरूपं 'गलाचरणपूर्वकं श्रोतृन् प्रति शीर्वाद्वृत्त
माह ॥ व्याख्या ॥ पार्श्वप्रज्ञोः श्रीपार्श्वनाथस्य योश्चरणयोर्न द्युतिज
रः नखकांतिसमूहोवो ष्मान् पा अवतु रक्तु ॥ अंजूतो न द्युतिजरः
तपःकरिशिरःकोडे सिंदूरप्रकरः एव रीहस्ती तस्य शिरः कोडे म
ध्यजागः कुंजस्थलं त सिंदू करः सिंदूरपुं दृशः न द्युतिजरस्य र त्वात्
सिंदूरप्रकरोपमा, पुनः अंजूतः न द्युतिजरः पायाटवीदावा निचयः
कषायाः गोध, न, यालोज एव अटवी रण्यं वनं स्याः दा हि
निचयः दावाद्भि ज्वालासमूह व्यः । पुनः अंजूतो न द्युतिजरः प्रबोधदिवस
प्रारंजसूर्योदयः प्रबोधोद्भानं एव दिवसो दिनं तस्य प्रारंजे उदये सूर्योदय
समानः । पुनः कथंजूतो नखद्युतिजरः हि १ चकुंजं मरसः हि रेव १
तस्याः कुचावेव कुंजौ तत्र मरः काश् गिररजोऽवलेपतुव्यः हि विद्वनै
कं मरस इति वा पाठः । पुनः कथंजूतः नखद्युतिजरः श्रेय रोः पद्मवप्रो
द्भासः श्रेयः कल्याणमेव तरुर्वृक्ष स्य पद्मवानां नूतनप णां प्रोद्भ : उ
द्भमः । ईदृशः पार्श्वप्रज्ञोः मयोश्चरणयोर्नखद्युतिजरोवो ष न पा रक्तु न
खद्युतिजरस्य रक्तवर्णत्वात् र । एवोपमा । नो ज प्राणिन् ! एवं ज्ञा ।
नसि विवेकमानीय श्रीपार्श्व थस्य चरणकमलौ एव सेव्यौ से नानां
यत्पुण्यमुत्पद्यते तत्पुण्यप्र दात् उत्तरोत्तरं मांगलिक्यमाला वि रं ॥ १ ॥

जापा काव्यः— शोजित तप गजरा ,सी सिंदूरपूर ढवि ॥ बोधदिवस
आरंज, करन कारन उद्योत रवि ॥ 'गल तरु पद्मव, पाय कंतार ता न ॥
वहु गुनरतन निधान, मुक्ति कमला मलासन ॥ इहविध ने उपमा
सहित, अरुन वरन संताप हर ॥ जिनराय पाय नख ज्योति वर, नमत
वनारसि जोरि कर ॥ १ ॥

हवे वि न पुरुष प्रत्ये पोतानी विज्ञहि रे ठे.
 संतः संतु 'म' प्रसन्नमनसो 'चां' विचारोद्यताः, 'सू'
 तेऽम्नः कमलानि तत्परिमलं वाता वितन्वन्ति यत् ॥
 किंवा अन्यर्थनयानया यदि गुणोस्त्यासां ततस्ते स्वयं,
 तारः प्रथनं न चेदयं यशः प्रत्यर्थिना तेन किम् ॥ १ ॥

अर्थः—(संतः '०') सज्जनो, (म के०) मने, (प्रसन्नमनसो के०)

ठे मन जे ' एवा (संतु के०) हो. अर्थात् मारी उपर सन्न चित्त
 वाला थाउ. ए स नो केहवा ठे ? तोके (वाचां के०) वाणीउना (वि
 चारोद्य : '०') सद द्विचारने विषे सावधान एवा अर्थात् आ वाणी
 सारी, आ वाणी नहिं सारी ए प्र रना विचारने जाणनारा ठे. वि कहे ठे
 ते घटे ठे (यत् के०) जे कारणमाटे (अंनः के०) जल जे ठे, ते (क
 मलानि के०) लोने (सूते के०) उत्पन्न करे ठे, परंतु (तत्परि लं
 के०) ते लोनी आ गेद जे ठे तेने तो (वाताः के०) वायुउ (वितन्व
 ति के०) वि रे ठे, ते हुं पण आ ग्रंथनै रचीश, परंतु ग्रंथनो विस्तार
 तो न पुरुषोज करशे. गेइ ठेकाणे हेतुं ठे के ॥ श्लोक ॥ पद्मानि
 बोधयत्यर्कः, अब्यानि रुते विः ॥ तत्सौरजं नजस्वतः, संतस्तन्वन्ति
 तजुणान् ॥ अर्थः— लने सूर्य विकसित रे ठे, ते अब्योने कवि करे
 ठे, अने ते लोना सुगंधने वायु प्रसार रे ठे, ते ए विना गुणोने संत
 पुरुषो विस्तारे ठे, टे ननु एवुं लक्षणज होय ठे. (वा के०) अ
 थवा जो ते स नोनी अन्यर्थना हुं करुं तो पण ते (अनया के०)
 री वितानी प्रशं करो एवी (अन्यर्थनया के०) या आर्ये करीने
 (किं के०) हुं कांहीज नहिं. शा रण माटे के (यदि के०) जो (आसां के०)
 र मारी वाणीउ ध्ये (गुणोस्ति के०) गुण ठे, (ततः के०) तो (ते के०) ते
 नो, (स्वयं के०) पोतानी मेलेंज (प्रथनं के०) विस्तारने (कर्तारः के०)
 करनारा थाउ. अर्थात् आ ग्रंथमां हिं गुण हशे तो स नो ठे, ते मारी
 प्रार्थना खा विनाज विस्तार करशे, (अथन चेत् के०) वली जो आ मारी
 वाणीउमां गुण नहिं होय तो (यशः प्रत्यर्थिना के०) यशना शत्रुचूत अ
 र्थात् अपयशने करनारा एवा (तेन के०) ते विस्तारें करीने (किं के०), हुं ?

जैनकथा र कोप जाग पहेलो.

हिंज नहि. एटले निर्गुणनो विस्तार करवाथी अपयशज थाय ठे ॥१॥

॥ टीका ॥ अथ कविः स नपुरुषान्प्रति स्वविद्वत्तिमाह ॥ संत इति ॥
स ना मम प्रस मनसः संतु ममोपरि प्रसन्नचित्ताः न्वंतु । किं विशिष्टाः
संतः । वाचां कविवाणीनां विचारे सदसद्विचारे उद्यताः सावधानाः समीची
नासमीचीनविचारज्ञाः यत् यस्मात् कारणात् अंनः पानीयं कमलानि
सूते तेषां कमलानां परिमलमामोदं वायवो वितन्वति विस्तारयति तद्
देनं ग्रंथमहं रचयिष्यामि परं विस्तारं स नाः करिष्यन्ति ॥ यतः ॥ प

नि बोधयत्यर्कः, काव्यानि रुते कविः ॥ तत्सौरजं न नस्वंतः, संत स्तन्वंतु
तज्जुणान् ॥ अथवा अनया ममान्यर्थनया सतामग्रे प्रार्थनया किं अपि
तु न किमपि । कुतः । यद्यासां ममवाणीनां मध्ये गुणोऽस्ति तदा ते
संतः स्वयमेव प्रथनं विस्तारं कर्तारः न विष्यन्ति ॥ यद्यस्मिन् शास्त्रे कश्चिज्जु
णो न विष्यति तदा संतः स्वयमेव अन्यर्थनां विनैव विस्तारं करिष्यन्ति ॥ अ
थचेद्यदि आसां ममवाणीनां मध्ये गुणो नास्ति तदा तेन प्रथनेन विस्तरेण
किं न किमपि ॥ कथञ्चूतेन तेन प्रथनेन विस्तरणेन यशः प्रत्यर्थिना यशः प्रत्य
र्थिशत्रुचूतं यत्तत् यशः प्रत्यर्थि तेन यशः प्रत्यर्थिना यशो विनाशकेन निर्गुणस्य
विस्तरणेन अयशो नवतीत्यर्थः ॥ ३ ॥

नाशाकाव्यः—जैसे कमल सरोवर वासैं, परिमल तासु पौन परगासैं ॥ त्यों
कवि नाषहि अद्दर जोर, संत सुजस प्रगटहिं चिहु उर ॥ जो गुणवंत रसाल
कवि, तौ जगमहिमा होइ ॥ जो कवि अद्दरगुन रहित, तौ आदरे न कोइ ॥१॥

हवे करी ठे सकल सुरासुरें सेवा जेमनी एवा जे श्रीवीतराग तेमना
आगमना अनुसारें नव्यजनना हितने माटे धर्मोपदेश कहे ठे.

॥ उपजातिवृत्तम् ॥ ॥ त्रिवर्गसंसाधनमुंतरेण, पशोरिव आयुर्विफलं न
रस्य ॥ तत्रापि धर्मं प्रवरं वदन्ति, न तं विना यद्भवतौ धर्मौ ॥३॥

अर्थः—हे नव्यजनो ! (त्रिवर्गसंसाधनं के०) धर्म, अर्थ अने काम, तेना
साधननी (अंतरेण के०) विना (नरस्य के०) मनुष्यनुं (आयुः के०) आ
युष्य (पशोरिव के०) ढागादिकनी पठें (विफलं के०) निःफल जाणवुं. र्थात्
धर्म, अर्थ, काम अने मोक्ष ए चार जे पुरुषार्थ ठे तेमां हाल नरतस्वममां मोक्ष
तो साधवाने शक्य नथी, ए कारण माटे शेष धर्म, अर्थ अने काम, ए त्रण

ના ઉપાર્જન વિના નર જે મનુષ્ય તેનું જીવિતવ્ય પશુની પઠેં વિફલ જાણ
 હું. હવે ત્યાં આશંકા કરે છે કે તે ધર્મ, અર્થ અને કામ, એ ત્રણે સ ન
 છે કે કાંઈ તેમાં અંતર છે ? તો ત્યાં કહે છે, કે (તત્રાપિ કેળ) તે ત્રણ
 વર્ગમાં પણ (ધર્મ કેળ) ધર્મને (પ્રવરં કેળ) શ્રેષ્ઠ, (વદંતિ કેળ) કહે છે.
 (યત્ કેળ) જે કારણ માટે (તં કેળ) તે ધર્મ (વિના કેળ) વિના (અર્થકામૌ
 કેળ) અર્થ અને કામ (ન કેળ) નહિં (નવતઃ કેળ) હોય છે. કારણ કે જેણે
 પૂર્વજન્મે ધર્મ કહ્યો છે તેનેજ અર્થ, કામ, આ જન્મમાં પ્રાપ્ત થાય છે. તેમાં
 ત્રણવર્ગમાં જે ધર્મ છે, તેજ શ્રેષ્ઠ છે. તેથી હે જીવ્યપ્રાણીયો ! મનને વિષે વિવેક
 લાવીને શ્રીસર્વજ્ઞપ્રણીત ધર્મજ આચરણ કરવો. ધર્માચરણ રનારા સ નોને
 જે પુણ્ય ઉત્પ થાય છે, તે પુણ્યના પ્રસાદે રીને ઉત્તરોત્તર ગંગલિક્ષ્યમાલા
 વિ આર પામે છે ॥ ૩ ॥

ટીકા:—અથ વિહિતસકલસુરાસુરસેવ્યસ્ય દેવાધિદેવસ્ય શ્રીવીતરાગસ્યાગ ।
 સારેણ જવ્યાનાં હિતહેતવે ધર્મોપદેશ ।હ ॥ ત્રિવર્ગંઈતિ ॥ જો જવ્યાઃ ત્રિવ
 ગેસંસાધનં અંતરેણ નરસ્ય આયુઃપશોરિવ વિફલં જ્યેયં । ધર્મર્થિ । મોક્ષાશ્ચ
 વારઃ પુરુષાર્થાશ્ચતુર્વર્ગાસ્તેષાં ધ્યે સાંપ્રતં અસ્મિન્ નરતદ્દેત્રે મોક્ષઃ સા
 ધયિતું ન શક્યઃ ॥ અતઃ કારણાત્ શેષસ્ત્રિવર્ગઃ ધર્મર્થિકામરૂપઃ । ત
 સ્ય ત્રિવર્ગસ્ય સંસાધનં ઉપાર્જનં અંતરેણ વિના નરસ્ય મનુષ્યસ્ય આયુ
 ર્જીવિતં પશોરિવ વિફલં નિઃફલં વૃથેત્યર્થઃ ॥ યેન નરેણ ધર્મર્થિકામાનાં
 સંસાધનં ઉપાર્જનં ન ક્રિયતે તસ્ય જીવિતં પશોરિવ ઠાગાદેરિવ વૃથા નિઃ
 ફલં ॥ યતઃ ॥ ધર્મર્થિકામમોક્ષાણાં, યસ્યૈકોપિ ન વિદ્યતે ॥ અજાગલસ્તન
 સ્યૈવ, નિઃફલં તસ્ય જીવિતમ્ ॥૧॥ ઇતિ ॥ તે ત્રયોપિ કિં સદૃશાઃ વા કિંચિ
 દંતરં ઇત્યાહ ॥ તત્રાપિ ત્રિવર્ગે ધર્મ પ્રવરં વદંતિ શ્રેષ્ઠં યયંતિ તઃ
 યત્ યસ્માત્ કારણાત્ ધર્મ વિના અર્થકામૌ ન જવતઃ । યેન પૂર્વજન્મનિ ધ
 મ્મઃ કૃતોજવતિ તસ્યૈવાત્રાર્થિકામૌ જવતઃ નાન્યસ્ય ॥ યદુક્તં ॥ કિં જંપિ
 ણ વદુણા, જં જં દીસઈ સમહજિયલોણ ॥ ઇંદીયમણાનિરામં, તં તં ધર્મમ્
 ફલં સર્વં ॥ ૧ ॥ અતઃ કારણાત્ ત્રિવર્ગે ધર્મૈવ શ્રેષ્ઠઃ ॥ જો જવ્યપ્રાણિ
 નેવં જ્ઞાત્વા મનસિ વિવેકમાનીય શ્રીસર્વજ્ઞપ્રણીતો ધર્મૈવાચરણીયઃ ધ
 મ્માચરતાં સતાં યત્પુણ્યમુત્પદ્યતે તત્પુણ્યપ્રસાદાત્ ઉત્તરોત્તરમાંગલિક્ષ્યમાલા
 વિસ્તરંતુ ॥ ૩ ॥

જાણાકાવ્ય:-પુરુષ ત્રીન પદારથ સાધહિં, ધરમ વિશેષ જાનિ આરાધહિં ॥
 ધર પ્રધાન હૈં સબ કોઈ, અરથ કા ધરમહીતૈં હોઈ ॥ ધર રત સંસાર
 સુખ, ધર કરત નિરવાન ॥ ધર પંથ સાધન વિના, નર તિરિયંચ સમાન ॥૩॥
 માટે ધર્મને વિષે ાદ ન રવો, ધર્મોદય રવાને પ્રસાદે લલિતાંગ
 મર સુખ પામ્યો, અને ધર્મ નહી રવાથી સ નનામા સેવ ડુઃખ પા
 મ્યો તે બેદુની યા કહે છે.

કથા:-એહજ નરતદ્દેત્રને વિષે શ્રીવાલ નામે નગર છે. તિહાં નરવાહન નામે
 રાજા રાજ્ય કરે છે, તેને રૂપ યૌવનનિધાન, સર્વગુણે કરી પ્રધાન, અ તસ
 ન જેની વાણી છે એવી કમલાનામે ની છે. તેની કૂચે જેમ ઢીપને વિ
 ષે ફાલ ઝપજે, તેવા રૂપે કરી અમર સમાન લલિતાંગનામા અર જ
 ન્યો, તે અ મેં સર્વ લામાં પ્રવીણ થયો. સાક્ષાત્ કંદર્પાવતાર જેવો
 અને વિનય વિવેક વિચાર ચાતુર્યાદિ ગુણે સંપ થયો, તેને લાલતાં પાલત
 તે યૌવનાવસ્થાને પામ્યો, તેવારેં અને પ્રકારનાં ાંસારિ સુખ જોગવત
 દિવ વ્યતિ મવા લાગ્યો. કોઈક અવસરેં તે મરને કોઈ સજ્જન એવે ન
 મેં મિત્ર આવી મલ્યો, યદ્યપિ તેનું નામ તો સ ન છે પરંતુ પરિણામેં કર
 તે અતિહર્ષન છે. હવે તેની ડપર મર અત્યંત પ્રીતિ રાખે છે, પણ તે પં
 તા ડુ નપણું વધારતો જાય છે ॥ યતઃ ॥ શશિનિ સ્વલુ કલંકં, કંટકં પદ્મ
 નાલે, જલધિજલમપેયં, પંક્તિ નિર્ધનત્વં ॥ દયિતજનવિયોગં, ડુર્નગત્વં
 સ્વરૂપે, ધનપતિક્રુપણત્વં, ર દોષી કૃતાંતઃ ॥ ૧ ॥ જાડયં ધીમતિ ગણ્યતે વ્ર
 તરુચૌ દંજઃ ચૌ કૈતવં ॥ ઇતિ કાવ્યં ॥ શશી દિવસધૂસરોગલિતયૌવના
 કામિની, સરોવિગતવારિજં મનહરં સ્વાકૃતેઃ ॥ પ્રચુર્ધનપરાયણઃ સતત
 ડુર્ગતિઃ સ નો, નૃપાંગણગતઃ સ્વલોચવંતિ સપ્ત શલ્યાનિ મે ॥ ૨ ॥ ઇતિ ॥
 જેમ નાગરવેલિમાં નિઃફલતાનું કલંક, ચંદનમાં કટુતાનું કલંક, લક્ષ્મીમાં
 ચપલતાનું કલંક, સુવર્ણને વિષે નિર્ગંધતા કલંક છે, તેમ લલિતાંગ કુમ
 રને વિષે વાર્તાવિશેષ જેકાંઈ કાર્ય પ્ર સ્વ કરવાં તથા ગુણજ્ઞાતા, પટુતા પ્ર
 સુખ જે કરવાં, તે સર્વમાં સ નનો મેલાપરાશ્વવો, તે કલંક રૂપ છે.

અન્યદા લલિતાંગ કુમર રાજાને નમસ્કાર કરવા માટે ગયો, વિનયવં
 ત ગુણવંત કુમરને દેશી રાજા સંતુષ્ટ થઈને એક બહુમૂલ્યનો અપૂર્વહાર રા
 જાયે કુમરને દીધો. કુમર રાજાને નમસ્કાર કરી પાછો વલતાં તે મરની

सिंदूरप्रकरः

मार्गं । याच जनोयें जयजयारव करी प्रार्थी । गीधी, तेथी ७ मरें रत ते
हार याचकोने आपी दीधो. ते र्व वात सङ्गनें जाणी, अने तेणे आवी राजा
नी आगल चाडी खाधी ॥ ह्युं के ॥ परवि न संतोषं, न जते नोजनः ॥
लजेदद्विः परां दीप्तिं, परं दिरदाहतः ॥ १ ॥ राजायें ते वात सांजली को
धवंत अइ कुमरने तेडावी एकांतें वेसाडी शीखा ए आपीने ह्युं, के हे पु
त्र ! तुं अत्यंत दान देवाना व्यसननो त्याग कर ॥ यतः ॥ अतिदानाद्वली
वक्षो, नष्टो नात् सुयोधनः ॥ विनो रावणोलौढ्या, दतिसर्वत्र वर्जये
त् ॥ १ ॥ महाडुःखाय संपद्ये, दतिव्यस्य वर्षणम् ॥ एघाताय जायेत,
प्राणिनामतिनोजनम् ॥ १ ॥ हे पुत्र ! आयपदथी अधिको व्यय रे तो स
मुष्पण ली अइ जाय, टे पढा निर्धन पुरुष क्यांय आदर न पामे
॥ यतः ॥ आदरं लनते लोको, न कापि धनवर्जितः ॥ कांतिहीनोयथा चंडो,
वासरं न लजेत् प्रथां ॥ १ ॥ यस्यासि वित्तं स नरः कुलीनः इति ॥ माटे कुल,
शील, आचार, विद्या, इंडियनुं पढुत्व, ए सर्व धनविना निरर्थक जाणवां. तो
हवे हे वत्स ! आजथी तहारे आयपद माफक उचित खरच करवो, इव्य
नो संग्रह करवो, जेमाटे राज्यने योग्य तुं ठो, अने राज्य पण जो नंमा
रमां इव्य सबल हरो, तोज चालरो, अने वली इव्य हरो तोज सजासर्व ता
हारी आझामां रहेरो.

एवुं पितानुं वचन सांजली कुमर न । चिंतववा लाग्यो, के जूठ म
हारा पितानुं महारी उपर केटलुं हेत ठे ॥ यतः ॥ आकारैरंगितैर्गत्या, चे
ष्टया जापणेन च ॥ नेत्रव विकारैश्च, लज्यतेंऽतर्गतं मनः ॥ कोश्क पुण्य
वंतनी उपरज माता पितानी सौम्यदृष्टि पडे. हवे कुमर पितानी आझा
पाम्या पढी स्वल्प स्वल्पदान धर्म करवा लाग्यो, तेवारें याचकजनो कहेवा
लाग्या के हे लजितांगकुंअर ! प्रथम तमें हाथी सरखा दातार अशने हवे
गर्दज जेवा कृपण केम थया ? अथवा प्रथम तमें कल्पवृक्ष समान अशने
हवे धतुराप्राय केम थया ? अथवा पहेला सिंह समान अशने हवे शीयाली
या जेवा केम थया ? एम स्वार्थनष्ट याचक लोको कहेवा लाग्या ॥ यतः ॥
तावत् प्रीतिर्नवेद्भोके, यावदानं प्रदीयते ॥ वत्सः क्षीरह्वं दृष्ट्वा, स्वयं त्यजति
मातरम् ॥ १ ॥ कदापि समुद्रमर्यादाथी चूके, राजा हरिचंद सत्य मूके, मेरु
कंपायमान थाय, पृथ्वी पातालने चांपें, तथापि सत्पुरुष पोतानी वाचा

चूके नही ॥ यतः ॥ चले मेरुः चलेत्तु दरं, चलेत्तु रा हचंडजा : ॥
 दापि जे पृथिवी चलेदि, तथापि वाक्यं नचलेदि साधोः ॥ १ ॥ एवं
 वाक्य सांजली र :रि तथयो यको चिंतववा लाग्यो के मने तो वाय
 नदीना न्याय इन क प्रा थयुं ठे. हवे जो हुं दानेश्वर थाउं हुं, तो
 पितानी आझा उल्लंघन थाय ठे, अने जो दान नथी आपतो, तो
 ीर्त्ति आय ठे ॥ यतः ॥ जइ गिलइ गलइ उयरं, जइ न गिलइ गलंति न
 यणाइं ॥ अहिवि र गइ, अहिणा ठुंडरी गहिया ॥ १ ॥ अथवा रुडुं
 रतां ने श्यो दोष ठे. एवं विचारी कुमर वली पण पूर्वनी पेठें दाता
 र यको दान देवा लाग्यो, ते वात राजायें ांजली तेवारें कोपायमान
 थइने मरने देशवटो दीधो. पढी कुमर पण महामाननो धरनार, साह
 सिकनो शिरदार ते थोडाएक असवारोने साथें लइ हाथमां हथीयार
 लइने तत् ल परदेशें चाब्यो, के तेजी ताजणो खमे नही. पढी ते स
 माचार लोकोना थी जाणीने स न पण पाठलथी नीकलीने मरने
 जइ मब्यो. मार्गमां बेहु जण चाब्या जाय ठे, तेवारें स नप्रत्यें मर पू
 ठवा लाग्यो के हे स न! कांइ चमत्कारिक वात तो हो. तेवारें स न
 बोब्यो के हे मरजी! तमें कहो के पुण्य अने पाप ए बे मांहे कोण
 रुडुं ठे? के जेनी प्रशंसा करीयें. तेवारें ललितांग मर हसीने कहेवा
 लाग्यो के अरे चूंमा मूर्खा! एटलुं तो हु गेइ जाणेज ठे, के जिहां
 धर्म तिहां जय, अने पाप तिहां ह्य ठे, ते सांजली धर्मी स न बोब्यो
 के हे स्वामी! जो पुण्य रुडुं ठे, तो तमें दानपुण्यादिक करतां करावतां
 इहां आवी अवस्था म पाम्या? तारे तेने अरें कह्युं के जे कष्ट पा
 मीयें ते पूर्वकृत पाप कर्मनो उदय जाएवो अने जे शाता पामीयें, ते
 पूर्वकृत पुण्यकर्मनो उदय जाएवो. तेवारें वली स न बोब्यो, के तमारा
 धर्मतुं फल तो में प्रत्यक्ष दीतुं, माटें हवे तमें चौर्यादिकें धन उपा न करी
 राज्य पोताने वश करो. ते सांजली ललितांग मर बोब्यो के हे दास! तुं
 एवं सपाप वचन म बोल. कारण के स्वजावें पण पाप वचन बोब्यो यको
 जीव दुःख प्रत्यें पामे ठे. जेम होंशें करी विप खाधुं थ पण मरण
 उपजावे ठे, माटे तहारे एवा यद्वा तद्वा प्रलाप करवा नही. कारण वली
 एम करवाथी तारे गुं लाज थाय ठे, जो तुजने एनो निश्चय करवो होय

तो चालो आपणे कोइ हंत पुरुषने पूढीयें. अने जो ते पुण्यथकी जय थाय
एवुं कहे, तो तहारे महारे शी रत? ते इंजली सज्जन बोव्यो के जो एम गोइ
कहे तो हुं आ जन्मपर्यंत त तारो दास थइने रहिश, अने जो ए नठरे तो आ
जन्म पर्यंत तमें तहारा दास थइने रहो. वन्ने जणें एवी प्रतिज्ञा करी, आगल
चालतां कोइक गामें जइ पढोता. तिहां घणामहोटा लोकोनां टोलामांहे जइ
पूढवा लाग्या के नाइउ! सुखश्रेय पामीयें ते पुण्यथी किंवा पापथी? ए
प्रश्नवचन इंजलीने लोको बोव्यां के नाइ! हमणां तो पापज सुखहेतु ठे,

ने पुण्यथी क्य थाय ठे. एवुं सांजली बेहुजण आगल चाल्या गामां
ललितांगकुमरने स न हांसी पूर्वक कहेवा लाग्यो के अहो कुमर! हवे तमें
घोडा उपरथी उतरी चाकर थइने तहारी आगल चालो. पोतानी प्रतिज्ञा
पालो. एवुं वचन सांजली कुमर घोडाथी नीचें उतरी न प्रत्यें कहेवा ला
ग्यो 'हे मित्र! हुं सर्वदा ताहरो सेवकजुं. ए असार धननी शोना कारमी
ठे तेनी कांइ ने गरज नथी. मने तो ए धर्मज निश्चल थाउ. ए कही
सेवक थइ आगल चाल्यो अने सज्जन घोडा उपर चढ्यो. आगल चालतां
वली मरप्रत्यें हेवा लाग्यो के हे कुमर! श्रीजिनधर्मना फल नोगवो
केहवां ठे? हुं तमोने हजी पण हुं हुं, के तमें तमारो कदाग्रह सूकीने
पाप चोरादिक कर्म करो, ते शिवाय बीजो कोइ तमारें जीववानो उपाय
मने नासतो नथी. जो एम नहिं करशो तो क पामशो. एवां वचन सां
जली रीश चढावीने कुमर बोव्यो 'अरे मूर्ख! तहारामां गुण तो सर्व

ननाज देखाय ठे, पण तहारी फइयें तहारुं नाम न पाडुं ठे, ते मि
थ्या ठे. जे मिथ्याउपदेश आपे ते महापापी जाएवो. तेनी उपर एक दृष्टां
त कहुं हुं ते सांजल. कोइएक आहेडी निरंतर जीवोनो वध करतो अटवीमां
वसे ठे. एकदा प्रस्तावें आहेडीयें वनमां जइ एक हरणी दीठी, तेने ह
एवा माटे कान पर्यंत वाण सांधीने जेवामां ठोडवा लाग्यो, तेवामां हर
णी बोली के हे व्याध! हे बांधव! तुं कृण एक सबूर कर. एटलामां हुं महारां
न्हानां बच्चांउने धवरावी पाठी आवुं. तेवारें आहेडी बोव्यो अरे वापडी!

एथी बूटी जइश तो फरी पाठी आवीश नही, तेवारें तेने हरणी
यें कहुं के जो हुं न आवुं तो महारे गिर गोहत्यादिकनां पापो ठे. ने वचन
सांजली आहेडीयें कहुं के कष्टमांथी उगरवा माटे तुं एवां वचन बोले ठे.

ते हुं मानुं नही. तेवारें मृगलीयें कहुं के हे पाराधी ! आ समयें जे तुं कहे तेवा सम हुं खावं ! तेवारें आहेडीयें कहुं के शीख पूठतां कुशीख आपे, तेनुं पाप तहारे शिर ले, तो हुं जावा द्युं. तेवारें हरणीयें ते प्रतिज्ञा करी, अने पाराधीयें तेने जवा दीधी, पढी ते पोताना वालकोने धवरावी संतोपी ने पोतानुं वचन पालवा माटे पाढी आहेडी पासें आवीने कहेवा लागी के हे वधक ! हुं कयी दिशायें नासी जावं तो तहारा वाणथी तूटुं ! ते सां जली आहेडी विचारवा लाग्यो के हुं एने कुशीख आपीश तो मने पाप लाग्गो, माटे खरुं कहेवुं जोइयें, एम चिंतवीने कहेवा लाग्यो के जो तुं जमणी बाजुयें नाशी जा, तो बूटे, एवुं वचन सांजली हरणी जमणी बाजु नाठी तेथी तूटी. माटे हे स न ! शीख आपतां कुशीख आपे तो ते म हापापी कहेवाय. तो हवे तुं महारो मित्र ठतां मुजने कुशीख केम आपे ठे ? जो कोइ बापडा पामर लोकोयें धर्म नही वखाण्यो तो शुं तेथी धर्म व्यर्थ थइ गयो समजवो ? जो आंधले पुरुषें सूर्य न दीतो, तो शुं सूर्य नथी उग्यो, एम समजवुं ? माटे संसारमांहे सारपदार्थ, सर्वलोकनो आधार, सर्व सुखनो जंमार, स्वर्गपवर्गनो दातार, अचिंत्यचिंतामणि समान, सक लकलाप्रधान एवो एक धर्मज ठे एम जाणवुं,

वली स न बोद्यों के अहो कुमर ! तुं तो महा कदाग्रही देखाय ठे, जेमाटे धर्मनां फल देखतो ठतो पण हजी मानतो नथी. रासजनुं पूंठ पक ड्युं ते मूकबुंज नही. एवो तहारो न्याय ठे. जेम कोइ ग्रामीण माता पितायें पुत्रने शीखव्युं जे पांच जणमां बेशी जे वात अंगीकार करीयें, ते मूकीयें नही. एवी शिक्षा दीधी. एकदा ते मूर्खशिरोमणियें एक सांठ नाशी जतो हतो तेथी तेणे पांचनी साह्वीथी तेनुं पूंठ पकड्युं पण मूके नही तारें लोक क हेवा लाग्यां के हे मूर्ख ! मूकी आप. पण पेला मूके नही, तेम तें पण हठ लीधो ते/ढोडतो नथी. हजी पण जो महारुं कहुं न माने तो चाल आगल बीजा लोकोने पूढीयें. एम वाद करतां परस्परें नेत्रनी होड करी. एटले जे हारे ते पोतानां नेत्र काढी आपे. आगल कोइ गाममां जइ लोकोने पूढ्युं के धर्म उत्तम के अधर्म ? तेवारें ते मूर्खीयें पण अधर्मनीज स्थापना करी, ते वाणी सांजली सज्जन हर्ष पाय्यो. आगल जतां कुमरनी पासेंथी होडमां हारेलां

२ माग्यां, कुमरें पण पोतानी चहु ठरी वडे काहाडी आपी, तेवारें स ने

शुं के कैम कुमरजी धर्मेनां फल दीतां के ! आंधला तो यथा !!! ए कही ल गारेक तिहां बेसी पढी कु रने मूकी घोडे चडीने स न अन्यदेशें जतोरह्यो.

हवे पाठलथी कुमर चिंतववा लाग्यो के आपदारूप नदीनो पूर, पूर्व कृतकर्मप्र एणें हारे वृद्धि पाम्यो ठे, अथवा वली आपदा ते शुं ? धर्मेना प्रसादथी सर्व सारुंज आशे. एम चिंतवी ज्ञानबलें धर्म उपर निश्चल न करी उजो रह्यो. एवा ँ सूर्य अस्त पाम्यो. चारे दिशायें अंधकार पसख्यो, रात्रिचर जीवो संचार करवा लाग्या, चोर पसखा, एवा अवसरें तिहां वड उपर नारंम पंखीउ ली ँहो ँहे वातो रवा लाग्या के जेणें जे कौतुक दीतुं होय ते कहो. तेवारें एक बोढ्यो के इहांथी पूर्वदिशें चंपा नगरें जितशत्रु राजा राज्य करे ठे, तेने पुष्पवती ना । पुत्री प्राणथी पण व छन ठे, ते महारूपसौंदर्यनुं निधान ठे, यौवनावस्था पा ि पण कृतक र्मेने योगें तेने अंधपणुं प्राप्त थयुं ठे. ए दा प्रस्तावें राजा पोतानी पुत्रीने खोलामां बेसाडी चिंतववा लाग्यो के एक तो दीकरी ठे ते स्वप्नावें चिंता नुंज कारण ठे अने वली एतो में लंकित ठे अने विवाहयोग्य पण थइ ठे. हवे श्यो उपाय करवो ? ए विचारी नगर ँ पडह वजडाव्यो के जे रा ँनी दीकरीनी आंखो सारी करे, तेने राजा अर्धु रा तथा तेहीज कन्या आपे. एवी रीतें राजपुरुषो तिहां चहुटे चहुटे ढंढेरो फेरवे ठे. ए कौतुक में दीतुं. हवे आगल शुं आशे ? ते हुं जाणतो नथी.

एवुं सांजली वली एक न्हानो नारंम बोढ्यो के हे तात ! तमें जाणता हो तो हो, के नेत्र सारां थवानो कोइ उपाय ठे. ते सांजली वृद्ध नारंम बोढ्यो के हे वत्स ! उपाय तो घणाय ठे, पण जाग्य विना मछे नही. तेवारें लघुनारंम बोढ्यो के तमें जाणता हो तो कहो. तेवारें वृद्धनारंम बोढ्यो के हे वत्स ! रात्रियें कहेवाय नही ॥ यतः ॥ दिवा निरीक्ष्य वक्तव्यं, रात्रौ नैवच नैवच ॥ संचरन्ति महाधूर्ता, वटे वररुचिर्यथा ॥ १ ॥ वली ल घुनारंम बोढ्यो के इहां तो कोइ सांजलतो नथी माटें तमें कहो. तेवारें वृद्ध बोढ्यो जे ए वृद्धने जे बेजडी वींटाइ रही ठे, तेने लइने जो आंखे अंजन करे, तो नवां नेत्र आवे, ते सांजली वली लघुनारंम बोढ्यो के स्वामी ! तमें प्रजातें किहां जाशो ? ते बोढ्यो के तेहीज नगरें हुं जइश लघुनारंम बोढ्यो के हुं पण कौतुक जोवाने माटे तमारी साथें आवीश.

एवी वात करीने ते नारंगो सूइ रह्या. कुमरें वडहेवल वेठां थकां सर्व वात सांजली विचाखुं जे पुण्यनुं प्रमाण अद्यापि प्रवर्त्ते ठे. पढी ते वेलडी लइ हाथथी घसीने आंखे अंजन कीधुं, तेथी नवी चट्ठु आवी. पढी वड उपर चढी संपूर्ण वेलडी लइ लीधी. अने पोतें नारंग पंखीनी पांखमां बेसी रह्यो. प्रजातें नारंग उडी चंपायें पढोतो कुमर पण पांखमांथी नी सरी व ।दिक पहेरी राजद्वारें गयो, दरवाने आवी राजा आगल हकीगत जाहेर करी के हे स्वामी ! कोइक देशांतरी पुरुष आवी कहे ठे, के हुं राज्य

मरीनी आंखो सारी करीश ? ते वात सांजली राजायें तेने आदरथी तेडी विनति करीने कहुं के हे महापुरुष ! उपकार करो. पढी कुमरें तरत वेलडीनो रस काहाढी आंखे अंजन करी राजपुत्रीने साजी करी. तेवारें राजायें पण महोटा महोत्सव पूर्वक पोतानी पुत्री कुमरने परणावी दीधी. हाथ मेलावडामां हाथी, घोडा, पायदल प्रमुख घणी लक्ष्मी आपी अने अर्ध राज्य दीधुं. तिहां मनुष्य संबंधी जोग जोगवतो सुखें रहे ठे.

एकदा गवाहमां बेठो ठे, एवामां जेनी आंखमांथी आंसु जरें ठे, रोगें करी ग्रस्त अने फाटेलां वस्त्र, बीजत्सांग, दुर्निरीद्वय, पगें पगें पडता एवा नने आवतो दीठो. तेवारें पापनां फल प्रत्यक्ष देखीने कुमरने दया आवी तेथी चाकर मोकली तेडावी बेसाडीने पूठयुं के हे सज्जन ! तुं मुज्जे उलखे ठे ? ते बोव्यो अहो सत्पुरुष ! तमने कोण नथी उलख तो. मरें साचुं पूठयुं तेवारें अणबोव्यो रह्यो. पढी कुमरें पाठलुं वृत्तांत कही सर्व पोतानी हकीगत संजलावी, तेथी ते स न ल । पास्यो. पढी तेनां फाटेलां व उतरावी नवां पहेरावी जोजन करावीने कहुं के हे मित्र ! आ लक्ष्मी सर्व ताहरीज ठे, तुं निश्चित थको आंही सुख जोगव.

हवे न बोव्यो के हुं तमने मूकीने चालतो थयो. आगल जतां मने चोर मल्या तेणें लाकडी तथा थादिकें खूब माख्यो, अने महारीपासैं जे धन हतुं ते सर्व लइ लीधुं. मात्र पाप जोगववा माटेज जाणे मुने जीवतो मूक्यो होय नहि ? तेम जीवतो मूक्यो. तिहांथी हुं अनेक देश जम्यो सर्वत्र दुः देखतो तमने आवी मल्यो तुं. माटे हुं पापीने तमें दूर । थो. ।रीपासैं मरा ।। ते ।ंजली मर बोव्यो के हे न !

राज्य न्यादिक रुद्धि पाम्यो, ते सर्व तहारो प्रताप ठे. एते हवे तुं आरा नी चिंता र. एम कही तेने प्रधान पदवी आपी.

ए खबर सर्व कुमरनी स्त्री पुष्पवतीयें सांजली तेवारें जत्तारि प्रत्ये कहेवा लागीके हे स्वामिन! ए तमारो बालपणानो मित्र ठे, तो एने ओइ ए इद गा आपी द्यो. पण तमारथी दूर राखो, परंतु पासें म राखो ॥ यतः ॥

नः परिहर्तव्यो, विद्यया नूषितोपि सन् ॥ एिना नूषितः सर्पः, किमसौ न जयं रः ॥१॥ जेमाटे नने उपकार रतां पण साहामुं क थाय, जेम कोइए कागडो सरोवरने विषे बग प्रमुखने तरता देखी पोतें पण तेमनी पेवें तस्यजह्ण करवा सारु पाणीमां पड्यो, पण तरतां आवडतुं नथी तेथी

एणी ां बूडवा लाग्यो, तिहां तेने कोइ राजहंसीयें दीगो, तेने दया आवी तेवारें राजहंसने कहेवा लागी के हे स्वामी! बापडो कागडो बूडे ठे, एते तमें उपकार करी एने काहाडो. तेवारें हंसहंसिणीयें ली चांचे ताणी प

डीने बाहेर ाड्यो. पढी कागडो हंस हंसिणीने पगे लागी हेवा लाग्यो हे जाग्यवानो! हुं ज्यां सुधी जीवतो रहुं, त्यांसुधी तमारो उरकार ानीश. हवे कृपा करी तमें बेहु ए आहार न्हण रवा अरा वन ां आवो. तेवारें हंस हंसिणीने पूठ्युं के केम तहारी शी र ा ?

हंसिणी बोली के हे स्वामी! उपकार सर्वने रीयें पण अजाण्यानी संगत न रीयें. एम हंसिणीयें वा गो, तो पण दाहिणने लीधे हंस, ा गडानी साथें वनमां गयो. ते बेहु ओइ लींबडाना ाड उपर बेग, ते वृह्णी नीचें कोइ राजा आवी वी ामाने अर्थे उजो रह्यो ठे. तेनी उपर

गडो विष्टा करीने तिहांथी उडी गयो. राजायें उंचुं जोइने हंसनी उपर बाण मूक्यो, तेथी हंस तडफडतो जूमियें पड्यो, राजायें विचाखुं जे आ धवल ाग ठे, ए कौतुक जेवी वात ठे. ते सांजली हंस बोळ्यो ॥

नाहं का गेमहाराज ! हंसोऽहं विमले जले ॥ नीचसंगप्रसंगेन, स्थुरेव न संशयः ॥१॥ ए वात रीयें कहीने कहुं के हे स्वामी! तमें नीचनरनी संगति म करो. कुमर ते हितकारक वचन जाणतो थको पण दाहिणपणे तेनो संसर्ग मूके नही. एम केटलोएक काल व्यतिक्रम्यो.

अन्यदा प्रस्तावें राजायें स नने पूठ्युं के ए कुमरनी साथें तमारे मांहां दिं ग स्नेहनुं कारण खुं ठे? तेवारें स नें विचां जे हुं प्रथमथी

पाठलथी ललितांगकुमर पण राज्यनी चिंताना करनार मंत्रीश्वरने सर्व कारजार सोंपी पोतें सैन्य लइ महोटी रुद्धिथी पिताने चरणे जइ नम्यो. पिता पण नेत्रने आनंदकारक एवा पुत्रनुं दर्शन पामीने जेम चंडमाना दर्शनथकी समुझने हर्ष थाय, तेम हर्षवंत थयो थको पुत्रने कहेवा ला ग्यो के हे वत्स ! हवे अमें परलोक साधन करशुं ! अने तमें ए राज्य अंगी र करो. ते सांजली ललितांग बोळ्यो के हे स्वामी ! हुं तमारी सेवामां तत्पर रहीश अने तमें राज्य पालो. एम राज्यने अणवांठतां पण राजायें मरने राज्य दीधुं. अने पोतें चारित्र लइ परजवनुं साधन करवा मां मथुं. ललितांग मर पण घणा वर्ष न्यायपूर्वक राज्य पाली अंत्यावस्थायें चारित्र लइ देवलोकें गयो. ए ललितांगकुमरनुं चरित्र सांजली हे नविज नो ! तमें गीतार्थनां वचनने अनुसारें एकमना अइ श्रीजैनधर्मनेविपे प्रीति राखो अने दानादिक चार प्रकारनो धर्म पालो, प्रमाद टालो, पाप गालो, आव मद टालो, आत्मा अजुवालो. तो स्वर्ग मोक्षनां सुख निश्चय पामो ॥ ३ ॥ इति धर्मविषयिक ललितांगकुमरनी कथा संपूर्ण ॥

हवे आ नरजवनुं डुजेन पणुं ठे, ते कहे ठे.

इदं वज्रावृत्तम् ॥ यः प्राप्य दुःप्राप्यमिदं नरत्वं,
धर्मं न यत्नेन करोति मूढः ॥ क्लेशप्रबंधेन स
लब्धमब्धौ, चिंतामणिं पातयति प्रमादात् ॥ ४ ॥

अर्थः—(यः के०) जे (मूढः के०) मूढ पुरुष, (इदं के०) आ (दुःप्राप्य के०) दुःखें प्राप्त थावा योग्य एवुं (नरत्वं के०) म थपणुं, तेने (प्राप्य के०) पामीने (यं के०) उद्यमें करीने (धर्मं के०) धर्मने (न करोति के०) न करे ठे, (सः के०) ते पुरुष, (क्लेशप्रबंधेन के०) अति महेनतें (लब्धं के०) पामेला (चिंतामणिं के०) चिंतामणिने (अब्धौ के०) समुझमां (प्रमादात् के०) आलस्यें करीने (पातयति के०) नाखे ठे. अर्थात् जे मूर्ख पुरुष मोहोटा कष्टें पमाय एवो मनुष्यजन्म पामीने सावधानतायें करीने श्रीवी तरागप्रणीत धर्मने न अंगीकार करे, तेणें अति दुःखें मलेलो एवो प्रत्यह चिंतामणि प्रमादथकी समुझमां नाख्यो, एम जाणवुं. ए कारण माटे नरजवें करीने उपाजिन करवुं. आ ठेकाणें ब्रा ए र दीपें देवीयें

दीधेला चिंतामणिनुं समुद्रमां पातन कहुं, तेनो संबंध जाणवो. माटें हे नव्यजनो ! ए प्रकारें मनने विषे विवेक लावीने धर्मज करवो कारण के धर्मने विषे प्रीति करनारा सुजन पुरुषो तेने जे पुण्य उत्पन्न थाय. इत्यादि सर्व पूर्ववत् जाणवो ॥ ४ ॥

टीका ॥ अथ नरनवस्य लज्जत्वंमाह ॥ यः प्राप्येति ॥ यो मूढो मूर्खः इदं दुःप्राप्यं नरत्वं प्राप्य यत्नेन उद्यमेन धर्मे न करोति सः क्लेशप्रबंधेन लब्धं चिंतामणिरत्नं प्रमादात् अव्यथौ समुद्रे पातयति ॥ यो मूर्खः पुमान् :खेन महता कष्टेन प्राप्यं ॥ यतः ॥ बुद्धिग १ पासग २ धने ३,जूए ४ रयणो य ५ सुमिण ६ चक्रेय ७ ॥ कूर्म ८ युग ९ परमाणु १०, दस दिक्ता मणुअ जम्मे ॥ १ ॥ इत्यादिदशनिर्दृष्टांतैर्लज्जितं इदं नरत्वं मनुष्यजन्म प्राप्य लब्ध्वा यत्नेन सावधानतया श्रीवीतरागप्रणीतं धर्मे न करोति उपेक्षते क्लेशप्रबंधेन महता कष्टप्रकारेणातिप्रयासेन लब्धं प्रत्यहं प्राप्तं चिंतामणिरत्नं प्रमादात् अव्यथौ समुद्रे पातयति ॥ अ ब्राह्मणरत्नदीपदेव्यादत्तचिंतामण रत्नसमुद्रपातनसंबंधोवाच्यः । नो नव्यप्राणिन् ! एवं ज्ञात्वा मनसि विवे मा नीय यत्नेन धर्मेव कार्यः धर्मे च वेतां सतां यत् पुण्यमुत्पद्यते त त्पुण्यप्रसादात् उत्तरोत्तरमांगलिक्य ता विस्तरंतु ॥ ४ ॥

॥ जाषाकाव्य ॥ कवित्त ॥ जैसैं पुरुष गोधनकारन, हीमत दीप दीप चढि जान ॥ आवत हाथ रतन चिंतामनि, मारत जलधि जानि पाखान ॥ तैसैं त्रमत त्रमत नवसागर, पावत नरसररीर परधान ॥ धर तन नहिं करत बनारसि, खोवत वाहि जन अज्ञान ॥ ४ ॥

सिद्धांतने विषे ष्यनो न्म पामवो दश दृष्टांतें लज्ज गो ठे, ते दश दृष्टांतनां नाम कहे ठे. एक चुलकनो, बीजो पासकनो, त्रीजो धा न्यनो, चोथो ूतनो, पांचमो र नो, षष्ठो स्वप्ननो, ातमो चक्रनो, आ ठमो कूर्मनो, नवमो गनो, दशमो परमाणुनो. ए दश दृ ांतनां ना क ां. हवे एनी उपर संक्षेपयी कथाउ कहे ठेः—

प्रथम चुलक ते देशी जाषायें नोजन कहेवाय ठे, तेनो दृ ांत हे ठे. कांपिलपुर नगरें ब्रह्मनामैं राजानी चुलणी नामैं राणी तेने चौद सुपने सूचित ब्रह्मदत्त नामैं पुत्र थयो. ते पांच वर्षनो थयो, तेवारें तेनो पिता मरण पाय्यो. हवे राज्यचिंता करवा नणी तेना दीर्घादि चार मित्र मल्या.

तेमां दीर्घने कांपिलपुरें राख्यो. अने बीजा त्रण मित्र पोताने घेर गया. हवे चुलणी राणी इंडियोना चपलपणायकी दीर्घनी साथें लुब्ध थइ. तेवारें धनुनामा मंत्रीश्वरें ते समाचार मरने जणाव्या, कुमर पण दीर्घने तथा पोतानी माताने शीखामण आपवा सारु नानाविध प्रपंच देखा डवा लाग्यो. राजसज्जामांहे अनाचारी पुरुष देखी राजहंसीशुं काग संयोग करतो जोइ ब्रह्मदत्त कहेवा लाग्यो के ए पापीने अन्य जातिशुं अणमलतां संबंध क्यांथी मळ्यो. ए अन्याय हुं सहन करी शकुं एम नथी. तेवारें प्रधानने शंका उपनी जे निश्चें ए ह्मदत्त चुलणीने अनाचार सेवती जाणी ठे. अने दीर्घराजायें पण ते समाचार जाणी चुलणीनी आगल कहुं के तहारा पुत्र ब्रह्मदत्तें एवां चिन्ह देखाज्यां ठे, माटें ते आपण बेहुजणने मारशें, तेथी जो तु ने महारो खप होय तो प्रथमथीज आपणे एने

री नाखीयें, तो सारुं आय. तेवारें राणीयें कहुं के हुं एना विनाशनो उपाय करुं हुं. पढी चुलणीयें ब्र दत्तने एक कन्या परणावी. अने नहुं लाखहुं गृह कराव्युं. ए चुलणीनो अजिप्राय सर्व जूना पाटन प्रधानें जाण्यो, जे ए विषयांधत्वथकी पुत्रने लाख गृहमां बाली नाखशे, तेमाटे प्रधाने पण नगरबाहिर थका प्रह पण लाखना धवलगृह लगें मथ्य गत्ता खणावीने पढी ब्रह्मदत्तने कहुं के तहारी मातायें तुजने मारवा माटे लाख गृह बनाव्युं ठे, पण ते वात ब्रह्मदत्तें मानी नही. ब्रह्मदत्तें कहुं के ठोरु ठोरु आय पण मावतर मावतर आय नही. ते सांजली नें कहुं के स्वामी ! तमें कहो ठो ते सत्य हशे. पण जेवारें आ घरमां वसवा मुहूर्त होय, तेवारें सूतां थकां सावधान रहेजो. कांइ काम पडे तो पाटु प्रहारें सरंग उघाडी नगरनी बाहिर आवजो. अश्व शणगारी पलाण सहित हुं सज्ज करी राखीश. तमें महारी साथें देशांतर चालजो.

हवे चुलणीयें मुहूर्त जोवरावी पुत्रने कहुं के तमें नवपरिणीत ठो, माटें आजे नवा घरमां शयन करवा जाजो. मर तिहां गयो, तेवारें तेने प्रधानें हुं के आज तुमें सावधान रहेजो. ते सांजली ब्र दत्तें नइक परिणामें चिंतो जे आवा स्थानकमां वली शो उपइव थवानो ठे ? रात्रियें अकस्मात् ते पाप हि मातायें घरनी चारे बाजुयें आग लगाडी दीधी. ते देखी वरधनुने जगाज्यो, ते सुरंगमांथी वेहु जण नाशि श्वारूढ थइ देशां

नणी चाव्या. केटलीए नूणि उल्लंघी गया. ए दा वनमांहे अरने
 लागी ते सारु ि पुत्र पाणी लेवा गयो, ते घणी वार पर्यंत न
 यो तेवारें तेने जोवा टें अर निकल्यो, ते मार्ग ि नूलो पड्यो
 रें तृषायें पी ते थको ए वृद्धनी नीचें जइ सुइ र ते. एवामां ए
 नरी वटे गु कोइ एक ह्मण पाणीनुं पा लइ वृद्धनी ठायें
 ि विश्वा लेवा बेगो. ब्रह्मदत्त तेनी पासेंथी पाणी ग्युं. ि एं पा
 आप्युं अने वली पासें कांइक फलादिक ह्तां, ते खावाने आप्यां,
 रें ब्रह्मदत्त ह्युं के मुऊने जे वखत राज्य प्रा थ्युं तमें सांजलो, ते
 त पिलपुर पाटणे आवजो. ए ही एने विसर्ज्यो.
 वली तिहांथी केटलेक कालें बेनातट नगर नणी जातां िर्गमां ए
 ए ल्यो, तेना सथवाराथी वार योजननी अटवी मरें उल्लंघन री.
 जननी वेलायें ि ए पोतें एकलोज जम्यो. पण कुमरने आग्रह त्र
 कीधो. ते अरें पण याचना गीधी नही. िरण के हांत पुरुष र
 तें पण याचना रे नही. ए करतां अटवी उतरी प्रांतें पढोता, ते
 रें मरें ह्युं के हे ह्मण ! तमारा पसायथी हुं अटवी उत ते, माटें
 शरें मु ने कांपिलपुर राज्य त थ्युं सांजलो, तेवारें तरत आवजो.
 न कही ब्रह्मदत्त बेनातट नगरें गयो. ए चिंतववा लाग्यो के जूड
 औदार्य धैर्य केहवुं बे? अने महारुं रुपणपणुं केहवुं बे? एम चिंतवतो
 स्थान गयो. पढी केटलेक कालें जाग्ययोगें ब्रह्मदत्तने ठ खंम पृथ्वीनुं
 ज्य मल्युं. च वर्त्तीनी पदवी प्राप्त थइ. वरधनुमित्र पण आवी मल्यो, ते
 ने आपणा नगर नणी आवता जोइ चुलणीयें देहनो त्याग ल्यो. ब्रह्म
 दत्त पोताना पिताना राज्यपाटें बेगो.

हवे जेणे पाणी पीवराव्युं हतुं ते ब्राह्मण पण ब्रह्मदत्तने राज्य मल्युं
 सांजली नगरमां आव्यो, तेणें राजाने मलवाना घणा उपाय कखा पण
 इरिडीने राजा दर्शन थाय नही. एम ठ मास वही गया पढी नगरमां
 कोइ बुद्धिी उपाय वतावनारानी शोध करतां एक बुद्धिना आपनारायें
 कहुं के मने लाख सोना मोर आपो तो हुं उपाय वतावुं. तेने ब्राह्मणें
 कहुं जो मुऊने राजानो मेलाप थरो, तो हुं तुऊने लाख सोनामोर ि
 पीश. ि बुद्धिना देवा वालायें कहुं एक महोटी जबरज वांस ल

इने तेने रस्तामां हिजां जूनां चूटेजां फाटेजां खासडां नी मात्रा बलगाडी ते
 वांसडाने पकडी राजमार्गे उजा रहो. जेवारें राजानी स्वारी निकलजे, ते
 वारें तेना उपर दृष्टि पडवार्थी अजिनव आश्रय देखी राजा पूठा करजे,
 ते वखत तुं आशीर्वाद आपजे. ब्राह्मण पण तेज उपाय करी राजाने
 मल्यो. राजायें दीठो तेवारें तरत उजखी तुष्टमान थइने कहेवा लाग्यो के
 हे विप्र ! माग माग. जे मागे ते आपुं. ब्राह्मणें कछुं के स्वामी घेर जइ म
 हारी स्त्रीने पूठी आवुं, राजायें कछुं शीघ्र पूठी आव. ब्राह्मणें घेर आवी
 स्त्रीने पूठुं के हे प्रिये ! राजा संतुष्ट थयो ठे माटे हवे हुं शुं मागुं ? तेवारें
 स्त्रीयें विचारुं जे ए गाम गरास नगर मागजे तो पठी मुऊने मानजे
 नही माटे एवुं मगावुं के जेथी ए समतुल्य रहे. एवुं चिंतवीने कहेवा
 लागी के आपणे ब्राह्मणजाति ठेयें, माटे गाम नगरादिक मागशुं तो रा
 त्रिदिवस तेनी चिंतामां रहेवुं पडजे, घणा चाकर नफर राखवा पडजे.
 अने जो धनधान्य मागशुं, तो व्यापार चलाववो जोश. व्याजें धन
 आपवुं जोशे. इत्यादि संजाल राखवानी विटंवना करवी पडजे, माटे रा
 जाना ठ खंम पृथ्वीमां जेटला चूला ठे, ते प्रत्येक चूला दीठ एक दिवस
 आपणा कुटुंबने नोजन मजे, अने एक सोनामोर दहणा मजे. एवी मा
 गणी करो. ब्राह्मणें पण स्त्रीना कह्या मुजव राजा पासें जइ याचना करी,
 तेवारें राजा बोळ्यो के हे निर्जाग्य ! पाबलबुद्धि ब्राह्मण ! हुं तुष्टमान थयो
 ठतां आ फरी नीख मागवानुं ते तें शुं मागुं ? पण ब्राह्मणें तो स्त्रीना क
 हेवा प्रमाणें राजाने कछुं. हे महाराज ! जो तुमें तुष्टमान थया तो एठ
 लुंज आपो के जेथी हुं रलीयायत थाउं ! तेवारें राजायें तेमज प्रमाण
 कीधुं. अने पहेला दिवसें चक्रवर्तीयें पोताने घेर जमाडीने एक सोना मोर
 दहणा आपी. पठी चक्रवर्तीनी (१९१०००) अंतेउरीने घेर जम्यो. पठी
 चक्रवर्तीना पुत्र पौत्रादिकने घेर जम्यो. पण जेवो स्वाद पहेले दिवसें च
 वर्तीना घरनी रसवतीनो हतो, तेवो स्वाद बीजा कोइना घरनी रसव
 तीनो आवे नही. तेथी तेज जमण संजाखा करे अने मनमां विचारे के
 कोइ रीतें फरी चक्रवर्तीने घरे जमवानो वारो आवे तो सारुं ! पण वारो
 आवे नही वारो पण कदापि कोइ देवताना सहायथी अथवा प्रबल

आयुष्यवान् पामे. परंतु मनुष्य जन्मथी चष्ट थयो ते फरी नुष्यावतार न पामे ॥ इति प्रथम चुद्धकदृष्टांतः ॥ १ ॥

हवे बीजो पासानो दृष्टांत कहे ठे. जरतक्षेत्र ि गोल देशने विषे च एकनामैं ग्राम ठे. तिहां चणकनामैं ब्राह्मण तेनी चिणेश्वरी नामैं जार्या ते ि जरतार वेहु अरिहंतनी नक्तिनां करनार ठे. तेमने घरे दांत सहित पुत्र जन्म्यो. मात पितायें दांत घसावी नाख्या. एकदा ऋषीश्वरनो संवाडो तेमने घेर आव्यो, तेवारे चिणेश्वरीयें नमस्कार करीने पूठयुं के महाराज !

मारे घेर आ दांत सहित पुत्र आव्यो, तेनुं शुं फल आशे ? ऋषियो बोल्या के जो तमें एना दांत नही घसत तो ए राजा आत. हवे ए दांत घसी नाख्या माटे विंवांतरित राजा आशे. पठी ते पुत्रनुं चाणाक्य एवुं नाम दीधुं. ते पण आकरो श्रावक थयो, वैविद्या जण्यो, यौवनावस्था पाम्यो, रुडा कुजमां परणाव्यो, अन्यदा प्रस्तावें चाणाक्यनी ि जाइना विवाह माटें पीयर गइ. तिहां विवाह उपर बीजो पण बहेनो आवी ठे, ते ना ससरा महाधनवंत ठे तेथी ते बहेनो व िजरण पहेरी जमी तांबूल नक्ष्ण री उंची चढी वेठी. अने चाणाक्यनी िना अंगनां व जूनां िटां देखी हसवा लागी. तेथी ते आकरो असंतोष धरती विवा री पोताने घेर आवी. चाणाक्यें पोतानी जार्याने आ ए दूमणी िने पूठयुं जे तु ने शी अस धि उपनी ठे ? पण ते बोली नही. ते न्कर्तारें घणो ि ह करीने पूठयुं रें तेणें पण पोताना पीयर संबंधी वृत्तांत हुं. ते सांजली चाणाक्य ड्योपा न करवानो उपाय चिंत लागो. तेवारें तेने कोइक ब्राह्मणें हुं के पामलीपुर नगरें नंदरा ि आंतरे ि एने दक्षणा आपे ठे. एवुं सांजली चाणाक्य पण गयो. राजाने घेर जइ वीशामो लेवा माटे नंदराजाना सिंहा न उ ि बेठो. राजानी दासीयें कहुं के हे विप्र ! तमें बीजे कोइ आसनें ते सांजली चाणाक्यें बीजे आ नें कमंमल मेळ्युं. तेम त्रीजे आ मूक्यो, चोथे जपमालिका मूकी, एम चार सिंहासन रुंध्यां. ने जेनोइमू ि, तेवारें दासीयें तेने रीशथी उ डी मूक्यो. चाणा री िशने एवी प्रतिज्ञा करी के हुं खरो चाणाक्य तोज के ए नंदरा उन्मूली नाखुं ! एवुं कही सजामांहेथी निकळ्यो आगल

जतां. विचारवा लाग्यो जे मने तो राज्य मलवानुं नथी. माटे हुं प्रधानज
थाइश ! पण कोइ राजयोग्य कुमर जोउं. एम चिंतवतो मयूग्मपापकने गामें
गयो. यावत् जिह्मनिमित्तें तेने घेर गयो, ते अवमरे मयूग्मपापकनी दीक
रीने गर्जने योगें चंडमा पीवानो दोहोलो उपनो. पण कोइ पूरी शके नही
तेना वापें चाणाक्यने परदेशी जाणी पूठयुं तेवारें चाणाक्य बोळ्यो के ए
पुत्र जन्मतांज जो मुज्जे आपो तो हुं दोहोलो पूर्ण करूं. वापें ते वान कवृज
करी तेवारें चाणाक्यें पोतानी मतियें करी ठिड्युक तृणनुं घर कगव्युं ते
उपर एक पुरुष ठिड पूरवा माटे ठानो चढाव्यो. पठी विशालथाज डुग्ममि
श्रीप्रमुख परमान्नें जरी ते घरमां जिहां चंडमानो उद्योत ठे, तिहां मूक्यो
तेमां चंडमानुं प्रतिविंब ठे. माटें वापें दीकरीने तेडीने कहुं के हे पुत्रि !
ए चंडमा ठे तेनुं तमें पान करो. तेवारें ते पुत्रीयें परमान्न पीवा मांमयुं
तेम तेम उपररहेला पुरुषें ते ठिड पण पूरवा मांमयुं, जेवारें संपूर्ण पान
करी लीधुं. तेवारें ठिड पण पूरी नाख्युं, घरमां अंधकार थयो. एम
करी चंडमानो दोहोलो पूरो कराव्यो. पूर्ण मासें पुत्र जन्म थयो,
तेनुं नाम चंडगुप्त पाड्युं.

हवे चंडगुप्तने तिहां मूकी चाणाक्य पोतें सुवर्णविद्या साधवा जणी
देशांतरें जमवा लाग्यो, सुवर्णसिद्धि करवानी विद्या पामीने चाणाक्य बार
वर्षें पाठो तेज गामें आव्यो. तेवारें चंडगुप्तने ठोकराउं साथें रमतो दीगो.
तिहां चंडगुप्त पोतें राजा थयो ठे, कोइक ठोकराने प्रधान कख्यो ठे, केटला
एकनै खिजमतदार सेवक कख्या ठे, एवो देखी चाणाक्य हर्षवंत थयो ठोकरा
ने आशीष आपी कहेवालाग्योके, हे राजा ! अमने कांइक दान आपो, चं
डगुप्तें कहुं जाउं तमोने पांच गाम दीधां. एम कही नमस्कार कीधो. वली
लोकोनी गाय जती देखी चंडगुप्तें कहुं के ए गाय पण तमें ल्यो. चाणा
क्यें कहुं के ए पारकी ठे ते केम लेवाय ! चंडगुप्तें कहुं “वीरजोज्या वसुंधरा”
एवचनसांजली विस्मित थको चाणाक्य पूठवा लाग्यो आ बालक कहेनो ठे ?
तारें बीजा बोळ्या ए परिव्राजकनो पुत्र ठे. ते सांजली चाणाक्यें कहुं, के हे व
त्स ! आव ऊने राज्य देवरावुं. तेवारें चंडगुप्त उठीने चाणाक्यने पगे लाग्यो
अने बेहुजण देशांतरें चाल्या. पठी धातुर्वादादिकने योगें सुवर्णसिद्धि करी ह
ी, तुरंगम, गज पायदलादिक सर्व सैन्य एकतुं करी, लइने पामलीपुर नगरें

घेरो नारव्यो. नंद राजा पण युद्ध करवा साहामो आव्यो, युद्ध करतां दैव योगें चाणाक्यनुं सैन्य जाग्युं. तेवारें ते चाणाक्य, चंडगुप्तने साथें लड जीवतो नातो. पाढलथी नंद राजाथें चाणाक्यने मारवा माटें केटलाएक धो डेसवार मोकल्या अने नंदराजा पाढो घेर आव्यो. हवे ते सवारो दोडता दोडता चाणाक्यनी नजीक आव्या. ते जोड चाणाक्यें चंडगुप्तने ह्युं के हे वत्स ! तुं नाशीने सरोवरमां प्रवेश कर. तेणे तेमज कीधुं अने चाणाक्य पोतें ते सरोवरने कांठे योगींइ थड ध्यान धरवा वेतो. एवामां असवार आवी चाणाक्यने पूढवा लाग्या. स्वामी ! तमे इहां वे स्वरूपवंत यौवन वय पुरुषो जाता दीठा ? चाणाक्यें ध्यानजंगना जयनो मोल घालीने संझाथी सरोवरमां रहेलो चंडगुप्त देखाव्यो. तेने काढवा माटें असवारें हथीयार धरती उपर राख्या अने पोतें पाणीमां प्रवेश करवा मांमथो. एटला ा चाणाक्यें उतावलथी उठी लघुलाघवी कलायें री तेहज हथीयारथी ते मस्तक कापी नारव्युं, पढी चंडगुप्तने पाणीमांथी ाहाढी अश्व तथा हथीयार लड वेढु मागें चालता थया. तेवारें रस्तामां चंडगुप्तने चाणाक्यें ह्युं के हे वत्स ! में तु ने पाणीमां बताव्यो ते वखतें तुजने महारी उपर द्वेष उपन्यो केम ? ते कहे. तेवारें चंडगुप्तें कहुं के हुंतो ए स ज्यो के जे तमें ह्युं हरो, ते गुणने वास्तेज ह्युं हरो.

वली आगल जतां नंदराजानो बीजो असवार आवतो देखी फरी ाणाक्यें ते चंडगुप्तने तलावमां प्रवेश कराव्यो अने त्यां जोड धोबी धोतो हतो तेने चाणाक्यें ह्युं हे रजक ! राजा रीसाणो ठे ते लो नेने मारतो आवे ठे, ाटे जीवितव्य बांढो तो आहींथी नाशी जाउ. रजकें पण उघाडे ह्युं असवार आवतो दीठो, ते जोड धोबी नाशी गयो. पाढलथी चाणाक्य ते धोबीनां व धोवा लाग्यो. तेने असवारें आवी पूर्वनी पेठें पूढ्युं, तेने पण चाणाक्यें तेमज पूर्वो बुद्धियें करी मारी नारव्यो.

फरी वेढु जण तिहांथी आगल चाल्या. संध्या समयें एक गामें गया, तिहां एक मोशीने घेर जड वेठा एटलामां ते मोशीनो पुत्र व्यालु करवा वेठो तेने मोशीयें उनी राब पीरशी ठे, तेमां ते ठोकरे उतावलें वचमां हाथ घाल्यो, तेवारें मोशीयें कहुं के दाजो रे पुत्र दाजो. तुं पण चाणाक्यनी पेठें मूर् थयो ठो ? ते सांजली चाणाक्यें मोशीने पूढ्युं के माता ! !

चाणाक्यने मूर्ख केम कहो हो ? तेवारें मोशी बोली के चाणाक्यें प्रथमथीज पामलीपुर जइं रुंध्युं परंतु जो देश पोताने वश करी पठी नगरने घेरो घाल्यो हत, तो शुं वगडी जात ? ए बुद्धि सांचली चाणाक्य विस्मयापन्न थइं हिमवंत पर्वतें गयो. तिहां एक गाममां जइं पर्वतराजानी साथें प्रीति कीधी. एकद्विस अवसर जोइ चाणाक्य ते राजानी साथें मसलत करी के आपणे नंदराजानो देश वश करी पामलीपुरमांथी नंदराजाने उठाडी अर्धो अर्ध राज्य वहेंची लेखुं, तेणें पण ते वात मान्य करी, पठी बेहु एकठा मली कटक मेलवी अनु क्रमें सर्वदेश वश करी ठेहेलो पामलीपुरने विपे घेरो नाख्यो, नंद राजायें युद्ध कछुं. तेमां नंदराजा हारी गयो, तेवारें धर्मद्वार माग्युं, तेने चाणाक्यें कछुं के हे नंदराजा ! जेटलुं एक रथमां डव्य उपडे, तेटलुं लइ जाउ, तेथी अधिक लेशो मां. नंदराजा पण मणिरत्न सुवर्णादिक रथमां नरी, एक स्व रूपवह्मना दीकरीने रथमां वेसाडी तिहांथी निकल्यो. एवामां चंडगुप्त रथमां वेसी गाममां फरवा निकल्यो ठे, तेनी उपर कुमरीनी दृष्टि पडी, तेथी अनुराग उपन्यो, तेवारें नंदराजा पुत्रीनो मनोगत जाव जाणीने वो व्यो के हे पुत्रि ! तूं सुखें ए चंडगुप्त नर्त्तारिने वर. तहारुं कल्याण थाउ. एम कहेतांज ते पुत्री रथ उपरथी उतरीने चंडगुप्तना रथ उपर चढवा लागी. तेटलामां चंडगुप्तना रथना नव आरा जांगी पड्या तेवारें चंडगुप्ते कछुं के ए कन्या अशुनकारिणी ठे माटें जवा द्यो. आपणा कामनी नथी. तेने चाणाक्यें कछुं के ए शुकन नलुं ठे, एनुं वर्जन म कर. नव आरा जांग्या माटें तहारी नव पेढी पर्यंत राज चालजे, एम कही कन्या राखी. पठी पर्वतक अने चंडगुप्त ए बेहु नंदना घरमां गया, तिहां लक्ष्मीनी वहेंचण करवा लाग्या, ते घरमां एक कन्या दीठी. तेनी उपरें पर्वतक राजा सानुरागी थयो. तेवारें ते कन्या चाणाक्यें पर्वतकराजाने परणावी. परंतु ते विषकन्या हो वाथी तेना करस्पर्शनथी पर्वतकर । विपत्ति पाम्यो. ते विषकन्याने योगे चंडगुप्तने औषध विना व्याधि गयो ॥ यतः ॥ अर्धराज्यहरं मित्रं, योन हन्यात्स हन्यते ॥ तस्माद्विनौषधेनैव, व्याधिर्गच्छेत्तु गम्यते ॥ १ ॥ चंडगुप्त सर्वराज्यनो धणी थयो, राज्य पालवा लाग्यो. एवामां पामलीपुरनि वासी सर्व लोक मली विनति करवा लाग्या के अहो स्वामी ! नंदराजा मारी पासेंथी लप कर लेतो हतो, प्रजाने आत्मजनी पेरे पालतो ने

ह एां त रा राज्यमां तोअमें करें री पीडित बैयें, माटे के करीयें! क्यां
इयें!!! तेवारें चंडगुहें चाणाक्यना ख हा जोशुं, तेणें विचाखुं
जे आ लोकोने संतोष नहिं आशें, तो लोक उचाजो नरीने जाशे! ए
विचारी लोकोने कर रहित क ां, तेने लीधे आयपद थोडी ने खरच
घणो थवाथी जंमार खाली अतो देखीने चाणाक्य ां नवीन उपाय
चिंतववा लाग्यो, तेवारें त्रण उपवा करी पूर्वना ि देवताने आराध्यो.
ते देवतायें आवी नक्तिने प्र ाणें चाणाक्यने बे अजेय पा ा आप्या. ि
चाणाक्य ते शहेरना व्यवहारीयाने तेडी क्रोड क्रोड टकानां र जंमार ांथी
हाढी ूत र वा ाटे हेवा लाग्यो के जे ने जुवटुं र ां जीते,
तेने ए रत्न सर्व आपुं. अने जे हारे ते ए र िहेजा रत्न सरखुं एक र
आपे. ए वचने संतोष पाम्या थका ते व्यवहारिया रमवा लाग्या, पण दे
वताधिष्ठित पासाना बलथी चाणाक्य जीती जाय. कोइ ालें हारे नही.
ते पण ापि दैवयोगें हारी ाय, परं नुष्यनव हाथ ांथी गयो ते
फरी पामवो हा लैन ठे ॥ इति द्वितीयपास दृ ांतः ॥ ३ ॥

हवे त्रीजो धान्यनो दृष्टांत कहे ठे. कोइक राजायें कौतु माटे व
जातिनां नरतक्षेत्रमां उपजतां धान्यो एकठां रावी तेमां ए पाथो स
रशवना दाणानो नाख्यो, ते धान्य साथें मेलवीने पढी एकशो वर्षेनी मो
शीने तेडावी कहुं के आ चोवीश जातिना धान्यना राशिमांथी सर्व जाति
नां धान्य जूदां करीने वली एक सरशवनो पाथो साथें मेलव्यो ठे, ते काहा
ढी आपो. ते वृक्षा मोशीथी ए कोइ रीतें जूदा थइ शकेज नही तेपण ापि
देव सहायथी सरशव जूदा थइ शके, पण जे मनुष्यावतार गयो ते फरी वीतरा
गनी आझामां वर्त्ततो एवो मनुष्यनव पामवो दुर्जन ठे ॥ इति तृतीय दृष्टांतः ॥

हवे चोथो द्यूतनो दृष्टांत कहे ठेः—कोइक राजानी सजा एकशो आठ
थांजायें करी समन्वित ठे, ते वली एकेके थंजें एकशो ने आठ हांसो ठे.
ते राजा घणो वृक्ष थयो पण मरण पामतो नथी, तेवारें महोटा ठोकरायें
विचाखुं जे हुं पण वृक्ष थवा आव्यो. तो हवे राजा क्यारें मरशे ने पढी
हुं ते राज्य क्यारें जोगवीश! माटे कोइ रीतें राजाने मारी नाखुं तो हुं रा
जाथाउं. ते बुपी वात प्रधाने जाणीने राजाने संजलावी. राजायें विचाखुं जे
पुत्र पण जीवतो रहे ने हुं पोतें पण जीवतो रहुं! एवी युक्ति शोधुं. पढी

दिना प्रपंचें री पु ने तेडावीने ह्यं जे हे वत्स ! हुं वृद्ध यथो माटे तुं राज्य ले पण प्रथम आपणा घरनी चाल ठे, ते कर. के जे थकी तुज्जे राज्य स्थिर थाय. कुमर बोळ्यो के हे पिताजी ! जे तमें अज्ञा आपो, ते हुं

हं. राजायें कहुं आपणी सज्जाना एक मंमपें १०८ थांजला ठे थांजले थांजले १०८ हां ठे, माटे तमें महारी साथें जूवटुं रमो. तेमां एकवार रीतो तो एक हांस जीत्या. एम १०८ वार जीतो तो एक थांजो जीत्या एवा १०८ थांजा जीतीने राज्य ल्यो, पण जो रमतां रमतां वचमां एक दाव हारी जाशो, तो पाठला दाव सर्व व्यर्थ जाशे. ते वचन सांजली कुमर पण लोचना वशथी रमवा बेतो. घणा दिवस रमतां पण एके थांजो जीती शकाया नही, तो र्वे सज्जाना थांजला क्यांथी जीत्या जाय? कदापि ते पण कोइ देवताना साति थ्यथी जीत्या जाय, परंतु मनुष्यनवथी ऋष्ट यथो ते बीजी वार म थ्यजन्म न पामे ॥ इति चतुर्थ द्यूतदृष्टांतः ॥ ४ ॥

हवे पांचमो र नो दृष्टांत कहे ठे:-वसंतपुर नगरें अपार धननो धणी एवान् धन्नो एवे नामें व्यवहारीयो वसे ठे. तेने गुणवंत एवा पांच पुत्रो ठे. हवे ते धन्नो शेठ रत्नपरीक्षाने विषे निपुण ठे, माटें तेनुं अपर नाम रत्नपरीक्षक ठे. जे जे बहुमूलां र आवे, ते सर्वनो संग्रह करे, पण वेचे नही. तेवारें पुत्रो कहेवा लाग्या के हे पिताजी ! बमणा त्रम एा दाम आवे ठे, तेम ठतां र कां वेचता नथी? तो पण ते लोचवर्जें वेचे नही. एकदा ते शेठ ग्रामांतरें गयो, पढी पाठलथी पुत्रोयें सर्व र कोइ देशांतरीने वेचातां आपी दीधां. शेठ घेर ङ्गाव्यो, अने पोतानां रत्न वेचवाना सर्व माचार सांजली रीजें करी कहेवा लाग्यो के हे पुत्र ! म हारां जे रत्नो ठे, ते रत्नो पाठां आण्याविना महारा घरमां तमें आवशो नही. तेवारें ते पांचे पुत्र रत्न लेवा माटे परदेश नणी निकल्या, पण ते सर्वे रत्नो तेवाने तेवांज क्यांथी मळे? हवे ते पण कदाचित् कोइ देव ताना सहायथी मली जाय, परंतु मनुष्यावतारथकी ऋष्ट यथो जे होय, ते फरी मनुष्यनवने पामे नही ॥ इति पंचम रत्नदृष्टांतः ॥ ५ ॥

हवे ठछो स्वप्ननो दृष्टांत कहे ठे:-उज्जयणी नगरीयें वहाँतेर कलानो जाण एवो मूलदेव नामें राजपुत्र ठे, ते कलाकलापें करी सकल लोकने प्रीति उपजावतो रहे ठे. एकदा ते उज्जयणीमां देवदत्ता वेड्यानी उपर

आकरो रागातुर थइने तिहांज रह्यो. तेने कोइ व्यवहारीये मानभ्रंश करी
थो. त्यांथी निकली परदेश जमवा लाग्यो. अनेक पृथ्वीना विनोद देखतो
थको कोइ गामें इहे जइ सुतो, तिहां स्वप्नमां चंडमाने पोताना

१ पेसतो देखी जाग्यो, ते समयें तेज ठमां ए कापडीये एटले
कोइ गुंसांइने चेले पण एवुंज स्वप्न दीतुं. पढी जागीने ते स्वप्ननो विचार
पोताना गुरु गुंसांइपासैं जइ पूढवा लाग्यो, तेवारेंगुं इयें हुं आज तुं घृत
खांम सहित रोटलो पामीश ! एवुं जाणी मध्यान्ह समयें ते निहामाटे
गयो, तिहां कोइ दातार पुरुपें घृत १म सहित रोटला आप्या, ते जइ

जतो थयोअने न १प्रमोद पाम्यो. हवे मूलदेव तो शास्त्रनो जाण ठे
१टे थकी निकली फलफलादिक जइ स्वप्नपाठ आगल १ी स्वप्न
नो विचार पूढयो. तेवारें पाठ बोळ्यो के १ने होटुं राज्य लो ? ते
ने तहत्त मानीने नगरमांहे निह्मा पामी ठमापें करी मासोपवासी सा
धुने पारणुं राव्युं. ते साधुनी जति ना प्रजावथीदेवता तुष्टमान थइ बोळ्यो
के हे मूलदेव ! तुं एके वचनें जे विचारमां आवे, ते माग. तेवारें मूलदेव
बोळ्यो के हे स्वामी ! हजार हस्ती बंधाय एवुं राज्य देवदत्ता गणिका स
हित आपो. देवता बोळ्यो के ए सर्व तमें पामशो. तेवार पढी सातमे दिवसैं
कोइक नगरें गयो, तिहां अपुत्रीयो राजा मरण पाम्यो. ते नगरना लो
कोयें राजा मृतकार्य करी राज्यना अधिकारी पंचने मेलवी पंचदिव्य
प्रगट करी मूलदेवने राज्य आप्युं. ए वात गुंसांइना चेलायें सांजली
तेवारें पश्चात्ताप करवा मांम्यो जे अरे हुं निर्वुद्धि हुं मने स्वप्न लाधुं ते
फोकट हा ुं. पढी वारं वार जइ तिहांज सुवे पण स्वप्न देखे नही. कदा
चित् दैवयोगें वली ते कापडी स्वप्न पण देखे, परंतु मनुष्यजवथी त्रष्ट
थयो ते फरी मनुष्यजव पामे नही ॥ इति पष्ठ स्वप्नदृष्टांतः ॥६॥

हवे सातमो चक्रनो दृष्टांत कहे ठे. इंदुर नगरें इंदुदत्त राजा ठे,
तेने बावीश राणीयोना श्रीमाल प्रमुख बावीश पुत्रो ठे, सर्व ते
बहोतेर कलामां प्रवीण ठे, सर्व सौजाग्यना निधान ठे, एकदा वली रा
जायें मंत्रीनी पुत्रीने परणी. पाठलथी कर्मयोगें ते मंत्रीनी पुत्रीने अने
राजाने छेप थयो, तेथी राजायें तेने त्यागी दीथी, पिताने घेर जइ ग्ही.
एम करतां घणा दिवस बीत्या, तेवारें एक दिवस राजायें बाहिर जातां ते

તેને ગોંઘેં બેઠી ઢીઠી, તે દિવસેં તે ક્રતુસ્નાનવાલી છે. રાજાયેં તેને સાક્ષાત્
રતિ માન દેખી પોતાના નસોને પૂઠથું કે અરે ! એ સ્ત્રી તે કોણ છે ? તેવારેં
એક સુનટેં કહ્યું હે સ્વામી ! એ મંત્રીની પુત્રી તમારી રાણી છે, તેવારેં રાજા તે
રાત્રેં તિહાંજ રા. પઠી જાગ્યયોગેં કોફક પુણ્યવંત જીવ તેને ડરેં આવી
ઉપનો. પ્રાતઃકાલેં પુત્રીયેં પિતા આગલ સર્વ સમાચાર કહ્યા. તેવારેં મંત્રીયેં તે
દિવસ, વેલા, સંકેત, ઇત્યાદિ સર્વ યાદી કાગલેં લખી રાખી અને પૂર્ણ દિવસ
અયે પુત્ર જન્મ્યો, તેનું નામ સુરેંડદત્ત ઢીધું. પઠી ડાહ્યા પદ્મમાં જેમ ચં
દ્રમા હર્ષે ઉપજાવે, તેમ હર્ષે ઉપજાવતો ક્રમેંક્રમેં વધતો ગયો. હવે તેજ
દિવસેં મંત્રીની ઢાસીયેં ચાર પુત્ર પ્રસવ્યા, તેનાં નામ કહે છે. એક અગ્નિ
કર, બીજો પર્વતક, ત્રીજો બહુલ, ચોથો ાગર અને પાંચમો તેની સાર્થેં
સુરેંડદત્ત, એ પાંચે મલી એકજ ઉપાધ્યાય પાસેં જણવા લાગ્યા, તિહાં પ્રધાનેં
સુરેંડદત્તને જણાવવા માટે કલાચાર્યને સારી રીતેં જાણમણ ઢીધી, તે ડાહ્યા
પરથી કલાચાર્યે પણ ઘણી મહેનત કરીને જણાવ્યો, ઢા િના ચારે પુત્ર
વિગ્ન કરે, પણ સુરેંડદત્ત વિદ્યાન્યાસજ કરતો રહે. વલી રાજાના બીજા જે
બાવીશ પુત્રો છે, તે પણ તેજ નીશાલમાં જણે છે, પરંતુ તે રાજમદ યૌવન
મદેં કરીને ડહંત થકા ગુરુની સાહામા વાંકું બોલે, તેવારેં કલાચાર્ય તેમને
શીખ આપે, તો રુદન કરતા મા બાપની આગલ જાય. અને પ્રધાન તો અ
ધ્યાપકને એજ જાણમણ કરે, કે પુત્રને તાડના ત ના કરીને પણ જણાવ
જો. તેથી ઉપાધ્યાય પણ તેને ર્વાંતેં કરી વિશેષ જણાવે, શા કલા, રાધા
વેધ પ્રમુખ સર્વકલાડ શીખી હુશીયાર થયો, તેવારેં અધ્યાપકેં સુરેંડદત્ત
મરને લાવીને પ્રધાનને સોંપ્યો, પ્રધાને પણ અધ્યાપકને સારીરીતેં ઢાન
ઢફ સંતોષીને વિસ ન કહ્યો.

એવા અવસરેં મથુરાનગરીયેં જિતશત્રુરાજાની નિર્વૃત્તિ નામેં પુત્રી છે,
તે તરુણ અવસ્થાને પ્રાપ્ત થઈ, તેવારેં માતાયેં સર્વ શણગાર પહેરાવી તેના
બાપ પાસેં મોકલી, પિતાયેં તેની રત દેખી એ કન્યા સ્વયંવરને યોગ્ય છે.
એમ ચિંતવીને કહ્યું કે હે પુત્રિ ! મનમાનતા જરતારને તમેં વરો. પુત્રી બોલી
હે પિતાજી ! જે રાધાવેધ સાધે.તેને હું વરું ! મરીની એવી પ્રતિજ્ઞા જાણી
રાજાયેં ઠામ ઠામ દૂત મોકલી કહેવરાવ્યું. અને ઇંડદત્તને ઘણાપુત્ર છે માટે
તેને તેડવા સારુ પ્રધાન મોકલ્યો, તેણે જઈ રાજાને વીન િ કે સ્વ િ !

तमारा पुत्रो सहित तमें स्वयंवरने विषे पधारो. राजा पण वावीश पुत्रें परव ॥ थको प्रधान सहित स्वयंवर मपें आव्यो.

हवे जितशत्रुराजायें शुन हूँ सर्वनगर शणगाछुं. पोतें नगर बाहिर सर्व परिवार हित नि ल्यो, मंमप कराव्यो, तेनी वचमां स्तंज उजो गीधो, उपर सृष्टिसंहारें रतां आव आव च मंधां, ते उपर पूतली मंढी, उंधामुखने धारण रनारी ते पूतली ठे तेशी तेनुं नाम राधा पाडेछुं ठे. वली हेवल तेलथी नरेली ए कडाइ मांढी. तिहां कन्या, पंचवर्णी सुगंध फूलनी माला लइ अंजनी पासें आवी उनी रही. अने कहें ठे के जे पुरुष ए राधावेध साधरो, तेना कंठ मं हुं आ माला आरोपण करीश. एम कही विधान थइ उनी रही.

ते अवसरें इंदुदत्त राजायें पोतानो होटो श्रीमाल नामें पुत्र ठे तेने दूर लइ जइ कछुं के हे पुत्र ! तुं राधावेध साध. अने कन्या सहित ए राज्य लइ ले. ते बात सांजली ते पुत्र कंपवा लाग्यो, धनुष्य त्र पण उपाडी न शक्यो, तथापि वली कांइक साहस आदरी धनुष्य तो प्रयासें री उपाड्युं, पण ते चढावी शक्यो नही, तेवारें विलखो अइने बोळ्यो के अरे ! आ र्य तो महाराथी आयज नही !

एवामां वली बीजो अर आव्यो, ते आवी धनुष्य चढावी तुरत पाठो वळ्यो. पढी त्रीजो मर आवी दृष्टियें जोइ पाठो वळ्यो, तथा चोथो पुत्र तो अर्ध रस्तेथीज जोइ पाठो वळ्यो, अने पांचमो तो पोताना स्थान कथी उठयोज नही. एम वावीश कुमार विलखा थइ वेठा, तेवारें राजानुं मुख विलखाणुं जोइ प्रधानें कछुं के स्वामी ! दुःखी म थाउं. एक पुत्र त मारो हजी पण ठे, तेने राजायें पूठ्युं के ते कयो पुत्र ठे ? तेवारें मं त्रीश्वरें सर्व वृत्तांत कही संजलाव्युं अने कागल लावी नामो वंचाव्यां. राजायें पण ते बात संजारीने प्रधानने कछुं के ते पुत्रने तरत तेडी ला वो. तेवारें मेहेतें पण सुरेंद्रदत्तने स्नान शणगार करावी तेडी आणी राजाने पगे लगाड्यो. राजा ते पुत्रने देखी हर्षित मन थयो थको चिंतव वा लाग्यो के ॥ यत्रोदकं तत्र वसंति हंसा, यत्रामिपं तत्र पतंति गृध्राः ॥ यत्रार्थिनस्तत्र जवंति वेड्या. यत्राकृतिस्तत्र गुणावसंति ॥ १ ॥ हवे राजा यें कछुं के हे वत्स ! ए राधावेध साथी कन्या सहित राज ल्यो. ते कुम

रनी मुखाकृति देखी लोक पण चमत्कार पाम्यां. कुमर पण गजानो आ देश पामी निश्चल मनं गुरुना चरणकमजने नमस्कार करी स्थंजनी नजीक जइ धनुष्यने नमन करी तत्काल धनुष्य चढ़ावी तेजनी कटाइमांहे नीची दृष्टियें मुख जोते थके उपर बाण सूक्यां. ते बाणें गथानी आं खमांहेली कीकी बींधी, जेवी बींधी के तुरंत याचक लोकोयें जयजयारथ कीधो, अने कन्यायें वरमाला घाली. राजा अने मंत्रीथर ए वं हर्ष पा म्या, तिहां सुरेंद्रदत्त कन्या सहित राज्यज्झीना मुख पाम्यां. एवी रीतें कोइ कदाचित् गथावेध साथे. पण मनुष्यजवथी चष्ट थया, ते वली फरीने नरजव न पामे ॥ इति सप्तम चक्रदृष्टांतः ॥ ७ ॥

हवे आवसो कूर्मनो दृष्टांत कहे ठे:-कोइरु एक लक्ष योजन प्रमाण इह ठे, तेमां एक महोटा काचवो रहे ठे. तेणें एकटा प्रस्तावें वायरानें योगें सेवाल फूटे थके आकाश मंजलने विपे आगु गुडि पूनमनी रात्रें स कलकलायें संपूर्ण नयनानंदकारी, समग्र नक्षत्रे करी विराजमान एवो चंडमा दीगो. तेथी मनमां प्रमोद पाम्यो. पढी पोताना कुटुंबने देखाडवा माटें फरी पाणीमां रुवकी खाइने कुटुंबने तेडी लाव्यो. तेटलामां वायराने प्रसंगें सेवाल मांहोमांहे तेमज मली गइ तेथी चंड दर्शन थया विना एमज आखा कुटुंबने पाबुं फरबुं पड्युं. ते काचवो वली पण कदाचित् चंडमा देखे, पण नरजव हारी गयो धर्मविना शिथिल थयो ते जीव, फरी मनुष्यजन्म न पामे ॥ इत्यष्टम कूर्मदृष्टांतः ॥ ८ ॥

हवे नवमो युगनो दृष्टांत कहे ठे:- आ तिर्यग् लोकमांहे लवण स मुइ आदें देइ ठाण वमणां करतां असंख्याता द्वीप समुइ ठे, तेमां ठे हजो स्वयंभुरमण समुइ अर्द्धराज्य प्रमाण चूमि रुंधी रह्यो ठे, तेनी पूर्वदिशियें धोंसर नाखीयें अने पश्चिमदिशियें खीली समील नाखीयें तो कहो ते पाढी केम मले? अथवा ते समील धोंसराना बिइमांहे केवी रीतें प्रवेश करे? कदाचित् देव प्रजावथी ते पण धोंसरमांहे खीली मले, पण जे जीव नरजवथकी चष्ट थयो, ते वली फरीने नरजव न पामे ॥ इति नवम युगदृष्टांतः ॥ ९ ॥

हवे दशमो परमाणुनो दृष्टांत कहे ठे:- एक देवतायें महोटा पाषा णना थंजने वज्रें करी चूर्ण कस्यो तेने अत्यंत पीशी वाटी मेरुपर्वतें

चढी वांसनी नलीमांजरी फूंक साथें उडाव्यो, ते परमाणुआ पाठा ए कठा करवा महा दुर्लभ ठे तो एण कदाचित् देवना प्रजावें ते पण ए कठा मेलवी शकाय, पण मनुष्यजन्मकी चष्ट थयेला जीवने ते मनुष्यजन्म पाठो पामवो अति दुर्लभ ठे ॥ ५॥ नि परमाणुदृष्टांतः ॥ ए दश दृष्टांत कह्या ॥

हवें मनुष्यजन्मनो सर्वोत्कृष्ट जय कहे ठे.

॥ मंदाक्रांतावृत्तम् ॥ 'स्वर्णस्थाले' क्षिपति स 'रजः' पा दशौचं विधत्ते, 'पीयूषेण' प्रवरकरिणं वाहयत्यैधचार म् ॥ 'चिंतारत्नं' विकिरति' करादायसोद्भायनार्थम्, यो 'दुःप्रापं' गमयति 'सुधा' मर्त्यजन्म प्रमत्तः ॥ ५ ॥

अर्थः—(यः के०) जे पुरुष, (प्रमत्तः के०) मद्य, विषय, कषाय, निद्रा, वि कथारूप प्रमादने वश थयो थको (दुःप्रापं के०) चोराशी लाखजीवयो निने विपे जमता जीवें महाकष्टें पामवा योग्य एवुं (मर्त्यजन्म के०) मनु ष्यजन्म तेने जिनधर्मविना (धागमयति के०) व्यर्थ गमावे ठे, (सःके०) ते पुरुष, (स्वर्णस्थाले के०) सुवर्ण स्थालने विपे (रजः के०) धूल एटले कचरादिक तेने (क्षिपति के०) नाखे ठे. अर्थात् सुवर्णस्थाल समान मनु ष्यजन्म जाणवुं, तथा रजसमान प्रमाद जाणवा. एटले प्रमादवशें म ष्यजन्म व्यर्थ जाय ठे. वली पण ते पुरुष 'करे ठे? तो के, (पीयूषेण के०) अमृतें करीने (पादशौचं के०) पादप्रक्षालनने (विधत्ते के०) करे ठे, अर्थात् जे अमृतना बिडुमात्रनुं पान करवाथी अजरामरत्व प्राप्त थाय ठे, ते अमृतने पादप्रक्षालनने माटे वृथा गमाववुं ते अयुक्त जाणवुं. तेम वली ते पुरुष शुं करे ठे? तो के (प्रवरकरिणं के०) उत्तम ह ीप्रत्यें (ऐधचारं '०) का चारने (वाहयति के०) वहन करावे ठे. अर्थात् जे ह ीने पोताना द्वार आगल बांधे बते द्वारनी शोचा थाय ठे, तो ते हाथीएं काष्ठ लाववां, ते अयु ठे. वली ते पुरुष शुं करे ठे? तो के (वायस के०) कागडाने (उद्भायनार्थम् के०) उमाडवाने अर्थें (चिंतारत्नं के०) चिंतामणिने (करात् के०) हाथयकी (विकिरतिके०) फेंके ठे. अर्थात् मनो वांछित अर्थने देनारुं एवुं चिंतामणि रत्न तेनुं कागडाने उमाडवाने माटे फें क ' ते अयोग्य ठे, तेम धर्म ीधक पुरुषें मर्त्यजन्में करी प्रमाद करवो ते

અયુ જ છે. તેથી હે નવ્યજનો ! એમ જાણીને મનમાં વિવેક લાવી પ્રમાદનો ત્યાગ કરીને ધર્મે કરીને મનુષ્યજન્મ સફલ કરવો ધર્મ આચરતા એવા સ ન પુરુષોને જે પુણ્ય ॥ ઇત્યાદિ પૂર્વવત્ ॥ ૫ ॥

ટીકા:—અથ મનુષ્યજવસ્ય સર્વોત્કૃષ્ટત્વમાહ ॥ સ્વર્ણ સ્થાલ ઇતિ ॥ યઃ પુમાન્ પ્રમત્તઃ સન્ પ્રમાદસ્ય વશં પતિતઃ સન્ મદ્ય વિપય કપાંચનિદ્રા વિકથારૂપ પ્રમાદવશં ગતઃ સન્ હુઃપ્રાપં ચતુરશીતિલઙ્કજીવયોનિષુ ધ્રમતિ જીવેન હુઃસ્વેન મહતા કષ્ટેન પ્યં યત્ મર્ત્યજન્મ મનુષ્યજવં તત્ મુધા વૃથા શ્રીજિન ધર્મં વિના નિઃફલં ગમયતિ । સ પુમાન્ સ્વર્ણસ્થાલે રજો ધૂલિં કચવરાદિ ક્ષિપતિ । સ્વર્ણસ્થાલતુલ્યં મર્ત્યજન્મ રજઃસદૃશઃ પ્રમાદાઃ ॥ પુનઃસઃ પુમાન્ પીયૂષેણ અમૃતેન કૃત્વા પાદશૌચં ચરણપ્રદ્ધાલનં વિધત્તે કરોતિ । પીયૂષસ્ય વિંડુમાત્રપાનેનાજરામરત્વં સ્યાત્ તત્પાદપ્રદ્ધાલનાર્થં મુધાવૃથા ગમયતીત્યુક્તં ॥ પુનઃસઃ પુમાન્ પ્રવરકરિણં પ્રધાનહસ્તિનં ઐંધનારં ઇંધનકાષ્ઠસમૂહં વાહ્યતિ ॥ યસ્મિન્ ગજે દારિબદ્ધેઽપિ સતિ શોભા જવતિ । તેન ઇંધનાનયનમયુક્તં ॥ પુનઃ સઃ પુમાન્ વાયસોદ્ગાયનાર્થં કાકસ્ય ઉદ્ગાયનનિમિત્તં ચિંતામણિરત્નં કરાત્ હસ્તાત્ વિકિરતિ વિક્ષિપતિ ॥ યથા મનોવાંઙિતાર્થદાયકસ્ય ચિંતામણિરત્નસ્ય કાકઉદ્ગાયનાર્થં વિદ્ધેષણમયુક્તં તથા ધર્મસાધકેન મર્ત્યજન્મના પ્રમાદસેવનમયુક્તં । જો નવ્યપ્રાણિન્ ! એવં જ્ઞાત્વા મનસિ વિવેકમાનીય પ્રમાદં ત્યક્ત્વા ધર્મેણ કૃત્વા મનુષ્ય જન્મ સફલં કાર્યં ॥ ધર્મમાચરતાં સતાં યત્ પુણ્યમુત્પદ્યતે તત્ પુણ્યપ્રસાદાત્ ઉત્તરોત્તરમાંગલિક્યમાલા વિસ્તરંતુ ॥ ૫ ॥

જાણાકાવ્ય:—સર્વેયા ત્રેવીશા ॥ જ્યૌં મત્તહીન વિવેક વિના નર, સાજિ મતંગજ ઇંધન ઢોવૈ ॥ કંચન જાજન ધૂલિ જરે ઠ, મૂઢ સુધારસસૂં પગ ધોવૈ ॥ બોહિતકાગ ઉઠાવન કારન, મારિ મહામનિ મૂરખ રોવૈ ॥ ત્યૌં નરદેહ હુલંજ બનારસિ, ૬ અજાન અકારથ ઠોવૈ ॥ ૫ ॥

હવે જે સંસારના વિષય માટે ધર્મનો ત્યાગ કરે છે, તે મૂઢ પુરુષ જાણવાતેકહે છે.

॥ શાર્દૂલવિક્રીડિતવૃત્તમ્ ॥ તે ધનૂરતરું વપંતિ જવને પ્રોન્મૂલ્ય કટપડુ મ્, ચિંતારત્નમંપાસ્ય કાચશકલં સ્વીકુર્વં તે તે જડાઃ ॥ વિક્રીય દિરદં ગિરીંઘસદૃશં ક્રીણંતિ તે રાસજનં, યે લબ્ધં પરિહૃત્ય ધર્મં ધમા ધાવંતિ જોગાશયા ॥ ૬ ॥

अर्थः— (ये के०) जे (अधमाः के०) मूर्ख एवा पुरुषो (लब्धं के०) प्राप्त थयेला एवा (धर्म के०) धर्म जे तेने (परिहृत्य के०) त्याग करीने (नोगाशया के०) नोगविषय वांढनाने अर्थे, (धावन्ति के०) ढोडे ठे, अर्थात् विषयार्थमां प्रवर्त्ते ठे, (ते के०) ते नरो, (नवने के०) पोताना गृह्णनेविषे उत्पन्न थयेला (कल्पद्रुमं के०) कल्पवृक्षने (प्रोन्मूल्य के०) काढी नाखीने (धत्तूरतरुं के०) धंतुराना वृक्षने (वपन्ति के०) आरोपण करे ठे, वली (ते जडाः के०) ते जड पुरुषो शुं करे ठे ? तो के (चिंतारत्नं के०) चिंतामणि रत्नने (अपास्य के०) त्याग करीने (काचशकलं के०) काचना टकाने (स्वीकुर्वते के०) स्वीकार करे ठे. वली (ते के०) तेजड पुरुषो, (गिरींङ्सदृशं के०) पर्वतसमान उंचीकायावाला (द्विरदं के०) हस्तीने (विक्रीय के०) बेचीने (रासजं के०) गर्दजने (क्रीणन्ति के०) मूल्ये करीने ग्रहण करे ठे. आ ठेकाणें कल्पवृक्षसदृश धर्म जाणवो, तथा धंतुराना वृक्षसमान विषय जाणवा, तेवी रीतें सर्वत्र सारां दृष्टांतो धर्मने लगाडवां तथा अन्य दृष्टांतो विषयने लगाडवां. माटे हे नव्यजनो ! एम मनने विषे विवेक लावीने कल्पवृक्ष तथा चिंतामणि समान, श्रीजिनेश्वरना धर्मनुंज आराधन करवुं. आराधन करनारनुं जे पुण्य ॥ इत्यादि पूर्ववत् ॥ ६ ॥

टीकाः— ये तु असाराणां विषयाणां कृते धर्मं त्यजन्ति ते मूढा एवे त्याह ॥ ते धत्तूर इति ॥ ये अधमा मूर्खाः पुरुषाः लब्धं प्राप्तं धर्मं परिहृत्य त्यक्त्वा नोगाशया विषयवांढया धावन्ति । विषयार्थं प्रवर्त्तते, ते नरा नवने स्वगृहे प्रोजतं उत्पन्नं कल्पवृक्षं प्रोन्मूल्य उत्वाय धत्तूरतरुं वपन्ति आरोपयन्ति । पुनस्ते जडाः मूर्खाः चिंतामणिरत्नं अपास्य त्यक्त्वा दूरीकृत्य काचशकलं काचखमं स्वीकुर्वते गृह्णन्ति ॥ पुन स्ते जडा गिरींङ्सदृशं पर्वत प्रायकायं उच्चं द्विरदं हस्तिनं विक्रीय रासजं गर्दजं क्रीणन्ति मूल्येन गृह्णन्ति ॥ अत्र कल्पवृक्षसदृशो धर्मः । धत्तूरसदृशा नोगाः एवं सर्वत्रोपनयः । नो न व्यप्राणिन् ! एवं ज्ञात्वा मनसि विवेकमानीय कल्पवृक्षचिंतामणिसदृशः श्री जिनधर्म एवाराध्यः आराध्यतां यत्पुण्यमुत्पद्यते तत्पुण्यप्रसादात् उत्तरोत्तर मांगलिक्यमालाविस्तरं तु ॥ ६ ॥

॥ नापाकाव्यः— ज्यों नरमूल उखारि कल्पतरु. वोवन मूढ कनकको खेत ॥ ज्यों गजगज बेचि गिगिरसम. कर कुबुद्धि मोल खर खेत ॥

जैसे ठांमि रतन चिंतामनि, मूरख काच खंम मन देत ॥ तैसे धरम
विसारी बनारसि, धावत अधम विषय सुख हेत ॥ ६ ॥

कथा:-ए अर्थे उपर शशी सूरनो दृष्टांत कहे ठे:-आ नरत क्षेत्रमांहे
शुक्तिमती नामा नगरीने विपे शशीनामा राजा राज्यकरे ठे, ते माहाप्रतापी
ठे, तथा तेनो लघुनाइ सूर एवे नामें ठे. ते वेहु नाइ एक दिवस खया
डीयें चढया, वनमांहे वृद्धनी नीचें साधुने वेठा दीठा, तेवारें अश्वथी
उतरी वेहुनाइयें साधुने वांढ्या, साधुयें पण धर्मलान आपी उपदेश देवा
मांमयो ॥ गाथा ॥ माणुस्त खित जाई, कुल रूवारोग आउयं बुद्धि ॥ सवा
णुगह सिद्धा, संजम लोगंमि दुद्धहो लहियं ॥ १ ॥ माटे तमें सत्पु
रुप ठो, ते धर्मने विपे प्रमाद म करो ॥ गाथा ॥ चिक्कणघडेण साचिय,
ढलीकणं पाणियं जाई ॥ कोरं कुंजं च जेदइ, तहावि नवजीवाणं ॥ १ ॥
इत्यादि उपदेश सांजली सूरराजा दीक्षा लइ दुष्कर तप करवा तैयार थयो.
अने शशीप्रत्यें नाइपणांना हितने माटें कहेवा लाग्यो के हे वांधव!
आ जीवें जन्मो जन्म जोग जोगव्या, समुझनी जेटलां पाणी पीथां, मेरु
जेटलां धान्य आरोग्यां, तो पण तृप्ति न थइ. तेने शशी कहेवा लाग्यो
के हे वांधव! एवो कोण मूर्ख होय के जे जला राज्यजोग, ललित लो
चना णि, पान, फूल तंबोलादि उत्तम प्रकारना जोग इत्यादि सामग्री संवंधी
सुख तेने त्यागीने परलोकना सुखने अर्थे उपवासादिक कष्ट करे, पर
लोक ठे के नथी ते कोणें जोयो ठे? माटें तमें माह्या हो, तो आ ठता
जोग जोगवो, पोताना जीवने शाता आपो, अंतराय म करो, यौवन पा
मेळुं फोकट म गमावो, एवा नाइनां वचन सांजलीने सूरराजा खिन्न
थयो. पढी गुरुपासेंथी चारित्र ग्रहण करी सर्वपरिग्रह ठांमी चारित्र पा
लवामां तत्पर थयो. अंत्यावस्थायें अणसण आराधी स्वर्गें. गयो. अने
शशी राजा विषयासक्त थको मरण पामी नरकें गयो. सूरराजायें देवलो
कने विपे अवधिज्ञानने वलें करी पोताना नाइने नरकनां दुःख जोगवतो
दीठो, तेवारें देवलोकथी निकली नरकमां जइ आपणां रूप तेज शक्ति प्र
गट कीथां, ते देखी शशी बोळ्यो के हे वांधव! अद्यापि ते महारो देह पड्यो
ठे, माटें तुं जइने ते देहनी यत्ना करके जेम हुं नरकथकी निकली सुखी
थावं! ते सांजली सूर बोळ्यो के अरे मूर्ख! जीवरहित देह पड्यो ठे ते शुं

सुकृत ? प्रथं यीज तें कोइ कष्ट कछुं हत तो आ नरकमां तुं पडत नही. हवे तुं तहारुं मन ठाम राखी कर्म खपाव, करेलां मनी पश्चात्ताप कर, जेम आगले जवें सुखी थाइश. एवुं कही सूर पोताने स्थानकें प होतो. एम जोइक जीव शशीनी पेरें मनुष्यजवमां धर्म न रे, ते आगल पश्चात्ताप पामे. माटे सर्वकोइ धर्म करो ॥ ६ ॥

हवे मनुष्य जन् तथा धर्मसामग्रीनुं जैनपणुं हे ठे.
॥ शिखरिणीवृत्तम् ॥ अपारे संसारे कथमपि समा
साद्य नृजवम्, न धर्म यः कुर्याद्विषयसुखतृष्णातरं
लितः ॥ ब्रुडन् पारावारे प्रवरमपहाय प्रवहणम्,
स मुख्योमूर्खाणामुपलमुपलब्धुं प्रयतते ॥ ७ ॥

अर्थः— (यः के०) जे पुरुष, (विषय के०) शब्द, रूप, रस, स्पर्श, गंध, तेमनां (सुख के०) सुख तेनी (तृष्णा के०) वांढा तेणें करीने (तरलितः के०) व्याकुल थयो थको (अपारे के०) अनंत एवा (संसारे के०) संसारने विषे (कथमपि के०) माहाकष्टें करीने (नृजवं के०) नरजवत्वने (समासाद्य के०) पामीने (धर्म के०) धर्मने (न के०) नहिं (कुर्यात् के०) करे, (सः के०) ते पुरुष, (पारावारे के०) समुझने विषे (ब्रुडन् के०) ब्रुडतो ठतो (प्रवरं के०) उत्तम एवुं (प्रवहणं के०) वाहाणने (पहाय के०) त्याग करीने तरवाने माटे (उपलं के०) पापाणने (उपलब्धुं के०) ग्रहण करवाने (प्रयतते के०) प्रय करे ठे, एट्ठे ज्यम करे ठे. ते पुरुष कहेवो जाणवो ? तो के (मूर्खाणां के०) मूर्खोना व्यं (मुख्यः के०) मुख्य जाणवो. अर्थात् ते पुरुष, मूर्खोमां मांडाटो मूर्ख जाणवो. आ ठेकाणें संसार ते समुझ जाणवो अने धर्म, ते वाहाण जाणवुं. विषयो ते पापाण समान जाणवा. माटे हे जयजनां ! आ प्रकारें जाणीने मनमां विवेक लावीने संसार समुझतारक एवा धर्मनुंज आराधन करो. आराधन करता एवा सज्जनोने जे पुण्य उत्पन्न थाय ते, ते पुण्य ॥ इत्यादि पूर्ववत् जाणवुं ॥ ७ ॥

टीकाः— अथ नरजवस्य धर्ममामग्याश्च ब्रुजन्वमाह ॥ अपारे
रेति ॥ यः पुमान् विषयसुखतृष्णानर्गजनः सन् विषयाणां कामजोः

रूपरसस्पर्शगंधानां सुखस्य तृष्णा वांछा तथा तरजितो वाहितो व्याकुली
 कृतः सन् अपारे अनन्ते संसारे कथमपि महता कष्टेन नृत्नवं मनुष्यजन्म स
 मासाद्य प्राप्य धर्मं न कुर्यात् न करोति । सः पुमान् पारावारे समुद्रे ब्रुड
 न् निम न् प्रवरं उत्तमं प्रवहणं पोतं अपहाय त्यक्त्वा तरणार्थं उपलं
 पाषाणं उपलब्धुं गृहीतुं प्रयतते यत्नं करोति उद्यमं करोति ॥ कथञ्जतः
 सः । मूर्खाणां मुख्यः मूर्खेषु वृद्धमूर्खः । अत्र संसारः समुद्रः । धर्मः प्रवहणं ।
 विषयाः पापाणसदृशा इत्युपनयः ॥ जो नव्यप्राणिन् ! एवं ज्ञात्वा मनसि
 विवेकमानीय संसारसमुद्रतारकः श्रीधर्मैव आराध्यः । आराध्यतां च स
 तां यत्पुण्यमुत्पद्यते तत्पुण्यप्रसादात् उत्तरोत्तरमांगलिक्यमाला विस्तरंतु ॥ ७ ॥

जापाकाव्यः—सोरठो ॥ ज्यौं जल बूडत कोइ, तजि वाहन पाहन गहैं ॥
 त्यों नर मूरख होइ, धरम ठांनि सेवत विषय ॥ ७ ॥

हवे 'आ ग्रंथमां जेटलां उपदेशनां द्वारो कहेवानां ठे ते उपदेश द्वारें
 करी सर्वे द्वारो कहे ठे.

॥ शार्दूलविक्रीडितवृत्तत्रयम् ॥ जक्तिं तीर्थकरे गुरौ जिन
 मते संघे च हिंसा नृतं, स्तेया ब्रह्मपरिग्रहाद्युपरमं क्रोधाद्य
 रीणां जयम् ॥ सौजन्यं गुणिसंगमिन्द्रियदमं दानं तपो जाव
 नां, वैराग्यं च कुरुष्व निर्वृतिपदे यद्येस्ति गंतुं मनः ॥ ८ ॥

अर्थः—हे नव्यप्राणीयो ! (यदि के०) जो तमारुं (निर्वृतिपदे के०)
 मोक्षपदने विपे (गंतुं के०) जावानुं (मनः के०) मन (अस्ति के०)
 ठे, तो तमें ? (तीर्थकरे के०) तीर्थकरने विपे एटले श्रीवीतरागने विपे
 (जक्ति के०) गुणोत्कीर्त्तनरूप जावपूजाने (कुरुष्व के०) करो. वली १
 (गुरौ के०) धर्मोपदेशक गुरुने विपे जक्तिने करो. जक्ति अने कुरुष्व ए वे
 पदो, सर्वत्र योजवां. वली ३ (जिनमते के०) श्री जिनशासनने विपे जक्तिने
 करो. वली ४ (संघे के०) चतुर्विध श्रीसंघने विपे जक्तिने करो. (च के०)
 तथा ५ (हिंसा के०) जीववध प्राणातिपात, ६ (अनृतं के०) असत्य
 ते मृषावाद तेने तथा ७ (स्तेय के०) अदत्तादान एटले परवस्तु ग्रहण
 करवुं. ८ (ब्रह्म के०) स्त्रीसेवा, मैथुन, तथा ९ (परिग्रहादि के०)
 धन धान्यादि नवविध परिग्रहादि ते थकी (उपरमं के०) निवर्त्तन जे तेने

रो. तथा (क्रोधाद्यरीणां के०) १० क्रोध, ११ मान, १२ माया, १३ लोभ, ते रूप शत्रुर्जनो (जयं के०) जयने करो. तथा १४ (सौजन्यं के०) सुजननाव ते सर्व जीवोने विषे मैत्रिणाव तेने रो. तथा १५ (गुणिसंगं के०) गुणवान् मनुष्योनों संग जे संगति तेने करो. तथा १६ (इन्द्रियदं के०) पांच इन्द्रियो द न रो. वली १७ (दानं के०) सुपात्रादि पांच प्रकारना दानने करो. वली १८ (तपः के०) तप ते अनशन नो दर्यादि बाह्य अने अन्यंतर ली बार र तेने करो. तथा १९ (नावनां के०) शुचिचित्त नावने रो. (च के०) वली २० (वैराग्यं के०) संसारशुकी जोगादिकथकी जे विरक्तनाव तेने करो. एटलां वानां मोक्षपददायक जाणीने रूढे प्रकारें आराधन रवां. आराधना करनार सुजनो जे पुण्य। इत्यादि पूर्ववत् जाणवुं ॥७॥ ए प्र रें आ काव्यमां र्व मली वीशद्वार जे आ ग्रं यमां हवे कहेवाशे, ते द्वारनां ना कं ।

टीकाः—अथास्मिन् शास्त्रे एतान्युपदेशद्वाराणि कथयिष्यन्ते ॥ इत्युपदेश द्वारेण द्वारवृत्तमाह ॥ नक्तिमि ति ॥ नो नव्यप्राणिन् ! यदि तव निर्वृतिपदे मोक्षे गंतुं मनोऽस्ति । तदा त्वं तीर्थकरे श्रीवीतरागे नक्तिं नावपूजां गुणोत्कीर्त्तिनरूपां कुरुष्व ॥ १ ॥ पुनर्गुरौ धर्मोपदेशके नक्तिं कुरुष्व ॥ २ ॥ पुनः जिनमते जिनशासने नक्तिं कुरुष्व ॥ ३ ॥ पुनः चतुर्विधसंघे नक्तिं कुरुष्व ॥ ४ ॥ हिंसाऽनृतस्तेयाऽब्रह्मपरिग्रहाद्युपरमं कुरुष्व ॥ ५ ॥ हिंसा जीववधः प्राणातिपातः ॥ १ ॥ अनृतं, असत्यं मृपावादः ॥ २ ॥ स्तेयं चौर्यं अदत्तादानं अदत्तपरस्ववस्तुग्रहणं ॥ ३ ॥ अब्रह्म मैथुनं स्त्रीसेवा ॥ ४ ॥ परिग्रहो धनधान्यादि नवविधः ॥ ५ ॥ अन्य उपरमं निवर्त्तनं कुरुष्व ॥ ६ ॥ अत्र व्युपरमोऽपि पातो नवति पुनः क्रोधाद्यरीणां क्रोध, ॥ १० ॥ मान, ॥ ११ ॥ माया, ॥ १२ ॥ लोभ, ॥ १३ ॥ रूपारीणां जयं कुरुष्व । पुनः सौजन्यं सुजननावं सर्वजीवेषु मैत्रिणावं कुरुष्व ॥ १४ ॥ पुनः गुणिसंगं गुणानां गुणवतां मनुष्याणां संगं संगतिं कुरुष्व ॥ १५ ॥ पुनः इन्द्रियदमं पंचेंद्रियाणां दमनं कुरुष्व ॥ १६ ॥ पुनर्दानं सुपात्रादि पंच प्रकारं कुरुष्व ॥ १७ ॥ पुनस्तपोऽनशनमूनोदर्यादि बाह्यं अन्यंतरं च द्वादशविधं कुरुष्व ॥ १८ ॥ पुनर्नविनां शुचिचित्तनावं कुरुष्व ॥ १९ ॥ पुनर्वैराग्यं संसारात् जोगादिन्यश्च विरक्तनावं कुरुष्व ॥ २० ॥ एतानि मोक्षपददायकानि ज्ञात्वा सम्यक् प्रकारेणाराध

નીયાનિ ॥ આરાધયતાં સતાં ચક્રત્પદ્યતે પુણ્યં તત્પુણ્યપ્રસાદાત્ ઉત્તરોત્તરમાં
ગલિક્વમાલા વિસ્તરંતુ ॥ ૬ ॥

જાપાકાવ્ય:-ઠપ્પય ॥ જિન પુઝ્ઝહિ ગુરુ નમહિ, જૈનમત વૈન વચ્ચાનહિ ॥
સંગજગતિ આદરહિ, જીવહિંસા નહિ જાનહિ ॥ છૂઠ કુસીલ અદત્ત, ત્યાગ
પરિગ્રહ પરિમાનહિ ॥ ક્રોધ માન ઢલ લોચ, જીતિ સજ્જન થિતિ ઠાનહિ ॥
ગુન સંગ કરહિ ઇંદ્રિય દમહિ, દેહિ દાન તપ જાવ જુત ॥ ગહિ મન વિ
રાગ ઇહ વિધિ રહહિ, તે જગમેં જીવન મુકત ॥ ૭ ॥

હવે જેવો ઉદ્દેશ તેવો નિર્દેશ એવું વચન છે મારે પ્રથમના શ્લોકમાં
કહેલાં જે દ્વારો તેને યથાક્રમેં વિવરે છે, તેમાં પ્રથમ ચાર
શ્લોકેં કરી શ્રીતીર્થંકરની જક્તિનું દ્વાર કહે છે.

પાપં 'લુંપતિ' ડુર્ગતિં 'દલયતિ' વ્યાપાદયત્યાપદમ્,
પુણ્યં 'સંચિનુતે' શ્રિયં 'વિતનુતે' પુણ્ણાતિ નીરોગતામ્ ॥
સૌજાગ્યં 'વિદધાતિ' પલ્લવયતિ 'પ્રીતિં' પ્રસૂતે 'યશઃ',
સ્વર્ગં 'યજ્ઞતિ' નિર્વૃત્તિં 'ચ' રચયત્યર્ચાઽર્હતાં નિર્મિતા ॥ ૧ ॥

અર્થ:- હે જવ્યજનો! (અર્હતાં કે) જિનજગવંતોની (નિર્મિતા કે) કરેલી એવી (અર્ચા કે) ગુણોત્કર્ત્તન, વંદના, પર્યુપાસ્ત્યાદિ એવી જાવ પૂજા જે છે, તે (પાપં કે) પાપને (લુંપતિ કે) દૂર કરે છે. વલી તે જાવ પૂજા, (ડુર્ગતિં કે) ડુર્ગતિ એટલે નરકાદિક જે હુષ્ટગતિ તેને (દલયતિ કે) સ્વંમન કરે છે, અર્થાત્ નિવારણ કરે છે. વલી તે જાવપૂજા, (આપદં કે) કષ્ટને (વ્યાપાદયતિ કે) વિનાશ કરે છે. તથા વલી તે જાવ પૂજા, (પુણ્યં કે) પુણ્ય જે ધર્મ તેને (સંચિનુતે કે) વૃદ્ધિ પમાડે છે. તથા તે જાવપૂજા, (શ્રિયં કે) લક્ષ્મીને (વિતનુતે કે) વિારે છે, વલી તે જાવપૂજા, (નીરોગતાં કે) શરીરને વિષે જે આરોગ્યતા તેને (પુણ્ણાતિ કે) પોષણ કરે છે, વલી તે જાવપૂજા, (સૌજાગ્યં કે) સર્વ જનોમાં જે શ્લાઘનીયતા, તેને (વિદધાતિ કે) કરે છે. વલી તે જાવપૂજા, (પ્રીતિં કે) પ્રીતિને (પલ્લવયતિ કે) ઉત્પન્ન કરે છે. વલી તે જાવ પૂજા, (યશઃ કે) યશને (પ્રસૂતે કે) પ્રસવે છે એટલે વિસ્તારે છે. તથા તે જાવ

पूजा, (गं के०) देवपदवीने (यज्ञति के०) आपे ठे. (च के०) तथा ते जावपूजा, (निर्वृति के०) निर्वृतिने (रचयति के०) रचे ठे उत्पन्न रे ठे. । टें हे नव्यजनो ! ए प्रकारें विवेक लावीने नने विषे जाणीने रुडा प्रकारें निर्मल पणाने आपनारी एवी, अने आ लोक तथा परलोक, तेने विषे सर्व सों ने देनारी एवी वंदनादि गुणस्तुति रूपश्रीजिननी जावपूजा, रवा योग्य ठे. ते जावपूजा, रनार स नने जे पुण्य । इत्यादि पूर्ववत् जाणवुं ॥ ए ॥

टीकाः—अथ यथोद्देशं यैव निर्देश इति वचनात् अनुक्रमेण द्वाराणि विवृणोति ॥ तत्र प्रथं चतुर्निर्वृत्तैः श्रीतीर्थंकरजक्तिद्वारमाह ॥ पापं लुपतीति ॥ नो नव्याः ! अर्हतां जिनानां जावपूजा, गुणोत्कीर्तनवंदना पर्युपास्त्यादि निर्मिता कृता सती पापं लुपति दूरीकरोति । पुनर्दुर्गतिं नरकादि गतिं दलयति खंयति निवारयति । पुनः आपदं कष्टं व्यापादयति विनाशयति । पुनः पुण्यं धर्मं संचिनुते वृद्धिं प्रापयति । पुनः श्रियं लक्ष्मीं वितनुते विस्तारयति पुनर्नीरोगतां शरीरे आरोग्यं पुष्पाति पोषयति । पुनः सौभाग्यं सर्वजनेषु श्लाघनीयतां विदधाति करोति । पुनः प्रीतिं पल्लवयति उत्पादयति । पुनर्यशः प्रसूते यशोविस्तारयति । पुनः स्वर्गं त्रिदिवं देवपदं यज्ञति ददाति । पुनर्निर्वृतिं रचयति ददाति । नो नव्यप्राणिन ! एवं ज्ञात्वा मनसि विवेकमानीय सम्यक्निर्मलविधायिनी इह लोके परलोके च सर्व सौख्यदायिनी वंदनादि गुणस्तुतिः श्रीजिनजावपूजा कार्या । कुर्वतां सतां यत्पुण्यमुत्पद्यते तत्पुण्यप्रसादात् उत्तरोत्तरमांगलिक्यमाला विस्तरंतु ए

जापाकाव्यः—मात्रात्मक कवित्त लोपें डुरित हूरें दुःख संकट, आपें रोग रहितनर देह ॥ पुन्र जंमार जरें जस प्रगटें, मुगतिपंथसों करे सनेह ॥ रचें सुहाग देहि सोजा जग, परजव पढुंचावें सुरगेह ॥ कुगति बंध दल वलें बनारसि, वीतराग पूजा फल एह ॥ ए ॥

वली पण श्रीजिनवरनी जावपूजाना फलने कहे ठे.
स्वर्गस्तस्य गृहांगणं सहचरी साम्राज्यलक्ष्मीः शुभा,
सौभाग्यादिगुणावलिर्विलसति स्वैरं वपुर्वैश्मनि ॥
संसारः सुतरः शिवं करतलक्रोडे लुठव्यंजसा, यः
श्रद्धांनरजाजनं जिनपतेः पूजां विधत्ते जनः ॥ १० ॥

अर्थः— (यः के०) जे (जनः के०) पुरुष, (श्रद्धा के०) पूजा रुचि तेनो (जर के०) जर एटले प्रचुरता तेनुं (नाजनं के०) पात्र थयो ठतो अर्थात् शुन नावना युक्त थयो ठतो (जिनपतेः के०) श्री वीतरागनी (पूजां के०) नावपूजाने (विधत्ते के०) करे ठे, (तस्य के०) ते पुरुषने (स्वर्गः के०) देवलोक ते, (गृहांगणं के०) गृहना आंगणानी पेठें निकट थाय ठे. वली (शुजा के०) मनोहर एवी (साम्राज्यलक्ष्मीः के०) साम्राज्यनी रुद्धि, ते पुरुषने (सहचरी के०) सार्थे वर्त्तनारी थाय ठे. तथा (वपुः के०) शरीर तेज (वेश्मनि के०) घर तेने विषे (सौजाग्यादि के०) सौजाग्य, धैर्य औदार्यादि (गुणावलिः के०) गुणोनी पंक्ति, ते (स्वैरं के०) पोतानी इहायें (विलसति के०) आवीने विलास करे ठे. अर्थात् रहे ठे. वली (संसारः के०) संसार ते (सुतरः के०) सुखें करीने तरवाने शक्य थाय ठे. वली (शिवं के०) मोक्ष, ते (अंजसा के०) अनायासें करी शीघ्र, ते पुरुषना (करतलक्रोडे के०) हस्ततलमध्ये (लुवति के०) हस्तगोचर थाय ठे. मोटे हे नव्यजनो ! एम जाणीने मनने विषे विवेक लावीने जिनप्रभुनी नावपूजा करो, ते पूजा करनारने जे पुण्य ॥ इत्यादि पूर्ववत् जाणवुं ॥ १ ॥

टीकाः—पुनः श्रीजिनस्य नावपूजायाः फलमाह ॥ स्वर्गस्तस्येति ॥ यो जनः श्रद्धानरनाजनं न् श्रद्धारुचिः तस्या जरः प्रचुरता तस्य नाजनं स्थानं नाजनशब्दस्याजहल्लिङ्गत्वा पुंसकत्वं शुननावनायुक्तः सन् जिनपतेः श्रीवीतरागस्य नावपूजां विधत्ते करोति तस्य जनस्य स्वर्गो देवलोको गृहांगणं गृहस्यांगणवद्विकटो नवति । पुनः शुजा मनोहरा साम्राज्यलक्ष्मीः राज्यरुद्धिस्तस्य सहचरी सार्थवर्तिनी नवति । पुनर्वपुर्वेश्मनि वपुरेव शरीरमेव वेश्म गृहं तस्मिन् सौजाग्यधैर्यौदार्यचातुर्यादिगुणानां आवलिः श्रेणिः स्वैरं स्वेच्छया विलसति आगत्य विलासं करोति तिष्ठतीत्यर्थः । पुनः संसारः सुतरः सुखेन तीर्यते इति सुतरः सुखेन तरीतुं शक्यो नवति । पुनः शिवं मोक्षः अंजसा शीघ्रं तस्य करतलक्रोडे हस्ततलमध्ये लुवति हस्तगोचरो नवतीत्यर्थः ॥ अतो नावार्हतः उत्पन्न केवलज्ञानाश्च तदतिशयैर्विराजमानाः समवसरणस्थाः इति ॥ यतः ॥ उसरणमवसिरित्ता, चउत्तीसं अइ सए निसेवित्ता ॥ धम्मकहं च कहंता, अरिहंता हुंतु मे सरणं ॥ १ ॥ इति वचनात् ॥ नो नव्यप्राणीन् ! एवं ज्ञात्वा मनसि विवेकमानीय

ટીકા:—પુનર્જાવપૂજાયાઃ ફલમાહ ॥ જિનાર્ચી શ્રીવીતરાગસ્ય વંદનાદિજા
વપૂજાં રચયતઃ કુર્વતઃ પુરુષસ્ય આતંકો જયં કદાચિત્ અજિમુખં સન્મુખં ન
પશ્યતિ ન વિલોકયતિ । ક ઇવ ? કુપિત ઇવ । યથા કશ્ચિત્ કુપિતોરુષ્ટોજવતિ
સ યથા તસ્ય સન્મુખં ન પશ્યતિ તથેત્યર્થઃ ॥ પુનર્દારિદ્ર્યં દરિદ્રત્વં અનુદિ
નં નિરંતરં તસ્ય દૂરે નશ્યતિ દૂરે યાતિ કિમિવ ? ચકિતમિવ । જયન્તીત
મિવ । પુનર્નરકાદિકુગતિસ્તસ્ય સંગં સમીપં ત્યજતિ । મુંચતિ કા ઇવ ? વિ
રક્તા કુપિતા રુષ્ટા કાંતા ઇવ સ્ત્રી ઇવ । યથા વિરક્તા સ્ત્રી નર્તુઃ સંગં ત્યજ
તિ તથેત્યર્થઃ । પુનઃ ઉદયઅન્યુદયઃ પ્રતાપૈશ્વર્યાદિવૃદ્ધિસ્તસ્ય અન્યર્ણ સમીપં
ન મુંચતિ ન ત્યજતિ । ક ઇવ ? સુહૃદિવ મિત્રમિવ ॥ અતોઽર્હતાં જાવપૂજા
વંદનાદિ કાર્યાં । જો નબ્યપ્રાણીન્ ! એવં જ્ઞાત્વા મનસિ વિવેકમાનીય શ્રી
જિનસ્ય જાવપૂજા કર્તવ્યા । કુર્વતાં ચ સતાં યત્પુણ્યમુત્પદ્યતે તત્પુણ્યપ્રસાં
દાત્ ઉત્તરોત્તરમાંગલિક્યમાલા વિસ્તરંતુ ॥ ૧૧ ॥

જાણકાવ્ય:—વૃત્ત ઉપરપ્રમાણે ॥ જ્યોં નર રહે રિસાય કોપ કરિ, જ્યોં ચિંતા
જય વિમુખ બચાનિ ॥ જ્યોં કાયર સંકે રિપુ દેશ્વત, ત્યોં દારિદ્ર નજેં જય
માનિ ॥ જ્યોં મારિ પરિહરે સંઢપતિ, ત્યોં દુરગતિ ઢંમે પહિચાનિ ॥ હિત
જ્યોં વિજો તજેં નહિ સંગતિ, વીતરાગ પૂજા ફલ જાનિ ॥ ૧૧ ॥

વલી પણ શ્રીજિનપરમેશ્વરની જાવપૂજાનું માહાત્મ્ય કહે છે.

શાર્દૂલવિક્રીડિતવૃત્તમ્ ॥ યઃ પુષ્પૈર્જિનમર્ચતિ સ્મિતસુરસ્ત્રીલો
ચનૈઃ સોઽર્ચ્યતે, યસ્તં વંદતિ એકશસ્ત્રિજગતા સોઽહર્નિશં વં
દ્યતે ॥ યસ્તં સ્તોતિ પરત્ર વૃત્રદમનસ્તોમેન સ સ્તૂયતે, યસ્તં
ધ્યાયતિ ક્લૃપ્તકર્મ્મનિધનઃ સ ધ્યાયતે યોગિનિઃ ॥ ૧૨ ॥

અર્થ:—(યઃ કે०) જે પુરુષ, (પુષ્પૈઃ કે०) પુષ્પોયેં કરીને (જિનં કે०)
જિનજગવાનને (અર્ચતિ કે०) પૂજન કરે છે, (સઃ કે०) તે પુરુષ, (સ્મિત
કે०) વિકસિત એવાં (સુરસ્ત્રી કે०) દેવતાડની સ્ત્રીયોનાં (લોચનૈઃ કે०)
નેત્રોયેં કરીને (અર્ચ્યતે કે०) પૂજાય છે, અર્થાત્ જિન પૂજન કરનારો પુરુષ,
દેવલોકને વિષે ઇત્તન્ન થાય છે, અને તેને દેવલોકની સ્ત્રીયો વિકસિતનેત્રે
કરી પૂજે છે, એટલે રાગ સહિત તેનું અવલોકન કરે છે. વલી (યઃ કે०)

जे पुरुष, (एकशः के०) एकवार (तं के०) ते जिनप्रभुने (वंदति के०) वंदन करे ठे, (सः के०) ते पुरुष, (अहर्निशं के०) रात्रि दिवस, (त्रिजगता के०) त्रण जुवनें करि (वंद्यते के०) वंदन कराय ठे. अर्थात् जे जगवानने वंदन करे, ते त्रिजगतने वंद्य थाय. वली (यः के०) जे पुरुष, (तं के०) ते श्री जिनवरने (स्तौति के०) स्तवे ठे, वर्णन करे ठे, (सः के०) ते पुरुष, (परत्र के०) स्वर्गने विषे (वृत्रदमन के०) इंशो, तेना (स्तोमेन के०) समूहें करीने (स्तूयते के०) स्तवाय ठे, स्तुति कराय ठे एटले पोतानी गुणस्तुतियें करीने वर्णन कराय ठे. वली (यः के०) जे पुरुष, (तं के०) ते परमेश्वरने (ध्यायति के०) पिंगस्थपदस्थरूपस्थ रूपातीतजेदें करीने ध्यान करे ठे, ए टले हृदयने विषे जगवानने ध्यानगोचर करे ठे. (सः के०) ते पुरुष, (यो गिजिः के०) योगीश्वर जे महामुनियो तेमणें (ध्यायते के०) ध्यानगोचर कराय ठे. हवे ते पुरुष कहेवो ठे? तो के (कृत के०) रचना कखो ठे (अष्ट कर्म के०) आठ कर्मनो (निधनः के०) विनाश जेणें एवो ठे. अर्थात् सिद्धावस्थाने प्राप्त थाय ठे ॥ ११ ॥ आ प्रकारें आ सिंदूरप्रकर ग्रंथमां चार श्लोकें करी जावपूजानो प्रथमप्रक्रम कह्यो ॥ इति प्रथमप्रक्रमः ॥ १ ॥ ए परमेश्वरनी पूजा उपर नलराजा अने दमयंतीनी कथा जाणवी, ते सर्वत्र प्रसिद्ध ठे ॥ ए श्री तीर्थंकरनक्तिनुं प्रथमद्वार संपूर्ण थयुं ॥ १ ॥

इति पूजायाः प्रस्तावः ॥ सिंदूरप्रकराख्यस्य, व्याख्यायां हर्षकीर्तिना ॥ सूरिणा विहितायां तु, पूजायाः प्रक्रमोऽजनि ॥ १ ॥ इतिजिनवर प्रक्रमः ॥

टीकाः— पुनः श्रीजिनजावपूजायाः माहात्म्यमाह ॥ यः पुरुषः पुष्पैः कृत्वा जिनं श्रीवीतरागं अर्चति पूजयति स पुरुषः स्मितसुरस्त्रीजोचनैः अर्च्यते पूज्यते । स्मितानि विकसितानि यानि सुरस्त्रीणां देवांगनानां लोचनानि नेत्राणि तैः । देवलोके देवत्वेनोत्पन्नः स देवांगनाजिर्विकसितनेत्रैः अर्च्यते पूज्यते । सरागं अवलोक्यते इत्यर्थः । पुनर्यः पुमान् एकशः एकवारं श्रीजिनं वंदति स अहर्निशं दिवारात्रौ त्रिजगता त्रिजुवनेन वंद्यते । यो जिनं वंदति स त्रिजगद्वंद्यो जवतीत्यर्थः । पुनर्यः पुमान् तं श्रीजिनं स्तौति वर्णयति स पुमान् परत्र परलोके वृत्रदमनस्तोमेन वृत्रदमनानां इंशाणां स्तोमेन समूहेन स्तूयते । गुणस्तुत्या कृत्वा वर्ण्यते । पुनर्यस्तं श्रीजिनं ध्यायति पिंगस्थपदस्थरूपस्थरूपातीतजेदेहदये ध्यानगोचरं करोति

પુમાન્ યોગિજિયોંગીશ્વરૈર્મહામુનિજિધ્યાયતે । ધ્યાનગોચરઃ ત્રિયતે । કથં
જૂતઃ સઃ । ૬ સ્તકર્મ્મનિધનઃ કૃતં રચિતં કૃતં ચ । નાં કર્મ્મણાં નિધનં વિનાશો
યેન : ૬ સ્ત કર્મ્મનિધનઃ ॥ સિદ્ધાવસ્થાં પ્રાપ્ત ઇત્યર્થઃ ॥ ૧૨ ॥ ઇતિ પૂજાયાઃ પ્રસ્તાવઃ

જાણકાવ્યઃ—વૃત્ત ઉપર પ્રમાણે ॥ જો જિનંદ પૂજે મૂલનસોં, સુર નૈનનિ પૂજા
તિસુ હોઈ ॥ વંદે જાવ સહિત જો જિનવર, વંદનીક ત્રિચુવનમેં સોઈ ॥ જો
જિન સુજસ કરેં ન તાકી, હિમા ઇંડ કરેં સુર લોઈ ॥ જો જિનધ્યાન ક
રંત બનારસિ, ધ્યાવેં મુનિ તાકે ગુન જોઈ ॥ ૧૨ ॥

હવે ચાર શ્લોકેં રી ગુરુજ્ઞતિ તું દ્વાર દેહે.

॥ વંશસ્થવૃત્તમ્ ॥ અવદ્યમુક્તે 'પથિ'યઃ પ્રવર્તતે, પ્રવ
ર્તયત્યન્યજનં 'ચ' નિઃસ્પૃહઃ ॥ 'સ' એ 'સેવ્યઃ' સ્વહિ
તૈષિણા 'ગુરુઃ', સ્વયં 'તરંસ્તારયિતું' ક્ષમઃ 'પરમ્' ॥ ૧૩ ॥

અર્થઃ—(સ્વહિતૈષિણા કેળ) પોતાના હિતના વાંઠક પુરુષે (સએવ કેળ)
તેહીજ (ગુરુઃ કેળ) રુ (સેવ્યઃ કેળ) સેવન કરવા યોગ્ય છે. તે કેવા
ગુરુ સેવવા યોગ્ય છે? તો કે (અવદ્યમુક્તે કેળ) અવદ્ય જે પાપ તેથી
મુ' એટલે કાચેલા એટલે ત્ય એવા (પથિ કેળ) માર્ગને વિષે (યઃ કેળ)
જે રુ (પ્રવર્તતે કેળ) પ્રવર્તે છે (ચ કેળ) વલી (અન્યજનં કેળ) અન્ય
નને ઇર્ગને વિષે (પ્રવર્તયતિ કેળ) પ્રવર્તાવે છે. વલી (નિઃસ્પૃહઃ
કેળ) પરિગ્રહાદિ વાંઠારહિત બતા જે રુ (સ્વયં કેળ) પોતે (તરન્ કેળ)
સંસારસ ઇ તરતા બતા (પરં કેળ) અન્યને (તારયિતું કેળ) તારવાને
(ક્ષમઃ કેળ) સમર્થ હોય છે. એ રુ શબ્દનો અર્થ ' છે? તો કે (ગૃણાતિ
એટલે કહે છે તત્ત્વને તે ગુરુ કહિયેં. અર્થાત્ જે તત્ત્વોપદેશક શુદ્ધ પ્રરૂપક તે
ગુરુ જાણવા. એ માર્ટે જે ઇ પ્રરૂપક તથા જિનાઝારાધક હોય, તે ગુરુ સે
વવા યોગ્ય છે. પરં જમાલ્યાદિક ગુરુડ સેવવા યોગ્ય નહિં, ગુરુ કેવા
હોય છે? તો કે ઉત્સૂત્રના પ્રરૂપક, સ્વહંદ, પોતાની મતિયેં કલ્પિત એવા
મતને કરનારા તથા જિનાઝાના વિરાધક ને માયાવી હોય છે. માર્ટે દે
જ્ય જીવો! એ પ્રકારેં જાણીને મનને વિષે વિવેક લાવીને જે ઇ પ્રરૂપક
તથા જિનાઝાડરાધક એવા ગુરુ હોય, તેને સેવવા. સેવન કરનારને ॥ ૧૩ ॥

ટીકાઃ—અથ ચતુર્નિર્વૃત્તેર્ગુરુજ્ઞતિ દ્વારમાહ ॥ અવદ્યમુક્તેતિ ॥ આત્મહિતવાંઠ

केन पुरुषेण एव गुरुः सेव्यः । कः सः ? यः अवद्यमुक्ते पापवर्जिते त्वे पथि धर्मे गे स्वयं वर्तते प्रचलति । च पुनः अन्यजनं अन्यलोकं ६ गे नैयति । गुरुर्निःस्पृहः परिग्रहादिवांगारहितः सन् पुन र्यः स्वयं संसार समुद्रं तरन् सन् परं अन्यं तारयितुं ह्रुः स र्यः ॥ गृणाति ययति त्वमि ति गुरुः तत्त्वोपदेशः शुद्धप्ररूप इत्यर्थः ॥ यतः ॥ हीणस्स वि ६ परू, वगस्स नाणाहियस्स ायव्वं ॥ जणचित्तग्गहणब्बं, रंति लिंणा विसेसं तु ॥ १ ॥ अन्य ॥ दं ए ज्जो ज्जो, दंसण ज्जस्स नहि नि व्वाणं ॥ रि ँति चरण रहिया, दंसण रहिया नसि ँति ॥ १२ ॥ अतः ारणात् यः ६प्ररूपः जिनाङ्गाराधः स रुः सेव्यः नतु ाव्या दयः गुरवः सेव्याः । अहाब्बंदाः उत्तू प्ररूपकाः स्व ति व्पितमत र्त्तारः जिनाङ्गाविराधकाः ायाविनस्ते तु गुरवः ॥ एवं जो जव्यप्राणिन् ! इति ज्ञात्वा नसि विवे ानीय शुद्धप्ररूपको जिनाङ्गाराध गे गुरुः सेव्यः ॥ से नानां यत् पुण्य त्पद्यते तत्पुण्यप्र ादात् उत्तरोत्तरं गंलि माला वि रं ॥ १३ ॥

जाषाकाव्यः—आज्ञानक ठंद ॥ पाप पंथ परहरहि, धरहि शुन पंथ ग ॥ पर उपगार निमित्त, व ानहि मोख मग ॥ सदा अवंठित चित्त , तारन तरन जग ॥ ऐसे रुकों सेवत, जागहिं कर्म खग ॥ १३ ॥

वली फरीने पण गुरुसेवा ँ फल हे ठे.

॥ मालिनीवृत्तम् ॥ विदलयति कुबोधं बोधयत्याग र्थम्, सुग तिकुगतिमागौ पुण्यपापे व्यनक्ति ॥ अवग यति कृत्या कृत्य नेदं गुरुर्यो, नवजलनिधिपोतस्तं विना नास्ति कश्चित् ॥ १४ ॥

अर्थः—हे जव्यजनो ! (तं विना के०) ते गुरु विना बीजो (कश्चित् के०) कोइ पण, (नवजलनिधि के०) संसाररूप जे समुद्र तेने विषे (पो तः के०) नावसमान (नारि के०) नथी. अर्थात् संसारसमुद्र तरवामां नावस न रु विना बीजो कोइ नथी. ते गुरु कहेवा ठे ? तो के (यः के०) जे (गुरुः के०) गुरु, (बोधं के०) त्सित बोध ते त्सितज्ञान जे मिथ्यात्व, तेने (विदलयति के०) विज्ञोपे करी नाश करे ठे. वली जे गुरु (आगमा र्थे ०) सिद्धांतोना अर्थने (बोधयति के०) जणावे ठे. तथा जे गुरु

(પુણ્યપાપે કે૦) પુણ્ય અને પાપ તે ધર્મ અને અધર્મ એ બેને પણ (વ્યનક્તિ કે૦) પ્રગટ કરે છે. એટલે આ પુણ્ય છે અને આ પાપ છે, એ પ્રકારે પ્રકટ કરે છે. તે પુણ્ય અને પાપ કહેવાં છે? તો કે (સુગતિકુગતિમાર્ગોં કે૦) પુણ્ય તે દેવનરાદિ સુગતિમાર્ગ, પાપ તે નરકતિર્યગ્રૂપ કુગતિમાર્ગ જાણવો. વલી પણ જે ગુરુ, (કૃત્યાઽકૃત્ય કે૦) કરવાને યોગ્ય તે કૃત્ય અને ન કરવાને યોગ્ય, તે અકૃત્ય, તેના (જેદં કે૦) વિવેક એટલે વિચાર તેને (અવગમયતિ કે૦) જણાવે છે. જેમ પ્રદેશી રાજા માહાનાસ્તિકમતિ હતો, તેને કેશીગણધર ગુરુએ પ્રતિબોધ કરીને તત્ત્વમાર્ગ વિષે સ્થાપનકાળે. માર્ટેં હે જવ્યપ્રાણીયો ! એ પ્રકારે જાણીને મનમાં વિવેક લાવીને સંસારસમુદ્ધ તરવાને માર્ટેં નાવસમાન એવા શ્રીગુરુની સેવા કરવા યોગ્ય છે, અને ગુરુની સેવા કરનાર સુજનોને જે પુણ્ય । ઇત્યાદિ સર્વ પૂર્વવત્ જાણવું ૧૪

ટીકા:—અથ પુનરપિ ગુરુસેવાયાઃ ફલમાહ ॥ વિદલયતીતિ ॥ જો જવ્યાઃ ! તં ગુરું વિનાઽન્યઃ કશ્ચિત્ જવજલનિધિપોતઃ પ્રવહણં નાસ્તિ । જવ એવ સંસાર એવ જલનિધિઃ સમુદ્ધસ્ત્રપોતઃ પ્રવહણં સંસારસમુદ્ધતારણે પ્રવહણસમાનં ગુરું વિનાઽન્યઃ કશ્ચિન્નાસ્તિ । યોગુરુઃ કુવોધં કુત્સિતજ્ઞાનં મિથ્યાત્વં વિદલયતિ । પુનર્યો ગુરુઃ આગમાર્થે સિદ્ધાંતાનાં અર્થે બોધયતિ જ્ઞાપયતિ । પુનર્યો ગુરુઃ પુણ્ય પાપે પુણ્યં ચ પાપં ચ પુણ્યપાપે તે ધર્મધર્મોં દ્વે અપિ વ્યનક્તિ પ્રકટયતિ । ઇદં પુણ્યમિદં પાપમિતિ । કથંજૂતે પુણ્યપાપે સુગતિકુગતિમાર્ગોં સુગતિશ્ચ કુગતિશ્ચ સુગતિ ગતી તયોર્માર્ગોં પુણ્યં દેવનરાદિ સુગતિમાર્ગઃ પાપં નરકતિર્યગ્રૂપં કુગતિમાર્ગઃ । પુનર્યો ગુરુઃ કૃત્યાઽકૃત્યજેદં અવગમયતિ કર્તુ યોગ્યં કૃત્યં કર્તુમયોગ્યં અકૃત્યં । કૃત્યં ચ અકૃત્યં ચ કૃત્યાકૃત્યે તયોર્જેદો વિવેકો વિચારસ્તં જ્ઞાપયતિ ॥ યથા પ્રદેશી નૃપઃ મહા નાસ્તિકમતિઃ કેશિગણધરગુરુણા પ્રતિબોધ્ય તત્ત્વમાર્ગે સ્થાપિતઃ ॥ જો જવ્યપ્રાણિન્ ! ઇતિ જ્ઞાત્વા મનસિ વિવેકમાનીય સંસારસમુદ્ધતારણાય પ્રવહણસમાન શ્રીગુરોઃ સેવા કાર્યા । ગુરોઃ સેવાં કુર્વતાં ચ સતાં યત્પુણ્યમુત્પદ્યતે તત્ પુણ્યપ્રસાદાત્ ઉત્તરોત્તરમાંગલિક્યમાલાવિ રંતુ ॥ ૧૪ ॥

જાણકાવ્ય:—હરિગીતબંદ ॥ મિથ્યાત્વ દલનસિદ્ધાંત સાધક, સુગતિ મારગ જ્ઞાન એ ॥ કરની અકરની સુગતિ હૃગતિ, પુન્ન પાપ બચાવ એ ॥ સંસારસા

गर तरन तारन, गुन जिहाज विसेखियें ॥ जगमांहि गुरु सम कहि
वनाररि, और कोउ न लेखियें ॥ १४ ॥

कथाः—कश्रीगुरु, कुबोधना विदलन करनार ठे, तेनी उपर सूर्याजदेवनी
। कहे ठेः—एकदा श्रीमहावीर देव अमलकप्पा नगरीयें समोसखा, तिहां
सूर्याजविमानथकी सूर्याजदेवता वांदवा आव्या. प्रभु आगल बत्रीशबद्ध ना
टक करी स्वस्थानकें गया. पढी गौतमस्वामीयें जगवाननें पूढ्युं के महाराज !
एवडी रुद्धि एणें केम पामी ? तेवारें जगवान् कहेता हवा के श्वेतंबिका न
गरीमां प्रदेशी राजा, तेनी सूरिकांता नार्या तेनो चित्रनामें सारथी हतो, ते
एकदा सावडी नगरीयें गयो. तिहां केशी कुमारने देखी वांद्या, अने धर्मकथा
सांजली. श्रावकधर्म पडिवज्यो. पढी ते चित्र सारथीयें पोताना राजाने प्रति
बोध आपवा माटे श्वेतंबीयें पधारवा विनति करी त्यारे गुरुयें कह्युं के अन्नोद
संबंधें जणाओ. पढी केटलेक दिवसें गुरु श्वेतंबीयें आव्या, तेनी चित्र सार
थीने खबर पडी. तेवारें गुरुने वांदवा गया, उतारो आपी सारथीयें कह्युं
के हे स्वामी ! राजा नास्तिक ठे, तेने प्रतिबोधजो. हुं पण कोइ उपाय करी
तेने इहां लावीश. अन्यदा घोडा फेरववाने मिशें राजाने चित्रसारथी तिहां
तेडी लाव्यो. तिहां गुरुने ठूकडाज व्याख्यान करता देखीने चित्रसारथी प्र
त्यें राजा कहेवा लाग्यो कें, जो खलु मुंम पबुवासंति ? अणायरिया खलु
नोअणायरियं पबुवासंति ? तेवारें सारथीयें कह्युं के हे स्वामी ! चालो
आपणो जइ पूढीयें. राजा पण तिहां गुरुपासैं जइ पूढवा लाग्यो, हे मुंम !
शरीरमांहे आत्मा तो नथी तो धर्म करेलो कोण नोगवे ? गुरु कहे तमारा
कहेवा । एणें प्रत्यक्ष देखाय ते प्रमाण अने जे प्रत्यक्ष न देखाय, ते अ
ण. तो तमारां माता पिता पण देखातां नथी, माटें अप्रमाण थयां ?
राजा बोळ्यो जो धर्म अधर्मादिक ठे, तो महारो पिता अनेक जीवोनो सं
हार करनार हतो माटे नरकें गयो हजो ? अने महारी माता धर्मिष्ठ हती
माटें स्वर्गें गइ हजो ? तो हे निह्दाचर ! हुं तो तेनो अत्यंत वद्वज पुत्र हतो
तेमने आवीने धर्मनो प्रतिबोध आपे तो परलोक पण ठे तथा पुण्य पाप पण
ठे, इत्यादि सर्व वात हुं सत्य करी मानुं ! तेवारें आचार्य बोळ्या के हे रा
जन् ! बंधीवाननी पेठें तहारो पिता कर्मपाशें करी बंधाणो ठे, ते शी रीतें
आहीं तहारी पासैं आवी शके ? राजा बोळ्यो तो महारी माताजीने स्वर्ग

थी आवतां गी हकत नडे ठे? सूरि बोल्या के तं तो नंपूर्ण वांन्ति न्नु
 नोगवे ठे, तेथी नद्री आवे. तथा बली मनुष्यजोकनां दुग्ध उंचो उठ
 ठे, ते तेनाथी सदन थाय नद्री. त्यागें राजा बोल्या के में एक चांगने प
 डी पथरानी कोठीमांहे नाखी द्वाग टांकी दीधुं, पत्नी केठलेक दिवमें खां
 जोयुं तो चोरनुं गरीर तिलतिलनी पेंठें दीधुं. परंतु मांहे जीव तो दीठो नही
 माटें जीव नथी. तथा एक चांगने तोलीने पत्नी फांगी आपी मारी ना
 फरी तोल्यो तो कांऽपण बध्यो घट्यो नद्री? माटे गरीरमांहे जीव नर्थ
 तेवारें सूरि बोल्या के निःठिऽ कोठीमांहे पंगी कोऽक गंग बजावें, ते गं
 नो शब्द बाहिर केम संजजाय ठे, तेम जीवनो पण एज म्नाव जाणव
 तथा अरणीना लाकडामांहे फाडी जोतां थकां अग्नि देग्वातो नथी पा
 उपायने योगें अग्नि पामीयें ठेयें. इत्यादि अनेक दृष्टांत आपी राजाने
 तिवोध्यो. राजा श्रावक थयो, समक्त्वमूल वार व्रतनो उच्चार कय्यो. या
 त् एनी स्त्री सूरिकांतायें निःस्वार्थे जाणी विष दीधुं. राजा अनशन लेऽ
 रियाजविमानने विषे सूरियाजनामें देव थयो. तिहांथी ज्यवी महाविदेहें
 वतरी मोक्ष सुख पामगे ॥ इति प्रदेशी राजानो दृष्टांत ॥ १४ ॥

बली पण गुरुसेवानुं फल कहे ठे.

॥ शिखरिणीवृत्तम् ॥ पिता माता भ्राता प्रियसहच
 री सूनुनिवहः, सुहृत्स्वामी माद्यत्करिन्नटरथाश्वः
 परिकरः ॥ निमज्जंतं जंतुं नरककुहरे रक्षितुमल
 म्, गुरोर्धर्माऽधर्मप्रकटनपरात्कोऽपि न परः ॥ १५ ॥

अर्थः—(नरककुहरे के०) नरकविवरनी मध्यें (निमज्जंतं के०) मूवता
 एटले पडता एवा (जंतुं के०) जीवनें (गुरोः के०) गुरुथकी (परः के०)
 बीजो (कोपि के०) कोऽपण (रक्षितुं के०) रक्षण करवाने (न के०) नहि
 (अलं के०) समर्थ होय. केम के? (पिता के०) पिता ते पण तेनुं रक्षण कर
 वाने न समर्थ होय ठे, तथा (माता के०) जननी ते पण तेनुं रक्षण करवाने
 न समर्थ होय. तथा (भ्राता के०) सहोदर ते पण तेनुं रक्षण करवाने न स
 मर्थ होय. तथा (प्रियसहचरी के०) अत्यंत वल्लभ एवी स्त्री पण तेनुं रक्षण
 करवाने न समर्थ होय ठे. तथा (सूनुनिवहः के०) पुत्रसमूह पण तेनुं र

रक्षण करवाने न स र्थ होय ठे. । (सुहृत् के०) ि पण ते रक्षण
रवाने समर्थ होय ठे. तथा (स्वा ि के०) नाय पण ते रक्षण रवाने
र्थ होय ठे. ते नाय केहवो ठे ? तो के (। त् के०) दोन् त एवा
(रि के०) हस्ती, (नट के०) सुनट (रथ के०) रथ तथा (अश्वः
के०) घोडा ठे जे ने एवो ठे अर्थात् एवी सर्व सा ि हित एटले बल
वान् एवो स्वा ि पण रक्षण रवाने समर्थ थाय नहि. था (परिकरः
के०) होटो सेव दिवर्ग, ते पण रक्षण रवाने स र्थ न होय ठे. अ
र्त्ति नर ि पडता जीवोने ए पूर्वोक्त र्व, रक्षण रवाने स र्थ न होय
ठे, पण त्र ए गुरु जे ठे, तेज नर ि पडता जं ने रक्षण रवाने स र्थ
थाय ठे. गुरु विना कोइ पण नरकमां पडता जीवोने रक्षण करवाने
र्थ नथी. ते गुरु हेवा ठे ? तो के (धर्माधर्म के०) पुण्य अने पाप, ते
(प्रकटन के०) प्रकाशन तेने विपे (परात् के०) तत्पर एवा ठे. वली गु
रु जे ठे, ते धर्म अधर्म ए बेने बतावे ठे. ते जे केः—जे प्राणी धर्मने अं
गीकार रे ठे, ते नरकने विपे पडता नथी, अर्थात् सुगतिने नजनारा
थाय ठे. अने जे अधर्मने अंगी र करे ठे, ते प्राणी नरक ि पडे ठे,
अर्थात् गतिने नजनारा थाय ठे. टे हे न नो ! एम जाणीने न
ने विषे विवेक लावीने नरकपातयकी रक्षण रवाने स र्थ गुरु ठे, ते से
ववा योग्य ठे, बाकी सर्व पूर्ववत् एणुं ॥ ३५ ॥

टी :- पुनः रुसेवायाः फलमाह ॥ पिता तेति ॥ नर हरे नर
विवरमध्ये नि तं ब्रूडंत पतंत संतं जंतुं जीवं रोःपरोऽन्यः कोपि रक्षितुं
लं न । कोपि न मर्थः । थं ? पिता जन ते रक्षितुं नालं । ता जननी
रक्षितुं नालं । चाता होदरोरक्षितुं नालं । प्रिया अत्यंतवल्लभा सहचरी ि
रक्षितुं नालं । सूनुनिवहः पुत्रगणोऽपि रक्षितुं नालं । सुहृत् ि पि रक्षितुं
नालं न समर्थः । स्वामी नायकोऽपि रक्षितुं नालं । किं नूतः स्वामी ? माय
त्करिजटरथाऽश्वः । मायंतो मदोन्मत्ता रिणो गजाः नटा सुनटाः रथः अ
श्वाश्च यस्य स एवंविधो बलवान् यः स्वामी स रक्षितुं नालं । पुनः परिकरः प्रनू
तसेवकादिवर्गोऽपि नरके पतंत संतं रक्षितुं अलं समर्थो न । किंतु एको गुरु
रेव नरके पतंत जीवं रक्षितुं समर्थः । गुरोः परः कोऽपि नरके पतंत जीवं
रक्षितुं न र्थः । किंविशि त् गुरोः । धर्माधर्मप्रकटनपरात् । धर्मश्च अ

धर्मश्च धर्मधर्मो पुण्यपापे तयोः प्रकटने प्रकाशने परमन्तर्गम्यः नः
तस्मात् गुरुधर्मोऽधर्मो द्वावपि दर्शयति । ततश्च यः प्राणः धर्ममंगीरुतेति
स नरके न पतति । किंतु ? नृगतिजाग्नवति ॥ यतः ॥ नरय गय गमण
पडिह, ठए कए तह पएसिणा रत्ना ॥ अमरविमाणं पत्तं, नं आयरिय प
जावेणं ॥ १ ॥ जो नव्य प्राणिन ! एवं ज्ञात्वा मननि विवेकमानीय नरक
पतनात् रक्षणीयः समर्थो गुरुरेव मेव्यः ॥ मेव्यमानानां च वत्पुण्यमुत्प
द्यते तत् पुण्यप्रसादात् उत्तरोत्तरमांगजिक्यमाज्ञा विस्तरंतु ॥ १५ ॥

जापाकाव्यः—सर्वेव्या त्रेदीशा ॥ मान पिता मुत वंधु नवी जन, मीत हित
सुख कामिनी फीके ॥ सेवकराजि मनंगज वाजि, मद्रा दल साजि रथी
रथ नीके ॥ डुर्गति जाइ दुःखी बिलजाइ, परे तिर आइ अकेलदि जीके ॥
पंथ कुपंथ गुरु समुजावत, और सगे सब स्वारथहीके ॥ १५ ॥

हवे गुरुनी आज्ञानुं माहात्म्य कहे ठे.

॥ शार्दूलविक्रीडितवृत्तम् ॥ किं ध्यानेन नवत्यशोपविषयत्या
गैस्तपोनिःकृतम्, पूर्णं ज्ञावनयाऽलमिंद्रियदमैः पर्याप्तमाप्ता
गमैः ॥ किं त्वेकं नवनाशनं कुरु गुरुप्रीत्या गुरोःशासनम्,
सर्वं येन विना विनायवलवत् स्वार्थाय नाऽलं गुणाः ॥ १६ ॥
इति द्वितीय गुरुसेवनप्रक्रमः ॥ ७ ॥

अर्थः—हे नव्यप्राणी ! गुरुनी आज्ञा विना (ध्यानेन के०) ध्यान क
रवाथी (किं के०) श्रुं ? तो के काहिं नहिं. तथा (अशोपविषय के०)
समस्त विषयो, तेना (त्यागैः के०) त्यागें करीने (नवतु के०) हो एट
ले संपूर्ण थयुं, अर्थात् समस्त विषयत्यागें करीने पण काहिं नहिं. वली
गुरुनी आज्ञा विना (तपोनिः के०) तप जे पष्ठ, अष्टम, दशम, द्वाद
शादि, पक्ष्मपण, मासक्षपण, सिंहनिक्रीडितादिक तप तेणे करीने पण
श्रुं (कृतं के०) कथुं ? एटले पूर्ण थयुं, अर्थात् तेणें करीने पण काहिं नहिं. तथा
(ज्ञावनया के०) शुचिजावें करीने पण (पूर्ण के०) पूर्ण थयुं, अर्थात्
तेणें करीने पण काहिं नहिं. वली (इंद्रियदमैः के०) इंद्रियोना दमनं क
रीने पण (अलं के०) परिपूर्ण, अर्थात् तेणें करीने पण काहिं नहिं.
वली (आप्तागमैः के०) सूत्रसिद्धांतना पठनं करीने पण (पर्याप्तं के०)

पूर्णं ययुं. अर्थात् तेणें करीने पण काहिं नहिं. त्यारें (के०) वली
(किं के०) शुं करवुं ? के जे थकी ते पूर्वोक्त सर्व फल आय ? तो के
(गुरुप्रीत्या के०) अत्यंत प्रीतियें रीने (एकं के०) ए , (गुरोःके०)
गुरुनुं (असनं के०) शासन जे शीखा एवचन तेने (कुरु के०) हे न
ीव ! तुं कर. अर्थात् गुरुनीज ६ आझाने पालन कर. ते गुरुनुं शास
हेवुं ठे ? तो के (जवनाशनं के०) संसारत्र एने नाश करनारुं ठे.
कारण के (येन के०) जे (एकेन के०) ए गुरुशासन (विना के०) विना
(सर्वे के०) सर्व (गुणाः के०) पूर्वो ध्यानादि णो पण (स्वार्थाय के०)
पोतपोताना फल धनने ाटें (अलं न के०) र्थ थता नथी. अर्था
त् सर्व निष् फल थाय ठे. केनी पठें ? तो (विनाशबलवत् के०) सैन्या
धिपति रहित सैन्यनी पठें. अर्थात् जेम निर्नाय सैन्य, जयसाध थतुं
ी, ते गुरुनी आझा विना ि यानु ानादिक सर्व, निःफल थाय ठे.
गोशाल , जमालि लबाल निहवादि नी पठें. आहीं गोशालकादिकनो
दृष्टांत लेवो. ाटें एवी रीतें जाणीने गुरुनी आझा सहित र्व र्म, करवा
योग्य ठे. तेथी हे नव्यप्राणी ! ए ारें जाणी न ि विवे लावीने श्रीगुरुसे
वा करवी. गुरुसेवा करनार एवा सुजनने जे पुण्य । इत्यादि पूर्ववत् जाणवुं
॥ १६ ॥ ए गुरुसेवा नामा बीजुं द्वार संपूर्ण थयुं ॥ १७ ॥

टीकाः— अगुरोराज्ञायाः माहात्म्यमाह ॥ किं ध्यानेनेति ॥ नो नव्याः !
रोः आझां विना चेत् ध्यानं कृतं ? तर्हि तेन ध्यानेन किं । अपितु न कि
मपि लं । पुनः अशेषविषयत्यागैर्नवतु पूर्णं जातं । समस्तविषयाणां त्यागेऽपि
किं पि न फलं । पुनः गुरोराज्ञां विना तपोनिः कृतं । पष्ठाष्टमदश द्वादशा
दि पक्ष्मपणमासक्षपणसिंहनि िडितादिनिस्तपोनिः कृतं संपूर्णं जातं ॥
अर्थान्न किमपि । पुनर्जावनया शुजनावेनापि पूर्णं जातं । पुनः इन्द्रियद
मैः पंचेंद्रियाणां दमनैः कृत्वा अलं पूर्णं जातं । पुनः सागमैः सूत्रसि
द्धांतपठनैरपि पर्याप्तं पूर्णं जातं । तर्हि किं ? किंतु गुरुप्रीत्या गरि वात्स
ल्येन अधिकादरेण एकं गुरोः शासनं रु । गुरोरेवाज्ञां शुद्धां पालय ।
किंनूतं गुरोः शासनं ? जवनाशनं । संसारपरित्रमणवारकं । यतो येनैकेन
गुरोः शासनेन आझया विना सत्त्वेऽपि गुणाः पूर्वोक्ता ध्यानादयः स्वा
र्थाय स्वस्वफलसाधनाय अलं न । समर्थ न । किंतु निःफला इत्यर्थः ।

किंवत्? विनाथबलवत् । निर्नायकसेन्यवत् यथा निर्नायकं सैन्यं जयसाधकं
 न तथा गुरोराज्ञां विना क्रियानुष्ठानादिकं सर्वं निःफलं । गोशालक जमा
 लिकुलवालक निहवादिवत् ॥ एवं ज्ञात्वा गुर्वाज्ञासहितं सर्वं कर्त्तव्यं ॥
 यदुक्तं श्रीकल्पसूत्रे ॥ असणवा आहारेत्तए ॥ उच्चार पासवणं वा प
 रिध्वेत्तए ॥ सङ्कायं वा करित्तए ॥ धम्मजागरियं वा जागरित्तए ॥ एणो से
 कप्पइ अणापुञ्जित्ता ॥ निस्कू ण्हेया अन्नायरं तवो कम्मं उवसंपजित्ताणं
 विहरित्तए ॥ तं चेव सव्वं नणियव्वं ॥ नो नव्यप्राणिन् ! एवं ज्ञात्वा मनसि
 विवेकमानीय श्रीगुरुसेवा कर्त्तव्या ॥ कुर्वतां च सतां यत्पुण्यमुत्पद्यते,
 तत्पुण्यप्रसादात् उत्तरोत्तरमांगलिक्यमाला विस्तरंतु ॥ इति ॥ १६ ॥ सिंदूरप्र
 करारव्यस्य, व्याख्यायां हर्षकीर्त्तिना ॥ सूरिणा विहितायां तु, गुरुसेवन
 प्रक्रमः ॥ १ ॥ इति गुरुसेवनप्रक्रमः ॥ २ ॥

नापाकाव्यः—वस्तुहृद ॥ ध्यान धारन ध्यान धारन, विपे सुख त्याग ॥ करु
 ना रस आदरन, नूमिशयन इंदिय निरोधन ॥ व्रत संयम दान तप जगति जा
 व सिद्धंत सोधन ॥ ए सब काम न आवही, ज्यों विनु नायक सैन ॥ ति
 वसुख हेत बनारसी, करु प्रतीत गुरु बैन ॥ १६ ॥

कथाः—इहां गुरु सेवानो करनार मोहें जाय. तेनी उपर श्रीगौतमस्वामी
 नी कथा कहे ठेः—एकदा प्रस्तावें श्रीवर्द्धमान स्वामीयें व्याख्यान करतां
 करतां उपदेश दीधो, जे अष्टापदपर्वत उपर नरतचक्रवर्त्तीनी करावेली मा
 नोपेत चोवीश तीर्थकरनी प्रतिमाउ ठे, तेने जे पोतानी लब्धिना बलें
 जइ वांटे, ते प्राणी तज्रवें मोहें जाय. ते सांजली श्रीगौतम स्वामी पो
 तानें मोह जावानो निर्णय करवा माटें प्रचुनी आज्ञा मागी अष्टापद
 नणी चाब्या. तेमने कौडिन्यादिक तापसोयें आवता दीठा, तेवारें ता
 पसो, मांहोमांहे कहेवा लाग्या के आ महोटा मुनीश्वर आवे ठे, पण
 योजन प्रमाण पावडी शी रीतें चडी सकशे? अमें महा तपस्याना करनार
 पांचशें एक जण ते एक उपवास करी सूके पत्रे पारणुं करी एक पावडी
 चढ्या, पण आगल जइ शकता नथी. एवो विचार करे ठे, एवामां गौतम
 स्वामी चढ्या. यावत् दर्शन करी पाठा फछ्या, तेवारें श्रीगौतमस्वामी पा
 सेंथी सर्व पन्नरशें ने त्रण तापसोयें दीक्षा लीधी, शासनदेवीयें साधुनो
 वेश आणी आप्यो, पढी मार्गे आवतां सर्वने पूढ्युं के तमारे आज्ञे शेरुं

पारणुं करवुं ठे ? तेवारें तापस बोल्या के खीर खांम घृत ' पारणुं रीयें तो सारुं. पढी गौत स्वा ि पात्रुं जरी वहोरी लाव्या. अह्मीण हानिशि लब्धिने वलें री सर्व तापसोने पारणुं कराव्युं. एवो च त्कार देखी पोताना मनमांहे गुरुतत्त्वनी जावना जावतां जावतां पांचशेने ए तापसोने केवलज्ञान उपनुं ने पांचशे ने ए ने समोसरण दे तां 'वलज्ञान उपनुं. तथा पांचशे ने एकने श्रीवीरनी वाणी सांजलतां केवलज्ञान उपनुं. ते सर्व १५०३ तापस केवली थया थका श्रीवीरने बांदीने केवलीनी सजा ि बेठा, ते जोइ श्रीगौत स्वामीने शंका उपनी जे आजना दीक्षितने केवलज्ञान उप ' हशे ? जगवान् बोल्या के केवल ज्ञान उपनुं ठे, अने हुं निर्वाण पा िश तेवारें तु ने 'वलज्ञान उप शे. ते सांजली श्रीगौतम स्वा ि संतोष पा ि. अ में केवल ज्ञान पामी मोक्ष सुख पाम्या. अने तापस पण मोक्ष सु पा ि. एवं गुरु से ' फल जाणी हे नव्यलो जे ! तमें धर्मना दाय एवा गुरुनी सेवा रो, के जे ि संसार तरो ॥ १६ ॥ इति गुरुसेवाधि रे श्रीगौत स्वामी कथा ॥

हवे चार श्लोकोयें करीने जिनमत जे जिनो सिद्धांत, ते ' आत्म्य कहे ठे.

॥ शिखरिणीवृत्तम् ॥ न देवं नादेवं न नगुरुमेवं
नकुगुरु , न धर्म्म नाधर्म्म न गुणपरिणर्म्म न विगुण
म् ॥ न कृत्यं नाऽकृत्यं न हितमहितं नाऽपि निपुणम्,
विलोकंते लोकाजिनवचनचुर्विरहिताः ॥ १७ ॥

अर्थः—(जिनवचन के०) जिनशास्त्र रूप (चक्रुः के०) चु जे नेत्र तेणें करी (विरहिताः के०) रहित एवा (लोकाः के०) लोको जे ठे, ते हवे कहेवाशे ते एवी वस्तुने (नविलोकंते के०) न देखे ठे, अर्थात् नहिं जाणे ठे. शुं शुं नथी जाणता ? तो के (देवं के०) सर्वज्ञ, जितरागादि लक्षणोयें शु जे सुदेव, तेने न जाणे ठे. वली ते (अदेवं के०) देव एटले ि, श , अह्म, सूत्रादि लक्षणोपेत जे देव तेने पण (न के०) न जाणे ठे. वली ते (एवं के०) ए प्रकारें (शुजगुरुं के०) सुगुरु जे ठे तेने एटले धर्मागप्ररूपक एवा सुगुरुने (न के०) न जाणे ठे. वली (कुगुरुं के०) पंचा चाररहित एटले उत्सूत्रप्ररूपक एवा कुगुरुने (न के०) न जाणे ठे. तथा (ध

મૈં કે૦) ધર્મેને (ન કે૦) નહિં જાણે છે, તથા (અધર્મે કે૦) અધર્મેને ન જાણે છે. અર્થાત્ ધર્માધર્મેના અંતરને તે પુરુષ જાણતા નથી. વલી (ગુણપરિણંદ કે૦) ગુણે કરીને પરિપૂર્ણ અર્થાત્ ગુણવાનને (ન કે૦) ન જાણે છે, તથા (વિગુણ કે૦) ગુણરહિત એટલે નિર્ગુણ તેને (ન કે૦) નહિં જાણે છે. અર્થાત્ ગુણવાન્ અને નિર્ગુણ જનને સમાનજ દેખે છે. વલી (કૃત્યં કે૦) કરવા યોગ્ય કાર્ય તેને (ન કે૦) ન જાણે છે, તથા (અકૃત્યં કે૦) જે કરવાને અયોગ્ય કાર્ય તેને (ન કે૦) ન જાણે છે. અર્થાત્ કૃત્યાકૃત્યવિવેકને જાણે નહિં. વલી (નિપુણં કે૦) ચાતુર્ય જેમ રૂડે પ્રકારેં હોય તેમ જ (હિતં કે૦) પોતાનું હિત જે સુખ તેનું કારણ, તેને (ન કે૦) નહિં જાણે છે. તથા (અહિતમપિ કે૦) અગુજનું જે કારણ તેને પણ (ન કે૦) નહિં જાણે છે. અર્થાત્ તે લોકો જિનવચન શ્રવણ વિના ગુનાગુજના અંતરને જાણતા નથી. હાંવિલોકંતે એ ક્રિયાપદ સર્વ નકારની સાથેં લગાડવું. મારેં હે નબ્યજીવ ! એ પ્રકારેં જાણીને શ્રીજિનપ્રણીત સિદ્ધાંતોનું શ્રવણ કરવું. જિનવચન શ્રવણ કરતા એવા સુજનને જે પુણ્ય । સ્ત્યાદિ પૂર્વવત્ જાણવું ॥૧૭॥

ટીકા:—અથ ચતુર્નિર્વૃત્તૈર્જિનમતસ્ય જિનોક્તસિદ્ધાંતસ્ય ચ માહાત્મ્યમાહ ॥ ન દેવમિતિ ॥ લોકાઃ જિનવચનમેવ ચકુર્નેત્રં તેન રહિતાઃ સંતઃ એતાનિ વસ્તૂનિ ન વિલોકંતે । ન પશ્યંતિ । ન જાનંતીત્યર્થઃ ॥ કિં કિં ન વિલોકંતે । તે દેવં સર્વ જ્ઞોજિતરાગાદિરિત્યાદિલક્ષણોપેતં ન વિલોકંતે । પુનઃ અદેવં કુદેવં યે સ્ત્રી શ ાદ્સૂત્રાદિલક્ષણોપેતં કુદેવં ન વિલોકંતે । પુનઃ ગુજગુરું સુગુરું ગુદ્ પ્રરૂપકં ગુરું ન જાનંતિ । પુનઃ કુગુરું પંચાચારહિતં વત્સૂત્રપ્રરૂપકં ન નંતિ । પુનઃ ધર્મૈ અધર્મૈ ચ ન જાનંતિ । ધર્માધર્મયોરંતરં ન વિદંતીત્યર્થઃ ॥ પુનઃ ગુણપરિણંદં ગુણૈઃ પરિપૂર્ણં ગુણવંતં ન જાનંતિ ॥ પુનર્વિગુણં ગુણરહિતં નિર્ગુણં ચ ન જાનંતિ । ગુણવંતં નિર્ગુણં ચ સદૃશમેવ પશ્યંતિ । પુનઃ કૃત્યં કરણીયં કર્તુ યોગ્યં વસ્તુ ન જાનંતિ । પુનઃ અકૃત્યં કર્તુમનુચિતં અયોગ્યં ચ ન જાનંતિ । કૃત્યાઽકૃત્ય વિવેકં ન જાનંતીત્યર્થઃ ॥ પુનર્નિપુણં સચાતુર્યં ચ સમ્યગ્ યથાસ્યાત્તથા આત્મનોહિતં સુખકારણમપિ ન જાનંતિ । પુનઃ અહિતં ચ અ નકારણં ચ ન જાનંતિ । જિનવચનશ્રવણં વિના ગુનાઽગુજયોરંતરં ન જાનંતિ ॥ યતઃ ॥ સુચ્છા જાણઃ કલ્લાણં, સુચ્છા જાણઃ પાવગં ॥ ઓ નયંપિ જાણઈ સુ ૧, જં સેયં તં સમાયરે ॥ ૧ ॥ જો નબ્યપ્રાણિન !

एवं ज्ञात्वा श्रीजिन एी सिद्धांतानां श्रवणं कर्त्तव्यं । वं ि च स ि य
मुत्प ते त्पुण्यप्रसादात् उत्तरोत्तरमांगलिक्य ात्वा वि रंतु ॥१७॥

जाषाकाव्यः— मलियाढंद ॥ देव अदेवहि नही जखें, सुगुरु कुगुरु नहिं
सू ॥ धर्म अधर्म गिनें नही, म अकर्म न बूज ॥ म अ म न बूज
गूज, गुन गुन न जानहि ॥ हित अनहित न सदहै, निपुन मूरख नहि
नहि ॥ हत बनारसि ज्ञान, दृष्टि नहि अंध अवेवहि ॥ जैन बचन
दृग हीन, जखें नहि देव देवहि ॥ १७ ॥

॥ शार्दूलविक्रीडितवृत्ताष्टकम् ॥ मानुष्यं विफलं वदंति हृदयं
व्यर्थं वृथा श्रोत्रयो, निर्माणं गुणदोषभेदकलनां तेषामसं
जाविनीम् ॥ दुर्वारं नरकांधकूपपतनं मुक्तिं बुधाद्धर्त्तनाम्,
सार्वज्ञः समयोदयारस योयेषां न कर्णातिथिः ॥ १८ ॥

र्थः—(सार्वज्ञः के०) सर्वज्ञदेवप्रणीत अर्थात् श्रीबीतरागदेवें हेजो
एवो (यः के०) आगम, (येषां के०) जे पुरुषोने (र्णातिथिः
के०) कर्णगोचर (न के०) नथी थातो, अर्थात् जेणें जिनाग श्रवण
कखो नथी, हवेते हेवो जिनाग ठे? तोके (दयारस यः के०) कृपा जे
ते ठे रस जेमां एवो ठे. हवे ते जिनाग श्रवण न करनारा जे पुरुषो
(तेषां के०) ते पुरुषो (ि ष्यं के०) मनुष्यजन्म जे ठे तेने (धाः के०)
जे पंमि तो ठे, ते (विफलं के०) निःफल (वदंति के०) कहे ठे. अर्थात् पंमि
तो ते पुरुषोने ष्यजन्म प्रा अयुं, तो पण न थया जेवुं हे ठे. तथा ते
पुरुषोनुं (हृदयं के०) चित्त तेने (व्यर्थं के०) निरर्थक अर्थात् शून्य क
हे ठे. वली ते पुरुषोने (श्रोत्रयोः के०) बेहु काननुं (निर्माणं के०)
निर्माण जे करवुं तेने (वृथा के०) निःफल कहे ठे. तथा तेमने (गुण के०)
गुणो तथा (दोष के०) दोषो तेनो जे (भेद के०) भेद तेनी (कलनां के०) विचार
णा जे ठे तेने (असंजाविनीं के०) दुर्जज्ञ एवी कहे ठे, तथा ते पुरुषो (नरकां
धकूप के०) नरक तेज अंधकूप एटले घांस अने वेलाउयें आहादित
कूप तेने विपे (पतनं के०) पडवुं, ते (दुर्वारं के०) वारवाने अशक्य
हे ठे. अने ते पुरुषोने (मुक्तिं के०) मुक्ति ते (दुर्जज्ञां के०) दुर्जज्ञ कहे ठे.
अर्थात् जिनागम श्रवण विना जोवो मोहने पामता नथी. ए कारण मा

हैं सर्वजनोयें जिनागमनुं श्रवण करवुं. कदाचित् जाव न होय तो ण जिनागमश्रवण हितने माटें थाय ठे. आ श्लोकमां वदंति ए क्रियापद त वें पदोने जोडवुं. ए प्रकारें जाणीने जिनवचन श्रवण करवुं. करनार एवा जे सुजनो तेमने जे पुण्य । इत्यादिक पूर्ववत् जाणवुं ॥ १७ ॥

टीका:—मानुष्यमिति । जो नव्यप्राणिन् ! सार्वज्ञः सर्वज्ञप्रणीतः श्रीवीतराज देवेन जाषितः समय आगमो येषां पुरुषाणां कर्णातिथिः कर्णगोचरो न जातोपै न श्रुतः । किंविशिष्टः समयः दयारसमयः कृपाएव रसः स्वरूपं यस्य । वृथाः पंक्तितास्तेषां मनुष्याणां मानुष्यं मनुष्यजन्म विफलं निःफलं वदंति । लब्धं व्यलब्धं कथयंति । तेषां हृदयं चित्तं व्यर्थं निरर्थकं शून्यं वदंति । पुनस्तेषां श्रोत्रयोः कर्णयोर्निर्माणं करणं वृथा निःफलं वदंति । पुनस्तेषां शृणानां दोषाणां च योजेदो अंतरं तस्य कलनां विचारणां असंजाविनीं अर्थात् दुर्ज्ञानां वदंति । पुनः नरकमेव अंधकूपस्तृणवल्लीवितानावाहित कूपस्तत्र पतनं दुर्वारं वारयितुमशक्यं कथयंति । पुनस्तेषां मुक्तिं दुर्ज्ञानं अर्थयंति । जिनागमश्रवणं विना मुक्तिं मोहं न प्राप्नुवन्ति । अतः श्रीजिनागमश्रवणमेव कर्त्तव्यं । जावं विनाऽपि श्रुतं हिताय नवति ॥ यथा । द्वेषेऽपि बोधकवचः श्रवणं विधाय, स्याद्दौहिणेय इव जंतुरुदारलानः । कायोऽप्रियोऽपि सरुजां सुखदो रविर्वा, संतापकोऽपि जगदंगनृतां हिताय ॥ १ ॥ किं तद्वचः ? यतः ॥ अणिमिस नयणामण क, ऊ साहणाः पुष्पदाम मिलाणा ॥ चउरंगुलेण नूमिं, न ठिबंति सुरा जिणा विंती ॥ १ ॥ इति ज्ञात्वा जिनवचनस्य श्रवणं कर्त्तव्यं । कुर्वतां च सतां यत् पुण्यमुत्पद्यते तत्पुण्यप्रसादात् उत्तरोत्तरमांगलिक्यमाला विस्तरंतु ॥ १७ ॥

जाषाकाव्यः—मात्रात्मककविता ॥ ताको मनुज जनम सब निःफल, निःफल मन निःफल जुग कान ॥ गुन अरु दोष विचार जेद विधि, तांहि महा दुर्ज्ञान यह ज्ञान ॥ ताको सुगम नरक दुःख संकट, आगम पंथ पदऽनिरवान ॥ जिनमत बचन दयारस गर्जित, जे नहि सुनत सिद्धांत बखान ॥ १७ ॥

कथा:—एनी उपर रोहणीया चोरनो दृष्टांत कहे ठे:— राजगृही नगरीने पाखती वैजारगिरि पर्वतनी गुफामांहे जोहखरो चोर वसे ठे, ते सर्वदा पाप कर्मनो करनार, नगरमांहे चोरी करे, सात व्यसन सेवे, चोरीनो विधि संपूर्ण जाणे, धर्म उपर जगारमात्र वांढा नही, तेने रोहिणिनह्त्रने योगें

थयो, तेनुं नाम रोहणीयो एवुं स्थाप्युं. अनुक्रमेँ यौवनावस्था पाम्यो. तेवारें अनेक विद्याउतो अन्यास कीधो. सर्व कलाउमां निपुण थयो. एक दा तेना पिताने रणनुं क आव्युं, तेवारें पुत्रने देवा लाग्यो के हे वत्स ! तुं हारुं वचन अंगीकार कर, तो हुं मरुं ! जे माटे तुं केवारें पण श्री महावीर देवनी वाणीसांजलीश मां. रोहणीये तेमज कबूलकस्युं. तेवारेंलो हखुरो मरण पाम्यो तेना मृतकार्य करी नगरमां चोरी करतो फखा करे.

हवे एकदा श्रीमाहावीरस्वामी विहार करता तिहां समो खा, देव तायें स मोसरणनी रचना करी, ते समोसरणमां बेशी जगवान् देशना देवा लाग्या, ते समयें रोहणीयो पण पर्वतमांथी नि ली राजगृही नगरी तर जातां मार्गमां समोसरण देखी चिंतववा लाग्यो जे ए गें जतां महाराथी वीरवचनजरूरसंजजाशे, तो पितानी आझानो जंग थाशे ? अने बीजे मार्गें जाइश तो वखत घणो लागशे. तेम गयाविना पण चालशे नही. तेथी बे कानमां आंगली घाली वेहु पगरखां हाथमां लइ ए द दो

॥ अने समोसरण नजीक आव्यो, तेवारें पगमां कांटो लागो, तेने ह वा माटे कानमांथी आंगली काढीने नीचो नम्यो, ते वखत सर्व संदे हनी हरनारी अमृततुल्य एवी श्रीवीरनी वाणी श्रवणें सांजली. ते वाणीमां देवताना स्वरूपनुं वर्णन ते समय आवेलुं हतुं, ते जेम :- ॥ गाथा ॥

ॐ मंस नह रो, म रुहिर वस चम्म मुत्त पुरिसेहिं ॥ रहिया निम्मल देहा, सुगंध नीसास गयलेवा ॥ १ ॥ अंत दुत्तेणंचिय, ता तरुणपु रिस संकासा ॥ सवंग नूतण धरा, अजरा निरुया समा देवा ॥ २ ॥ अ णिमिस नयणा मण क, साहणा पुप्फ दाम अमिलाणा ॥ चउरंगुलेण नूमिं, न ठिवंति सुरा जिणा बिंति ॥ ३ ॥ कांटो काहाडतां ए गाथाउ सांजलीने ते वचनने घणां ए वीसारवा मांमथां, पण कोइ रीतें वीसरे न ही पढी गाममां जइ चोरी करी लोकोने संतापीने चोर स्वस्थानकें गयो. एकदा तिहांनी सर्व प्रजायें राजानी आगल विनति करी के स्वामी ! आ गाममां चोरनी आगल अमाराथी रही शकाय नही ? ते सांजली राजायें सेवकोने बोलावी कह्युं के अरे ! तमें चोरनो निग्रह केम नथी करता !!! ते सांजली सेवको बोल्या के स्वामी ! अमें तो घणाय प्रपंच कखा, परंतु ए चोर कृणमां देखाय अने कृणमां न देखाय, तेथी अमारा ९

वतो नथी. तेवारें राजायें अजय मारने छुं. अजय मारें कोटवाले
कछुं के नगरना दरवाजामां कोइ नवीन एणस प्रवेश रे, अथवा बाहिर
नीकले, तो उलखीने जवा देजो. कोटवालें पण गुप्त पणें दरवाजे रही
चोकसी रतां एकदा रात्रि ने व त रोहणीयाने नगर ि प्रवेश करतां
अंगित आकारें चोर जाणीने प ।. बांधीने राजा आगल आय्यो. रा
जायें अजय मारने पूछुं के एने हेवी शिक्षा करीयें ! तेवारें कुमरें कछुं
के चोरेली वस्तु हाथ लाग्या विना शिक्षा थइ शके नही, राजायें
चोरने पूछुं के तुं क्या गा ।. रहेवासी ठो अने तहारुं ना छुं ठे ? त
था धंधो ठे ? ते हे. चोर बोळ्यो हारुं ना गंचम ठे जातें मंबी
हुं अने शालिग्राममां रहुं हुं, तेइ ।. म विशेषें आहीं आय्यो हुं. आवतां
असुर थइ तेथी तलारें ने पकड्यो. ते ।. नली राजायें प्रठ पणो ते वात
नो निश्चय करवा ।. ते शालिग्रामें ।. एणस मोकळ्यो, पण चोरें ते ग्रामना
सर्व माणसो साथें प्रथमथी संकेत रेजो हतो माटे तिहांना रहेवासीयें
तेमज तेनुं नाम म सर्व ते माणसने कही संजलाव्युं. तेवारें माणसें फ
री आवी राजा आगल सर्व समाचार कह्या, ते सांनली अजयकुमारें विचाखुं
जे ए चोर ठे पण महाकपटी ठे. पढी तेने दिलासी आपी पोतानी पासें राख्यो.

जेवारें अजय मार ।. मायिक पोसह प्र ख करे, तेवारें ते पण तेमज
अजय रनी साथें श्रावकनी करणी करे, तेना नोगत जाव कोइ जाणे
नही ॥ यतः ॥ रामउवाच ॥ पश्य लक्षणं पंपायां, बकः परमधार्मिकः ॥ शनैश्च
मुंचते पादौ, जीवानामनुकंपया ॥ १ ॥ मत्स्यउवाच ॥ सहवास्येवजाना
ति, सहवासिविचेष्टितम् ॥ प्रशंस्यते च रामेण, तेनाहं न लीकृतः ॥ २ ॥
मुखथी मिष्टवचन बोले अने संसारमां तो मिष्टवचन वद्वन लागे तेथी कोय
लनी पेठें अवगुण ठंकाइ जाय ॥ यतः ॥ पिकस्तावत् कृष्णः, परमरुणया प
श्यति दृशा ॥ परापत्यद्वेषी स्वसुतमपिनो, पालयति यः ॥ तथाऽप्येपोऽमीषां,
सकलजगतां वद्वनतमो ॥ न दोषा गण्यते, मधुरवचनानां क्वचिदपि ॥ ३ ॥

हवे अजयकुमारें एक आवास कराव्यो, तेमां विचित्र चित्रामण क
राव्यां. नानाप्रकारना चंडुवा बंधाव्या, आवासनी उपर अत्यंत सुंदर ध्व
जाउ बंधावी मांहे सेलारस, अगरचंदनद्वेपन कराव्यां, धूपपरिमल वि
त्ताव्या, द्वारमां तोरण बंधाव्यां, अपूर्व शय्या पथरावी, फूल पगर जरा

१, था शोलवर्षनावयवाली अत्यंत रूपवंत एवी आठ गणि ।उने शोल सणगार करावीने तेना हाथमां मृदंग आपी तिहां उनी राखीयो. पढी ते आवासमां अजयकुमारें ते चोरने साधमींजाइना नाताथी जमवा बोला व्यो. ज ।डतां जमाडतां वचमां चंडहास्य दिरानुं पान कराव्युं, तेथी वि व्हल थयो. तेवारें ते आवासनी शय्या उपरतेने सुवाडी मूक्यो. चार घडी बीत्या पढी सचेतन थयो. तेवारें ते गणिकाउं “जयजयनंदा जयजयनदा” एवा शब्दो बोलती थ गी बत्रीशबद्ध नाटक रवा लागी. अने ते चोरने पूठ्युं के तमें शी पुण्याइ काधी के जेथकी अमारा स्वामी थया ? अने दे वलो नी पदवी पाम्या ? ते वखतें तिहां रोहणीयो चोर विचारवा लाग्यो जे आ ते शी वात ! जे में तो जन्मांतरने विषे ।इ पण पुण्य कखुं नथी, तो हुं देवता शी रीते थयो ! वली विचारुं जे वीरवचन तो एवुं ठे के दे वता होय तेने तो ‘अणिमिसनयणा’ इत्यादि चिन्ह होय, ते तो ए देवां गनाउंमां देखातां नथी. माटें देव श्यो ! आ सर्व प्रपंच अजय मारें खो हशे ! एम जाणी विचारे ठे के हवे आपणे पण इहां कपट नावज नजवो. कपटकथा करवी ! एम विचारीने कहेवा लाग्यो के हे लियो ! में पाठले ज वें दान, पुण्य, धर्म, सात व्यसन रहित थकां नियम, व्रत, जीर्णोद्धारादि पुण्यकरणी करेली ठे तेथी तमारो स्वामी हुं थयो हुं ! तेवारें देवांगनाने रूपें वेश्याउं बोली के मनुष्यजवमां ।इ पाप कखुं होय तो ते पण अमने कहो. तेवारें रोहणीयो बोव्यो के में मनुष्यजवें केवल धर्मज कीधो ठे, पण पाप कर्म कोइ कीधुं नथी. ए वात सर्व प्रबुद्धपणे सांजलीने अजयकुमारें जाण्युं जे आ महोदो बुद्धिमान् ठे. एना जेवा बुद्धिमान् तो कोइ विरलाज हशे ! प ढी श्रेणिकराजाने पूढीने अजयकुमारें ते चोरने विसर्ज्जन कखो, रोहणीयो पण घेर जइ विचारवा लाग्यो के मरवानुं क महोदुं हतुं तेथी हुं उग रत नही, परंतु में पगमांथी कांटा काढतां जे श्रीवीतरागनी थोडी शी वा णी सांजली ते पण मुने गुणकारी थइ, अणवांठतां थकां पण जिनवाणी में सांजली ते मुने आडी आवी. माटें वीतरागने शरणे जवुं तेज उत्तम ठे. पढी तिहांथकी श्रीवर्द्धमानस्वामी पासें आवी नमस्कार करी कहेवा लाग्यो के हे प्रजो ! तमारी थोडी शी वाणी मने नासतां नासतां अवणें पडी, तेथी हुं उगखो. माटे हवे हे महाराज ! कृपा करी महारा वेहु

जब सुधरे, तेवो उपाय कहो. तेवारें परमेश्वरें तेने धर्मोपदेश कखो, ते सांज ली चारित्र लेवा माटे सावधान थयो. पढी जगवानने वीनव्यो के हे महारा राज! हुं श्रेणिकराजाने मली आवीने पढी चारित्र जइश! एम कही राजानी पासैं आवी कहेवा लाग्यो के हे स्वामी! हुं रोहणीयो नामक चोर, महा पापी ठउं, परंतु श्रीवीरनां वचन सांजलतां हुं उगखो हुं. हवे मुने चारित्र लेवानो जाव ठे, माटे वैजारगिरिनी गुफामाहे में चोरी लावेलुं धनराखेलुं ठे, ते तमें महारी साथें तिहां पधारीने सर्वप्रजाने उजखावी उलखावीने जे जे धणीनुं होय ते तेधणीने तमें हवाले करो, राजायें पण तेमज कखुं. सर्व प्रजाने जे नुं जेनुं धन हतुं तेने तेने उजखावी उलखावीने दीधुं. पढी रोहणीये स्वकुटुंब प्रतिबोधी तेमनी आझा पामी चारित्र लीधुं अंत्यावस्थायें अणसण करीदेवलो कें देवता थयो. ए रोहणियानी पेटें जे जिनवचनने सदहे, ते सुखने पामे ॥ १७ ॥

पीयूषं विषवज्जलं ज्वलनवत्तेजस्तमःस्तोमव, निमित्रं
शात्रववत् सृजं भुजगवत् चिंतामणिं लोष्ठवत् ॥ ज्यो
त्स्नां ग्रीष्मजघर्मवत् स मनुते कारुण्यपण्यापणम्,
जैनैर्दं मतमन्यदर्शनसमं योऽहर्मतिर्मन्यते ॥ १८ ॥

अर्थः—(यः के०) जे (दुर्मतिः के०) मूर्ख पुरुष, (जैनैर्दमतं के०) जिनेइशासन, तेने (अन्यदर्शनसमं के०) अन्यदर्शन जे बौद्ध, नैयायिक, सांख्य, वैशेषिक, जैमिनीयादिक दर्शनो तेनीसमान जो (मन्यते के०) माने ठे, तो (सः के०) ते मूर्ख पुरुष, केबुं माने ठे ? तो के (पीयूषं के०)

त जे तेने (विषवत् के०) विष समान (मनुते के०) माने ठे. तथा ते मूर्ख पुरुष, (जलं के०) परमशीतल जल जे तेने (ज्वलनवत् के०) अग्निसमान माने ठे. तथा ते मूर्ख पुरुष, (तेजः के०) तेज जे तेने (तमः स्तोमवत् के०) अंधकार समूहनी पेटें माने ठे. तथा वली ते मूर्ख पुरुष (मित्रं के०) सखाइने (शात्रववत् के०) वैरीसमान माने ठे. वली ते मूर्खपुरुष (सृजं के०) पुष्पमालाने (भुजगवत् के०) सर्पसमान माने ठे, वली ते मूर्ख पुरुष, (चिंतामणि के०) चिंतामणि र ने (लोष्ठवत् के०) पाषाण समान माने ठे, वली ते मूर्ख पुरुष, (ज्योत्स्नां के०) चंडकांति ने (ग्रीष्मजघर्मवत् के०) एकालना तडका जेवी माने ठे. । ठेकार्थें

तादि रखुं जिनमत जाणवुं, अने विषादि समान अन्यदर्शन जाण
वां. हवे ते जैनैइमत कहेवुं ठे? तो के कारुण्य के०) दयापणुं ते रूप
(पण्य के०) वेचवाने लायक वस्तु तेनुं (आपणं के०) हाट ठे. आहिं
मनुते ए त्रि यापद सर्व ठे एणें योजन करवुं. एवी रीतें मानीने श्रीजिन
त अंगीकार करवुं. अंगीकार करनारने जे पुण्य । इत्यादि पूर्ववत् ॥ १९ ॥

टीकाः—पीयूषमिति ॥ यो र्मेतिमूर्खः पुमान् जैनैइमतं श्रीजिनशास
नं न्यदर्शनस । अन्यदर्शनैर्बौद्ध नैयायिक सांख्य वैशेषिक जैमिनीया
दिभिः स सदृशं मन्यते गणयति स मूर्खः पीयूषं अमृतं विषवत् विषे
ण तुल्यं स ते गणयति । पुनर्जलं परमशीतलं पानीयं ज्वलनवत् अग्नि
व्यं गणयति । पुनः तेजः उद्योतं तमःस्तो वत् अंधकारपुंजवत् नुते ।
पुनर्मित्रं सखायं शात्रववत् वैरिसदृशं मनुते जानाति । पुनः सृजं पु
ष्पमालां जुजगवत् र्पतुल्यां गणयति । पुनः स चिंतामणिं लो वत्
पाषाणसदृशं गणयति । पुनः स ज्योत्स्नां कौमुदीं चंडकांतिं शिष्मज
घर्मवत् उष्णकाल आतपवत् नुते । अ पीयूषादिसं जिनदर्शनं । विषा
दि दृशान्यदर्शनानीत्युपनयः । किंचूतं जैनैइमतं कारुण्यपण्यापणं ।
दयारूप ग्यस्य हृदं ॥ एवं त्वा श्रीजिनमतमेवांगी र्त्तव्यं र्वतां
च सतां यत् । शेषं प्राग्वत् ॥ १९ ॥

जाषाकाव्यः—उपपय ॥ अमृतं कहां विष, हैं, नीर कहां पाव नैं ॥
तेज तिमिर सम गिनै, मित्त कहां शत्रु बखानै ॥ पुहपमाल कहां नाग,
न पढर सम तुल्लै ॥ चंड किरन आतप सरूप, इह नांति जु ल्लै ॥
करुना निधान अमलान गुन, प्रगट बनारसि जैन मत ॥ पर त समान
जो मन धरत, सो अजान मूर्ख अपत ॥ १९ ॥

धर्म्मं जागरयत्यघं विघटयत्युन्नापयत्युत्पयम्, नि
त्ते मत्सरमुन्निनत्ति कुनयं मथ्नाति मिथ्यामतिम् ॥
वैराग्यं वितनोति पुण्यति कृपां मुष्णाति तृष्णां च य,
संज्ञेनं मतमूर्चति प्रथयति ध्यायत्यधीते कृती ॥ २० ॥

र्थः—(कृती के०) पंक्ति पुरुष (यत् के०) जे (जैनमतं के०)
जैनैइमत जे जिनशासन, एटले जिनप्रवचन तेने (अर्चति के०) पूजे

६. जैनकथा रत्नकोप जाग पहेलो.

ढे, (प्रथयति के०) विस्तारे ढे. वली (ध्यायति के०) ध्यान करे ढे. एटले चिंतवन करे ढे. वली (अधीते के०) पठन करे ढे. (तत् के०) तो ते पूर्वो रीतें करेलुं एवुं जिनशासन शुं करे ढे ? तो के (धर्म के०) धर्मने (जागरयति के०) जागरण जे उद्दीपन तेने करे ढे. वली (अघं के०) पापजे तेने (विघटयति के०) दूर करे ढे. वली (उत्पथं के०) उन्मार्गजे अनाचार तेने (उच्चापयति के०) निवारण करे ढे. तथा (मत्सरं के०) गुणी पुरुषोने विषे द्वेषनावने (नित्ते के०) नाश करे ढे. वली (कुनयं के०) कुत्सित नय जे अन्याय, तेने (उच्चिनत्ति के०) उद्भेद करे ढे. वली (मिथ्यामतिं के०) कूटबुद्धि जे तेने (मथ्नाति के०) सर्वथा दूर करे ढे. वली (वैराग्यं के०) वैराग्यने (वितनोति के०) विस्तार करे ढे. वली (कृपां के०) दयाने (पुण्यति के०) पोषण करे ढे. (च के०) वली (तृष्ण के०) स्पृहा एटले लोचने (मुष्णाति के०) टाले ढे. अर्थात् जेणें जिनमत आराधन कछुं, तेणें पूर्वोक्त सर्व वानां कछां, एम जाणवुं. ए प्रकारें जाण ने श्रीजिनमत जे जिनप्रणीत सिद्धांत तेनुं आराधन करवुं. आराधन करनारने जे पुण्य थाय। इत्यादि पूर्ववत् जाणवुं ॥ ३० ॥ ए त्रीजं जिनमत प्रक्रम थयो ॥ ३ ॥

टीका:—धर्ममिति ॥ कृती पंक्तिः जैनं मतं जैनैर्दमतं श्रीजिनशासनं जिनो प्रवचनं अर्चति पूजयति । पुनः प्रथयति विस्तारयति । पुनर्ध्यायति चिंतयति । पुनः अधीते पठति । तत् धर्मं जागरयति धर्मस्य जागरणं उद्दीपनं करोति । पुनः अघं पापं विघटयति दूरीकरोति । पुनः उत्पथं उन्मार्गं अनाचारं उच्चापयति निवारयति । पुनः मत्सरं गुणेषु द्वेषनावं जित्ते जेदयति विनाशयति । पुनः कुनयं त्सितनयं अन्यायं उच्चिनत्ति । पुनः मिथ्यामतिं मथ्नाति कूटबुद्धिं विलोच्य दूरीकरोति । पुनः वैराग्यं वितनोति विस्तारयति । पुनः कृपां दयां पुण्यति पोषयति । पुनः तृष्णां स्पृहां लोचं मुष्णाति निराकरोति । अर्थात् येन जिनमतमाराधितं तेन एतानि वस्तूनि कृतानीत्यर्थः ॥ इति ज्ञात्वा श्रीजिनमतं जिनप्रणीत सिद्धांतश्च सम्यगाराधनीयः ॥ आराधयतां च तां यत्पुण्यं ॥ ३० ॥ इति ॥ सिंदूरप्रकराख्यस्य, व्याख्यायां हर्षकीर्तिना ॥ विहितायां जिनमत, प्रक्रमः पूर्णतामिति ॥ ३ ॥ इति तृतीय जिन प्र पाठः ॥ ३ ॥

जाया :-महरता ठंड ॥ शुन धर्म विकासैं, पाप विनासैं, कुपथ उथा
पन हार ॥ मिथ्या मत खंमैं, कुनय विहंमैं, मंमैं दया अपार ॥ ति । मद
मोरैं, राग विमोरैं, यह जिन आगम सार ॥ जो पूजैं ध्यावैं, पढैं पढावैं, सो
जगमांहि उदार ॥ २० ॥

हवे चार श्लोकोयें करीने संघना महिमाने कहें ठे.

'रत्नाना'मिव' रोहणक्षितिधरः' खं' तारकाणा'मिव', स्वर्गः' क
ल्पमहीरुहामिव' सरः' पंकेरुहाणा'मिव' ॥ पाथोधिः पयसा
मिवें' इमहसां' (शशीव महसां) स्थानं गुणानाम'सा, वित्या
लोच्य विरच्यतां जगवतः संघस्य पूजाविधिः ॥ २१ ॥

र्थः:-हे नव्य जनो! (इति के०) आ प्रकारें (आलोच्य के०) जो
इने अर्थात् विचार करीने (जगवतः के०) पूजन करवा योग्य एवा (सं
घस्य के०) संघ जे ठे, तेनो (पूजाविधिः के०) पूजानो विधि, (विरच्य
तां के०) करीयें, अर्थात् करो. हवे शा प्रकारें विचार करीने? तो के,
(सौ के०) आ साधु, साध्वी, श्रावक, श्राविका रूप चतुर्विध संघ जे ठे,
ते (गुणानां के०) ज्ञान, दर्शन, चारित्र्य अने विनयादिक जे सर्व गुणो ते
(स्थानं के०) निवासस्थानक ठे, नेनी पेटें? तो के (रत्नानां के०) र
त्नो' स्थानक (रोहणक्षितिधरः के०) रोहणाचलपर्वत (इव के०) जे
म ठे, तेम. तथा (खं के०) आ श, ते (तारकाणां के०) ताराउनुं
निवासस्थान (इव के०) जेम ठे, तेम. तथा (कल्पमहीरुहां के०) क
ल्पवृक्षो' निवासस्थानक (स्वर्गः के०) स्वर्ग (इव के०) जेम ठे, तेम.
तथा (पंकेरुहाणां के०) कमलो' निवासस्थानक (सरः के०) तलाव
(इव के०) जेम ठे, तेम. वली (पाथोधिः के०) समुद्र जे ठे, ते (पय
सां के०) जलो' निवासस्थानक (इव के०) जेम ठे, तेम. हवे ते जल केह
वां ठे? तो के (इमहसां के०) चंद्रमा समान निर्मल ठे. अथवा (शशीव
महसां के०) शशीव महसां एवो पाठ जो होय तो, (महसां के०) तेजनुं निवा
स स्थानक (शशी के०) चंद्रमा (इव के०) जेम होय, तेम. अर्थात् पू
र्वोक्त वस्तुजं जेम बीजी हेला वस्तुजनुं निवास स्थानक ठे, तेम आ श्री
चतुर्विध संघ पण ज्ञान, दर्शन, चारित्र्यने रद्देवानुं निवासस्थानक ठे. आ

धान आय ठे. तथा (यं के०) जे संघने (पावनतया के०) पवि पणायें
रीने (तीर्थ के०) तीर्थनूत एवाने (कथयन्ति के०) हे ठे. तथा (येन
के०) जे संघनी संघातें (समः के०) समान, (अन्यः के०) बीजो
कोऽ (नास्ति के०) नथी. वली (यस्मै के०) जे संघने (तीर्थपतिः
के०) तीर्थकर पोतें (नमस्यति के०) नमस्कार करे ठे. एटले व्याख्या
नावसरने विषे “ नमोतिष्ठस्स ” एवुं जणो ठे. तथा (यस्मात् के०) जे
संघयकी (सतां के०) स नोनुं (शुचं के०) कव्याण (जायते के०)
उत्प आय ठे. (च के०) वली (यस्य के०) जे संघनी (स्फूर्तिः के०)
हिमा (परा के०) उरु वर्त्ते ठे. वली (यस्मिन् के०) जे संघने विषे
(गुणाः के०) गांजीर्य, धैर्य, औदार्यादिक मूलोत्तर गुणो (वसन्ति के०) वसें ठे.
आ श्लोकमां सात विनक्तिनो अनु में समावेश करेलो ठे. ते जेम के आरं
नमां (यः) ए पद लइने (यस्मिन्) ए पद पर्यंत जोऽ लेवुं. माटे ए प्र
माणे जाणीने हे नव्यप्राणीयो ! मनमां विवेक लावीने श्रीसंघनी पूजा न
क्ति करवी, ते पूजा नक्ति करनारने जे पुण्य । इत्यादि पूर्ववत् जाणवुं ॥२१॥

टीका:- यः संसारेति ॥ जो नव्याः ! नवङ्गिः सः श्री चतुर्विधसंघो अ
र्घ्यतां पूज्यतां । सः कः ? यः संघः संसारनिरासलालसमतिः सन् सं
सारस्य निरासे निराकरणे त्यागे लालसा इहा यस्या सा ईदृशी मति बुद्धि
र्यस्य स ईदृशः सन् मुक्त्यर्थे मुक्तिसाधनार्थे उत्तिष्ठते सावधानो नवति । पुनर्य
संघं पावनतया पवित्रत्वेन तीर्थनूतं कथयन्ति पुनर्येन संघेन समः सदृ
शोऽन्यः कोऽपि नास्ति । पुनर्यस्मै संघाय तीर्थपतिः तीर्थकरः स्वयं नम
स्यति नमस्कारं करोति । व्याख्यानावसरे नमोतिष्ठस्सेति जणनात् । पुनर्य
स्मात् संघात् सतां स नानां शुचं कव्याणं जायते उत्पद्यते । पुनर्यस्य सं
घस्य स्फूर्तिर्मेहिमा परा उरुष्टा वर्त्तते । पुनर्यस्मिन् संघे गुणा गांजीर्यधैर्यौदा
र्यादयः मूलगुणोत्तरगुणाश्च वसन्ति तिष्ठन्ति । एवं ज्ञात्वा जो नव्यप्राणिन् ! मन
सि विवेकमानीय श्रीसंघस्य पूजा नक्तिश्च प्रकर्त्तव्या । कुर्वतां च सतां ॥२१॥

जापाकाव्यः-वृत्त उपर प्रमाणें ॥ जे संसार नोग आसा तजि, वानत मुकति
पंथकी दौर ॥ जाकी सेव करत सुख उपजत, जिन समान उत्तम नहि और
॥ इंशदिक जाके पद वंदत, जो जंगम तीरथ सुत्रि ठोर ॥ जाने नित नि
वास सुख संपति, सो सिरि संघ जगत सिर मोर ॥ २२ ॥

લક્ષ્મીસ્તં સ્વયમન્યુપૈતિ રત્નસા કીર્તિસ્તમાલિંગતિ,
પ્રીતિસ્તં નજતે મતિઃ પ્રયતતે તં લબ્ધુમુત્કંઠયા ॥

સ્વઃશ્રીસ્તં પરિરબ્ધુમિહ્નતિ મુદુર્મુક્તિસ્તમાલોકતે,

યઃ સંઘં ગુણરાશિકેલિસદનં શ્રેયોરુચિઃ સેવતે ॥૭૩॥

અર્થઃ—(યઃ કે૦) જે પુરુષ, (શ્રેયોરુચિઃ કે૦) શ્રેય એટલે કલ્યાણ તેને વિષે વા ધર્મને વિષે છે રુચિ જેની એવો હતો (સંઘં કે૦) ચતુર્વિધ સંઘ જે તેને (સેવતે કે૦) સેવન કરે છે, (તં કે૦) તે પુરુષને (લક્ષ્મીઃ કે૦) સંપત્તિ, તે (રત્નસા કે૦) વેગેં કરીને અર્થાત્ શીઘ્રતાથી (સ્વયં કે૦) પોતાની મેળેં (અન્યુપૈતિ કે૦) ન સ્વ આવે છે. વલી (કીર્તિઃ કે૦) કીર્તિ જે છે, તે (તં કે૦) તે પુરુષને (આલિંગતિ કે૦) આલિંગન દે છે, અર્થાત્ કીર્તિ પ્રાપ્ત થાય છે. તથા વલી (પ્રીતિઃ કે૦) સ્નેહ જે છે, તે (તં કે૦) તે પુરુષને (નજતે કે૦) નજે છે, એટલે સેવે છે. વલી (મતિઃ કે૦) દિ જે છે, તે (ઉત્કંઠયા કે૦) ઉત્સુકતાયેં કરીને (તં કે૦) તે પુરુષને (લબ્ધું કે૦) પ્રાપ્ત થવાને (પ્રયતતે કે૦) પ્રયત્ન કરે છે. વલી (સ્વઃશ્રીઃ કે૦) સ્વર્ગની લક્ષ્મી, (તં કે૦) તે પુરુષને (મુદુઃ કે૦) વારંવાર (પરિરબ્ધું કે૦) આલિંગન દેવાને (હિહ્નતિ કે૦) હિહ્ન કરે છે. વલી (મુક્તિઃ કે૦) મોક્ષ, (તં કે૦) તે પુરુષને (આલોકતે કે૦) જુવે છે. હવે તે સંઘ કેહવો છે? તો કે (ગુણરાશિ કે૦) ગુણનો જે સમૂહ તેનું (કેલિસદનં કે૦) ક્રીડાગૃહ છે. અર્થાત્ તે સર્વ ગુણોને રમવાનું સ્થાનક છે. માટે એમ જાણીને મનને વિષે વિચાર કરીને ચતુર્વિધ સંઘ જે છે તે સેવવા યોગ્ય છે. તે સેવન કરતાં સુજનોને જે પુણ્ય । ઇત્યાદિ પૂર્વવત્ જાણવું ॥૭૩॥

ટીકાઃ—લક્ષ્મીતિ ॥ યઃ પુમાન્ શ્રેયોરુચિઃ સન્ શ્રેયસિ કલ્યાણો ધર્મ્મે વા રુચિરનિલાષોયસ્ય સ શ્રેયોરુચિઃ । ઈદ્દશઃસન્ શ્રીસંઘં સેવતે । તં પુરુષં લક્ષ્મીઃ સંપત્ રત્નસા વેગેન સ્વયમાત્મના અન્યુપૈતિ સન્ સ્વમાયાતિ । પુનઃ કીર્તિસ્તં પુરુષં આલિંગતિ આલિંગનં દદાતિ । પુનઃ પ્રીતિઃ સ્નેહસ્તં નજતે સેવતે । પુનર્મતિર્બુદ્ધિઃ ઉત્કંઠયા ઉત્સુકતયા કૃત્વા તં નરં લબ્ધું પ્રાપ્તું પ્રયતતે યત્નં કરોતિ । પુનઃ સ્વઃશ્રીઃ સ્વર્ગલક્ષ્મીસ્તં મુદુર્વારં વારં પરિરબ્ધું આલિંગિતું હિહ્નતિ । મુક્તિર્મોક્ષસ્તં પુરુષં આલોકતિ પશ્યતિ । કિં વિશિષ્ટં સંઘં ? ગુણરાશિ

केलिसदनं गुणसमूहस्य गीडागृहं। एवं ज्ञात्वा संघः सेव्यः शेषं पूर्ववत्॥२३॥

काव्यः—वृत्त उपर प्रमाणें ॥ ताकों आइ मिलै सुख संपत्ति, कीरति रहै तिहूं जग ठाई ॥ जिनसों प्रीति बढै ताके घट, दिन दिन धरम बुद्धि धि आई ॥ ढिन ढिन ताहि लखै शिव सुंदरि, सुरग संपदा मिलै सुनाई ॥ वानारसि गुनरासि संघकी, जो नर जगति कैरै न लाइ ॥ २३ ॥

:-अयोध्या नगरीयें जरतच वर्त्ती अन्याय वर्जतो राज्य पाले ठे. ए दा श्रीआदिनाथने केवलज्ञान उपने अके चोराशी गणधर सहित विहार करता अयोध्याना उद्यानमां समो खा, उद्यानपालकें वधामणी दीधी, तेने साडीबार गेडनुं दान दीधुं. पठी जरतराजायें विचाखुं जे आज रुष नदेव पधाखा ठे, तेने सपरिकर नोजन रावुं! ए चिंतवी घणा गाडां प ।नादिकें जरि समोसरणें आवी जगवानने वांढीने विनति करी के हाराज! आज वं दुंब सहित आप महारुं नोजन रो. तेवारें जगवान् बोल्या के हे जरत! साधुने राज्यपिम अग्राह्य ठे. वली था री तथा साहामो आय्यो ते पण अ ह्य ठे. एवी वाणी सांजली जरत पश्चात्ताप रवा लाग्यो, तेवारें जगवान् बोल्या के हे राजेइ! तुं अ संतोष कर, पहेलुं पात्र वीतराग, बीजुं पा ।धु, त्री पात्र अणु व्रतधारी अने चोथुं पात्र दर्शनधर, ।टें तुं अणुव्रतधारी श्रावकनी जरि र, जेथकी संसाररूप समुइ चुजूक स ।न आय. एवुं ।जली न राजा हर्ष पाम्यो अको स्वस्थानकें आव्यो. श्राव मात्रने । माटें नो तरां दीधां. निरंतर सर्वलोक जमवा आवे. केम के ते वखतें लो सर्व रु जड हता. माटें हरहमेश आववा लाग्या, तेवारें रसोइ करनारायें राजाने विनव्यो के महाराज! प्रजा सर्व उलटी पडी ठे, केहने जमाडीयें अने के हने न जमाडीयें! तेवारें राजायें परीक्षा करी शुंइ श्रावकनें ज्ञान, दर्शन अने चारित्ररूप त्रण रेखा कांगणीरत्नथी कीधी. ए री वतार फल करवा लाग्यो. तथा श्रीशत्रुंजयनो प्रथम उद्धार क ।, संघवीनी प दवी पाम्यो. वली अष्टापद पर्वत उपर रुषनदेव प्र ख आगामी कालें नारा चोवीश तिर्थकरनां प्रासाद करी मानोपेत प्रतिमा जरावी. ए रीतें श्रीसंघनी नक्ति करी अनुक्रमें आरीसाजवनमां रूप जोतां अनित्यजावना जावतां मनमां वैराग्य वृद्धि करतां आ संसारमां सार ते ए धर्मज ठे.

ए हेतां हेतां केवलज्ञान पाय्या. तेनो देवतायें महोत्सव कखो. चो राशी लाख पूर्वनुं आयु जोगवी मोहें गया. तेमनो पुत्र श्रीसूर्ययश थयो, तेणें पण नरतेश्वरनी पेटेंज श्रीसंघनी जति करी. उर्वशी प्र ख देवांगनायें परीक्षा कीधी पण चलायमान थयो नही. तेमने पण आरीसामां रूप जोतां केवलज्ञान उपन्युं अने मोहें गया. तेमनो पुत्र महायश, ते नो पु अतिबल, तेमनो पुत्र बलजड, तेमनो पुत्र बलवीर्य, तेमनो पुत्र कृतवीर्य, तेमनो पुत्र जलवीर्य, तेमनो पुत्र आठमे पाटें दंमवीर्य. ए सर्व त्र ए खंमना जोक्ता थया, चतुर्विध श्रीसंघनी जक्तिना करनार थया. इहां न रतनी पाठल ठ कोडी पूर्व वर्ष गयां, तेवारें सौधमेंडें अवधिज्ञानने प्रमाणें वना करी पोतें अयोध्यामांहे आवी ज्ञानादिक गुण जणाववा माटें य जोषवित धारी बार व्रतनां बार तिलक कख्यां. ते अवसरें दंमवीर्य राजायें इंडने श्रावकरूपें दीतो, ते देखीने हर्षवंत थयो. पढी जमवानी निमंत्रणा कीधी, रसोइयाने कहुं के साधर्मिकने रुडी रीतें जोजन रावो. इंड पण श्रावकरूप धरतो घरमांहे आव्यो, प एकाए पारी श्रावकोनी पंति मां ज वा बेतो. एक क्रोड श्रावकने अर्थें जेटलुं अन्न निपजाव्युं हतुं तेटलुं ते एकजो जम्यो. वली रसोइयाने कहुं के हुं छुख्यो तुं, माटे अ आप. र सोइयायें राजानी आगल सर्व वात कही. राजा तिहां आव्यो, तेने श्राव रूपधारक इंडें कहुं के ए रसोइ करनार सर्वने नू १ राखे ठे. राजायें वली सो मूडा अ रंधावी पीरशुं, ते तत्काल जमीने वली कहेवा लाग्यो के महारी नूख गइ नथी. ए रीतें राजा अपमान करवा लाग्यो के हुं तृप्त था तो नथी. तेवारें राजायें मनमां खेद कखोजे महाराथी संघनी पूर्ण जति थाती नथी, टें मुने धि र ठे. सेवक बोल्या महाराज ! ए कोइ देवस्वरूपी ठे, तेवारें राजायें धूपादिकें संतोषी नमस्कार करी पूबहुं के हे स्वामी ! प्रसन्न थाउ. साधर्मीनी जक्ति महाराथी केम थइ शके ? एवुं सांजली इंडें पोतानुं प्रगट रूप कीधुं. दंमवीर्यनी प्रशंसा करवा लाग्यो ने कहुं के हे दंमवीर्य ! ते गादि देवनो वंश उजाव्यो, धन्य ठे तुजने जे तुं आवी रीतें साधर्मीनी जक्ति करे ठे. उक्तं च ॥ ते पुत्राये पितुर्नक्ता, स पिता यस्तु पोषकः ॥ तन्मित्रं यत्र विश्वासः, सा नार्या यत्र निर्वृतिः ॥१॥ इत्यादि स्तवना करी इंड देवलोकें गयो. दंमवीर्य पण संघजक्ति करी जन्म सफल करी मोहें पढोतो. एम

जाणी संघनक्ति करो. सात क्षेत्रे धन वावरी अवतार फल करो ॥ ३३ ॥

य केः फलमर्हदादिपदवीमुख्यं कृषेः सस्यवत्, चक्रित्वं
त्रिदशैश्चतादि तृणवत् प्रासंगिकं गीयते ॥ शक्तिं यन्म
हिमस्तुतौ न दधते वाचोऽपि वाचस्पतेः, संघः सोऽघहरः
पुनातु चरणन्यासैः सतां मंदिरम् ॥ ३४ ॥ संघप्रक्रमः ॥ ४ ॥

अर्थः—(सः के०) ते (संघः के०) चतुर्विध संघ (चरणन्यासैः के०)
गोताना पदस्थापनं करीने (सतां के०) नक्ति युक्त मनुष्याणुं (मंदिरं
के०) मंदिर जे घर तेने (पुनातु के०) पवित्र रो. ते संघ केहवो ठे ?
तो के (य केः के०) जे संघनी नक्तिनुं (अर्हदादि के०) तीर्थकरादि
एवी (पदवी के०) पदवी जे पदनी प्राप्ति तेज (मुख्य के०) मुख्य एवुं
(फल के०) फल ठे, ते केनी पठें ? तो के (कृषेः के०) के दिना (स्यवत् के०)
धान्यनी पठें अर्थात् जे कृषि रनार नुष्यने धान्य हि रूप मुख्य ल ठे तेम
आहिं श्रीसंघनी नक्तिनुं मुख्य फल अर्हदादि पदवी ज ठे, अने (चक्रित्वं के०)
च वर्त्तीपणुं तथा (त्रिदशैश्चतादि के०) देवैश्चदिपदपणुं तो (प्रासंगिकं के०)
प्रसंगथीज आव्युं. ए (गीयते के०) कहेवाय ठे. केनी पठें ? तो के (तृणवत् के०)
हे ना घासनी परें. अर्थात् जेम कृषि रनारने विना प्रयासैं हे थी घासनी प्राप्ति
आय ठे. ते आहिं संघनक्तिकारक पुरुषने च वर्त्तित्व देवैश्च पदवी ते विना प्रयासैं ज
आय ठे. वली (यन्महिमस्तुतौ के०) जे संघना प्रनाववर्णनने विषे (वा
चस्पतेः के०) बृहस्पतिनी (वाचोऽपि के०) वाणीयो पण (शक्तिं के०)
सामर्थ्य जे तेने (नदधते के०) धारण करी शकती नथी. वली ए संघ
केहवो ठे ? तो के (अघहरः के०) पापने हरण करनारो ठे. माटें ते सं
घ अघहर ठे, एम जाणीने श्रीसंघने पोताने घेर आमंत्रण करीने पूजन
करवुं अने तेनी पूजाणुं जे पुण्य आय । इत्यादि पूर्ववत् जाणवुं ॥ ३४ ॥
आ चतुर्थ संघनक्तिनो प्रस्ताव थयो ॥ ४ ॥

टीकाः—यज्ञक्तेरिति ॥ सः श्रीसंघश्चरणन्यासैः स्वपादस्थापनैः कृत्वा सतां
सत्पुरुषाणां साधुमनुष्याणां मंदिरं गृहं पुनातु पवित्रयतु । सः कः ? यज्ञक्ते
रस्य संघस्य नक्तेः अर्हदादिपदवी र्व्यं तीर्थकरादिपदप्राप्तेर्मुख्यं फलं वर्त्त

जाणी संघनक्ति करो. सात क्षेत्रे धन वावरी अवतार फलं करो ॥ ३३ ॥
 यज्ञक्तेः 'फलमर्हदादिपदवीमुख्यं' कृषेः सस्यवत्, चक्रित्वं
 'त्रिदशेष्टादि' तृणवत् प्रासंगिकं गीयते ॥ 'शक्तिं' यन्म
 हिमस्तुतौ न दधते वाचोऽपि वाचस्पतेः, संघः सोऽघहरः
 पुनातु चरणन्यासैः सतां मंदिरम् ॥ ३४ ॥ संघप्रक्रमः ॥ ४ ॥

अर्थः—(सः के०) ते (संघः के०) चतुर्विध संघ (चरणन्यासैः के०)
 पोताना पदस्थापनं करीने (सतां के०) नक्तियुक्त मनुष्योक्तुं (मंदिरं
 के०) मंदिर जे घर तेने (पुनातु के०) पवित्र करो. ते संघ केहवो ठे ?
 तो के (य क्तेः के०) जे संघनी नक्तिनुं (अर्हदादि के०) तीर्थकरादि
 एवी (पदवी के०) पदवी जे पदनी प्राप्ति तेज (मुख्य के०) मुख्य एवं
 (फलं के०) फल ठे, ते केनी पठें ? तो के (कृषेः के०) क्षेत्रादिना (स्यवत् के०)
 धान्यनी पठें अर्थात् जे कृषि रनार मनुष्यने धान्य प्राप्ति
 रूप मुख्य ज ठे तेम आहिं श्रीसंघनी नक्तिनुं मुख्य फल अर्हदादि पदवी
 ज ठे, अने (चक्रित्वं के०) चक्रवर्त्तीपणुं तथा (त्रिदशेष्टादि के०)
 देवेंडादिपदपणुं तो (प्रासंगिकं के०) प्रसंगथीज आव्युं. एम (गीयते के०)
 कहेवाय ठे. केनी पठें ? तो के (तृणवत् के०) क्षेत्रना घासनी परें. अ
 र्थात् जेम कृषि रनारने विना प्रयासें क्षेत्रथी घासनी प्राप्ति थाय ठे. तेम
 आहिं संघनक्तिकारक पुरुषने च वर्त्तित्व देवेंडत्व पदवी ते विना प्रयासेंज प्रा
 थाय ठे. वली (यन्महिमस्तुतौ के०) जे संघना प्रजाववर्णनने विषे (वा
 चस्पतेः के०) बृहस्पतिनी (वाचोऽपि के०) वाणीयो पण (शक्तिं के०)
 अमर्थ्य जे तेने (नदधते के०) धारण करी शकती नथी. वली ए संघ
 केहवो ठे ? तो के (अघहरः के०) पापने हरण करनारो ठे. माटें ते सं
 घ अघहर ठे, एम जाणीने श्रीसंघने पोताने घेर आमंत्रण करीने पूजन
 करवुं अने तेनी पूजानुं जे पुण्य थाय । इत्यादि पूर्ववत् जाणवुं ॥ ३४ ॥
 आ चतुर्थ संघनक्तिनो प्रस्ताव थयो ॥ ४ ॥

टीकाः—यज्ञक्तेरिति ॥ सः श्रीसंघश्चरणन्यासैः स्वपादस्थापनैः कृत्वा सतां
 सत्पुरुषाणां साधुमनुष्याणां मंदिरं गृहं पुनातु पवित्रयतु । सः कः ? यज्ञक्ते
 र्यस्य संघस्य नक्तेः अर्हदादिपदवी मुख्यं तीर्थकरादिपदप्राप्तेर्मुख्यं फलं वर्त्त

તે ॥ કિં વત્? કૃષેઃ ક્ષેત્રાદેઃ સસ્યવત્ ધાન્યવત્ । ચત્રિ ત્વં ડિ દર્જોડતાદિ । ચ
વર્તિત્વં ઇંડપદત્વાદિકં ચ પ્રાસંગિકં પ્રસંગાદાગતં ફલં ગીયતે ષ્યતે । કિં
વત્ । કૃષેસ્તૃણવત્ પલાલાદિવત્ । પુનર્યન્મહિમસ્તુતૌ યસ્ય સંઘસ્ય પ્રજા
વવર્ણને વાચસ્પતેરપિ વાચો વાણ્યઃ શક્તિં સામર્થ્યં ન દધતે ન ધારયંતિ ।
કિંવિશિ : સંઘઃ? અઘહરઃ અઘં પાપં હરતિ યઃ સઃ અઘહરઃ । ઇતિ જ્ઞાત્વા શ્રી
સંઘઃ સ્વગૃહે આહૂય સમ્યક્ પૂજનીયઃ । શેષં પ્રાગ્વત્ ॥ ૨૪ ॥ સિંદૂરપ્રકરા
લ્યસ્ય, વ્યાખ્યાયાં હર્ષકીર્તિના ॥ સૂરિણા વિહિતાયાં તુ, શ્રીસંઘપ્રક્રમોઽજનિ
॥ ૪ ॥ ઇતિ ચતુર્થ સંઘજક્તિપ્રસ્તાવઃ ॥ ૪ ॥

જાણાકાવ્યઃ—વૃત્ત ઉપર પ્રમાણે ॥ જાકે જગત મુગતિ પદ પાવત, ઇંડાદિક
પદ ગનત ન કોઈ ॥ જ્યોં કૃષિ કરત ધાન ફલ ઉપજત, સહજ પ્રયાસ ઘાસ
જુસ હોઈ ॥ જાકે ગુન જસ સંપન કારન, સુરગુરુ થકિત હોત દ ૧૬ ॥
સો સિરિ સંઘ પુનીત બનારસિ, ડુરિત હરન વિચરત જુઅ જોડ ॥ ૨૪ ॥
હવે હિંસાના નિષેધેંકરીને સર્વ પ્રાણીયોને વિષે સ્વસ નતાનું ધ્યાન કરો, તેકહે.

ક્રીડાનૂઃ સુકૃતસ્ય 'હુઃકૃતરજઃસંહારવાત્યા' જવો,
દન્વન્નૌર્વ્યસનાઃ 'મેઘપટલી' સંકેતદૂતી 'શ્રિયામ્' ॥
'નિઃશ્રૈણિસ્ત્રિદિવૌકસઃપ્રિયસર્વ' 'મુક્તેઃકુગત્યર્ગલા',
'સત્ત્વેષુ' ક્રિયતાં 'કૃપૈવ જવતુ' ક્લેશૌરશેષૈઃ પરૈઃ ॥ ૨૫ ॥

અર્થઃ— હે જવ્યપ્રાણીયો! (સત્ત્વેષુ કે०) જીવોને વિષે (કૃપૈવ કે०)
કૃપા જે દયા તેજ (ક્રિયતાં કે०) કરાય. અર્થાત્ કરો. વલી તે કૃપા
(પરૈઃ કે०) બીજા (અશેષૈઃ કે०) સમસ્ત એવા (ક્લેશૈઃ કે०) કાયાના
કષ્ટે કરીને પણ (જવતુ કે०) હો. અર્થાત્ પોતાના દેહને કષ્ટ આપીને
પણ જીવદયા પાલવી. એ જીવદયા કેહવી છે? તો કે (સુકૃતસ્ય કે०)
સુકૃત જે તેની (ક્રીડાનૂઃ કે०) ક્રીડાનું સ્થાનક છે. તથા વલી કેવી
છે? તો કે (હુઃકૃત કે०) પાપ તેજ (રજઃ કે०) રજ જે ધૂડ, તેના
(સંહાર કે०) હરણ કરવામાં (વાત્યા કે०) વાયુના વિંટોલીયા સમાન
છે. અર્થાત્ કર્મરજને ઝમાડવામાં જીવદયા વિંટોલીયા જેવી છે. પાપને
ધૂડની ઉપમા કેમ આપી? તો કે તે પાપજ કર્મમલનું કારણ છે. વલી
કેવી છે? તો કે (જવોદન્વન્ કે०) સંસારરૂપ જે સમુદ્ર તેમાં (નૌઃ કે०)

नावस । न ठे अर्थात् सं । असमुद् तरवामां नावस । न ठे, वली के हवी ठे ? तो के (व्यसनादि के०) रूप जे अदि तेने विषे (मेघपटली के०) मेघघटा तुल्य अर्थात् अदि ने बु । ववा । जेम मेघ ठे, तेम खादि बुजाववामां जीवदया ठे, । टे मेघ सरखी कही. वली केवी ठे ? तो के (श्रियां के०) संपत्तियोनी (संकेतदूती के०) संकेतस्थानमां पो होंचाडनारी दूतीसमान ठे. वली केहवी ठे ? तो के (त्रिदिवौ सः के०) स्वर्ग रूप जे घर तेनी उपरचडवानी (निःश्रेणिः के०) निसरणी जेवी ठे, वली ते केवी ठे ? तो (केः ०) क्ति रूप गीनी (प्रिय स्त्री के०) वाली सखी ठे, वली केवी ठे ? तो के (गत्यर्गला के०) गतिना द्वारने आडी देवानी जोगल समान ठे, एम जाणीने जीवोने विषे दया करवी ३५

टीकाः—अथ हिंसानिपेधेन सर्वसत्त्वेषु दयैव क्रियतामि त्याह ॥ क्रीडानूरिति ॥ नो नव्याः ! सत्त्वेषु जीवेषु कृपा एव दया एव क्रियतां । परैरन्यैरज्ञैः समस्तैः क्लेशैः काय करणैः नवतु पूर्णतया क्रियतामित्यर्थः ॥ कथंचनूता कृपा ? सु तस्य पुण्यस्य गीडानूः गीडास्थानं । पुनः कथंचनूता ? कृतरजः तंहारवात्या । उःकृतं पापं तदेव कर्ममलहेतुत्वात् रज इव रज स्य संहारे तंहरणे वात्या वायुसमूहत्वात् । पुनः कथंचनूता ? नवोदन्व नौः नव एव संसार एव उदन्वानिव उदन्वान् स इः तत्र नौः नौका । पुनः कथंचनूता ? व्यसनान्निमेघपटली व्यसनानि कष्टान्येव तापहेतुत्वात् अग्नयो बन्धयः तत्र मेघपटली मेघघटासमाना । पुनः किंचनूता ? श्रियां संपदां संकेतदूती संकेतस्थानप्रापका संकेतिका दूती । पुनः कथंचनूता ? त्रिदिवौकसः निःश्रेणिः । त्रिदिवं स्वर्ग एव उकोगृहं । तस्य सोपानपंक्तिः । पुनः कथंचनूता ? मुक्तेः प्रियसखी वल्लभ वयस्या । पुनः कथंचनूता ? कुगत्यर्गला कुगतेर्दुर्गतेः अर्गला द्वारपरिधः । इति ज्ञात्वा जीवेषु कृपा क्रियतां ॥ ३५ ॥

जापाकाव्यः—सवैय्या इकतीला ॥ सुकृतकी खानी इंड पुरीकी निसानी जानी, पाप रज खंमनकों पौनरासि पेखियें ॥ नवडुःख पावक बुजायवे कों मेघमाला, कमला मिलायवेकों दूती ज्यों विज्ञेपियें ॥ मुगतिवधूसों प्रीति पालवेकों आली सम, कुगतिके वार दिढ आगलसी देखियें ॥ ऐसी दया कीजें चित्त तिहुं लोक प्रानी हित, और कर तृति काहु लेखेमें न लेखियें ॥

॥ शिखरिणीवृत्तम् ॥ यदि 'ग्रावा' तोये तरति तरणि
 र्यद्युदयति, प्रतीच्यां सप्ताच्चिर्यदि नजति शैत्यं कथ
 मपि ॥ यदि क्ष्मापीठं स्यादुपरि सकलस्याऽपि जग
 तः, प्रसूते सत्त्वानां तदपि न वधः काऽपि सुकृतम् ॥१६॥

अर्थः—(यदि के०) जो (ग्रावा के०) पाषाण ते (तोये के०) ज
 लने विषे (तरति के०) तरे ठे, वली (यदि के०) जो (तरणिः के०) सू
 र्य ते, (प्रतीच्यां के०) पश्चिम दिशाने विषे (उदयति के०) उगे ठे, वली
 (यदि के०) जो (सप्ताच्चिर्यदि के०) अग्नि, ते (शैत्यं के०) शीतपणाने
 (नजति के०) नजे ठे. वली (यदि के०) जो (कथमपि के०) कोइ पण
 रीतें (क्ष्मापीठं के०) पृथ्वीमंमल, ते (सकलस्यापि के०) समग्र एवुं पण
 (जगतः के०) जगत जे तेना (उपरि के०) उपरने विषे (स्यात् के०) थाय,
 (तदपि के०) तो पण (सत्त्वानां के०) जीवोनो (वधः के०) नाशरूप जे
 हिंसा ते (कापि के०) इव्य, क्षेत्र, कालादिकने विषे कांइ पण (सुकृतं के०)
 पुण्यने (न प्रसूते के०) उत्पन्न करतुं नथी. अर्थात् ते पूर्वोक्त सर्व अघ
 टित घटना कदाचित् थाय, तो पण जीवहिंसा कोइ रीतें पुण्यकारक थाय
 नही. माटेहे नव्यजननो ! सर्व जननोयें जीव हिंसानो त्याग करवो ॥१६॥

टीकाः—यदिग्रावेति ॥ यदि ग्रावा पाषाणः तोये जले तरति । पुनर्यदि त
 रणिः सूर्यः प्रतीच्यां पश्चिमायां दिशि उदयति । पुनर्यदि सप्ताच्चिर्यदि अग्निः
 शैत्यं शीतलत्वं नजति । पुनर्यदि कथमपि क्ष्मापीठं पृथ्वीमंमलं सकलस्या
 पि जगतोविश्वस्य उपरि नवेत् ॥ तदपि सत्त्वानां वधः हिंसा कापि इव्य
 क्षेत्र कालादौ सुकृतं पुण्यं न प्रसूते न जनयति । शेषं प्राग्वत् ॥ १६ ॥

जापाकाव्यः—आज्ञानक ठंड ॥ जो पश्चिम रवि उगै, तिरैं पाषाण जल ॥
 जो उलटें छुअ लोक, होइ शीतल अनल ॥ जो सुमेरु मगमगै, सिद्ध क
 हं लगनमल ॥ तवहूं हिंसा करत, न उपजै पुन फल ॥ १६ ॥

॥ मालिनीवृत्तम् ॥ स कमलवनमग्नेर्वासरं नास्वदस्ता, दमृ
 तमुरगवक्रात्साधुवादं विवादात् ॥ रुगपगमंमृजीर्णाजीवितं
 कालकूटा, दन्तिलपति वधाद्यः प्राणिनां धर्ममिहेत् ॥ १७ ॥

अर्थः—(यः के०) जे पुरुष, (प्राणिनां के०) जीवोना (वधात् के०) वध जे हिंसा तेथकी (धर्म के०) धर्मने (इहेत् के०) इहे ठे, अर्थात् माने ठे, (सः के०) ते पुरुष, शुं इहे ठे ? तो के (अग्नेः के०) अग्निथकी (कमलवनं के०) कमलोना वनने (अनिलपति के०) अनिलाष रे ठे. अर्थात् ते पुरुष, अग्निमांथी क लवनने जोवानी इहा करे ठे. तथा (नास्वदस्तात् के०) सूर्य अथवा पत्नी (वासरं के०) प्रजातने इहे ठे. वली ते (उरगवत् के०) सर्पना खथ गी (अमृतं के०) अमृतने इहे ठे, तथा ते पुरुष, (विवादात् के०) लहथकी (साधुवादं के०) गीर्त्तिने इहे ठे. वली ते पुरुष, (अजीर्णात् के०) अजीर्णथकी (रुगपगमं के०) रोगना नाशनी इहा करे ठे. वली ते पुरुष, (लकूटात् के०) विषथकी (जीवितं के०) जीवितव्यने इहे ठे. अर्थात् जे पुरुष, जीवहिंसाथ गी धर्म माने ठे, ते पुरुष, आश्लोकमां कहेला अग्नि वगेरे पदार्थोथकी लवन वगेरे पदार्थोने इहे ठे, एम जाणवुं. एटले ते पुरुष अज्ञानी जाणवो. आश्लोकमां अनिलपति, ए क्रियापद ठे, ते इहे ठे एवा अर्थे । सर्वत्र योजन करवुं.

टीकाः—सकमलेति ॥ यः पुमान् प्राणिनां वधात् धर्मं इहेत् सः अग्नेः सकाशात् कमलवनं अनिलपति वांढति । तथा नास्वदस्तात् सूर्यास्तगमनात् वासरं अनिलपति । तथा उरगवत् सर्पे खात् अमृतं पीयूषं अनिलपति । पुनः विवादात् लहात् साधुवादं कीर्त्ति अनिलपति ॥ तथा अजीर्णात् रुगपगमं रोगस्य अपगमं विनाशं अनिलपति । पुनः । लकूटात् विषात् जीवितं प्राणधारणं अनिलपति । शेषं पूर्ववत् ॥ १४ ॥

जापाकाव्यः—सर्वैष्या इकतीसा ॥ अगनिमें जैसे अरविंद न विलोकि यत, सूर अथमत जैसे वासर न मानियें ॥ सापके वदन जैसे अत न उपजत, कालकूट खाये जैसे जीवन न जानियें ॥ कलह करत नहि पाइयें सुजस जेसे, बाढत रसांस रोग नाशन बखानियें ॥ प्राणी वधमांहि तैसे धर्मकी निसानी नांही, याहीतें बनारसि विवेक मन आनीयें ॥ १५ ॥

॥ शार्दूलविक्रीडितवृत्तद्वयम् ॥ आयुर्दीर्घतरं वपुर्वरतरं गोंत्रं गरीयस्तरम्, वित्तं चूरितरं बलं बहुतरं स्वामित्वमुच्चैस्तरम् ॥ आरोग्यं विगतांतरं त्रिजगतः श्लाघ्यत्वमल्पेतरम्, संसारांबुनिधिं करोति सुतरं चेतः कृपार्जितरम् ॥ १६ ॥ इत्यहिंसाप्रक्रमः ॥ ५ ॥

અર્થ:—(કૃપા કે૦) જીવદયા તેણે કરીને (આર્દ્ર કે૦) જીનો હે (અતરં કે૦) ધ્યજાગ જેનો એવું મનુષ્યનું (ચેતઃ કે૦) ચિત્ત જે હે, તે શું કરે હે ? તો કે (આયુઃ કે૦) જીવિતને (દીર્ઘતરં કે૦) અધિકાધિક (કરોતિ કે૦) રે હે. તથા વલી તે ચિત્ત, (વપુઃ કે૦) શરીરને (વરતરં કે૦) અતિશ્રેષ્ઠ એવાને કરે હે. તથા તે ચિત્ત, (ગોત્રં કે૦) નામ અને જ તેને (ગરીયસ્તરં કે૦) અત્યંત ગરિ તે ઝચ્ચગોત્રરૂપ એવાને કરે હે. તથા વલી તે ચિત્ત, (વિત્તં કે૦) ધનને (જૂરિતરં કે૦) અત્યંત વૃદ્ધિગતને કરે હે, વલી તે ચિત્ત, (બલં કે૦) બલને (બહુતરં કે૦) અત્યંતાત્યંત એવાને કરે હે, તથા વલી તે ચિત્ત, (સ્વામિત્વં કે૦) પ્રચુત્વ, તેને (ઝૈસ્તરં કે૦) અત્યંત ઉત્કૃષ્ટ એટલે સર્વોત્કૃષ્ટ એવાને કરે હે. વલી તે ચિત્ત, (આરોગ્યં કે૦) નીરોગપણને (વિગતાંતરં કે૦) અંતરરહિત એવાને કરે હે, અર્થાત્ કોઈ દિવસ રોગ ન આવે, એવી રીતે કરે હે. તથા વલી તે ચિત્ત, (ત્રિજગતઃ કે૦) ત્રણ જગતને એટલે ત્રિચુવનને (શ્લાઘ્યત્વં કે૦) વસ્વાણવાપણને (અલ્પેતરં કે૦) ઘણુંજ કરે હે. તથા વલી તે ચિત્ત, (સંસારાંબુનિધિં કે૦) સંસારરૂપ સમુદ્ધને (સુતરં કે૦) સુખથી તરવાને શક્તિમાન્ કરે હે. અર્થાત્ જે પુરુષનું ચિત્ત, હિંસા વિરહિત હે, તે પુરુષને સર્વ પદાર્થ પ્રાપ્ત થાય હે, (કરોતિ) એ ક્રિયાપદ જે હે તે કરે હે, એવા અર્થમાં સર્વત્ર યોજન કરવું. આ ટૈંકાણો મેઘરથ રાજાનો, અને હરિવલ પારાધિનો દૃષ્ટાંત ગ્રહણ કરવો ॥ ૧૭ ॥ આ પાંચમો અહિંસાપ્રક્રમ સંપૂર્ણ થયો ॥ ૫ ॥

ટીકા:—આયુર્દીર્ઘતરમિતિ ॥ કૃપયા આર્દ્ર અંતરં મધ્યં યસ્ય ઈદૃશં ચેતઃ આયુર્જીવિતં દીર્ઘતરં અધિકં કરોતિ । તથા વપુઃ શરીરં વરતરં અતિપ્રધાનં કરોતિ । તથા ગોત્રં નામ કુલં વા ગરીયસ્તરં અતિ ગરિષ્ઠં, ઝચ્ચગોત્રરૂપં કરોતિ । તથા વિત્તં ધનં જૂરિતરં અતિપ્રચુરં કરોતિ । તથા બલં બહુતરં પ્રાજ્યં કરોતિ । તથા સ્વામિત્વં પ્રચુત્વં ઝૈસ્તરં સર્વોત્કૃષ્ટં કરોતિ । તથા આરોગ્યં નીરોગત્વં વિગતાંતરં અંતરરહિતં કરોતિ । તથા ત્રિજગતઃ ત્રિચુવનસ્ય શ્લાઘ્યત્વં શ્લાઘનીયત્વં અલ્પેતરં પ્રચુરં કરોતિ । તથા સંસારાંબુનિધિં જ વમસુદ્ધં સુતરં સુખેન ઉત્તરિતું શક્યં કરોતિ ॥ અત્ર મેઘરથરાજઃ હરિવલથી વરસ્ય ચ દૃષ્ટાંતઃ ॥ ૧૭ ॥ સિંદૂરપ્રકરણસ્ય, વ્યાખ્યાયાં હર્ષકીર્તિના સૂરિણા વિહિતાયાં તુ, હિંમાયાઃ પ્રક્રમોઽજનિ ॥ ૫ ॥ ઇતિ અહિંસાપ્રસ્તાવઃ ॥ ૫ ॥

जाषाकाव्यः—कवित्त मात्रात् क ठं द ॥ दीर्घ आउ न कुल उ , गु
संपत्ति आनंद निवास ॥ उ त विनौ सुगम नव अगर, तीन जुवन हि
परगास ॥ जुज वलवंत अनंतरूप ठवि, रोगरहित नित नोग विलास
॥ जिनके चित्त दया तिन्हके रुख, सब सु होत बनारसि दा ॥ १७ ॥

थाः—एज जरतहे मां गजपुरनगरें सुनंद एवे नामें लपुत्र रहे ठे.
तिहां धर्मवंत प्राणी जिनदासनी साथें तेने हा प्रीति ठे. ए दा ते बेहु
मि वनमां गया, तिहां सुराचार्य इन धर्माचार्यने देखी नमस् ।र
खो, तेणें दयामूल धर्मनो उपदेश दीधो, ते उपदेश सांजली गुरुने ह्युं के
हुंमांस नक्षत्रणुं पञ्चकाण तो करुं पण ।हाराथी महारो जाचार
मूकाशे ? गुरुयें कह्युं के धर्माचार खरो समजवो. धर्मनी वेलायें ।इ आ
जवन न करवुं. ते सांजली सुनंदें तरत जीवदयाव्रत आदुं. ।सजक्षण
नो नियम लीधो, सर्व जीव पोताना आत्मा सरखा जाणतो ठतो सुखें
व्रत पाले ठे. एम करतां घणो काल थयो. ए दा निह पड्युं, सर्वत्र धा
न्य मोधुं थयुं, ते अवसरें सुनंदनी ।। हेवा लागी के हे स्वा ।। ! स्वकुटुं
व पालवा माटें माठलां पकडी लइ आवो. तेने सुनंदें कह्युं के हे जूंमी !
महारी आगल एवी वातज करवी नही. गमे तेवुं क प्राप्त थशे, तो पण
हुं हिंसा आदरीश नही, तेनी ।।यें ह्युं के तुं हानिर्दथी ठो, हुंवने
कष्ट करवाथी लोकमां अपयश थशे. एम ही तेनो सालो बलात्कारथी
तेने माठलां पकडवा माटें लइ गयो. तिहां जाल नाखी तेमां माठलां आ
व्यां, पण व्रत साचववा माटें ते पाठां पाणीमां नाखी दीधां, घरे खाली हा
थें आव्यो. वली बीजे दिवसें ।।नी प्रेरणाथी गयो, ते दिवसें पण तेमज
माठलां मेली घेर आव्यो, बीजे दिवसें स्त्रीनी प्रेरणाथी गयो पण तिहां
माठलां पकडतां माठलांनी पांख नांगी, तेथी त्रास पाम्यो. पठी सगाने
कही अनशन करी मरण पामी राजगृही नगरीयें नरवर्मराजा राज्य करे ठे,
तिहां मणीयार नामा शेठनी सुयशा नामें चार्या तेनी कूखें आवी सुनंद
नो जीव पुत्रपणे उपनो. तेनुं दामन्नक एवुं नाम पाड्युं. ते आठ वर्षनो
थयो, तेवारें शेठने घेर माहामारीनो उपड्व थयो, तेथी घरना माणस सर्व
मरण पाम्यां. आयुने योगें एक दामन्नक जीवतो रह्यो. राजायें तेने घेर
चोकी राखी, दामन्नक कुधातुर थको घर घर नीख मागवा लाग्यो. एकदा

सागरपो ना । व्यवहारीयाने तिहां नीख । गवा माटे आव्यो, एवामां ते व्यवहारीयाने घेर । धु वहोरवा आव्या, ते । एक वडेरायें सा झिकल । कृण जोझे ह्युं के आ नीखारीए शेठना घरनो मालीक आशे ? एवी रीतनी वाणी । गरजेतें नींतने अंतरे सांजली दुःखा । त अझे विचारुं जे ह्युं म हारा घरनो ए धणी आशे ? तो हवे हुं कोइक उपाय करीने एने मारी न खावुं. एटले महारी लक्ष्मी महारा पु पौत्रादिक जोगवे ? ए विचारी कोइ चांमालने घणुं इव्य आपवुं कबूल करीने कहुं के दाम कने मारी नाखजे.

ते चंमाल पण मोदकनी लालच देखाडीं ठगीने दाम कने बाहेर जंगलमां लइ गयो, पण तिहां ते मुग्ध बालने देखीने चंमाल मनमां चिंतववा लाग्यो के अरे आ बालकें केवो शेठनो अपराध कखो ठे के जेथकी शेठें मने आने मारवानो आदेश दीधो ! अथवा महारा जेवो बीजो महा पापी पण कोण हशे जे इव्यनी लालचें आवा ब । ने मारवानी कबुलात आपे. तो हवे ए का करवुं हारे कनथी ! एवो निश्चय री बालकने कहुं के हे मूर्ख ! तुं इहांथी नाशी जा. जो इहां रहीश तो तु ने सागरपोत मारी नाखशे ! एवो जय देखाव्यो, तेथी दाम क नाशी गयो, केम के संसारमां जीवितव्य सर्वने वल्लन ठे ॥ यतः ॥ रण मं नञ्जि जयं, दारिद्र समो प रिजवो नञ्जि ॥ पंथसमा नञ्जि जरा, खुहा समा वेयणा नञ्जि ॥ १ ॥ चंमालें दा कनी आंगली कापी नीसानी लेइ शेठने आवी दीधो. दामन्नक पण लोहीयें जरती आंगली लइ तिहांथी नागो, ते सागरपोतना गोकुलमांहे गयो. कर्मयोगें तिहां नंदगो लपति अपुत्रीयो हतो, तेणें तेने पोताने घरे पुत्र करी राख्यो. दाम क अनुक्रमें यौवनावस्था पाम्यो, शूरवीर थयो.

एकदा प्र । वें ते सागरश्रेष्ठी स्वगोकुलमांहे आव्यो, तिहां दामन्नकने दीगो, नंदगोकुलीयाने पूढ्युं के ए कोण ठे ? ते जेटळुं वृत्तांत दामन्नकतुं जा एतो हतो तेटळुं तेणें सर्व कहुं; ते सांजली शेठ विचारवा लाग्यो के रखे ने साधु वचन अन्यथा न आय ! एम चिंतवी जेवो आव्यो तेवोज पाठो घेर जणी जवा लाग्यो, तेवारें नंद वोव्यो के तमें शीघ्रपणे केम जाउ ठो ? शेठें कहुं घरे काम ठे, नंदगोवालीयायें कहुं के महारा पुत्रने घेर मोकलो, ते तमारुं कार्य करी आवशे, ते सांजली शेठें कागल लखी आप्यो ने कहुं के ए कागल महारा पुत्रने आपजे. दामन्नक पण कागल लेइ चाव्यो. वार्टे आ

सिंदूरप्र रः

वतां थाकी गयो, तेवारें गा नजीक । देवना देहरा । जइ सुतो. एवा
 । तेज शे । वि एवे नामें पुत्री ठे, ते पण तिहांज का देवनी पूजा
 करवा आवी ठे. तेणें दा सुतेलो दीगो, अने तेना अंगरानी कसैं गल
 बांधेलो दीगो, ते लइने बांचवा । मयो. ते । स्वरि श्री गो जातु स इदत्तयो
 ग्यं । नंदं लिख्यते. ए दा ने अपीत पाणीयें शीघ्र विष देजो ए । । इ
 विमासण रशो नही. एवो गल बांची न्यायें विचाखुं जे हारो पिता का
 गल लखतां निश्चैथी ए । नो चूकी गयो ठे, के के विषा हारुं ना
 ठे ते स्थाने विष देजो, एहुं जूलथी लखाइ गयुं ठे. पढी आंखनुं काजल
 । ठी सलीयें करी । नो दइ विषने स्थानकें विषा री पाढो गल तेनी
 कस । बांधीने न्या पोताने घरे आवी. पाठलथी दा पण जाग्यो, ते
 चालतो चालतो अ क्रमें शेठने घरे आव्यो, पु ने गल दीधो, तेणें कागल
 बांची तट । ल महोट व पूर्वक पोतानी बहेन विषा तेने परणावी दीधी.
 केटले दिवसैं । गरदत्त पण गो लथी घेर आव्यो. वात सांजली नमां वि
 षाद उपन्यो अने चिंतववा लाग्यो जे में ' विचाखुं अने इहांखुं नीपनुं ॥
 : ॥ अ चिंति इ अन्नं दुइ, अ विठवइ अन्नं खाइ ॥ चालु ते थिर
 या, थिरवासो ते जाइ ॥ १ ॥ में लाजने माटे मूल पण खोयो ! तथापि
 हजी कांइ उपाय तो करुं के जेम ए विपत्ति पामे ? एम चिंतवी शेठ वली
 चांमालने घेर गयो, अने कयुं के अरे पापी चांमाल ! आते तें खुं खुं ?
 जे तें दाम कने जीवतो मूक्यो ? पण अद्यापि जो आटलुं काम करे तो
 जेटलुं इय तुं ग, तेटलुं हुं आपुं. तेवारें चांमल बोळ्यो के हे स्वामी !
 तमें देखाडो, तेने हणुं. तमारी इहा फल करुं ? शेठें संकेत कीधो के
 संध्यानी वेलायें हुं जेने मातरने देहरे मोकलुं, तेने हणजे. एम कही घेर
 आवी शेठ कहेवा लाग्यो के अरे मूर्खो ! हजी सुधी तमें मातरनी पूजा
 नथी कीधी ? काम तो पूजाथी सराडे चडे. ते सांजली पुष्पादिकें ठाव
 नरी मातर पूजवा माटे संध्या समयें जमाइने मोकल्यो. तेने मार्गें जातां
 रस्तामां । लो मळ्यो, तेणें पोताना वनेवीने तिहांज उजो राख्यो, अने पोतें मा
 तर पूजवा तेनी पासंथी ठाव लइने गयो. ते जेटले देहरामांहे प्रवेश करे ठे,
 तेटले जे खंगिलें तेने खड्गें करी मारी नाख्यो, ते वखतें महोटो कोलाहल
 थयो. लोकें उलख्यो जे आ शेठनो पुत्र ठे. ते वात शेठें सांजली शेठने

હૃદયસ્ફાટ : સ્વ થયું, તેથી રણ પામ્યો. પઠી રાજાના આદેશી દ
ન્નક ઘરનો ધણી થયો. પુણ્યાનુસારે જલ્દીવાન થયો, સાતે ક્ષેત્રે ધન વા
વરવા લાગ્યો, અને ત્રિવર્ગ સાધન કરતો સુખમાં રહે છે.

એકદા કોઈ એક નાટં આવીને દામ ક આગલ ગાથા હી તે આ
પ્રમાણે:— તસ્સ ન હવઃ ડુક્કં, યાવિ જસ્સહિ નિમ્મ લં પુણ્ણં ॥ અણ્ણ
રહં દઘં, ઝુંજઃ અણ્ણો જણો જેણ ॥ ૧ ॥ ઇતિ ॥ એ ગાથા સાંજલી દા કે
તે નાટને ત્રણ લક્ષ ડવ્ય આપ્યું, તે દેહી લોકોને મહોટો દેશ ઉપજ્યો.
તારે રાજાયે તેહી પૂઠયું કે એટલું મહોટું દાન તેં કેમ દીધું ? તેવારે રાજા
આગલ સર્વ પોતાની વાતની ઉત્પત્તિ કહી. તે સાંજલી રાજાયે દામ કને
નગરજોત કો. અનુક્રમે દામ ક દયાધર્મ આરાધી દેવલોકે ગયો, માટે
હે જવ્યજીવો ! તમે દામન્નકની પેઠે દયા દાન દ્યો. જેમ સુખશ્રેય પામો
॥ ૧૭ ॥ ઇતિ જીવદયા ઉપર દામન્નક કથા ॥

હવે ચાર શ્લોકે કરીને સત્યબોલવાના પ્રજાવને કહે છે.
વિશ્વાસાયતનં વિપત્તિદલનં દેવૈઃ કૃતારાધનમ્,
મુક્તેઃ પથ્યદનં જલાગ્નિશમનં વ્યાઘ્રોરગસ્તંજનમ્ ॥
શ્રેયઃસંવનનં સમૃદ્ધિજનનં સૌજન્યસંજીવનમ્, કીર્તિઃ
કેલિવનં પ્રજાવજનનં સત્યં વચઃ પાવનમ્ ॥ ૧૮ ॥

અર્થ:— હે જવ્ય જીવો ! તમો (સત્યં કે) સત્ય એવું અને પ્રિયકારી
તથા હિનકારી એવું (વચઃ કે) વચનને બોલો. એ સત્યવચન કેહવું છે ?
તો કે (વિશ્વાસાયતનં કે) વિશ્વાસનું આયતન એટલે ઘર છે. અર્થાત્ જે
પુરુષ સત્યવચન બોલે છે, તે જગતમાં વિશ્વાસપાત્ર થાય છે, વલી કેહવું છે ?
તો કે (વિપત્તિદલનં કે) આપત્તિને નાશ કરનારું છે, અર્થાત્ જે પુરુષ
સત્યવક્તા હોય, તે આપત્તિને પામે નહિં. વલી તે કેહવું છે ? તો કે (દેવૈઃ
કે) દેવતાડયે (કૃતારાધનં કે) કહ્યું છે આરાધન એટલે સેવન જેવું
એવું છે, અર્થાત્ સત્યવક્તા પુરુષનું દેવતાડ પણ સેવન કરે છે. તથા તે સ
ત્યવચન કેહવું છે ? તો કે (મુક્તેઃ કે) મુક્તિ જે સિદ્ધિ તેના (પથ્ય કે)
માર્ગને વિષે (અદનં કે) સંવલ છે, અર્થાત્ જેમ કોઈ પુરુષ, ગ્રામાં
તરે જાય. તેને રસ્તામાં નાતું વગેરે સંવલ જોડ્યે તેમ મુક્તિમાર્ગમાં જના

रने सत्यवाक्य तेज संवल समान जाणवुं. एटले जे सत्यवक्ता थाय, तेने मुक्तिप्राप्ति थाय. वली ते सत्यवचन केहवुं ठे ? तो के (जलाग्निशमनं के०) जल अने अग्नि तेने उपशमन करनारुं ठे, अर्थात् सत्यवक्ता पुरुषने जल अग्नि नो जय मटे ठे. वली ते सत्यवचन केहवुं ठे ? तो के (व्याघ्रोरग स्तंजनं के०) व्याघ्र जे सिंह तथा उरग जे सर्प तेने (स्तंजनं के०) स्तंजन करनारुं ठे, अर्थात् सत्यवक्ता पुरुष, सिंह अने सर्प तेनो स्तंजनकारक थाय ठे. तथा वली ते सत्यवाक्य केहवुं ठे ? तो के (श्रेयः के०) कल्याण जे मोक्ष तेनुं (संवननं के०) वशीकरण ठे. अर्थात् सत्यबोलनार पुरुषने मोक्ष जे ठे, ते वश थाय ठे. वली ते सत्यवचन केहवुं ठे ? तो के (समृद्धिजननं के०) संपत्तिने उत्पन्न करनारुं ठे, अर्थात् सत्यवाणीवालाने संपत्ति स्वतः प्राप्त थाय ठे. वली ते सत्यवचन केहवुं ठे ? तो के (सौजन्य के०) सुजनपणानुं (संजीवनं के०) उत्पन्न करनारुं ठे, अर्थात् सत्य वक्ता पुरुषने सुजनता प्राप्त थाय ठे, वली ते सत्यवचन केहवुं ठे ? तो के (कीर्तिः के०) यशनुं (केलिवनं के०) क्रीडा करवानुं वन ठे. अर्थात् सत्य वक्ता पुरुष जे ठे, ते यशस्वी थाय ठे. वली ते सत्यवचन केहवुं ठे ? तो के (प्रज्ञावज्जवनं के०) प्रज्ञाव जे महिमा तेनुं गृह ठे. अर्थात् सत्यवक्ता पुरुषनो महिमा पण अधिक होय ठे, वली ते सत्यवचन केहवुं ठे ? तो के (पावनं के०) पवित्र करनारुं ठे. अर्थात् सत्यवक्ता पुरुष, निरंतर पवित्र ज गणाय ठे. माटे ए सत्यवचन सर्वथा सर्व मनुष्योयें बोलवुं ॥ ३९ ॥

टीकाः—अथ सत्यवचनस्य प्रज्ञावं कथयति ॥ विश्वासायतनमित्यादि ॥ नो नव्याः सत्यं वचो हितं प्रियं वचनं वदंत्विति शेषः ॥ कथं नूतं सत्यं वचः ? विश्वासायतनं विश्वासस्य आयतनं स्थानं । पुनः कथं नूतं सत्यं वचः विपत्तिदहनं । विपत्तीनां आपदानां फेटकं । पुनः कथं देवैः सुरैः कृताराधनं । कृतं आराधनं सेवनं यस्य तत् । पुनः मुक्तेः सिद्धेः पथि मार्गे अदहनं संवलं । तथा जलाग्निशमनं । जलाग्न्योपशामकं । पुनः व्याघ्रोरगस्तंजनं व्याघ्राणां सिंहानां उरगाणां सर्पाणां च स्तंजनकारकं । पुनः श्रेयसोमाक्षस्य कल्याणस्य वा संवननं वशीकरणं । पुनः समृद्धिजननं समृद्धीनां संपदां संपादकं । पुनः सौजन्यसंजीवनं सुजनतायाः संजीवनं समुत्पादकं ।

તથા કીર્તિર્યશસઃ કેલિવનં ક્રીડારા ' । પુનઃ પ્રજાવજનવનં જાવ હિ
 ણોઘ્રહં । પુનઃ પાવનં પવિ ર મિત્યર્થઃ ॥ ૨૯ ॥

જાણાકાવ્યઃ—ઢપ્પય ઠંદ ॥ ગુનનિવાસ વિશ્વાસ, વાસ દારિદ્ર સ્વ
 મન ॥ દેવ આરાધન જોગ, ગતિ રગ મુખ મંમન ॥ સુજસ કેલિ આ
 રામ, ધામ સક્કાન ન રંજન ॥ નાગ વાઘ વસિ રન, નીર પાવ જય
 જંજન ॥ હિમા નિધાન સંપતિ સદન, ગલ નીતિ પુનીત ગ ॥ સુ
 રાસિ વનારસિ દાસ જનિ, સત્ય વચન જયવંત જગ ॥ ૨૯ ॥

॥ શિશ્વરિણીવૃત્તમ્ ॥ યશોયસઃ । સ્મીન્નવતિ વનવન્હે
 રિવ નમ્, નિદાનં દુઃખાનાં યદવનિરુહાણાં જલમિ
 વ ॥ ન યત્ર સ્યાન્નાયાતપ ઇવ તપઃસંયમકથા,
 કથંચિત્તન્મિથ્યાવચનમન્નિધત્તે ન મતિમાન્ ॥ ૩૦ ॥

અર્થઃ—(તિમાન્ કે૦) બુદ્ધિમાન્ પુરુષ, (કથંચિત્ કે૦) કોઈ વચ્ચત કષ્ટ
 આવે ઠતે પણ (તન્મિથ્યાવચનં કે૦) તે મિથ્યાવચન ઇટલે અસત્ય વચન તેને
 (નન્નિધત્તે કે૦) નહિં વોલે છે. તે કેમ નથી વોલતા ? તો કે (યસ્માત્
 કે૦) જે મિથ્યાવચનથી (યશઃ કે૦) કીર્તિ, તે (જસ્મીન્નવતિ કે૦)
 જસ્મ થાય છે, અર્થાત્ નાશ પામે છે. કેની પેઠે ? તો કે (વનવન્હેઃ કે૦)
 દાવાગ્નિથી (વનમિવ કે૦) વનજ જેમ. અર્થાત્ વનાગ્નિ થી જેમ વન
 ઢાહ પામે છે તેમ મિથ્યાવચનથી કીર્તિ નાશ પામે છે. વળી તે મતિમાન્
 પુરુષ ક્યારેં પણ કેમ મિથ્યા વાક્ય નથી વોલતા ? તો કે (યત્ કે૦) જે મિ
 થ્યાવચન (દુઃખાનાં કે૦) દુઃખોનું (નિદાનં કે૦) કારણ છે, કેની પેઠે ?
 તો કે (અવનિરુહાણાં કે૦) વૃદ્ધોનું (જલમિવ કે૦) જલ જેમ કારણ છે.
 અર્થાત્ જેમ વૃદ્ધોનું કારણ જલ છે તેમ દુઃખોનું કારણ અસત્યજ છે. વળી
 તે મતિમાન્ પુરુષ ક્યારેં પણ કેમ મિથ્યાવાક્ય નથી વોલતા ? તો કે (યત્ર
 કે૦) જે મિથ્યાવચનને વિષે (તપઃસંયમકથા કે૦) તપની અને ચારિત્રના
 કથા પણ (ન કે૦) નહિ (સ્યાત્ કે૦) હોય. કેની પેઠે ? તો કે (આતપે
 કે૦) સૂર્યના તડકાને વિષે (ઠાયાઇવ કે૦) ઠાયા જે છે તેજ જેમ. અર્થાત્
 અસત્યવાક્યથી આ શ્લોકમાં કહેલાં કીર્ત્યાદિકનો નાશ થાય છે કેની

पठें ? तो के आ श्लोकमां कहेला वनाग्नि वगेरेनी पठें जाणवुं. माटें हे न व्यजनो ! सत्यज बोलवुं, परंतु असत्य नज बोलवुं ॥ ३० ॥

टीकाः—यशोयस्मादिति ॥ तिमान् बुद्धिं पुमान् कथंचित् कष्टेऽपि सति तत् मिथ्यावचनं असत्यवचनं न अजिघत्से न जल्पति। तत् किं ? यस्मा न्मिथ्यावचनाद्यशः कीर्त्तिर्नस्मीजवति विनश्यति । कस्मात् किमिव ? वन वन्देर्दावाग्नेर्वनमिव यथा दावानलात् वनं नस्मीजवति। तथा पुनर्यन्मिथ्या वचनं श्वानां निदानं कारणं । केपां किमिव ? अवनिरुहाणां वृक्षाणां कारणं जलमिव । यथा जलं वृक्षाणां कारणं तथा पुनर्यत्र मिथ्यावचने त पःसंयथा तपश्चारि योर्वर्त्ताऽपि न । कस्मिन् केव ? आतपे सूर्यातपे ज्ञाया इव यथाऽतपे ज्ञाया न स्यात् तथा ॥ ३० ॥

जापाकाव्यः—कवित् मात्रा ॥ नोज समान करै निज कीरति, ज्यों वन अगनि दहै वन सोइ ॥ जाके संग नेक श्व उपजत, वढे विरख ज्यों सींचत तोइ ॥ जामें धरमकथा नहिं सुनियत, ज्यों रविबीच ढांह न हिं होइ ॥ सो मिथ्यात वचन वानारसि, गहत न तांहि विचह्नन कोइ ३०

वंशस्थवृत्तम् ॥ असत्यमप्रत्ययूलकारणम्, कुवासनासद्ग समृद्धिवारणम् ॥ विपन्निदानं परवंचनोर्जितम्, कृतापराधं कृतिनिर्विवर्जितम् ॥ ३१ ॥

अर्थः—(कृतिनिः के०) पंढितो जे तेमणें (असत्य के०) असत्य बोलवुं ते (विवर्जित के०) त्याग करेवुं ठे. ते शा माटें त्याग करेवुं ठे ? तो के ते असत्य वाक्य जेठे ते (अप्रत्यय के०) अविश्वास तेनुं (मूलकारण के०) मूलकारण ठे. वली केहवुं ठे ? तो के (कुवासना के०) माठी वासना जे पापबुद्धि तेनुं (सद्ग के०) घर ठे. वली केहवुं ठे ? तो के (समृद्धि के०) लक्ष्मी तेने (वारण के०) वारनारुं ठे. वली केहवुं ठे ? तो के (विपन्निदानं के०) कष्टनुं करनारुं ठे. वली केहवुं ठे ? तो के (परवंचनोर्जित के०) अन्यजनने उगवामां अति बलवान् ठे. वली केहवुं ठे ? तो के (कृतापराध के०) कखो ठे अपराध जेणें एवुं ठे ? ते माटे सुझजनोयें अति निंद्य एवुं असत्य वाक्य बोलवुं नहिं ॥ ३१ ॥

टीकाः—पुनरसत्यवचनस्य दोषानाह ॥ असत्यमिति ॥ इति कारणात् कृति

જિ: પંક્તિ: અસત્યં કૂટં વિશેષેણ વાં તં પરિહૃતં । યતોઽસત્યં અપ્રત્યયમૂલકા
રણં અવિશ્વાસસ્ય લોકે હેતુઃ । પુનઃ વાસનાયાઃ પાપબુદેઃ ગૃહં । પુનઃ
મૃદિવારણં મૃદેર્લદમ્યાઃ વારણં નિરા રણં । પુનર્વિપદિ દાનં વિપદાં ક
ષ્ટાનાં નિદાનં કારણં । પુનઃ પરવંચનોર્ તં પરેષાં વંચને વિપ્રતારણે જિતં
બલિષ્ઠં । પુનઃ કૃતાપરાધં કૃતાગસં કૃતોઽપરાધોયેન અસત્યેન તત્તાપરાધં અ
ત એવ અસત્યવચનં કૃતિજિ:પંક્તિ: વક્તવ્યં ॥ ૩૧ ॥

નાષાકાવ્ય:—રોડકહંદ ॥ કુમતિ રીતિ નિવાસ, પ્રીતિ પરતીતિ નિવારન
॥ રિદિ સિદિ સુખહરન, વિપતિ દારિદ્ર્ય : સ્વ ારન ॥ પરવંચનિ ઉત્પત્તિ, સહ
જ અપરાધ લજ્જન ॥ ૧૦૫૬ ધિયાતવચન, નહિ આદરત વિચજ્જન ॥ ૩૧ ॥

વલી પણ સત્યવચનનો પ્રજાવ કહે છે.

શાર્દૂલ વિક્રીડિતવૃત્તમ્ ॥ તસ્યાઽગ્નિર્જલમર્ણવઃ સ્થલમરિર્મિત્રં
સુરાઃ કિંકરાઃ, કાંતારં નગરં ગિરિર્ગૃહમહિર્માલ્યં મૃગારિર્મૃગઃ ॥
પાતાલં બિલમસ્ત્રુત્પલદલં વ્યાલઃ શૃગાલો વિષમ્, પીયૂષં વિ
પમં સમં ચ વચનં સત્યાંચિતં વક્તિ યઃ ॥ ૩૨ ॥ અનુત્પ્રક્રમઃ ॥ ૬ ॥

અર્થ:— (યઃ કે ૦) જે પુરુષ, (સત્યાંચિતં કે ૦) સત્યયુક્ત એવું (વચ
નં) વચન જે તેને (વક્તિ કે ૦) બોલે છે, (તસ્ય કે ૦) તે પુરુષને (અ
ગ્નિઃ કે ૦) અગ્નિ જે છે, તે (જલં કે ૦) જલ સરસ્વો થાય છે. વલી તે પુરુષને
(અર્ણવઃ કે ૦) સ ડ, તે (સ્થલં કે ૦) દ્વીપ થાય છે. વલી તે પુરુષને
(અરિઃ કે ૦) શત્રુ તે (મિત્રં કે ૦) મિત્રતુલ્ય થાય છે. તથા તે પુરુષને
(સુરાઃ કે ૦) દેવતા તે (કિંકરાઃ કે ૦) કિંકર તુલ્ય થાય છે. વલી તે
પુરુષને (કાંતારં કે ૦) વન તે (નગરં કે ૦) નગર તુલ્ય થાય છે. વલી તે પુરુ
ષને (ગિરિઃ કે ૦) પર્વત, તે (ગૃહં કે ૦) ઘર સમાન થાય છે. વલી તે પુરુ
ષને (અહિઃ કે ૦) સર્પ, (માલ્યં કે ૦) પુષ્પમાલા તુલ્ય થાય છે. વલી તે પુરુષને
(મૃગારિઃ કે ૦) મૃગનો અરિ જે સિંહ તે (મૃગઃ કે ૦) હરિણ સમાન થાય
છે. તથા તે પુરુષને (પાતાલં કે ૦) રસાતલ, તે (વિલં કે ૦) બિડ તુલ્ય
થાય છે. વલી તે પુરુષને (અસ્ત્રં કે ૦) અસ્ત્ર તે, (ઉત્પલદલં કે ૦) કમલપત્ર સ
માન થાય છે. વલી તે પુરુષને (વ્યાલઃ કે ૦) મદોન્મત્ત હસ્તી તે (શૃગા
લઃ કે ૦) શીયાલ જેવો થાય છે. વલી તે પુરુષને (વિપં કે ૦) વિપ તે

(पीयूषं के०) अमृततुल्य थाय ठे. तथा ते पुरुषने (विषमं के०) विषम स्थान ते (समं के०) सरखुं थाय ठे. (च के०) च १२ पादपूर्णार्थि ठे. एटले आ श्लोकमां नाव एटलोज ठे के सत्यवक्ता पुरुषने सर्व सुखरूप थाय ठे, माटे सत्यज बोलवुं ॥३१॥ आ ठहुं मिथ्यावचन प्रकरण संपूर्ण थयुं ॥

टीकाः—अथ सत्यप्रज्ञावं दर्शयति ॥ तस्याद्विरिति ॥ यः पुमान् सत्यांचि तं त्यक्तं वचो वचनं वक्ति ब्रूते । तस्य पुंसोऽद्विर्वन्धिः सत्यप्रज्ञावा लं । तथाऽर्णवः समुद्रः स्थलं स्यात् । तथा अरिः शत्रुर्मित्रं स्यात् । पुनः सुराः देवाः किंकराः सेवका आदेशकारिणः स्युः । पुनः कांतारमरणं नगरं स्यात् । तथा गिरिः पर्वतो गृहं स्यात् । पुनरहिः सप्पो । व्यं स्रक् स्यात् । तथा मृगारिः सिंहो मृगो हरिण इव स्यात् । तथा पातालं रसातलं बिलं बिलरूपं स्यात् । तथाऽशस्त्रं उत्पलदलं कमलपत्रसदृशं स्यात् । तथा व्यालो दुष्ट गजः शृगाल इव स्यात् । पुनर्विषं हालाहलं पीयूषं अमृतं स्यात् । तथा विषमं संकटं स्थानं संपदूपं स्यात् सत्यप्रज्ञावतः । अतः सत्यं व व्यं अत्र वसु राज्ञः क्षीरकंदवकोपाध्यायपुत्रपर्वतकनारदयोर्दृष्टांतः ॥ सिंदूरप्रकराख्यस्य, व्याख्यायां हर्षकीर्तिना ॥ सूरिणा विहितायां तु, मिथ्यावचनप्र मः ॥३१॥ इति षष्ठो मिथ्यावचनप्र मः ॥ ६ ॥

जाषाकाव्यः—सवैया इकतीसा ॥ पावकतें जल होइ वारिधितें थल होइ, शस्त्रतें कमल होइ ग्राम होइ वनतें ॥ कांतारनगर होइ पर्वततें घर होइ, वासवतें दास होइ हेतू डरजनतें ॥ सिंहतें कुरंग होइ व्याल स्याल अंग होइ, विपतें पीयूष होइ माला अहि फनतें ॥ विषमतें समहोइ संकट न व्यापै कोइ, एते गुन होइ सत्यवादी दरसनतें ॥ ३१ ॥

कथाः—शुक्तिमती नगरीयें अनिचंड नामा राजा तेनो वसु नामें पुत्र ठे, ते न्हानपणथी सत्यवचननो बोलनार ठे, ते नगरीमां क्षीरकंदवक उपाध्याय सर्व शास्त्रनो जाण ठे, तेनो पुत्र पर्वतक नामें ठे, ते स्वजावें कुटिलाश यवालो ठे, एक पर्वतक बीजो वसुराजा अने त्रीजो नारद ए त्रणे क्षीरकंदवक उपाध्याय पासें जणे ठे. अन्यदा ते त्रणेशिष्य अगासीमां सूता ठे उपाध्याय अगासीमां वेगो जागे ठे एवामां आकाशमार्गे वे चारण मुनियो वातो करता चाव्या जाय ठे, तेमांथी एक मुनि बोव्यो के आ त्रणमां वे तो नरकगामी ठे, अने एक स्वर्गगामी ठे. ए वाणी सांजजी उपाध्याय उधे

ग पाम्या. पठी कोण स्वर्गगामी अने गेण नरकगामी ठे ? तेनी परी
ह्वा करवा माटें जूदा जूदा लोटना त्रण कुर्कुट वनावीने त्रणे शिष्यने
दीधा, अने कहुं के जिहां कोइ देखे नहिं, तिहां एने हणी आवजो.
तेमां वसुराजा अने पर्वतक ए वे जण तो जंगलमां जइ कोइ एकांत
ग्यायें कुकडानो विनाश करीने आव्या, अने नारदें तो घणा स्थान
जोयां पण क्यांहि कोइ न देखे एवुं स्थानक दीतुं नहिं. तेवारें कडाने पाठ
आण्यो. उपाध्यायें पूठयुं के केम पाठो लाव्यो? तेवारें नारद बोळ्यो के देव
दानव, निगोद अथवा झानी जिहां तिहां देखी रह्या ठे तेमज महारो अ
त्मा पण देखतो हतो, माटें शी रीतें तमारी आझानो जंग करी एनो
नाश करूं! ते सांजली उपाध्यायें चिंतव्युं के ए स्वर्गगामी ठे अने
हेला वे नरकगामी ठे. अनुक्रमें उपाध्याय आयुष्य पूर्ण करी देवलोकें गया
पठी तेने पाटें पर्वतक वेगो अने वसुने राज्य मळ्युं, नारद पोतानें घेर गयो.

एकदा एक आहेडीयें वनमां जइ कोइ सृगनी उपर वाण नारव्यो
आगल जइ जोयुं तो सृगने स्थानकें स्फाटिकनी शिला दिठी, तेणें
जाने आवी कहुं के तरत राजायें ते शिला ठानी मगावी, पीठिका मंभावी
उपर सिंहासन थापी पोतें वेसवा मांमथुं, लोक सर्व जाणवा लाग्या व
वसुराजा सत्यवचनने वलें करी अधर वेसे ठे, तेथी सिमाडीया राजा
मुख सेवामां रह्या, महोदो प्रतिष्ठावंत सत्यवादी एवो वसुराजा कहेवाणो

एकदा पर्वतकने मलवा माटें नारद कोइ ग्रामांतरथी तिहां आव्यो
पोतपोतामां मलीने वेठा, ते समयें शिष्यने जणावतां अज शब्दनो अर्थ
ठागनो होम करवो एवो पर्वतें कह्यो, तेवारें नारद बोळ्यो के गुरुयें तो आप
एने जणावतां अज शब्दनो अर्थ त्रण वर्षनी जूनी ब्रीहिकही ठे, तो तमें अज
शब्दनो अर्थ ठाग केम कहो ठे? पर्वतें ना कह्यो. एम पोत पोतामां विवाद करत
जे खोटो ठरे, तेनी जीज ठेदी नाखवी. एवी प्रतिज्ञा करी. ते वखत पर्वतकर्न
मातायें जाण्युं जे नारद कहे ठे, ते वात खरी ठे माटे हुं जइ वसुराजानी पास
थी पुत्रनिह्वा मागी जेव. कारण के साह्यी दाखल वे जण वसुराजा पासें जवा
ना ठे, एवुं विचारी वसुराजा पासें जइने कालावाला कीधा, अनुक्रमें ते वेदु
जण वाद करतां वसुराजा पामें अर्थ पूठवा आव्या. राजायें पण मिश्र वचन
बोलीने कहुं के अज शब्दनो अर्थ बोळो पण थाय ठे, अने चेदांतरें ब्रीहि

पण थायडे. एवुं साजलातांज तत्कण देवतायें पाटुप्रहारें करी वसुराजाने सिंहासनथी नीचें पाडी मारी नाख्यो, विपत्ति पामी मरीने नरं गयो. पा ठल पर्वत पण आयु पूर्ण थये नरं गयो. नारद शील पाली सत्यवचनना प्रज्ञावें देवलोकें गयो. ए त्यवचन उपर वसुराजानो दृष्टांत ह्यो ॥ ३१ ॥

हवे अदत्तादान व्रत कहे ठे.

मालिनीवृत्तम् ॥ तमज्जिषति सिद्धिस्तं वृणीते समृद्धि, स्त
मज्जिसरति कीर्तिर्मुच्यते तं न वार्तिः ॥ स्पृहयति सुगतिस्तं ने
कृते दुर्गतिस्तम्, परिहरति विपत्तं योन गृह्णात्यदत्तम् ॥ ३३ ॥

अर्थः—(यः के०) जे पुरुष, (अदत्तं के०) नदीधेळुं एवुं जे पारकुं वित्त तेने (न गृह्णाति के०) न हण करे ठे, (तं के०) ते पुरुषने (सिद्धिः के०) रि, (अज्जिषति के०) इच्छा रे ठे. वली (तं के०) ते पुरुषने (सद्धिः के०) चत्रि त्वादि संपत्ति ते (वृणीते के०) वरे ठे. तथा (तं के०) ते पुरुषप्रत्ये (कीर्तिः के०) यश ते (अज्जि रति के०) आवे ठे. तथा वली (तं के०) ते पुरुषने (वार्तिः के०) संसारव्यथा (च्यते के०) मूके ठे. एटले त्याग रे ठे. तथा (सुगतिः के०) देवमण्यरूपगति, ते (तं के०) ते पुरुषने (स्पृहयति के०) स्पृहा रे ठे. एटले वां रे ठे. तथा (दुर्गतिः के०) नरतिर्यगादिक गति (तं के०) ते पुरुषने (नेकृते के०) नथी जोती. तथा (विपत् के०) आपत्ति ते (तं के०) ते पुरुषने (परिहरति के०) त्याग करे ठे. अर्थात् अदत्त वस्तुने जे जीव ग्रहण करतो नथी, तेने सर्वसुख प्राप्त थायडे ॥ ३३ ॥

टी १:— अदत्तादा तमाह ॥ तमज्जिषति ॥ यः पुमान् अदत्तं अवितीर्णप्रस्ता वात् परवित्तं किंचिद्वस्तु वा न गृह्णाति तं पुरुषं सिद्धिर्मुक्ति रज्जिषति वांछति । पुनस्तं मृद्धिश्च त्वादि संपत् वृणीते । तथा कीर्तिर्यशस्तं अज्जिसरति प्रत्या गच्छति । न वार्तिः संसारपीडा तं मुच्यते त्यजति । तथा सुगतिर्देवमनुष्यरूपा तं स्पृहयति वांछति । तथा दुर्गतिर्नरकतिर्यग्रूपा तं पुरुषं नेकृते न पश्यति त्वं विपद् आपद् तं परिहरति त्यजति ॥ तं कं? यो अदत्तं न गृह्णाति ॥ ३३ ॥

जाषाकाव्यः—रोडकठंडा ॥ ताहि रिद्धि अनुसरे, सिद्धि अज्जिषति धरे मन ॥ विपत्ति संग परिहरे, जगतविस्तरे सुजसधन ॥ नव आरति तिहिं तजै, कुगति वंछे न एकठिन ॥ सो सुरसंपत्ति लहे, गहै नहिं जो अदत्त धन ॥ ३३ ॥

વલી પણ અદત્તાદાનના પર ગુણો કહે છે.

શિશ્વરિણીવૃત્તમ્ ॥ અદત્તં નાદત્તે કૃતસુકૃતકામઃ કિમ
પિ યઃ, શુચશ્રેણિસ્તસ્મિન્ વસતિ કલહંસીવ કમ
લે ॥ વિપત્તસ્માદૂરં વ્રજતિ રજનીવાંબરમણે, વિની
તં વિદ્યેવ ત્રિદિવશિવલક્ષ્મીર્નજતિ તમ્ ॥ ૩૪ ॥

અર્થઃ— (યઃ કે૦) જે પુરુષ, (કૃતસુકૃતકા : કે૦) સ્થો છે સુકૃત વિષે
અનિલાષ જેણે એવો હતો (કિમપિ કે૦) કાંहींપણ (અદત્તં કે૦) ન દીધેલા
એવા પદાર્થને (નાદત્તે કે૦) ન ગ્રહણ કરે છે, (તસ્મિન્ કે૦) તે પુરુષને
વિષે (શુચશ્રેણિઃ કે૦) કલ્યાણની પંતિ (વસતિ કે૦) વસે છે, કેની
પતે? તો કે (કમલે કે૦) કમલને વિષે (કલહંસીવ કે૦) રાજહંસીની
પતે રહે છે. વલી (તસ્માત્ કે૦) તે પુરુષથી (વિપત્ કે૦) વિપત્તિ
યો તે (દૂરં કે૦) દૂરને વિષે (વ્રજતિ કે૦) જાય છે કેની પેતે? તો કે
(અંબરમણેઃ કે૦) સૂર્યથી (રજનીવ કે૦) રાત્રિજ જેમ નાશ પામે છે
તેમ. અર્થાત્ જેમ રાત્રિ સૂર્યથી નાશ પામે છે તેમ જાણવું. તથા (તં કે૦)
તે પુરુષને (ત્રિદિવશિવલક્ષ્મીઃ કે૦) સ્વર્ગપવર્ગની લક્ષ્મી જે છે, તે (નજ
તિ કે૦) સેવે છે. કેની પેતે? તો કે (વિનીતં કે૦) ન પુરુષને (વિદ્યે
વ કે૦) વિદ્યાજ જેમ આવે છે, અર્થાત્ વિદ્યા જેમ વિનયસંપન્ન પુરુષને
પ્રાપ્ત થાય છે, તેમ સ્વર્ગપવર્ગની લક્ષ્મી પણ તે પુરુષને પ્રાપ્ત થાય છે ॥૩૪॥

ટીકાઃ—નૂયોપ્યઽદત્તાદાનસ્ય પરમગુણાનાહ ॥ અદત્તમિતિ ॥ યઃ પુમા
ન્ કૃતઃ સુકૃતે પુણ્યેઽનિલાપો યેન ઈદ્રશઃ સન્ અદત્તં પરકીયં કિમપિ વસ્તુ
ન આદત્તે ન ગૃહ્ણતિ તસ્મિન્ પુંસિ શુચશ્રેણિઃ કલ્યાણપરંપરા વસતિ
નિવાસં કરોતિ । કસ્મિન્ કેવ ? કમલે કલહંસીવ । યથા કમલે રાજ
હંસી વસતિ તથા । પુનસ્તસ્માત્ પુરુષાત્ વિપત્ કષ્ટં દૂરં વ્રજતિ દૂરે
યાતિ કસ્માત્ કેવ ? અંબરમણેઃ સૂર્યાત્ રજનીવ । યથા સૂર્યાદ્રાત્રિર્દૂરે વ્રજ
તિ તથા । પુન સ્ત્રિદિવશિવયોઃ સ્વર્ગપવર્ગયોર્લક્ષ્મીઃ શ્રીસ્તં નજતિ સેવતે ।
કં કેવ ? વિનીતં વિદ્યેવ યથા વિદ્યા વિનીતં વિનયાન્વિતં પુરુષં નજતિ
વિદ્યા આગત્તિ તથા ॥ ૩૪ ॥

નાપાકાવ્યઃ—કવિત્ત માત્રા૦ ॥ તાર્કો મિલેં દેવપદ શિવપદ, જ્યેં વિ

द्याधन लहै विनीत ॥ तामें आइ रहै शुन पं ति, ज्यों कलहंस कमल सो
नीत ॥ ताहि विलोकि रै दुख दारिद, ज्यों रवि आगम रयनि वितीत ॥
जो अदत्त धन तजत बनारसि, पुन्नवंत सो पुरुष पुनीत ॥ ३४ ॥
हवे जे बुद्धिमान् पुरुष अदत्तनो त्याग करे ठे, ते पण कहे ठे.

॥ शार्दूलविक्रीडितवृत्तम् ॥ यन्निर्वर्तितकीर्त्तिधर्मनिधनं स
वर्गसां साधनम्, प्रोन्मीलदधबंधनं विरचितविष्टाशयो
द्वोधनम् ॥ दौर्गत्यैकनिबंधनं कृतसुगत्याश्लेषसंरोधनम्,
प्रोत्सर्पत्प्रधनं जिघृक्षति न तद्धीमानदत्तं धनम् ॥ ३५ ॥

अर्थः— (धीमान् ०) विद्वान् पुरुष, (तत् के०) ते (अदत्तं के०) पर
कीय (धनं के०) वस्तु जे तेने (न जिघृक्षति के०) ग्रहण करवाने इच्छता नथी. ते
केवुं अदत्त ठे ? तो के (यत् के०) जे (निर्वर्तित ०) कखुं ठे (कीर्त्तिधर्म
निधनं के०) कीर्त्ति, अने धर्मनो नाश जेणें एवुं ठे. वली (सर्वांगसां
के०) सर्वअपराधोनुं (साधनं के०) साधन एटले हेतुरूप ठे. वली (प्रो
न्मीलत् ०) प्रगट ठे (वधबंधनं के०) वध जे लाकडी वगेरेथी ताडन
तथा वंधन जे रज्ज्वादिकथी वंधन ते जेनेविषे. वली केवुं ठे ? तो के
(विरचित के०) कखुं ठे (विष्टाशय के०) दुष्ट अंतःकरणनुं (उद्वो
धनं के०) प्रगटपणुं जेणें अर्थात् दुष्टविचारनुं करवावावुं ठे. वली ते
केहवुं ठे ? तो के (दौर्गत्य के०) दुर्गतिपणुं तेनुं (एकनिबंधनं के०)
अद्वितीय कारणनूत ठे. वली केहवुं ठे ? तो के (कृत के०) करेवुं ठे
(सुगति के०) सारी गति तेनुं जे (आश्लेष के०) मलवुं तेनुं (संरोधनं के०)
निवारण जेणें एवुं ठे. वली केहवुं ठे ? तो के (प्रोत्सर्पत् के०) प्रसरतुं
ठे (प्रधनं के०) मरण जे थकी एवुं ठे. अर्थात् एतादृश दुःखकारि जे
अदत्त तेनी पंढितो इच्छा करता नथी ॥ ३५ ॥

टीकाः— व्यतिरेकेणाह ॥ यन्निर्वर्तितेति ॥ धीमान् विद्वान् पुमान् तत्
अदत्तं धनं परकीयं वस्तु न जिघृक्षति ग्रहीतुं नेच्छति । तत् किं ? यत्
अदत्तं निर्वर्तितकीर्त्तिधर्मनिधनं स्यात् निर्वर्तितं कृतं कीर्त्तिधर्मयोर्नि
धनं विनाशो येन तत् । तथा सर्वांगसां साधनं सर्वाणि च तानि आगां
सिच सर्वांगांसि तेषां सर्वापराधानां साधनं हेतु स्यात् । पुनः प्रोन्मीलदध

વંધનં વધો લક્ષુટાદિતાડનં વંધન રજ્જ્વાદિના વંધનં પ્રોન્મીલંતિ પ્રકટીજ
વંતિ વધવંધનાનિ યત્ર તં । પુનર્વિરચિતક્ષિપ્તાશયસ્ય હુ । નિપ્રાયસ્ય વદ્ધો
ધનં પ્રકટનં યેન તત્ । પુનર્દૌર્ગત્યૈકનિવંધનં દૌર્ગત્યસ્ય દારિદ્ર્યસ્ય એકં અદિ
તીયં નિવંધનં કારણં । પુનઃ કૃતસુગત્યાશ્લેષસરોધનં કૃતં સુગતેરાશ્લેપસ્ય
આલિંગનસ્ય સંરોધનં નિવારણં યેન તત્ । પુનઃ પ્રોત્સર્પ્ત્વ પ્રધનં પ્રોત્સર્પ્ત્વ
પ્રસસ્ત્વ પ્રધનં મરણં યસ્માત્ તત્તથા । ઈદ્રશં અદત્તં ધીમાન્ ન જિઘૃક્ષતિ ॥૩૫॥

જાપાકાવ્યઃ—મરહઠા ઠંદ ॥ જો કીરતિ ગોપૈ, ધરમ વિલોપૈ, કરૈ મહા
અપરાધ ॥ જો જીન ગતિ તોરૈ, ડરગતિ લોરૈ, જોરૈ યુદ્ધ ડપાધિ ॥ જો
સંકટ આનૈ, ડરમતિ ઠાનૈ, વધ વંધનકો ગેહ ॥ સબ ડગુન મિત, ગદ્દૈ ન
પંમિત, સો અદત્ત ધન એહ ॥ ૩૫ ॥

વલી પણ અદત્તના દોષો કહે છે.

॥ હરિણીવૃત્તમ્ ॥ પરજનમનઃપીડાક્રીડાવનં વધના
વના, જવનમંવનિવ્યાપિવ્યાપદ્વતાધનમંમલમ્ ॥ કુગ
તિગમને માર્ગઃ સ્વર્ગાપવર્ગપુર્ણમ્, નિયતમનુપાદેયં
સ્તેયં નૃણાં હિતકાંક્ષિણામ્ ॥૩૬॥ ઇતિસ્તેયપ્રક્રમઃ ॥૭॥

અર્થઃ— (નિયતં કે०) નિશ્ચયે (હિતકાંક્ષિણાં કે०) હિતની વાંઝાના
કરનારા એવા (નૃણાં કે०) પુરુષોને (સ્તેયં કે०) ચૌર્ય એટલી ચોરીનું
કર્મ તે (અનુપાદેયં કે०) ગ્રહણ કરવા યોગ્ય નથી. તે અદત્ત કેહવું છે ?
તો કે (પરજનમનઃ કે०) અન્યજનોનાં મન જે ચિત્ત તેમની (પીડા કે०) વા
ધા તેમનું (ક્રીડાવનં કે०) રમણ કરવાનું ડયાન છે. વલી (વધનાવના
કે०) હિંસાની જે જાવના એટલે ચિંતવન તેનું (જવનં કે०) ઘર છે. વ
લી (અવનિ કે०) પૃથ્વી તેને વિપે (વ્યાપિ કે०) વ્યાપી રહેલી એવી જે
(વ્યાપત્ કે०) આપત્તિયો તેજ (લતા કે०) લતાડ જે વહ્નીયો, તેનું (ધન
મંમલં કે०) મેઘમંમલરૂપ છે. વલી (કુગતિગમને કે०) માઠી ગતિને વિ
પે ગમન કરવાનો (માર્ગઃ કે०) માર્ગ છે. વલી (સ્વર્ગાપવર્ગપુર કે०) સ્વર્ગ
અને મોહ્તે રૂપ જે નગર તેને (અર્ગલં કે०) જોગલ સરખું છે. માટે આ
શ્લોકનો જાવાર્થ એ છે જે હુઃખદાયક એવું જે ચૌર્ય તેનો સર્વથા સર્વ જનોયે
ત્યાગ કરવો ॥ ૩૬ ॥ આ સાતમો ચૌર્યપ્રક્રમ થયો ॥ ૭ ॥

टीकाः— पुनरदत्तदोषमाह ॥ परजनेति ॥ नियतं निश्चितं हितकांक्षि
णां हितवांछितां नृणां पुरुषाणां स्तेयं चौर्यं अनुपादेयं अग्राह्यं नव
ति अदत्तं अ हणायं स्यात् । किंनूतं अदत्तं ? परे च ते जनाश्च तेषां
नांसि चित्तानि तेषां पीडा बाधा तस्याः गीडावनं रमणायोद्यानं ।
पुनः वधजावनाजवनं वधस्य हिंसायाः जावना चिंतनं तस्याः हं ।
पुनः अवनिव्यापिव्यापल्लताघनमंमलं अवन्यां व्यापिनी प्रसरणशीला या
व्यापत् । पत्तु सैव जता वल्ली त । घनमंमलं मेघपटलं । पुनः कुमति
गमने गर्गे ध्वा । पुनः स्वर्गापवर्गपुरार्गलं स्वर्गापवर्गाविव देवलो
मोक्षावेव पुरं नगरं त र्गला परिधः ॥ ईदृशं स्तेयं हितकांक्षिणां नृणां
ग्राह्यं स्यात् ॥ ३६ ॥ सिंदूरप्रकराख्यस्य, टी । आं हर्षे गीर्त्तिनिः ॥ सूरिनि
र्विहितायां तु, संपूर्णः स्तेयप्र : ॥ ७ ॥ इति सप्तम स्तेयप्रक्रमः ॥ ७ ॥

जापाकाव्यः— कवित्त मात्रात्मक ॥ जो परजन संताप केलिवन, जो वध
बंध कुबुद्धि निवास ॥ जो जग विपति वेलि घनमंमल, जो रगति मारग
परगास ॥ जो सुरलोक बार दिठ अर्गल, जो अपहरन मुगति सुखवास ॥
जो अदत्त धन तजत । धु जन, निज हित हेत वनारसि दास ॥ ३६ ॥

कथाः— एज नरतक्षेत्रमांहे वाणारसी नगरीयें माहाविख्यात परा
नो धणी जितशत्रु राजा राज्य जोगवे ठे, तिहां एक धनदत्तनामैं व्यवहा
री त्यंत धनवंत रहे ठे. तेनी धनश्री नामैं । ठे, तेनो पुत्र नागदत्त करी
ने ठे, ते गुणरूप र नो जंमार ठे, तेना हृदयरूप सरोवरमांहे राजहंसनीपे
ठें दया रमे ठे. हवे ते नगरमां बीजो कोइ प्रियमित्र एवे नामैं व्यवहा
रीयो वसे ठे, ते सौजाग्यसुंदर चातुर्यकलासागर ठे, तेने नागवसु एवे
नामैं पुत्री ठे. एकदा नागदत्त देवगृहमांहे देव वांदतो हतो, तेने नागवसु
कन्यायें दीतो, तेवारें विचाखुं जे पुरंदर समान ए पुरुष कोण हरो ? एवा
कंदर्पावतार जर्त्तार विना स्त्रीनुं यौवन वकरीना गलाना स्तननी पेठें निः
फल जाणवुं, माटें महारें तो आ नवें एहज जर्त्तार करवो, नही कां चारित्र
लेवुं, पण बीजो जर्त्तार न करवो ! एम चिंतवी नागवसु कन्या पोताने घेर
आवी पण कोइ स्थानकें रति पामे नही, जोजन निडा सूकीने रात्रि दि
वस नागदत्तनुंज ध्यान कखा करे. एवी पुत्रीनी अवस्था जोइने तेना मा
ता पितायें बलात्कारथी वारं वार पूछुं, तेवारें तेनी सज्जन सखीयें कह्युं

जे ए नागदत्तनी प्रार्थना करे ठे. पितायें पुत्रीनो जाव जाणी नागदत्तने घेर
 १ विवाह मेलववानी बात रीने ह्युं के रखे सरखी जोडी ठे माटें
 बेहु जन् स ल करे, ए यु ठे. नागदत्तना पितायें न्युं, परंतु नाग
 दत्तें ते बात जंजलीने पिताने वा ॥ अने ह्युं के स्वा ॥ महारुं सगपण
 करशो नही, हुंतो चारि लक्ष. ए सं १२ अ १२ ठे ॥ टे विषयसु श्री
 सखुं! कन्यायें ते वचन सांजळ्युं अने ते न्या तो मन वचनथी एनी उप
 रज मोहित थयेली ठे ॥ यतः ॥ संसारे ते नरा धन्या, ये मोहे नैव मो
 हिताः ॥ मोहमोहितचित्तानां, न जने न वने रतिः ॥ १ ॥

एकदा ते कन्याने मार्गे जाती कोटवालें देखीने तेना पिता पासेंथी मा
 गणी करी. तेवारें पितायें ह्युं के ए कन्या नागदत्त उपर रागिणी ठे माटे
 तेने दीधी ठे. ते सांजली नगरनो कोटवाल, नागदत्तनां बिड जोवा लाग्यो.
 प्रायः पापी जे होय ठे, ते पोताना स्वार्थ माटें स ननां बिड जोतो ज रहे
 ठे ॥ यतः ॥ मृगमीन नानां, तृणजलसंतोषविहितवृत्तीनाम् ॥ लुब्धकधी
 वरपिच्छुना, निःकारणवैरिणोजगति ॥ २ ॥

एवा समयमां राजा 'रत्नजडित' मल गयुं, ते वखतें नागदत्तने पोषध
 शालामां आवश्यक करतां कोटवालें दीठो, अने रत्नकें मार्गमां 'मल पड्युं
 पण दीठुं. ते उपाडी पोतानी पासें राख्युं. पढी बल करीने रात्रिने मयें
 कोटवालें ते कुंमल लावी नागदत्तना कानमां घाड्युं. प्रजातें नाग दत्तने
 पकडी राजा आगल लइ गया. कुंमलनी चोरी 'आल दीधुं. राजायें तत्काल
 मारवानी आज्ञा दीधी, तेने कोटवालें मुख कालुं करी रासज उपर चढावी
 अनेक जातिनी विटंबना करी नगरमां फेरवी शूलारोपणने स्थानकें (मसाणें)
 आय्यो. ते बात नागवसु स्त्रीयें सांजली, तेवारें महाडुःख धरती थकी तेतुं
 कष्ट निवारण करवा माटें शासनदेवीनुं स्मरण करी काउस्सग कखो अने
 विचाखुं के जेवारें ए नागदत्त मूकाशे, तेवारें हुं काउस्सग पारीश ! एम निश्च
 ल ध्यानमां थिर रही ते अवसरें नागदत्तने शूलियें दीधो के शूली जांगी पडी,
 पण नागदत्तने अंगें न लागी, तेवारें कोटवालना आदेशथी नागदत्तने खड्गें
 करी हण्यो, ते खड्ग पण फूलमाला जेवुं तेने लाग्युं, तेवारें राजपुरुषें विस्म
 य पामी ते बात राजा आगल कही. राजा पोतें तिहां आव्यो ते विचार प्र
 त्यक्ष देखी नागदत्तने सर्व विचार खरेखरो पूठवाथी नागदत्तें यथास्थित वा

ही. ते सांजली राजा महोटा महोत्सव पूर्वक नागदत्तने नगरमां लक्ष
आव्यो अने पोतानी अपराध खमावी कोटवालने देश बाहेर काढयो, ते
ना घर ' सर्वस्व लक्ष लीधुं. जेमार्टे अति उग्र पुण्य पापनां फल तत्काल
प्राप्यते ॥ यतः ॥ त्रिनिर्वर्षेस्त्रिनिर्मासै, रि निःपक्षैरि निर्दिनैः ॥ अत्यु
ग्रपुण्यपापाना, मिहैव लज्जते फलम् ॥ ३ ॥

पढी नागदत्त नागवसुना काउस्सगनुं सर्व वृत्तांत सांजली तेनो घणोज
पोतानी उपर स्नेह जाणीने ते कन्या ' पाणिग्रहण कछुं. अने चिरकाल
तेनी साथें विषयसुख जोगवी वृक्षावस्थायें वैराग्य पामी दृढचित्तें चारित्र ज
इ देवलो पढोतो. टें जे नाग्यवंत पुरुष अदत्तवस्तु न लीये, ते नागद
त्तनी पेठें इहलोकें परलोकें मनोवांढित फलने पामे ॥ ३६ ॥

हवे मैथुनव्रत आश्रय करीने उपदेश कहे ठे.

॥ शार्दूलविक्रीडितवृत्तद्वयम् ॥ कामार्त्तस्त्यजति प्र गोधयति
वा स्वस्त्रीं परस्त्रीं न यो, दत्तस्तेन जगत्यकीर्त्तिपटहोगोत्रे
षीकू ' कः ॥ चारित्रस्य जलांजलिर्गुणगणारामस्य दावान
लः, संकेतः सकलापदां शिवपुरघारे कपाटोद्वहः ॥ पाठांतरं ॥
शीलं येन निजं विलुप्तमखिलं त्रैलोक्यचिंतामणिः ॥ ३७ ॥

अर्थः—(यः के०) जे पुरुष, (कामार्त्तः के०) कामें करी पीडितथको
(स्व स्त्रीं के०) पोतानी गिने (नप्रबोधयति के०) न बोलावे ठे (वा के०) अने
(पर स्त्रीं के०) पारकी स्त्रीने (नत्यजति के०) न त्याग करे ठे. अर्थात् पोतानी
स्त्री ठतां पर गिनो संग करे ठे, परंतु पर गिनो त्याग करतो नथी, (तेन के०) ते
पुरुषें (जगति के०) विश्वने विषे (अकीर्त्तिपटहः के०) पोतानी अपकीर्त्ति
रूप ढोल, (दत्तः के०) दीधो, एटले वजाड्यो. अर्थात् तेनी विश्वमां
अपकीर्त्तिज थाय. वली ते पुरुषें निर्मल एवा पोताना (गोत्रे के०) गो
त्रने विषे (मषीकूर्चकः के०) मशनो कूचो दीधो. अर्थात् पोताना निष्क
लंक कुलने लांढन लगाड्युं. वली ते पुरुषें (चारित्रस्य के०) देश विरति
सर्वविरतिरूप संयमने (जलांजलिः के०) जलनो अंजलि दीधो, अर्थात्
तेणो चारित्रनोपण नाश कीधो. वली ते पुरुषें (गुणगणारामस्य के०)
गुणना गण जे समूह ते रूप आराम जे वगीचो तेने (दावानलः के०)

वनाइ दीधो. अर्थात् तेणें गुणोने पण नाश ।, वली (सकलापदां के०) समग्रआपत्तियोने (संकेतः के०) मलवाने स्थानक दीधुं. अर्थात् तेणें आपत्तियोने आववानो मार्ग पूरतो खो. वली ते पुरुषें (शिवपुरद्वारे के०) मोहपुरना द्वारनें विषे (दृढः के०) जबूत अतिकठीन (कपाटके०) कमाड दीधां. अर्थात् ते जीवें मोहमां जवानो रस्तो त्यंत बंकीधो, वली पाठांतरमां (येन के०) जे पुरुषें (त्रैलोक्यचिंतामणिः के०) कने विषे चिंतामणिरूप एवुं (निजं के०) पोतानुं (शीलं के०) ब्रह्मचर्य ते (अखिलं के०) संपूर्ण (विलुप्तं के०) लोपं ठे, तो ते पुरुषें पूर्वोक्त सर्व वस्तु करी. एटले आ श्लोकमां जाव ए ठे जे शील रहित पुरुषनुं जे कांइ कर्म, ते सर्व व्यर्थ आय ठे ॥ ३७ ॥

टीकाः—अथ मैथुनव्रतमाश्रित्योपदेशमाह ॥ दत्त इति ॥ यः पुमान् कामार्तः कामपीडितः स्वस्त्रीं न प्रबोधयति वा इति तर्के परस्त्रीं परनारीं न त्यजति तेन पुंसा जगति विश्वे अकीर्त्तिपटहो दत्तः वादितः । निर्मले गोत्रे स्वकीये वंशे मषीकूर्चकोदत्तः । पुनः चारित्रस्य देशविरतिर्वविरतिरूपसंय स्य जलांजलिर्दत्तः । गुणानां गणः समूहः स एव आराम स्य दावानलो वनदवः वनदवाग्निर्दत्तः । पुनस्तेन सकलापदां समस्तकष्टानां संकेतोदत्तः । मलिनस्थानं कथितं । पुनस्तेन शिवपुरद्वारे मुक्तिनगरद्वारे दृढः कपाटोदत्तः । शीलरहितस्य मुक्तिगमना योगात् ॥ पाठांतरे तु ॥ शीलं येन निजं विलुप्तमखिलं त्रैलोक्यचिंतामणिः । येन त्रैलोक्यचिंतामणिः निजं शीलं विलुप्तं तेन एतानि वस्तूनि कृतानि ॥ ३७ ॥

जापाकाव्यः—अथ शीलको अधिकार ॥ सो अपजसको मंक बजावत, लावत कुलकलंक परधान ॥ सो चारितकों देत जलांजलि, गुनवनकों दावा नल दान ॥ सो शिवपंथके वार बनावत, आपत विपति मिलनको स्थान ॥ चिंतामनि समान जग जो नर, शीलरतन निज करत मलान ॥ ३७ ॥

वली पण शीलना गुणो कहे ठे.

व्याघ्रव्यालजलानलादिविपदस्तेषां व्रजन्ति ह्ययम्,
कल्याणानि समुल्लसन्ति विबुधाः सान्निध्यमध्यासते ॥
कीर्त्तिः स्फूर्तिर्मियर्त्ति यात्युपचयं धर्मः प्रणश्यत्यधम,
स्वनिर्वाणसुखानि संनिदधते ये शिलमाविश्रते ॥ ३८ ॥

अर्थः— (ये के०) जे मनुष्यो (शीलं के०) चर्यने (आवित्रते ०) धारण करे ठे, (तेषां के०) ते मनुष्योने (व्याघ्र के०) बाध, (व्याल के०) गज वा सर्प, (जल के०) नदी स इदि, (अनलादि के०) अग्नि आदि जे (विपदः के०) विपत्तियो ठे ते (क्षय के०) क्षय प्रत्ये (व्रजंति के०) पामे ठे. वली ते पुरुषोने (व्याणानि के०) व्याणो (सुह्र संति के०) रुडे प्रकारें । आय ठे. वली ते पुरुषोने (विबुधाः के०) देवताउ (सादि ध्यं ०) संनिधिपणा प्रत्ये (अध्यासते के०) प्रा आय ठे, एटले तेनी देवता सहाय रे ठे. वली ते पुरुषोनी (कीर्त्तिः के०) कीर्त्ति ते (स्फूर्त्ति के०) विस्तारने (इयर्त्ति के०) पामे ठे. वली ते पुरुषोनी (धर्मः के०) धर्म ते (उपचय के०) पोषणने (याति ०) पामे ठे. वली ते पुरुषो (अर्घं के०) पाप ते (प्रणश्यति के०) नाशने पामे ठे. वली ते पुरुषोने (स्वर्निर्वाणसुखानि के०) स्वर्गमोक्षनां सुखो (सा दधते के०) समीप आवे ठे. अर्थात् जे शीलने धारण रे ठे, तेमने एटलां वानां आय ठे ॥

टीकाः—शीलगुणानाह ॥ व्याघ्रेति ॥ ये नराः शीलं ब्रह्मचर्यं आवित्रते धरंति तेषां पुंसां व्याघ्रव्यालजलानलादिविपदः क्षयं यांति व्याघ्रः प्रसिद्धः । व्याजो गजः सर्पो वा । जलं पानीयं । नदी समुद्रादि । अनलो बन्धिस्तेषां विपदः । नि । तैः ताविपदः क्षयं व्रजंति क्षयं यांति । पुनः कल्याणानि श्रेयांसि सुह्रसंति वृद्धिं प्राप्नुवंति पुनस्तेषां विबुधा देवाः सादि ध्यं व्यासते साहाय्यं कुर्वन्ति । पुनस्तेषां कीर्त्तिः स्फूर्त्ति इयर्त्ति विस्तारं याति । पुनस्तेषां धर्मोदानादिविधिरुपचयं पोषं याति । पुनस्तेषां अर्घं पापं प्रणश्यति नाशं याति । पुनस्तेषां स्वर्निर्वाणसुखानि स्वर्गाऽपवर्गसुखानि संनिदधते समीपमायांति । ये शीलं आवित्रते तेषां एतानि न्वन्ति ॥ ३७ ॥

जापाकाव्यः—रोडकहंद ॥ कुल कलंक दल मिटै, पापदल पंक पखारै ॥ दारुन संकट हरै, जगत महिमा विस्तारै ॥ सरग मुगति पद रचै, सुकृत संचै करुनारसि ॥ सुर गृन वंदहि चरन, शील गुन कहत बनारसी ॥ ३८ ॥

॥ मालिनीवृत्तम् ॥ हरति कुलकलंकं लुपते पापपंकम्, सुकृतमुपचिनोति श्लाघ्यतामातनोति ॥ नमयति सुरवर्गं हंति दुर्गोपसर्गम्, रचयति शुचिशीलं स्वर्गमोक्षौ सलीलम् ॥ ३९ ॥

अर्थः—(शुचिशीलं के०) निर्मल एवं त ते (ल लं' के०)
 लनुं कलंक जे मलिनता तेने (हरति के०) नाश रे ठे. वली (पाप
 पंक के०) पापरूप कचराने (लुंपते के०) ठेदे ठे. वली (सुकृतं के०)
 सुकृत जे तेने (उपचिनोति के०) वधारे ठे. वली (श्लाघ्यतां के०)
 प्रशंसाने (आतनोति के०) वि ारे ठे. वली (सुरवर्गं के०) देववर्गने
 (नमयति के०) नमावे ठे. तथा (र्गोपसर्गं के०) नयं र उपड्वने (हं
 ति के०) हणो ठे. वली (स्वर्गमोक्षौ के०) स्वर्ग अने मोक्ष तेने (सलीलं
 के०) लीलामात्रमांज (रचयति के०) आपे ठे, ए माटे र्व सुखनुं देवा
 वालुं एवं जे शीलव्रत, तेने दापि ठोडवुं नही ॥ ३९ ॥

टीकाः—पुनश्च हरतिकुलेति ॥ चिनिर्मलं शीलं ब्रह्मव्रतं लस्य कलंकं
 मलिनतां हरति नश्यति । पुनः शीलं पापमेव पंकं कर्दमं लुंपते छिनत्ति ।
 पुनः शुचिर्निर्मलं शुद्धं शीलं सुकृतं पुण्यं उपचिनोति वर्धयति । पुनः श्ला
 घ्यतां प्रशस्यतां आतनोति वि ारयति । पुनः शीलं सुरवर्गं नमयति ।
 देवसमूहं नम्रीकरोति । पुनः शीलं दुर्गोपसर्गं रौडोपसर्गं उपड्वं हंति ।
 पुनः शीलं कर्तृ सलीलं यथास्यात्तथा लीलयैव हेलामात्रेण स्वर्गमोक्षौ
 रचयति ददातीत्यर्थः ॥ ३९ ॥

जापाकाव्यः—सवैया त्रेवीसा ॥ तांहि न वाध जुयंगमको नय, पानि न
 वोरै न पावक जालै ॥ ताके समीप रहै सुर किन्नर, सो सुन रीति करै अ
 य टालै ॥ तासु विवेक बढै घट अंतर, सो सुरके शिवके सुख जालै ॥ ता
 कि सुकीरति होइ तिहूं जग, जो नर शील अखंभित पालै ॥ ३९ ॥

॥ शार्दूलविक्रीडितवृत्तद्वयम् ॥ तोयत्यग्निरपि स्रजत्यहिरपि
 व्याघ्रोऽपि सारंगति, व्यालोऽप्यश्वति पर्वतोप्युपलति ह्वेडो
 ऽपि पीयूषति ॥ विघ्नोऽप्युत्सवति प्रियत्यरिरपि क्रीडातडागत्यपां
 नाथोपि स्वगृहृत्यटव्यपि नृणां शीलप्रज्ञावाद्भ्रुवम् ॥ ४० ॥

अर्थः—(नृणां के०) मनुष्योने (भ्रुवं के०) निश्रे (शीलप्रज्ञावात्के०)
 शीलना प्रज्ञावथकी (अग्निरपि के०) अग्नि पण (तोयति के०) जल
 नी समान थाय ठे. वली (अहिरपि के०) सर्प पण (स्रजति के०) पु
 ष्पमाला समान थाय ठे. तथा शीलना प्रज्ञावथी (व्याघ्रोपि के०) सिंह

पण (सारंगति के०) हरिण सान आय ठे. त १ (व्यालोपि के०)
 गज पण (अश्वति के०) अश्वतुल्य आय ठे. तथा (पर्वतोऽपि के०)
 पर्वत पण (उपलति के०) प र सदृश आय ठे. अने (द्वेडोपि के०)
 विष पण (पीयूषति के०) अमृत तुल्य आय ठे. त १ (विघ्नोऽपि के०)
 अंतराय पण एटले आपत्तियो पण (उत् वति के०) उत्सव तुल्य आय
 ठे तथा (अरिरपि के०) शत्रु पण (प्रियति के०) प्रिय सान आय ठे. तथा
 (अपांनाथोपि के०) ५ पण (क्रीडातडागति के०) गीडाना तलावनी
 ल्य आय ठे. (टव्यपि के०) अरण्य पण (स्व हति के०) पोताना
 घरसमान आय ठे. त् नुष्यने शीलप्रज्ञावशकी पूर्वो ख सर्व
 स्वरूप आय ठे ॥ ४० ॥ आ ठेकाणें दृष्टांत १ सुदर्शनश्रेष्ठीनी तथा वंक
 चूलनी तथा रावणनी था जाणवी ते प्रसिद्ध ठे । तें आहिं लखी नथी.
 आ आत्मो शीलनो प्र संपूर्ण थयो ॥ ५५ ॥ इति ॥

टी १:-पुनः शीलप्रज्ञावात् इह लोकेपि कानि यांतीत्याह ॥ तोयत्य
 णिरिति ॥ नृणां नुष्याणां ध्रुवं निश्चितं शीलप्रज्ञावात् अग्निरपि तोयति तो
 यमि वाचरति जलवत् शीतलं स्यात् । तथा हिरपि प्योऽपि जति ।
 क इव पुष्पमालेव आचरति । पुनः शीलप्रज्ञावात् व्याघ्रोऽपि सिंहोऽपि
 सारंगति सारंग इव हरिण इवाचरति । पुनर्व्यालोऽपि गजोपि अ
 श्वति अश्व इवाचरति । विषमः पर्वतोऽपि उपलति उपलइवाचरति सामा
 न्यपाषाणइवाचरति । द्वेडोपि विषमपि पीयूषति अमृतं नवति । विघ्नोप्यं
 तरायोपि आपदपि उत्सवति उत्सव इवाचरति । विघ्नोप्युत्सव एव नवति ।
 तथा अरिरपि शत्रुरपि प्रियति प्रियइवाचरति । शत्रुरपि प्रिय एव नवति ।
 तथा अपांनाथोऽपि समुद्रोऽपि गीडातडागति क्रीडातडागइवाचरति खेल
 नसरोवरमिवाचरति । अटव्यपि अरण्यमपि स्वगृहति स्वगृहमिवाचरति ।
 नृणां शीलप्रज्ञावादेतानि वस्तूनि नवंति ॥ अत्र सुदर्शन श्रेष्ठिकथा १ वंक
 चूलकथा २ रावणकथा ३ ॥ ४० ॥ सिंदूरप्रकाराख्यस्य, व्याख्यायां हर्ष कीर्त्ति
 निः । सूरिनिर्विहितायां तु, शिलस्य प्रक्रमोक्तानि ॥ ५ ॥ इत्यब्रह्मप्रक्रमः ॥ ५॥

जापाकाव्यः-ठप्पयहंद ॥ अग्नि नीर सम होइ, माल सम होइ जु
 अंगम ॥ नाहर मृग सम होइ, कुटिल गज होइ तुरंगम ॥ विषपीयूष स
 म होइ, सिखर पापान खंद मित ॥ विघन जलटि आनंद, होइ रिपु प

લટિ હોઈ હિત ॥ લીલા તલાવ સમ ઝદધિ જલ, હાન અટવી વિ
કટ ॥ ૬૬ વિધ અને ડુઘ હોઈ સુઘ, શીલવંત નરકે નિ ટ ॥ ૪૦ ॥
હવે પરિગ્રહના દોષો કહે છે.

કાલુષ્યં જનયન્ જડસ્ય રચયન્ ધર્મધુમોન્મૂલનમ્,
ક્લિષ્ટત્રીતિકૃપાક્ષમાકમલિનીર્લોચાંબુધિં વર્ધયન્ ॥
મર્યાદાતટમુઙ્ગજન્ શુન્નમનોદ્દંસપ્રવાસં દિશન્, કિં
ન ક્લેશકરઃ પરિગ્રહનદીપૂરઃ પ્રવૃદ્ધિં ગતઃ ॥ ૪૧ ॥

અર્થ:- (પરિગ્રહ કે) ધન, ધાન્ય, ક્ષેત્ર, ગૃહ, રૂપ્ય, સુવર્ણ, કૂપ્ય,
દ્વિપદ, ચતુષ્પદ, એ નવવિધ પરિગ્રહરૂપ જે (નદીપૂરઃ કે) નદીનો પ્રવાહ, તે
(પ્રવૃદ્ધિગતઃ કે) અતિ વૃદ્ધિને પા તો ઠતો (કિં કે) (ક્લેશકરઃ કે)
ક્લેશને કરવાવાલો (ન કે) નથી થાતો ? અર્થાત્ થાયજ છે. હવે પરિગ્ર
હને નદીના પૂરની સાદૃશ્યતા કહે છે. તે પરિગ્રહરૂપ નદીપૂર શું કરતો
ઠતો વૃદ્ધિગત થાય છે ? તો કે (જડસ્ય કે) જડપુરુષોના (કાલુષ્યં કે)
ક્લિષ્ટ અધ્યવસાયને (જનયન્ કે) ઉત્પન્ન કરતો ઠતો વૃદ્ધિગત થાય છે.
અને નદીનો પૂર પણ (જડસ્ય કે) જલન (કાલુષ્યં કે) કલુપિત પણ
ને (જનયન્ કે) ઉત્પન્ન કરે છે. “જડસ્ય” એ પદમાં ડકાર છે, તેથી જલ
એવો અર્થ ન થાય, પરંતુ વ્યાકરણને નિયમે કરી ડકારને જકાર એક્ય છે
તેથી થાય. વલી (ધર્મધુમોન્મૂલનં કે) ધર્મરૂપવૃદ્ધનું જે ઝન્મૂલન તેને (ર
ચયન્ કે) કરતો ઠતો વૃદ્ધિગત થાય છે અને નદીપૂર પણ પૃથ્વીગત વૃદ્ધોને
ઝખેડી નાખતો ઠતો વૃદ્ધિને પામે છે. વલી (નીતિકૃપાક્ષમા કે) ન્યાય,
દયા, અને ક્ષાંતિ તે રૂપ (કમલિનીઃ કે) કમલિની જે તેને (ક્લિષ્ટત્રીતિકૃપા કે)
ક્લેશ પમાડતો ઠતો વૃદ્ધિ પામે છે. અને નદીનો પૂર પણ કમલિનીને પીડા
પમાડે છે. વલી (લોચાંબુધિં કે) લોચરૂપ સમુદ્ધને (વર્ધયન્ કે) વધારતો
ઠતો વૃદ્ધિ પામે છે, અને નદીનો પૂર પણ સમુદ્ધને વધારનારો છે. વલી (મ
ર્યાદાતટં કે) ધર્મરૂપ મર્યાદાનું તટ જે ચારિત્રાદિક તેને (મુઙ્ગજન્ કે)
પીડા પમાડતો ઠતો વૃદ્ધિ પામે છે, અને નદીનો પૂર પણ વૃદ્ધિ પામતો ઠતો
નદીના તટને પાડી નાખે છે. તથા (શુન્નમનોદ્દંસપ્રવાસં કે) ધર્મ ધ્યાન
યુક્ત જે મન, તે રૂપ દંસ તેને પરદેશ ગમન પ્રત્યં (દિશન્ કે) દેતો ઠતો

द्विपणाने पामे ठे. अने नदीनो पूर पण हंसोने उमाडतो थ ते वृद्धिने पामे ठे. । तें मूर्त्तारूप परिग्रह जे ठे, तेनो वंजीवें त्याग करवो ॥ ४१ ॥

टी :- परि हृदोषमाह ॥ । लुप्यंति । परिग्रहो धन धान्य हे ह रूप्य कूप्य द्विपद चतुःपदानां संग्रहो मूर्त्तारूप एव नदीपूरः । रित्प्रवाहः प्रवृद्धिगतः उपचयं प्राप्नोति सन् किं रः कदायी न स्यात् ? अपि तु स्यादेव । किं वर्त्तन् जडस्य परिग्रहं संग्रहं कर्तुं मूर्खजनस्य । लुप्यंति । । ध्यवसाय त्वं जनयन् उत्पादयन् । अन्योऽपि नदीपूरो वृद्धः सन् जलस्य पानीयस्य । लुप्यंति जनयति । डलयोरैक्यं जडस्य जलस्य । पुनः किं कुर्वन् ? धर्म एव दुमोवृद्ध स्योन्मूलनं उत्पादनं रचयन् वर्त्तन् । अन्योऽपि नदीपूरः प्रवृद्धो वृद्धाणां उत्पादनं करोति । पुनः किं वर्त्तन् ? नीति कृपा दया । कृपा दया । कृपा दया । कृपा दया । ता एव लिन्यः ताः त्रिभ्यन् पीडयन् । अन्योपि नदीपूरः कमलिनीः पीडयति । पुनः किं वर्त्तन् ? लोनांबुधिं वर्द्धयन् । लोना एव अंबुधिः स जस्तद्वर्द्धयन् वृद्धिं नयन् ॥ जहा लाहो तहा लोहो, लाहालोहो पव हूई ॥ दोमासा कणयं कर्षं, कोडिएवि न नियट्टियं ॥ १ ॥ इति ॥ पुनः किं कुर्वन् ? धर्मस्य मर्यादा एव तटं चरणविधिरूपं तटं उज्जन् पीडयन् जं जयन् । अन्योऽपि नदीपूरः प्रवृद्धः सन् तटं पातयति । पुनः किं कुर्वन् ? जमनोहंसप्रवासं दिशन् । शुचं धर्मध्यानसहितं यन्मन देव हंसस्य प्रवासं परदेशगमनं दिशन् आदिशन् । अन्योऽपि नदीपूरोहंसान् उन्नायति । ईदृशो मूर्त्तारूपः क्लेशकरः स्यात् ॥ ४१ ॥

जाषाका :- कावत्त मात्राण ॥ अंतर मलिन होइ निज जीवन, विनसै धरम तरुवर मूल ॥ किसलयलता नीतिनलिनीवन, धरै लोचन सागर तन शूल ॥ उठै वाद मरजाद मिटै सब, सुजन हंस नहिं पावहिं कूल ॥ वढत पूर पूरें डख संकट, यह परिग्रह समता सम तूल ॥ ४१ ॥

वली पण परिग्रहना दोषो कहे ठे.

मालिनीवृत्तम् ॥ कलहकलजविध्यः क्रोधगृध्रश्मशानम्, व्यसनजुगरंध्रं द्वेपदस्युप्रदोषः ॥ सुकृतवनदवाग्निमार्द्धि वांजोदवायु, नयनलिनतुपारोऽत्यर्थमर्थानुरागः ॥ ४२ ॥

ए जै । र े ष ना हे लो.

अर्थः—(त्वर्थे के०) अत्यंत (अर्थात् नुरागः के०) ध नो चि जाष जे ठे, ते केहवो ठे ? तो के (लह लजविंध्यः के०) ेशरूप जे बाल हस्ती तेने रहेवाने । टे विंध्या लजेवो ठे. अर्थात् जे बालह नीने गीडा क रवा स्थान विंध्याचल ठे, तेम ने गीडा रवा स्थान अर्थात् नुराग ठे. वली हेवो ठे ? तो के (क्रोध ध्रश्मशानं के०) ोधरूप जे गिध प ह्नीयो तेने रहेवाने श्मशानतुल्य, अर्थात् गिध प ह्नीयो जे श्म नानमां रहे ठे, तेम क्रोध पण अर्थात् नुरा ां रहे ठे. वली (व्यसन जगरंधं के०) व्यसन जे क ते रूप जे सर्प तेना राफडा सरखो ठे, अर्थात् जे र्पने रहेवानुं स्थानक राफडो ठे, तेम क ने रहेवा स्थान ड्व्यानुराग ठे. वली (द्वेष दस्युप्रदोषः के०) द्वेषरूप चोरने चोरी । टे संध्यास य न ठे, अर्थात् जेम चोर जोर संध्या समयमां वधे ठे, ते ज्यां अर्थात् नुराग होय त्यां द्वेषरूप चोर जोर वधे ठे. तथा (सुकृतवनदवाहिः के०) सुकृत एटले पुण्य ते रूप जे वन, तेने वनना अहि न, अर्थात् जेम वननो अग्नि वनने वाले ठे तेम ए अर्थात् नुराग पण सुकृतने वाली नाखे ठे, वली (मार्दवां नोदवायुः के०) मृडुपणारूप जे मेघ तेने विषे वायु समान ठे अर्थात् वायुथ की जेम मेघ नाश पामे ठे, तेम अर्थात् नुरागथकी मृडुत्व जे विनयपणुं ते नाश पामे ठे. वली (नयनलिनतुषारः के०) न्यायरूप जे कमल तेने हिम समान ठे. अर्थात् कमलनो जेम हिम नाश करे ठे, तेम न्यायनो नाश अर्थात् नुराग करे ठे. माटे सर्व जीवें अत्यंत अर्थ एटले ड्व्य तेनी उपर अनुरागनो त्याग करवो ॥ ४१ ॥

टीकाः—नूयोपि परिग्रहदोषानाह ॥ कलहेति ॥ अत्यर्थं अर्थात् नुरागः । परिग्रहोपरि मूर्खारोगः ईदृशोऽस्ति । कथंनूतः ? कलहएव कलनो बालहस्ती त स्य विंध्यो विंध्याचलः । यथा विंध्याचले कलनः क्रीडति तथाऽत्यर्थं अ र्थानुरागे ड्व्यरागे कलहोचवति । तथा क्रोधगृध्रश्मशानं क्रोध एव गृध्रः पक्षिविशेषस्तस्य श्मशानं प्रेतवनं । गृध्रः श्मशाने रमते तथात्र क्रोधः । पु नः व्यसनमेव कष्टमेव जुजगः सर्पस्तस्य विलं । पुनर्देष एव दस्युश्चोरस्तस्य प्रदोषः संध्यासमयः प्रदोषे चौराणां वलं चवति तथा । पुनः सुकृतमेव पुण्यमेव वनं तस्य दवाग्निर्दावानलः । पुनर्मार्दवांचोदवायुः मार्दवं मृडुत्वं कोमलत्वं तदेव अंनोदोमेयस्तत्र वायुः । पुनर्नयो न्याय एव नलिनं कम

लं षारश्च तुषारोहिमं । अत्यर्थं इव्या रागो लोभः इदृशोऽस्ति ।
तो कर्त्तव्यः ॥ ४२ ॥

जाषाकाव्यः—वैया इकतीसा ॥ लह गयंद उपजायवेको विंध गिरि,
कोप गिधके अधायवेको सुमसान है ॥ सं ट जुजंगके निवा रवे जें
बिल, वैरनाव चोरको हानिसा समान है ॥ को ल सुगुन घन खंम
वे जें हा पौन, पु वन दाहवे जें दावानल दान है ॥ नीति नय नीर
नसायवे जें हिमरासि, ऐसो परिग्रह राग :ख जे निधान है ॥ ४२ ॥

वली पण परिग्रहना दोषो कहे ठे.

शार्दूलविक्रीडितवृत्तत्रयम् ॥ प्रत्यर्थी प्रशमस्य मित्रमधृतेर्मो
हस्य विश्रामजूः, पापानां खनिरापदां पदमसंख्यानस्य ली
लावनम् ॥ व्याक्तेपस्य निधिर्मदस्य सचिवः शोकस्य हेतुः क
लेः, केलीवेश्म परिग्रहः परिहृतेर्योग्योविविक्तात्मनाम् ॥ ४३ ॥

र्थः—(विविक्तात्मनां के०) विवे वान् पुरुषोने (परिग्रहः के०) परिग्रह
जे ठे, ते (परिहृतेः के०) परिहार करवाने (योग्यः के०) योग्य ठे. अर्था
तु विवेकी जनोर्ये परिग्रहनो त्याग रवो. ते परिग्रह केहवो ठे ? तो के (प्र
शमस्य के०) उप मने (प्रत्यर्थी के०) शत्रु समान ठे. वली (अधृतेः
के०) संतोपने (मित्रं के०) मित्र समान ठे. वली (मोहस्य के०) मूढनुं
एटले मोहनीयकर्म (विश्रामजूः के०) विश्रांति स्थानक एटले मोहने
रहेवानुं विश्रामस्थानक ठे. तथा वली (पापानां के०) अशुचकर्मोनी
(खनिः के०) खाण ठे. वली (आपदां के०) आपत्तियोनुं (पदं के०)
स्थानक ठे. वली (असंख्यानस्य के०) आर्त्तरौड्ख्याननुं (लीलावनं के०)
क्रीडावन ठे. वली (व्याक्तेपस्य के०) व्याकुलपणानो (निधिः के०) जंमार ठे.
वली (मदस्य के०) अहंकारनो (सचिवः के०) मंत्री ठे. वली (शोकस्य
के०) शोक (हेतुः के०) कारण ठे. वली (कलेः के०) कलह जे ठे तेनुं
(केलीवेश्म के०) क्रीडाग्रह ठे. माटे परिग्रहनो त्याग करवो ॥ ४३ ॥

टीकाः—पुनः परिग्रहदोषमाह ॥ नो नव्याः ! अयं परिग्रहोमूर्त्ताधिक्यं वि
विक्तात्मनां विवेकवतां पुंसां परिहृतेः परिहारस्य योग्यः । परिग्रहः कीदृशः ?
प्रशमस्योपशमस्य प्रत्यर्थी शत्रुः । पुनः अधृतेः असंतोपस्य मित्रं मुहत् । पुन

मोहस्य मूढस्य मोहनीयकर्मस्यैव विश्रामस्थानं । पुनः पापानां अशुभ
कर्मणां खनिः खानिः । पुनरापदां कष्टानां पदं आस्पदं । पुनरसङ्ख्यानस्य
आर्त्तरोड्ध्यानस्य लीलावनं क्रीडावनं । पुनर्व्याद्वेषस्य व्याकुलत्वस्य निधि
निधानं । पुनर्मदस्याऽहंकारस्य सचिवो मंत्री । पुनः शोकस्य हेतुः कारणं ।
पुनः कलेः कलहस्य केलीवेश्म क्रीडागृहमित्यर्थः ॥ ४३ ॥

जापाकाव्यः—वृत्त ऊपरप्रमाणें ॥ प्रसमको अहित अधीरजको बाल मि
त्त, माहामोहराजकी प्रसिद्ध राजधानी है ॥ जमको निधान डुरध्यानको
विलासवन, विपत्तिको आन अजिमानकी निसानी है ॥ डुरितको खेत
रोग सोग उत्पत्ति हेत, कलह निकेत डुरगतिको निदानी है ॥ ऐसो परिग्रह
जोग सवनको त्याग जोग, आतमगवेषी जोग याकी नांति जानी है ॥ ४३ ॥

वली पण परिग्रहना त्यागने कहे ठे.

वन्दिस्तृप्यति नैधनैरिह यथा नाञ्जोन्निरञ्जोनिधि, स्त
धन्मोहघनोघनैरपि धनैर्जंतुर्न संतुप्यति ॥ न त्वेवं
मनुते विमुच्य विजवं निःशेषमन्यं नवम्, यात्यात्मा
तदहं सुधैव विदधाम्येनांसि न्यूनांसि किम् ॥ ४४ ॥

अर्थः—(वन्दिः के०) अग्नि, (इह के०) आलोकने विपे (यथा के०)
जेम (धनैरपि के०) घणा एवां पण (इंधनैः के०) काष्ठोयें करीने (न के०)
नहि (तृप्यति के०) तृप्ति पामे ठे. वली (अञ्जोनिः के०) जलोयें करी
ने (अञ्जोनिधिः के०) समुद्र जेम (न के०) नथी तृप्ति पामतो (त
घत् के०) तेनी पेटें (जंतुः के०) जीव, (धनैरपि के०) घणा एवा
पण (धनैः के०) धनें करीने (न के०) नहि (संतुप्यति के०) सं
तुष्ट याय ठे. ते प्राणी केहवो ठे ? तो के (मोहघनः के०) मोहें करी
व्याप्त ठे. (तु के०) वली ते जीव (एव के०) ए प्रकारें (नमनुते के०)
नथी मानतो के (आत्मा के०) जे जीव ठे, ते (निःशेषं के०) समस्त (वि
जवं के०) इअने (विमुच्य के०) मूकीने (अन्यं के०) बीजा (नवं के०)
जन्मने (यानि के०) पामे ठे (तत् के०) ते कारणमाटे (अहं के०) हुं
(मुनेव के०) नृयाज (न्यूनांसि के०) घणांक (एनांसि के०) पापोने (किं के०)
क्यामाटे. विदधामि के०) कन्हं त्वं ? एस प्राणी जाणतो नथी, माटें पग्ग्रिदतो

याग करवो. अहिं नंदराजा तथा मुम्मणनी थानो दृ ित ाणवो ॥४४॥

टीकाः—वन्हिरिति ॥ यथा वन्हिरग्निः घनैरपि इंधनैः समिद्धिर्न तृप्यति न तृप्तिं याति । पुनर्यथा अंजोनिधिः स इः अंजोनिर्जलैः कृत्वा न तृप्यति । तद्वत् यो जंतुः प्राणी कदाचित् घनैरपि बहुनिर्धनैर्इव्यैः कृत्वा न संतुष्यति अंचूतो जंतुः ? मोहेन घनो निबिडः । तु पुनः जंतुः एवं न मनुते न जानाति । यदयं आत्मा जीवो निःशेषं समस्तं विज्वं इव्यं विमुच्य त्यक्त्वा अन्यं ज्वं अपरं जन्म परज्वं याति । तत्तस्मात् कारणात् अहं सुधैव वृथैव न्यूयांसि प्रचुराणि एनांसि पापानि किमर्थं विदधामि करोमि ? एवं न जानाति ॥ ४४ ॥ सिंदूरप्रकराख्यस्य, व्याख्यायां हर्षकीर्त्तिनिः ॥ सूरिनिर्विहितायां तु, प्रक्रमोयं परि हे ॥ ए ॥ इति पिरिग्रह प्रक्रमः ॥ ए ॥ अत्र नंदराज मम्मणकथा ॥

जापाकाव्यः—तृप्यय हृद ॥ ज्यौं नहिं अग्नि अघाय, पाय इंधन अने विधि ॥ ज्यौं सरिता घननीर, तृपति नहिं होय नीरनिधि ॥ त्यों असंख धन बढत, मूढ संतोष न मानै ॥ पाप करत नहिं मरहिं, बंध कारन मन आ नै ॥ परतस्क विलोकि जन मरन, अथिर रूप संसार म ॥ जै न पाप परताप गुन, प्रगट बनारसि मोहत्रम ॥ ४४ ॥

कथाः— मगधदेशे राजगृहीनगरीमां श्रेणिकराजा ठे तेनी चेलणा नामें राणी ठे, एकदा प्रस्तावें जाइपद मासें चेलणा राणी राजानी साथें गोंखमां वेठां थकां वैजारगिरि साहा जोवा लाग्यां. तिहां अनेक निर्झरणां वहे ठे, ठाम ठाम दर्डर स्वर थइ रह्या ठे, बप्पैया बोली रह्या ठे, मोर नृत्य करे ठे, पाणीना प्रवाह वहेता नदीमां समाता नथी. ए अवसरें कोइ एक पुरुषने नदीप्रवाहनी मांहेथी महोटी महेनतें काष्ठ काढतां चेलणायें दीठो, तेथी मनमां विषाद करती राजा प्रत्यें बोली के हे स्वामी ॥ जरि याने सहु को नरे, वूठां वरसे मेह ॥ सधन सनेहा सहु करे, निर्धन दाखे ठेह ॥ १ ॥ ए उखाणो जे जगमां कहेवाय ठे, ते साचो ठे. राजायें पूढ्युं के केम ? तेवारें राणीयें कहुं के हे स्वामी ! ए एक दरिडी पुरुष ठे तेने उदर जरवुं दोहेलुं ठे, एणो परजवें पुण्य कहुं नथी माटें तमें सर्वने दान आपो ठो पण एवा इःखीने कां देता नथी ? तेवारें राजायें सेवक मोक ली तेने तेडाव्यो, ते पण आवी नमस्कार करी उजोरह्यो. राजायें के

हे पुरुष ! तुं :रि त थको काष्ठ कापे ठे, ।टें :ख नही जोगव. तुज्जे जोश्यें ते हुं आपुं. तेणें कहुं के स्वामी ! हुं म्मणनामें वाणीयो हुं, ने बे बलद जोश्यें ठैयें. ते । ए तो मेलव्यो ठे पण बीजाने मेलववा माटें उद्य रुं हुं. राजायें हुं के अ । रे घरे हजारो बलद ठे, तेमां जे सारो होय, ते तुं जे. वणिक बोव्यो के महारा बलदीया अन्य जातिना ठे, तमारा तेहवा नथी. अने ने तो महारा बलद जेवोज बलद जोश्यें ! ते सांजली तेना बलदने जोवा ।टे राजा ते वणिकने घेर आव्यो, घरमां अत्यंत क्रुद्धि दीठी, तथा सुवर्ण यरत्नें जडित ए बलद पण दीठो. ते जोइ राजा विस्मयने पाम्यो अने ते सर्व समाचार राणीने जइ कह्या. चिह्मणा पण तिहां बलद जोवा सारु ।वी, बलद देखीने म्मण प्रत्यें बोली. एवा जा डां कापवाथी तहारे एवो वृषज केम प्रा थाओ ? ते बोव्यो के एवा वृषजने अर्थें में स इ मांहे प्रवहण पू । ठे, ते परदेशमां ए लाकडां वेचीने तेनां नाणानां रत्न लइ आवओ. तेवारें वृषज नीप ओ. ए काष्ठ जे ठे, ते बावनाचंदन ठे, एनो र्मे जे परीक्षक होय, तेज जाणे. हुं पण बीजा कोइने शी वतो नथी. पढी राजा राणी तेना लोचनो विचार देखी विषाद धरतां पाठां घेर आव्यां. हवे ते मम्मण श्रेष्ठ अतिलोचनना वश्यकी आर्त्तध्यान धरतो विपत्ति पामतो अपूर्ण मनोरथेंज मरण पामी तिर्येचा दिक्के विपे घणा घणा जव पर्यंत जम्यो. एम जाणी जविकजीवें परिग्रहनी विरति करवी ॥ इति परिग्रहविषे मम्मण कथा समाप्ता ॥ ४४ ॥

हवे क्रोधजयने माटें उपदेश कहे ठे.

योमित्रं मधुनोविकारकरणे संत्राससंपादने, सर्प
स्य प्रतिविमंगदहने सप्तार्चिपः सोदरः ॥ चैतन्य
स्य निषूदने विपतरोः सब्रह्मचारी चिरं, स क्रोधः कु
शलाजिलापकुशलैः प्रोन्मूलमुन्मूल्यताम् ॥ ४५ ॥

अर्थः— हे लोको ! (कुशलाजिलापकुशलैः के०) पोताना जीवना श्रेयनी वांछामां चतुर एवा पुरुषोयें (सः के०) ते (क्रोधः के०) क्रोध, (प्रोन्मूलं के०) समूलबीज जेम होय तेम (उन्मूल्यतां के०) उद्देदन करवो. ते क्रोध केहवो ठे ? तो के (यः के०) जे क्रोध, (विकारकरणे के०) चित्तादि

ने विकारना करवा (धुनः के०) मद्यनो (मि के०) मि ठे. वली जे क्रोध, (संत्राससंपादने के०) सं ।स मेलववा । एटले जय उत्पन्न रवा । (र्पस्य के०) सर्पनो (प्रतिबिंब के०) तिबिंबरूप थवा र्पसमान ठे. वली जे क्रोध, (अंगदहने के०) शरीर दहनमां (सप्तार्चिपः के०) अग्निनो (।। दरः के०) त्राता ठे. वली जे क्रोध, (चैतन्यस्य के०) ज्ञानना (निषूदने के०) नाश करवा । (चिरं के०) अतिशयपणायें करी (विषतरोः के०) विषवृद्ध नो (स चारी के०) साधर्मि ठे. अर्थात् ज्ञानना नाश करवानेविषे विष सान ठे. टें ते क्रोधनो त्याग करवो ॥ ४५ ॥

टीकाः—अथ क्रोधजयार्थमुपदेश ।। यो मि मिति ।। नोलो ।। ला जिलाष शलैः आत् नः श्रेयोवांताचतुरैर्नरैः सः क्रोधः कोपोनिर्मूलं समूलं यथास्यात्तथा उन्मूल्यतां उद्ध्व्यतां । सः कः ? यः क्रोधः वि ।। रकरणे चित्ता दिविकारविधाने मधुनो यस्य मित्रं सुहृत् । पुनर्यः क्रोधः सं संपादने जय नने सर्पस्य प्रतिबिंबं र्पं दृशं । पुनर्यः क्रोधोऽंगदहने शरीरप्रज्वालने सप्तार्चिषोमेः सोदरः अग्नेर्त्राता । पुनर्यः क्रोधश्चैतन्यस्य ज्ञानस्य निषूदने नाशने विषतरोर्विषवृद्धस्य चिरमतिशयेन चारी सार्थी ॥ ४५ ॥

जाषाकाव्यः—गीताहं ।। मात्रा ष्वीश ॥ जो सुजन चित्त वि ।। रकारन, मनहुं मदिरा पान ॥ जो जर जय चिंता बढावन, असितसरप समान ॥ जो जंतुजीवन हरन विष , जग दहन दवदान ॥ सो कोपराहि विनासि नवि जन, लहत शिवसुख थान ॥ ४५ ॥

वली पण क्रोधजयने माटें कहे ठे.

॥ हरिणीवृत्तम् ॥ फलति कलितश्रेयः श्रेणिप्रसूनपरं परः, प्रशमपयसा सिक्तोमुक्तिं तपश्चरणडुमः ॥ यदि पुनरसौ प्रत्यासत्तिं प्रकोपहविर्जुजो, न जति लज्जते नस्मीनावं तदा विफलोदयः ॥ ४६ ॥

अर्थः—(तपश्चरणडुमः के०) तप चारित्ररूप जे वृद्ध ते (मुक्तिं के०) मोक्षने (फलति के०) निष्पादन करे ठे. ते केहवो वृद्ध ठे ? तो के (कलितश्रेयः श्रेणिप्रसूनपरंपरः के०) उत्पन्न करी ठे जाणे कल्याणनीज पंक्ति होय नही तेम पुष्पनी पंक्ति जेणें. वली ते वृद्ध केहवो ठे ? तो के (प्रशम

पयसा के०) उपशमरूपजलें करी (सिक्तः के०) सिंचेलो ठे. तो पण (पुनः के०) वली (असौ के०) ए वृद्ध, (यदि के०) जो (प्रकोपहविर्जुजः के०) प्रकोपाग्निनी (प्रत्यासत्तिं के०) समीपताने (नजति के०) आश्रय करे ठे. (तदा के०) तो (नस्मीजावं के०) नस्मजावने (लजते के०) प्राप्त थायं ठे. ते केहवो ठतो प्राप्त थायं ठे ? तो के (विफलोदयः के०) गयो ठे फलनो उदय जे थकी अर्थात् फलोदय रहित ठतो नस्म जावने प्राप्त थायं ठे. माटें क्रोधनो त्याग करवो ॥ ४६ ॥

टीका:—फलतीति ॥ तपश्चारित्ररूपएव डुमो वृद्धः मुक्तिं मोक्षं फलति निष्पादयति । कथंचूतः ? कलिताश्रेयःश्रेणिप्रसूनपरंपरः । कलिता उत्पादिता श्रेयसां पुण्यानां कल्याणानां श्रेणिः राजिरेव प्रसूनानां पुष्पाणां परंपरा पंक्तिर्येन सः । पुनः कथंचूतः ? प्रशमपयसा उपशमएव जलंतेन सिक्तः सेकं प्रापितः यदि पुनः परंतु असौ तपश्चरणडुमः प्रकोपहविर्जुजः क्रोधबन्धेः प्रत्यासत्तिं समीपं नजति आश्रयति, तदा नस्मीजावं नस्मरूपतां लजते प्राप्नोति । कथंचूतः ? विफलोदयः । विगतः फलस्य उदयो यस्मात् फलोदयरहितः ॥ ४६ ॥

नापाकाव्यः—कवित्त मात्रा० ॥ जव मुनि कोइ वोइ तप तरुवर, उपसम जल सींचत चित्त खेत ॥ उदित ज्ञान साखा गुन पल्लव, मंगल पुहप मुगति फल हेत ॥ तव तहिं कोप दावानल उपजत, महा मोह दल पवन समेत ॥ सा नसमंत करत ठिन अंतर, दाहत विरख सहित मुनिचेत ॥ ४६ ॥

शार्दूलविक्रीडितवृत्तद्वयम् ॥ संतापं तनुते जिनत्ति विनयं सौहार्दमुत्सादय, व्युद्भेगं जनयत्यवद्यवचनं सूते विधत्ते कलिम् ॥ कीर्त्तिं कृतति धर्मति वितरति व्यादंति पुण्योदयम्, दने यः कुगतिं स हातुमुचितो रोपः सदोपः सताम् ॥ ४७ ॥

अर्थ:—(सः के०) ते (रोपः के०) क्रोध. (सतां के०) सत्पुरुषोंने (हातुं के०) त्यागवाने (उचितः के०) योग्य ठे. ए केहवो क्रोधठे ? तो के (यः के०) जे रोप, (सदोपः के०) अनेक दोषोयें सहित ठे. तथा (संतापं के०) चिन्तोदगने (तनुते के०) विस्तारं ठे. वली (विनयं के०) विनयगुणने (जिनत्ति के०) जेठे ठे. वली (सौहार्द के०) मित्रजावने (उत्सादयति के०) विनाश करे ठे, वली (व्युद्भेगं के०) उद्भेगने (जन

यति के०) उत्पन्न करे ठे. वली (अवद्यवचनं के०) असत्यवचनने
(सूते के०) उत्पन्न करे ठे. वली (कलिं के०) कलहने (विधत्ते के०)
धारण रे ठे. वली (कीर्त्ति के०) यशने (कृतति के०) ठेदे ठे. व
ली (दुर्मतिं के०) दुष्टबुद्धिने (वितरति के०) विस्तारे ठे. वली (पुण्यो
दयं के०) धर्मना उदयने (व्याहंति के०) विनाश करे ठे, वली (कुगतिं
के०) नरकतिर्यग्गतिने (दत्ते के०) आपे ठे. माटें ते रोध नें त्याग
करवा योग्य ठे ॥ ४७ ॥

टीकाः—पुनः क्रोधस्य दोषमाह ॥ संतापमि ति ॥ स रोषः क्रोधः सतां
सत्पुरुषाणां हातुं त्यक्तुं उचितो योग्योरि । शून्यतः रोषः ? सदोषः अनेक
दोषैः सहितः । सः कः ? यो रोषः संतापं चित्तोद्वेगं तनुते वि ारयति । पुन
र्योरोपो विनयं विनयगुणं जिनति विदारयति विनाशयति । पुनर्यः सौहार्द
मि नावं उत्सादयति विनाशयति । पुनर्यः उद्वेगं उ ाटं जनयति । पुनर्यः
अवद्यवचनं असत्यवचनं सूते उत्पादयति । पुनर्यः कलिं कलहं विधत्ते
रोति । पुनर्योरोषः कीर्त्तिर्यशः कृतति हि ति । पुनर्यो दुर्मतिं दुष्टबुद्धिं वितरति
दत्ते । पुनर्यो पुण्योदयं धर्मस्य उदयं व्याहंति विनाशयति । पुनर्यः गतिं
नर तिर्त्यग्गतिं दत्ते । स रोषः सतां हातुं उचितः ॥ ४७ ॥

जापाकाव्यः—वस्तुबुद्ध ॥ लह मंमन लह मंमन करन उद्वेग, ज
स खंमन हित हरन :ख विलाप संताप साधन ॥ डुरवैन स च्चरन ध
रम पुन मारग विराधन ॥ विनय दमन रगति गमन, कुमति हरन गुन
लोप ॥ ए सब लब्धन जानि नि, तजहिं ततब्धन कोप ॥ ४७ ॥

वली पण क्रोधना दोषो कहे ठे.

योधर्मं दहति जुमं दवइवोन्मथ्नाति नीतिं लताम् ॥

दंती वेंडकलां विधुंतुदइव किश्नाति कीर्त्तिं नृणाम् ॥

स्वार्थं वायुरिवांबुदं विघटयत्युद्धासयत्यापदम्, तृष्णां

धर्मइवोचितः कृतकपालोपः स कोपः कथम् ॥ ४८ ॥

अर्थः—(सः के०) ते (कोपः के०) क्रोध, (कथं के०) कये उपायें करी
ढालवाने (उचितः के०) योग्य ठे ? अर्थात् कोइ उपायथी ढालवा लायक
नथी. (यः के०) जे कोप (धर्म के०) धर्मनै (दहति के०) नष्ट करे ठे

केनी पठें? तोके (डुमं के०) वृद्धने (दवश्च के०) दावानल जे तेज जेम. अर्थात् जेम दावानल वृद्धने वाले ठे तेम. वली (नीति के०) न्यायने (उन्मथ्नाति के०) उन्मूलन करे ठे. केनी पठें? तो (दंती के०) हस्ती (लतामिव के०) लतानेज जेम. अर्थात् हाथी जे लताने उखेडी नाखे ठे तेम. वली जे क्रोध (नृणां के०) मनुष्योनी (कीर्त्ति के०) कीर्त्तिने (क्लिश्नाति के०) क्लेश पमाडे ठे. अर्थात् कीर्त्तिनो नाश करे ठे. केनी पठें? तो के (विधुंतुदः के०) रादु, (इंद्रकलामिव के०) चंद्रकलानेज जेम. वली जे क्रोध, (स्वार्थ के०) स्वार्थने (विघटयति के०) नाश करे ठे. केनी पठें? तो के (वायुः के०) वायु जे ठे, ते (अंबुदमिव के०) मेघनेज जेम. वली जे क्रोध, (आपदं के०) कष्टने (उल्लासयति के०) विस्तारे ठे. केनी पठें? तो के (धर्मः के०) गरमी, (तृष्णामिव के०) तृपानेज जेम, अर्थात् जेम तापमां तृपा वधे ठे तेम. वली ते कोप केहवो ठे? तो के (रुतकृपालोपः के०) कखो ठे कृपानो नाश जेणे एवो ठे ॥ ४८ ॥ क्रोधप्र म संपूर्ण ॥

टीकाः—यो धर्ममिति ॥ सः कोपः क्रोधः कथं केनोपायेनोचितोयोग्यः स्यात्? अपि तु न कथमप्युचितः। सः कः? यः कोपोधर्मं श्रेयोदहति नस्मीकरोति। कः कमिव? दवो दावानलो डुममिव। यथा दावानलो डुमं वृद्धं दहति। पुनर्योनीतिं न्यायं उन्मथ्नाति उन्मूलयति। कः कामिव? दंती हस्ती लतामिव। यथा हस्ती लतामुन्मूलयति। नृणां मनुष्याणां कीर्त्तिं क्लिश्नाति पीडयति गमयति। कः कामिव? विधुंतुदो रादुरिंद्रकलां चंद्रलेखामिव। पुनर्यो रोपः स्वार्थं विघटयति स्फोटयति। कः कमिव? वायुरंबुदमिव। यथा वायुर्मेघं विघटयति। पुनर्यः आपदं कष्टं उल्लासयति विस्तारयति। कः कामिव? धर्मः ग्रीष्मः तृष्णामिव। यथातपे स्तृपां वर्धयति। कथंचूतः कोपः? रुतः कृपायाः लोपो विनाशो येन सः ॥ ४८ ॥ सिंदूरप्रकराख्यस्य, व्याख्यायां हर्षकीर्त्तिनिः ॥ सूरिनिर्विहितायां तु, क्रोधस्य प्रक्रमोऽजनि ॥ १० ॥ इति दशम क्रोधप्रक्रमः ॥ १० ॥

जापाकाव्यः—ठप्पयचंद्र ॥ कोप धर्म धन दहे, अग्नि जिम विरख वि नाने ॥ कोप मुजस आवगे. रादु जिम चंद्र गिगसे ॥ कोप नीति दलम ले. नाग जिम जना विदमे ॥ कोप काज मव दरे, पवन जिम जलधर

खंमै ॥ संचरत कोप ख ऊपजै, बढै तृषा जि धूप हं ॥ रु । विलो
प न गोप जुत, गोप निसिद्ध महं कह ॥ ४७ ॥

कथा:— क्रोधत्याग उपर गजसुकुमारनी था ॥ सौराष्ट्रदेशें दारिका
नगरी ठे, तिहां कृष्णवासुदेव राज्य रे ठे. ए दा देव गीजीयें गवाहें
बेठां थ ि कोइ गिने पोताना बालकने र डती दीठी, ते जोइने मनमां
चिंतव्युं जे मु ने पुत्र होय तो हुं पण हुलरावुं? ए धारी चिंतातुर
थइ रही. तिहां श्रीकृष्णें चिंता ारण पूठ्युं. देव गीजीयें बलात्कारथी
पोता अजिलषित कछुं. पढी माताने संतोषी पोषधशालायें आवी अ
ठ तप री हर गिगमेषी देवता आराध्यो, ते सन्न अइने हेवा लाग्यो
के त री ताताने पुत्र आओ, पण ते यौवनावस्थ ि दीक्षा लेशे, पढी
देवप्रजावें नव ासैं देवकी गिने पु थयो, गजसु र ना दीधुं. अनु में
सकल ला नएयो, यौवनावस्था पाम्यो, सोमिल ह्यणनी पुत्री परएयो,
एवा श्रीनेमिनाथ तेसखा, ते नी पासैंथी उपदेश सांजली माताने
समजावी दीक्षा लीधी. द्विविध शिक्षा पामीने प्र ने पूठ्युं के हाराज!
शीघ्र मोक्ष आपो. प्र बोल्या के र शानमां काउस्सग करीयें, ह्माथी उ
पसर्ग सहन करीयें, तो तरत मोक्षप्राप्ति थाय, ते सांजली प्रभुनी आज्ञा
मागी ाणमां जइ उस्सग ते, तेवारें गा थी आवतां सोमिल
ब्राह्मणें जमाइने दीठो. के तरत तेध उपनो जे एणे मंहारी पुत्रीने
डःखी री तो हुं पण एने ःखी करुं? ए विचारी रीशथी सूधी
माटीनी पाल बांधी, मांहे खेरना अंगारा नखा. गजसुकुमारें चिंतव्युं के
ए महारो उपकारी थयो ठे, एना उपसर्गथी महारां कर्म क्य अओ? एम
निश्चल ध्यान धरी केवलज्ञान पामी मोहें गयो. प्रजातें श्रीकृष्णें जगवान
ने पूठ्युं के महारो लघुबंधव क्यां ठे? ते कहो. जगवानें सर्व वृत्तांत कछुं
तेवारें श्रीकृष्णें पूठ्युं के मारनारकोण ठे? जगवानें कछुं के हमणां मागें
जातां तुज्जने देखओ के तरत तेनुं हृदय फाटी जाओ अने मरण पामओ!
श्रीकृष्ण पण जगवानने वांदी पाठा वल्या अने मार्गमां तेमज दीतुं, ते
वारें मनमां खेद पाम्या. ए रीतें गजसुकुमार क्रोध जीतवाथी मोहें
गयो. अने सोमिल ब्राह्मण मरी दुर्गतियें गयो. ए माटें क्रोधनो जय
करवो ॥ इति क्रोध जयोपरि गजसुकुमारकथा ॥ ४७ ॥

हवे अहं रना दोषो हे ठे.

॥ संदाक्रांतावृत्तम् ॥ यस्मादाविर्भवति विततिर्इस्तरा
पन्नदीनाम्, यस्मिन् शिष्टानिरुचितगुणग्रामनामा
पि नास्ति ॥ यश्च व्याप्तं वहति वधधीधूम्यया क्रोधदा
वम्, तं मानाङ्गिं परिहर डुरारोहमौचित्यवृत्तेः ॥ ४९ ॥

अर्थः—हे नव्य प्राणी ! (औचित्यवृत्तेः के०) उचित आचरण करवायी,
अर्थात् योग्यविनय रवायी (तं के०) ते (मानाङ्गि के०) हंकाररूप
पर्वतने (परिहर के०) त्याग र. ते मानाङ्गि एटले इनरूप पर्वत
केहवो ठे ? तो के (यस्मात् के०) जेयकी (इस्तरा के०) न तराय एवी (आ
पन्नदीनां के०) विपत्तिरूप नदीनी (विततिः के०) पंति, ते (आविर्भवति
के०) प्रगट थाय ठे. जेम बीजा पर्वतोयकी पण नदीनी श्रेणि उत्पन्न
थाय ठे तेम. वली (यस्मिन् के०) जे इनरूप पर्वतने विषे (शि ानिरुचित
गुणग्रामनामापि के०) उत्तम पुरुषोने प्रीतिदायक एवा जे ज्ञानादिक गुणो
अथवा औदार्यादिक जे गुणो तेनो जे समूह, ते जेमां नाम पण (नास्ति के०)
नथी. (च के०) वली (यः के०) जे मानाङ्गि, (क्रोधदावं के०) क्रोधरूप दावा
नलने (वहति के०) वहन करे ठे. ते क्रोधदावानल केहवो ठे ? तो के (वध
धीधूम्यया के०) हिंसाबुद्धिरूप धूमें करीने (व्याप्तं के०) व्याप्त ठे. वली
(डुरारोहं के०) उपर चढवाने अशक्य अर्थात् जेनो पार पामवाने पण
अशक्य थवाय ठे. अथवा बीजो अर्थ करवो. ते जेम के (औचित्य
वृत्तेः के०) उचिताचरण करनारने (डुरारोहं के०) ते मानाङ्गि चढवाने
अशक्य ठे. अर्थात् उचिताचरण करनारने मानाङ्गिनो अज्ञाव ठे ॥ ४९ ॥

टीकाः—अथ मानस्य अहंकारस्य दोषानाह ॥ यस्मादिति । नो नव्यप्राणि
न ! औचित्यवृत्तेः उचिताचारकरणात् । तद्योग्यविनयविधानात् तं मानाङ्गिं
मानएव अहंकारएव अङ्गिस्तं अहंकारपर्वतं परिहर । त्यज मुंच । तं कं ?
यस्मान्मानाङ्गिर्इस्तरा तरीतुं अशक्या । आपन्नदीनां कष्टरूपनदीनां विततिः श्रे
णिराविर्भवति प्रकटीभवति । अन्यस्मादप्यङ्गेर्नदीविततिः प्राडुर्भवति । तथा
यस्मिन्मानाङ्गो शिष्टानिरुचितगुणग्रामनामापि नास्ति । शिष्टानां उत्तमानां
अनिरुचिताः प्रीतिदायिनोये गुणा ज्ञानादयः औदार्यादयो वा तेषां ग्रामः

मूहस्तर । मापि नास्ति । गुणानां लवलेशोपि न । पुनर्यो मानाङ्गिः
क्रोधदावं क्रोधदावानलं वहति धत्ते : । शृङ्खलं क्रोधदावं ? वधधीधू
या व्याप्तं हिंसा द्विधू समूहेनालीढं । पुनः शृङ्खलं क्रोधदावं ? डुरारोहं
आरोढुं शक्यं । अथवा औचित्यवृत्तेः योग्यवृत्तेः आरोहं ॥ ४९ ॥

जाषाकाव्यः—कवित्त त्राण ॥ तैं नि सि णिपति रिता सब, जग
में ैलि रही चिहुं और ॥ जाके ढिग गुन ग ना नहिं, माया ति
गुफा अति धोर ॥ जह वध बुद्धिधू रेखा स , उदित णेप दावानल जोर ॥
॥ अनिमान पहार पटंतर, तजत तांहि सर्वज्ञ वि णोर ॥ ४९ ॥

शिखरिणीवृत्तम् ॥ शमालानं चंजन् विमलमतिनाडीं
विघटयन्, किरन् डूर्वाक्पां शूत्करमगणय ग शृ
णिम् ॥ भ्रमन्नूव्यां स्वैरं विनयनयवीथीं विदलयन्,
जनः कं नानर्थं जनयति मदांधोद्विपश्च ॥ ५० ॥

अर्थः— (मदांधः के०) अहंकारें री गयां ठे । वरूप नेत्र जेनां
एवो (जनः के०) प्राणी (कं के०) कया (अनर्थं के०) अनर्थने (न
जनयति के०) नथी उत्प रतो ? अर्थात् सर्व अनर्थने उत्पन्न करे
ठे. केनी पठें ? तो के (द्विपश्च के०) दोन्मत्त हाथीज जेम. शृं करतो
ठतो अनर्थने उत्पन्न रे ठे ? तो के, (श मालानं के०) शमतारूप आलान
एटले गजबंधन स्तंज तेने (चंजन् के०) चांजतो ठतो. वली शृं करतो ठतो ?
तो के (विमलमतिनाडीं के०) निर्मलबुद्धि रूप नाडि जे बंधनरु तेने (विघ
टयन् के०) तोडतो ठतो, वली (डूर्वाक्पांशूत्करं के०) डूर्वचनरूप जे धूड
तेनो जे समूह तेने (किरन् के०) विद्वेषण करतो ठतो. वली (आगमश्रुणिं
के०) सिद्धांत रूप अं शने (अगणयन् के०) न गणतो ठतो वली (व्यां
के०) पृथ्वीने विषे (स्वैरं के०) स्वेच्छायें करी (भ्रमन् के०) भ्रमतो
ठतो, वली (विनयनयवीथीं के०) विनयरूप न्यायश्रेणि तेने (विदल
यन् के०) विनाश करतो ठतो अनर्थने उत्पन्न करे ठे. अर्थात् जेम अहं
कार मदांध पुरुष उपर कहेली बात करतो ठतो अनर्थ उत्पन्न करे ठे, तेम
मदांध हाथी पण एटली वस्तु उत्पन्न करतो ठतो अनर्थने करे ठे ॥ ५० ॥

टी :- नूयोऽपि मानदोषानाह ॥ शमालानमिति ॥ मदेन अहंकारेण

अंधो गतनावेक्षणो जनः कं कं अनर्थं न जनयति नोत्पादयति ? अपि तु सर्वं अनर्थं जनयति । क इव ? द्विप इव । मत्तगज इव । यथा मदांधो द्विपोऽनर्थं उपड्वं जनयति । किं कुर्वन् ? शालानं नजन् शमएव उपशम एवालानः गजबंधनस्तंजस्तं नंजन् उन्मूलयन् । पुनः किं कुर्वन् ? विमल मतिनाडीं निर्मलबुद्धिमेव नाडीं बंधनरु विघट्टयन् त्रोटयन् । पुनः किं कुर्वन् ? डुर्वाक् पांशूत्करं डुर्वागेव डुर्वचनमेव पांशुधूलि स्याः उत्करं समूहं किरन् विक्षिपन् । पुनः आगमएव सिद्धांतएव शृणिः अकुशस्तं अगणयन् । अविचारयन् अवमानयन् । ऊर्ध्वां पृथ्व्यां स्वैरं स्वेह्यया च्रमन् विचरन् । पुनर्विनयनयवीथीं । विनय एव नयवीथीः न्यायश्रेणिस्तं विदलयन् विध्वंसयन् । अन्योऽपि मदांधोहस्ती एतानि वस्तूनि रोति ॥ ५० ॥

जापाकाव्यः— रोडकहंद ॥ नंजै उपसम अंन, सुमति जंजीर विहंमै ॥
वचन रज संग्रहै, विनय वन पंकति खंमै ॥ जगमें फिरै सुठंद, वेद अं कुश नहिं मानै ॥ गज ज्यों नर मद अंध, सहज सब अनरथ नै ॥ ५० ॥

वली पण मानना दोषो कहे ठे.

शार्दूलविक्रीडितवृत्तम् ॥ औचित्याचरणं विलुंपति पयोवाहं
ननस्वानिव, प्रध्वंसं विनयं नयत्यहिरिव प्राणस्पृशां जीवि
तम् ॥ कीर्तिं कैरविणीं मतंगजइव प्रोन्मूलयत्यंजसा,
मानोनीचइवोपकारनिकरं हंति त्रिवर्गं नृणाम् ॥ ५१ ॥

अर्थः—(मानः के०) अहंकार, (नृणां के०) मनुष्यना (त्रिवर्ग के०) धर्म, अर्थ, काम, ए त्रण वर्ग जे तेने (हंति के०) नाश करे ठे. केनी पठें ? तो के (नीचः के०) नीच पुरुष, (उपकारनिकरमिव के०) उपकारसमूहनेज जेम हणे ठे तेम. वली ते मान, (औचित्याचरणं के०) योग्य एवा आचरणने (विलुंपति के०) नाश करे ठे. केनी पठें ? तो के (ननस्वान के०) वायु (पयोवाहमिव के०) मेघनेज जेम, वली (प्राणस्पृशां के०) प्राणीना (विनयं के०) अन्युवाणादिक विनयने (प्रध्वंसं के०) क्षयप्रत्ये (नयति के०) पमाडे ठे. केनी पठें ? तो के (अहिः के०) सर्प, (जीवित मिव के०) जीवतरनेज जेम क्षय पमाडे ठे, तेम. अर्थात् जेम सर्प जीवितने क्षय पमाडे ठे तेम ते मानी पुरुष विनयनो नाश करे ठे. वली (अं

जसा के०) वेगें करी (कीर्त्ति के०) कीर्त्तिने (प्रोन्मूलयति के०) उन्मूलन करे ठे. केनी पठें? तो के (तंगजइव के०) दोन्मत्त हस्ती (कैरविणी के०) कमलिनीनेज जे . अर्थात् हस्ती जेम क लिनीने उन्मूलन करे ठे तेम कीर्त्तिनुं उन्मूलन न करे ठे ॥ ५१ ॥

टीका:-औचित्येति ॥ पुनराह ॥ एतद्दं एतद्दं पुंसां त्रिवर्गं धर्मार्थं । मरूपं हंति नाशयति । कः किमिव ? नीचः मनुष्यः उपकारनिकरमिव । यथा नीचः उपकारसमूहं हंति तथा । पुनर्मानः औचित्याचरणं योग्याचारं विलुपति स्फोटयति । : कमिव ? नजस्वान् वायुः पयोवाहमिव । पुनर्निः प्राणस्पृशां प्राणिनां विनयं अत्युन्नानादिकं प्रध्वंसं कृत्यं नयति । कः किमिव ? अहिः सर्पो जीवितमिव यथा सर्पो जीवितं कृत्यं नयति । पुनरंजसा वेगेन कीर्त्तिं यशः प्रोन्मूलयति । कः काविव ? तंगजो हस्ती कैरविणीं लिनीं यथा प्रोन्मूलयति ॥ ५१ ॥

जाषाकाव्यः—कडखा-हंइ ॥ एन सवि उचित आचार जंजन करै, पवन संचार जिम घन विहंमै ॥ एन आदरत नय विनय जोपै सकल, जु जग विष जीर जिम मरन मंमै ॥ मानके उदित जगमांहि विनसै सुज , पित मातंग जि द खंमै ॥ मानकी रीति विपरीत करतूति जिम, अधमकी प्रीति नर नीति ठंमै ॥ ५१ ॥

बली पण मानना दोषो कहे ठे.

वसंततिलकावृत्तम् ॥ मुष्णाति यः कृतसमस्तसमीहितार्थं, संजीवनं विनयजीवितमंगनाजाम् ॥ जात्यादिमानविषजं विपमं विकारम्, तं दिवामृतरसेन नयस्व शांतिम् ॥ ५२ ॥ इति मानप्रक्रमः ॥ ११ ॥

अर्थः—(यः के०) जे अहंकार, (अंगनाजां के०) प्राणीना (विनयजीवितं के०) विनयगुणरूप जीवितने (मुष्णाति के०) उद्देदन करे ठे. एकेहबुं विनयजीवित ठे? तो के (कृतसमस्तसमीहितार्थसंजीवनं के०) कसुं ठे समस्त वांछितार्थनुं संजीवन जेणें एबुं ठे. माटें (तं के०) ते (जात्यादिमानविषजं के०) जाति, जाज, कुल, ऐश्वर्य, बल, रूप, तप, श्रुत, तेनो जे अहंकार ते रूप जे विप, तेथकी उत्पन्न थयेला एवा (विपमं के०) घोर

एवा (विकारं के०) विकारने (मार्दवामृतरसेन के०) मृडितारूप अमृतरसें करी (शांतिं के०) उपशमप्रत्ये (नयस्व के०) पमाडो अर्थात् मानने न भ्रता रूप रसें करी शांतिप्रत्ये पमाडो ॥५१॥ इति एकादश मानप्रक्रमः ॥११॥

टीकाः—नूयश्चाह ॥ मुष्णातीति ॥ योमानोऽगजाजां प्राणिनां विनय जीवितं विनयगुणरूपं जीवितं मुष्णाति उच्चिनन्ति। अञ्जुतं विनयजीवितं? कृतसमस्तसमीहितार्थसंजीवनं। कृतं समानां समीहितार्थानां वाञ्छितार्थानां संजीवनं येन तत्। तं जात्यादिमानविषजं जातिलान्जकुलैश्वर्यबलरूपतपः श्रुतानां मानोऽहंकारस एव विषं तस्मात्स इव उत्पन्नं विषं घोरं विकारं मार्दवामृतरसेन मृडितासुधारसेन शांतिं उपशमं नयस्व प्रापय ॥ मानत्यागे बाहु बलि नंदीषेण दृष्टान्तः ॥५१॥ सिंदूरप्रकराख्यस्य, व्याख्यायां हर्षकीर्त्तिनिः ॥ स्वरिजिर्विहितायां तु, मानस्य प्रक्रमोऽजनि ॥ ११॥ इति मानप्रक्रमः ॥११॥

जापाकाव्यः—चोपाई ॥ मान विषम विष तन संचरै, विनय विनासै वं बित हरे ॥ कोमल गुन अमृत संयोग, विनसै मान विषम विष रोग ॥५१॥

कथाः—मगधदेशे राजगृहनगरीयें श्रेणिकराजा ठे तेनो नंदीषेण नामें पुत्र गुणें करी पवित्र ठे, तिहां गुणशैलचैत्यें श्रीमहावीर समोसखा, नंदी पेणें जगवानने वांछा, धर्मदेशना सांजलीने दीक्षा लेवानो जाव थयो. तेवारें शासन देवतायें कहुं के हजी तमारे जोगावली कर्म शेष रह्यां ठे, ते जोगव्या पढी चारित्र लेजो. कारण के अवसरें सर्व रूडुं कहेवाय अने अवसरेंज फल दायक थाय, एम शासन देवतायें समजाव्युं. तेमनुं वचन अप्रमाण करी जवितव्यताने वशें तेणें दीक्षा लीधी. ते घणा वर्षे पाली, घणी लब्धियो उपनी. एकदा पारणें बहोरवा माटें वेज्याने घेर आवीने धर्मलान दीधो, वेज्यायें अर्थलान कह्यो. तेवारें नंदीपेणें तरणुं ताणीने साडी बार क्रोड ड्यनो वरसाद वरसाव्यो, यावत् जोगावली कर्मथी तिहां रह्यां. वेज्या सार्यें जोग जोगववा लाग्या. तिहां बार वर्षे बही गयां. नित्य प्रत्ये दश दश माणसने प्रतिबोध पमाडी श्रीवीरनी पासें दीक्षा लेवा मोकले.

एकदा जोगावली कर्मनो ह्यथवाथी उपदेश देतां नव जणने प्रतिबोध पमाडी श्रीवीर पासें मोकव्या पण दशमो सोनी प्रतिबोध न पास्यो. तेणें कहुं के जेम मुजने उपदेश आपो ठो, तेम तमें केम आदरता नथी? एवामां जोजनवजा यवाथी स्त्रीयें आवीने रीशयी जोजन करवाने बोलाव्या. तेवारें

नंदीषेण बोधो के दशमो हुं. ए कही श्रीवीरपासैं चालवा मांमयुं. स्त्रीयें
घणी रीतें समजाव्यो, परंतु तेने पण प्रतिबोधी दीक्षा लइ सज्जतियें गयो.
ए नंदीषेणें अहंकार कखो, तो चारित्र्यी पज्यो. इति मानत्याग ऊपर
नंदीषेण ॥ था ॥ ११ ॥ माटे मान त्यागवुं ॥ ५२ ॥

हवे मायात्यागनो प्रक्रम कहें ठे.

मालिनीवृत्तम् ॥ कुशलजननबंध्यां सत्यसूर्या
स्तसंध्याम्, कुगतियुवतिमालां, मोहमातंगशा
लाम् ॥ शमकमलहिमानीं डुर्यशोराजधानीम्,
व्यसनशतसहायां, दूरतोमुंच मायाम् ॥ ५३ ॥

र्थः—हे नव्यजन ! (मायां के०) कपटने (दूरतो के०) दूरथकी
(मुंच के०) मूक. ए माया केहवी ठे ? तो के (कुशल के०) हेमना (जनन
के०) उत्पन्न करवामां (बंध्यां के०) बंध्या स्त्री समान, तथा (सत्यसू
र्यास्तसंध्यां के०) त्यवचनरूप जे सूर्य तेना अस्तने माटें संध्यासमान ठे,
वली (गतियुवतिमालां के०) कुगतिरूप जे ॥ तेने पहेरवानी माला
मानठे. वली (मोहमातंगशालां के०) मोहरूप हस्तीने बांधवानी शाला
समान ठे, वली (शमकमलहिमानीं के०) उपशमरूप जे कमलो तेनी ऊ
पर पडवामां हिमसमान ठे वली (डुर्यशोराजधानीं के०) अपकीर्तिने
रहेवाने निवासनगरी ठे, वली (व्यसनशतसहायां के०) सहस्र गमे
कष्टोनी सहायजूत ठे, माटें मायानो दूरथीज त्याग करवो ॥ ५३ ॥

टीकाः—अथ मायात्यागमाह ॥ कुशलेति ॥ नो नव्यजन ! मायां कपटं
दूरतोमुंच त्यज । कथंचनूतां मायां ? कुशलस्य हेमस्य जनने उत्पादने बंध्यां
बंध्यास्त्रीरूपां । पुनः सत्यमेव सूर्यस्तस्याऽस्तमनाय संध्या तां । पुनः किं
नूतां ? कुगतिरेव युवतिस्तस्याः वरमाला तां । पुनः किंचूतां ? मोहएव मातंग
स्तस्य शाला बंधनस्थानं तां । पुनः किंचूतां ? शमएव उपशम एव कम
लानि तेषां हिमानी हिमसंहतिः तां । पुनः किंचूतां ? डुर्यशसः अपकीर्तिः राज
धानी निवासनगरी तां । पुनः किंचूतां ? व्यसनानां कष्टानां गतानि तेषां
सहायो यस्याः सा तां । ईदृशीं मायां दूरतो मुंच ॥ ५३ ॥

नापाकाव्यः—रोडकहंद ॥ कुशल जनन हुं वां , सत्त रवि हरन
धिति ॥ कुगति जुवति उर माल, मोह कुंजर निवास णिति ॥ शमवा
रिज हिमरासि, पाप संताप सहायिनी ॥ अजस खानि जग जानि,
हुं माया डुख दायिनी ॥ ५३ ॥

वली पण मायाना दोषो कहे ठे.

उपेजवज्जावृत्तम् ॥ विधाय मायां विविधैरुपायैः, परस्य ये वंचनमा
चरन्ति, ते वंचयन्ति त्रिदिवापवर्ग, सुखान्महामोहसखाः स्वमेव ॥ ५४ ॥

अर्थः—(ये के०) जे जनो (विविधैः के०) अने प्रकारना (उपा
यैः के०) उपायोयें करीने (मायां के०) कपटने (विधाय के०) करीने
(परस्य के०) बीजा जननुं (वंचनं के०) वंचनने एटले अन्य जनोने
उगवानुं (आचरन्ति के०) आचरण करे ठे. (ते के०) ते जनो (महा
मोहसखाः के०) महामोह ठे सखाइ जेनो एवा ठता अर्थात् अज्ञानयुक्त
ठता, (त्रिदिवापवर्गसुखात् के०) देवलोक तथा मोक्षसुखथकी, (स्वमेव
के०) पोतेंज पोताना आत्माने (वंचयन्ति के०) ठेतरे ठे ॥ ५४ ॥

टीकाः—पुनराह ॥ विधायेति ॥ ये जनाः विविधैर्नानाप्रकारैरुपायैर्मयां
कपटं विधाय कृत्वा परस्यान्यजनस्य वंचनं आचरन्ति कुर्वन्ति ते जनाः । म
ते जोगव्या पढी चो ॥ इदज्ञानयुक्ताः संतः त्रिदिवापवर्गसुखात् देवलोकमोक्षसु
खमेवात्मानं ॥ वेसरिविदायक इव वंचयति विप्रतारयन्ति ॥ ५४ ॥

नापाकाव्यः—वेसरिविदायक इव वंचयति विप्रतारयन्ति ॥ ५४ ॥
वंचे ॥ अपनी हानि वितव्यरु ॥ मोह मगन माया मन संचै, करि उपाउ और
ए लखै नहि सोइ, सुगति हरे उर्गतिडुख होइ ॥ ५४ ॥

इज्यंशावृत्तम् ॥ पण मायाना दोषो कहे ठे.
उरागयोयः कु ॥ मायामविश्वासविलासमंदिरं,
तंतमीक्षते, यत्ते धनाशया ॥ सोऽनर्थसार्थं न प
विडालो लगुडं पयःपिवन् ॥ ५५ ॥
अर्थः—(यः के०) उरागयः के०) उटचित्तयुक्त एवो जीव, (धना
शया के०) करी अर्थात् इज्यलोने करी (मायां के०)
(सः के०) ते प्राणी, (पननं के०)

आवता एवा (अनर्थसार्थ के०) ना मूहने (नईकते के०) नथी जोतो.
केनी पते? ते के (बिडालः के०) बिडालो ते (पयः के०) दूधने (पिबन्
के०) पीतो तो (लगुडं के०) दंमप्रहारने (यथा के०) जे जोतो नथी!
ते केवी । ठे? तो (अविश्वासविलासमंदिरं के०) अविश्वा जे
गिति तेने र वा गृह ठे. । टे । यानो त्याग करवो ॥ ५५ ॥

टीकाः— पुन यादोष ।ह ॥ यो रा यो चित्तोजनो धनाशया इ
व्य वांढया लोचनेन यां पटं रुते विदधाति । स जनः आत्म
नोऽनर्थसार्थ कष्टानां मूहं पतंत आगच्छंत नेहते नालो ते । शं ?

बिडालो । गिरः पयो गंधं पिबन् सन् लगुडं दंमप्रहारं नेहते ना
लोकते कथंचनूतां । यां ? अविश्वासस्य अप्रतीतिः गीडा हं । मंदि
बद्धस्याजहस्त्रिगत्वं ॥ ५५ ॥

नाशकोव्यः—पडडीहंद ॥ या अविशास विलास गेह, जोकरै ठ जन ध
न सनेह ॥ सोकुगति बंध नहिं लखैए , तजिजय बिलाव पय पिवै जेम ॥ ५५ ॥

वली । याना दोषो हे ठे.

॥ वसंततिलकावृत्तम् ॥ मुग्धप्रतारणपरायणमुद्दि
हीते, यत्पाटवं कपटलंपटचित्तृत्तेः ॥ जीर्यत्युप
प्लवमवश्यमिहाप्यकृत्वा, नापथ्यनोजनमिवामय
मायतौ तत् ॥ ५६ ॥ इति मायाप्रक्रमः ॥ १७ ॥

अर्थः—(पटलंपटचित्तृत्तेः के०) मायाने विपे वांढायुक्त ठे चित्तृ
त्ति जेनी एवा पुरुषनुं (यत्पाटवं के०) जे चातुर्य (उद्दि हीते के०) प्र
श थाय ठे, (तत् के०) ते चातुर्य, (अवश्यं के०) निश्चै करी (आय
तौ के०) आवता समयने विपे (इहापि के०) आहिं पण (उपप्लवं के०)
उपप्लवने (अकृत्वा के०) न करीने (नजीर्यति के०) परिणाम पामतुं
नथी. अर्थात् ते मायाकृत चातुर्य, कांइ पण उपप्लव कखा शिवाय परिणा
म पामतुं नथी. केनी पते? तो के (अपथ्यनोजनं के०) कुपथ्यनुं नोजन,
(आमयं इव के०) रोगनेज जेम. अर्थात् कुपथ्यनोजन, आगामिकालने
विपे रोगने उत्पन्न कखा शिवाय परिणाम पामतुं नथी तेम मायाकृत चातु
र्य पण जाणवुं. हवे ते मायाकृत चातुर्य केहवुं ठे? तो के (मुग्धप्रतारणप

रायणं के०) मूर्खजनने ठेतरवाने तत्पर ठे ॥ ५६ ॥ इति माया मः
॥ १२ ॥ ए माया उपर श्रीमल्लिनाथजीना पूर्वजवनी या जाणवी ते
प्रसिद्ध ठे माटें आहीं लखी नथी ॥ १२ ॥

टीकाः—पुनराह ॥ मुग्धप्रतारणेति ॥ कपटे । यायां लंपटा वांछायुक्ता
चित्तवृत्तिर्मनोव्यापारो यस्य तस्य पुरुषस्य यत्पाटवं चातुर्यं उद्दिहीते उल्ला
सति । तत्पाटवं अवश्यं निश्चयेन आयतौ आगामिनि । अले उपप्लवं उ
पप्लवं अकृत्वा अविधाय न जीर्यति परिणामं न याति । किं कुतः ? तस्य
विपाकोजवत्येव । किमिव ? अपथ्यनोजनं आमयमिव । यथा अपथ्यं नोज
नं जेमनं आमयं रोगं अकृत्वा आयतौ न जीर्यति । कथंनूतं पाटवं ?
ग्धानां मूर्खानां प्रतारणे वंचने परायणं तत्परं ॥ अत्र मल्लिनाथजीवमहा
वलदृष्टांतः ॥ ५६ ॥ इति ॥ सिंदूरप्रकारव्यस्य, व्याख्यायां हर्षकीर्तिनिः ॥
सूरिनिर्विहितायां तु, मायायाः प्रक्रमोऽजनि ॥ १२ ॥ इति द्वादशोमाया
प्रक्रमः ॥ १२ ॥

जापाकाव्यः—आज्ञानकण्ठद ॥ ज्यों रोगी करि पथ, बढावै रोग तन
॥ स्वाद लंपटी जयो, कहै मुऊ जनम धन ॥ त्यों पटी करि पट, मूढ
को धन हरै ॥ करै कुगतिकों बंध, हरप मनमें धरै ॥ ५६ ॥

हवे लोचनत्यागनो उपदेश करे ठे.

शार्दूलविक्रीडितवृत्तद्वयम् ॥ यद्गुर्गामटवीमटंति विकटं
क्रामंति देशांतरम्, गाहंते गहनं समुद्रमतनुक्केशां कृपिं
कुर्वते ॥ सेवंते कृपणं पतिं गजघटासंघट्टः संचरम्,
सर्पंति प्रधनं धनांधितधियस्तद्धोचविस्फूर्ति तम् ॥ ५७ ॥

अर्थः—(धनांधितधियः के०) धनं करी अंध अयेली ठे बुद्धि जेनी एवा
पुरुषो, अर्थात् लोचनी जनो (यत् के०) जे धनने माटें (दुर्गा के०) न ज
वाय एवी (अटवीं के०) अरस्यप्रत्ये (अटंति के०) अटन करे ठे. एटले
अग्न्यमां फरे ठे. वली (विकटं के०) विस्तीर्ण एवा (देशांतरं के०) देशां
तर प्रत्ये (क्रामंति के०) त्रमण करे ठे. वली (गहनं के०) कोइयी न
अवगाहन याय एवा (समुद्रं के०) समुद्रप्रत्ये (गाहंते के०) अवगाहन
करे ठे. वली (अननुक्केशां के०) बहु कष्ट करी साध्य याय एवी (कृपिं के०)

खेतीने (वंते के०) करे ठे. वली (रूपणं के०) अदाता एवा (पतिं के०) स्वा
मीने (सेवंते के०) सेवे ठे, वली (गजघटासंघट्टः संचरं के०) हस्तिसमूहना यू
थं करी जेमां न जवाय एवा (प्रधनं के०) युद्धप्रत्ये (सर्पति के०) जाय ठे.
(तत् के०) ते पूर्वोक्त सर्व (लोचविस्फूर्जितं के०) लोचनुं विचेष्टित जाणवुं. अ
र्थात् लोचवशं करी प्राणी सर्व चे । करे ठे, माटे लोचनो त्याग रवो ॥५७॥

टीकाः—अथ लोचत्यागोपदेश इह ॥ यदुर्गामेति ॥ धनेन विचेनाधिता अं
धप्रायकृता धीर्बुद्धिर्येषां ते ईदृशाः पुरुषाः । यत् दुर्गा विषमां अटवीं अरण्यं
अटंति क्रामंति । पुनर्यत् विकटं विस्तीर्णं देशान्तरं । ति क्रमंति । पुनर्यत्
गहनं डुरवगाहंगाहंते उल्लंघयंति । पुनर्यत् तनुक्लेशांबहुक साध्यां कृषिं ष
णं क्षेत्रादि व्वंते विदधते । पुनर्यत् रूपणं अदातारं पतिं स्वामिनं सेवंते ।
पुनर्यत् गजघटानां हस्तिसमूहानां संघेन दुःसंचरं गंतुमशक्यं प्रधनं युद्धं प्र
ति सर्पति गच्छंति । तत् सर्वं लोचस्य विस्फूर्जितं । लोचस्य चेष्टितं जानीहि ।
लोचवशादेतानि वस्तूनि व्वंति । अतः कारणाद्लोचः संत्याज्यएव ॥५७॥

जाषाकाव्यः—सर्वेय्या इकतीसा ॥ सहै घोर संकट समुडकी तरंगनिमें,
कंपै चित नीत पंथ गाहै वीज वनमें ॥ तानै कृषिकर्म जामें शर्मको न ले
श कहुं, संकलेश रूप ठहैके फूजि मरै रनमें ॥ तजै निज धामकों विराम
परदेश धावै, सेवै प्रभु रूपन मलीन रहै मनमें ॥ मोलै धन कारज अना
रज मनुज-मूढ, ऐसी करतूति करै लोचकी लगनमें ॥ ॥ ५७ ॥

वली पण लोचना दोपो कहे ठे.

मूलं मोहविषडुमस्य सुकृतांचोराशिकुंचोद्भवः, क्रो
धाग्नेररणिः प्रतापतरणिप्रठादने तोयदः ॥ क्रीडा
सद्म कलेर्विवेकशशिनः स्वर्चाणुरापन्नदी, सिंधुः की
र्त्तिलताकलापकलनोलोचः पराचूयताम् ॥ ५८ ॥

अर्थः—हे जव्यलोको ! (लोचः के०) लोच जे ठे ते (पराचूयतां के०)
पराचव करीयें, एटले लोचनो त्याग करीयें. ते लोच केहवो ठे ? तो के
(मोहविषडुमस्य के०) अज्ञानरूप जे विपतरु तेनुं (मूलं के०) मूल ठे.
वली (सुकृतांचोराशिकुंचोद्भवः के०) पुण्यरूप समुडना शोषणने विषे अगस्ति
रूपि समान ठे, वली (क्रोधाग्नेः के०) क्रोधरूप जे अग्नि तेनुं (अरणिः के०)

अष्ट ठे, एटले क्रोधाग्निनुं उत्पत्तिस्थान ठे. वली (प्रतापतरणिप्रज्ञादने के०) प्रतापरूप सूर्यने ढांकवामां (तोयदः के०) मेघसमान ठे, वली (लैः के०) कलहनुं (क्रीडास के०) लीला हठे, वली (विवे शशिनः के०) पुण्यापुण्यरूप चंडमा जे तेने (स्वर्णाणुः के०) राहुस न ठे, वली (आ दी सिंधुः के०) आपत्तिरूप नदीयो जे ठे तेने धारण खामां स इ ठे. अर्थात् आपत्तिनुं स्थानक ठे वली (कीर्त्तिलताकलापकलनः के०) कीर्त्तिरूप जे वल्ली तेनो जे समूह तेना नाशने विषे हस्तीना ब । स न ठे ? एवो पूर्वोक्त डुर्गुण युक्त जे लोच तेनो त्याग करवो ॥ ५८ ॥

टीकाः—पुनराह ॥ मूलमिति ॥ नो नव्याः ! लोचः पराचूयतां निराक्रिय तां त्यज्यतां । मोहएव अज्ञानमेव विषडुमोविषतरुः तस्य मूलं जटारूपं । मूलशब्दस्याङ्गहस्तिगत्वं । पुनः कथंचूतो लोचः ? सुरुतमेव पुण्यमेवांचोराशिः समुद्रस्तस्य शोषणे कुंचोन्नवोऽगस्तिरिव । पुनः क्रोधाग्नेः अरणिः मोहएव अग्निस्तस्य अरणिः काष्ठं उत्पत्तिस्थानं । पुनः प्रतापएव तरणिः सूर्यस्तस्या ज्ञादने तोयदो मेघोऽन्नं । पुनः कलैः कलहस्य क्रीडास लीलागृहं । पुन विवेकएव पुण्यापुण्यविचारएव शशी चंडस्तस्य स्वर्णाणुः राहुः । पुनः आपन्नदीसिंधुः आपदः कष्टान्येव नद्यस्तासां सिंधुः समुद्रस्तासां स्थानरूपत्वात् । पुनः किंचूतो लोचः ? कीर्त्तिरेव लता वल्ली तस्याः कलापः समूहस्तस्य विनाशे कलनो हस्तिशवः । ईदृशोलोचो जीर्यतां ॥ ५८ ॥

जापकाव्यः—चूच उपरप्रमाणें ॥ पूरन प्रताप रवि रोकवेकों धाराधर, सुरुत समुद्र शोषवेकों कुंचनंद है ॥ कोष दव पावक जननको अरनि दारु, मोह विष चूरुहको महा दृढकंद है ॥ परम विवेक निसिमनि अग्नि वेकों राहु, कीरति लता कलाप दलन गंध है ॥ कलहको केलि जौन आपदा नदीको सिंधु, ऐसो लोच याहिको विपाक दुख दंद है ॥ ५८ ॥

फरीने पण लोचना दोपो कहे ठे.

वसंततिलकावृत्तम् ॥ निःशेषधर्मवनदाहवि
जृंचमाणे, दुःखोद्यनस्मनि विसर्पदकीर्त्तिधू
मे ॥ बाढं धनं धनसमागमदीप्यमाने, लो
चानले गलनतां लज्जते गुणोधः ॥ ५९ ॥

अर्थः—(लोचनानले के०) लोचरूप अग्निने विपे (गुणौघः के०) ज्ञाना
दि गुणोनो समूह, (शलजतां के०) पतंगपणाने (लजते के०) प्राप्त थाय
ढे. अर्थात् अग्नि मां जे पतंग पडीने बलेढे, ते गुणसमूह, ते लोचरूप अ
ग्नि ि पडीने बले ढे. हवे ते लोचनानल कहेवो ढे? तो के (निःशेष
धर्मवनदाहविजृंज णे के०) समस्त धर्मरूप जे वन तेने बालवे री वि
स्तार पामेलो एवो वली (:खौघजस्मनि के०) :खना समूहरूप ढे नस्
जेमां एवो, वली (विसर्पदकीर्त्तिधूमे के०) प्र रती जे अपकीर्त्ति ते रूप ढे
धू जेमां एवो, वली (बाढं के०) अतिशयें री (धनेधनस ाग दीप्यमाने
के०) धनरूप जे काष्ठ तेना समागमें दीप्य ान अर्थात् अत्यंत धनरूप इंधने
री जाज्वल्यमान एवो ढे तेमां सर्वे गुणो पतंगनी पठें बली जाय ढे॥५९॥

टीकाः—पुनराह ॥ निःशेषेति ॥ लोचएवानलोऽग्निस्तस्मिन् लोचनानले
गुणौघोज्ञानादिगुणानां उघः समूहः शलजतां पतंगत्वं लजते । पतंगवज्ज्व
लति । कथंचनूते लोचनानले ? निःशेषं समस्तं यद्धर्मएव वनं तस्य दाहेन विजृं
जमाणः विस्तारं प्राप्नुवन् तस्मिन् । पुनः कथंचनूते ? दुःखानां उघः समूह एव
जस्म रक्षा य स तस्मिन् । पुनः कथंचनूते ? विसर्पत् प्रसरत् अपकीर्त्ति
रेव धूमो यस्मात् सः तस्मिन् । पुनः कथंचनूते ? बाढं अतिशयेन धनान्ये
व इव्याण्येव इंधनानि एधांसि तेषां मागमेन आगमनेन दीप्यमानोऽ
त्यंतं प्रज्वलत् वृद्धिं प्राप्नुवत् तस्मिन् । सर्वे गुणाः पतंगवत् ज्वन्ति ॥५९॥

जापाकाव्यः—तृप्पयहंद ॥ परम धरम वन दहै, डुरित अंबर गति धारै॥
कुजस धूम उज्जिरै, जूरि जय जस्म विदारै ॥ दुःख फुलिंग फूंकरी, तरल
ति । जल कडै ॥ धन इंधन आगम, संयोग दिन दिन अति वडै ॥ लह
लहै लोच पावक प्रबल, पवन मोह उद्धत वहै ॥ दजहिं उदारता आदि
बहु, गुन पतंगको दाव है ॥ ५९ ॥

संतोषें करी लोच निवारण करवा योग्य ढे, माटें संतोपना गुणो कहे ढे.

शार्दूलविक्रीडितवृत्तम् ॥ जातः कल्पतरुः पुरः सुरगवी तेषां
प्रविष्टा गृहम्, चिंतारत्नमुपस्थितं करतले प्राप्तो निधिः संनिधि
म् ॥ विश्वं वश्यमवश्यमेव सुलज्जाः स्वर्गापवर्गश्रियो, ये संतोप
मशोपदोपदहनध्वंसांबुदं विश्रुते ॥ ६० ॥ लोचप्रक्रमः ॥ १३ ॥

अर्थः— (ये के०) जे मनुष्यो (संतोषं के०) तृष्णानो जे निरोध कर वो तेने (विघ्नते के०) धारण करे ठे, (तेषां के०) ते पुरुषोना (पुरः के०) अग्रने विपे (कल्पतरुः के०) कल्पवृक्ष, (जातः के०) उत्पन्न थियो ठे. वली ते पुरुषोना (गृहं के०) गृहप्रत्ये (सुरगवी के०) कामधेनु, (प्रविष्टा के०) प्रवेश थियेली ठे. अर्थात् आवेली ठे. वली तेना (करतले के०) हस्ततलने विपे (चिंतारत्नं के०) चिंतामणिर (उपस्थितं के०) प्राप्त थियुं ठे. वली ते पुरुषोने (निधिः के०) इव्यन्नमार, (सन्निधिं के०) समीपताने (प्राप्तः के०) प्राप्त आय ठे. वली ते मनुष्यने (विश्वं के०) जगत्, (अवश्यं के०) अवश्य (वश्यमेव के०) वशज आय ठे. अने वली ते पुरुषोने, (स्वर्गापवर्गश्रियः के०) देवलोकनी अने मोक्षनी संपत्ति ते (सुलजाः के०) रुडे प्रकारें प्राप्त आय ठे. हवे ते संतोष क हेवो ठे ? तो के (अग्नेपदोषदहन के०) समग्र दोषरूप जे अग्नि तेना (ध्वंस के०) नाश करवाने माटे (अंबुदं के०) मेघ समान ठे. अर्थात् मेघ जेम अग्नि बुजाववामां प्रचुर ठे तेम दोषोना नाश करवामां संतोष ठे ते माटे संतोषज कर्त्तव्य ठे ॥ ६० ॥ आर्हीं सागरश्रेष्ठीनी कथा जाएवी ॥ १३ ॥

टीकाः—संतोषेण लोकोनिवार्यः स्यादतः संतोषगुणानाह ॥ जातइति ॥ ये जनाः संतोषं तृष्णानिरोधं विघ्नते धारयन्ति । तेषां पुरोऽग्रे कल्पतरुः कल्पवृक्षो जातः प्रत्यक्षोऽनूत् । पुनस्तेषां गृहं सुरगवी कामधेनुः प्रविष्टा आगता । पुनस्तेषां करतले चिंतामणिरत्नं उपस्थितं आगतं । पुनस्तेषां निधिः इव्यस्य निधिः सन्निधिं समीपं प्राप्तः । पुनः विश्वं जगत् अवश्यं निश्चितं तेषां वश्यं जातं । पुनस्तेषां स्वर्गापवर्गश्रियः देवलोकमोक्षसंपदः सुलजाः सुप्राप्याः स्युः । कथंचन संतोषं ? अग्नेपदोषदहनध्वंसांबुदमग्नेपाश्च ते दोषाश्च अग्नेपदोषाः तएव दहनः अग्नेपदोषदहनस्तस्य ध्वंसाय अंबुदं । अतः संतोषएव कर्त्तव्यः । अत्र मुचूमचक्रवर्त्ति सागरश्रेष्ठि कथा ॥ ६० ॥ सिंदूरप्रकरारव्यस्य, व्याख्यायां हर्षकीर्त्तिनिः ॥ सूरिनिर्विहितायां तु, लोचस्य प्रक्रमोऽजनि ॥ इति त्रयोदशोलोचप्रस्तावः ॥ १३ ॥

जायाकाव्य—कवित्त मात्रात्मक ॥ विलसे कामधेनु ताके घर, पूरे कल्प वृक्ष सुखपोष ॥ अखय नमर नरे चिंतामनि, तिनकों सुगम सुरग अरु मोख ॥ ते नर वश्य करै त्रिनुवनकों. तिनसों विमुख रहै दुख दोष ॥ वसै निधान नदा तिनके द्विग, जिनके हृदय वसत संतोष ॥ ६० ॥

:-लोज उपर सागरश्रेष्ठीनी था हे ठे. आ जंबुद्वीपने विषे न
रतक्षेत्र पुरना । नगर ठे, त्यां अतिधनाढ्य । गरना । श्रे । वसे
ठे. ते एवो रुपण ठे के एठे हाथे । गडाने पण उमाडे नहिं. ते ए जाणे
के जो उल्लिष्टहाथे । गडाने उमाडी तो हारा हाथमां लागेला अ जुं
एठुं कागडाउने लज्ञे! एवो ते दरी ठे. तेने सुशीला गुणवती नामा ।
ठे. तेना ए सो दत्त, बीजो जयदत्त, रीजो धनदत्त, चोथो अ रदत्त. एवा
पुत्रो ठे. ते यौवनास्थाने पा ।, रें तेना पितायें परणाव्या. ते चारे
पुत्रो पोतपोतानी ।ियो सार्थे विषयसुख नोगवता ठता । ल गमावता
हता. में शेवनी । गुणवती रण पा । तेथी सागरश्रेष्ठी :ख

वा लाग्यो, तेवारें तेना गां वालाउयें दिलासो आपी शो मुक्त कख्यो.
एक दिवसें ते सागरश्रेष्ठीना चारे पुत्रो बापना आदेशथी वाहाणमां
बे । वेपार । टें देशांतरें गया. पाठलथी सागरश्रेष्ठीनें ठो राउनी बहूरो
नो विश्वास न आववाथी पोतें घर आगल खाटलो ढाली हाथमां लाकडी
लइ बेसे. ए दिवसें ते । गरश्रे । ने राजायें रत्नोनी परीक्षा करवा । टें
बोलाव्यो. तेवा । फरतो फरतो ।ोइ योगी तेने घर आव्यो. तेने ठोक
उनी बहूयें मि । पानें री तु ।ो. तेवारें जोगीयें संतु थई
ते ।ियोने ए ।प्यो. अने ह्युं के तमें कोइ पण लाकडा उपर
बेसीने आ । हारो आपेलो । नणी ते लाकडा उपर अडदना
दाणा । टीने पढी । रें ज्यां जवुं होय, ते स्थल । नाम लइने कदेशो जे
ने तुं । स्थानकें पोहोंचाड ! तो ए लाकडुं ज्यां जवा इच्छा, त्यां
पहोंचाडज्ञे. ए सर्व मंत्रनो प्रजाव हिने ते योगी गयो. पढी चारे
।ियोयें मली एक ।ोहोटुं लाकडुं घरने विषे राख्युं. पण ते वातनी सा
गरश्रेष्ठीने ।इ पण बर नथी. हवे सागरश्रेष्ठीनी पग चंपी वगेरे चाकरी
करवा माटें ए ह । म निरंतर आवे. एक दिवस ते हजामें घरमां पडेळुं
ते मोहोटुं लाकडुं नजरें जोयुं. तेवारें विचारवा लाग्यो के आ लाकडुं
आहीथी बीजे स्थलें लइ जवाने कोइ समर्थ न आय एवुं महोटुं ठे. ते आ
घर आगल पड्युं ठे, माटें आमां कांइ चमत्कार तो नहिं होय । एम
ते हजामने शेवनी चाकरी करतां ते दिवसें घणो वखत थइ
। घणी रात्रि गया पढी शेवने निडा आववा लागी त्यारें नापितने

रजा आपी के तुं जा. तो पण ते नापित त्यां ठानो मानो शेठना ठोली यानी नीचें सुइ गयो. शेठें नापित गयो जाणीने घरनां कमाडो बंध कखां अने पोतें सुतो. ते ज्यारें घोर निझामां आव्यो, ते वखत चारे हि यो ते लाकडा उपर बेसीने मंत्रना जोरथी रत्नद्वीपमां जइ पोताना मनोरथ पूर्ण करी पाठली रातें पाठो घेर आवीयो. तेने जोइने हजा विचारवा लाग्यो के, अरे! आ स्त्रीयो किहां गइयो हजो! आ स्त्रीयोनुं केवुं साहस ठे!! एम चिंतवतो पोताने घेर गयो. बीजे दिवसें पण पूर्वोक्तरीतें ते नापितें कखुं. अने शेठने सुवा वखत थइ, त्यारें ते लाकडाना पोलाणमां पेठो ॥ कखुं ठे के ॥ नराणां नापितोधूर्त्तः, पक्षिणां धूर्त्तवायसः ॥ वर्णाणां वणि कोधूर्त्तो, नारीणां गणिका मता ॥ १ ॥ सागरश्रेष्ठीयें हजाम गयो जाणी वारणा बंध कखां. पूर्वोक्तरीतें स्त्रीयो पण लाकडा पर बेसीने रत्नद्वीपें गइ. त्यां लाकडाथी उतरीने पोताना मनोरथ पूर्ण कखा. ते सर्व नापितें जोयुं. अने पोतें लाकडानी पोलमांथी नीकलीने रत्नद्वीपमांथी घणांक अमूल्य रत्नो जइ पाठो लाकडामां पेठो. अने स्त्रीयोनी सार्थें पाठो घेर आव्यो. स्त्रीयां लाकडा उपरथी उतरी घरमां गइयो. पाठलथी नापित पण लाकडामांथी वाहेर निकली पोताने घेर गयो. पण बीजे दिवसें धनवान् थवाथी सागरश्रेष्ठीनुं आनुचर्य करवा आव्यो नहिं. एक दिवस ते शेठ पासें नापितें आ बीने नमस्कार करी पोतानुं दर्पण शेठने वताव्युं. ते वखतें शेठें घणो दिवसें आवेला नापितने जोइने ठवको आप्यो. त्यारें खोटा साचा जवाप आपीने पोतानी पासें रत्नद्वीपमांथी आणेलुं जे रत्न हतुं, ते वताव्युं. ते जोइने शेठें कखुं के अरे डुष्ट! आ रत्न देवतानुं, घणाज मोल्यवालुं, सकल जूमंमला धिपतिने पण न मजे तेवुं, तुने क्यांथी मळ्युं! ते मने कहे!!! तेवारें तेणें कखुं के तमाराज घरमांथी मने ए रत्न मजेळुं ठे. शेठें कखुं के हे मूर्ख! तुं खोटुं बोल नहिं. मारा घरमां आवुं रत्न दोय क्यांथी? ते सांजजीने हजामें यथास्थित जेवी वात बनी हती तेवी सविस्तर कही संजलावी. त्यारें जे ठें काणुं के मने पण नेम करव ठे ते

वाथी लाकड़ुं हलवे हलवे चालवा मामथुं. तेने जोइने रि यो विचारवा लागी के अरे ! आज काष्ठ वरावर चालतुं नथी ने न तुं जाय ठे, ।टें जो घेर जवा वखत लागशे तो आपणने सासरो खीजशे ? ।टें हवे शो उपाय करवो ? ए परस्पर हेवा लागियो. त्यारें ला डाना गेतरमां रहेलो श्रेष्ठी कहेवा लाग्यो के तमें लगार पण नय राखशो नहिं. जेनो तमने नय ठे, ते तो हुं सागरश्रेष्ठी तमारी साथेंज ! आ वात सांजली सर्व स्त्रियो आश्चर्य पामी विचारवा लागी जे अरे ! आ क्यांथी आपणी साथें आव्यो !!! ।टें हवे जो ते पाठो घेर आवशे तो आपणने फजेत करशे. तेथी तेने आ समुद्रमांज ना गी ते. ए विचारी काष्ठने हलावीने ते शेठने र सुधां समुद्रमां नाखी दीधो. त्यां शेठ मूबी मरण पाम्यो, माटें अति लोच रवाथी सागरश्रेष्ठी जेवा हवाल आय ठे तेथी लोच करवो नहिं ॥ ए लोचने विपे सागरश्रेष्ठीनी आ कही ॥ ६० ॥

हवें सौजन्यता राखवाविपे उपदेश करे ठे.

॥ शिखरिणीवृत्तम् ॥ वरं क्षिप्तः पाणिः कुपितफ
णिनोवक्रकुहरे, वरं जंपापातोज्वलदनलकुंमे वि
रचितः ॥ वरं प्रासप्रांतः सपदि जठरांतर्विनिहितो,
नजन्यं दौर्जन्यं तदपि विपदां सद्म विडुषा ॥ ६१ ॥

अर्थः—(पित के०) कोपायमान थयेला एवा (फणिनः के०) सर्पना (व हरे के०) मुखविवरने विपे (पाणिः के०) हाथ (क्षिप्तः के०) नाख्यो होय ते (वरं के०) श्रेष्ठ, वली (ज्वलदनलकुंमे के०) प्रज्वलित एवा अग्नि कुंमने विपे (जंपापातः के०) जंपापात (विरचितः के०) कस्यो होय ते (वरं के०) श्रेष्ठ, वली (प्रासप्रांतः के०) कूंतणानो अग्रजाग ते (सपदि के०) तन्काल, (जठरांतः के०) उदरना मध्यजागने विपे (विनिहितः के०) नाख्यो होय ते (वरं के०) श्रेष्ठ. (तदपि के०) तो पण (विडुषा के०) पंमितजनं (दौर्जन्यं के०) पैगुन्य, (नजन्यं के०) न करवुं. ते केहवुं दौर्जन्य ठे ? तां के (विपदां के०) आपत्तिनुं (सद्म के०) गृह ठे अर्थात् विपत्तिनुं स्थानक ठे ॥ ६१ ॥

टीकाः—अथ सौजन्यविधानोपदेशमात्र ॥ वरमिति ॥ कुपितस्य फणिनः कुहस्य सर्पस्य वक्रकुहरे मुखविवरे पाणिर्द्वन्द्वः क्षिप्तो निक्षिप्तः सन् वरं

श्रेयान् । पुनर्ज्वलदलकुंमे प्रज्वलत् अग्निकुंमे जंपापातोविरचितः कृतो
वरं श्रेष्ठः । पुनः प्रासस्य कुंतस्य प्रांतो अग्रं जतरांतः उदरमध्ये सपदि ।
क्षिप्तोवरं श्रेष्ठः । तदपि विडुपा पंमितेन दौर्जन्यं पैशुन्यं नजन्यं न कर्त्तव्य
मेव । किंनूतं दौर्जन्यं? विपदां आपदां शानां स गृहं स्वानमित्यर्थः ।
अतःकारणात् सौजन्यमेव विधेयं ॥ ६१ ॥

जापाकाव्यः—चौपाइहंद ॥ वरु अहिवदन हब निज मारहिं, अगनि
कुंमहिं तन परजारहिं ॥ दारहिं उदर करहिं विप नह्नन, पैं डुष्टता न
गहे विचह्नन ॥ ६१ ॥

वली पण सौजन्यने माटे उपदेश करे ठे.

वसंततिलकावृत्तम् ॥ सौजन्यमेव विदधाति यशश्चयं च,
स्वश्रेयसं च विज्वं च नवह्यं च ॥ दौर्जन्यमावहसि यत् कु
मते तदर्थम्, धान्येऽनलं दिशसि त जलसेकसाध्ये ॥ ६२ ॥

अर्थः—(यत् के०) जे (सौजन्यमेव के०) सुजनपणुं तेज (पुंसां के०) पुरुषो
ना (यशश्चयं के०) कीर्त्तिसमूहने (विदधाति के०) धारण करे ठे. (च के०)
वली (स्वश्रेयसं के०) स्वकल्याणने करे ठे. (च के०) वली (विज्वं के०)
इव्यवैज्वने करे ठे. (च के०) वली (नवह्यं के०) संसारनो ह्य जे मोह
तेने करे ठे, तेमाटे (कुमते के०) हे कुमतिजन ! (तदर्थं के०) यशश्चादि
कने माटे (दौर्जन्यं के०) पिशुनताने (आवहसि के०) तुं वह्न करे ठे, तो
(धान्ये के०) धान्यना क्षेत्रने विपे (अनलं के०) अग्निने (दिशति के०) आपे
ठे. (तत् के०) ते धान्य केवुं ठे ? तो के (जलसेकसाध्ये के०) जलसिंचने करी
साथ्य ठे, तेवा धान्ययुक्त क्षेत्रने विपे दवाग्नि देवानी तुं इच्छा करे ठे ॥ ६२ ॥

टीकाः—पुनराह । सौजन्यमेव सुजनतैव पुंसां यशश्चयं कीर्त्तिसमूहं विद
धाति करोति । पुनः स्वश्रेयसं स्वकल्याणं विदधाति । पुनर्विज्वं इव्यं विदधा
ति । पुनर्नवह्यं संसारह्यं मोहं विदधाति । ततो हे कुमते ! हे कुबुद्धे !
यद् तदर्थं यशश्चाद्यर्थे दौर्जन्यं पिशुनतां आवहसि धरसि । तत् धान्यं

पिकी करनी इम ठानै ॥ बीज बवै न करै जल सिंचन, पाव सों फलकों
थल जानै ॥ त्यों ती निज स्वारथके हित, जैन नाव हियेमह
आनै ॥ संपत्ति ारन बंध विदारन, स नता सुख ल न जानै ॥ ६३ ॥

दारि ां पण सुजनताज श्रे ठे, ते कहे ठे.

पृथ्वीवृत्तम् ॥ वरं विज्रवबंध्यता सुजन(र जन)जा
वजाजां नृणा, मसाधुचरितार्जिता न पुनरूर्जिताः
संपदः ॥ कृशत्व पि शोचते सहजमायतौ सुंदरम्,
विपा विरसा न तु श्वयथुसंजवा स्थूलता ॥ ६३ ॥

अर्थः—(सुजनजावजा ां के०) सौजन्यसहित एवा (णां के०) मनु
ष्योने (विज्रव के०) वैज्रवनी (बंध्यता के०) निर्द्व्यता तेज (वरं के०) श्रेष्ठ
ठे (पुनः े०) परं तु (असाधुचरितार्जिताः के०) दुर्जनपणायें करी संपादन
रेली एवी (संपदः के०) संपत्तियो ते (वरं के०) श्रेष्ठ, (न के०) नथी. ते
केवी संपत्तियो ठे ? तो के (र्जिताः के०) अति बलिष्ठ ठे. त्यां दृष्टांत कहें
ठे. के (सहज के०) स्वाभाविक, (कृशत्वमपि के०) दौर्बल्यत्व पण (शोचते
के०) शोचने ठे, (तु के०) परं तु (श्वयथुसंजवा के०) शरीरमां ाजो उत्प
थवाथी थयेली जे (स्थूलता के०) पु ता ते (न के०) नथी शोचती. ए केवुं
कृशत्व ठे ? तो के (आयतौ के०) उत्तर ालने विपे (सुंदरं के०) शोचायमा
न ठे. अने ते स्थूलता केहवी ठे ? तो के (विपाकविरसा के०) परिणाममां
दारुण ठे. माटे सौजन्यरहित एवा धनवानने पण धिक्कार ठे ॥ ६३ ॥

टीकाः—दारिद्र्येपि सुजनतैव श्रेष्ठेत्याह ॥ वरमिति ॥ सुजनजावजाजां
सौजन्यसहितानां अत्र स्वजनजावजाजामपि पातोऽस्ति नृणां पुंसां विज्रव
स्य बंध्यता निःफलता निर्द्व्यता दारिद्र्यमेव वरं श्रेष्ठं । परंतु असाधुचरिते
नाऽर्जिताः दौर्जन्येन उपार्जिताः संपदः त्रियोऽपि वरं न श्रेष्ठाः । न श्ला
घ्याः । कथंचूताः संपदः ? ऊर्जिताः बलिष्ठाः प्रचुराः । तत्र दृष्टांतमाह ।
सहजं स्वाभाविकं कृशत्वं दौर्बल्यमपि शोचते । तु पुनः श्वयथुसंजवा शोफा
क्ता स्थूलता पीनताऽपि न वरं न श्रेष्ठा । कथंचूतं कृशत्वं ? आयतौ उत्त
रकाले आगामिकाले सुंदरं शोचनं । कथंचूता स्थूलता ? विपाके परिणामे
अंत्ये विरसा दारुणा ॥ ६३ ॥

जाषाकाव्यः—आज्ञानकण्ड ॥ वर दारिद्र्यता होउ करत स नकला,
डुराचारसों मिलै राज सो नहिं जला ॥ ज्यों शरीर कश सहज सुशोभा दे
तु है, स्रजै थूलता बढै मरनको हेतु है ॥ ६३ ॥

हवे सुजनता युक्तजनोना गुणो कहे ठे.

शार्दूलविक्रीडितवृत्तद्वयम् ॥ न ते परदूषणं परगुणं व यद्वपम
प्यन्वहम्, संतोषं वहते परर्द्धिषु पराबाधासु धत्ते शुचम् ॥ स्वश्ला
घां न करोति नोज्जति नयं नौचित्यमुद्ध्वंघय, त्युक्तोप्यप्रियमह
मां न रचयत्येतच्चरित्रं सताम् ॥ ६४ ॥ इति सुजनप्रक्रमः ॥ १४ ॥

अर्थः—(सतां के०) स नपुरुषोनुं (एत रित्रं के०) आ चरित्र एटले
चेष्टित ठे. आ चरित्र ते कयुं चरित्र ? तो के स नजन जे ठे, ते (परदूषणं
के०) पारका दोषने (न ब्रूते के०) बोलता नथी. अने (अद्वपमपि के०)
थोडा एवा पण (परगुणं के०) पारका गुणने (अन्वहं के०) निरंतर (व
क्ति के०) कहे ठे. वली (परर्द्धिषु के०) परसंपत्तिने विषे (संतोषं के०)
अनजिलाप एटले अमत्सरने (वहते के०) धारण करे ठे. वली (पराबाधासु
के०) परपीडाने विषे (शुचं के०) शोकने (धत्ते के०) धारण करे ठे.
तथा (स्वश्लाघां के०) आत्मप्रशंसाने (न करोति के०) न करे ठे. वली
(नयं के०) विनयने (नोज्जति के०) त्याग करता नथी. वली (नौचि
त्यं के०) योग्यताने (नोद्ध्वंघयति के०) उद्ध्वंघन करता नथी. तथा (अप्रियं
के०) अहितप्रत्ये (उक्तोपि के०) कहा होय तो पण (अहमां के०)
क्रोधने (न रचयति के०) रचना करता नथी. माटे सोजन्ययुक्तजनना
एवा गुणो ठे ॥ ६४ ॥ ए चौदमो सुजनप्रक्रम संपूर्ण थयो ॥ १४ ॥

टीकाः—सोजन्यजाजां गुणानाह ॥ न वृत्तइति ॥ सतां साधूनां सज्जनानां
एतच्चरित्रं चेष्टितं अस्ति । एतदिति किं ? सज्जनः परदूषणं परदोषं न
वृत्ते । पुनरद्वपमपि तुल्यमपि परगुणं अन्यगुणं अन्वहं निरंतरं वक्ति कथ
यति । पुनः परेषां ऋद्धिषु संपत्सु संतोषं अनजिलापं अमत्सरं वहते ध
ने । पुनः परबाधामु परपीडामु शुचं शोकं धने । पुनः स्वश्लाघां आत्मप्रशं
सां न करोति । पुनर्नयं न्यायं नोज्जति न त्यजति । पुनर्नौचित्यं योग्यतां
नोद्ध्वंघयति । नातिक्रामति । पुनरप्रियं विरूपं अहितं उक्तोऽपि जापितोपि

अहं क्रोधं न रचयति । सतां एत रित्रं वर्त्तते ॥६४॥ सिंदूर रंथ,
व्याख्यायां हर्ष गीर्त्तिनिः ॥ सूरिनिर्विहितायां तु, सौजन्यप्र मोऽजनि ॥१४॥

जाषा व्यः—ठप्पयब्द ॥ नहिं जंपै पर दोष, अल्प पर न ब
नहिं ॥ हृदय धरहिं संतोष, दीन लखि रुना नहि ॥ उचित रीति
आदरहिं, वि ल नय नीति न ठंमहिं ॥ निज जसजहन परहरहिं, रा
रचि विषय विहंमहिं ॥ 'महिं न गोप वचन सुनि, सहज धुर धुनि
उच्चरहिं ॥ हि वर पाल जग जाल वस, ए चरित्र स न रहिं ॥६४॥

कथाः—सु नता उपर था हे ठे. उ यणी नगरीयें वि मादित्य
राजाने घरे शीजालंकाररूप लावती नामें जार्या ठे. ए दा राजा

नामांहे हर्षोत् षैं बिराजमान थइ सजाना लोकोनें कहेवा लाग्यो
सं रमांहे एवुं कोइ ज्ञान प्रवर्त्तमान ठे, के जे महारा राज्यने विषे नज
होय ? ते सांजली एक लावंत देशांतरी पुरुष बोळ्यो के हे राजा ! त

रा राज्यमां लक्ष्मीवान् विद्यावान्, एवान्, एवा अनेक पुरुषो ठे,
प्रने तमें पोतें पण लक्ष्मी अने विद्यायें करी हित ठो. त री ी सर
वती सहस्र ठे, दातार शिरोमणि ठे, परं एक पर त्या प्रवेशकारिणी विद्या

ामारी पासें नथी. ते सांजली राजा संत्रम थइ बोळ्यो ते विद्या क्यां
ठे ? ते बोळ्यो केहे स्वामी ! गिरनार पर्वतनी उपर एक सिद्धेश्वर ठे तेनी पासें
ए विद्या ठे. ते सांजली वि मादित्य पोताना प्रधानने राज्य जलावी ए

काकी ते पर्वत जणी चाळ्यो. अनुक्रमें घणां कष्ट सहन करी ते पर्वत उ
पर गयो. तिहां सिद्धेश्वर योगीने देखी मनमां हर्ष पामी योगीने नमस्कार
करी सेवा नक्ति करवा लाग्यो. योगी पण राजानी शुद्ध मनथी सेवा नक्ति

देखी तुष्टमान थयो ॥ यतः ॥ विणउ सासणो मूलं, विणउ संजमो तवो ॥
विणयाइं विप्पमुक्कस्स, कउ धम्मो कउ तवो ॥ १ ॥ हवे ते अवसरें तिहां
सिद्धेश्वरनी पासें बीजो पण परकाया प्रवेशकारिणी विद्यानो अर्थी एक

ब्राह्मण प्रवर्त्तमान ठे, तेने पण घणा दिवस सेवा नक्ति करतां थया ठे.
ते पण घणो विनय करे ठे, पण तेने कुपात्र जाणी योगी विद्या आ
पतो नथी ॥ यतः ॥ विद्यया सह मर्त्तव्यं, न तु देया कुशिष्यके ॥ विद्यया

जालितोमूर्खः, पश्चात्संपद्यते रिपुः ॥ १ ॥ माटें ते सिद्धेश्वर विक्रमादित्यने
सत्काल तुष्टमान थयो, पण घणी सेवा करनार एवा विप्रने तुष्टमान न

थयो. विक्रमादित्यने कहेवा लाग्यो के हे वत्स ! तूं गुणज्ञ ठे, राजा जेवो देखाय ठे, दूरदेशांतरथी आव्यो देखाय ठे, हुं तहारी करेली नक्तिथी संतोष पाम्यो तूं ! माटें परकाया प्रवेशकारिणी विद्या ले. ते वचनो सां नली राजा वे हाथ जोडी बोव्यो के हे स्वामी ! ए विप्रने पण आपनी सेवा करतां घणा दिवस थया, माटें जेम महारी उपर तुष्टमान थया, तेम एनी उपर पण तु मान थइ विद्या आपो. तेवारें सिद्धेश्वर बोव्यो के हे परदुःखनंजक सत्पुरुष ! सर्पने दूध पीवराववाथी शो फायदो थाय ? तो पण राजायें घणी प्रार्थना करी प्रणिपत्य करीने । ह्मणने पण विद्या अपावी. पढी राजा तथा ब्राह्मण वेदुने विद्या साधवानो विधि कह्यो, ते प्रमाणें विद्या साधी; विद्या सिद्ध करी गुरुनी आज्ञा मागी राजा अने ब्राह्मण वेदु उ यणीनी बाहेर आव्या, ते वखत राजायें ब्राह्मणने त्यांज वेसाडयो अने पोतें राज्यस्थिति जोवा नणी नगरीमांहे आव्यो, तिहां प्रथम प्रजाना समाचार जोइ पढी राज्यमंदिरमां आव्यो. तिहां पट्टहायीना मरणथी राजलोक आकुल थयेला दीठा. राजा फरी ब्राह्मण पासें आव्यो. विद्यानी परीक्षा करवा सारु पोताना शरीरमांहेथी जीव काहाडी निर्जीव फाया करी ते कलेवर विप्रने नलावी अने पोतानो जीव हाथीना खोलिया मांहे जई घाव्यो, तेथी हाथी तत्काल उन्नो थयो. राजलोक सर्व हर्ष पाम्या. एवामां छुट बुद्धिथी विप्र विचारवा लाग्यो के जो हुं हमणां महारो जीव राजाना शरीरमांहे प्रवेश करावुं, तो राजा वनी राज्यपालुं ? एम विमासी तत्काल विद्यानुं स्मरण करी राजाना शरीरमांहे पोतानो जीव घाव्यो, पोतानी काया प्रज्वन करीने नगरमांहे आव्यो. लोकोयें राजा आव्यो देखी वधामणां कखां, राज्यमंदिरमां जइ सज्जामांहे वेतो, परंतु जातें ब्राह्मण ठे माटें राज्यस्थितिनी रीत जात कांइ पण जाणतो नथी. तेने जंगली हरणना जेवो देखी प्रधान प्रमुख चिंतववा लाग्या के ए गुं राजानुं चित्त चलाचल थयुं ठे ! अथवा कोइ व्यंतरविशेष राजानुं रुप करी आव्यो ठे के गुं थयुं ठे ! एम विचारवा थया. पढी जेवारें अंतःकरणमां ते ब्राह्मण आव्यो, तेवारें पट्टगणी नां तेने स्वनांज मूर्ता पामी तेने घणा उपचार करी दासीयें उठाडी वनी कीर्ती. तेवारें कर्त्रिम राजा बोव्यो के अद्वां देवि ! मुजने देवी तमें मूर्ता पाम्या ? ते सांजनी गणीने पण तत्काल बुद्धि उपनी, तेथी गुं बोली

के स्वामी ! तमें जेवारें देशांतरें चाल्या हता, तेवारें मै गो देवीने कहुं हतुं
 के जो राजा कुशल हेमें घरे आवशे, तो हे कुलदेवि ! हुं तारी पूजा कखा
 विना नेत्रें करी राजा साहामुं जोश नही. ते वरांसे में हमणां तमारी सा
 हां जोयुं तेथी हारी उपर देवीनो गेप थयो । टे हवे देवीनी पूजा कखा
 विना तमारुं मुख जोश नही. ए सांजली त्रिम राजा पाठो सनायें जइ
 वेगो. तेने हाथीयें दीगो, तेवारें हाथी नं चिंतववा लाग्यो जे आ पापी
 ब्राह्मणें हारी साथें विश्वासघात कीधो ठे, पण एनुं जलुं न थाय, मने
 पण गुरु आझा उल्लंघन पाप लाग, गुरुयें ने वा ते तो पण में एने
 विद्या देवरावी तेनुं फल हुं एनो विश्वास करवाथी पाम्यो ॥ यतः ॥ मित्र
 दोही कृत श्र, यश्च विश्वासघातकः ॥ त्रयोपि नरकं यांति, यावद्भवि
 करौ ॥ १ ॥ हुं पंथित मूर्ख थयो, अथवा दैवव थावाथी मनें कुबुद्धि उप
 नी, जलुं करतां मातुं थयुं ॥ यतः ॥ दैवे वक्रे जवेत्पुंसां, सुकृतं दुःकृतोपम
 म् ॥ न सिध्यन्ति स्वकार्याणि, विधिना रचितान्यपि ॥ १ ॥ सर्व लोकने पुत्र
 मित्र कलत्रादिक परलोकें गया पढी परायां थाय, पण हुं तो आ जन्ममांज
 पुत्रादिक सर्वथी विपर्यास पाम्यो, एवुं विमासी आलानस्तंजने उन्मूली
 ने हाथी वन जणी निकल्यो, लोक तेनी पठवाडे चाल्या. घणा उपाय
 कीधा, पण हाथी पाठो बल्यो नही, वनमां जतो रह्यो. लोक पाठां फरी
 घेर आव्यां. हाथी थाक्यो तेवारें एक बटवृद्ध नीचें जइ उजो रह्यो. ति
 हां एक पुरुष गोलीथी सूडाने मारतो हतो. ते देखी पोतानो जीव सूडा
 ना शरीरमांहे घालीने बोड्यो. अरे ! बापडा वराक जीव मारवाथी तुजने
 गुं लान थवानो ठे ? माटें तुं मुजने उक्कायणी लइ जा. अने वजारमां ज
 इ सहस्र दिनारनुं मूल्य करजे. ते तुजने आपीने कोइ पण लइ जाशे. एवुं
 सांजली आहेडी हर्षवंत थइ सूडाने लइ उक्कायणीयें आवी राजमां गें जइ
 उजो रह्यो. जो कोइ मूल्य पूठे, तो तेने सहस्र टका सुवर्ण कहे, ते अव
 सरें कमलावती राणीनी दासी तिहां आवी, तेणें ते सूडो दीगो. तेणें
 केटला एक श्लोक पूठ्या, तेवारें सूडे पण तत्काल अनेक श्लोक जण्या.
 दासीयें जइ राणीनी आगल सूडाना समाचार कह्या. राणीयें पण दासीने
 कहुं के तमें तरत जइने ते सूडो लइ आवो. दासीयें आवी मूल्य आपी
 सूडो लीधो. वधक, पैसा लइ पोताने घेर गयो. दासी सूडाने राणी पासं

लइ आवी राणी ते सूडाने देखी अत्यंत हर्ष पामी सुवर्णना पांजरामां तेने राख्यो. राणी पोताने हाथे स्नान नोजनादिक कराववा लागी.

हृदे प्रस्तावें सूडो सहसात्कारें अनेक अनेक प्रश्नोत्तरादिक श्लोक नणो. ते जेस के ॥ अयुक्तः प्राणदोलोके, वियुक्तः साधुवद्वज्रः ॥ प्रयुक्तः सहि विद्वेपी, केवलः स्त्रीषु वद्वज्रः ॥ १ ॥ तस्योत्तरं ॥ हार ॥ नावार्थः—आकार अक्षरें युक्त होय तो जे पदना अर्थ लोकने विपे प्राणनो दे नारो एवो थाय. तथा वि अक्षरें जो युक्त होय तो जे पदना अर्थ साधु ने वद्वज्र एवो थाय ठे. प्र अक्षरें करि युक्त जो होय तो जे पदना अर्थ विद्वेपी थाय ठे, अने जो केवल एकलुंज पद राखीयें तो तेनो अर्थ स्त्रीने वद्वज्र एम थाय ठे ॥ तेनो उत्तर (हार) हवे हारनी पहेलां आ मेलवीयें तो आहार थाय ठे, तो तेथी जगत जीवे ठे अने हारथी प्रथम वि मेलवी यें तो विहार थाय ठे तो विहार साधुनेज घटे ठे, ने जो हारनी प्रथम प्र मेलवीयें तो प्रहार थाय ठे तेवि द्वेपीनेज होय ठे. अने केवल हारज राखीयें तो स्त्रीने वद्वज्र एवो पुष्पनो हारज कहेवाय ठे ॥ वली सूडो कहे ठे ॥ किं जीवियस्स चिह्नं, का जङ्गा मयण रायस्स ॥ का पुष्पाणपहाणं, परणीया किं कुणइ वाला ॥ उत्तरं ॥ सास रइ जाइ ॥

नावार्थः—जीवत्तरुं चिन्हं गुं ? तो के (सास) मदनराज जे कामदेव तेनी स्त्री कोण तो के (रइ) एटले रति ॥ अने उत्तम पुष्प कयुं ? तो के (जाइ) एटले जाइनां पुष्प, अने परणीनें वाला गुं करे ठे ? तो के (सास रइ जाइ) इत्यादिक प्रश्नोत्तर करतां राणी तथा सूडो वेहु पोताना दिवस निर्गमन करे ठे, एकदा राणी प्रत्यें सूडे पूठगुं के तमें ए राजानी साथें वो व्यांज नही ते शामाटें ? तेवारें राणी बोली के हे शुकराज ! एने देख वाथी महारुं चिन हिसतुं नथी. न जाणुं कोइ रुप परावर्त्त करी आव्यो ने. के कंस ठे ? माटें ज्यां नृथी महारुं मन माह्नी आपतुं नथी, त्यां सुथी एनी मायें दं संजापण मात्र पण नही करीश ? एम सांजली राणीतुं मन निश्चज जाणी सूडो द्रव पाम्यो.

एतदा कोइ प्रगंजीने सुवेजी देखी सूडायें तेना गरीममां पोतानो जीव राख्यो. तेवारें सूडो मरण पाम्यो. ते देखी राणी मूर्छा पामी. तेने गरीममें जाचुथी नावधान करी. तेवारें राणी कहेवा लागी के ए सूडानी

साथें हुं पण । । बली रीश ! त्रि राजायें ते वात । नजलीने रा
णीनी पासें आवी पूढ्युं के तुं । सूडानी । थें काष्ठनक्षत्र रे ठे ? राणी
यें हुं के हारा जीवनो एनी । थें मोहसंबंध ठे, ते माटें एनी गति
ते महारी गति ! तेवारें त्रि राजा बोव्यो के तुं । ष्टनक्षत्र कर. हुं
कने सचेतन रुं बुं. एम ही पोतें पर्य । पोढ्यो, राणी । न ना
ववा सारु पो । चेतन । हाढी । ना शरीरमां प्रक्षेप्युं. अने पोतें सू
डो थयो. ते जोइ वि राजायें तत् । ल पोतानो जीव घरोलीना शरीर
। शी काह । ने पोताना । ल शरीरमां प्रक्षेप्यो, अने पोताना. देहमां
आवी पोतें राजा थयो. । ने राणी पासें गयो. राणी पण राजानुं मूल
शरीर देखी हर्ष पा ।। पढी राणीयें राजा प्रत्यें सर्व वृत्तांत पूढ्युं. राजायें
हुं के ए वृत्तांत आ सूडो-कहेसो. तेवारें सूडे । लथी । र्व वृत्तांत संजला
वीने कहुं के जे मि डोह करसो, ते हारी पेठें । खी आसो, अने जे प
रोपकार करसो, ते राजानी पेठें सु । पामसो. ते सर्व वात सांजली राणी
हर्षवंत थइ. अने मननी त्रांति गइ. एवामां एक व्यवहारीयो मरण पामतो
दीवो तेवारें राजायें ते सूडानो जीव व्यवहारीयानी खोल मांहे राखी सुखी
यो ।।. एवा सज्जन डुर्जननां लक्षण जाणी सज्जनता आदरवी ॥६४॥

हवे गुणिजनना संगनुं वर्णन करे ठे.

धर्मं ध्वस्तदयोयशश्च्युतनयोवित्तं प्र त्तः पुमान्, का
व्यं निःप्रतिभस्तपः शमदयाशून्योऽल्पमेधाः श्रुतम् ॥
वस्त्वालोकमलोचनश्चलमना ध्यानं च वांढत्यसौ, यः सं
गं गुणिनां विमुच्य विमतिः कल्याणमाकांक्षति ॥६५॥

अर्थः—(यः के०) जे (विमतिः के०) निर्बुद्धि (पुमान् के०) पुरुष
(गुणिनां के०) गुणवान् पुरुषना (संगं के०) संगने (विमुच्य के०)
मूकीने (कल्याणं के०) कल्याणने (आकांक्षति के०) इच्छे ठे. (असौ
के०) ए विमति पुरुष, (ध्वस्तदयः के०) गइ ठे रूपा जेने एवो ठतो
(धर्म के०) पुण्यनी इच्छा करे ठे ? एम जाणवुं. तथा ते (च्युतनयः
के०) गतन्याय एवो ठतो (यशः के०) यशनी इच्छा करे ठे ? अर्थात्
अन्यनो अपकारक ठतो कीर्त्तिनी इच्छा करे ठे ? वली (प्रमत्तः के०) आ

लसु ठतो (वित्तं के०) धननी इहा करे ठे ? वली (निःप्रतिजः के०)
 निर्वुद्धि ठतो (काव्यं के०) काव्य करवानी इहा करे ठे ? वली (शमद
 याशून्यः के०) उपशम अने दयायें रहित ठतो (तपः के०) तपनी इहा
 करे ठे. वली (अल्पमेधाः के०) अल्पबुद्धिमान् ठतो (श्रुतं के०) शास्त्रं
 नणवानी इहा करे ठे. वली (अलोचनः के०) नेत्र रहित ठतो (वस्त्वालोकं
 के०) घटपटादिक वस्तुने जोवाने इहे ठे. (च के०) वली (चलमनाः के०)
 चंचल चित्त एवो ठतो (ध्यानं के०) एकाग्रध्याननी इहा करे ठे. अर्थात्
 पूर्वोक्त वस्तुविना प्रथम कहेला पदार्थो ते प्राणीने प्राप्त थाय नही तेम
 गुणिना संगविना कल्याण प्राप्त थाय नहीं ॥ ६५ ॥

टीकाः—अथ गुणिसंगं वर्णयति ॥ धर्ममिति ॥ यो विमतिः निर्वुद्धिर्गु
 णिनां गुणवतां मनुष्याणां संगं संसर्गं विमुच्य त्यक्त्वा कल्याणं श्रेय आ
 कांक्षति । असौ विमतिः पुमान् ध्वस्तदयोगतकृपः निर्दयः सन् धर्मं
 पुण्यं वांछति । पुनश्च्युतनयोगतन्यायः अन्यायनाक् सन् यशः कीर्तिं वां
 छति । पुनः प्रमत्तः प्रमादी सन् वित्तं धनं वांछति । पुनर्निःप्रज्ञः प्रज्ञारहितः
 सन् काव्यं कर्तुं वांछति । पुनः शमेन उपशमेन दयाया च हीनोरहितः पु
 मान् तपोवांछति । पुनरल्पमेधास्तुबुद्धिर्बुद्धिरहितः सन् श्रुतं शास्त्रं पठितुं वां
 छति । पुनरलोचनो नेत्ररहितः सन् वस्तूनां घटपटादीनां विलोकनं दर्शनं
 वांछति पुनश्चलमनाः चलचित्तः सन् ध्यानं वांछति । तथा गुणवतां संगं
 विना कल्याणं न ॥ ६५ ॥

जापाकाव्यः—सर्वेया तेइसा ॥ सो करुना विनु धर्म विचारत, नयन वि
 ना लखिवेकुं उमाहै ॥ सो डुरनीति चहै जस हेतु. सुधी विनु आगमकों
 अवगाहै ॥ सो हिय मुन्न कवित्त करै, समता विनु सो तपसों तन दाहै
 ॥ सो थिरता विनु ध्यान थरै सब, जो सतसंग तजे हित चाहै ॥ ६५ ॥

वली पण गुणीना संगनुं दर्शन करे ठे.

दुष्पिणीवृत्तम् ॥ हरति कुमतिं चित्ते मोहं करोति विवेकि
 ताम्, वितरति रातिं सन्त नीतिं तनोति गुणावलिम् (वि
 नीतनां) ॥ प्रययति यशोधत्ते धर्मं व्यपोहति दुर्गतिम्,
 जनयति नृणां कि नाप्नीटं गुणोत्तमसंगमः ॥ ६६ ॥

अर्थः—(नृणां केष) मनुष्याने (गुणोत्तमसंगमः केष) गुणों करी उत्तम ज
नाना संग, (किं केष) शुं (अचीष्ट केष) इहितने (नजनयति केष) नयी
उत्पन्न करता? अर्थान् नर्व अचीष्टने उत्पन्न करेज ने. हवे ते गुणोत्तमसंग
शुं अचीष्ट करे ने? ते कहे ने के (कुमनि केष) कुबुडिने (दृति केष)
दरे ने. तथा (मोहं केष) अज्ञानने (जिने केष) जेदे ने. बली (विवेकितां
केष) तत्त्वान्त्वविज्ञानपणाने (करोति केष) करे ने. बली (गति केष) सं
नोपने (वितरति केष) आपे ने. बली (नीति केष) न्यायने (सूने केष)
प्रसवे ने. तथा (गुणावलि केष) गुणश्रेणिने (ननोति केष) विस्तार ने.
(नीतिज्ञतां) एवो पाठ होय ना नीतिज्ञताने विस्तार ने अने (यशः केष)
कीर्तिने (प्रययति केष) विस्तार ने. बली (धर्म केष) धर्मने (धने
केष) धारण करे ने. बली (हर्गति केष) नरकनिर्यगनिने (व्यषादनि
केष) दावे ने. एम गुणोत्तम जनना संग ने अचीष्ट पदार्थने आपे ने
माटे उनम जननाज संग करवो ॥ ६६ ॥

टीकाः—पुनर्गुणिसंगं वक्ष्यति ॥ दृणीति ॥ नृणां पुंसां गुणः उत्तमाः गुणोत्त
मास्तेषां संगमोनृणां किं किं अचीष्टं वांनितं न जनयति न करोति? अपि नु
नर्व्वमचीष्टं जनयति । गुणोत्तमसंगमः कुमनि कुबुडि, दृति दृरीकरोति ।
पुनर्मोहं अज्ञानं जिने विदारयति । पुनर्विवेकितां तत्त्वान्त्वविज्ञानं करो
ति । गतिं संतोषं वीनरति ददाति । पुनर्नोति न्यायं सूने जनयति । पुनर्गु
णावलिं गुणश्रेणीं ननोति । पाठांतरं नु 'विनीततां ननोति' पुनर्यशः कीर्तिं
प्रययति विस्तारयति । पुनर्धर्मं धने धरति । पुनर्हर्गतिं नरकनिर्यगनिष्ठां
व्यषादनि विस्फोटयति । एवं गुणोत्तमसंगमः सर्व्वमचीष्टं जनयति ॥ ६६ ॥

संज्ञाः—सर्व्वया इकनीना ॥ कुमनि निकंद होइ मद्रा मोह मंद होइ,
जगतमें सुजम विवेक जग द्वियनों ॥ नीतिको दिहाउ होइ विनेको बढाउ हो
इ, उपजे उवाह ज्यों प्रधान पद जियनों ॥ धर्मको प्रकाश होइ हर्गनिको
नाश होइ, बग्ने नमाधि ज्यों पीवृष ग्न पियनों ॥ नोप पति पृग होइ होप
दष्टिदृग होइ, एने गुन होइ मननंगनिके कियनों ॥ ६६ ॥

वली पण गुणीना संगनो उद्देश कहे ठे.

शार्दूलविक्रीडितवृत्तम् ॥ लब्धुं बुद्धिकलापमापदमपाकर्तुं
विहर्तुं पथि, प्राप्तुं कीर्तिमसाधुतां विधुवितुं धर्म समासे
वितुम् ॥ रोद्धुं पापविपाकमाकलयितुं स्वर्गापवर्गश्रियम्,
चे त्वं चित्त समीहसे गुणवतां संगं तदंगीकुरु ॥ ६७ ॥

अर्थः—(चित्त के०) हे चित्त ! (चेत् के०) जो (त्वं के०) तुं (बुद्धि
लापं के०) बुद्धिसमूहने (लब्धुं के०) प्राप्त थवाने (समीहसे के०) इच्छा
करे ठे ? वली जो (आपदं के०) आपत्तिने (अपाकर्तुं के०) टालवाने
इच्छा करे ठे, तथा जो (पथि के०) न्यायमार्गमां (विहर्तुं के०) विचरवानी
इच्छा करे ठे, तथा जो (कीर्त्ति के०) कीर्त्तिने (प्राप्तुं के०) प्राप्त थवानी
इच्छा करे ठे, वली जो (असाधुतां के०) असौजन्यने (विधुवितुं के०)
टालवानी इच्छा करे ठे, तथा जो (धर्म के०) पुण्यने (समासेवितुं के०) से
ववानी इच्छा करे ठे वली जो. (पापविपाकं के०) अशुचकर्म फलने (रोद्धुं
के०) रोकवानी इच्छा करे ठे तथा जो (स्वर्गापवर्गश्रियं के०) देवलोकनी अने
मोक्षनी लक्ष्मीने (आकलयितुं के०) अनुचव करवानी इच्छा करे ठे (तत् के०)
तो (गुणवतां के०) गुणवान् पुरुषोना (संगं के०) संगने (अंगीकुरु
के०) अंगीकार कर. अर्थात् गुणिजनना संगथी सर्व प्राप्त थाय ठे ॥ ६७ ॥

टीकाः—पुनराह ॥ लब्धुं बुद्धिरिति ॥ रे चित्त ! चेद्यदि त्वं बुद्धिकलापं बुद्धिस
मूहं लब्धुं प्राप्तुं समीहसे वांठति । तत्तदा गुणवतां गुणिनां संगं संसर्गं अंगीकुरु
विधेहि । पुनर्यदि विपदं आपदं अपाकर्तुं दूरीकर्तुं समीहसे । पुनर्यदि पथिन्याय
मार्गं विहर्तुं विचरितुं वांठसि । पुनः कीर्त्ति प्राप्तुं वांठसि । पुनरसाधुतां असौज
न्यं विधुवितुं स्फोटयितुं समीहसे । पुनर्यदि धर्मं पुण्यं समासेवितुं कर्तुं समीहसे ।
पुनर्यदि पापविपाकं अशुचकर्मफलं रोद्धुं समीहसे । पुनः स्वर्गापवर्गश्रियं देवलो
कमोक्षलक्ष्मीं आकलयितुं अनुचवितुं समीहसे । तदा गुणवतां संगं कुरु ॥ ६७ ॥

जाप्राकृत्यः—कुंमन्यातुं ॥ कौग ते मार्ग गद्वे, जे गुनिजन सेवत ॥
आनकला नितके जगे, ने पावद्रिं जव अंत ॥ ने पावद्रिं जव अंत, समग्ग
ने चित्त धारिं ॥ ने अय आपद दग्गिं, धर्मकी गति विस्तारिं ॥ दांदि मद्रज
जे पुण्य, गुनी वारिजके जोग ॥ ते सुग्गं पति जहे, गद्वे ने मार्ग कौग ॥ ६७ ॥

हवे निर्गुणना संगना दोषो कहे ठे.

हरिणीवृत्तम्॥ हिमति महिमांजोजे चंमालनिलत्युदयांबुदे,
द्विरदति दयारामे (दमारामे) द्वेमद्व । नृति जति॥ समि
धति कुमत्य त्रौ कंदत्यनीतिलतासु यः, किं निलषता श्रेयः
श्रेयः स निर्गुणसंगमः ॥६७॥ इति गुणिसंगप्रक्रमः॥ १५॥

अर्थः—(: के०) ते (निर्गुणसंग : के०) निर्गुणजननो संग , (श्रेयः
के०) व्याणने (अनिलषता के०) इच्छा रनार एवा पुरुषे (किं के०)
(श्रेयः के०) आश्रय करवा योग्य ठे ? ना आश्रय रवा योग्य नथीज.
ते ' हेवो निर्गुणनो संग ठे ? तो के (यः के०) जे (हिमांजोजे के०)
महत्त्वरूप मलने विषे (हि ति के०) हि नी पेटें आचरण रे ठे. वली
(उदयांबुदे के०) धन, धान्य, प्रताप वृद्धिरूप जे मेघ तेने विषे (चंमालनिलति
के०) प्रचंमवा नी पेटें आचरण रे ठे. वली (दयारामे के०) दयारूप
आराम जे वन तेने विषे (द्विरदति के०) हस्तीनी पेटें आचरण रे ठे.
अथवा (दमारामे) एवो पाठ होय तो इन्द्रियदमनरूप वन तेने विषे ह ।
समान आचरण करे ठे वली (द्वे द्व । नृति के०) कल्याणरूप पर्वतने विषे
(व ति के०) व नी पेटें आचरण रे ठे. वली (त्यत्रौ के०) म
तिरूप जे अग्नि तेने विषे (समिधति के०) काष्ठनी पेटें आचरण करे ठे.
तथा (अनीतिलतासु के०) अन्यायवह्निने विषे (कंदति के०) कंदनी पेटें आ
चरण करे ठे. माटें ए अनीतिनो मूलरूप एवो जे निर्गुणसंग तेने श्रेयने
इच्छा करनार पुरुषें न आश्रय करवो. आहिं गिरि क अने पुष्प कनी
कथानो दृष्टांत जाणवो ॥ ६७ ॥ ए गुणिसंगप्रक्रम अथो. ॥ १४ ॥

टीकाः—निर्गुणसंगमदोषमाह ॥ हिमतीति ॥ स निर्गुणसंगमः किमपि
श्रेयः कल्याणं अनिलषता वांछता पुरुषेण । किं श्रेयः किं आश्रयणीयः ?
नाश्रयणीयः । सः कः ? यो महिमा एव महत्त्वमेवांजोजं कमलं तस्मिन् हिमति ।
हिमश्वाचरति तद्विनाशकत्वात् । पुनर्यो निर्गुणसंगमः उदय एव धन धान्य
प्रतापवृद्धिरेवांजोदो मेघस्तत्र चंमालनिलति प्रचंमवायुरिवाचरति । पुनर्दया
एव आरामो वनं अथवादमाराम इति पाठे दम एव आरामो वनं तत्र द्वि
रदति द्विरदवद् गजवदाचरति तदुन्मूलकत्वात् । पुनर्यः द्वेममेव कुशलमे

व द्याचूत् गिरिस्तत्र वज्रति वज्रवदाचरति । तद्भेदकत्वात् । पुनर्यः कुम
तिरेवाग्निस्तत्र समिधति । समित् इधनश्वाचरति । तद्वृद्धिहेतुत्वात् । पुनर्यः
अनीतिलतासु अन्यायवह्निपुकंदति कंदश्वाचरति । तन्मूलनूतत्वात् । ईदृ
शोनिर्गुणसंगमः । श्रेयोवांछता पुरुषेण न श्रेयः नाश्रयणीयः ॥ अत्र
गिरिगुकपुष्पगुकयोः कथा ॥ यतः ॥ माताप्येका पिताप्येको, मम त
स्य च पक्षिणः ॥ अहं मुनिजिरानीतः, सच नीतो गवाशिनिः ॥ १ ॥ गवा
शिनां तु स वचः शृणोति, अहं तु राजन् मुनिपुंगवानाम् । प्रत्यक्षमेतद्भव
ताऽपि दृष्टं, संसर्गजादोषगुणा न्वन्ति ॥ इति वचनात् ॥ २ ॥ ६७ ॥
सिंदूरप्रकर ग्रंथ, व्याख्यायां हर्षकीर्त्तिनिः ॥ सूरिनिर्विहितायां तु, गुणिसंग
मप्रक्रमः ॥ इति पंचदशो गुणिसंगमप्रक्रमः ॥ १५ ॥

जापाकाव्यः—ठप्पयवंद ॥ जो महिमा गुन हनै, तुहिन जिम वारिज
वारे ॥ जो प्रताप संहरे, पवन जिम मेघ विमारे ॥ जो सम दम दलमले,
द्विरद जिम उपवन खमै ॥ जो सुबेम ठय करै, वज्र जिम शिखर विहमै ॥
जो कुमति अग्नि इधन सरिस, कुनयलता दिठ मूल जग ॥ सो डुष्ट संग
डुःख पुष्टकर, तजहिं विचव्वन तासु मग ॥ ६७ ॥

कथाः—सारा नरसानी संगत उपर सूडानी कथा कहे ठेः—कोइ
एक पोपटनी जार्यायें वे वच्चां जण्णां. तेमां एकनुं नाम गिरिगुक अने
बीजानुं नाम पुष्पगुक. ते वेहु महोटा थया. एकदा तेने मूकीने सड्डी
चणवा गइ. पाठलथी वच्चांने पाराधीयें पकड्यां. गिरिगुकने निल्लपामें
वेच्यो, अने पुष्पगुकने रुपि पासें वेच्यो ॥ गतः ॥ जो जाद्विस्सं संगं, करेइ
सो तादिसो होइ ॥ कुसुमेहिं सुवसंता, तिलावि तग्गंधिया हुंति ॥ १ ॥
पुनरुक्था ॥ निर्गुणेनापि सत्त्वेन, कर्त्तव्योगुणसंगमः ॥ शशांकमंगतो
मूर्ध्नि, धृतांरुडेण वातमी ॥ २ ॥ एकदा एक राजा घोडा उपर चढी अ
नवार थयां ते घोडायें अपदह्यो थको अटवीमां निल्लना वर आगलयी
निकळ्यो तेवारें गिरिगुक वांच्यो के दे निल्ल ! ए लाखीणो माणम जाय
वे, तेने लंटी ड्यो. ते सांजजी गजा नयव्रान् थयां थको नामनां नामनां
अचुक्कमें तापमना आश्रम पामें आच्यो, तेने देखीने पुष्पगुक बोळ्यो के दे
उरि ! आ राजा आवे ते नेनी नकि करों. ते सांजजी तापमें मर्वेविधि ना
वर्गी राजानो नकि करी. पत्नी राजायें सूडाने दाचमां धेनानी पृष्ठुं के दे

उक् ! मैं तहारां वचन पण सांजल्यां, ने निहना शुडानां वचन
सांजल्यां, परंतु तुज्जमां अने तेनामां घणोज अंतर ठे ? ते सांजली शुक्
बोव्यो ॥ यतः ॥ ताप्येका पिताप्येको, मम तस्य च पक्षिणः ॥ अहं
निजिरानी :, सतु नीतोगवाशिनिः ॥ १ ॥ गवाशि नां वै स गिरः शृणोति, अहं
च राजन् मुनिपुंगवानाम् ॥ प्रत्यक्षमेतद्भवतापि, संसर्गजा दोषगुणा न
वंति ॥ २ ॥ पर्पाः पिबन्ति पवनं न च दुर्बलास्ते, एकैस्तृणैर्वनगजावजिनो
नवंति ॥ ३ ॥ ऋद्वैः फलैर्मुनिग । यन्ति कालं, संतोषएव पुरुष परं निधा
नम् ॥ ३ ॥ एवां वचन सांजली हर्ष पामी र्व सै सहित घेर आवीने
राजा ते दिवसथी सत्संगति रवा लाग्यो. तेम र्व व्यजीवोयें सत्संगतिज
रवी ॥ इति गिरि पुष्पशु नो दृष्टान्त ॥ ६७ ॥ इति ॥ ॥ १ ॥

हवे इंदियजय करवा आश्रयी उपदेश कहे ठे.

शार्दूलविक्रीडितं वृत्तम् ॥ आत्मानं कुपथेन निर्गमयितुं
यः शूकलाश्वायते, कृत्याकृत्यविवेकजीवितहर्तो यः कृष्णस
र्पायते ॥ यः पुण्यजुमखंरुखंरुनविधौ स्फूर्जत्कुञ्जारायते,
तं लुप्तव्रतमुष्मिंजियगणं जित्वा शुचंयुर्नव ॥ ६८ ॥

गणं पंचेंद्रियसमूहं जित्वा विनिर्जित्य शुचंशुः शुचसंयुक्तो नव । तं कं ?
 यः इंद्रियगणः स्पर्शनरसनघ्राणचक्षुःश्रोत्रसमूहः आत्मानं स्वं कुपथेन
 कुमार्गेण निर्गमयितुं नेतुं शूललाश्वायते दुर्विनीत अश्वश्वाचरति । तस्य
 कुमार्गगामिस्वप्नावत्वात् । पुनर्यः इंद्रियगणः कृत्यं च अकृत्यं च कृत्याकृत्ये
 तयोर्विवेकएव विचारएव जीवितं जीवितव्यं । तस्य हृतौ हरणे कृष्णस
 र्प्यायते कृष्णसर्पश्वाचरति । पुनर्यः इंद्रियगणः पुण्यमेव दुमस्तेषां खंमं व
 नं तस्य खंमनविधौ ढेदने स्फूर्त्तकुवारायते वारश्वाचरति । कथंचनूतं इंद्रि
 यगणं ? लुप्तव्रतमुद्ं लुप्ता विन्ना व्रतानां मुद्दा मर्यादा येन : तं ॥ ६९ ॥

जापाकाव्यः—गीताहंद ॥ जे जगत जिवकों पथ मारहिं, वक्र शिष्य
 त तुरगसैं ॥ जे हरहिं परम विवेक जीवन, काल दारुन उरगसैं ॥ जे पु
 न्न विरख कुवार तीखन, गुप्त व्रत डा करै ॥ ते करन सुजट प्रहा
 वि जन, तव सुमारग पग धरै ॥ ६९ ॥

वली पण इंद्रियजयनो उपदेश करे ठे.

शिखरिणीवृत्तम् ॥ प्रतिष्ठां यन्निष्ठां नयति नयनिष्ठां
 विघटय, त्यकृत्येष्वाधत्ते मतिमतपसि प्रेम तनु
 ते ॥ विवेकस्योत्सेकं विदलयति दत्ते च विपदम्,
 पदं तदोपाणां करणनिकुरुवं कुरु वशे ॥ ७० ॥

अर्थः—हे नव्य ! तूं (तत् के०) ते (करणनिकुरुवं के०) इंद्रियसमूहने
 (वशे के०) वशमां (कुरु के०) कर. ते इंद्रियनिकुरुवं कहेवो ठे ? तो के (यत्
 के०) जे (प्रतिष्ठां के०) महत्त्वने प्रतिष्ठाने (निष्ठां के०) अवसान ते क्षयप्रत्ये
 (नयति के०) पमाडे ठे. वली जे इंद्रियकुरुवं, (नयनिष्ठां के०) न्यायनी
 न्वितिने (विघटयति के०) स्फोटन करे ठे. वली (अकृत्येषु के०) नहिं कर
 वा योग्य जे अनाचार तेने विपे (मति के०) बुद्धिने (आधत्ते के०) धारण
 करे ठे. वली (अतपसि के०) अविगतिने विपे (प्रेम के०) स्नेहने (तनुते
 के०) विन्नारं ठे. वली (विवेकस्य के०) कृत्याकृत्य एटले आ करवा योग्य
 ठे अने आ करवा योग्य नयी एवा विचारना (उत्सेकं के०) उन्नतपणाने
 (विदलयति के०) नाश करे ठे. (च के०) वली (विपदं के०) विपत्तिने (दत्ते के०)

आपे ठे: । टे ते इंडि समूह पोताने वो. ते इंडि मूह कहेवो
ठे ? तो के (दो । के०) सर्व दोषो (पदं के०) रु ठे ॥७०॥

टी :-पुनराह ॥ ति । गि ति ॥ जो व्य ! तत् एानां इंडियाणां नि
खं समूहं वशे कुरु तां । आत्मायत्तं विधेहि । त्किं ? त्
एनिकुरंभं ति । हत्त्वनिष्ठां अवसानं कृत्यं यति प्रापयति । पुनर्यत्
नि । यस्थि विघट ति स्फोटयति । नर्यत् अकृत्येषु नाचारेषु
मतिं बुद्धिं । धत्ते रु यति । नः अतपरि विरतौ प्रे त ते स्नेहं
कुरुते । नर्यत् विवेकस्य त्याऽत्यविच स्य उत्से उन्नतत्वं विद
लयति विध्वंसयति । पुनर्यत् विपदं आपदं दत्ते । तत् करणनिकुरंभं
इंडियसमूहं स्ववशे रु । नूतं इंडियनिकुरंभं ? दो एां पदं स्थानं ॥७०॥

जाषाकाव्यः—सवैया इकतीसा ॥ एही है गतिके निदानी डः दोष
दानी, इनहिकी गतिसों संग नार वहियें ॥ इन गी मगनता गीं विनौकों
विनास होइ, इनही गी प्रीतिसों नीति प गहियें ॥ येही तप नावकों
विमारे राचार धारे, इनही गी तपत विवे नूनि दहियें ॥ एही इंडि
ट इनही जीतै सोइ , इनको गि लापी सोइ हा पापी हियें ॥७०॥

वली पण इंडियसमूहना जयनो उपदेश करे ठे.

शार्दूलविक्रीडितवृत्तत्रयम् ॥ धत्तां मौनमगारमुज्जुतु विधि
प्रागल्भ्यमन्यस्यता, मस्त्वंतर्गण(स्त्वंतर्वण) मागमश्रममुपा
दत्तां तप रु प्यताम् ॥ श्रेयः पुंजनिकुंजजंजनमहावातं न चे
दिंडिय, व्रातं जेतुमवैति नस्मनि हुतं जानीत सर्वं ततः ॥७१॥

अर्थः—हे साधु ! (मौनं के०) मौनने (धत्तां के०) धारण कर. वली
(गारं के०) घरने (उज्जु के०) त्याग कर. वली (विधिप्रागल्भ्यं के०)
सर्व आचारनुं जे चातुर्य तेने (अन्यस्यतां के०) अन्यास कर. वली
(अंतर्गणं के०) गह्मवासमां अथवा (अंतर्वण) एवो पाठ होय तो वनने
विपे (अस्तु के०) हो. वली (आगमश्रमं के०) सिद्धांतना पठनने (उपाद
त्तां के०) अंगीकार कर. तथा (तपः के०) तपश्चर्यानि (तप्यतां के०) तप.
परंतु (चेत् के०) जो वली (इंडियव्रातं के०) इंडियसमूहने (जेतुं
के०) जीतवाने एटले वश करवाने (नावैति के०) न जाणे ठे (ततः

के०) तो (वी के०) वी वी, (नस्मनि के०) राखने विषे (दुत के०) होमेलुं दुतइव्य जेवुं होय वृथा (नीत के०) जाए. ते केहवो ठे इंदियव्रात ? तो के (श्रेयःपुंजनि जंनंजन के०) पुण्यसमूह रूप जे वन तेना जं ननेविषे (हावात के०) विटोलीया जेवो ठे ॥ ७१ ॥

टीका:-धत्तामि ति ॥ हे धो ! जवा मौनं धत्तां रुतां । पुनः अगार गृहं उज्जतु त्यजतु । पुनर्विधिप्रागल्भ्यं वीचारचातुर्यं न्यस्यतां वृतु । अंतर्गणं गह्ववासमध्ये अथवा तर्ब्वणमितिपाठे वन ध्ये र जव । पुनरागमश्च सिद्धांतपठनं उपादत्तां गी रुतां । पुन प प्यतां रो । परं चेद्यदि इंदियव्रातं इंदिय मूहं जे व । तुं नावैति न जानाति । तदा सर्वं पूर्वानुष्ठानं नस्मनि रक्षायां दुतं वृथा नीत । अंनूतं इंदियव्रातं । श्रेयसां कल्याणानां पुंजएव नि जं तस्य जंजने हावातं वातूजसमानं ॥ ७१ ॥

जाषा । :-वृत्त र प्र णे ॥ मौनके धरैया, हट गके रैया, विधि रीतिके धैया, परनिंदासों अपूठे हैं ॥ विद्याके गी, गिरिकंदरा के बासी, चि अंगके आचारी, हितारी बैन वूठे है ॥ ग के गी, न लाय हा गी, जारी के सहनहार, रमाहूंसों रूठे है ॥ इत्या दि गिव, ब र रतरीतें, इंदिनके गिते, बिना रवंग वूठे हैं ॥ ७१ ॥

वली कांइ विशेष कहे ठे.

धर्मध्वंसधुरीणमभ्रमरसावारीणमाप या, लंकर्मीण
शर्मनिर्मितिकलापारीणं कांततः ॥ वी गीनमनात्मनी
न नयात्यंतीनमि यथा, कामीनं मताध्वनीनमज
यन्नक्षौधमक्षेमनाक् ॥ ७२ ॥ इतींद्रियदमप्रक्रमः ॥ १६ ॥

अर्थ:- (अक्षौधं के०) इंदियोना मूहने (अजयन् के०) नदि वश करतो एवो प्राणी, (अक्षेमनाक् के०) अकल्याणनो नजनारो थाय ठे. ते केहवो ठे इंदियउध ? तो के (धर्मध्वंसधुरीणं के०) ध र्मना नाश करवामां मुख्य ठे, वली (अभ्रमरसावारीणं के०) सत्य ज्ञानने आह्वादन करनार ठे, वली (आपत्प्रथालंकर्मीणं के०) कष्टना विस्तारमां ठे तथा (अशर्मनिर्मितिकलापारीणं के०) चतुर ठे वली (एकं तः के०) निश्चयें गी

(सर्वाङ्गीनं के०) सर्वान्नचक्रक ठे, वली (अनात्मनीनं के०) आ
तानो अहितकार ठे, तथा (अनयात्यंतीनं के०) अन्यायने विषे अत्यंत
गामी तथा (इष्टे के०) इष्टित वस्तुने विषे (यथाका णिनं के०) स्वेच्छायें
वर्त्तनारो ठे, तथा (ताध्वनीनं के०) त्सित तरूप जे गे तेने
विषे पांथीजनसमान ठे तेने ङित्या शिवाय एणी व्याणनो नजनारो
नही ॥ ७३ ॥ इति षोडश इंडियदमप्रक्रमः ॥ १६ ॥

टी १:-पुनर्विशेषमाह ॥ धर्मध्वंसेति ॥ अक्षाणां इंडियाणां उधं समूहं
अजयन् अवशीकुर्वन् जनः के जाक् अकब्याणजाग् नवति । कथंचूतं
अक्षौघं । धर्मध्वंसे धुरीणः ख्यस्तं । पुनरन्नमरसस्य सत्यज्ञानस्य आवा
रीणं आवरणाय स र्थे त्वारीण । । दकं । पुनः कथंचूतं ? । पदां
। नां प्रथायां वि । रणे अलं म्मीणः म्द्वयस्तं । पुनः किंचूतं ? अ म्
णां अकब्याणानां : । नां निर्मितौ नि णे रणे लापारीणश्चतुरस्तं ।
नः किंचूतं ? एकांततोनिश्चयेन सव्वान्नीनः सव्वान्नचक्र स्तं । पुनः किंचूतं ?
न आत्मने हितोऽनात्मनीनः तं आत्मनोऽहितं । पुनः किंचूतं ? अनया
। येऽत्यंतीनोऽत्यंतगामी तं । पुनः किंचूतं ? इष्टे इष्टवस्तुनि यथाकामं स्वे
या वर्त्तते इति यथा । मिनस्तं । पुनः किंचूतं ? मते त्सितमते ध्व
नीनः पांथस्तं । ईदृशं इंडियसमूहं अजयन् सन् अक्षेमजाग् नवति ॥ ७३ ॥
यतः ॥ कुरंग तंगपतंगजृंग, णिना हताः पंचजिरेव पंच ॥ ए : । दी स
कथं न हन्यते, यः सेवते पंचजिरेव पंच ॥ १ ॥ इति ॥ सिंदूरप्रकरग्रंथ, व्या
ख्यायां हर्षकीर्त्तिनिः ॥ सूरिनिर्विहितायां तु, इंडियप्रक्रमोऽजनि ॥ १६ ॥

जापाकाव्यः:-वृत्त कपरप्रमाणं ॥ धर्म तरु नजनको महामत्त कुंजरसें,
आपदा नमरके नरनकों करोरी हैं ॥ सत्य शील रोकवेकों पौढै परदार
जैसें, दुर्गतिको मारग चलायवेकों धोरी हैं ॥ कुमतिके अधिकारी कुनय
पथके विहारी, नडजाव इंधन जरायवेकों होरी हैं ॥ मृपाके सहाइ दुर्नी
वनाके नाइ, ऐसे विषयानिलाषी जीव अधके अधोरी हैं ॥ ७३ ॥

कथा:-इंडियदमन उपर कथा कहे ठे. नरतदेवें विशालानगरमां चेडो
नामैं राजा राज्य करे ठे. ते परमजिनधर्मी ठे, तेने सातपुत्रीमां सुज्येष्ठा
तथा चेलणा एवे नामैं वे पुत्री ठे. तेने मांढोमांहे घणो स्नेह ठे, ते जेम के
, नोजन, स्नान, दान सर्व एकठां करे. ते गाममां कोइ परित्राडि

आवीने पोताना गौचमूलधर्मनां वखाण करती रे. ए दा ते रि वि
 न्याना अंतेवर ' गइ. तिहां तेने सुज्येष्ठायें वाद री जींती निर्जृंभीने
 हाडी ' गी, ते वखत पारिव्राजिकायें रोष रीने एवो निश्चय ' के ए
 बालि ' ने ' महोटा संकट ' नाखुं ! जेथी महारुं वैर वली ' वे. एम
 चिंतवी पढी ज्ये ' प पाटीया ' हे चितराव्युं ते रूप श्रेणिक
 राजाने जई देखाड्युं. ते जोइ श्रेणि राजायें ' वि ल ' इने चे राजा
 उपर दूत मो ली ' न्यानी ' एणी करावी, प ' चेडायें ना ' रो ' ' .

तेवारें अजयकुमार पोतें श्रेणिकरा ' ' तादृश रूप ' उपर चि
 वी, ते लइ वि ' ला नगरीयें ' ' वी. ' तेवरनी पासें सुगंधीवस्तुनी इ
 ' न ' ' मी बेगो. जेवारें ' तेवर ' ' थि ' ज्येष्ठानी दासी गंधी वर ले
 आवे, तेवारें तेने ब ' मूली वस्तु ' व्पमूख्यें आपे. ' ने ते दा ' ' ने श्रेणिक
 राजा ' रूप पण देखाडे. दासीयें रूपने व ' एणतां ' ज्येष्ठानी ' गल वात
 करी, ते रूप अणावी सुज्येष्ठाने देखाड ' . ते ' ' इ मोह पा ' ' ने एकांतें
 श्रेणिक राजा उपर रागिणी थइ. ते व ' जयकुमारें ' एणीने एक सुरंग
 ' ' दावी ते ' ' हेथी श्रेणि ' ने तेडाव्यो, तेनी अ ' ल ' ज्ये ' पण आ
 वी. ' ' ' जेटलामां ' ज्येष्ठा ' आनरण लेवा पाढी गइ, एटला ' ' ज्ये
 ' ने जोवा सारु चेलणा ते ' रंगमां ' आवीने ' राजाश्रेणि ' गल उनी
 रही. राजा तेनेज सुज्येष्ठा ' एणी तत्काल घोडा उपर चढावीने चालतो थयो.

पाढलथी ज्ये ' पण ' आनरणनो ' रंमीयो लइ ' सुरंग ' ' आवी, श्रे
 णिक राजाने जोवा लागी पण राजाने चेलणा सहित दीगो नही, तेवारें
 पोकार कखो, ते चेडाराजायें सांजव्यो, तेवारें वाहार करवा दोड्यो, तेने
 सुरंगमांहे श्रेणिकराजायें ' वतो दीगो, ते वखतें सुलसाना ' ' शि पुत्र
 आवी ' जा रह्या. राजा श्रेणि ' चेलणाने लइ नीकली गयो. चेडाराजायें
 एक वाण माखो ते वागवाथी पुत्र पडी गया. समुदाय कर्म लागुं. पढी
 ज्येष्ठायें विचाखुं ' जे में एक चिंतव्युं ' अने बीजुं थयुं ! एम चिंतवी वैराग्यरंग
 वासित थइ श्रीवीरनी पासें जइ दीहा लइ तेने निरतिचा ' पणो पालवा लागी.

एवा अवसरमां कोइक पेढाल नामें विद्याधर अने ' विद्याउनो निधान
 ठे, ते वृद्धपणुं पाम्यो, तेवारें विद्या देवा योग्य पात्र शोधवा लाग्यो, प
 तादृश पात्र कोइ मले नही. जे सुशील कामरहित ' ' होय वली ब्रह्म

रिणी होय, तेना उदरथी जे पुत्र उत्पन्न आय ते उत्तम जाएवो. तेवा पात्रने विद्या दीधी थकी बहु फलदायक आय. एम निर्धारी तेवी ॥ जोवा माटें पेढाल विद्याधर फछा रे, तेणें एकदा दीक्षानी पालनारी शीलव्रत धरनारी सुज्येष्ठाने दीठी, तेवारें विद्याने बलें अंधकार करी जे सुज्ये ना जाएवामां न आवे, तेवी रीतें तेनी योनिमां चमरानुं रूप करी वीर्य प्रहेष्युं. पढी थोडे थोडे तेने गर्जनां चिन्ह प्रगट थवा लाग्यां, पण श्रीमहावीरें तेने निर्विकारी कही तेथी सज्यातर आवकें तेने घरमां राखी. तिहां पूर्ण मासें पुत्र प्रसव्यो, तेनुं सात्यकी एवुं ना दीधुं. ते साध्वीयोने उपासरे महोठो थवा लाग्यो. तिहां जे जे साध्वीयो नणे, ते सर्व सांजलतां थकां तेणें सर्व शास्त्र कंठें करी लीधां.

एकदा कोइ लसंवर विद्याधर अने सात्यकी श्रीवीरना समोसरण वे थ उपदेशं जेले ठे. तिहां सात्यकीयें गवानने ह्युं के द्वारा ! ः प्यात्वने परदुं करी समुद्र नाखी दर्श. तेने जगवानें ह्युं के तहाराथी तो उलटुं विशेष ः प्यात्व प्रचलित थशे. तेढलामां कालसंवर विद्याधरें पूढ्युं के हे जगवन् ! मुज्जने कोनाथी जय थशे ? ते वारें जगवाने ह्युं ए सात्य ॥ की तुज्जने जय थशे ! ते सांजली विद्याधरें विचारुं जे ए ल हारी आगल ग ! एम चिंतवी सात्यकीने पगनी ठेश मारीने जतो रह्यो, ते देखी सात्य गीना होटो विषाद उपन्यो. पढी सात्यकी जेवारें महोठो थयो, तेवारें पेढालें तेने रोहिणी प्रमुख विद्या शीखवी. ते ः साधतां लसंवर विद्याधर तेने तराय करवा लाग्यो. परंतु पूर्व न्मना वचनथी ते विद्यादेवी थोडे थोडे नुक्रमें प्रसन्न थइ. केम के पूर्वजवें विद्यादेवीयें ए सात्य गीने पांच जव पर्यंत विणास्यो हतो, परंतु पांचमे जवें कहुं हतुं के ठे जवें तुज्जने उपक्रमें विद्या ः शे. तेमाटें विद्या तत्काल सिद्ध थइ. पण ते व तें सात्य गीयें पोता मा ठ महीना आयुष्य रहेलुं सांजली फरी वि देवीने ह्युं हे स्वाभिनि ! तमे महारी उपर पा री सातमे जवें बहेलां सिद्ध थजो. ते व चनथी सात्यकीने सातमे जवें ते विद्या तत्काल सिद्ध थइ. ते विद्यादेवी नो अत्यंत प्रेम सात्यकी उपर उपन्यो अने हेवा लागी के ताहारा री रमांहे एवुं कोइ स्थानक देखाड के जिहां में षोडश विद्यादेवीयो आवी

१ जै । १० जाग हेलो.

ने व गियें ! सात्यकीयें पोता ' म देखाड्युं, तेवारें देवीयोयें जलाटमां
हिड पाडीं हिं प्रवे गीधो. तिहां बिडने नकें त्री ' ने गीधुं.

एकदा । कीयें वि ख्युं जे हारा पिता पेढालें महारी । सा
ध्वीनी निंदा करावी ठे? एवो रोष जावीने पे जने री ना । ते स
चार । ल 'वर विद्याधरें सांजव्या, तेथी तेणें पण त्यांथी पलायन की
धुं. सात्यकी तेनी पाठल दोळ्यो, ।लसंवरें ।शमां ए नगरीनी
रचना री घणा ।ल पर्यंत ६ ३. तो पण सा कीयें तेने ।ख्यो.

।। सात्यकी दोन त थड पोतानी इहायें नेक गियोने ।गववा
लाग्यो. साधुने योगें गि थ्या तजी द्वाधि सम्यक्त्व पाम्यो. त्रि 'थ्या जिना
र्च्चा रे. एकदा यणी नगरीयें 'इप्रद्योतनराजाना अंतेउरमां प्रवर्त्यो
राजायें ।ोध ।णीने ' के कोइ सात्य गीने मारनार ठे? तेवारें उमया
गणिकायें राजा आगल सात्य गीने ।रवानी बुजात पी. विश्वासघात
करी मारी नखाव्यो ॥ ए प्र णें इंडियलोलु वा ।। ते बलवान् एवो
।। पाम्यो. माटें इंडियो व ।राखवी ॥ ३३ ॥

हवे लक्ष्मीनो स्वभाव हे-ठे.

निम्नं गच्छति नि गेव नितरां निडेव विष्कंजते,
चैतन्यं मदिरैव प्यति दं धूम्येव दत्तेऽधताम् ॥
चापल्यं चपलेव चुंबति दवज ।ले तृष्णां नय, ८
ह्वासं कुलटांगनेव क ला स्वैरं परि म्यति ॥७३॥

अर्थ:- (ला के०) लक्ष्मी, (निम्नं के०) नीचप्रत्यें (नि इव के०)
नदीनी पेठें (गच्छति के०) जाय ठे. वली ते लक्ष्मी (नितरां के०) अत्यंत (चैत
न्यं के०) ज्ञानने (विष्कंजते के०) विनाश करे ठे. केनी पेठें? तोके (निडेव के०)
निडानी पेठें. जेम निडा अचैतन्य करे ठे, तेम ल ।। पण ज्ञाननो नाश करे
ठे. तथा (मदं के०) अहंकारने (पुष्यति के०) पोषण करे ठे. केनी पेठें?
तो के (मदिरैव के०) मदिरा जेम ठे तेम. अर्थात् जेम मदिरा उन्मत्त
ताने करे ठे तेम लक्ष्मी पण अहंकार जे मद तेने करे ठे. वली ते लक्ष्मी (अंध
तां के०) अंधपणाने (दत्ते के०) आपे ठे. केनी पेठें? (धूम्येव के०) धूमस
मूहनी पेठें वली (चापल्यं के०) चंचलपणाने (चुंबति के०) चजे ठे.

केनी पेठें ? तो के (चपलेव के०) विजलीनी पेठें जाणवुं. तथा (तृष्णां के०) मृग तृष्णाने अने (उल्लासं के०) उल्लासने (नयति के०) पमाडे ठे एटले लोच वांढाने वधारे ठे. केनी पेठें ? तो के (दवज्वालेव के०) वनाङ्गि नी ज्वालानी पेठें. अर्थात् जेम दवज्वाला तृपाने वधारे ठे, तेम लक्ष्मी लोचने वधारे ठे. वली लक्ष्मी (स्वैरं के०) स्वेहायें करी (परिच्रमति के०) परिच्रमण करे ठे. केनी पेठें ? तो के (कुलटांगनेव के०) स्वैरिणी स्त्रीनी पेठें. जेम असती ॥ स्वेहायें जमे ठे, तेम लक्ष्मी पण स्वेहायें च्रमण करे ठे ॥ ७३ ॥

टीकाः—पुनर्लक्ष्मीस्वभावमाह ॥ निम्नंगेति ॥ कमला लक्ष्मीः निम्नं नीचं प्रति गच्छति । केव ? निम्नगा इव नदीव । यथा नदी नीचं गच्छति । पुनः नितरां अतिशयेन चैतन्यं ज्ञानं विष्कंजते विनाशयति । केव ? निडेव यथा निडा अचैतन्यं करोति । पुनर्लक्ष्मीर्मदं अहंकारं पुष्यति पुष्पाति । केव ? मद्विरेव सूरेव यथा मदिरा मदं उन्मत्ततां करोति । पुनः कमला अंधतां दत्ते अंधत्वं करोति । केव ? धूम्येव धूमसमूहइव । यथा धूमोऽप्यंधं करोति । पुनर्लक्ष्मीश्चापल्यं चुंबति नजति । केव ? चपला इव विद्युदिव । पुनः कमला तृष्णां उल्लासं नयति । लोचवांढां वर्धयति । केव ? दवज्वाला इव । यथा दवज्वाला तृपां वर्धयति । पुनः कमला स्वैरं स्वेहाया परिच्रमति । केव ? कुलटांगना इव असती ॥ इव यथा असती ॥ स्वेहाया च्रमति तद्वत् ॥ ७३ ॥

जापाकाव्यः—सवैया तेइसां ॥ नीचकि और ठरै सरिता जिम, धू वढावत नींदकि नांइ ॥ चंचलता प्रगटै चपला जिम, अंध करै जिम धूम कि जांइ ॥ तेज करै त्रसना दव ज्यों मद, ज्यों द पोषति मूढकि तांइ ॥ ए करतूत करै कमला जग, मोलत ज्यों लटा बिनु सांइ ॥ ७३ ॥

वली धनना दोषो कहे ठे.

दायादाः स्पृहयन्ति तस्करगणा मुष्णन्ति चूमीचुजो, गृह्णन्ति बलमा लय्य हुतचुग्गस्मीकरोति क्षणात् ॥ अंजः प्लावयति क्षितौ विनिहितं यद्वा हरन्ते हठात्, डुव्ह तास्तनया नयन्ति निधनं धिग्बव्हधीनं धनम् ॥ ७४ ॥

अर्थः—(धनं के०) इव्यने (धिक् के०) धिक्कार हो. ते केहवुं इव्य ठे ? तो के (बव्हधीनं के०) घणाकने आधीन रहेवुं ठे. कोने कोने

आधीन रहेलुं ठे? तो के ते धननी (दायादाः के०) गो लीया (स्पृहयंति ०) स्पृहा करे ठे. वली तेने (र रगणाः के०) चोरना मूहो (ष्णंति के०) चोरे ठे. तथा (नू ली : के०) राजाउ (बलं के०) कांइ पण मिषने (आ लय्य के०) दइने (गृह्णंति के०) हण करे ठे. वली (द्रुत क् के०) अटि (कृणात् के०) कृण । (स्मी रोति के०) नस् रे ठे. अने (अंनः के०) पाणी, (प्लावयति के०) पलाली नाखे ठे. तथा (क्लितौ के०) पृथ्वीने विषे (विनिहितं के०) स्थापन रेखुं जे धन, तेने (यद्वाः के०) व्यंतरो, (हगत् के०) बलात्कारथी (हरंते के०) हरण रे ठे. तथा (र्वृत्ताः के०) राचारी एवा (तनयाः के०) पुत्रो, (निधनं के०) विनाशने (नयंति के०) पमाडे ठे. टें घणा ननी स्पृहायुक्त एवा धनने धि र होजो ॥ ७४ ॥

टीका:—धनस्य दोषानाह । धनं इव्यं धिक् अस् । धिक् निर्जर्त्सननिंदयोः । किंचूतं? बव्धधीनं बव्धधीनत्वं । बहवः ५ ति । अं? दायादाः गोत्रिणः स्पृहयंति ग्रहीतुं वांछंति । पुनस्तस्करगणाश्चोरसमूहाः मुष्णंति चौरयंति । पुनर्नूमीञ्जो राजानः बलं आकालय्य मिषं दत्वा ह्रंति । त क् वन्धिः कृणाद्वेगेन नस्मीकरोति ज्वालयित्वा रक्षां करोति । पुनरंनः पानीयं प्लावयति वाहयति । पुनर्यद्नं क्लितौ विनिहितं स्थापितं सन् यद्वाव्यं तरा हगद्बलात्कारेण हरंते अपहरंति । पुनर्डर्वृत्ताः राचारास्तनयाः पुत्रा निधनं विनाशं नयंति पयंति । एवं बव्धधीनं धनं धिगस्तु ॥ ७४ ॥

जापाकाव्यः—वृत्त ऊपर प्रमाणें ॥ बंधु विरोध करै निशि वासर, मंद नकों नरवइ बल जोवै ॥ पावक दाहृत नीर वहावत, व्है दृग उंट निशा चर ढोवै ॥ नूतल रक्त जद्द हरें करि, कै डुरवृत्ति संगति खोवै ॥ ए उत्पात उवै धनके ढिग, दामधनी कहो क्यों सुख सोवै ॥ ७४ ॥

जे धन ठे तेज मोहनुं उत्पादक ठे, तेकहे ठे.

नीचस्याऽपि चिरं चट्टनि रचयंत्यायांति नीचैर्नतिम्,
शत्रोरप्यगुणात्मनोऽपि विदधत्युच्चैर्गुणोत्कीर्तनम् ॥
निर्वेदं न विदंति किंचिदकृतज्ञस्यापि सेवाक्रमे, कष्टं
किं न मनस्विनोऽपि मनुजाः कुर्वन्ति वित्तार्थिनः ॥ ७५ ॥

अर्थः—(नस्विनोऽपि के०) नवंत एटले माह्या एवा पण (तु जाः के०) मनुष्यो, (वित्तार्थिनः के०) इव्यार्थी यथा ता, (किं के०) या ने (न वैति के०) नथी करता ? अर्थात् सर्व प्रकार ना ष्टने करेज ठे. ते जे केः—वित्तार्थीजनो (नीचस्यापि के०) नीच जन नी आगल, (चट्टनिके०) प्रिय एवं वचनोने (चिरं के०) घणा ल (र चयंति के०) बोले ठे. तथा (नीचैः के०) नीच पुरुषो सार्थे (नतिं के०) प्र । ने (आयांति के०) रे ठे. या (अगुणात्मनोपि के०) निर्गुण एवा पण (श त्रोरपि के०) शत्रुना पण (उच्चैः के०) अतिशयें करी (गुणोत्ती र्त्तनं के०) गुणवर्णनने (विदधति के०) रे ठे. वली (अ तज्ञस्यापि के०) करेला र्थिने न जाणनारा एवा अकृतज्ञ स्वामीना पण (सेवा मे के०) सेवा रवामां (किंचित् के०) जरा पण (निर्वेदं के०) खेदने (नविदंति के०) जाण नथी. एटले वित्तने वांढनारा जनो पूर्वो सर्व काम करे ठे.

टीकाः—धने लोहोत्पाद माह ॥ नीचस्येति ॥ नस्विनोमानवंतो दक्षा अपि ष्या वित्तार्थिनो इव्यार्थिनः संतः किं ष्टं न कुर्वन्ति ? अपि तु सर्वं कष्टं कुर्वन्ति । यथा नीचस्यापि नरस्याग्रे चिरं चिरं लं याचन् चट्टनि चटुवच नानि प्रियवचनानि रचयंति जल्पन्ति । पुनर्निचैर्नरैः नतिं आयांति प्र णा कुर्वन्ति । पुनः शत्रोरपि अगुणात्मनोपि निर्गुणस्यापि उच्चैरतिशयेन गुणोत्कीर्त्तनं गुणवर्णनं विदधति । पुनर तज्ञस्याऽपि प्रजोः सेवाक्रमे सेवा क रणे किंचित् स्तोकमपि निर्वेदं खेदं न विदंति न जानन्ति । वित्तवांढकाः संतः ३५

जाषाकाव्यः—सवैया इकतीसा ॥ नीच धनवंत तांइ निरखि असीस दे इ, वह न विलोके यह चरन गहतु है ॥ वह अकृतज्ञ नर यह अज्ञता को घर, वह दलीन यह दीनता कहतु है ॥ वह चित्त कोष ठानै यह वाकों प्रभु मानै, वाके कुवचन सब याहिपै सहतु है ॥ ऐसी गति धारै न विचारै कहु गुनदोस, अरथानिलापि जीव अरथ चहतु है ॥ ३५ ॥

लक्ष्मीः सर्पति नीचमर्णवपयः संगदिवांजोजिनी, संसर्गा दिव कंटकाकुलपदा न कापि धत्ते पदम् ॥ चैतन्यं विषसन्नि धेरिव नृणामुक्तासयत्यंजसा, धर्मस्थाननियोजनेन गुणिनि र्ग्राह्यं तदस्याः फलम् ॥ ३६ ॥ इति लक्ष्मीस्वभावप्रक्रमः ॥ १ ॥

अर्थः—(लक्ष्मीः के०) लक्ष्मी, (नीचं ०) नीच पुरुषप्रत्ये (सर्पति के०) जाय ठे. शा माटें जाय ठे ? तो त्यां उत्प्रेक्षा करे ठे. के (अर्णवपयःसंगादिव के०) समुद्र जलना संगथकी जे जल ठे, ते नीचगामी ठे तेम लक्ष्मी पण जलसंगथकी नीचगामी थइ ठे. कारण के लक्ष्मीनी उत्पत्ति मुद्र जलथीज ठे अर्थात् समुद्रजल पिता होवार्थी ते नीचगामी ठे. वली लक्ष्मी (क्वापि के०) कोइ पण (पदं के०) स्थानकने (नधत्ते के०) नथी धारण रती. केम के, (अंजलि नीसंसर्गात् के०) कमलिनीना संयोगथकी (कंटकाकुलपदाइव के०) कांटाये करी व्याप्त ठे पग जेना एवीज जाणीयें होय नही एटले जेम कोइने कांटा वाग्या होय तेने पीडा होवार्थी क्वांय पग मांमी सके नही तेम लक्ष्मी पण एकस्थले रहेती नथी. वली लक्ष्मी (नृणां के०) मनुष्योना (चैतन्य के०) ज्ञानने (अंजसा के०) अनायासें करी (उत्सयति के०) गमावे ठे शा माटें ? तो के ते (विपसन्नि धेरिव के०) विषना सन्नि धिपणा थकीज जाणीयें होय नही कारण के विष अने लक्ष्मीनुं स्थानक एक समुद्रज ठे. (तत् के०) ते कारणमाटें (गुणिजिः के०) गुणिजनोयें (धर्मस्थाननियोजनेन के०) धर्मस्थानमां तेना व्ययने करवे करी (अस्याः के०) आ लक्ष्मी (फलं के०) फल, (ग्राह्यं के०) ग्रहण करवा योग्य ठे. अर्थात् पुण्यकार्यमां जे लक्ष्मी वापरै, ते लक्ष्मीनुं फल पामे ॥७६॥ इति सप्तदश लक्ष्मीस्वभावप्रक्रमः ॥ १७ ॥

टीकाः—उपमानेन श्रीस्वरूपमाह ॥ लक्ष्मीः नीचं सर्पति नीचं जनं प्रतियाति। कस्मात् ? उत्प्रेक्षते। अर्णवपयः संगात् समुद्रजलसंगमात् नीचगामिन्यनूत्। पुनर्लक्ष्मीः क्वापि पदं स्थानं च न धत्ते न स्थापयति। कीदृशी ? अंजलिनीसंसर्गात् कमलिनीसंयोगादिव। कंटकाकुलपदा कंटकैर्व्याप्तचरणैव ॥ पुनर्लक्ष्मीर्नृणां पुंसां चैतन्यं ज्ञानं अंजसा वेगेनोत्सयति गमयति। कस्मात् विपसन्निधेर्विपसामीप्यादिव लक्ष्म्याः विपस्य च समुद्रस्थानत्वात् तस्मात्कारणात् गुणिजिर्जनैर्धर्मस्थाननियोजनेन धर्मस्थानव्ययकरणेनास्याः लक्ष्म्याः फलं ग्राह्यं सफला कर्तव्येत्यर्थः ॥ ७६ ॥ सिंदूरप्रकरणं, व्याख्यायां हर्षकीर्त्तिनिः ॥ सूरिनिर्विहितायां तु, लक्ष्म्याश्च प्रक्रमोऽजनिः ॥ १७ ॥

जागकाव्य—वृत्त ऊपर प्रमाणें ॥ नीचहीकी औरकुं उमंगी चले कमलारु, पिता सिंधु सजिल सुजाउ याहि दियो है ॥ रहै न सुस्थिर वहे सकंटक चरन याको, वसि कंजमांहि कंजकोसो पद कियो है ॥ जाकों मिले हितसां अचेत

रि मारै तांहि, विषकी बहिन तातें विषको ते हियो है ॥ ऐसी उगहारी
जिन धरमके पथमारी, रिकें सुकृत तिन याको फल लियो है ॥ ७६ ॥

कथाः—अंगदेशने विपे धारापुर नगरनो सुंदर नामें राजा ठे, तेनी
दनवल्हना नामें राणी ठे. तेने एक कीर्त्तिपाल, बीजो महीपाल एवे नामें
वे पु ठे. ते राजा पर पीपराड्मुख ठे, अने राणी पण शीलांगी ठे.
एकदा ध्यराडि यें तेनी लदेवतायें आवीने ह्युं के हे राजन् ! तुज्जे
इर्दशा आवी ठे, होटुं प्रा अशो ? ते जिनलीने राजायें ह्युं के शुजाशु
न मेजे जीवें खां होय, ते जोगव्या विना बूटको थाय नही ॥ यतः ॥
संपदियस्य न हर्षो, विपदि विषादोरणेषु धीरत्वम् ॥ तं भुवनत्रयतिल म,
जनयति जननी सुतं विरल ॥ १ ॥ माटें कीधां मे जोगव्या विना
बूटे नही. एवुं धैर्य धरी प्रधानने राज्य जलावी राजा पोतें तथा पी
अने वे पुत्र साथें लइ परदेश नणी चाल्या. एकदा वगडामां कुटुंब सहित
राजा सूतो ठे ते वखतें पोतानी पासें जे संबल हतुं, ते सर्व चोर लोको
लइ गया. पढी वनफलादिकें टुंब निर्वाह रतो थको चालतो चालतो
पृथ्वीपुरनगरें आव्यो. तिहां कोइ धनसागर व्यवहारीयाना वाडा ां रह्यो.
राणी लोकोने घेर मज्जुरी करवा जाय ठे तेने स्वरूपवान् देखी मोहित थइ
लोको मज्जुरी वधारे देवा लागा. तिहां विपयी लोकोना प्रसंगथी घणां ख
सहन कखां, फरी जाग्योदय थयो तेवारें पोताने नगरें गया. राज्य पाम्यां,
सर्व कुटुंबने मव्यां, सर्व मनोरथ सिद्ध थया. घणो लल ां रि सुख
जोगवी वृक्षावस्थायें चारित्र लइ ठेवट संलेशणा करी देवलो गया. ए
लक्ष्मीनी चंचलताविपे कथा जाणवी ॥ ७६ ॥ हवे दाननो उपदेश कहे ठे.

चारित्रं चिनुते धिनोति विनयं ज्ञानं नयत्युन्नतिम्,
पुण्णाति प्रशमं तपः प्रबलयत्युद्धासयत्यागमम् ॥
पुण्यं कंदलयत्यऽधं दलयति स्वर्गं ददाति क्रमात्,
निर्वाणश्रियमातनोति निहितं पात्रे पवित्रं धनम् ॥ ७७ ॥

अर्थः—(पवित्रं के०) पवित्र एटले न्यायोपार्जित एवुं (धनं के०) धन, (के०)
पात्रने विपे (निहितं के०) आरोपण कछुं ठुं (के०) संयमने (चिनुते के०) वधारे ठे. तथा (विन

(धिनोति के०) वधारे ठे. तथा (ज्ञानं के०) श्रुतादि ज्ञानने (उन्नति के०) उ तिप्रत्ये (नयति के०) प णे ठे. तथा (प्रशमं के०) उपश ने (पुष्पाति के०) पोषण करे ठे. तथा (तपः के०) मास पद्द पणादि जे तपतेने (प्रबल यति के०) बलवान् करे ठे. एटले पारणादि योगशकी उत्साह करे ठे. तथा (आगमं के०) सिद्धांत पठनादिकने (उद्भासयति के०) प्रबल करे ठे. तथा (पुण्यं के०) पुण्यने (कंदलयति के०) उत्प करे ठे. (अर्थ के०) पापने (दलयति के०) खंमन रे ठे. तथा (स्वर्ग के०) स्वर्गने (ददाति के०) आपे ठे. तथा (मातृ के०) अनु मथकी (निर्वाणश्रियं के०) मोक्ष रूप लक्ष्मीने (आतनोति के०) विस्तारे ठे एटले आपे ठे. अर्थात् सुपात्रमां आपेलुं धन, पूर्वोक्त सर्व वस्तुने आपे ठे ॥ ७७ ॥

टीका:-दानोपदेशमाह ॥ चारित्रमिति ॥ पवित्रं न्यायोपाधिं तं धनं वित्तं पात्रे सुपात्रे निहितं दत्तं सत् चारित्रं संयमं चिनुते वर्धयति । विनयं विनयगुणं धिनोति प्रीणयति । पुनर्ज्ञानं श्रुतादि उन्नतिं नयति प्रापयति । पुनः प्रशमं उपशमं पुष्पाति पोषयति । पुनस्तपोमासपद्दपणादि प्रबलयति पारणादियोगादुत्साहयति । पुनरागमं सिद्धांतपठनादि उद्भासयति प्रबलं करोति । पुनः पुण्यमेव सत्कर्मवनं कंदलयति कंदलायुक्तं करोति । पुनः अर्थं पापं दलयति खंमयति । पुनः स्वर्गं ददाति । माद मेण निर्वाणश्रियं मोक्ष लक्ष्मीं आतनोति दत्ते इत्यर्थः । सुपात्रे दत्तं धनं एतानि वस्तूनि करोति ॥ ७७ ॥

नापाकाव्यः:-कवित्त मात्रात्मक बंद ॥ चरन अखंम ज्ञान अति उज्ज्वल, विनयविवेक प्रसम अमलान ॥ अनघ सुजाउ सुकृत गुनसंशय, उच्च अमर पद बंध विधान ॥ अगम गम्य रम्य तपकी रुचि, उद्धत गति पंथ सोपान ॥ ए गुन प्रगट होहि तिनके घट, जे नर देहिं सुपत्तहिं दान ॥ ७७ ॥

दारिद्र्यं न तमीक्षते न भजते दौर्भाग्यमालंबते,
नाऽकीर्तिर्न पराभवोऽनिलपते न व्याधिरास्कंदति ॥

दैव्यं नाधियते कुनोति न दरः क्लिश्नंति नैवापदः,

पात्रे यो वितरत्यनर्थदलनं दानं निदानं श्रियाम् ॥ ७८ ॥

पिता सिंधु सज्जिल सुजाज्जे पुरुष, (पात्रे के०) पात्र जनने विपे ।
याको, वसि कंजमांहि कंज के०) आपे ठे. (तं के०) ते पुरुषने

के०) दारि , (न ईक्षते के०) जोतुं नथी, या ते पुरुषने (दौर्भाग्यं के०) दुर्भाग्यपणुं, (न न ते ०) सेवतुं नथी. तथा (अ कीर्तिः ०) अपयश (नालंबते के०) आश्रय करतुं नथी. तथा ते पुरुषने (पराजवः के०) पराजव, (नाजिलषते के०) अजिलाष रतो नथी. तथा (व्याधिः के०) व्याधि, (न आस्कंदति के०) न शोषण रे ठे. तथा (दैन्यं के०) दीनता (नाड्यते के०) आदर रती नथी तथा (दरः के०) जय, ते (न नोति के०) नथी पीडतो. या (आपदः के०) द्रो, (नैव हि श्रंति के०) नथीज पीडा रतां. ते दान हेबुं ठे? तो के (न र्थदलनं के०) उपडवाने नाश रनारुं ठे तथा (श्रियां के०) संपत्ति (नि दानं के०) कारणचूत ठे. ते ाटें सुपा ने दान जरूर आपवुं ॥ ७८ ॥

टीका:-पुनर्दानगुणानाह ॥ दारि नेति ॥ यः पु त् पात्रे सुपात्रे दानं वित रति प्रयच्छति । तं पुरुषं दारि न ईक्षते न पश्यति । पुनस्तं दौर्भाग्यं दुर्जगत्वं न नजते न सेवते । पुनस्तं अकीर्तिरपयशो नालंबते नाश्रयति । पुनस्तं पराजवः नाजिलषते न वांछति । पुनर्व्याधिर्मौद्यं तं नास्कंदति न शोषयति । पुन दैन्यं दीनतां नाड्यते नाश्रयति । पुनर्दरोजयं न नोति न पीडयति । पुनः आपदोव्यसनानि क ानि तं न हि श्रंति न पीडयति । यः पात्रे दानं ददाति । किंचूतं दानं? अनर्थानां उपडवानां दलनं ठेदनं । पुनः किंचूतं श्रियां संपदां निदानं ारणं ॥ ७८ ॥

जाषाकाव्यः-ठप्पयच्छंद ॥ सो दरिद्र दलमलै, तांहि डरजाग न गंजै ॥ सो न जहै अपमान, सो तो विपदा जय चंजै ॥ पिसुन कोइ दुःख देख, तास तन व्याधि न वढइ ॥ तांहि कुजस परिहरै, सु ख दीनता न कटइ ॥ सो जहै उच्च पद जगत में, अथ अनर्थ नाशहि सरव ॥ कहिं कंवरपाल सो धन्य नर, जो सुखेत बोंवै दरव ॥ ७८ ॥

वली पण दानना गुणो कहे ठे.

लक्ष्मीः कामयते मतिर्मृगयते कीर्तिस्तमालोकते, प्री तिश्चुंबति सेवते सुजगता नीरोगताऽऽलिंगति ॥ श्रे यः संहतिरभ्युपैति वृणुते स्वर्गोपभोगस्थिति, मुक्ति वांछति यः प्रयच्छति पुमान् पुण्यार्थमर्थं निजम् ॥ ७९ ॥

अर्थः—(यः के०) जे (पुमान् के०) पुरुष, (पुण्यार्थ के०) पुण्यने
 अर्थ (निजं अर्थ के०) पोताना धनने (प्रयच्छति के०) आपे ठे (तं
 के०) ते पुरुषने (लक्ष्मीः के०) ला, ते (। यते के०) श्छे ठे.
 तथा तेने (तिः के०) बुद्धि, (मृगयते के०) खोजे ठे शोधे ठे. तथा
 (कीर्त्तिः के०) कीर्त्ति (आलोकते के०) जोवे ठे तथा तेने (प्रीतिः के०)
 प्रीति, (चुंबति के०) चुंबन करे ठे तथा ते जनने (सुजगता के०) सौजा
 ग्य, (सेवते के०) सेवे ठे. तथा (नीरोगता के०) आरोग्यता, ते (आ
 लिंगति के०) आलिंगन करे ठे. वली तेने (श्रेयःसंहतिः के०) व्याणपरंप
 रा, (अन्युपैति के०) सन् ख आवे ठे. तथा ते पुरुषने (स्वर्गोपनोगस्थितिः
 के०) स्वर्गना उपनोगनी पद्धति, (वृणुते के०) वरे ठे. तथा (क्तिः के०)
 मोक्ष, (वांछति के०) वांछे ठे. माटें इव्यने पुण्यने अर्थे अवश्य वापरवुं ॥७६॥

टीकाः—दानगुणानाह ॥ लक्ष्मीरिति ॥ यः पुमान् पुण्यार्थं श्रेयार्थं निजं
 अर्थं स्वकीयं धनं प्रयच्छति ददाति । तं पुरुषं लक्ष्मीः कमला कामयते वांछति ।
 पुनर्मेतिर्बुद्धिस्तं मृगयते अन्वेषति । पुनः कीर्त्तिस्तं आलोकते पश्यति । पुनः
 प्रीतिरानंदस्तं चुंबति श्लिष्यति । पुनः सुजगता सौजाग्यं तं सेवते नजति । नी
 रोगता आरोग्यं तं आलिंगति । पुनः श्रेयःसंहतिः कव्याणपरंपरा तं अन्युपै
 ति सन्मुखमायाति । पुनः स्वर्गोपनोगस्थितिर्देवलोकस्य नोगपद्धतिस्तं वृणुते
 वरयति । पुनर्मुक्तिर्मोक्षस्तं वांछति । यः पुण्यार्थं निजं अर्थं प्रयच्छति ॥७६॥

जापाकाव्यः—सवैया इकतीसा ॥ ताहिकों सुबुद्धि वरै, रामा ताकी चाह
 करै, चंदन स्वरूप व्है सुजस तांहि अरचै ॥ सहज सुहाग पावै, सुरग समी
 प आवै, वार वार मुगति रमनि तांहि चरचै ॥ तांइके सरीरकों आलिंगत
 अरोग ताइ, मंगल करै मिताइ प्रीति करै परचै ॥ जोइ नर व्है सुचेत चि
 त्त समता समेत, धरमके हेतकों सुखेत धन खरचै ॥ ७६ ॥

वली पण दाननाज गुण कहे ठे.

मंदाक्रांतावृत्तम् ॥ तस्यासन्ना रति रनुचरी कीर्त्तिरुत्कंठिता
 श्रीः, स्निग्धा बुद्धिः परिचयपरा चक्रवर्त्तित्वरुद्धिः ॥ पाणौ
 प्राप्ता त्रिदिवकमला कामुकी मुक्तिसंप, त्सप्तद्वेय्यां वपति
 विपुलं वित्तबीजं निजं यः ॥ ७७ ॥ इति दानप्रक्रमः ॥१७॥

अर्थः—(यः के०) जे पुरुष, (निजं के०) पोतानुं (विपुलं के०) प्रचुर एवुं (वित्तबीजं के०) वित्तरूप बीजने (सप्तक्षेत्र्यां के०) सात क्षेत्रने विपे एटले ? जिनश्रुवन, १ जिनबिंब, २ ज्ञानपुस्तक, ३ चतुर्विध संघनक्ति, ते रूप सात क्षेत्रने विषे (वपतिके०) वावे ठे. एटले वापरे ठे. (तस्य के०) ते पुरुषने (रतिः के०) समाधि (आसन्ना के०) समीप वर्त्तवावाली आय ठे. दूकडी आय ठे. तथा तेने (कीर्त्तिः के०) कीर्त्ति ते (अनुचरी के०) दासी आय ठे. तथा (श्रीः के०) संपत्ति एटले धनधान्य हिरण्यरूप संपत्ति, ते लवाने (उत्कंठिता के०) उत्कंठित आय ठे. तथा (बुद्धिः के०) बुद्धि, (स्निग्धा के०) स्नेहवती आय ठे. तथा तेने (च वर्त्तित्वरुद्धिः के०) सार्वभौमपणानी विनूति, (परिचयपरा के०) सुपरिचित आय ठे. तथा तेने (त्रि दिवकमला के०) स्वर्गनी लक्ष्मी, (पाणौ के०) हाथने विपे (प्राप्ता के०) प्राप्त आय ठे. तथा तेने (मुक्तिसंपत् के०) मुक्तिरूप संपत्ति, एटले सिद्धिरमा, ते (कामुकी के०) आनिलाप युक्त आय ठे. माटे सातक्षेत्रने विपे धन वावरवुं ॥ ८० ॥ आहिं धनाशालिजइ, चंद नवाला, सागरचंडश्रेष्ठिनी कैथानो दृष्टांत जाणवो ॥ इति दानप्रक्रमः ॥ १८ ॥

टीकाः—नूयोऽप्याह ॥ तस्येति ॥ यः पुमान् निजं स्वकीयं विपुलं प्रचुरं वित्तमेव बीजं । सप्तक्षेत्र्यां ? जिनश्रुवन, १ बिंब, २ पुस्तक, ३ चतुर्विधसंघनक्तिरूपायां वपति । तस्य पुरुषस्य रतिः समाधिरासन्ना समीपवर्त्तिनी स्यात्तथा तस्य कीर्त्तिरनुचरी सेविका स्यात्तथा तस्य श्री संपत् धनधान्य हिरण्यरूपा उत्कंठिता मिलनायोत्कंठिता स्यात्तथा तस्य बुद्धिरौत्पत्तिक्रिया स्निग्धा स्नेहवती स्यात्तथा तस्य चक्रवर्तित्वरुद्धिः सार्वभौमविनूतिः परिचयपरा सुपरिचिता स्यात्तथा त्रिदिवस्य स्वर्गस्य कमला श्रीः पाणौ हस्ते प्राप्ता संगता स्यात्तथा मुक्तिसंपत् सिद्धिरमा कामुकी सानिलापा स्याद्यः सप्तक्षेत्र्यां निजं वित्तबीजं वपति ॥ ८० ॥ अत्र धनाशालिजइ चंद नवाला सागरचंडश्रेष्ठिकथाः ॥ सिंदूरप्रकरग्रंथ, व्याख्यायां हर्षकीर्त्तिनिः ॥ सुरिजिर्विहितायां तु, दानस्य प्रक्रमोऽजनि ॥ १८ ॥ इति दानप्रक्रमः ॥ १८ ॥

जापाकाव्यः—मात्रात्मक ठंड ॥ ताकि रती किरती दासी सम, सहसा राजरुद्धि घर आवै ॥ सुमति सदा उपजे ताके घट, सो सुरलोक संपदा पावै ॥ ताकी दिष्टि लखे सिवमारग, सो निरबंध जावना जावै ॥ जो नर त्यागि कपट कूरा कहि, विधिसों सपत खेत धन वोवै ॥ ८० ॥

कथा:-मणिमंदिर नामें नगर ते । श्री रनामें व्यवहारीयो वसे ठे. ते परम श्रीजिनजक्त ठे, त्रिसंध्य जिनपूजा आवश्य करे ठे. चतुःपर्वी पो सह करे ठे, तेने कुशलवती नामें चार्या ठे, ते श्रावकने घेर वे सेवक ठे, ते पण श्रावकनी संगतिथी जिनधर्मसेवन करे ठे. एकदा ते वेदु सेवक पोतपोतामां वातो करतां बोल्या के ए जाग्यवंत शेतनां त्रणे नव प्रत्यक्ष धन्य जाएवां. ते वाक्य सांजली शेत हर्षवंत थयो. अन्यदा ते वेदु जण शेतनी साथें देरासरें गया, तिहां शेत फूल लऽ जिनश्रुवनमां गयो अने ते वे सेवक मांहेलो एक वडेरो सेवक पांच कुंमांनां फूल लऽ नक्तिपूर्वक जिनपूजा करवा लाग्यो, अने बीजो सेवक उपाश्रयें जऽ व्याख्यान सां जलवा वेतो. उपवास करी वे पहोर पढी पोतानी पांतीमां आवेलुं धन्य पीरसावीने नक्तिपूर्वक ऋषीश्वरने वहोराव्युं, नमांहे पोताने अत्यंत धन्यवाद आपतो रह्यो. एम अनुक्रमें श्रुनकृत्य करतां आयु पूर्ण थये वेदु जण मरण पामी लिंगदेशनो शूरसेन नामें कोऽ राजा ठे, तेनी बिजया नामें राणीनी कूखें पुत्रपणें जऽ उपना. तेमां एक ' नाम अमरसेन अने बीजानुं नाम वीरसेन पाड्युं. वेदु पुत्र राजाने परमवल्लभ ठे, अतः क्रमें सर्वकलाना पारंगामी थया. ते वेदु सौजाग्यनिधान सर्वलोकने अत्यंत प्रिय थयेला देखीने उरमान मातायें चिंतव्युं जे ज्यां सुधी ए वे पुत्र आहीं हगे, त्यां सुधी महारा पुत्रनें राज्य मलगे नहीं.

एकदा राजा वसंतक्रीडाने अर्थें उद्यानें गयो. एवामां राणीयें रात्रिने समयें पोतानुं शरीर नखें करी वल्ल्युं, राजा घरें आव्यो, तेवारें राणीने पूठ्युं के तहारुं शरीर कोणें वल्ल्युं ? तेवारें राणी रोती थकी विचित्र करती बोली के हे स्वामी ! ए काम सर्व तमारा कुमरोनुं जाएजो. ए

कायावीने मने वल्ल्या माटें हवे मने माहरे पीयर मोकलो. पासें पुत्र आगल महाराथी रही शकाय नहीं. एवी बात आदेश चंमालने तेडावीने कहुं के आ वेदु कुपात्रोनां मस्तक तमें परदेशी पासें जावजे. ते सांजली चंमाल वेदु कुमरोनां दुकम कही संजलाव्यो. कुमर बोल्या के राजानो ठे, तुं सुखें ते काम कर. तेवारें चंमालें कहुं के नण। जाउ. ए हुं तमारा पुण्यथी कहुं तुं, तेणें तेमज कहुं,

एकदा वृद्ध अ ।यें पोतानी पुत्रीने पूठ्युं के ए तहारो जर्तार कोइ पण धंधो कल्या विना क्यांथो इव्य लइ आवे ठे ? तेवारें वेइयायें वयरसेनने पूठ्युं. वयरसेनें िनो मम्म अजाणते थके सर्व पोतानी साचे साची हकी गत कही. ते प्रमाणें वेइयायें अ ।नी आगल कहुं. तेवारें अ ।यें औ पथ आपी वमन कराव्युं, तेमांथी गोटली ।हाडी लीधी, प्रजातें वयर सेन दातण करी खोंखारो करवा लाग्यो पण मुखमांथी सोनामोर पडी नही, पठी इव्यहीन जाणी अक्कायें घरमांथी बाहेर कहाडी मूक्यो, ते वारें चिंतातुर थको वनमां वृद्धनी नीचें जइ बेगो.

तिहां रात्रिने समयें चार चोरने पोतपोतामां वाद रता देखी कुमर पण चोरनी पेठें चोर अइने तेनी साथें जइ मळ्यो अने ते चोरने विवाद करवानो व्यतिकर पूठ्यो, तेवारें चोर बोल्या के अमें बार वर्ष पर्यंत म होटो प्रयास करीने तेमां एक चांखडीनो जोडो, बीजो दंम, अने त्रीजी कंथा, ए त्रण वस्तु एक सिद्धपुरुष पासेंथी पाम्या ठैयें. ते सांजली मर वोळ्यो के ए निर्जीव वस्तु माटें तमें आटलो क्लेश शा वास्ते करो ठो ? एमां ठे शुं ? तेवारें चोर वोल्या के ए वस्तुमां महोटो प्रजाव ठे, कारण के ते सिद्ध पुरुषें ठ महिना पर्यंत देवता आराध्यो, त्यारें तेणे संतुष्ट अइने आकाशगामिनी विद्या माटे चांखडी दीधी, अने ए दंम ठे ते सर्व शस्त्रनो निवारण करनार ठे, तथा त्रीजी कंथा जे ठे, ते दिनदिन प्रत्यें पांचशें सो नामोरनी आपनारी ठे, माटें ए त्रणे वस्तुनी अमने वहेंचण करी आप तो अमारो विवाद मटी जाय. तेने कुमरें कहुं के तमें दूर जइ वेसो. हुं विचार करीने तमोने वहेंची आपुं. पठी कुमरें लब्ध लक्ष्मीनी पेरे कंथा पहेरी अने दंम हाथमां धारण कखो. तथा चांखडी पगमां पहेरीने आकाशें उडी गयो. पाठलथी चोर विलखा थया थका अन्यत्र स्थानकें जता रह्या.

कुमर पण देशांतर जइ पांच दिवसें पाठो तेहीज गाममां आव्यो, ति हां दररोज पांचसो सोनामोर तेने कंथा आपे, ते लइ वाटमां विलास करतो फरे. तेने गणिकायें दीठो, त्यारें तेनी पासें आवी पोतानो अपरा ध खमावी अक्कायें तेने पोताने घेर आय्यो. कुमर पण गणिकानो विश्वास न करतो कंथाने कोइ व्यवहारीयाने घेर मूकी पोते वेइयाने घरे रह्यो थको तेनी साथे विषय संबंधी सुखविलास जोगवे ठे.

ए दा वली गणिकायें अ ना हेवाथी वयरसेन ७ रने पाडकानुं वृत्तांत पूढ्युं, तेनो मरें खरेखरो हारद कह्यो. तेणें जइ अ ने ह्यो. अक्का युति री वयरसेन प्रत्यें कहेवा लागी के हे वत्स ! ताहारा वियोग थी निरंतर हारी पुत्री मूर्छा पामती, तेवारें में समुझमध्यें जे यद्दनुं देह रुं ठे, तेनी यात्रा करवानी प्रतिज्ञा कीधेली ठे, पण तिहां जवाइ शकानुं नथी. ए महोदुं संकट ठे. ते वात रें त्य ानीने अ ने साथें जइ चांखडी पहेरी यद्दना मंदिरे जइ द्वार आगल चांखडी उतारी मांहे गयो. एटलामां पाठलथी चांखडी उपाडीने अक्का पोताने घेर जती रही. र आवी जूवे ठे, तो चांखडी अने अ १ वेहु दीठां नहीं. तेवारें अ नुं कर्त्तव्य जाणी विल गो थयो. सर्व स्थलें अ ने जोइ पण क्यांही दीठी नहीं. तेवारें मर त्यांज बेट उपर अटकी रह्यो.

एवामां एक विद्याधर तिहां आव्यो. तेणें मरने पूढ्युं के तुं क्यांथी आव्यो ठो ? मरें तेने सर्व वृत्तांत कहुं. विद्याधर बोळ्यो के तुं चिंता म कर. हुं तुजने ताहरे स्थानकें पहाँचाडीश ! ज्यांसुधी हुं यद्दनी यात्रा करि आबुं, त्यांसुधी तुं इहां रहेजे. अने आ मोदक प्रमुख आपुं बुं, ते तुं नूख जागे तेवारें खाजे. पण पेजा वृद्दनी नीचें जइश नहीं ? एम कहि विद्याधर यद्दने देहरे गयो.

पाठलथी कुमरें जइ ते वृद्दनुं फूल तोडी संध्युं, एटले तरतज ते गधेडो बनी गयो, जे महोदनुं कहुं न करे, ते दुःखी थाय.

पन्नरदिवसने अंतरें ते विद्याधर आव्यो, तेणे कुमरने गर्दजाकारें दीठो, तेवारें बीजा वृद्दनुं फूल संधाडीने फरी स्वाजाविक जेवो हतो तेवो मनु प्य कख्यो. कुमरें ते वेहु वृद्दनां फूल जइ पोतानी गांठें बांध्यां, पढी विद्याधरें तेने तिहांथी उपाडीने कांचनपुरें जइ मूक्यो. फरी अक्कायें दीठो, तेवारें कहेवा लागी के हे स्वामी ! तमें केवी रीतें आव्या ? कुमरें कहुं के हुं देवताना प्रजावथी अहीं आव्यो बुं. तेने वली पण अक्का कपट वच नें करी घेर तेडी आवी अने कहेवा लागी के हे स्वामी ! तमें देहरामांहे गया, एटलामां कोइएक देवतायें आवीने चांखडी सहित मुजने उपाडीने समुझमां नाखी दीथी. हुं महोद कष्टें मरती मरती घेर आवी बुं. कुमर बोळ्यो के महारी उपर यद्दें तुष्टमान थइने घणुं इव्य मुजने आप्युं. तथा

वली बे औषधियो आपी, ते ँ एक औषधिना योगथी नवयौवनपणुं प्रा
प्त थाय, ते सांजली अ ँ बोली जो महारी पर उपकार करी नवयौव
नपणुं मने बकसो, तो मने सर्वनी उंशीयाल, ताबेदारी टली जाय. तेने
कुमरें तत्काल एक फूल सूंघाड्युं जेथी अ ँ तत्काल रासजी थइ गइ,
तेनी उपर कुमर चढी बेठो अने हाथमां पूर्वो दंम लइ ते रासजीने न
गरमांहे सर्वत्र फेरववा लाग्यो. दंमना प्रहार, माथामां मारीने आकुल
व्या ल करी. ते जोइ सर्व गणिकाउयें एकत्र ली राजा आगल जइ फरि
याद करी. राजायें तरत मरने पकडवा माटें घणा शीपाइयो मोकव्या, ते
र्वने दंमना योगथी कुमरें जीती लीधा, ते वात सेवकोयें जइने राजानी
आगल कही, तेवारें राजायें पोतानुं र्व सैन्य तेने पकडवा ाटें मोकव्युं,
तेने पण कुमरें जीती लीधुं.

पढी राजायें अ मानथी उलख्यो जे आ महारो जाइ ठे ? तेवारें तेने
जइ पगें लाग्यो. ते जोइ सर्व लोकें जाण्युं जे आ तो राजानो जाइ ठे. एम
दीगथी सर्व हर्षवंत थया अने अ ँना कपटनी वात सर्व तेना खथी
सांजली सहु कोइ कहेवा लाग्यां के आ कूटणी अत्यंत लोज करवा गइ
तो रासजी थइ. पढी कुमरें गोटली तथा चांखडी प्र ख जे कांइ पोतानी
वस्तुउ तेणे लीधेली हती, ते तेनी पासेंथी पाढी लइ शिखामण आपी. रा
सजी टाली दीधी अने स्वानाविक रूप करी दीधुं.

कुमरोयें केटलाक काल पर्यंत तिहांज राज नोगव्युं. पढी पितायें ते
डावीने वेहु पुत्रोने जुदा जुदा देशोनां राज्य आप्यां, ते वेहुजाइउयें सला
हसंपथी नोगव्यां. वेहु जाइ साथें रह्या, वृद्धावस्थायें ज्ञानीना उपदेशथी
वेराग्य पामी दीक्षा लइ आयु पूरण थये मरण पामी देवलोकें गया ॥
इति दान पूजाविषय अमरसेन वीरसेन कथा संपूर्ण ॥८०॥

हवे तपनो उपदेश करे ठे.

शार्दूलविक्रीडितवृत्तत्रयम् ॥ यत्पूर्वार्जितकर्मशैलकुलिशं
यत्कामदावानल, ज्वालाजालजलं यदुग्रकरणग्रामाहिमं
त्राक्तरम् ॥ यत्प्रत्यूहतमःसमूहदिवसं यद्विधिलक्ष्मील
ता, मूलं तद्विविधं यथाविधि तपः कुर्वीत वीतरुष्टहः ॥८१॥

अर्थः—(वीतस्पृहः के०) गइ ठे स्पृहा जेने एवो ठतो एटले नीयाणादिकें रहित ठतो (तद्विविधं के०) तेनाना प्रकारना (तपः के०) तपने (यथाविधि के०) शा तेकविधियें करी (कुर्वीत के०) करे. ते केहवुं तप ठे? तो के (यत्पूर्वा र्जित मेशैलकुलिशं के०) जे पूर्वजवें उपार्जन करेलां कर्मो तेज शैल जे पर्वत तेने विषे वज्रसमान ठे. जे पर्वतने ठेदवा िव बलवान् होय ठे, ते जा एवुं. अर्थात् कर्मरूप पर्वत तेने ठेदवामां वज्रस मान ठे वली (यत् के०) जे तप, (कामदावानलज्वालाजालजलं के०) कामरूप जे दावानल तेनी ज्वाला नी जे जाल तेनो जे समूह तेने विषे जल मान ठे, तथा (यत् के०) जे तप, (उग्रकरणग्रामाहिमंत्राह्वरं के०) दारुण एवो जे इंद्रियसमूह तेरूप अहि जे सर्प तेने मंत्राह्वरस मान ठे, तथा (यत् के०) जे तप, (प्रत्यूहः समूहदिवसं के०) वि रूप जे अंधकारसमूह तेने विषे दिवस समान ठे, तथा (यत् के०) जे तप, (लब्धिलक्ष्मीलतामूलं के०) संपत् तेज लता तेना उत्प अयेला मूलस मान ठे, माटें ते तप र्व जनोर्यें करवुं ॥ ८१ ॥

टीकाः—अथ तपस उपदेशद्वारमाह ॥ यदिति ॥ वीता गता स्पृहा वांठा यस्य स वीतस्पृहः न् वांठा निदानादि रहितः सन् तद्विविधं तपः र्वी त र्यात् । तत्किं ? यत्तपः पूर्वे जवेऽर्जितानि उपार्जितानि यानि कर्माणि तान्येव शैलाः पर्वतास्तेषु लिशं वज्रं । तेषां ठेद त्वात् । पुनर्यत्तपः कामएव दावानलो दवाग्नि स्य ज्वालानां जालः समूह त्र जलं । तद्दिना शकत्वात् । पुनर्यत्तपः उग्रो दारुणो यः रणानां इन्द्रियाणां ग्रामः मूहः स एवाहिः सर्प स्य मंत्राह्वरं सर्पमंत्रस्य बीजं । पुनर्यत्तपः प्रत्यूहाएव विघ्नाएव तमसोऽधकारस्य समूहस्य त दिवसं दिनं । त शकत्वात् । पुनर्यत्तपोलब्धिलक्ष्मी संपदेव लता वल्ली तस्याः मूलं उत्पादनकंदं । तद्वि विधं नानाप्रकारं यथाविधि तपः र्वीत ॥ ८१ ॥

जापाकाव्यः—ठप्पयहंद ॥ जो पूरवकृत कर्म, पिंम गिरिदलन वज्रधर ॥ जो मनमथ दवज्वाल, माल संहारन मेघजर ॥ जो प्रचंड इंद्रिय छुरंग, थं जन सुमंत्र वर ॥ जो विजाव संतमस पुंज, खंमन प्रजातकर ॥ जो लव धि वेलि उपजत घन, तासु मूल दिढता सहित ॥ सो सुतप अंग बहु वि धि डुविध, करहिं विबुध वांठारहित ॥ ८१ ॥

વલી પણ તપનો હિમા કહે છે.

યસ્માદિ પરંપરા વિઘટતે દાસ્યં સુરાઃ કુર્વતે, કામઃ
શામ્યતિ દામ્યતીંદ્રિયગણઃ કલ્યાણમુત્સર્પતિ ॥૭૫॥
લંતિ મહર્ધયઃ કલયતિ ધ્વંસં ચયઃ કર્મણામ્, સ્વાધી
નં ત્રિદિવંશિવંચ નજતિ શ્લાઘ્યં તપસ્તન્ન કિમ્ ॥૭૬॥

અર્થઃ—(તત્ કે૦) તે (તપઃ કે૦) તપ, (કિં કે૦) શું (શ્લાઘ્યં
કે૦) વસ્વાણવા યોગ્ય, (ન કે૦) નથી ? ના વસ્વાણવા યોગ્ય હેજ. કેમ
શ્લાઘ્ય છે ? તો કે (યસ્માત્ કે૦) જે તપથી (વિઘ્નપરંપરા કે૦) કષ્ટોની
પંક્તિ (વિઘટતે કે૦) નાશ પામે છે. તથા જે તપથી (સુરાઃ કે૦) દેવતા, (દાસ્યં કે૦) દાસપણને (કુર્વતે કે૦) કરે છે. વલી જે તપથી (કામઃ કે૦)
કામ (શામ્યતિ કે૦) શાંતિ પામે છે. વલી જે તપથી (ઇંદ્રિયગણઃ કે૦) ઇંદ્રિ
યોનો ગણ, (દામ્યતિ કે૦) દમને પ્રાપ્ત થાય છે. વલી જે તપથી (કલ્યાણ
કે૦) કલ્યાણ જે છે, તે (ઉત્સર્પતિ કે૦) પ્રસરે છે. વલી જે તપ થી (મહર્ધયઃ
કે૦) તીર્થંકરાદિસંપત્તિયો, (ઉન્મીલંતિ કે૦) વિકાસને પ્રાપ્ત થાય છે. વલી જે
તપથી (કર્મણાં કે૦) જ્ઞાનાવરણીયાદિકર્મનો (ચયઃ કે૦) સમૂહ, (ધ્વંસં
કે૦) નાશને (કલયતિ કે૦) પામે છે. વલી જે તપથી, (ત્રિદિવં કે૦)
સ્વર્ગ અને (નજતિ કે૦) નજે છે (ચ કે૦) વલી (શિવં કે૦) મોક્ષ (સ્વા
ધીનં કે૦) સ્વાધીન જેમ હોય તેમ થાય છે. મારેં તે તપ વસ્વાણવા લાયક
નથી શું ? અર્થાત્ વસ્વાણવા લાયકજ છે ॥ ૭૬ ॥

ટીકાઃ—તપઃપ્રજાવમાહ ॥ યસ્માદિતિ ॥ તત્તપઃ કિં શ્લાઘ્યં ન પ્રશસ્યં

दन अव्याप होइ, कर्म वन दाहियें ॥ विघन विना होइ गिरवान दास होइ,
ग्यानको प्रकास होइ, जौं समुद्र थाहियें ॥ देव पद खेला होइ, मंगलसों
मेल होइ, इंदिनकी जेल होइ, मोखपंथ गाहियें ॥ जाकी ऐसी हिमा,
प्रगट कहै कौरपाल, तिहुं जो तिहुं काल सो तप सराहियें ॥ ८१ ॥

कांतारं न यथेतरोज्वलयितुं दह्मोदवाग्निं विना,
दावाग्निं न यथेतरः शमयितुं शक्तोविनाञ्जोधरम् ॥
निष्णातः पवनं विना निरसितुं नान्योयथाञ्जोधरम्,
कर्माघं तपसा विना किं परं हर्तुं समर्थस्तथा ॥ ८३ ॥

अर्थः— (यथा के०) जे (कांतारं के०) वनने (ज्वलयितुं के०)
बालवाने (दवाग्निं विना के०) दावाग्नि विना (इतरः के०) बीजो (दह्मः
के०) माह्यो (न के०) नथी. वली ते (दावा के०) दावाग्नि ने (शम
यितुं के०) शमन खाने (अञ्जोधरं विना के०) मेघ विना (इतरः के०)
बीजो (शक्तः के०) समर्थ (न के०) नथी. वली (यथा के०) जेम
(अञ्जोधरं के०) मेघने (निरसितुं के०) टालवाने (पवनं विना के०)
पवनविना (अः के०) बीजो (न के०) न (निष्णातः के०) नि
पुण होय. (तथा के०) ते (कर्माघं के०) कर्मसमूहने (हर्तुं के०) छेद
वाने (तपसा विना के०) तपविना (परं के०) बीजो (किं के०)
(मर्थः के०) र्थ होय ? ना होय नहिं ॥ ८३ ॥

टीकाः—अन्यश्च ॥ कांतारमिति ॥ यथा कां रं वनं ज्वलयितुं दावाग्निं
विना इतरोऽन्यो दह्मोन। पुनर्यथा दावाग्निं शमयितुं विध्यापयितुं अञ्जोधरं मेघं
विनाऽपरः शो न समर्थो न। पुनर्यथाऽञ्जोधरं मेघं निरसितुं दूरीकर्तुं पवनं
विनाऽन्यो न निष्णातो न निपुणः। तथैव कर्माघं कर्मसमूहं हर्तुं छेदितुं तपसा वि
नाऽन्यत्किं समर्थं? अपितु न किमपि। किंतु तप एव कर्माणि हर्तुं समर्थः ८३

नाषाकाव्यः—सवैया तेइसा ॥ ज्यों वर कानन दाहनकों दव, पावकसो
नहिं दूसरो दीसै ॥ ज्यों दव आग बुजै न ततबन, जो न अखंभित मे
घ वरीसै ॥ ज्यों प्रगटै नहिं जौं लगि मारुत, तौं लगि घोरघटा नहिं खी
सै ॥ त्यों घटमें तपवज्र विना दृढ, कर्म कुलाचल और न पीसै ॥ ८३ ॥

વલી પણ તપનો હિ । હે હે.

યસુ વિઘ્નપરંપરા વિઘટતે દાસ્યં સુરાઃ કુર્વતે, કામઃ

શામ્યતિ દામ્યતીંદ્રિયગણઃ કલ્યાણમુત્સર્પતિ ॥ ન્મી

લંતિ મહર્દયઃ કલયતિ ધ્વંસં ચયઃ કર્મણામ્, સ્વાધી

નં ત્રિદિવં શિવં ચ જજતિ શ્લાઘ્યં તપસ્ત કિમ્ ॥૫૧॥

અર્થઃ—(તત્ કે૦) તે (તપઃ કે૦) તપ, (કિં કે૦) (શ્લાઘ્યં કે૦) વસ્વાણવા યોગ્ય, (ન કે૦) નથી ? ના વસ્વાણવા યોગ્ય હેજ. કેમ શ્લાઘ્ય હે ? તો કે (યસ્માત્ કે૦) જે તપથી (વિઘ્નપરંપરા કે૦) કષ્ટોની પંક્તિ (વિઘટતે કે૦) નાશ પામે હે. તથા જે તપથી (સુરાઃ કે૦) દેવતાઓ, (દાસ્યં કે૦) દાસપણને (કુર્વતે કે૦) કરે હે. વલી જે તપથી (કામઃ કે૦) કામ (શામ્યતિ કે૦) શાંતિ પામે હે. વલી જે તપથી (ઇંદ્રિયગણઃ કે૦) ઇંદ્રિયોનો ગણ, (દામ્યતિ કે૦) દમને પ્રાપ્ત થાય હે. વલી જે તપથી (કલ્યાણં કે૦) કલ્યાણ જે હે, તે (ઉત્સર્પતિ કે૦) પ્રસરે હે. વલી જે તપથી (મહર્દયઃ કે૦) તીર્થંકરાદિસંપત્તિયો, (ઉન્મીલંતિ કે૦) વિકાસને પ્રાપ્ત થાય હે. વલી જે તપથી (કર્મણાં કે૦) જ્ઞાનાવરણીયાદિકર્મનો (ચયઃ કે૦) સમૂહ, (ધ્વંસં કે૦) નાશને (કલયતિ કે૦) પામે હે. વલી જે તપથી, (ત્રિદિવં કે૦) સ્વર્ગ અને (જજતિ કે૦) જજે હે (ચ કે૦) વલી (શિવં કે૦) મોક્ષ (સ્વાધીનં કે૦) સ્વાધીન જેમ હોય તેમ થાય હે. માર્ટે તે તપ વસ્વાણવા લાયક નથી શું ? અર્થાત્ વસ્વાણવા લાયકજ હે ॥ ૫૧ ॥

ટીકાઃ—તપઃપ્રજાવમાહ ॥ યસ્માદિતિ ॥ તત્તપઃ કિં શ્લાઘ્યં ન પ્રશસ્યં ન ? અપિ તુ શ્લાઘ્યમેવ તત્ કિં ? યસ્માન્તપસો વિઘ્નપરંપરા કષ્ટશ્રેણિર્વિઘટતે વિલયં યાતિ । પુનઃ સુરાદેવાદાસ્યં દાસત્વં કુર્વતે । પુનર્યસ્માત્કામઃ શામ્યતિ ઉપશમં યાતિ । પુનઃ ઇંદ્રિયગણઃ પંચેન્દ્રિયસમૂહો દામ્યતિ દમં પ્રાપ્નોતિ । પુનર્યસ્માન્તપસઃ કલ્યાણં શ્રેયઃ ઉત્સર્પતિ પ્રસરતિ । પુનર્યસ્માન્મહર્દયસ્તીર્થંકરાદિસંપદઃ ઉન્મીલંતિ વિકસંતિ । પુનર્યસ્માત્ કર્મણાં જ્ઞાનાવરણીયાદીનાં ચયઃ સમૂહો ધ્વંસં નાશં કલયતિ પ્રયાતિ । પુનર્યસ્માન્તપસઃ ત્રિદિવં સ્વર્ગઃ ચ પુનઃ શિવં મોક્ષઃ સ્વાધીનં મ્વાયત્તં સ્યાત્તત્તપઃ કિં શ્લાઘ્યં ન સ્યાત્ ? ॥૫૧॥

જાણકાચ્ચઃ—સવૈચ્ચ્યા ઇક્તીસા ॥ જાકે આદરત મહારિહિસોં મિલાપહોડ, મ

दन अव्याप होइ, कर्म वन दाहियें ॥ विघन विना होइ गिरवान दास होइ,
ग्यानको ।स होइ, जौं स इ थाहियें ॥ देव पद खेले होइ, मंगलसों
मेल होइ, इंडिन गी जेल होइ, मोखपंथ गाहियें ॥ जा । ऐसी हिमा,
प्रगट कहै कौरपाल, तिहुं लो तिहुं काल सो तप सराहियें ॥ ८३ ॥

कांतारं न यथेतरोज्वलयितुं दक्षोदवाग्निं विना,
दावाग्निं न यथेतरः शमयितुं शक्तोविनाञ्जोधरम् ॥
निष्णातः पवनं विना निरसितुं नान्योयथाञ्जोधरम्,
कर्मौघं तपसा विना कि परं हर्तुं समर्थस्तथा ॥ ८३ ॥

अर्थः— (यथा के०) जे (कांतारं के०) वनने (ज्वलयितुं के०)
बालवाने (दवा विना के०) दावाग्निं विना (इतरः के०) बीजो (दक्षः
के०) माह्यो (न के०) नथी. वली ते (दावाग्निं के०) दावाग्निने (शम
यितुं के०) शमन खाने (अञ्जोधरं विना के०) मेघ विना (इतरः के०)
बीजो (शक्तः के०) समर्थ (न के०) नथी. वली (यथा के०) जेम
(अञ्जोधरं के०) मेघने (निरसितुं के०) टालवाने (पवनं विना के०)
पवनविना (अन्यः के०) बीजो (न के०) न (निष्णातः के०) नि
पुण होय. (तथा के०) तेम (कर्मौघं के०) कर्मसमूहने (हर्तुं के०) ठेद
वाने (तपसा विना के०) तपविना (अपरं के०) बीजो (किं के०) शुं
(समर्थः के०) समर्थ होय ? ना होयज नहिं ॥ ८३ ॥

टीकाः—अन्यश्च ॥ कांतारमिति ॥ यथा कांतारं वनं ज्वलयितुं दावाग्निं
विना इतरोऽन्यो दक्षो न। पुनर्यथा दावाग्निं शमयितुं विध्यापयितुं अञ्जोधरं मेघं
विनाऽपरः शक्तो न समर्थो न। पुनर्यथा अञ्जोधरं मेघं निरसितुं दूरीकर्तुं पवनं
विनाऽन्यो न निष्णातो न निपुणः। तथैव कर्मौघं कर्मसमूहं हर्तुं तपसा वि
नाऽन्यत्किं समर्थः? अपितु न किमपि। किंतु तप एव कर्माणि हर्तुं समर्थः ८३

जापाकाव्यः—सवेया तेइसा ॥ ज्यों वर कानन दाहनकों दव, पावकसो
नहिं दूसरो दीसे ॥ ज्यों दव आग बुझै न ततवन, जो न अखंमित मे
घ बरीसे ॥ ज्यों प्रगटे नहिं जौं लगी मारुत, तौं लगी घोरघटा नहिं खी
से ॥ त्यों घटमें तपवज्र विना दद, कर्म कुलाचल और न पीसे ॥ ८३ ॥

વલી પણ તપનો મહિ । કહે છે. ગ્ધરા તમ્ ॥

॥ સંતોષસ્થૂલમૂલઃ પ્રશમપરિકરઃ સ્કંધબંધપ્રપંચઃ, પંચાક્ષીરોધશાખઃ સ્ફુરદનયદલઃ(સ્ફુટવિનયદલઃ) શીલસંપત્પ્રવાલઃ ॥ શ્રદ્ધાંજઃપૂરસેકાદ્ધિપુલકુલબલૈશ્વર્યસૌંદર્યજોગઃ, સ્વર્ગાદિપ્રાપ્તિપુષ્પઃ શિવસુખફલદઃ સ્યાત્તપઃપાદપોઽયમ્ ॥૮૪॥ ઇતિ તપઃપ્રક્રમઃ ॥૧૯॥

અર્થઃ—(અયં ૦) આ (તપઃપાદપઃ કે૦) તપરૂપ જે વૃદ્ધ, તે (શિવ સુખફલદઃ કે૦) શિવસુખના ફલને દેનારો (સ્યાત્ કે૦) હોય. તે કેહવો તપઃપાદપ છે? તો કે (સંતોષસ્થૂલમૂલઃ કે૦) સંતોષ જે મૂર્ઝાત્યાગ, તેજ છે સ્થૂલમૂલ જેનું એવો તથા (પ્રશમપરિકરઃ કે૦) ક્રમા તેજ છે પરિકર જે ને એવો તથા (સ્કંધબંધપ્રપંચઃ કે૦) આચારાદિ જે શ્રુતસ્કંધરૂપ, તેની બંધ જે રચના તે રૂપ છે વિસ્તાર જેનો એવો તથા (પંચાક્ષીરોધશાખઃ કે૦) પંચે ડિયનો જે રોધ તે રૂપ છે શાખાઉં જેમાં એવો તથા (સ્ફુરદનયદલઃ કે૦) દેદી પ્યમાન એવું જે અનયદાન તે રૂપ છે પત્ર જેમાં એવો અથવા (સ્ફુટવિનયદલઃ) એવો પાઠ હોય તો સ્ફુટ છે વિનયરૂપ પત્ર જેમાં એવો તથા (શીલસંપત્પ્રવાલઃ કે૦) બ્રહ્મચર્યવ્રતરૂપ છે પ્રવાલ એટલે નવપદ્મવ જેમાં એવો તથા (શ્રદ્ધાંજઃપૂર સેકાત્કે૦) શ્રદ્ધારૂપજલનો જે પૂર તેનું જે સિંચવું તેથી (વિપુલકુલબલૈશ્વર્યસૌંદર્યજોગઃ કે૦) વિસ્તીર્ણ એવાં જલ, વલ, ऐश्वर्य, અને સૌંદર્ય તે રૂપ છે જોગ જેને એવો છે અથવા વિપુલકુલબલૈશ્વર્ય રૂપ જે વિાર તેનો છે જોગ જેમાં એવો છે તથા (સ્વર્ગાદિપ્રાપ્તિપુષ્પઃ કે૦) સ્વર્ગાદિ જે દેવલોક, ઐવેયક, અનુત્તરવિમાન, તેની જે પ્રાપ્તિ તેજ છે પુષ્પ જેમાં એવો જે તપોવૃદ્ધ, તે શિવસુખફલને આપે છે ॥૮૪॥ આંહિં વસુદેવહરિકેશીવજની કથાનો દૃષ્ટાંત ગ્રહણ કરવો.

ટીકાઃ—પુનરાહ ॥ સંતોષઐતિ ॥ અયં તપએવ પાદપો વૃદ્ધઃ શિવસુખફલદઃ સ્યાત્ શિવસુખાન્યેવ ફલાનિ દદાતીતિ મોક્ષફલદાતા સ્યાત્ । કિંનૂ તસ્તપઃપાદપઃ? સંતોષોમૂર્ઝાત્યાગએવ સ્થૂલં પુષ્ટં મૂલં यस્ય સ । પુનઃ કિંનૂતઃ ? પ્રશમક્રમા એવ પરિકરઃ પરિવારો यस્ય સ । પુનઃ કિંનૂતઃ ? સ્કંધા આચારાં ગાદિ શ્રુતસ્કંધાસ્તેષાં બંધો રચના એવ પ્રપંચો વિસ્તારો यस્ય સ । પુનઃ કિંનૂતઃ ? પંચાનાં અઘ્ઘાણાં ઇંડિયાણાં સમાહારઃ પંચાક્ષી । પંચાક્ષ્યાઃ રોધ એવ ગામ્યા यस્ય સ । પુનઃ કિંનૂતઃ ? સ્ફુરત્ દેદીપ્યમાનં અનયં અનયદાનમેવ

दलत्वं यस्य स । अथवा स्फुटविनयदलः स्फुटानि प्रकटानि विनयरूपाणि दलानि पत्राणि यस्य स । पुनः किंचूतः ? शीलसंपदेव ब्रह्मव्रतमेव प्रवाला नवपद्मवायस्य स । पुनः किंचूतः ? श्रद्धारुचिः सैवांजः पानीयं तस्याः पूरस्ते न सैकः सिंचनं तस्मात् विपुलानि विस्तीर्णानि कुलबलैश्वर्यसौंदर्याण्येव जोगो यस्य स । अथवा विपुलकुलबलैश्वर्यमेव जोगो विस्तारो यस्य स । पुनः किंचूतः ? स्वर्गादीनां देवलोकग्रेवेयकानुत्तरविमानानां प्राप्तिरेव पुष्पाणि यस्य

। ईदृशस्तपएव पादपोवृद्धः स शिवसुखमेव फलं ददाति ॥८४॥ अ नंदिपेण वसुदेव हरिकेशीबलकथा ॥ सिंदूरप्रकराख्यस्य, व्याख्यायां हर्षकीर्त्ति निः ॥ सूरिनिर्विहितायां तु, तपसः प्रक्रमोऽजनि ॥ इति तपःप्र मः ॥१९॥

जापाकाव्यः—वृष्यबुद्ध ॥ सुदिढ मूल संतोष, प्रसम गुन प्रबल पेठ ध्रुव ॥ पंचाचार सु साख, सील संपति प्रवाल ध्रुव ॥ अजय अंग दल पुंज, देव पद पुद्गल सुमंजित ॥ सुकृत नार विस्तार, नाव सिव सुफल अखंजित ॥ परतीति धार जल सिंचि किय, अति उत्तंग दिन दिन पुषित ॥ जयवंत ज गत यह सुतप तरु, मुनि विहंग सेवहिं सुखित ॥ ८४ ॥

कथाः—तप उपर नंदीपेण निनो दृष्टांत जाणवो. जेणें बार हजार वर्ष तपस्या करी अंत्यावस्थायें अणसण लक्ष पोतानुं दौर्जाग्य संजारी पना प्रजावथी आवते जवें गिवल्लज थाउं ! एवुं नीयाणुं बांधी काल री देवलोकें गयो. तिहांथी च्यवीने समुद्रविजयनो लघुजाइ वसुदेव नामें थयो, तिहां गतजन्मना तपःप्रजावथी ७१००० गितुं पाणिग्रहण कछुं. एवी रीतें तपना फलथी विशेष सुख जोगवी यावत् अंत्यावस्थायें शुन जावमां रही काल करी देवलोकें पहोतो, माटें सर्व जयजीवें श्रीनंदीपे एनी पेटें ह्रमा सहित तप करवुं ॥ इति तपउपरि नंदिपेण निकथा ॥ ८४ ॥

हवे शुनजावनो उपदेश करे ठे.

शार्दूलविक्रीडितवृत्तध्वयम् ॥ नीरागे तरुणीकटाक्षितमिव त्यागव्यपेतप्रज्ञौ, सेवाकष्टमिवोपरोपणमिवांजोजन्मनाम श्मनि ॥ विष्वग्वर्षमिवोपरक्षितितले दानार्हदर्चातपः, स्वाध्यायाध्ययनादि निःफलमनुष्ठानं विना जावनाम् ॥ ८५ ॥

अर्थः—(जावनां विना के०) ए शुनजावनाविना (दानार्हदर्चा के०) सुपात्र दान, जिनपूजन, अने (तपःस्वाध्यायाध्ययनादि के०) तप, स्वाध्यायनुं अध्ययन तेज ठे आदि । जेने एवुं (अनुष्ठानं के०) अनुष्ठान ते सर्व (निःफलं के०) निष्फल आय ठे. केनी पेठें ? तो के (नीरागे के०) रागरहित एवा पुरुषने विषे (तरुणी टाकितमिव के०) युवतीकटाक्ष विहे पज जेम, एटले नीरागी पुरुषने जेम स्त्रीना टाकनो विहेप व्यर्थ आयठे. तेम आहिं पण जाणवुं. वली केनी पेठें ? तो के (त्यागव्यपेतप्रज्ञौ के०) दान रहित स्वामीनेविषे (सेवाकष्टंश्च के०) सेवाक जे ठे तेज जेम. एटले दान न आपनार पुरुषनी पासें सेवाक ते जेम व्यर्थ आयठे, ते जाणवुं. वली केनी पेठें ? तो के (अश्मनि के०) पापाणेनेविषे (अंजोजन्मनां के०) कमलानुं (उपरोपणमिव के०) वाववुंज जेम. वली केनी पेठें तोके (उपरक्षितितले के०) द्वारजूमिने विषे अथवा पर्वतने विषे (विष्वग्वर्षमिव के०) चोतरफ मेघनीवृष्टि ज जेम. एटले द्वारजूमिने विषे अथवा पर्वतने विषे चारे तरफ पडनारो मेघ जेम निःफल आय तेम जावना विना सर्व अनुष्ठान निष्फल आय ॥ ८५ ॥

टीकाः—जावोपदेशमाह ॥ नीरागे इति ॥ जावनां नजावं विना दानार्ह दर्चा तपः स्वाध्यायाध्ययनादि सर्व्व अनुष्ठानं क्रियाकरणं निःफलं स्यात् । दानं च अर्हदर्चा देवजिनपूजा च तपश्च स्वाध्यायश्च ते आदौ यस्य तत्तदा नजिनपूजातपः सिद्धांतपठनादिकं जावं विना निःफलं । किमिव ? नीरागे पुरुषे तरुणीकटाक्षितमिव युवतीकटाक्षविहेपणमिव । यथा नीरागे तरुणीकटाक्षा निःफलाः । पुनः किमिव ? त्यागव्यपेतप्रज्ञौ । दानरहिते कृपणे स्वामिनि सेवाकष्टं च अदातरि स्वामिनि सेवाकष्टं निःफलं । पुनः किमिव ? अश्मनि पापाणे अंजोजन्मनां कमलानां उपरोपणं वापनं च । यथा पापाणोपरि कमलवापनं निःफलं । पुनः किमिव ? उपरक्षिति तले उपरजूमो विष्वग्वर्षमिव यथोपरजूमो पर्वते मेघवर्षणं निःफलं ॥ तथा शुनजावनां विना सर्वा क्रिया निःफला ॥ ८५ ॥

जापाकाव्यः—ज्यों नीराग पुरुषके सन्मुख, पुरकामिनि कटाठ करि ऊठी ॥ ज्यों धन त्याग रहित प्रभु सेवत, ऊसरमें बरिषा जिम बूढी ॥ ज्यों शिजमांझि कमलको बोवन, पवन पकरि ज्यों बंधिय मूढि ॥ ए करतूति दोइ जिम निःफल. ज्यों विनु जाव क्रिया सब कूढी ॥ ८५ ॥

वली पण शुननावोपदेश करे ठे.

सर्वं झीप्सति पुण्यमीप्सति दया धित्सत्यघं मित्सति,
क्रोधं दित्सति दानशीलतपसां साफल्यमादित्सति ॥
कल्याणोपचयं चिकीर्षति नवान्नोधेस्तटं लिप्सते,
मुक्तिस्त्रीं परिरिप्सते यदि जनस्त तवये तवनाम् ॥ ७६ ॥

अर्थः—(यदि के०) जो (जनः के०) नुष्य, (सर्व के०) सर्व वस्तु
ने (झीप्सति के०) जाणवाने इहे ठे, जो वली (पुण्य के०) धर्मेने (ई
प्सति के०) इहे ठे, जो वली (दया के०) दयाने (धित्सति के०)
धारण करवाने इहे ठे, जो वली (अघं के०) पापने (मित्सति के०)
मानवाने इहे ठे, जो वली (क्रोधं के०) क्रोधने (दित्सति के०) खंम
न करवाने इहे ठे, जो वली (दानशीलतपसां के०) दान, शील, तपना
(साफल्यं के०) साफल्यने (आदित्सति के०) ग्रहण करवाने इहे ठे,
जो वली (व्याणोपचयं के०) कल्याणसमूहने (चिकीर्षति के०) र
वाने इहे ठे, जो वली (नवान्नोधेस्तटं के०) नव जे संसार ते रूप जे स
मुद् तेना तटने (लिप्सते के०) पा वाने इहे ठे, जो वली (रि ि के०)
मुक्ति रूप िने (परिरिप्सते के०) आलिंगन करवाने इहे ठे (तत् के०)
तो (जावनां के०) नजावनाने (जावयेत् के०) जावना रे ॥ ७६ ॥

टीकाः—पुनराह ॥ सर्व्वेति ॥ यदि जनो लोकः सर्व्व वस्तु झीप्सति
ज्ञातुं इच्छति । पुनर्यदि जनः पुण्यं धर्मं ईप्सति वाञ्छति । पुनर्यदि जनो द
यां पां धित्सति धर्तुमिच्छति । पुनर्यदि अघं पापं मित्सति मातुं इच्छति । पु
नर्यदि क्रोधं दित्सति खंभितुं इच्छति । पुनर्यदि दानशीलतपसां साफल्यं स
फलत्वं आदित्सति गृहीतुमिच्छति । पुनर्यदि कल्याणोपचयं शलं वृद्धिं चि
कीर्षति कर्तुमिच्छति । पुनर्यदि नवान्नोधेः संसारसमुद्स्य तटं पारं लिप्स
ते लब्धुं मिच्छति । पुनर्यदि क्तिस्त्रीं सिद्धिरमणीं परिरिप्सते आलिंगितुं इच्छ
ति जनस्तदा जावनां शुनजावं जावयेत् कुर्यादित्यर्थः ॥ ७६ ॥

नापाकाव्यः—सर्व्वेया इकंतोसा ॥ पूरव रम दहै, सरवज्ञ पद लहै,
गहै पुण्यपंथ फिरि पापमें न आवनां ॥ करुणाकी कला गे, दि

तं । पुन त्रिं : रं तपस्तप्तं तपः कृतं । पुनश्चरणं चारित्रं चिरतरं ब कालं
चीर्णं सेवितं । परं चेद्यदि चित्ते जावो न । जजावना नास्ति । तदा तुषव
पनवत् सर्व्वं पूर्व्वो वि लं स्यात् ॥८८॥ अ रुदेवीजरतएजायचीपुत्र
प्रस चंद्रराजर्षीणां कथाः ॥ सिंदूरप्र राख्यस्य, व्याख्यायां हर्षकीर्त्तिनिः ॥
सूरिनिर्विहितायांतु, जावनाप्र मोऽजनि ॥ इति जावनाप्र : ॥ २० ॥

जापाकाव्यः—आज्ञानकण्ड ॥ गहि पुनीत आचार, जिनागम जोव
नां ॥ करि तप संयम दान, नूमि । तेवनां ॥ ए करनी ब विफल,
होहि विनु जावना ॥ ज्यौं तु बोए हाथ, कबू नहिं तवनां ॥ ८८ ॥

कथाः—इहां जाव उपर इजायचीपुत्रनी कथा जाणवी. जे नटवी उपर
मोह्यो थको नाटकीयापणुं अंगीकारं री पढी र ने रीजववा टें
वांसना अग्रजागें नाचतां साधुना दर्शनथी जावना जावतो वांसनी
उपर रह्यो थको केवलज्ञान पाम्यो ठे, इत्यादि कथा प्रसिद्ध ठे. माटे
जाव विना वै अनुष्ठान व्यर्थ जाणवुं ॥ उक्तं च ॥ घनं दत्तं वित्तं जिनवचन
मन्यस्तमखिलं क्रियाकामं चमं रचितमवनौ सुप्तमसकृत् ॥ तपस्तीव्रं तप्तं
चरणमपि चीर्णं चिरतरं, न चेच्चित्ते जावस्तुषवपनवत् सर्व्वमफलम् ॥

हवे वैराग्यने कहे ठे.

हरिणीवृत्तम् ॥ यदशुजरजःपाथोदृष्टेंद्रियद्विरदांकु

शम्, कुशलकुसुमोद्यानं माद्यन्मनःकपिशृङ्खला ॥

विरतिरमणीलीलावेश्म स्मरज्वरक्षेपजम्, शिवपथ

रथस्तदैराग्यं विमृश्य नवाऽनयः (नवाऽनवः) ॥८९॥

अर्थः—हे मुनि ! (तत् के०) ते (वैराग्यं के०) वैराग्यने (विमृश्य
के०) विचारीने (अनयः के०) संसार नयरहित (नव के०) या. ते
कयो वैराग्य ? तो के (यत् के०) जे वैराग्य (अशुजरजः के०) पाप
रूप जे रज तेनेविपे (पाथः के०) जलरूप ठे. तथा (दृष्टेंद्रियद्विरदांकु
शं के०) मदोन्मत्त एवी जे इंद्रियो ते रूप जे हाथीयो, तेमने विपे अंकु
अ समान ठे. वली (कुशलकुसुमोद्यानं के०) कुशलतारूप जे फूल तेमनो
उद्यान एटले वनरूप ठे. वैराग्य (माद्यन्मनःकपिशृङ्खलां के०)

दोन् त एवुं जे मन ते रूप जे वांदर, तेने बांधवामां सांकल समान ठे. वली (विरतिरमणीलीलावेश्म के०) देशविरति सर्वविरतिरूप जे । तेमने क्रीडा करवानुं गृह ठे. वली (स्मरज्वरनेपजं के०) कामदेवरूप जे ताव तेने औपधसमान ठे. वली (शिवपथरथः के०) मोक्षमार्गेने विपे रथ समान ठे. माटे ते वैराग्यने विचारीने संसारनय रहित था. अने जो (नवानवः) एवो पाठ होय तो नव एटले संसार ते रहित था. एम जाणवुं ॥ ७ए ॥

टीकाः—अथ वैराग्यमाह ॥ जो मुने ! तद्वैराग्यं विमृश्य चिंतयित्वाऽनयः संसाररहितो नव तत्किं ? यत् वैराग्यं अशुचं पापमेव रजो धूलिस्त पाथो जलं । तदुपशमकत्वात् । पुनर्दृष्टानि इन्द्रियाण्येव द्विरदा गजास्तेषां अं शमि वांकुशं वश्यकरं । पुनः किंचूतं ? कुशलमेव कुसुमानि तेषां उद्यानं पुष्पारामं । पुनर्यत् वैराग्यं माद्यन्मदोन्मत्तो यो मनःकपिर्वानरस्तस्य शृङ्खलां निगड बंधनं । पुनर्यत् विरतिरमणीलीलावेश्म देशविरतिसर्वविरतिरेव स्त्रीः त स्याः क्रीडागृहं । पुनर्यत् स्मरणं ज्वरस्तस्य औषधं कामज्वरौषधं । पुनर्यत् शिवपथरथः मोक्षमार्गे रथसमानः । तद्वैराग्यं विमृश्य विचार्य अनयः सं सारनयरहितो नव नवानव इति पाठे नवरहितो नव ॥ ७ए ॥

नापाकाव्यः—सर्वेभ्यः इकतीता ॥ अशुचता धुलि हरवेकों नीरपुर स म, विमल विरति कुलवधुको सोहाग है ॥ उदित मदनज्वर नाशवेकों ज्वरां श, अहंगजथंजनकों अंकुशको दाग है ॥ चंचल कुमन कपि रो कवेकों लोहफंद, कुसल कुसुम उपजायवेकों वाग है ॥ सुधो मोख मार ग चलायवेकों नामी रथ, ऐसो हितकर नवनंजन विराग है ॥ ७ए ॥

वली पण वैराग्यज कहे ठे.

वसंततिलकावृत्तम् ॥ चंमानिलस्फुरितमब्दचयं द्वावर्चि,
वृद्धव्रजं तिमिरमंजुलमर्कविंवम् ॥ वज्रं महीध्रनिवहं नय
ते यथांतम्, वैराग्यमेकमपि कर्म तथा समग्रम् ॥ ७ए ॥

अर्थः—(यथा के०) जेम (चंमानिल के०) प्रचंम एवो अनिल जे वायु तेनुं (स्फुरितं के०) स्फुरण एटले चालवुं ते (अब्दचयं के०) मेघघटाने (अंतं के०) अंतप्रत्ये (नयते के०) पमाडे ठे. वली जेम (द्वावर्चिः के०) द्वावाग्निनी ज्वाला, (वृद्धव्रजं के०) वृद्धता समूहने नाश पमाडे ठे. वली जेम (अर्क

बिंब के०) सूर्यबिंब (तिमिर मंमलं के०) अंधकारना मंमलने नाश पमाडे ठे.
 वली जेम (वज्र के०) वज्र (महीध्रनिवहं के०) पर्वत मूहने नाश पमाडे
 ठे. (तथा के०) ते (समग्रं के०) स ग्र एवुं (र्मे के०) कर्म तेने
 (एकमपि के०) ए एवुं पण (वैराग्यं के०) वैराग्य जे ठे ते नाश प ाडे ठे ए०

टीका:—पुनराह ॥ चंमानिलेति ॥ यथा चंमानिलस्फुरितं प्रचंमवायुस्फू
 र्जितं अब्दचयं मेघघटां अंतं विनाशं नयते प्रापयति। पुनर्यथा दावार्चिर्दावा
 ग्रिर्वृक्षसमूहं अंतं प्रापयति पुनर्यथा अर्कबिंबं सूर्यबिंबं तिमिर मंमलं अंधकार
 समूहं अंतं नयते। पुनर्यथा वज्रं इंद्रायुधं महीध्रनिवहं पर्वतसमूहं अंतं विना
 शं नयते प्रापयति। तथा एकमपि वैराग्यमेव समग्रं र्मे अंतं नयते ॥ ए० ॥

जाषाकाव्यः—आज्ञानकहंड ॥ ज्यों समीर गंजीर, घनाघन लय करै ॥
 वज्र विनासै शिखर, दिवाकर तम हरै ॥ ज्यों दव पावक पूर, दहै वनकुंज
 कों ॥ त्यों नजै वैराग्य कर्मके पुंजकों ॥ ए० ॥

वली पण कहे ठे.

शिखरिणीवृत्तम् ॥ नमस्या देवानां चरणवरिवस्या
 शुनगुरो, स्तपस्या निःसीमक्रमपदमुपास्या गुणव
 ताम् ॥ निपद्याऽरण्ये स्यात् करणदमविद्या च शिव
 दा, विरागः क्रूरागः क्षपणनिपुणोऽतः स्फुरति चेत् ए१

अर्थ:—(चेत् के०) जो (अंतः के०) हृदयने विपे (विरागः के०)
 वैराग्य, (स्फुरति के०) स्फुरे ठे, तोज (देवानां के०) अरिहंतादि देव तेने
 करेलो (नमस्या के०) नमस्कार ते पण (शिवदा के०) मोक्ष देनारो
 (स्यात् के०) थाय. तथा (शुनगुरोः के०) सारा गुरुनी (चरणवरिव
 स्या के०) चरणसेवा ते पण त्यारेंज मोक्षदायी थाय, तथा (निःसीमक्र
 मपदं के०) अत्यंत श्रमनुं स्थानक एवुं (तपस्या के०) तप पण त्या
 रेंज मोक्षदायी थाय ठे. तथा (गुणवतां के०) ज्ञानादिक गुणों करी युक्त
 एवा जननी (उ ०) सेवा ते पण त्यारेंज मोक्ष देनारी थाय.
 तथा (अरण्ये के०) निपद्या के०) स्थिति एटजे रहेवुं ते पण
 त्यारेंज मो (०) ; (करणदमविद्या के०) इं
 द्रियदमनः अर्थात् ज्यारें हृदयने

विषे वैराग्य उत्थाय, त्वारेंज पूर्वो सर्ववानां य. ते वैराग्य केहे वो ठे? तो के (रूरागःकृष्णनिपुणः के०) र एवो जे अपराध तेने कृष्ण एटले टालवा । निपुण ठे माह्यो एटले ॥ ए१ ॥

टीकाः—पुनराह ॥ नमस्येति ॥ चेद्यदि अंतश्चिन्ते विरागो वैराग्यमेव स्फुरति वर्तते तदा देवानां न स्या स्फुरणं शिवदा मोहदायिनी मोहदायकी स्यात् । पुनः शुनगुरोश्चरणवरिवस्या चरणयोः सेवा तदा शिवदा स्यात् । पुनरत्यंतश्रमपदं ईदृशी पस्या तपस्तदैव शिवदा स्यात् । पुनः

एवतां ज्ञानादिगुण कानां उपास्या सेवापि तदैव शिवदा स्यात् । पुनरराये वने निषद्या स्थिति दैव शिवदा स्यात् । पुनः करणद विद्या इंदियद नविधिरपि तदैव शिवदः स्यात् । यदि तर्मध्ये वैराग्यं नवति ।

अंचूतोविरागः? रूरागःकृष्णनिपुणः कूरं घोरं आगोऽपराध स्य कृष्णे कृष्णकरणे निपुणश्चतुरः ॥ ए१ ॥

जाषाकाव्यः—कवित्त मात्रा० ॥ गीनी तिने सु देवकी पूजा, तिन रु चरन कमल मन लायो ॥ सो वनवा वस्यो निसिवासर, तिन गुनवंत पुरुष गुन गायो ॥ तिन तप लियो वियो इंदियद , सो पूरन विद्या पढि आयो ॥ सब अपराध गए को तजि, जिनवैरागरूप धन पायो ॥ ए१ ॥

वली विरक्तगुणो कहे ठे.

शार्दूलविक्रीडितं वृत्तम् ॥ नोगान् कृष्णजुगंगनोग विषमान् राज्यं रजःसन्निभम्, बंधून् बंधनिबंधनानि विष यग्रामं विषा पेयम् ॥ नूतिं नूतिसहोदरां तृणमिव स्त्रैणं विदित्वा त्यज, न्स्तेष्वासक्तिमनाविलोविलजते मुक्तिं विरक्तः पुमान् ॥ ए२ ॥ इति वैराग्यप्रक्रमः ॥ २१ ॥

अर्थः—(विरक्तः के०) वैराग्ययुक्त एवो (पुमान् के०) पुरुष, (मुक्तिं के०) मुक्तिने (विलजते के०) प्राप्त थाय ठे. शुं करीने प्राप्त थाय ठे? तो के (नोगान् के०) शब्दादिक नोगोने (कृष्णजुगंगनोगविषमान् के०) कृष्ण सर्पना देह समानविषम एवाने (विदित्वा के०) जाणीने तथा (राज्यं के०) आधिपत्यने राज्यने (रजःसन्निभं के०) धूलिसमान जाणीने तथा (बंधून् के०) स्वजनने (बंधनिबंधनानि के०) बंधनना कारणरूप जाणीने

हवे राजा पण ते स्त्री उपर मोह्यो थको बीजी सर्व स्त्रीयोने तृणप्राय जाणवा लाग्यो. पांचशें स्त्रीयो सर्व एमज वेसी रही, तेवारें ते स्त्रीयोयें कामण ठुमणादिक प्रयोगथी विष्णु राणीने मारी नाखी. तेने मरण पामेली देखीने राजा तेने पगे वलगी रह्यो, पण मोहदशाथी जूदो न थाय. तेनो पग मूके नही. पठी कोइ प्रपंचथी प्रधान ते राणीने अग्नि संस्कार करवा लइ गयो. पण जेवारें अग्नितीरें मूकी, तेवारें राजा राणीने अणदेखतो थको प्रधान प्रत्यें कहेवा लाग्यो के महारी वल्लजाने लइ आव. प्रधान पण राजाने तिहां लइ जइने राणीनुं कलेवर देखाड्युं. ते जोइ राजा नमां वैराग्य पाम्यो अने विचाखुं जे आ राणीना शरीरमां अत्यंत सुरजिगंध हतो, ते डुरजिगंध थयो ! तथा मुखकमल चंडमा जेवुं हतुं ते शोपाइने नहिं तेवुं थयुं ! अने नेत्र, बाहु, गलस्थल, इत्यादि अंग पूर्वे जे हतां, ते सर्व बगडी गयां ! इत्यादि स्वरूप सर्व अनित्य जाणी राणीने अग्निसंस्कार करी दीक्षा लइ उग्र तप तपीने त्रीजे देवलोकें देवता थयो.

तिहांथी चवी र पुर नगरें जिनधर्मा नामें श्रेष्ठ थयो अने पूर्वजो नागदत्तश्रेष्ठ ते एक ब्राह्मणने घेर पुत्रपणे उपनो, तेनुं नाम अग्निशर्मा पाड्युं, ते वृद्धावस्थायें संसार त्यागी त्रिदंभी तापस थयो, बे बे मासें पारणुं करे, ते अनेक देश भ्रमण करीने शिष्योना परिवार सहित एकदा प्रस्तावें फरी र पुर नगरें आव्यो, तेने राजायें अत्याग्रह पूर्वक पारणुं करा ववा माटें निमंत्रणा करी, तेवारें तापसें पूर्वजन्मना वेरथी राजाने कहुं के जो जिनधर्मी श्रेष्ठ पोतानी पीठ उपर नोजन करावे, तो हुं पारणुं करुं ? एवी महारी इत्ता ठे. राजायें ते वात कबूल करी जिनधर्मीश्रेष्ठीने तेडी तेनी पुंठ मंभावी. तेनी उपर तापस चढी बेगो. अने त्रांवानुं नाजन पर मान्नाथी नरी लाव्या, ते पण श्रेष्ठनी पीठ उपर राख्युं. तापस जमवा वेगो पठी ऊष्ण अन्नना योगें श्रेष्ठनो वांसो तप्यो, अने महावेदना थवा मांमी. तेवारें श्रेष्ठें मनमां चिंतव्युं जे में जन्मांतरें ए ऋषिने संताप्यो हजो, तेथी ए हमणां मने संताप करे ठे, माटें कीधेलां कर्म नोगव्या विना कांइ बूटे नही ! हवे तापस जमी रह्या पठी नाजन उपाड्युं तो श्रेष्ठना वांसा नी खाल नीकली पडी, महावेदनाक्रांत थइ पोताने घेर आवी सर्व जीवा योनि खमावी अनशन व्रत लइ मरण पामी सौधमेंइ थयो. अने त्रिदं

दीयो मरण पामी तेज इइनो ऐरावत हाथी थयो. ते हाथी मरण पामी घणो संसार परित्रमण करी सीताह नामें गु क थयो. अने सौध मैइ पण तिहांथी चवी हस्तिनागपुरें अश्वसेन राजाने घरे पुत्र पणे ऊप नो. मातायें चौंद सुपन दीतां. जन्म्या पठी सनत्कुमार नाम दीधुं. ते बी जना चंडमानी पेरे वधतो अनुक्रमें यौवनावस्था पाम्यो. अत्यंत रूपवान् सौजाग्यवान् थयो. तेनो महेंइ नामें कोइ मित्र ठे, तेनी साथें अनेक प्रकारनी रमत क्रीडा करवा लाग्यो.

एकदा वसंतक्रीडा करवा माटें मित्रनी साथें उद्यानमां गयो, ते अवसरें राजाने माटें अपूर्व अश्व कोइ परदेशथी चेट लइ आव्यो, ते अश्वने राजायें कुमरनी पासें वनमां मोकल्यो. कुमर पण ते घोडा उपर चढी घणी वार घोडाने फेरव्यो पण जेवारें तेनी लगाम खेंची तेवारें ते घणोज दोडयो, अने ह्णएकमांहे ते वन मूकीने आगल जतो रह्यो, ते समाचार अश्वसेन राजायें जाण्या. तेवारें सैन्य लइने तेने जोवा निकल्यो. सर्वत्र जोयो पण क्यांहि न मलवाथी राजा रुदन करतो पावो घेर आव्यो.

तेवारें प्रधान आवी राजाने नमस्कार करी आज्ञा मागीने देशांतर जवा निकल्यो. ते केटलेक दिवसैं कौवेरी नगरीयें गयो, तिहां सरोवरनी पाल उपर बेसी वनफल खाइ पाणी पीधुं, एकह्ण वेगो. एटलामां वेणु, वीणा, मृदंग, जह्वरी प्रमुखनो नाद सांजल्यो तेने अनुसारें आगल जवा लाग्यो. आगल अनेक जनथी परवखो थको कुमरने वेठेलो दीगो, तेवारें प्रधानें आश्चर्य पामीने कुमरने नमस्कार कखो. आलिंगनथी वेहु जण मल्या, कुमरें पोताना अर्धासिनें बेसाज्यो. तदनंतर हेमकुशल पूठयां.

पठी कुमरें चूसंझायें करी पोतानी जार्याने कथुं, ते प्रधानप्रत्यें बोली के हे सत्पुरुष! तहारा मित्रने घोडायें वनमांहे अपहखो ते जेवारें वाग ढीली मूकी तेवारें घोडो उजो रह्यो अने तत्काल मरण पाम्यो तथा कुमर मूर्खायें वृद्धनी ढायानीचें पड्यो तेने वृद्धना अधिष्ठायक देवतायें जल आणी ठांटयुं. तेथी कुमर सावधान थइ वनदेवता प्रत्यें पूठतो हवो के तमें कोण ठो? तारे तेंणें कथुं के हुं वनाधिष्ठायिक देवता हुं. खीर समुझना पाणीची में नुऊने मावधान कीधो, तेवारें कुमरें कथुं के हे देव! सुगानं माननगंदर देखाडो, तो तिहां हुं स्नान मज्जन करुं के जेथी सकल

रोग निवारण थाय ! अने शीतल थाउं ! देवता तिहां लइ यो, पढी कु
रें स्नान कीधुं. तृषा अने मार्गनो अ जे हतो ते टाव्यो.

एवामां पूर्वजन्मना वैरी यद्धें दीगो, चिर ल पर्यंत तेनी साथें अ
थ . मरें तेने जीत्यो. बीजा देवताउयें हर्षित अइने रउपर फूलनी
वृष्टि री. तिहां जानुवेग विद्याधरनी आठ न्याउं परण्यो. पढी रने ते
विद्याधर वैताढ्य पर्वतें लइ गयो. तिहां पण घणी न्याउनुं पाणिग्रहण क
अने सुखथी तिहां रह्यो. जे माटें पुण्यवंत पुरुष ज्यां जाय त्यां सुख पामे.

ए दा ते वैरी यद्धें गृह अंथी उपाडीने वन अंहे मू ि दीधो. तिहांथी
आगल चालतां एक दिर दीतुं. तेनी सात ि नूभि यें चढ्यो, तेवारें रु
दन रंती एवी ए री दीठी. मरें तेने बोलावी पूढ्युं के हे सुन
गि ! तुं रुदन शा ाटें रे ठे ? त्यारें ा बोली के अहो सुनग ! सांकेत
पुरपाटणें सुराष्ट्रराजा ठे, तेनी सुनंदा नामें हुं पु ि हुं. वली जेवारें हुं
यौवनावस्थाने पा ि, तेवारें हारा पितायें सं ल्प ा जे ए हारी पु
ि हुं सनत् मारने परणावीश ! पण ए दिवसें कोइ वि ाधरें मने
तिहांथी अपहरीने इहां आणी ठे. हवे हारी शी गति आशे ? मर बो
व्यो, के तुं नय राखीश नही. नत् मार ते हुंज हुं. एवी वात करे ठे, एट
लामां ते न्यानो हरण रनार विद्याधर पण त्यां आवी पहतो, ते अने
मरनुं अंहोमांहे अ थ . मर जीत्यो अने सुनंदा पाणिग्रहण क
वली जे विद्याधरने जीत्यो तेने पण प्रथ ऋषीश्वरें कहेलुं हतुं ते उ
परथी पोतानी पुत्री मरने परणावी, अनेक विद्याउ आपी ने वैताढ्य
पर्वतें लइ गयो. तिहां श्रीशान्तिनाथजीना अनेक बिंब वंदाव्यां. तिहांथी
निकलीने अमें आज ाहीं तमोने मब्या ठैयें.

इत्यादि वार्त्ता मंत्रीश्वर आगल कहीने पढी तिहांथी अंतेउर तथा मं
त्री सहित चाव्या, ते हस्तिनागपुरें आव्या. पुत्र आव्यो सांजलीने पिता
घणोज प्रमोद पाम्यो. पढी पुत्रनो राज्याभिषेक करीने पितायें श्रीधर्मना
थना शिष्यनी पासेंथी दीक्षा लीधी.

पाठल सनत् मार ठ खंम पृथ्वी साधीने राज्य सुख जोगववा लाग्यो.
इंइ धनद जंमारीनी साथें ठत्र, चामर, मोकव्यां. वे चामर, वे पावडी,
एक मुकुट, वे देवडुप्य व , वे कुंमल, नक्षत्रमाला, हार, सिंहासन, दे

वतानां गायन, तथा अप्सरा. ए सर्व आणी दीधां. बत्रीश हजार राजायें मली राज्याजिपेक कीधो. एम चक्रवर्तीनी पदवी जोगवतो रहे ठे.

एकदा सौधमेंडें सजामां बेठां थकां सनत्कु र चक्रीनुं रूप वखाणुं ते सर्व देवोयें याथातथ्य करी मान्युं. परंतु बे मिथ्यात्वी देवो हता, ते इं डनुं वचन अणमानता परीक्षा करवा माटें । ह्मणनो वेश धारण करी चक्रीना द्वार आगल आवी द्वारपालने कहेवा लाग्या के अमें दूर देशांत रथी रूप जोवा सारु आव्या ठैयें. ते वखत च वर्ती पोताना शरीरें उ वटणुं करावता हता. तिहां द्वारपालनी आझा मागी ब्राह्मणनेरूपें देवोयें आवी रूप जोयुं. तेथी हर्ष पामी कहेता हवा के अमारो जन्म सफल थ यो. चक्रवर्तीयें कहुं के हुं म न करी जमीने राजसजायें बिराजुं, तेवारें आवजो. राजाना कहेवा प्रमाणें सजामां पण ते देवो, रूप जोवा आव्या. तेवारें मनमां विपाद पामी मस्तक धूणाववा लाग्या. चक्रवर्तीना पूढवाथी देवोयें कहुं के तमारुं शरीर हमणां रोगें ग्रसित थवाथी पूर्वनुं रूप पल टाड गयुं ठे. इत्यादि वृत्तांत कही स्वस्थानकें गया. सनत्कुमारें यौवना दि वस्तुने अथिर जाणी विजयंधर सूरि पासें दीक्षा लीधी. ठमास पर्यंत अनुराग धरतां सैन्य प्रमुख सर्व परिकर साथें फखा. परंतु सनत्कुमारें कांइ तेनी तरफ जोयुं पण नही. पढी सर्व कोइ पोतपोताने घेर पाठा आव्या.

हवे चक्रवर्तीना शरीरें क्रमें क्रमें वधतां वधतां महारोगोत्पत्ति थइ, ते सातशें वर्ष पर्यंत जोगवी कठिण तपस्या करता रह्या, तेना प्रजावथी अ नेक लब्धियो उपनी. वली पूर्वनी पेरें सौधमेंडें सनत्कुमार साधुनी तप स्या तथा रोग संवंधि कष्ट सहन करवानी प्रशंसा करी, ते न मानतां फ री देवतायें आवी परीक्षा करवा माटें वैद्योपचार करवा संवंधी अनेक उ पदेश कस्या. परंतु कपीश्वर लगार मात्र पण मग्या नही. अने कष्ट सहन क र्यामां तत्पर रह्या. देवता पण साधुने बांदी ऊपर फूलनी वृष्टि करी स्व स्थानकें गया. सनत्कुमार साधु अंत्यावस्थायें अनशन व्रत लइ काल करी नान मागोपमने आउग्वे त्रीजे देवलोकें देवता थया. देवस्थिति पूर्ण थयें अनुक्रमें केटलाक मनुष्य तथा देवता जव करी केवलज्ञान उपार्जी मांछ मुख रामजें. ए एकवीशमा वेगग्योपदेशप्रक्रमने विषे सनत्कुमारनी कथा कट्टी ॥

हवे ढ काव्यें करी सामान्य उपदेश कहे ठे.

उपजातिवृत्तम्॥जिनैँडपूजागुरुपर्युपास्तिः,सत्त्वानुकंपाशुचपात्रदानम्॥ गुणानुरागः श्रुतिरागमस्य,नृजन्मवृद्धस्य फलान्यमूनि॥ए३॥

अर्थः—(नृजन्मवृद्धस्य के०) मनुष्यजन्मरूप वृद्धनां (अमूनि के०) आ हवे कहेवाशे ते (फलानि के०) फलो ठे. ते फलो कहे ठे. तिहां प्रथम तो (जिनैँडपूजा के०) श्रीवीतराग प्रभुनी पूजा करवी ते, तथा बीजुं (गुरुपर्युपास्तिः के०) गुरुनी उपासना करवी ते. तथा त्रीजुं (सत्त्वानुकंपा के०) सर्व प्राणिमा उपर दया राखवी ते. तथा चोथुं (शुचपात्रदानं के०) नपा ने विषे दान देवुं ते. तथा पांचमुं (गुणानुरागः के०) गुणीने विषे प्रीति राखवी ते. ढहुं (आगमस्य के०) शास्त्रनुं (श्रुतिः के०) श्रवण रवुं ते. एटलां फलो नुष्य जन्मवृद्धनां ठे. अर्थात् एटलां शुचकृत्यो करवा थकी मनुष्यजन्म फल थयो जाएवो ॥ए३॥

टीकाः—अथ सामान्योपदेशमाह ॥ जिनैँडेति ॥ नृजन्मवृद्धस्य नुष्यजन्मतरोरमूनि फलानि । एतैः कृत्वा ष्यजन्म सफलं भवति । अमूनि कानि ? प्रथमं तावदि नैँडपूजा श्रीवीतरागदेवस्य पूजा कार्या । पुनर्गुरुणां पर्युपास्तिः सेवा । पुनः सत्त्वानां जीवानां अनुकंपा दया कार्या । पुनः शुचपात्रे दानं । पुनर्गुणेषु अनुरागः गुणग्रहणं । पुनरागमस्य सिद्धांतस्य श्रुतिः श्रवणं । एभिः कृत्वा मनुष्यजन्म सफलं स्यात् ॥ ए३ ॥

जाषाकाव्यः—सवैय्या तेईसा ॥ कै परमेसुरकी अरचा विधि, सो गुरुकों उपसर्ग न कीजें ॥ दीन विलोकि दया धरियें चित्त, प्रासुक दान सुपत्तहिं दीजें ॥ गाढ़क व्है गुनकों गहियें, रुचिसों जिन आगमको रस पीजें ॥ ए करनी करियें गृहमें वसि, यों जगमें नर जौंफल लीजें ॥ ए३ ॥

शिखरिणीवृत्तम् ॥ त्रिसंध्यं देवाच्चीं विरचय चयं प्रापय यशः, श्रियः पात्रे वापं जनय नयमार्गं नय मनः ॥ स्मरक्रोधाद्यारीन् दलय कलय प्राणिषु दयाम्, जिनोक्तं सिद्धांतं शृणु वृणु जवान्मुक्तिकमलाम् ॥ ए४ ॥

आर्थः—हे नव्यप्राणी ! (त्रिसंध्यं के०) प्रजात, मध्यान्ह अने सायंकाल, तेने विषे (देवाच्चीं के०) श्रीवीतरागनी पूजाने (विरचय के०) कर. तथा

(यशः के०) कीर्तिने, (चयं के०) वृद्धि प्रत्ये (प्रापय के०) पमाड. तथा (श्रियः के०) लक्ष्मीना (पात्रे के०) सुपात्रने विषे (वापं के०) वाववाने (जनय के०) उत्पन्न कर. तथा (मनः के०) मनने (नयमार्ग के०) न्याय मार्ग प्रत्ये (नय के०) पमाड. वली (स्मरक्रोधादारीन् के०) काम, क्रोध, मान, माया, लोच, ए आदि शत्रुउने (दलय के०) खंमन कर. तथा (प्राणिषु के०) प्राणिमात्रने विषे (दयां के०) दयाने (कलय के०) कर. तथा (जिनोक्त के०) जिनप्रणीत एवा (सिद्धांत के०) सूत्र सिद्धांतने (शृणु के०) श्रवण कर. ए पूर्वोक्त सर्वे करीने (जवात् के०) वेगे करी (मुक्तिकमलां के०) मोक्षरूप लक्ष्मीने (वृणु के०) वर ॥९४॥

टीका:—त्रिसंध्यमिति ॥ त्रिसंध्यं त्रिकालं प्रजाते मध्याह्ने सायं च दे वार्चा श्रीवीतरागपूजां विरचय कुरु । पुनर्यशः कीर्तिं चयं वृद्धिं प्रापय । श्रियो लक्ष्म्याः पात्रे सुपात्रे वापं जनय वपनं कुरु । पुनर्मनश्चित्तं नयमार्गं न्यायमार्गं प्रति नय । पुनः स्मरक्रोधादारीन् काम क्रोध मान माया लो चाद्यान् शत्रून् दलय खंमय । पुनः प्राणिषु जीवेषु दयां कलय कुरु । पुनर्जि नोक्तं अर्हत्प्रणीतं सिद्धांतं सूत्रं शृणु । एतानि कृत्वा जवात् वेगात् मु क्तिकमलां शिवश्रियं वृणु वरय ॥ ९४ ॥

जापाकाव्यः—हरिणीतण्ड ॥ जो करे साधि त्रिकाल सुमिरन, जासु जस जग विस्तरे ॥ जो सुने परमागम सुरुचिसों, नीति मारग पग धरे ॥ जो निरखि दीन दया प्रयुजै, काम क्रोधादिक हरे ॥ जो सुधन सपत सु खेत खरचै, ताहिं सिवसंपति वरे ॥ ९४ ॥

शार्दूलविक्रीडितवृत्तम् ॥ कृत्वाऽर्हत्पदपूजनं यतिजनं नत्वा विदित्वाऽऽगमं. हित्वा संगमधर्मकर्मवधियां पात्रेषु दत्वा धनम् ॥ गत्वा पठतिमुत्तमक्रमजुषां जित्वाऽतरारित्रजम्, म्मत्वा पंचनमस्क्रियां कुरु करकोडस्थमिष्टं सुखम् ॥ ९५ ॥

अर्थ.—हे आ ६ जन ! एतजां वानां करीने (ऽयं के०) वांछित एवा (सुखं के०) सुखने (करक्रोडस्थं के०) दर्शनात्संगगत एतले दायमां तथा खोलामां गदे एवा ने (कुरु के०) कर. गुं करीने कर ? तो के (अर्हत्पदपूजनं के०) श्रीवीतराग न गगनना पदपूजनने (कृत्वा के०) करीने तथा (यतिजनं के०) नाय जनने

(नत्वा के०) न स्कार करीने तथा (आगमं के०) सिद्धांतने (विदित्वा के०) जानीने अथवा सांजलीने तथा (अधर्मकर्मवधियां के०) पापासक्त बुद्धि वाला जनोना (संगं के०) संगने (हित्वा के०) त्याग करीने तथा (पात्रेषु के०) सुपात्रने विषे (धनं के०) धनने (दत्त्वा के०) आपीने तथा (उत्तमक्रमजुषां के०) उत्तम मार्गना सेवनार जनोना (पक्षतिं के०) गर्गप्रत्ये (गत्वा के०) जइने तथा (अंतरारित्रजं के०) अन्यंतरना वैरिसमूहने (जित्वा के०) जीतीने तथा (पंचनमस्क्रियां के०) पंचपरमेष्ठिनमस्कार मंत्रने (स्मृत्वा के०) स्मरण रीने तथा एमनुज ध्यान करीने इष्टित सुखने करोत्संगप्राप्त कर. एटले कर जे हाथ अने उत्संग जे खोलो तेनेविषे प्राप्त करए ॥

टीकाः—कृत्वाऽर्हति ॥ नो श्राद्ध ! एतानि कृत्वा इष्टं वांछितसुखं करीष्ये । गौडस्थं ह गौत्संगगतं रु । करोत्संगप्राप्यं रु । किं कृत्वा ? अर्हत्पदपूजनं वीतरागचरणपूजां कृत्वा । पुनर्यतिजनं साधुजनं नत्वा । पुनरागमं सिद्धांतं विदित्वा ज्ञात्वा श्रुत्वा । पुनः अधर्मकर्मवधियां पापासक्तबुद्धीनां संगं संसर्गं त्यक्त्वा परित्यज्य । पुनः पात्रेषु निजं धनं वित्तं दत्त्वा । पुनः उत्तमक्रमजुषां उत्तममार्गसेविनां पक्षतिं मार्गं प्रति गत्वा अनुश्रित्य पुनरंतरारित्रजं अंतरंगारिषड्वर्गं आन्यंतरं वैरिसमूहं जित्वा । पुनः पंच नमस्क्रियां नमस्कारमंत्रं स्मृत्वा ध्यात्वा इष्टं सुखं करोत्संगप्राप्यं कुरु ॥ ९५ ॥

नापाकायः—वस्तुहृद ॥ देव पूजहिं देव पूजहिं रचहिं गुरु सेव ॥ परमागम रुचि धरहिं, तजहिं दुष्ट संगति ततञ्जन ॥ गुनिसंगति आदरहिं, करहिं त्याग डरनञ्ज नञ्जन ॥ देहि सुपत्तिहिं दान नित, जपहिं पंच नवकार ॥ ए करनी जे आचरहिं, ते पावहिं नवपार ॥ ९७ ॥

हरिणीवृत्तम् ॥ प्रसरति यथा किर्तिर्दिङ्गु क्षपाकरसोदरा, ऽन्युदयजननी याति स्फातिं यथा गुणसंततिः ॥ कलयति यथा वृद्धिं धर्मः कुकर्मद्विद्विधः, कुशलसुलजे न्याये कार्यं तथा पथि वर्तनम् ॥ ९६ ॥

अर्थः—हे प्राणी ! (न्याये के०) न्यायोपपन्न एवा (पथि के०) विषे (तथा के०) तेवी रीते (वर्तनं के०) वर्तन (कार्य के०) करवावे. केवी रीते ? तो के (यथा के०) जेम (दिङ्गु के०) चारेदिशाउमां (क्षपा

दरा के०) चंडकिरणसमान उज्ज्वल एवी (कीर्त्तिः के०) कीर्त्ति (प्रसरति के०) प्रसरे ठे. वली (यथा के०) जेम (अन्युदयजननी के०) उदयने कर नारी एवी (गुणसंततिः के०) गुणश्रेणि, (स्फातिं के०) विस्तारने (याति के०) पामे ठे. तथा वली (यथा के०) जेम (कुकर्महतिहमः के०) पा पहनने विपे समर्थ एवो (धर्मः के०) धर्म, (वृद्धिं के०) वृद्धिने (कल्यति के०) प्राप्त आय ठे. ते न्याय मार्ग केहवो ठे ? तो के (कुशलसुजन के०) चतुर पुरुषोयें सुजन ठे ॥ ए६ ॥

टीकाः—प्रसरतीति ॥ न्याय्ये न्यायोपपन्ने पथि मार्गे तथा प्रवर्त्तनं कार्यं तथा प्रवृत्तिः कार्या । यथा दिङ् चतुर्षु दिङ् द्वापरसोदरा चंडकिरणवडुज्ज्वला कीर्त्तिः स्फुरति विस्तरति । पुनर्यथा अन्युदयजननी उदयकारका गुणसंतति गुणश्रेणिः स्फातिं याति विस्तारं व्रजति । पुनर्यथा कुकर्महतौ पापहनने हमः समर्थो धर्मो वृद्धिं कलयति वृद्धिं प्राप्नोति । तथा न्याये पथि न्यायमार्गे प्रवर्त्तनं कार्यं । कथं नूते न्याये पथि ? कुशलैश्चतुरपुरुषैः सुजनः सुप्रापः सुखेन लज्यस्तस्मिन् ॥ ए६ ॥

जागकाव्यः—इहेहा ॥ गुन अरु धर्म सुथिर रहै, जस प्रताप गंजीर ॥ कुशल वृद्ध जिम लहलहै, तिहिं मारग चलो वीर ॥ ए६ ॥

शिरस्वरिणीवृत्तद्वयम् ॥ करे श्लाघ्यस्त्यागः शिरसि
गुरुपादप्रणमनम्, सुखे सत्या वाणी श्रुतमधिगतं च
श्रवणयोः ॥ हृदि स्वच्छा वृत्तिर्विजयि जुजयोः पौरुष
महो, विनाप्यैश्वर्येण प्रकृतिमहतां मंनमिदम् ॥ ए७ ॥

अर्थः—(अहो के०) आश्चर्य ठे के (प्रकृतिमहतां के०) स्वजावें करी उत्तम एवा जनोने (विनाप्यैश्वर्येण के०) साम्राज्यविना पण (इदं के०) आ हवे केहेवाज्ञे ते (मंमनं के०) नूपण ठे. ते शुं नूपण ठे ? तो के (करे के०) हाथने विपे (त्यागः के०) दान तेज (श्लाघ्यः के०) श्लाघ्य ठे. पण कंकणादि नूपण मंमन नथी. तथा (शिरसि के०) मस्तकने विपे (गुरुपादप्रणमनं के०) गुरु जनना पदने विपे प्रणाम तेज मंमन ठे. परंतु मुकुटतिलकादि नथी. (च के०) तथा (सुखे के०) सुखने विपे (सत्या के०) सत्य एवी (वाणी के०) वाणी तेज मंमन ठे परंतु तां वृज्जादि नथी. तथा (श्रवणयोः के०) कानने विपे (अधिगतं

के०) नएणुं एवुं (श्रुतं के०) सिद्धांत तेज मंमन ठे, परंतु 'मलादि नथी. (हृदि के०) हृदयने विषे (स्वह्वा के०) निर्मल एवी (वृत्तिः के०) व्यापार तेज मंमन ठे, परंतु हारमालादि नथी. तथा (जुजयोः के०) बेहुहाथने विषे (विजयि के०) जयनशील एवुं (पौरुषं के०) पुरुषार्थ तेज 'मन ठे, परंतु केयूरादि नथी. अर्थात् महान् पुरुषोने धनादिविना पण आपूर्वोक्त सर्व 'मन रूप ठेए॥

टीकाः—करइति ॥ अहो आश्चर्ये प्रकृति हतां स्वजावेनोत्तानां पुसां ऐश्वर्येण साम्राज्येन विनाऽपि इदं 'मनं अस्ति । इदमिति किं ? रे हस्ते त्यागोदानं श्लाघ्यः मंमनं न कंकणादि । पुनः शिरसि गुरूणां पादयोश्चरणयोः प्रणमनं नमस्कारकरणं मंमनं न मुकुटतिलकादीनि । मुखे सत्या वाण्येव मंमनं न तांबूलादि । श्रवणयोः कर्णयोः अधिगतं पठितं श्रुतं शा मेव मंमनं न 'मलादि । हृदि हृदये स्वह्वा निर्मला वृत्तिव्यापारएव 'मनं न हारमालादि । जुजयोर्बाह्वोर्विजयि जयनशीलं पौरुषं पराक्रमो धर्मविषये य इलं तदेव मंमनं न केयूरादि । महतां पुसां धनं विनापि दयैव 'मनं ॥ ए॥

जाषाकाव्यः—कवित्तमात्रात्मक ॥ वंदन विनय मुट शिर उप्पर, सुगुरु वचन कुंमलयुग कान ॥ अंतरशत्रु विजय जुजमंमन, मुगति ल उर गुन अमलान ॥ त्याग सहज कर कटक विराजत, शोजित सत्य सबद मुख पान ॥ नूखन तजहिं तहूं तन 'मित, थार्ते संत पुरुष परधान ॥ ए॥

जवारण्यं मुक्ता यदि जिगमिषुर्मुक्तिनगरीम्, तदानीं
मा कार्पीविषयविषवृक्षेषु वसतिम् ॥ यतश्चाप्येषां
प्रथयति महामोहमचिरा, दयं जंतुर्यस्मात्पदमपिन
गंतुं प्रभवति ॥ ए॥ इति सामान्योपदेशप्रक्रमः ॥ ११ ॥

अर्थः—हे श्रावकजन ! (यदि के०) जो (जवारण्यं के०) संसाररूप अटवीने (मुक्ता के०) मूकीने (मुक्तिनगरीं के०) मोहनगरी प्रत्ये (जिग मिषुः के०) जवाने इततो एवो तुं ठो, (तदानीं के०) त्पारें तो (विषयविषवृक्षेषु के०) विषयरूप जे विषवृक्षो तेने विषे (वसतिं के०) निवास ने (माकार्पीः के०) म कर. (यतः के०) जे कारण मारें (एषां के०) ए विषयविषवृक्षोनी (आयापि के०) आया पण (महामोहं के०) महोटा अज्ञानने (प्रथयति के०) विस्तारे ठे. जेम बीजी पण विषवृक्षोनी आया

ढे, ते होटी मूह्नीने उत्प करे ढे. अने (यस्मात् के०) जे महामोह थकी (अयं के०) आ (जंतुः के०) जीव, (अचिरात् के०) वेगें करी (पद मपिगंतुं के०) एक पगलुं पण चालवाने (नप्रनवति के०) समर्थ थातो नथी. अर्थात् स्थावरपणाने प्राप्त थाय ढे ॥९८॥ इति सामान्योपदेशप्रक्रमः॥११॥

टीकाः—नवारण्यमिति ॥ जो आह ! नवारण्यं संसाररूपां अटवीं त्वा त्यक्त्वा यदि मुक्तिनगरीं सिद्धिपुरीं प्रति जिगमिषसि गंतुकामोऽसि तदानीं विषयाएव विषवृक्षास्तेषां वसतिं निवासं माकार्षीः मा कथाः । कुतः ? यतोयस्मात् कारणात् एषां विषयविषवृक्षाणां ढायाऽपि महामोहं महदज्ञानं प्रथयति विस्तारयति । अन्येषामपि विषवृक्षाणां ढाया महामोहं महतीं मूह्नीं जनयति । यस्मान्महामोहादयं जंतुः प्राणी अचिराद्देगात् पदमपि गंतुं एकं पादमपि चलितुं न शक्नोति । किंतु ? स्थावरत्वं प्राप्नोति ॥ ९८ ॥ सिंदूरप्रकरग्रंथ, व्याख्यायां हर्षकीर्त्तिनिः ॥ सूरिनिर्विहितायां तु, सामान्यप्रक्रमोऽजनि ॥११॥ इति सामान्योपदेशप्रक्रमः ॥११॥

हवे एक काव्यें करी ग्रंथनुं समर्थन करे ढे.

उपजातिवृत्तम् ॥ सोमप्रज्ञाचार्यमज्ञाचयन्न, पुंसां तमःपंकमपाकरोति ॥ तदप्यमुष्मिन्नुपदेशलेशे, निशम्यमानेऽनिशमेति नाशम् ॥ ९९ ॥ इति ग्रंथसमर्थनम् ॥

अर्थः—(सोमप्रज्ञा के०) चंडनीकांति(च के०) वली (अर्थमज्ञा के०) सूर्यनीकांति ते (पुंसां के०) पुरुषोना (यत् के०) जे (तमःपंक के०) अंधकाररूप जे कचरो तेने (नअपाकरोति के०) नथी नाश करती. (च के०) परंतु (तदपि के०) तादृश एवो पण अज्ञान अने पापरूप कचरो ते (अमुष्मिन् के०) आ सिंदूरप्रकरारव्यनामा (उपदेशलेशे के०) उपदेशनो लेश ते (निशम्यमाने के०) सांजले ठते (अनिशं के०) रात्रि दिवस एटले निरंतर (नाशं के०) नाशने (एति के०) पामे ढे. अर्थात् आ सिंदूरप्रकर सांजलवाथी तम जे पाप अने अज्ञान ते नाशने पामे ढे. आ श्लोकमां 'सोमप्रज्ञा' ए पदथी ग्रंथकर्त्तायें पोतानुं सोमप्रज्ञाचार्य एवुं नाम पण सूचव्युं ढे ॥९९॥

टीकाः—अथ समर्थयति ॥ सोमप्रज्ञेति ॥ सोमप्रज्ञा चंडकांतिश्च पुनः अर्थमज्ञा सूर्यप्रज्ञाऽपि पुंसां यत्तमःपंकं अंधकारकर्म न अपाकरोति न

दूरीकरोति । तदपि तादृशमपि तमःपंकं अज्ञानपापं अमुष्मिन् सिंदूर
प्रकराख्ये उपदेशलेखे निशम्यमाने श्रूयमाणे सति अनिशं निरंतरं नाशं ए
ति कथं याति । एतत् श्रवणात्तत्तमः पापं च याति । अत्र सोमप्रज्ञाचार्य इति
ग्रंथकृता स्वनामापि सूचितम् ॥ एण ॥ इति ग्रंथसमर्थनम् ॥

हवे एक श्लोकश्च प्रशस्ति कहे ठे ॥

मालिनीवृत्तम् ॥ अजजदजितदेवाचार्यपट्टोदयाङ्घ्रि, द्यु
मणिविजयसिंहाचार्यपादारविंदे ॥ मधुकरसमतां यस्तेन
सोमप्रज्ञेण, व्यरचि मुनिपराज्ञा सूक्तमुक्तावलीयम् ॥

॥ १०० ॥ इति प्रशस्तिः ॥ इति सिंदूरप्रकरः समाप्तः ॥

अर्थः—(तेन के०) ते (सोमप्रज्ञेण के०) सोमप्रज्ञनामा (मुनिपरा
ज्ञा के०) मुनिप जे मुनिश्रेष्ठ तेमना जे राजा एवा सूरीश्वर तेमणें (इयं
के०) आ (सूक्तमुक्तावली के०) सु नाम शोभायमान प्रस्ताववालां उ ए
ठले काव्य ते रूप मुक्ता जे मोतीयो तेनी आवली जे पंक्ति ते (व्यरचि ०)
विरचित करी. ते कया सोमप्रज्ञाचार्य ? तो के (यः के०) जे (अजितदेवा
चार्यपट्टोदयाङ्घ्रि के०) अजितदेवनामा आचार्यना पट्टरूप उदयाचलने विपे
(द्युमणि के०) सूर्यसमान एवा जे (विजयसिंहाचार्य के०) विजयसिंहाचार्य
तेना (पादारविंदे के०) चरणारविंदने विपे (मधुकरसमतां के०) चमरनी
समानताने (अजजत् के०) जजता हवा ॥ १०० ॥ ए प्रशस्ति कही ॥ इति
सिंदूरप्रकरस्य बालावबोधः समाप्तः ॥

टीकाः—अथ प्रशस्तिमाह ॥ अजजदजितदेवेति ॥ तेन सोमप्रज्ञेण मुनि
पराज्ञा मुनिपाः मुनिश्रेष्ठास्तेषां राजा सूरीश्वरस्तेन मुनिपराज्ञा सूरीश्वरेण
इयं सूक्तमुक्तावलिः सूक्तान्येव सुनूषितान्येव शोचनप्रस्तावकाव्यान्येव मुक्ता
मौक्तिकानि मुक्ताफलानि तेषामावलिः श्रेणिः व्यरचि चिरचिता । तेन केन ?
यः सोमप्रज्ञः अजितदेवनामाचार्यस्य पट्टएव उदयाङ्घ्रिरुदयाचलः तत्र द्यु
मणिः सूर्यसमानो विजयसिंहाचार्यस्तस्य पादारविंदे चरणकुसुमे मधुकरसम
तां चमरतुल्यतां अजजत् प्राप । अर्थात् पूर्वमजितदेवाचार्यस्तस्य सोमप्रज्ञा
चार्यस्तेनेयं सिंदूरप्रकरनामा सूक्तमुक्तावली व्यरचि कृता ॥ १०० ॥ इति प्रश
स्तिः ॥ इति श्रीसिंदूरप्रकराख्यग्रंथस्य हर्षकीर्तिसूत्रिविरचिता व्याख्या समाप्ता ॥

जाषाकाव्यः—सवैय्या इकतीसा ॥ गहें जे सुजनरीति, गुनीसों निवाहै
प्रीति, सेवा साधै गुरुकी, विनैसों कर जोरिकें ॥ विद्या ते विसन धरै, पर
तिय संग हारै, दुर्जनकी संगतिसों, बैठे मुख मोरिकें ॥ तजै लोकनिंद
काज, पूजै देव जिनराज, करै जे करणि थिर, उमंग वहोरिकें ॥ तेही जीव
सुखी होहिं, तेहि मोखमुखी होहिं, तेही होइ परम, करमफंद तोरिकें ॥ एण ॥

वृत्त ऊपर प्रमाणें ॥ पर निंदा त्याग करु, मनमें वैराग धरु, मोध मान
माया लोच, च्यारो परिहर रे ॥ हिरदेमें तोष गहु, समतासों सीरो रहु, धर
मको चेद लहु, खेदमें न पर रे ॥ करमकों वंस खोउ, मुगतिको पंथ जोउ,
सुकृतको बीज बोउ, दुरितसों मर रे ॥ अरे नर ऐसो होहि, वार वार कहुं
तोहि, नाहि तौ सिधार जैया, निगोद तेरो घर रे ॥ एए ॥

कवित्त मात्रात्मक ॥ आलस त्यागु जागु नर चेतन, बल संचारु मति
करहुं विलंब ॥ इहां न सुख लवलेख जगतमहिं, निंब विरखमहिं लगे
न अंब ॥ तातें तूं अंतर विपक्व हरु, करु विलक्व निज अक्वकदंब ॥ गहु
गुन ज्ञान बैठ चारित रथ, देहि मोख मग सनमुख बिंब ॥ १०० ॥

अथ अज्ञोग कवित्त मात्रात्मक ॥ जैन वंस सर हंस सितंबर, मुनिपति
अजितदेव अति आरज ॥ ताके पट्ट वादिमदचंजन, प्रगटे विजयसिंह
आचारज ॥ ताके पट्ट नए सोमप्रज, तिन्है गिरंथ कियो हितकारज ॥ जा
के पढत सुनत अवधारत, होइ पुरुष जे पुरुष अनारज ॥ १०१ ॥ दोहा ॥
नाम सूक्तमुक्तावली, द्वाविंशति अधिकार ॥ सत सिलोक परधान स
व, इति गरंथ विस्तार ॥ १०२ ॥ कौरपाल बनारसी, मित्रयुगल इक चि
त्त ॥ तिन गरंथ जापा कियो, बहुविधि ठंद कवित्त ॥ १०३ ॥ सोलहसें इक्या
नवें, रितु ग्रीष्म वैसाख ॥ सोम वार एकादशी, कर नक्खत्र सित पाख ॥ १०४ ॥
आ जापा करनारें बीजी टीका उपरथी रचना करेली देखाय ठे जे माटें
कोइ कोइ स्थलें अर्थमां कचित् फेर दीगमां आवे ठे. अने ठेहलां वे का
व्यनो अर्थ फेरव्यो ठे.

इति सोमप्रजाचार्यविरचित सिंदूरप्रकरः (सूक्तमुक्तावलि) ग्रंथ हर्षकीर्त्ति
सूक्तित युक्ति, व्याख्या अन्यपंक्तिरुक्त वालावबोध संयुत, बनारसीदासकृत
जाषाकाव्यसहितः समाप्तः ॥ समाप्तोयं ग्रंथः ॥



॥ અથ ॥

॥ શ્રીહમચંદ્રાચાર્ય કૃત શ્રીવીતરાગ સ્તુતિઃ પ્રારખ્યતે ॥

ત

॥ પ્રસ્તાવનાનામા પ્રથમ પ્રકાશઃ ॥

॥ યઃ પરાત્મા પરં જ્યોતિઃ, પરમઃ પરમેષ્ઠિનામ્ ॥ આદિત્યવર્ણે તમસઃ, પર
દામનંતિ ય ॥ ૧ ॥ જાવાર્થઃ—(યઃ પરાત્મા કે૦) જે જગવાન્ પરમા
ત્મા, (પરંજ્યોતિઃ કે૦) પરબ્રહ્મ તેજોરૂપ તેજ (પરમેષ્ઠિનાં પરમઃ કે૦)
જે અર્હન્, સિદ્ધ, આચાર્ય, ઉપાધ્યાય, સર્વ સાધુરૂપ પંચપરમેષ્ઠિ તેમધ્યે
ઉત્કૃષ્ટ છે. અને સૂર્યસમાન પ્રકાશવાળા એવા (યં કે૦) જે જગવાનને
(ત સઃ પરસ્તાત્ કે૦) પાપથકી કિંવા અંધાર જે તમોગુણાદિ તે થકી
પર એવાને (આમનંતિ કે૦) જ્ઞાની પુરુષો કહે છે ॥ ૧ ॥

॥ સર્વે યેનોદમૂલ્યંત, સમૂલાઃ શપાદપાઃ ॥ ધર્મા યસ્મૈ નમસ્યંતિ, સુ
રાસુરનરેશ્વરાઃ ॥ ૨ ॥ જાવાર્થઃ—(યેન કે૦) જે જગવંતે (સમૂલક્લેશ
પાદપાઃ કે૦) જે રાગ દ્વેષ મોહરૂપ જે વૃદ્ધ તે મૂલ ઝનૂલન કલ્યા, અને
જે જગવાનને દેવ, દૈત્ય અને નરેશ્વર મ કે રી નમસ્કાર રે છે ॥ ૨ ॥

॥ પ્રાવર્તેત યતો વિદ્યાઃ, પુરુષાર્થપ્રસાધિ ૧ઃ ॥ યસ્ય જ્ઞાનં નવજ્ઞાવિ, જૂ
તજ્ઞાવાઽવજ્ઞાસકૃત્ ॥ ૩ ॥ જાવાર્થઃ—(યતઃ કે૦) જે જગવાનથી ચૌદપૂર્વ
રૂપ મુખ્યવૃત્તિયે મોહને સાધન કરનારી એટલે મોહ સાધનશીલ એવી વિદ્યા
ઝ ઉત્પન્ન થયો. અને જે જગવંતનું જ્ઞાન, વર્તમાન કાલના, તથા આગલ
થનારા અને પૂર્વે થઈ ગયેલા જે પદાર્થો તેઝને પ્રકાશ કરનારું છે ॥ ૩ ॥

॥ યસ્મિન્ વિજ્ઞાનમાનંદં, બ્રહ્મ ચૈકાત્મતાં ગતમ્ ॥ સ શ્રદ્ધેયઃ સ ચધ્યે
યઃ, પ્રપદ્યે શરણં ચ તમ્ ॥ ૪ ॥ જાવાર્થઃ—અને જે જગવંતને વિષે વિશિ
જ્ઞાન અને બીજું આનંદકારક જે પરબ્રહ્મ સ્વરૂપ, તે એકરૂપતાને પામેલું છે.
તે જગવાન્ પંક્તિયે શ્રદ્ધા કરવા યોગ્ય છે. અને તેજ ધ્યાન કરવા યોગ્ય
છે. એ માટે હું તેમનાજ શરણનો અંગીકાર કરું બું ॥ ૪ ॥

॥ તેન સ્યાં નાથવાં સ્તસ્મૈ, સ્પૃહ્યેયં સમાહિતઃ ॥ તતઃ કૃતાર્થોજ્જ્યાસં,
નવેયં તસ્ય કિંકરઃ ॥ ૫ ॥ જાવાર્થઃ—હું, તે પરમેશ્વરજ (નાથવાન્ કે૦)
જેને માથે ધણી છે એવો આહં? અને સમાધિપ્રત્યે પ્રાપ્ત થયો થકો તે જ

ગવંતની હું સ્ટહા એટલે ઇચ્છા કરું ? અને તે જગવંતથીજ હું કૃતાર્થ થા
ઉં ? અને તેનો કિંકર પણ થાઉં ? ॥ ૫ ॥

॥ ત સ્તોત્રેણ યાં ચ, પવિત્રાં સ્વાં સરસ્વતીમ્ ॥ ૬ ॥ હિં નવકાંતારે, જ
ન્મિનાં જન્મનઃ ફલમ્ ॥ ૬ ॥ જાવાર્થઃ—અને હું તે જગવંતને વિષે સ્તવને
કરીને તારી પોતાની વાણીને પવિત્ર રું. તારણ કે જગવાન ' સ્તવન
કરવું એજ નવાટવીને વિષે ણીના જન્મ ' ફલ છે ॥ ૬ ॥

॥ ક્વાહં પશોરપિ પ , વીતરાગસ્તવઃ ક્વ ચ ॥ ઉત્તિતીર્થુરરણ્યાનીં, પદ્મ્યાં
પંગુરિવાસ્મ્યતઃ ॥ ૭ ॥ જાવાર્થઃ—પરંતુ પશુ કરતાં પણ (પ : કે ૦) અજ્ઞા
ની એવો હું ક્યાં !! અને શ્રીવીતરાગની સ્તુતિ ક્યાં !!! એટલે વીતરાગની
સ્તુતિ, મને અત્યંત ઘેટ છે, વલી એ તારે પાંગલાં જેવો હું બું. પાંગલો જેમ
પોતાના ચરણે કરી માહા અરણ્યને ઊલ્લંઘન રવાની ઇચ્છા કરે, તેમ હું
જગવાનની સ્તુતિ કરવાની ઇચ્છા કરનારો બું ॥ ૭ ॥

॥ તથાપિ શ્રદ્ધામુગ્ધોઽહં, નોપાલંચ્યઃ સ્વલ્પિ ॥ વિશ્વં સ્વલાપિ વાગ્વૃત્તિઃ,
શ્રદ્ધધાનસ્ય શોભતે ॥ ૮ ॥ જાવાર્થઃ—તથાપિ પંમિતપુરુષોયેં, સ્તુતિમધ્યે વિ
પર્યાસ પામનારા મને આ શ્રદ્ધાયેં કરીને નોલો છે, પંમિતાનિમાની નથી, એમ
જાણી દોષાસ્પદ ગણવો નહીં. અને એવું પણ છે, કે શ્રદ્ધા ધારણ કરનારા પંમિ
તમાની પુરુષની પૂર્વાપર સંબંધ રહિત એવી પણ વાગ્વૃત્તિ શોજા પામે છે ॥ ૮ ॥

॥ શ્રીહેમચંડપ્રજવાત્, વીતરાગસ્તવાદિતઃ ॥ મારપાલનૂપાલઃ, પ્રાપ્નોતુ ફલ
મીપ્સિતમ્ ॥ ૯ ॥ જાવાર્થઃ—હવે ફલશ્રુતિ કહે છે.—શ્રીહેમચંડથી જેની ઉત્પત્તિ
છે એવા આ વીતરાગ સ્તવેં કરીને કુમારપાલ નામા રાજા, ઇચ્છિત ફલને પામો
॥ ૯ ॥ ઇતિ શ્રીવીતરાગસ્તવે પ્રસ્તાવનાનામક પ્રથમપ્રકાશઃ સમાપ્તઃ ॥ ૧ ॥

॥ અથ સહજાતિશયનામા દ્વિતીય પ્રકાશઃ ॥

॥ પ્રિયંગુસ્ફટિકસ્વર્ણ, પદ્મરાગાંજનપ્રજઃ ॥ પ્રજો તવાથોત્તુચિઃ, કાયઃ
કમિવ નાદ્ધિપેત્ ॥ ૧ ॥ જાવાર્થઃ—હે પ્રજો ! (પ્રિયંગુ કે ૦) પ્રિયંગુ નામક
નીલવર્ણવહ્ની, સ્ફટિકરત્ન, સુવર્ણ, આરક્ત એવું પદ્મરાગરત્ન, અને કાજ
લ, એના સરસી છે કાંતિ જેની એવો અને અપ્રદ્ધાલિત ઠતાં પણ પવિત્ર,
એવો તમારો દેહ, કયા પુરુષના મનને આશ્ચર્ય કરનાર નથી ? અર્થાત્ સર્વ
કોઈ પણ તમને અવલોકન કરી આશ્ચર્ય પામે છે ॥ ૧ ॥

॥ મંદારદામવન્નિત્ય, મવાસિતસુગંધિનિ ॥ તવાંગે જંગતાં યાંતિ, નેત્રાણિ

सुरयोषिताम् ॥ १ ॥ जावार्थः—हे प्रज्ञो ! निरंतर कल्पवृक्षना पुष्पनी
मालानी पेठें पूरादिकोना लेपन विना पण सुगंधयुक्त एवा तारा शरीरने
विषे देवांगनाउनां नेत्रो च रताने पामे ठे ॥ १ ॥

॥ दिव्यामृतरसास्वाद, पोषप्रतिहता इव ॥ स विंशति ते नाथ, नांगे
रोगोरगव्रजाः ॥ ३ ॥ जावार्थः—हे नाथ ! तारा शरीरने विषे, रोगरूप जे
सर्पोना समूहो, ते प्रवेश करता नथी. कारण के ते जाणें दिव्य एवा अ
मृतरसना आस्वादन करीने प्राथयेली जे पुष्टता तेणें करी प्रतिहत
रेलाज होय नहिं ! माटें प्रवेश करता नथी. ए उत्प्रेक्षा करी ठे ॥ ३ ॥

॥ त्वय्यादर्शातलालीन, प्रतिमाप्रतिरूपके ॥ ह्रतस्वेदविलीनत्व, आ
पि वपुषः तः ॥ ४ ॥ जावार्थः—हे नाथ ! दर्पणने विषे प्रतिबिंबित जे
मूर्ति तेना सरखा जे तमें, ते तमारे विषे देहथी गलित अनारा स्वेद एटले
परसेवाना विलीन पणानी वार्त्ता पण क्यांथी प्राथये ? नहीज थाय. अ
र्थात् तमारे तो ते स्वेदादिक इही नथी माटे ते वात्त पण केम घटे ? ॥ ४ ॥

॥ न केवलं रागमुक्तं, वीतराग मनस्तव ॥ वपुःस्थितं रक्तं पि, क्षीरधारा
सहोदरम् ॥ ५ ॥ जावार्थः—हे वीतराग ! केवल तारुं नज (राग
केण) विषयोनी रागतायें रहित ठे, एवुं नथी. परं तमारा शरीरने विषे
रहेनारुं र एटले रुधिर पण (रागमुक्तं केण) आर तायें रहित होतुं थ
थकुं दूधनी धारा सरखुं शुच ठे. कारण के तीर्थं रं र पण दूध सरखुं
उज्ज्वल होय ठे. एम प्रसिद्धज ठे ॥ ५ ॥

॥ जगद्विलक्षणं किं वा, तवान्यद्वक्तुमीशमहे ॥ यद्वि बीजत्सं, शुभ्रं
मांसमपि प्रज्ञो ॥ ६ ॥ जावार्थः—हे प्रज्ञो ! वली तमारा सर्व जगत्थी विलक्ष
ण एवा अन्यस्वरूपने वर्णन करवा माटें अमें शुं समर्थ अनारा बैयें ? ना
कदापि अनार नथी. कारण के हे प्रज्ञो ! तमारुं मांस पण दुर्गंधरहित अने
अबीजत्स एवुं अने शुच उज्ज्वलवर्णयुक्त देदीप्यमान ठे ॥ ६ ॥

॥ जलस्थलसमुद्भूताः, संत्यज्य सुमनःस्त्रजः ॥ तव निःश्वाससौरभ्यं, म
यांति मधुव्रताः ॥ ७ ॥ जावार्थः—हे नाथ ! जलने विषे अने स्थलने
विषे उत्पन्न थयेली उत्तम पुष्पोनी मालाने पण समस्त पणायें तजीने तमा
रा श्वासोत्थास संबंधि सुगंध प्रत्यें सर्व चमरो, अनुगमन करे ठे. एवो तमा
रो सुगंधमय श्वास ठे ॥ ७ ॥

॥ લોકોત્તરચ ત્કાર, કરી તવ જવસ્થિતિઃ ॥ યતોનાહારનીહારૌ, ગોચ
રૌ ચર્મચ ડુષ્ણ ॥૫॥ જાવાર્થઃ—હે નાથ ! જે કારણ માટેં તમારો આ
હાર અને નીહાર, તે ચર્મચક્રુ વાલા થયે તિર્યંચને દૃષ્ટિવિષય થતા નથી. તે
કારણ માટેં તમારા જન્મની સ્થિતિ (લોકોત્તરચમત્કારકરી કે ૦) સર્વ લો
કોને અત્યંત વિસ્મય કરનારી છે ॥૫॥ ઇતિ સહજાતિશયદ્વિતીયપ્રકાશઃ ॥૧॥

॥ અથ કર્મહયાતિશય નામા તૃતીય પ્રકાશઃ ॥

॥ સર્વાન્નિમુખ્યતોનાથ, તીર્થકુન્નામકર્મજાત્ ॥ સર્વથા સન્મુખીનસ્ત્વ, મા
નંદયસિ યત્પ્રજાઃ ॥ ૧ ॥ જાવાર્થઃ—હે નાથ ! જે કારણ માટેં સર્વ પ્રકારે
સન્મુખ એવા તમો, તીર્થંકર નામ કર્મથી ઉત્પન્ન થયેલા (સર્વાન્નિમુખ્યતો
કે ૦) સર્વાન્નિમુખપણાથી એટલે ચાર મુખપણાથી સંજાને વિષે સર્વ
લોકોને આનંદ પમાડો છો. અર્થાત્ તમોને તીર્થંકર નામ રૂપ કર્મ કરીને
સર્વાન્નિમુખ્ય એટલે ચતુર્મુખપણું પ્રાપ્ત થયું છે. એ માટેં સર્વ પ્રજાને સન્મુખ
એવા તમો સર્વ પ્રકારે કરીને આનંદ ઉત્પન્ન કરો છો ॥ ૧ ॥

॥ યદ્યોજનપ્રમાણેપિ, ધર્મદેશનસદ્ગુણિ ॥ સંમાંતિ કોટિશસ્તિર્યગ્, નૃદેવાઃ
સપરિહૃદાઃ ॥ ૨ ॥ જાવાર્થઃ—હે નાથ ! જે તમારા યોજન પ્રમાણ એવા
ધર્મોપદેશના સમવસરણને વિષે પરિવાર સહિત કોટિ પ્રમાણ એવા (તિ
ર્યગ્નૃદેવાઃ કે ૦) તિર્યંચ, મનુષ્ય અને દેવો તે સુખે કરીને સમાય છે ॥ ૨ ॥

॥ તેપામેવ સ્વસ્વજાપા, પરિણામમનોહરમ્ ॥ અપ્યેકરૂપં વચનં, યત્તે ધર્મા
ઽવબોધકૃત્ ॥ ૩ ॥ જાવાર્થઃ—હે નાથ ! તમારું ધર્મના અવબોધને કરનારું
એક સરખું એવું પણ જે વચન, તે તિર્યગ્ મનુષ્ય અને દેવાદિકોને પોતપો
તાની જાપાયેં પરિણામ પામીને મનોહર લાગે છે. અર્થાત્ તમારું વચન સર્વ
કોઈ પોતપોતાની જાપામાં સમજે છે માટેં સર્વને વોધ રૂપ થાય છે ॥ ૩ ॥

॥ સાયેપિ યોજનશતે, પૂર્વોત્પન્નાગદાંબુદાઃ ॥ યદંજસા વિલીયંતે, ત્વદ્વિહાર
રાનિલોર્મિજિઃ ॥ ૪ ॥ જાવાર્થઃ—હે નાથ ! જે કારણ માટેં તમારા વિહાર
રૂપ વાયુના તરંગેં કરી એકસો પચીશ યોજન પર્યંત, પૂર્વે ઉત્પન્ન થયેલા જે
રોગરૂપ મેઘ, તે વેગેં કરીને વિદીર્ણ થાય છે. અર્થાત્ વાયુયેં કરી જેમ મેઘ
નાશ પામે છે, તે પ્રમાણેં તમારા વિહારેં કરીને આસપાસ સવાસો યોજન
પર્યંત વસનારા લોકોના રોગ નાશ પામે છે ॥ ૪ ॥

॥ नाविर्नवंति य मू,मूपकाः शलजाः शुकाः ॥ कृणेन क्षितिपक्षिणा,अ
नीतय इवेतयः ॥ ५ ॥ जावार्थः—हे नाथ ! तमाराथी पृथ्वीनेविषे उंदर,
(शलजाः के०) टीड, अने शुक्र इत्यादिक (ईतयः के०) उपसर्गो ते, राजा
यें कृणमात्रमां निराकरण करेला अन्यायो जेम प्रगटज यता नथी तेम
तमारा विहारथी उंदरादिक प्रगटज यता नथी ॥ ५ ॥

॥ स्त्रीक्षेत्रपद्मदिनवो, यद्वैराग्निः प्रशाम्यति ॥ त्वत्कृपापुष्करावर्त्त, वर्षा
दिव जुवस्तले ॥ ६ ॥ जावार्थः—हे नाथ ! तमाराथी आ नूतलनेविषे स्त्री,
क्षेत्र, ग्राम इत्यादिकथी उत्पन्न थयेलो वैररूप अग्नि, ते उपशांतिने पामे
ठे. ते जाणें तमारी कृपारूप मेघनी वृष्टियें करीनेज ते वैररूप अग्नि शांत यतो
होय नहिं ! एम जासे ठे. ए उत्प्रेक्षा जाणवी ॥ ६ ॥

॥ त्वत्प्रजावे जुवि त्राम्य,त्यशिवोऽब्देदमिंमिमे ॥ संनवंति न यन्नाथ,मारयो
जुवि नारयः ॥ ७ ॥ जावार्थः—हे नाथ ! जे कारणमाटे पृथ्वीतलनेविषे अ
कव्याणने उब्देदकारि एवुं पटहवायूरूप तमारुं पराक्रम, स्फुरण पामे ठते
सर्व जगतने शत्रुरूप एवा माहामारीनामक रोगो पण उत्पन्न यता नथी ॥ ७ ॥

॥ कामवर्षिणि लोकानां,त्वयि विश्वैकवत्सले ॥ अतिवृष्टिरवृष्टिर्वा, नवे
द्यन्नोपतापकृत् ॥ ८ ॥ जावार्थः—हे नाथ ! जे कारणमाटे सर्वजगतने
वत्सल अने वांछितवस्तुनी वृष्टि करनार एवा आप ठते अतिवृष्टि अने अ
नावृष्टि पण सवाशो योजनमां लोकोने उपताप करनारी यती नथी ॥ ८ ॥

॥ स्वराष्ट्रपरराष्ट्रेभ्यो, यत्कुक्षोपद्वा द्रुतं ॥ विद्वंति त्वत्प्रजावा,त्सिंहना
दादिव द्विपाः ॥ ९ ॥ जावार्थः—हे प्रजो ! जे स्वचक्र अने परचक्रथी उत्पन्न
थनारा कुक्षोपद्वा, ते तमारा सामर्थ्य करीने सिंहनादथी हाथीयो जेम
जलदी पलायन करे ठे तेम ते उपद्रवो पण नाश पामे ठे ॥ ९ ॥

॥ यत् क्षीयते च दुर्निहं, क्षितौ विहरति त्वयि ॥ सर्वाद्रुतप्रजावाद्भ्य,
जंगमे कल्पपादपे ॥ १० ॥ जावार्थः—हे नाथ ! जे कारणमाटे सर्वेने आ
श्रयकारक एवा प्रजावें करीने प्रकृष्ट अने केवल जंगम एटले चलित कल्प
वृक्ष एवा तमें पृथ्वीतलने विषे विहार करे ठते (दुर्निहं के०) जे दुष्काल,
ते पोतेंज नाश पामे ठे ॥ १० ॥

॥ चन्मूर्ध्नः पश्चिमे जागे, जितमार्तममंजसम् ॥ मानृदपुङ्गलोक, मिनी
योत्पिंमिनं महः ॥ ११ ॥ जावार्थः—हे नाथ ! तमारा मन्तकना पश्चिमजा

गनेविषे जेणे सूर्यनुं मंमल जीत्युं ठे एवुं जे (उत्पिंमितं के०) एक ठेकारेण
 एकतुं थयुं नामंमलनुं तेज ठे ते जाणे तमारुं शरीर, लोकने दुःखें करीअ
 वलोकन करवाने योग्य न थइ शके एवुं ठे, तो पण सुखें रीज लोकोने जोवा
 योग्य थाय. ए माटेज होय नहिं शुं ? ए उत्प्रेक्षा जाणवी ॥ ११ ॥

॥ स एष योगसाम्राज्य, महिमा विश्वविश्रुतः ॥ कर्मकृत्योढो जगवन्,
 कस्य नाश्चर्यकारणम् ॥ १२ ॥ जावार्थः—हे जगवन् ! सर्वजगत्मध्ये प्रख्यात
 अने कर्मकृत्यथी उत्पन्न थयेला एवा आ तमारा योगसाम्राज्यनो महिमा, ते
 कोने आश्चर्यनो कारण नथी ? सर्वेने पण आश्चर्यनो कारण ठे ॥ १२ ॥

॥ अनंतकालप्रवित, मनंतमपि सर्वथा ॥ त्वत्तोनाऽन्यः कर्मकृद्, न्मूल्य
 ति भूलतः ॥ १३ ॥ जावार्थः—हे नाथ ! तमाराथी बीजो कथो पुरुष, अनंत
 कालें करी निविडीचूत थयेला अने सर्वप्रकारें करी अंत रहित एवा कर्मव
 नने समूल उन्मूलन करतो ? अर्थात् कोइ पण करनार नथी ॥ १३ ॥

॥ तथोपाये प्रवृत्तस्त्वं, क्रियासमनिहारतः ॥ यथानिष्ठब्रुपेयस्य, परां
 श्रियमशिश्रियः ॥ १४ ॥ जावार्थः—हे नाथ ! तमें क्रियासमनिहारें करीने ए
 टले क्रियाना अत्यादरें करीने मोक्षोपायनेविषे तेवी रीतें प्रवृत्त थया ठो,
 के जेवी रीतें तमें मोक्षनी उत्तमलक्ष्मीने न इहा करनारा होवा ठतां,
 पण मोक्षलक्ष्मीयें आश्रय करेला ठो एटले मोक्षलक्ष्मीना निरजिजापी
 एवा तमें ठो तो पण तमारो आश्रय मोक्षलक्ष्मीज स्वतः करे ठे ॥ १४ ॥

॥ मैत्रीपवित्रपात्राय, मुदितामोदशालिने ॥ रूपोपेक्षाप्रतीक्षयाय, तुभ्यं
 योगात्मने नमः ॥ १५ ॥ जावार्थः—ए माटे (मैत्री के०) परिहित चिं
 ता तेनुं पवित्र एवुं पात्र अने परसुखतुष्टि अने गुणना पक्षपातें करी शोना
 यमान, तथा कारुण्य अने मध्यस्थपणुं, एणें करी पूज्य अने योगरूप एवा
 जे तमें ते तमने नमस्कार हो ॥ १५ ॥ इति कर्मकृत्यातिशयनामातृतीयप्रकाशः ३

॥ अथ सुरकृतातिशयनामा चतुर्थ प्रकाशः ॥

॥ मिथ्यादृशां युगांतार्कः, सुदृशाममृतांजनम् ॥ तिलकं तीर्थकृत्तदम्याः,
 पुरश्चक्रं तवेधते ॥ १ ॥ जावार्थः—हे नाथ ! मिथ्यादृष्टिने प्रलयकालना
 सूर्य सरखुं तापकारक अने सम्यग् दृष्टिने अमृतांजन सरखुं तथा तीर्थक
 रनी लक्ष्मीना तिलक सरखुं एवुं तमारा अग्रजागने विषे धर्मचक्र शोने ठे ?

॥ એકોયમેવ જગતિ, સ્વામીત્યાख्याતુમુહિતા ॥ ઝચૈરિંધ્વજવ્યાજાત, તર્જની જુંજવિદ્વિષા ॥ ૨ ॥ જાવાર્થ:-હે નાથ ! (જુંજવિદ્વિષા કેળ) ઇંડ જે તેણે અતિઝચ્છ એવા ઇંધ્વજના મિપે કરીને (તર્જની કેળ) પોતાના અં ગુઠાની પાસેની આંગલી જાણે ધ્વ કરેલી હોય નહિં? એટલે ઇંડેજ જાણે સર્વ જગતનેવિપે આ એકજ સ્વામી છે, એવું કથન કરવા માટેજ પોતાની આંગલી ધ્વ કરેલી હોય નહિં? એમ તે ઇંધ્વજ જાણે છે. એ ઉત્પ્રેક્ષા છે ॥૨॥

॥ યત્ર પાદૌ પદં ધત્ત,સ્તવ તત્ર સુરાસુરાઃ ॥ કિરંતિ પંકજવ્યાજા,ત્વિયં પંક જવાસિનીમ્ ॥૩॥ જાવાર્થ:-હે નાથ ! તમારાં ચરણજેસ્થાનને વિપે ન્યાસ ધરે છે એટલે સ્થાપન થાય છે, તે સ્થાને સુર અને અસુર, કમલને મિપે કરીને કમલવાસિની એવી લક્ષ્મીનેજ વિસ્તાર કરે છે અર્થાત્ તમારા પગત લેં સુવર્ણમય નવકમલની રચના રે છે ॥ ૩ ॥

॥ દાનશીલતપોજાવ, જેદાક્ષર્મ્મં ચતુર્વિધમ્ ॥ મન્યે યુગપદાख्याતું, ચતુર્વક્રોડનવદ્ધવાન્ ॥ ૪ ॥ જાવાર્થ:-તમે દાન,શીલ,તપ અને જાવ એ જેદે કરીને ચાર પ્રકારના ધર્મેને એકતા સમકાલે કથન કરવા માટે ચતુર્મુખજ યથા કે શું? એમ હું માતું હું ॥ ૪ ॥

॥ ત્વયિ દોષત્રયાત્તાતું, પ્રવૃત્તે જીવનત્રયીમ્ ॥ પ્રાકારત્રિતયં ચક્રુ, યોપિ ત્રિદિવૌકસઃ ॥૫॥ જાવાર્થ:-હે નાથ ! તમે જીવનત્રયને રાગ, દેષ,મોહ રૂપ દોષત્રયથી રક્ષણ કરવા માટે પ્રવૃત્ત થયે બંધે જીવનપતિ, જ્યોતીષિ અને વૈમાનિક એવા ત્રણ પ્રકારના દેવો પણ ત્રણ પ્રાકારને કરતા હતા ॥ ૫ ॥

॥ અધોમુખાઃ કંટકાઃ સ્યુર્ધાઙ્યાં વિહરતસ્તવ ॥ જવેયુઃ સંમુખીનાઃ કિં, તામસાસ્તિગ્મરોચિષઃ ॥ ૬ ॥ જાવાર્થ:-હે નાથ ! પૃથ્વીને વિપે આપે વિ હાર કરે બંધે સર્વ કંટક અધોમુખ થાય છે. એ વિપે દૃષ્ટાંત કહે છે કે, રાત્રિને વિપે સંચાર કરનારા જે ધૂઅઢાદિક જીવ તે, જેનો પ્રકાશ તીક્ષ્ણ છે એવા સૂર્યની સંમુખ થાય છે શું? અર્થાત્ થતા નથી ॥ ૬ ॥

॥ કેશરોમનખશ્મશ્રુ,તવાવસ્થિતમિત્યયમ્ ॥ વાહ્યોપિ યોગમહિમા,નામ સ્તીર્થકરૈઃ પરૈઃ ॥૭॥ જાવાર્થ:-હે નાથ ! તમારા મસ્તકસંવંધી કેશ,શરીરસં વંધી રોમ,હાથ તથા પગના નખ અને (શ્મશ્રુ કેળ) ઢાઢી મુંઠ, એ સર્વ એકસ્થિ તિયે રહે છે. એટલે વૃદ્ધિ પામતાં નથી. એવો આ વાહ્ય રહેલો તમારો યોગમ હિમા,તે પણ અન્ય જે બુદ્ધ કપિલાદિક તીર્થકર,તેડને પ્રાપ્ત થયો નથી ॥૭॥

॥ शब्दरूपरसस्पर्श, गंधारव्याः पंच गोचराः ॥ नजंति प्रातिकूल्यं न, त्व
द्वये तार्किकाश्च ॥७॥ जावार्थः—हे नाथ! शब्द, रूप, रस, स्पर्श अने गंधना
मक जे पांचविषयो, ते तमारा अग्रजागने विपे प्रतिकूलपणे आचरण करता
नथी. ए विपे दृष्टांत कहेवे. (तार्किकाश्च के०) पंचतार्किक एटले पंच दर्शन
प्रामाणिक, ते जेस तमारी आगल प्रतिकूलपणे आचरण करता नथी? अर्थात्
तीर्थकरनीपासें कुत्सितशब्दरूपादिक अने अन्य दर्शनो प्रतिकूल थाता नथी.

॥ त्वत्पादावृतवः सर्वे, युगपत्पर्युपासते ॥ आकालकृतकंदर्प, साहायिक
नयादिव ॥८॥ जावार्थः—हे नाथ! सर्वरुतु एकसाथे अनुकूलपणे तमारा चर
एने सेवन करे वे; ते जाणे अनंतकाल पर्यंत करेलुं जे (कंदर्प के०) कामदेवतेनुं
साहाय्य, तेना नयें करीनेज सेवन करे वे के शुं? अर्थात् ठए रुतुज एम जाणे
वे के अमें घणा दिवस कामदेवतेनुं सरव्य कखुं, तेनुं माहापाप लागुं ते पाप केस
मटजे? माटे कामदेवनो जय करनार श्रीवीतरागने शरणे जइयें! एम मानी
ते आपवीतरागने शरणेज जाणे आवेलीयो होय नहि? ए उत्प्रेक्षा जाणवी॥

॥ सुगंध्युदकवर्षेण, दिव्यपुष्पोत्करेण च ॥ जावित्वत्पादसंस्पर्शा, पूजयंति
स्रुवं सुराः ॥९॥ जावार्थः—हे नाथ! सर्वदेवो, सुगंध युक्त एवा उदकनी
वृष्टियें करी अने दिव्यपुष्पोना समुदायें करी समवसरण संबंधी जूमिने पूजे
वे; ते जाणे आगल तमारो पादस्पर्श थइ ते जूमि पवित्र बनार वे, माटे
पूजन करवा लायक वे, एम जाणीनेज पूजन करे वे के शुं? ए उत्प्रेक्षा वे॥

॥ जगत्प्रतीक्ष्य त्वां यांति, पक्षिणोपि प्रदक्षिणम् ॥ का गतिर्महतां तेषां,
त्वयि ये वामवृत्तयः ॥१०॥ जावार्थः—हे जगत्पूज्य! पक्षीयो पण तमनें प्र
दक्षिणजावें करी गमन करे वे; एम ठतां ते माहांतोनी शी गति थजे? जे मा
हांतो तमारे विपे वामपार्श्ववृत्ति वे अथवा शब्दबलें करीने प्रतिकूलवृत्ति वे
जेनी एवा वे. अर्थात् ते महंत वे तो पण तमारे विपे प्रतिकूलवृत्ति होवाथी
तेउनी कया प्रकारनी गति थजे? ते जाणवामां आवतुं नथी ॥ १० ॥

॥ पंचेंद्रियाणां दैःशील्यं, क नवेद्भवदंतिके ॥ एकेंद्रियोपि यन्मुंच, त्यनिलः
प्रतिकृजताम् ॥११॥ जावार्थः—हे नाथ! तमारा समीपजागने विपे पंचे
द्रियें युक्त एवा पुरुषतेनुं दुःशीजपणुं क्यांथी थजे? अर्थात् क्यांहि पण यना
रुं नथी. कागण के एकेंद्रिय एवो वायु पण. तमागी प्रतिकूलतानो त्याग करे
वे. एटले वायु पण पृष्ठानुवायीज थाय वे. अर्थात् एकेंद्रिय एवो अज्ञानी

वायु ठे, ते पण ज्यारें तमारेविषे प्रतिकूलता ढोडे ठे, तो झानाधिक्यवान् पंचेंद्रिय जीव शुं प्रतिकूल थाय ? ना थायज नहिं ॥१२॥

॥ मूर्ध्ना नमन्ति तरव, स्वन्माहात्म्यचमत्कृताः ॥ तत्कृतार्थे शिरस्तेषां, व्यर्थे मिथ्यादृशां पुनः ॥१३॥ जावार्थः—हे नाथ ! तारा माहात्म्यें रीने चमत्कारने पामेला एवा वृद्धो, पोताना कें करीने तमने नमे ठे. ते रणमाटें ते वृद्धोनुं मस्तक (कृतार्थे के०) सफल जाणवुं. परंतु मिथ्या दृष्टियोनुं तमने न न नारुं जे मस्तक ठे, ते निष्फल जाणवुं ॥ १३ ॥

॥ जघन्यतः कोटिसंख्या, स्त्वां सेवन्ते सुराऽसुराः ॥ जोग्यसंनारजन्यार्थे, न मंदा अप्पुदासते ॥ १४ ॥ जावार्थः—हे नाथ ! सामान्यथकी कोटिसंख्या प्रमाण सुर अने असुरो, तमने सेवे ठे. रण के जोग्यसमुदायें करी प्राप्त थवाने योग्य जे अर्थ ते विषे (मंदा अपि के०) आलसु पण उदासी न थता नथी ॥ १४ ॥ इति सुरकृतातिशय नामक चतुर्थः प्रकाशः ॥४॥

॥ अथ प्रातिहार्यनामा पंचम प्रकाशः ॥

॥ गायन्निवातिविरुतै, नृत्यद्भि व चलेर्दलैः ॥ त्वज्जणैरिव रक्तोसौ, णोदते चैत्यपादपः ॥१॥ जावार्थः—हे नाथ ! आ समवसरणने विषे देवोयें रे जो जे चैत्यनामक अशोकवृद्ध, ते आनंद पामे ठे. केवी रीतें आनंद पामे ठे ? तो के चमरोना गुजारवें करीने जाणे गीत गान करतोज होय नहि ! अने चंचल एवां पत्रोयें करीने नृत्य करतोज जाणे होय नहि ! अने तमारा गुणें करीने अनुरक्त थयेलोज जाणे होय नहि ! एम आनंद पामेलो देखाय ठे ॥ १ ॥

॥ आयोजनं सुमनसो, ऽधस्तान्निहिषबंधनाः ॥ जानुदघ्नीः सुमनसो, देशनोर्व्यां किरन्ति ते ॥ २ ॥ जावार्थः—हे नाथ ! (सुमनसः के०) देव ताउ, ते तमारी देशनाजूमिने विषे एक योजन पर्यंत, जेउनां दीटां अधो नागें करेलां ठे एवां पुष्पोने जानुप्रमाण, विस्तारे ठे ॥ २ ॥

॥ मालवकोशिकीमुख्य, ग्रामरागपवित्रितः ॥ तव दिव्योध्वनिः पीतो, हर्षोद्गीर्वैर्मृगैरपि ॥ ३ ॥ जावार्थः—हे नाथ ! मालवकोशिक प्रमुख ग्रामोयें करी मनोहर एवा रागविज्ञेय, तेणें करी पवित्रित एटले पवित्र क रेलो अर्थात् प्रशस्त मनोहर जे राग, तेणें उत्तम प्रकारें करी गान करे

लो एवो जे तमारो दिव्य वाणीरूप ध्वनि ते, हूँ करी जेएँ ग्रीवा ऊर्ध्व
करेली ठे एवा हरिणादि वनचर जीवोयें पण (पीतः के०) पान कस्यो
ठे. अर्थात् श्रवण कराय ठे ॥ ३ ॥

॥ तर्वेण्डुधामधवला, चकास्ति चमरावली ॥ हंतालिरिव वक्राज, परि
चर्यापरायणा ॥ ४ ॥ नावार्थः—हे नाथ ! चंडकांति सरखी निर्मल एवी
चमरावली, तमारा पार्श्वभागने विपे तमारा मुखकमलनी सेवा करवा
माटें तत्पर एवी हंसश्रेणीज जाणे होय नहिं ! एवी शोजे ठे ॥ ४ ॥

॥ मृगेंडासनमारूढे, त्वयि तन्वति देशनाम् ॥ श्रोतुं मृगाः समायांति,
मृगेंडमिव सेवितुम् ॥ ५ ॥ नावार्थः—हे नाथ ! सिंहासनने विपे आरूढ
एवा तमें, धर्मदेशनाने विस्तार करवा लागे ठते, (मृगाः के०) सर्व व
नचर जीवो ते धर्मदेशनाने श्रवण करवा माटें आवे ठे, ते जाणे मृगादि
वनचरजीवो वनमध्ये सिंहने सेवन करवा माटेंज प्राप्त थया होय नहिं !
एम जासे ठे. ए उत्प्रेक्षा ठे ॥ ५ ॥

॥ नासां चयैः परिवृतो, ज्योत्स्नाजिरिव चंडमाः ॥ चकोराणामिव दृ
शां, ददासि परमां मुदम् ॥ ६ ॥ नावार्थः—हे नाथ ! कांतिना समुदायें
करी आसपास सेवन करेला एवा तमें चंडिकायें परिवृत एवो चंड जेम
चकोरपट्टीयोनी दृष्टिने परमानंद उत्पन्न करे ठे, तेम तमें पण देशनाने
श्रवण करनारा लोकोनी दृष्टिने परम आनंद उत्पन्न करो ठो ॥ ६ ॥

॥ इंडुजिर्विश्वविश्वेश, पुरोव्योम्नि प्रतिध्वनन् ॥ जगत्यासेषु ते प्राज्यं,
साम्राज्यमिव शंसति ॥ ७ ॥ नावार्थः—हे विश्वविश्वेश ! तमारा अग्रजा
गमां आकाशने विपे नादने उत्पन्न करनारो जे इंडुजि, ते सर्व जगत्मध्ये
नीगगी पुरुषोने विपे पण तमारा उत्कृष्ट एवा साम्राज्यने जाणे कथन क
रतो होय नहिं ! एम जासे ठे. ए पण उत्प्रेक्षा ठे ॥ ७ ॥

॥ तवोर्ध्वमूर्ध्वं पुण्यर्द्धि, क्रमसब्रह्मचारिणी ॥ ठत्रत्रयी त्रिचुवन, प्रभु
त्वप्रौढिशंसिनी ॥ ८ ॥ नावार्थः—हे नाथ ! तमारा मस्तकने विपे एक
उपर वीजुं, तेनी उपर त्रीजुं, एवा क्रमें करी रहेनारी जे ठत्रत्रयी ठे, ते पु
ण्यजघ्नीयें करी उत्तरोत्तर वृद्धि पामनारो जे अनुक्रम, तेनी (सब्रह्मचा
रिणी के०) सरखी होती थकी तमारुं जे त्रिचुवननुं प्रभुत्व, तेनी प्रौढता
ने कथन करती ठती रहे ठे ॥ ८ ॥

॥ एतां चमत्कार रीं, प्रातिहार्यश्रियं तव ॥ चि रीयंते न के दृष्ट्वा, नाथ
 रि प्यादृशोपि हि ॥ ९ ॥ जावार्थः—हे नाथ ! आ पूर्वोक्त तमारीं चैत्यवृ
 द्वादिक चमत्कारकार एवी अष्ट हाप्रातिहार्यनी लक्ष्मीने अवलोकन
 करी मिथ्यादृष्टि एवा पण कया पुरुषो आश्चर्य करज्ञो नहि ? अर्थात् सर्वे पण
 आश्चर्य पामज्ञो ॥ इति अष्ट तिहार्यनामक पंचम प्रकाशः सप्तः ॥ ५ ॥

॥ अथ तिपद्दनिरासनामा षष्ठ प्रकाशः ॥

॥ लावण्यपुण्यवपुषि, त्वयि नेत्रामृतांजने ॥ माध्यस्थ्यमपि दौःस्थ्याय,
 किं पुनर्द्वेषविष्टवः ॥ १ ॥ जावार्थः—हे नाथ ! लावण्ये करी जेतुं शरीर
 पवित्र ठे, अने नेत्रोने अमृतांजन एटले सिद्धांजन सरखा एवा जे तमें
 ते तमारे विषे स्थस्थ जाव जे ठे, ते पण खने माटे थाय ठे, तो पढी
 द्वेषे करीज तमने संकट करवां, ते स्वरूप थाय, एमां तो 'ज कहेवुं ? ॥ १ ॥

॥ तवापि प्रतिपद्दोस्ति, सोपि कोपादिविष्टवः ॥ अनया किं वदंत्या
 पि, किं जीवंति विवेकिनः ॥ २ ॥ जावार्थः—केटलाए एम कहे ठे के,
 हे नाथ ! तमारे पण शत्रु ठे अने ते कोपादिके करीने विडंबित ठे, एटले
 महा जयंकर ठे. एवी वात सांजलीने विचारनिपुण एवा जे पुरुषो, तेउ
 जीवे शुं ? अर्थात् नज जीवे. केम के विवेकी जीवो ठे ते तमारे माये
 शत्रु ठे, एम सांजलतांज प्राणनो पण त्याग करज्ञो पण तमारे शत्रु ठे एवुं
 ते कदापि माननार नथी ॥ २ ॥

॥ विपद्दस्ते विर श्वेत, स त्वमेवाथ रागवान् ॥ न विपद्दोविपद्दः किं,
 खद्योतोद्युतिमालिनः ॥ ३ ॥ जावार्थः—हे नाथ ! तमारे शत्रुने मित्र
 वेहुए नथी कारण के जो तमारो शत्रु नीरागी ठे एम कहियें तो तमा
 रा शिवाय बीजो कोइ नीरागी नथी. अने हवे तमारो शत्रु जो सरागी ठे
 एम कहियें तो ते शत्रु नथी. ए उपर दृष्टांत कहे ठे. खद्योत नामक कीट
 ठे ते सूर्यनो शत्रु होय शुं ? अर्थात् नथी. सूर्यना तेज आगल ते 'हीन
 पणुं ठे. एवुं अहीं पण जाणवुं ॥ ३ ॥

॥ स्पृहयंति त्वद्योगाय, यत्तेपि लवसप्तमाः ॥ योगमुद्रादरिङ्गाणां, परे
 पां तत्कथैव का ॥ ४ ॥ जावार्थः—हे नाथ ! जे कारण माटें अनुत्तर
 विमानवासी एवा देवो पण तमारा योगने माटें इडा करे ठे, तो प्रसन्नमु
 खत्वादि जे योगमुद्रा तेणे करी रहित एवा अन्य हरिहरादिक जे ठे, तेउने

યોગની વાર્તા પણ ક્યાંથીજ પ્રાપ્ત થશે? અર્થાત્ પ્રસન્નમુખત્વાદિ યોગન મુદ્ધા પણ તે હરિહરાદિકોને નથી તો તે યોગ તો તેને ક્યાંથીજ હોય? ॥૪

॥ ત્વાં પ્રપદ્યામહે નાથ, ત્વાં સ્તુમસ્ત્વામુપાસ્મહે ॥ ત્વત્તોહિ ન પરસ્ત્તા, કિં બ્રૂમઃ કિં કુર્મહે ॥ ૫ ॥ જાવાર્થ:—હે નાથ! અમે તો તમેને નાથ, તેનોજ અંગીકાર કરીયેં થૈયેં. અને તમારી સ્તુતિ કરીયેં થૈયેં. તથા તમારી ઝપાસના કરીયેં થૈયેં. કારણ કે, તમારાથી બીજો કોઈ રહ્યા ક નારો નથી, એ માટે અમે બીજું શું બોલીયેં! અને શું કરીયેં! ॥ ૫ ॥

॥ સ્વયં મલીમસાચારૈઃ, પ્રતારણપરૈઃ પરૈઃ ॥ વંચ્યતે જગદપ્યેતત્, કસ્ય પત્કુર્મહે પુરઃ ॥ ૬ ॥ જાવાર્થ:—હે નાથ! સ્વતઃ જેનો અતિ મલીન અચાર છે, અને બીજાને ફસાવવામાં તત્પર એવા અન્ય હરિહરાદિકોયેં અસર્વ જગત્ પણ ફસાવ્યું છે. એ અમે કોની આગલ પોકાર કરીયેં? ॥૬॥

॥ નિત્યમુક્તાન્ જગન્મ, સ્થેન્નહ્યકૃતોદયમાન્ ॥ વંધ્યાસ્તનધયપ્રાયાન્, કોદેવાંશ્ચેતનઃ શ્રયેત્ ॥ ૭ ॥ જાવાર્થ:—હે નાથ! કયો સચેતન પુરુષ એવી રીતના હરિહર દેવોનો આશ્રય કરે? અર્થાત્ કોઈ પણ જીવ કરેજ નહિં. હવે તે દેવ કહેવા છે? તો કે નિરંતર મુક્તિપદને પ્રાપ્ત થયેલા, અને વલી જગત્ની ઉત્પત્તિ, સ્થિતિ અને સંહારને વિષે ઝચુક્ત, એ કારણ માટે તે વંધ્યાપુત્ર સરસ્વા છે, એટલે જે નિત્યમુક્ત સિદ્ધ થતાં વલી જગતની ઉત્પત્ત્યાદિક કરે છે, માટે તે વંધ્યાપુત્ર સરસ્વાજ જાણવા ॥૭॥

॥ કૃતાર્થા જતરોપસ્થ, ડુઃસ્થિતૈરપિ દૈવતૈઃ ॥ જવાદ્દશાન્નિન્દુવતે, હાહા દેવાસ્તિકાઃ પરે ॥ ૮ ॥ જાવાર્થ:—હે દેવ! બીજા કેટલાએક આસ્તિક એટલે તીર્થિક (હાહાઈતિસ્વેદે કે) અરે શું કહેવું? અને કેવા સ્વેદની વાત છે? કે તમારા સરસ્વા દેવોને નિંદે છે!!! હવે એ આસ્તિકજનો કેવા છે? તો કે જતર (પેટ) અને ઝપસ્થ (શિશુ) એણેં કરી ડુઃસ્થિત એવા પણ દેવોયેંજ કૃતકાર્ય થયા એમ માનનારા છે ॥ ૮ ॥

॥ સ્વપુષ્પપ્રાયમુત્પ્રેક્ષ્ય, કિંચિત્માન્ પ્રકલ્પ્ય ચ ॥ સંમાન્તિ દેહગેહે વા, ન ગેહે નર્દિનઃ પરે ॥ ૯ ॥ જાવાર્થ:—બીજા કેટલાએક તીર્થિક, પોતાના ઘરમધ્યેજ ગૂર થકા કાંઈક હરિહરાદિકોયેં કહેજાં આકાશપુષ્પ સરસ્વા ન ઢોનાર અને અવિદ્યમાન એવા સ્વોટાં સાધનની સંજ્ઞાવના કરી અને વલી બીજા અનુમાનની પણ કલ્પના કરીને પોતાનોજ મત સ્વરો છે! એવા

गर्वे रीने देह, अने घर, एउने विषे पण स ता नथी. अर्थात् अति गर्विष्ठ थाय ठे ॥ ९ ॥

॥ कामरागस्नेहरागा, वीषत्करनिवारणौ ॥ दृष्टिरागस्तु पापीयान्, रु
हेदः सतामपि ॥ १० ॥ जावार्थः—हे नाथ ! (कामराग के०) रीराग
अने (स्नेहराग के०) पुत्रादिक राग, ते सुकर ठे निवारण जेतुं एवा ठे,
पण (दृष्टिरागः के०) पोताना मतनो अनुराग ते महापापी ठे, ए माटे
ते राग, स नोनं पण दुःखें करीने हेदवाने योग्य ठे ॥ १० ॥

॥ प्रसन्नमास्यं मध्यस्थे, दृशौ लो घृणं वचः ॥ इति प्रीतिपदे बाढं, मू
ढास्त्वय्यप्युदासते ॥ ११ ॥ जावार्थः—हे नाथ ! तमारुं प्रसन्न एवं मुख, म
ध्यस्थपणुं धारण करनारी दृष्टि, अने लोकोने तृप्त करनारुं एवं वचन,
एवा प्रकारें करीने अत्यंत प्रीतिना स्थानकरूप तमारे विषे पण मूढ पु
रुषो उदासीन थाय ठे, आ केवहुं महोदुं आश्चर्य ठे ? ॥ ११ ॥

॥ तिष्ठेद्वायुर्देवदडि, ज्वले जमपि क्वचित् ॥ तथापि य गिरागाद्यै, ना
मोन्नवितुमर्हति ॥ १२ ॥ जावार्थः—हे नाथ ! दाचित् वायु पण स्थिर
थाय, तेमज पर्वत पण इवरूप थाय, अने जल पण प्रज्ज्वलित थाय, परंतु
रागादिकोयें अस्त एवो पुरुष (आप्त के०) नीराग थवा योग्य होतो नथी
॥ १२ ॥ इति प्रतिपद्नीरासनामाः षष्ठ प्रकाशः ॥ ६ ॥

॥ अथ जगत्कर्तृनिरासनामा सप्तमप्रकाशः ॥

॥ धर्माधर्मौ विना नांगं, विनांगेन मुखं कुतः ॥ मुखाद्दिना नवकृत्वं,
तद्भास्तारः परे कथं ॥ १ ॥ जावार्थः—हे नाथ ! (धर्माधर्मौ विना के०)
पुण्य पाप विना शरीरज होतुं नथी; कारण के धर्म करीने सुंदर अने अध
र्म करीने कुत्सित एवं शरीर थाय ठे. अने ए शरीरविना मुख केम उत्पन्न
थाय ? अर्थात् नज थाय. अने मुखविना वकृत्व एटले वाचकत्व न होय,
ते कारणमाटे अन्य जे ईश्वरादिक देव, ते वली बीजाने शिक्षा देनारा
केम थरो ? तेउने धर्माधर्मादिकना अज्ञावें करीने मुखादिकनो पण अज्ञा
वज ठे, एटले तेउ उपदेश करवामाटें अशक्यज ठे ॥ १ ॥

॥ अदेहस्य जगत्सर्गे, प्रवृत्तिरपि नोचिता ॥ न च प्रयोजनं किंचित्, स्वातं
व्यान्न पराङ्गया ॥ २ ॥ जावार्थः—हे नाथ ! देहरहित जे पुरुष, तेने

જગત્સૃષ્ટિને વિષે પ્રવૃત્તિ કરવી તે પણ યોગ્ય નથી, એ માટે તેનું વિષે સ્વતંત્રપણું છે માટે કાંઈ પણ કરવાનું પ્રયોજન નથી. અને આજ્ઞાયેં પણ તેની પ્રવૃત્તિનું નિરુપયોગિપણું જાણવું. અર્થાત્ બેઠું પ્રયોજન અદેહધારી ઈશ્વરને હોય નહિ ॥ ૨ ॥

॥ ક્રીડયા ચેત્પ્રવર્તેત, રાગવાન્ સ્યાત્ કુમારવત્ ॥ કૃપયાથ સૃજેત્તર્હિ, સુખ્યેવ સકલં સૃજેત્ ॥ ૩ ॥ જાવાર્થ:-હવે જો તે અદેહવાન્ ઈશ્વર, જગત્ને વિષે ક્રીડાયેં પ્રવૃત્ત થાય તો પઠી રાજપુત્રાદિ ની પેઠેં આસક્ત થાય. અથવા જો તે કેવલ લોકોની દયાર્યેં જ ગત્ સૃજવા પ્રવૃત્ત થાય, તો તારેં સર્વ જગતને સુખવાલુંજ ઉત્પન્ન કરે ? ॥ ૩ ॥

॥ ડુઃખદૌર્ગત્યહૃયોનિ, જન્માદિક્લેશવિહ્વલમ્ ॥ જનં તુ સૃજતસ્તસ્યા, કૃપાલોઃ કા કૃપાલુતા ॥ ૪ ॥ જાવાર્થ:-હે નાથ ! સુખ, ડુર્ગતિ, દરિદ્રપણું, હૃદયોનિને વિષે જન્મ, સ્ત્યાદિક ક્લેશેં કરીને વ્યાકુલ એવા લોકને ઉત્પન્ન કરનારા અને કૃપાલુ કહેવાતા એવા તે અદેહ ઈશ્વરની દયાલુતા શું છે ? અર્થાત્ કાંઈ જ નથી ॥ ૪ ॥

॥ કર્માપેક્ષઃ સચેત્તર્હિ, ન સ્વતંત્રોઽસ્મદાદિવત્ ॥ કર્મજન્યે ચ વૈચિત્ર્યે, કિમનેન શિર્ષમિના ॥ ૫ ॥ જાવાર્થ:-હવે જો તે ઈશ્વર, કર્મનેવિષે (અપેક્ષાયુક્ત કે) જેનું જેવું શું કિંવા અશું કર્મ હોય, તેને તેવું સુખ ડુઃખાદિક ઉત્પન્ન કરનાર છે, તો તે ઈશ્વર, અમારી સરસ્રોજ સ્વતંત્ર નથી, તો તે કર્મવશ જાણવો. પઠી કર્મેં કરીનેજ સુખડુઃખાદિ વિચિત્રપણું ઉત્પન્ન થાય છે, એમ છે, તો પઠી વિશ્વકર્તૃપણે કરી કહેલા નપુંસક સરસ્રા તે ઈશ્વરેં કરી શું કર્તવ્ય છે ? અર્થાત્ કાંઈ કર્તવ્ય નથી ॥ ૫ ॥

॥ અથ સ્વજ્ઞાવતોવૃત્તિ, રવિતર્ક્યા મહેશિતુઃ ॥ પરીક્ષકાણાં તર્હ્યેપ, પરીક્ષાક્ષેપમિમિમઃ ॥ ૬ ॥ જાવાર્થ:-અથવા મહેશ્વરની સ્વજ્ઞાવેં કરીનેજ (વૃત્તિઃ કે) જગત્સૃષ્ટિની પ્રવૃત્તિ વિચારવા યોગ્ય નથી. તે વિષે શું હેતુ છે ? એમ શંકા કરિયેં તો કહેજે ઈશ્વરનો સ્વતંત્રપણાનો સ્વજ્ઞાવ છે તેજ હેતુ છે, તો એ સ્વજ્ઞાવરૂપ હેતુજ, પરીક્ષા કરનારાંની પરીક્ષાના આક્ષેપ માટે મંકો જાણવો. એટલે કોઈપણ પરીક્ષા કરશો નહીં, એવો અર્થ સૂચવનારો મંકો જાણવો. એ જાવાર્થ છે ॥ ૬ ॥

॥ સર્વજ્ઞાવેપુ કર્તૃત્વં, જ્ઞાતૃત્વં યદિ સંમતમ્ ॥ મતં નઃ સંતિ સર્વજ્ઞા, મુક્તાઃ

गयन्तुतोपि च ॥ ७ ॥ नावार्थः—हवे जो व पदार्थोंने विषे कर्तृत्व अने
ज्ञातृत्व अंगीकार रेखुं होय, तो ते अमोने मान्यज ठे. एरण के जेउ
तर्वङ्गपुरुष ठे, तेउ क्षिपदने विषे रहेनारा अने देहधारी होइने विहार
ना करनार पण ठे ॥ ७ ॥

॥ सृष्टिवादकुहेवाक, मुमुक्षुच्येत्यप्रमाणकम् ॥ त्वन्नासने रमन्ते ते, येषां
नाथ सीदरि ॥ ७ ॥ नावार्थः—हे नाथ ! तमें जे न उपर प्र ाद करो
हो, तेज जन पूर्वो रीतिर्ये त्यक्तादि एणरहित एवा जगत्ना कर्तृत्वा
दि वादनो जे कुत्सित अजिजाष तेने तजीने तमाराशासनने विषे प्रीति
धारण रे ठे ॥ ७ ॥ इति सप्तम प्रकाशः ॥ ७ ॥ श्लो संख्या ॥ ७५ ॥

॥ अथैकांतवादनिरासना ऽष्टमप्रकाशः ॥

॥ सत्त्वस्यैकांतनित्यत्वे, तनाशाकृतागमौ ॥ स्यातामेकांतनाशोपि,
तनाशाकृतागमौ ॥ १ ॥ नावार्थः—अन्यना मते एकांतवाद अने श्रीजिन
नामतें स्याद्वाद, ए ाटें एकांतवादनो निराकरण टे हे ठे. (सत्त्वस्य
के०) संपूर्ण घटपटादिक वस्तुने एकांतपणायें श्वत पणानो अंगीकार
करे ठते कुंनारादिकें करेला जे घटादिक तेना नाशनो प्रसंग आवे अने
नित्यने करणत्वनो अयोग ठे, माटे अकृतनी सि थाय, अने अकृतनी
प्राप्तिनो तो अजाव ठे, ए माटे ए वात घटती नथी. ए जीने आ वे दो
पनो संजव ठे, माटे एकांतनित्यपद पण वनतो नथी. तेमज सर्व वस्तु
स्वरूपनुं अत्यंत कृणिकत्वपण कृतनाश अने अकृतागम एनो प्रसंग आवे
ठे माटे वनतुं नथी ॥ १ ॥

॥ ए प्रमाणें अचेतन वस्तुस्वरूपनो निर्णय करीने हवे स
चेतन आत्मस्वरूपनुं कथन करे ठे.

॥ आत्मन्यैकांतनित्ये स्यान्न जोगः सुखदुःखयोः ॥ एकांता नित्यरूपेपि,
न जोगः सुखदुःखयोः ॥ २ ॥ नावार्थः—एकांतत्वे करीने नित्य एवा
आत्माने विषे सुख अने दुःख एउनो जोग एटले विपाक थाय नही, तो
एकनेज सुखनो किंवा दुःखनो जोग थज्ञो. कारण के, नित्यनुं एकरूपत्व ठे.
तेम वली एकांत नित्यरूपमां पण एकांतत्वे करीने अनित्य ठतां पण आ
त्माने विषे सुखदुःखनो जोग थनार नहि. जे कारण माटें, जे समयें सु

સ્વજ્ઞોગ થાય છે, તેજ સમયે દુઃસ્વજ્ઞોગ બનતો નથી. અને ક્ષણિકને તો ક્ષણની અવસ્થિતિ હોવાનો અજાવ છે. માટે એ બે પ્રકારના દોષે કરી અત્માને વિષે એકાંતે અનિત્યત્વ બનતું નથી ॥ ૨ ॥

॥ વલી પણ દોષાંતર કહે છે ॥

॥ પુણ્યપાપે બંધમોક્ષો, ન નિત્યૈકાંતદર્શને ॥ પુણ્યપાપે બંધમોક્ષો, ન નિત્યૈકાંતદર્શને ॥ ૩ ॥ જાવાર્થ:—પુણ્ય અને પાપ એટલે ધર્મ અને અધર્મ એ એકતાયે કરીને નિત્યરૂપ નથી. કારણ, જે પુણ્યનો કર્તા તે પુણ્યનો કર્તા, પરંતુ તે પાપનો કર્તા નથી. અને નિત્યને તો એક સ્વજ્ઞાવત્ત્વ છે; માટે પુણ્યપાપને નિત્યત્વ છે. તેમજ ધર્મ અને અધર્મ, એ એકાંતે કરીને નિત્ય નથી કારણ નિત્યને એક સ્વરૂપત્વ છે; અને તે ધર્માધર્મ એકાંતે કરીને અનિત્યરૂપ નથી. કારણ, જે સમયે પુણ્ય કરે છે, તેજ સમયે પાપ કરતો નથી. ક્ષણિકને બે સમયને વિષે સ્થિતિનો અજાવ છે. તેમજ બંધ અને મોક્ષ, પણ એકાંતે કરીને નિત્ય દેખાતા નથી. કારણ, જેને બંધ, તેનોજ કાલે તરે મોક્ષ થાય છે. અને ક્ષણિકને તો કાલાંતર સ્થિતિનો અજાવ છે ॥ ૩ ॥

॥ ફરી એકાંતપદ્ધતે વિષે સર્વ પદાર્થોનો આશ્રય કરીને

દોષાંતર કહેવા માટે કહે છે ॥

॥ ક્રમાક્રમાન્યાં નિત્યાનાં, યુજ્યતેઽર્થક્રિયા નહિ ॥ એકાંતક્ષણિકત્વે પિ, યુજ્યતેઽર્થક્રિયા નહિ ॥ ૪ ॥ જાવાર્થ:—એકાંતે કરીને નિત્ય એવું પદાર્થોને ક્રમે કરીને અને અંક્રમે કરીને અર્થક્રિયાકારિત્વ સંજવતું નથી કારણ, નિત્ય એક સ્વજ્ઞાવને ક્રમનો અજાવ છે; અને અંક્રમ કહીયે તો એક કાલેજ સર્વ ક્રિયાનું અકરણ થશે. અને વીજે કાલે ક્રિયાના અંક્રમ એટલે કરીને અપદાર્થત્વનો પ્રસંગ પ્રાપ્ત થશે. તેમ એકાંત ક્ષણિકત્વમાં પદાર્થોનું ક્રમાક્રમે કરીને અર્થ ક્રિયાકારિત્વ બનતું નથી. કારણ, ક્ષણિકત્વ ક્રમાક્રમનો અજાવ છે, અને અંક્રમપદ્ધતે વિષે ક્ષણિકને એકકાલે સર્વક્રિયામાં થનારી ક્રિયાકરવાના સામર્થ્યનો અજાવ છે ॥ ૪ ॥

॥ એવા પરમતના દોષોને પ્રગટ દેખાડીને હવે પહોંતાના મતનું

સ્વરૂપ કહેવા માટે કહે છે ॥

॥ યદા તુ નિત્યાનિત્યત્વ, રૂપતા વસ્તુનોજવેત્ ॥ યથાતજગવન્નેવં તદા દોષોન્તિ કશ્ચન ॥ ૫ ॥ જાવાર્થ:—હે જગવન. તમે જે પ્રકારે વ

रीने पदार्थोनी मुख्यरूपे री नित्यता अने पर्यायरूपे रीने अनित्यता,
व हो ठो, ते प्रमाणे पदार्थमात्रने जेवारें नित्यानित्य रूपता कहीयें, ते स ये
कृतनाश, अने अकृताग इत्यादिक कांइ पण दोष अनार नथी ॥ ५ ॥

॥ ते विषे दृ 'त कहे ठे ॥

॥ गुडोहि फहेतुः स्या, अगरं पित्त रणम् ॥ द्यात्मनि न दोषोऽस्ति,
गुडनागरक्षेत्रे ॥ ६ ॥ जावार्थः—गोल जे ठे ते निश्चये करीने फकारक ठे
अने गुंठ जे ठे, ते पित्तकार ठे; परंतु ते उज्यात्मक गोल अने गुंठ,
ए वे साथे मळ्यां थकां एतनो औषधने विषे कफ अने पित्तपणानो दोष
नथी; ते ज अहीयां स्याद्वाद ि पण जाणवुं ॥ ६ ॥

॥ कोइ हेतु के ए ठेकारेणें नित्यत्व अने अनित्यत्व ए विरुद्ध
ठे? तो तेना प्रतिषेधने माटे हे ठे ॥

॥ द्यं विरुद्धं नै त्र, सत्प्रमाणप्रसिद्धतः ॥ विरुद्धवर्णयोगोहि, दृष्टोमे
चकवस्तुषु ॥ ७ ॥ जावार्थः—एक ठेकारेणें रहेनारुं नित्यानित्यरूप द्य
पण विरुद्ध नथी. रण के ते रूढा प्रत्यक्षप्रमाणें प्रसिद्ध ठे. ते क्यां ठे?
एम कोइ कहे तो, नीलपीतादिवर्णें करीने मिश्रित जे त्वरचितरी वस्तु तेने
विषे नीलपीतादि विरुद्धवर्णनो संयोग प्रत्यक्ष सर्वने देखायज ठे ॥ ७ ॥

॥ विज्ञानस्यैकमाकारं, नानाकारं करं वितम् ॥ इदं स्ताथागतः प्राज्ञो,
नानेकांतं प्रतिक्षिपेत् ॥ ८ ॥ जावार्थः—हे नाथ ! नानाप्रकारना आ
कारें करीने मिश्रित, एवो ज्ञाननो एक जे प्रतिज्ञास, तेने इदं नारो निपु
ण जे वौद्ध ते, स्याद्वादनो प्रतिक्षेप करवा माटे समर्थ नथी, अर्थात् स्या
द्वादना खंन करवाने समर्थ थतो नथी ॥ ८ ॥

॥ चित्रमेकमनेकं च, रूपं प्रामाणिकं वदन ॥ योगो वैशेषिकोवापि, ना
नेकांतं प्रतिक्षिपेत् ॥ ९ ॥ जावार्थः—तेमज नैयायिक अथवा वैशेषि
क ते पण प्रामाणिक अने एक एवाने अनेकरूप चित्रविचित्र बोलता
थका स्याद्वादाने प्रतिक्षेप करवा माटे समर्थ थता नथी ॥ ९ ॥

॥ इदं प्रधानसत्त्वाद्यैर्विरुद्धं गुणितं गुणैः ॥ सांख्यः संख्यावतां ख्यो,
नानेकांतं प्रतिक्षिपेत् ॥ १० ॥ जावार्थः—(संख्यावतां के) दक्षपुरुषो
मध्ये मुख्य पणाने मानतो एवो सांख्य ते, सत्त्व, रज अने तमोरूपथी नि
स्वभाव एवा जे गुणो, तेणें रचित एवा प्रधान ि क तत्त्वने इदं

एवो जे हुं, ते मारे विषे, मारे शुं करवुं जोइयें? ते वातमां मारी ऊपर प्रसाद करो ॥ ७ ॥ इति हेतु निरासना त्रयोदशः शः ॥ १३ ॥

॥ अथ योगस्तवनामा चतुर्दशः प्रकाशः ॥

॥ मनोवचःकायचेष्टाः, कष्टाः संहृत्य सर्वथा ॥ श्लथत्वेनैव नवता, मनःशब्दं वियोजितम् ॥ १ ॥ जावार्थः—हे नाथ ! तमें अनायासें करीने ज कष्टकारक एवा मन, वचन, अने देह, एउना व्यापाररूप बि याउने स सर्वप्रकारें करी संवृत करीने मनोरूपशब्दनुं प्रथ रण कछुं ठे ॥ १ ॥

॥ संयतानि न चाक्षाणि, नैवोद्धृंखलितानि च ॥ इति सग्यक्प्रतिपदा, त्वयेंडियजयः कृतः ॥ २ ॥ जावार्थः—उत्तमप्रकारनुं जेनुं ज्ञान ठे एवा जे तमें ते तमें, पोतपोताना विषयोनेविषे प्रवृत्त एवी कर्णादि पंचेडियोने अत्यंत संयमित न करी, अने अत्यंत विषयासक्त पण न करी. कारण के शुजा शुज पदार्थरूप विषयोनेविषे हर्ष अने विषाद, एउनुं त्यागपणुं ठे. माटें हे नाथ ! तमें पूर्वोक्त रीतें इंडियजय कखो ठे ॥ २ ॥

॥ योगस्याष्टांगता नूनं, प्रपंचः कथमन्यथा ॥ आवालजावतोप्येप, तव सात्त्व्यमुपेयिवान् ॥ ३ ॥ जावार्थः—हे नाथ ! अध्यात्मयोगनी पण अष्टांगता ठे. ते कये प्रकारें अष्टांगता ठे ? तो के यम, नियम, आसन, प्राणायाम, प्रत्याहार, ध्यान, धारणा अने समाधिते रूप विस्तार, निश्चयें करीने ठेज. (अन्यथा के०) जो एम अष्टांगता प्रपंच न होय तो आ योग, वालपणायी पण तमारा स्वरूपना सहितपणा प्रत्यें केम प्राप्त थाय ? अर्थात् प्राप्त थायज नहीं ॥ ३ ॥

विषयेषु विरागस्ते, चिरं सहचरेष्वपि ॥ योगे सात्त्व्यमदृष्टेपि, स्वामि त्रिदमंजोक्तिकम् ॥ ४ ॥ जावार्थः—हे स्वामिन्, चिरकालसहचर एवा मनोज्ञशब्दादिक विषयोमां आपने, आपमां अध्यात्मयोग न दीसतां ठतां पण नहज जावें करीने वैराग्य ठे, ए केवल अलौकिकज ठे कारण के लो कमध्यें तो दृष्टने विषे राग थाय, पण अदृष्टमां तो राग होतो नथी ॥ ४ ॥

॥ तथा परे न रज्यंत. उपकारपरे परे ॥ यथापकारिणि नवा, नहो सर्वम लौकिकम् ॥ ५ ॥ जावार्थः—हे नाथ ! जेवा तमें अपकार करनारा जनाने निगे स्नेहयुक्त तां, तेवा अन्यजोक, उपकार विषे तत्पर एवा पण अन्य

जनने विषे स्नेहयुक्त यता नथी. ते माटे अहो !!! आ सर्व (अलौकिकं के०) तमारुं चरि लोकोत्तर ठे ॥ ५ ॥

॥ हिंस अप्युपकृता, आश्रिताअप्युपेक्षिताः ॥ इदं चित्रं चरित्रं ते, के वा पर्यनुयुंजताम् ॥ ६ ॥ जावार्थः—हे नाथ ! तमें हिंसा करनारा पुरुषो पण, स्वर्गादिकने विषे पहुँचाडीने उपकारसं क्त कखा; अने सेवापर एवा पण श्रेणिकादिक पुरुषो (उपेक्षिताः के०) उपेक्षित कखा. एटले ते उनी नरकगति निवारण करी नहीं. तस्मात् हे नाथ ! आ पूर्वोक्त तमारा आश्चर्य कारक चरित्रने विषे कया पुरुषोने पूढीयें ? अर्थात् गोण पुरुष त्वत्सदृश आचरण करवा माटे समर्थ ठे ? कोइ नथी ॥ ६ ॥

॥ तथा समार्थो परमे, त्वय्यात्मा विनिवेशितः ॥ सुखीः ख्यस्मि ना नीति, यथा न प्रतिपन्नवान् ॥ ७ ॥ जावार्थः—हे नाथ ! तमें उत्कृष्ट साधिने विषे तेवे प्रकारें करीने आत्मा स्थापन कखो ठे के, हुं सुखसंयुक्त !, अथवा दुःख संयुक्त हुं ! ए कांइ जाणता नथी ॥ ७ ॥

॥ ध्याता ध्येयं तथा ध्यानं, त्रयमेकात्मतां गतम् ॥ इति ते योगमाहात्म्यं, कथं श्रद्धीयतां परैः ॥ ८ ॥ जावार्थः—हे नाथ ! (ध्याता के०) ध्यान करनार, (ध्यानं के०) शुभाशुनपरिणामरूप मननो व्यापार, तेमज (ध्येयं के०) ध्यान करवाने योग्य एवुं परमात्मस्वरूप, ए त्रयो पण एकात्मतायें करी तमारे विषे प्राप्त थएलां ठे, माटे तमारुं (योगमाहात्म्यं के०) योगप्रभुत्व ते, (परैः के०) अन्य जे अमारा सरखा जन, तेउए केवी रीतें श्रद्धायें ग्रहण थाय ? अर्थात् अन्य पुरुषोयें पण तमारुं योगमाहात्म्य अतर्क्य ठे ॥ ८ ॥ इति योगस्तवनामा चतुर्दशप्रकाशः समाप्तः ॥ १४ ॥

॥ अथ भक्तिस्तवनामा पंचदशः प्रकाशः ॥

॥ जगज्जैत्रागुणास्त्रात, रन्ये तावत्तवासताम् ॥ उदात्तशान्तया जिग्ये, मुद्ध्यैव जगन्त्रयी ॥ १ ॥ जावार्थः—हे त्रातः ! कहेतां हे रक्षक ! तमारा जगत्ने जीतनारा अन्य गुण तो प्रथम दूर रहो, परंतु उन्नट होइने शान्त एवी तमारी आकृतियेंज आ त्रिभुवनने जीत्युं ठे ॥ १ ॥

॥ मेरुस्तृणीरुतोमोहा, त्वयोधिर्गोष्पदीकृतः ॥ गरिष्ठेन्योगरिष्ठोयैः, पाप्मनिस्त्वमपोहितः ॥ २ ॥ जावार्थः—हे नाथ ! जे पापी पुरुषोयें, सर्व

एवो जे हुं, ते ते विषे, मारे शुं करुं जोइये? ते वातमां मारी ऊपर प्रसाद करो ॥ ७ ॥ इति हेतु निरासना योदशः शः ॥ १३ ॥

॥ अथ योगस्तवनामा चतुर्दशः प्रकाशः ॥

॥ मनोवचःकायचेष्टाः, कष्टाः संहृत्य सर्वथा ॥ श्लथत्वेनैव चवता, मनःशल्यं वियोजितम् ॥ १ ॥ जावार्थः—हे नाथ ! तमें अनायासें करीने ज कष्टकारक एवा मन, वचन, अने देह, एउना व्यापाररूप द्वि याउने सर्वप्रकारें करी संवृत करीने मनोरूपशल्यनुं प्रथ रण कछुं ठे ॥ १ ॥

॥ संयतानि न चाक्षाणि, नैवोद्धृंखलितानि च ॥ इति सग्यक्प्रतिपदा, त्वयेंद्रियजयः कृतः ॥ २ ॥ जावार्थः—उत्तमप्रकारनुं जे 'ज्ञान ठे एवा जे तमें ते तमें, पोतपोताना विषयोनेविषे प्रवृत्त एवी एादि पंचेन्द्रियोने अत्यंत संयमित न करी, अने अत्यंत विषयासक्त पण न करी. कारण के शुजा शुज पदार्थरूप विषयोनेविषे हर्षे अने विपाद, एउनुं त्यागपणुं ठे. माटे हे नाथ ! तमें पूर्वोक्त रीतें इन्द्रियजय कछो ठे ॥ २ ॥

॥ योगस्याष्टांगता नूनं, प्रपंचः कथमन्यथा ॥ आबालनावतोप्येप, तव सात्त्व्यमुपेयिवान् ॥ ३ ॥ जावार्थः—हे नाथ ! अध्यात्मयोगनी पण अष्टांगता ठे. ते कये प्रकारें अष्टांगता ठे ? तो के यम, नियम, आसन, प्राणायाम, प्रत्याहार, ध्यान, धारणा अने समाधिते रूप विस्तार, निश्चयें करीने ठेज. (अन्यथा के०) जो एम अष्टांगता प्रपंच न होय तो आ योग, बालपणाथी पण तमारा स्वरूपना सहितपणा प्रत्ये केम प्राप्त थाय ? अर्थात् प्राप्त थायज नहीं ॥ ३ ॥

विषयेषु विरागस्ते, चिरं सहचरेष्वपि ॥ योगे सात्त्व्यमदृष्टेपि, स्वामिन्निदमलौकिकम् ॥ ४ ॥ जावार्थः—हे स्वामिन्, चिरकालसहचर एवा मनोज्ञशब्दादिक विषयोमां आपने, आपमां अध्यात्मयोग न दीसतां उतां पण सहज जावें करीने वैराग्य ठे, ए केवल अलौकिकज ठे कारण के लो कमध्यें तो दृष्टने विषे राग थाय, पण अदृष्टमां तो राग होतो नथी ॥ ४ ॥

॥ तथा परे न रज्यंत, उपकारपरे परे ॥ यथापकारिणि जवा, ब्रह्मो सर्वमलौकिकम् ॥ ५ ॥ जावार्थः—हे नाथ ! जेवा तमें अपकार करनारा जनाने विषे म्नेहयुक्त ठो. तेवा अन्यलोक, उपकार विषे तत्पर एवा पण अन्य

एवो जे हुं, ते मारे विषे, मारे शुं करुं जोइयें? ते वातमां मारी ऊपर प्रसाद करो ॥ ७ ॥ इति हेतु निरासना योदशः प्रकाशः ॥ १३ ॥

॥ अथ योगस्तवनामा चतुर्दशः प्र १३ः ॥

॥ मनोवचःकायचेष्टाः, क १ः संहृत्य सर्वथा ॥ श्लथत्वेनैव जवता, मनःशब्दं वियोजितम् ॥ १ ॥ जावार्थः—हे नाथ ! तमें अनायासैं करीने ज कष्टकारक एवा मन, वचन, अने देह, एउना व्यापाररूप ढि याउने स वैप्रकारें करी संवृत करीने मनोरूपशब्दनुं प्रथ रण कछुं ठे ॥ १ ॥

॥ संयतानि न चाद्वाणि, नैवोद्धृत्स्वलितानि च ॥ इति सग्यक्प्रतिपदा, ल येन्द्रियजयः कृतः ॥ २ ॥ जावार्थः—उत्तमप्रकारनुं जेनुं ज्ञान ठे एवा जे तमें ते तमें, पोतपोताना विषयोनेविषे प्रवृत्त एवी कर्णादि पंचेन्द्रियोने अत्यंत संयमित न करी, अने अत्यंत विषयासक्त पण न करी. कारण के शुजा शुज पदार्थरूप विषयोनेविषे हर्ष अने विषाद, एउनुं त्यागपणुं ठे. माटें हे नाथ ! तमें पूर्वोक्त रीतें इन्द्रियजय कस्यो ठे ॥ २ ॥

॥ योगस्याष्टांगता नूनं, प्रपंचः कथमन्यथा ॥ आबालजावतोप्येप, तव सात्म्यमुपेयिवान् ॥ ३ ॥ जावार्थः—हे नाथ ! अध्यात्मयोगनी पण अष्टांगता ठे. ते कये प्रकारें अष्टांगता ठे ? तो के यम, नियम, आसन, प्राणायाम, प्रत्याहार, ध्यान, धारणा अने समाधि ते रूप विस्तार, निश्चयें करीने ठेज. (अन्यथा के०) जो एम अष्टांगता प्रपंच न होय तो आ योग, बालपणार्थी पण तमारा स्वरूपना सहितपणा प्रत्यें केम प्राप्त थाय ? अर्थात् प्राप्त थायज नहीं ॥ ३ ॥

विषयेषु विरागस्ते, चिरं सहचरेष्वपि ॥ योगे सात्म्यमदृष्टेपि, स्वामि न्निदमलौकिकम् ॥ ४ ॥ जावार्थः—हे स्वामिन्, चिरकालसहचर एवा मनोज्ञशब्दादिक विषयोमां आपने, आपमां अध्यात्मयोग न दीसतां उतां पण सहज जावें करीने वैराग्य ठे, ए केवल अलौकिकज ठे कारण के लो कमध्यें तो दृष्टने विषे राग थाय, पण अदृष्टमां तो राग होतो नथी ॥ ४ ॥

॥ तथा परे न रज्यंत, उपकारपरे परे ॥ यथापकारिणि जवा, न्नहो सर्वम लौकिकम् ॥ ५ ॥ जावार्थः—हे नाथ ! जेवा तमें अपकार करनारा जनाने विषे स्नेहयुक्त ठो, तेवा अन्यलोक, उपकार विषे तत्पर एवा पण अन्य

६ । र हो. अने ते जनोने आ में करसंपुट रेलो ठे. अने हे नाथ !
अमें ते जनोने सेवीयें ठैयें ॥ ७ ॥

॥ भुवे तस्यै नमोयस्यां, तव पादनखांशवः ॥ चिरं चूडामणीयंते, ब्रू
हे कि तः परम् ॥ ८ ॥ नावार्थः—हे नाथ ! जे जूमिने विषे तमारा
चरणनखनां किरणो, चिरकाल पर्यंत (चूडामणीयंते के०) रक्तकानरण
सरखां आचरण करे ठे; ते जूमिने अ ।रो न स्कार हो. हे नाथ ! अमें
ए पढी शुं जापण करीयें ? कारण के जे तमारा चरणनखें स्पर्श करेली एवी
जूमि ठे तेने पण अमे नमस्कार करीयें ठैयें ॥ ८ ॥

॥ जन् वानस्मि धन्योस्मि, कृतकृत्योस्मि यन्मुहुः ॥ जातोस्मि त्वज्जुण
ग्राम, रामणीयकलंपटः ॥ ९ ॥ नावार्थः—हे नाथ ! जे कारण माटें हुं
वारं वार त ।रा गुणसमुदायनुं जे मनोहर पणुं, तेने विषे (लंपटः के०) त
त्पर एवो हुं, ते कारण माटें हुं सफलजन्मा हुं, हुं (धन्यः के०) वखा
एवा योग्य हुं अने हुं कृतकृत्य हुं एटले कृतकार्य थयो हुं ॥ ९ ॥ इति श्री
ऋषि व नामा पंचदशः प्रकाशः ॥ १५ ॥

॥ अथात्मगर्हास्तवनामा षोडश प्रकाशः ॥

॥ त्वन्मतामृतपानोढा, इतः शमरसोर्मयः ॥ पराणयंति मां नाथ, परमा
नंदसंपदम् ॥ १ ॥ नावार्थः—हे नाथ ! (इतः के०) आ एक पार्श्वजा
ग थकी शमरसना जे तरंगो ते, मने परमानंदनी संपत्तिप्रत्ये पमाडे ठे.
ते शमरसना तरंगो कहेवा ठे ? तो के तमारा मतरूपज जे अमृतपान ठे,
तेनाथी उत्पन्न थयेला ठे ॥ १ ॥

॥ इतश्चानादिसंसार, मूर्धितोमूर्धयत्यलम् ॥ रागोरगविपावेगो, हताशः
करवाणि किम् ॥ २ ॥ नावार्थः—हे नाथ ! (इतः के०) आ बीजा पा
र्श्वजागथी अनादिसंसारनी वासनायें वृद्धि पामेला एवा विषयरूप सर्पना
विपनो वेग, मने अत्यंत मूर्खाने पमाडे ठे. माटें (हताशः के०) जेनी
आशा जंगथई ठे; एवो जे हुं ते शुं करुं ? ॥ २ ॥

॥ रागाहिगरलाऽऽघातोऽ, कार्पं यत्कर्म वेशसम् ॥ तद्वक्तुमप्यशक्तोस्मि,
धिङ्मे प्रवृत्तपापिनः ॥ ३ ॥ कृणं सक्तः कृणं मुक्तः, कृणं कुर्वः कृणं
हमी ॥ मोहाद्यैः क्रीडयेवाहं, कारितः कपिचापलम् ॥ ४ ॥ नावार्थः

मध्यें श्रेष्ठ अने गुरुना पण अत्यंत गुरु एवा जे तमें ते तमारी निंदा करी; तो ते पापी पुरुषोयें मोहें करीने एटले अज्ञानें करीने मेरु पर्वत पण तृण सरखो गण्यो. अने समुद्रने पण गोष्पद सरखो गण्यो; एवं जाणवुं. अर्थात् तमारी निंदा करनारा प्राणी अति मूर्ख जाणवा ॥ २ ॥

॥ व्युत्थितामणिः पाणो, स्तेपां लब्धा सुधा मुधा ॥ यैस्ते शासनसर्वस्य, मज्ञानैर्नात्मसात्कृतम् ॥ ३ ॥ जावार्थः—हे नाथ, जे ज्ञानरहित एवा पुरुषोयें तमारी आज्ञानुं रहस्य अंगीकार कयुं नहिं; ते पुरुषना हस्त्यी चिंतामणिज त्रष्ट थयो, किं वा ते पुरुषोने प्राप्त थएलुं अमृत व्यर्थ गयुं. एम जाणवुं ॥ ३ ॥

॥ यस्त्वय्यपि दधौ दृष्टि, मुष्मुकाकारधारिणीम् ॥ तमाशुशुद्धिः साक्षा, दालप्यालमिदं हि वा ॥ ४ ॥ जावार्थः—हे नाथ! जे जन तमारे विषे ज्वलितकाष्ठना आकारने धारण करनारी एटले क्रोधें आरक्तवर्ण एवी दृष्टिने धारण करे ठे, तेने आशुशुद्धिः, एटले अग्नि, एवं साक्षात् कहि स्तुति कर्त्ता (अलं के०) पूर्ण थयुं एम कहि रहि गयो. अर्थात् स्तुतिकर्त्ता पुरुष, तेने अग्नि वालो. एवं कहेवा माटें प्रथम प्रवृत्त थयो, परंतु तेने अग्नि एम कहिने वालो एवं नाशस्तृचक क्रियापद कहेवुं ए ठीक नही एम विचार करी तेने अग्नि एटलुंज बोली आगल स्तब्ध रही गयो ॥ ४ ॥

॥ त्वशासनस्य साम्यं ये, मन्यन्ते शासनांतरेः ॥ विषेण तुल्यं पीयूषं, तेषां हंत हतात्मनाम् ॥ ५ ॥ जावार्थः—हे नाथ! जे पुरुषो, तमारा शासनने परशासननी साथें समान माने ठे, ते जनने (पीयूषं के०) अमृत, ते विष सरखुं ठे, (हंत के०) ए महोटा खेदनी वात ठे! वली ते जन कहेवा जाणवा? तो के निंदा करवा योग्य ठे मन जेनुं एवा जाणवा ॥ ५ ॥

॥ अनेडमूकान्ज्यासु, स्ते येषां त्वयि मत्सरः ॥ शुनोदकाय वैकल्य, मपिपापे पु कर्मसु ॥ ६ ॥ जावार्थः—हे नाथ! जे पुरुषोने तमारे विषे अत्यंत द्वेष प्राप्त थयो, ते पुरुषो, कर्ण अने वचन एउं रहित याउ. अने ए प्रकारना कथन करनारना पापकर्मने विषे जे व्यंगत्व याय, ते पण शुनफजने माटें ठे. ॥ ६ ॥

॥ तेन्यांनमोजजिरयं, तेषां तान् समुपास्महे ॥ त्वशासनामृतसंयरात्मा निच्यतान्वहम् ॥ ७ ॥ जावार्थः—हे नाथ! जे जनोयें तमारा शासनरूप अमृतरत्नं प्रतिदिवस पोतानो आत्मा निचन कखो ठे, ते जनोने न

६ रं हो. अने ते जनोने आ में रसंपुट करेलो ठे. अने हे नाथ !
अमें ते जनोने सेवीयें ठैयें ॥ ७ ॥

॥ वे तस्यै नमोयस्यां, तव पादनखांशवः ॥ चिरं चूडामणीयंते, ब्रू
हे वि तः परम् ॥ ७ ॥ जावार्थः—हे नाथ ! जे जूमिने विषे तमारा
चरणनखनां किरणो, चिरकाल पर्यंत (चूडामणीयंते के०) रत्नकाजरण
सरखां आचरण करे ठे; ते जूमि ने अ आरो न ६ रं हो. हे नाथ ! अमें
ए पढी ' जाषण करीयें ? कारण के जे तमारा चरणनखें स्पर्श करेली एवी
जूमि ठे तेने पण अमे नमस्कार करीयें ठैयें ॥ ७ ॥

॥ जन् वानसि धन्योसि , कृतकृत्योस्मि यन्मुहुः ॥ जातोस्मि त्वज्जुण
ग्राम, रा णीयकलंपटः ॥ ८ ॥ जावार्थः—हे नाथ ! जे कारण माटें हुं
वारं वार तमारा गुणसमुदाय ' जे नोहर पणुं, तेने विषे (लंपटः के०) त
त्पर एवो हुं, ते कारण माटें हुं फलजन्मा हुं, हुं (धन्यः के०) बखा
एवा योग्य हुं अने हुं तकृत्य हुं एटले कृतकार्य थयो हुं ॥ ८ ॥ इति श्री
जति व नामा पंचदशः प्रकाशः ॥ १५ ॥

॥ अथात्मगर्हास्तवनामा षोडश प्रकाशः ॥

॥ त्वन्मतामृतपानोऽज्ञा, इतः शमरसोर्मयः ॥ पराणयंति मां नाथ, परमा
नंदसंपदम् ॥ १ ॥ जावार्थः—हे नाथ ! (इतः के०) आ एक पार्श्वना
ग थकी शमरसना जे तरंगो ते, मने परमानंदनी संपत्तिप्रत्ये पमाडे ठे.
ते शमरसना तरंगो कहेवा ठे ? तो के तमारा मतरूपज जे अमृतपान ठे,
तेनाथी उत्पन्न थयेला ठे ॥ १ ॥

॥ इतश्चानादिसंसार, मूर्ध्नि तो मूर्ध्नि यत्यलम् ॥ रागोरगविषावेगो, हताशः
करवाणि किम् ॥ २ ॥ जावार्थः—हे नाथ ! (इतः के०) आ बीजा पा
र्थनागथी अनादिसंसारनी वासनायें वृद्धि पामेला एवा विषयरूप सर्पना
विपनो वेग, मने अत्यंत मूर्ध्निने पमाडे ठे. माटें (हताशः के०) जेनी
आशा जंगथई ठे; एवो जे हुं ते शुं करुं ? ॥ २ ॥

॥ रागाहिगरलाऽऽघातोऽ, कार्पं यत्कर्म वैशसम् ॥ तद्वक्तुमप्यशक्तोस्मि,
विद्महे प्रवृत्तपापिनः ॥ ३ ॥ कृणं सक्तः कृणं मुक्तः, कृणं कुः कृणं
हमी ॥ मोहाद्यैः क्रीडयेवाहं, कारितः कपिचापलम् ॥ ४ ॥ जावार्थः—

हे नाथ ! हुं, राग एज कोइ एक सर्प, तेने विपे मूर्छित होतो थको, पर दारागमनादिक जे डुष्ट कर्म तेने करतो हवो, ते कर्म कहेवां ठे ? तो के ते कर्मने कहेवा पण हुं असमर्थ हुं. माटे गुप्तपापी एवो जे हुं, तेने धिक्कार हो ॥ ३ ॥ हे नाथ ! मोहादिकोयें मनें मर्कट सरखी चापव्यदशाप्रत्ये पमाडेलो ठे. ते केवी रीतें ? तो के—अन्य पुरुषोयें क्रीडायेंकरी जेवी रीतें वानरने चापव्य करावाय ठे ? तेथी केवो हुं थयो हुं, तो के आ संसारने विपे कृणमात्र आसक्त, अने कृणमात्र मुक्त, कृणमात्र क्रोधायमान अने कृण मात्र कृमावान् ए प्रकारना चापव्यप्रत्ये मनें मोहादिकोयें पमाडेलो ठे ॥ ४ ॥

॥ प्राप्यापि तव संवोधिं, मनोवाक्कायकर्मजैः ॥ दुश्चेष्टितैर्मया नाथ, शिरसि ज्वालितोऽनलः ॥ ५ ॥ त्वय्यपि त्रातरि त्रात, र्यन्मोहादिमलि म्लुचैः ॥ रत्नत्रयं मे ह्रियते, हताशोहा हतोस्मि तत् ॥ ६ ॥ नावार्थः—हे नाथ ! तमारा सम्यक् धर्मने पामीने पण मन, वाणी अने काय एउना व्या पारथकी उत्पन्न थएलां जे डुष्कर्मो तेणें करी मारा मस्तकने विपे में अग्नि प्रज्ज्वलित कखो ठे. अर्थात् हवे ते अग्नि मने अत्यंत ताप उत्पन्न करे ठे ॥ ५ ॥ हे त्रातः के ०) हे रक्षक करनारा ! तमें रक्षक ठतां मोहादिक चोरोयें मारुं (रत्नत्रयं के ०) ज्ञान दर्शन चारित्ररूप, अथवा देव, गुरु धर्मरूप रत्नत्रय हरण कखुं, एटले हा इतिस्वेदे जेनी आशा नष्ट थएली ठे एवो हुं थयो हुं ॥ ६ ॥

॥ त्रांतस्तीर्थानि दृष्टस्त्वं, मयैकस्तेषु तारकः ॥ तत्तवांछौ विलग्नोस्मि, नाथ तारय तारय ॥ ७ ॥ जवत्प्रसादेनेवाह, मियतीं प्रापितो जुवं ॥ थोदासीन्येन नेदानी, तव युक्तमुपेक्षितुम् ॥ ८ ॥ नावार्थः—हे नाथ ! हुं नाना प्रकारना तीर्थोने विपे भ्रमण करतो हवो, परंतु ते सर्वतीर्थोने विपे में, संसारसमुद्ग्री तारनारा एवा एक तमनेज अवलोकन कखा. माटे हुं तमारा चरणकमलने विपे लग्न थयो हुं. ए माटे हे नाथ ! तमें मने तारो, तारो ॥ ७ ॥ हे नाथ ! तमारे प्रसादे करीनेज हुं आ मनुष्य जन्मादिक नृमि हाप्रत्ये प्राप्त थयो हुं, ते माटे मांप्रतकालें उदासीन धर्म करीने तमने नारी उपेक्षा करवी, ते योग्य नथी ॥ ८ ॥

॥ ज्ञाता तान त्वमेवैक, स्वत्तानान्यः कृपापरः ॥ नान्योमत्तः कृपापात्र, मेधि नन् कृत्यकर्मवः ॥ ९ ॥ नावार्थः—हे तातः ! तमेंज एक निपुण ठो. तमाराथी बीजां कोइ दयापर नथी, अने माग करतां बीजुं कोइ कृपा

करवाने गरीब पा नथी, ए माटें तमें जे कृत्य करवामाटें योग्य ठो, ते कृत्य रीने वृद्धि पामो ॥९॥ इत्यात्मगर्हास्तवना । षोडशः प्रकाशः॥१६॥

॥ अथ शरणगमननामा सप्तदशः प्रकाशः ॥

॥ स्वकृतं :कृतं गर्हन, सुकृतं चा मोदयन् ॥ नाथ त्व रणौ यामि, शरणं शरणोश्चितः ॥ १ ॥ नोवाक्कायजे पापे, कृतानुमतिकारिते ॥ मे मिथ्या :कृतं न्यूया, दपुनःत्रि ययान्वितम् ॥२॥ जावार्थः—हे नाथ ! आश्रयें रहित एवो हुं, पोतें करेलां पापोनी निंदा करतो थको अने पुण्यनुं अनुमोदन करतो थको तमारा चरणप्रत्यें शरण आव्यो तुं ॥ १ ॥ हे नाथ ! रां स्वतः रवायें अने बीजा पासें कराववे करीने उत्पन्न थयेलां जे कायिक, वाचक अने मानसिक पापो, तेनेविषे फरीने तेम न थाय, तेवी त्रि या युक्त एवुं दुष्कर्म मिथ्या हो. अर्थात् मिथ्याडु ड हो ॥ २ ॥

॥ यत्कृतं सुकृतं किंचि,५ त्रितयगोचरम् ॥ तत्सर्वमनुमन्येऽहं, मार्गमात्रानुसार्यपि ॥ ३ ॥ सर्वेषामर्हदादीनां, योयोर्हत्वादिकोगुणः ॥ अनुमोदयामि तं तं, सर्वं तेषां महात्मनाम् ॥४॥ जावार्थः—हे नाथ ! में, ज्ञान, दर्शनचारित्र विषयक जे कांइ पुण्य कसुं होय, ते सर्वने केवलआचारमात्रने अनुसरनारो एवो पण हुं अनुमोदन करुं तुं ॥३॥ हे नाथ ! संपूर्ण अर्हदादिकोना एटले अर्हत्, सिद्ध, आचार्य, उपाध्याय अने सर्व साधु—एउंना अर्हत्त्व सिद्धत्वादिक जे जे गुणो ठे, ते संपूर्ण एवा अर्हदादिक महात्माउंना गुणो प्रत्यें हुं अनुमोदन करुं तुं ॥ ४ ॥

॥ त्वां त्वत्फलचूतान् सिद्धां, स्त्वञ्जासनरतान्मुनीन् ॥ त्वञ्जासनं च शरणं, प्रतिपन्नोस्मि जावतः ॥५॥ क्लमयामि सर्वान् सत्त्वान्, सर्वे क्लाम्यंतु ते मयि ॥ मैत्र्यस्तु तेषु सर्वेषु, त्वदेकशरणस्य मे ॥ ६ ॥ जावार्थः—हे नाथ ! हुं तमाराप्रत्यें अने तमारा फलचूत एटले तमारी उपासना करीने सिद्ध थयेला जे सिद्ध अने तमारा मतने विषे आसक्त एवा जे मुनियो, अने तमारुं जे शासन, ए सर्वप्रत्यें जावें करीने शरणें आव्यो तुं ॥५॥ हे नाथ ! हुं आ एकेंडियादिकथी मांझीने पंचेंडिय पर्यंत सर्वप्राणीयोने क्लमा करवानी प्रार्थना करुं तुं. ते सर्व प्राणीयो मने क्लमा करो. जेने तमेंज एक शरण ठो एवो जे हुं, ते मारे सर्वप्राणीउने विषे मैत्री केतां हितबुद्धि याउ ॥६॥

॥ एकोहं नास्ति मे कश्चि, न चाहमपि कस्यचित् ॥ त्वदंघ्रिशरणस्य
 स्य, मम दैन्यं न किंचन ॥ ७ ॥ यावन्नाप्रोमि पदवीं, परां त्वदनुजा
 वजाम् ॥ तावन्मयि शरण्यत्वं, मामुचः शरणं श्रिते ॥ ८ ॥ जावार्थः—
 हे नाथ ! हुं एक हुं, मारे बीजो कोइ नथी, अने हुं पण कोइनो संबंधी
 नथी, ए माटें हे नाथ ! तमारा चरणनेविषे शरणें आवेला मने कांहिं पण
 दीनपणुं नथी ॥ ७ ॥ हे नाथ ! हुं ज्यां सुधी तमारे प्रजावें करीने
 प्राप्तथयेली उत्कृष्ट एवीजे मोक्षपदवी. ते प्रत्ये प्राप्त थयो नथी, त्यां सुधी
 हे जगवन् ! शरणागत रक्षणपणाने तमें ठोडशो नहि. अर्थात् शरणें आवे
 लो जे हुं तेनो त्याग करशो नहिं ॥ इति सप्तदश प्रकाशः ॥ ८ ॥

॥ अथ कठोरोक्तिस्तवनामाष्टादशः प्रकाशः ॥

॥ न परं नाम सृष्टेव, कठोरमपि किंचन ॥ विशेषज्ञाय विज्ञप्यं, स्वामिने
 स्वांतशुद्धये ॥ १ ॥ ॥ न पक्षिपशुसिंहादि, वाहनासीनविग्रहः ॥ न नेत्र
 वक्रगात्रादि, विकारविकृताकृतिः ॥ २ ॥ जावार्थः—वली कोमलामंत्रणथी
 कहें ठे के, हे स्वामिन् ! विशेष निपुण एवा जे तमें स्वामी, ते आपने माटें के
 वल अत्यंत कोमलजविज्ञापना करवी योग्य ठे एम नथी ? तो कांइक पण
 कठोर विज्ञापना करीयें ? कारण के कठोरविज्ञापनायें पोताना अंतःकरणनी
 शुद्धि आय ठे ॥ १ ॥ हे नाथ ! तमें पक्षि, पशु, सिंहादिकवाहनने विषे
 बैठेलो जेनो देह ठे एवा नथी, अने नेत्रें करीने तथा मुखें करीने अने शरीरा
 दिकना विकारें करीने जेनी आकृति बीजत्स अमंगल ठे एवा पण नथी ॥ २ ॥

॥ न शूलचापचक्रादि, शस्त्रांककपल्लवः ॥ नांगनाक्रमनीयांग, परिष्वं
 गपरायणः ॥ ३ ॥ ॥ न गर्हणीयचरित, प्रकंपितमहाजनः ॥ न प्रकोप
 प्रमादादि, विडंबितनरामरः ॥ ४ ॥ जावार्थः—अने तमें शूल, चाप, चक्र,
 इत्यादिक चिन्ह जेने विषे ठे, एवा हस्तपल्लवें करी युक्त पण नथी; अने स्त्रीपुं
 जे नुंदर अंग, तेना आजिंगनने माटें तत्पर, एवा पण तमें नथी ॥ ३ ॥
 अने निंद्य एवा आचरणे करी अत्यंत कंपने पमाडेला ठे महाजन केनां
 शिष्टजनो जेणें, एवा पण तमें नथी; नेमज अत्यंत कोप किंवा प्रमाद, तेणें
 करी जेणें नर अने अमरने, विडंबन रुग्णा ठे; एवा पण तमें नथी ॥ ४ ॥

॥ न जगद्धननस्येम, विनागविद्विनादयः ॥ न लाम्यदाम्यगीतादि,

वि वोपप्लुतस्थितिः ॥ ५ ॥ ॥ तदेवं सर्वदेवेभ्यः, सर्वथा त्वं विलक्षणः ॥
देवत्वेन प्रति प्य, थं ना परीक्षकैः ॥ ६ ॥ ॥ नावार्थः—अने सर्व
जगतनी उत्पत्ति, पालन अने नाश—ए करवा । टे जेणें आदर खो ठे,
एवा पण तमें नथी. अने नाटक, हास्य, गायन—इत्यादिक श्रद्धितोयें
रीने जेनो आचार दुष्ट ठे; एवा पण तमें नथी ॥ ५ ॥ वली को ला
मंत्रणथी हे ठे के हे नाथ ! ते । टे परीक्षा करनारा पुरुषोयें तमारुं
देवरूपत्वे रीने के प्रतिस्थापन करवुं ? एण के तमें कहैवा ठो ? तो के
(एवं के०) ए पूर्वो प्र । रें रीने र्व लोक प्रसिद्ध, पशु सिंहादिवाहन रहि
, सर्व हरिहरादिक देवोथी सर्वप्रकारें करी विलक्षण कहेतां निन्न रूपज ठो.

॥ अनुश्रोतः स्तुतिं, तृणकाष्ठादि युक्तिमत् ॥ प्रतिश्रोतः श्रयद्वस्तु, कथा
कथा प्रतीयताम् ॥ ७ ॥ ॥ अथवाऽलं मंदबुद्धिः, परीक्ष परीक्ष्यैः ॥ । पि
कृतमेतेन, वैयात्येन जगत्प्रज्ञोः ॥ ८ ॥ ॥ नावार्थः—ए विषे दृ ित कहैवा टे
कहे ठे. हे नाथ ! पण केतां पांडडां, तृण अने काष्ठादिक वस्तुउं, जलप्रवा
हनी । थे वहे ठे, एज योग्य ठे. पढी ते तृण काष्ठादिक वस्तुउं प्रतिश्रोतः
केतां जलप्रवाहनी सन्मुख गमन करनारी कोण युक्ति यें प्रतीति प्रत्ये आवे ?
अर्थात् कोइ पण युक्तियें ते तृणादिक वस्तुउंनी प्रवाह सन्मुख गमन
करवानी प्रतीति आवे नहिं ॥ ७ ॥ हे प्रज्ञो ! अथवा तुल्लबुद्धि एवा परीक्ष
कोनी परीक्षायें वस. तथा हे जगत्प्रज्ञो ! मारुं पण तमारी परीक्षाना पिष्टपे
पण विषे जे उद्धतपणुं, तेणें हवें पूर्ण थयुं. कारण के तमारुं ज्ञान जे लक्ष
ण तेज तमारी योग्यताने कहे ठे, माटे निरर्थक विचारनो उपयोग शा माटे
करवो ! हवे ते कयुं लक्षण ? ते आगलना श्लोकें करीने कहे ठे ॥ ८ ॥

यदेवं सर्वसंसारि, जंतुरूपविलक्षणम् ॥ परीक्षता कृतधियः, स्तदेव तव
लक्षणम् ॥ ९ ॥ ॥ क्रोधलोचनयाक्रांतं, जगदस्माद्विलक्षणः ॥ न गोच
रोमृडधियां, वीतराग कथंचन ॥ १० ॥ ॥ नावार्थः—हे नाथ ! आ पूर्वोक्त
प्रकारें करीने जे संपूर्ण संसारी प्राणीना स्वरूपथी निन्न तमारुं लक्षण ठे,
तेने निपुण पुरुषो, परीक्षायें जाणो ठे ॥ ९ ॥ हे नाथ ! आ सर्वजगत्
क्रोध, लोच अने नय एउयें व्याप्त ठे, अने वीतराग एवा तमें तो आ सर्व
जगतथी निन्न होता थका कोइ पण प्रकारें करीने कोमल बुद्धि पुरुषोने
पण गोचर एटले प्रत्यक्ष थता नथी ॥ १० ॥ इत्यष्टादश प्रकाशः ॥ १० ॥

॥ अथ आज्ञास्तवनामा एकोनविंशतितमः प्रकाशः ॥

॥ तव चेतसि वर्त्तेह, मिति वार्तापि दुर्लभा ॥ मञ्चिते वर्त्तसे चैत्वं, मलमन्येन केनचित् ॥ १ ॥ निगृह्य कोपतः कांश्चि, कांश्चिञ्जुष्टयानुष्ट ह्य च ॥ प्रतार्यते मृडुधियः, प्रलंजनपरैः परैः ॥ २ ॥ जावार्थः—हे नाथ ! हुं तमारा चित्तने विपे रहुं बुं, एवी वार्ता पण अति दुर्लभ ठे. परंतु हे नाथ ! तमें जो मारा चित्तने विपे रहेता हो, तो पढी बीजा कोइ पण साधनें करी शुं कर्त्तव्य ठे ? अर्थात् कांइ नहिं ॥ १ ॥ हे नाथ ! प्रतारणने विपे तत्पर एवा अन्य हरिहरादिक देवोयें कोमलबुद्धि एवा पुरुष फसाव्या ठे. ते केवी रीतें फसाव्या ठे ? तो के केटला एक लोकोने कोपें करीने अने केटला एक लोकोने तुष्टि अने पोताना अनुग्रह प्रत्ये पमाडीने फसाव्या ठे ॥

॥ अप्रसन्नात्कथं प्राप्यं, फलमेतदसंगतम् ॥ चिंतामण्यादयः किंतु, फलं त्यपि विचेतनाः ॥ ३ ॥ वीतराग सपर्यात, स्तवाज्ञापालनं परम् ॥ आज्ञाराक्षा विराक्षा च, शिवाय च जवाय च ॥ ४ ॥ जावार्थः—कोइक शंका करे के जगवान् श्री वीतराग कोइने पण प्रसन्न नथी अने अप्रसन्न पण नथी. एमाटें तेनाथी उपासकोने फलप्राप्ति केम यज्ञे ? ए शंकानो परिहार करतो थको दृष्टांत कहे ठे के, अप्रसन्न एवा देवगुरु इत्यादिकोथी फलप्राप्ति यवा माटें केम शक्य यज्ञे ? एवुं जे बोलवुं, ते असंगत ठे. कारण के चेतनरहित एवां पण चिंतामणि, कडपवृद्ध, अने दक्षिणावर्त्त शंखादिक ते सर्व फल देतां नथी शुं ? ना देज ठे ॥ ३ ॥ हे वीतराग ! तमारी पूजा करवा करतां तमारी अज्ञानुं पालन करवुं ए उत्कृष्ट ठे. कारण के, तमारी आज्ञाना पालन करवाथी मोक्षप्राप्ति याय ठे; अने खंमन करवाथी संसार वृद्धि याय ठे ॥ ४ ॥

॥ आकालमियमाज्ञा ते, हेयोपादेयगोचरा ॥ आश्रयः सर्वथा हेय, उपादेयश्च संवरः ॥ ५ ॥ आश्रयोजवहेतुः स्यात्, संवरोमोक्षकारणम् ॥ इती यमार्द्धती मुष्टि, रन्वदस्याः प्रपंचनम् ॥ ६ ॥ हे नाथ ! कर्मबंधनहेतु जे आश्रय, ते सर्व प्रकारें करीने तजवा, अने कर्मवेदननो उपाय एवो जे संवर, ते सर्वथा ग्रहण करवा. माटें (हेय के०) तजवा योग्य अने (उपादेय के०) ग्रहण करवा योग्य न विषय जनो एवी प्रमिद्ध जे तमारी आज्ञा ते ज्ञानादि निरु ठे ॥ ५ ॥ आश्रय ए संसारनुं कारण अने संवर ए

मोक्षं तुं । एण जाणवुं. एवुं सूचववा माटेज अर्हत् संबंधिनी । टि एटले
ग्रंथि ठे. ए विना जे सर्व थन, ते अर्हद्वंथिनो विस्तार ठे ॥ ६ ॥

॥ इत्याङ्गाराधनपरा, अनन्ताः परिनिर्वृताः ॥ निर्वीति चान्ये कचन, नि
र्वीर्यंति तथाऽपरे ॥ ७ ॥ हित्वा प्रसादनादैन्य, मेकयैव त्वदाङ्गया ॥
सर्वयैव विमुच्यन्ते, जन्मिनः कर्मपञ्जरात् ॥ ८ ॥ ज्ञावार्थः—हे नाथ !
ए प्रकारनी आङ्गाना आराधनमां तत्पर एवा अनन्त जीवो, मोक्षने पा
मता हवा. अने केटलाएक जन, महाविदेहादिकने विपे मोक्षने पामे ठे.
तेमज बीजा केटलाएक आगल मोक्षने पामरो ॥ ७ ॥ हे नाथ ! प्रा
णी जे ठे, ते त । री प्रसन्नता विषे याचनारूप दीनपणानो त्याग करीने
एक तमारीज जे आङ्गा तेणें करीनेज सर्व प्रकारथी ते पोतें कर्मरूप पां
जरामांथी क थइ जाय ठे ॥ ८ ॥ इत्येकोनविंशतितमः प्रकाशः ॥ १९ ॥

॥ अथ वीतराग स्तवनामा विंशतितमः प्रकाशः ॥

॥ पादपीठलुठन्मूर्ध्नि, मयि पादरजस्तव ॥ चिरं निवसतां पुण्य, पर
माणुकणोपमम् ॥ १ ॥ महशौ त्वन्मुखासक्ते, हर्षवाप्यजलोर्न्मिनिः ॥
अप्रेक्ष्यप्रेक्ष्योद्भूतं, क्षणात्क्षालयतां मलम् ॥ २ ॥ ज्ञावार्थः—हे नाथ !
तमारा चरणपीठने विपे जेनुं मस्तक लुंठन पामेलुं ठे एवो जे हुं, ते मारे
विपे पुण्यपरमाणु कणनी जेने उपमा ठे एवी तमारी पादरज, यणा काल
पर्यंत वास करो ॥ १ ॥ हे नाथ ! तमारा मुखने विपे आसक्त एवी
माहारी दृष्टि, हर्ष करी प्रात यएला अश्रुजलना तरंगें करीने अवलोकन
करवा माटे अयोग्य एवा पुरुषोना अवलोकन करी उत्पन्न यएला (मल
के०) पापने अथवा शब्दबलें करी ते यएला अनास्थारूप कर्मने क्षण
मात्रमां क्षालन करो ॥ २ ॥

કરી ઉત્પન્ન થયેલા જે મારા રોમાંચકંઠક, તે ચિરકાલ ઉત્પન્ન થયેલી જે કુદર્શનવાસના, તેને નાશ કરો ॥ ૪ ॥

॥ ત્વદ્ધ્રુવકાંતિજ્યોત્સ્નાસુ, નિષીતાસુ સુધાશ્વિવ ॥ મદીયૈર્લોચનાંજોજૈઃ,
પ્રાપ્યતાં નિર્નિમેષતા ॥ ૫ ॥ ત્વદાસ્યલાસિની નેત્રે, ત્વદુપાસ્તિકરૌ
કરૌ ॥ ત્વજુણશ્રોત્રિણીશ્રોત્રે, જૂયાસ્તાં સર્વદા મમ ॥ ૬ ॥ જાવાર્થ:-હે
નાથ ! મારાં નેત્રરૂપ રાત્રિવિકાસી કમલેં, તમારા મુખચંડની કાંતિરૂપ અ
મૃતનુંજ જાણેં પાન હોય નહિં તેવું પ્રાશન કરે બંતે તે નેત્રકમલોયેં (નિ
ર્નિમેષતા કે) મેષોન્મેષરહિતપણું અથવા દેવતાપણું પામ્યું છે ॥ ૫ ॥ હે
નાથ ! મારાં નેત્રો તમારા મુખના અવલોકનને વિષે નિરંતર વિલાસશીલ
થાઉં. એટલે તત્પર થાઉં. અને મહારા હસ્ત, તમારી સેવા કરનારા થાઉં;
અને મહારા કર્ણ, નિરંતર તમારા ગુણનું શ્રવણ કરનારા થાઉં ॥ ૬ ॥

॥ કુંઠાપિ યદિ સોત્કંઠા, ત્વજુણગ્રહણં પ્રતિ ॥ મમૈષા જારતી તર્હિ, સ્વ
સ્તે તસ્યૈ કિમન્યયા ॥ ૭ ॥ તવ પ્રેષ્યોસ્મિ દાસોસ્મિ, સેવકોસ્મ્યસ્મિ
કિંકરઃ ॥ ઝમિતિ પ્રતિપદ્યસ્વ, નાથ નાતઃ પરં બ્રુવે ॥ ૮ ॥ જાવાર્થ:-હે
નાથ ! આ મારી વાણી, તમારી સ્તુતિ કરવા માટે કુંઠિત અડ્ બંતી પણ
તમારા ગુણગ્રહણ પ્રત્યે જો ઉત્કંઠા યુક્ત છે તો આ વાણીનું કલ્યાણ થાઉં.
તમારા ગુણવિષે ઉત્કંઠિત ન હોનારી વાણીયેં શું કર્તવ્ય છે ? અર્થાત્
કાંઈ નથી. એટલે તમારા ગુણરહિત જે વાણી હોય, તે વાણી નિષ્ફલ જા
ણવી ॥ ૭ ॥ હે નાથ ! હું તમારો પ્રેષ્ય હું, દાસ હું, સેવક હું અને કિંકર
હું. આહિં પ્રેષ્ય, દાસ, સેવક, કિંકર, એ સર્વશબ્દ કર્મકરવાચક છે. તેમાટે
હે નાથ ! પૂર્વોક્ત પ્રેષ્યાદિશબ્દયુક્ત જે હું, તે મારો અંગીકાર કરો. હું હવે
પઠી આગળ કાંઈ બોલતો નથી; એથી અધિક બોલવા હું સમર્થ નથી ॥ ૮ ॥

॥ શ્રીહેમચંડપ્રજવા, વીતરાગસ્તવાદિતઃ ॥ કુમારપાલનૃપાલઃ, પ્રાપ્નોનૃ
ફણમીપ્તિતમ્ ॥ ૯ ॥ જાવાર્થ:-એ કારણ માટે કુમારપાલરાજા, આ
વીતરાગના સ્તવથી ઈગ્નિત ફણને પામો. તે વીતરાગસ્તવ કેહવો છે ? તો
હેમચંડપ્રજવાત્ એટલે હેમચંડમૂરિયી છે (પ્રજવાત કે) ઉત્પત્તિ જેની,
હિં વીતરાગસ્તવનામા વિંગતિતમઃ પ્રકાશઃ ॥ ૧૦ ॥ ઇત્યા
ધિરચિત્ત વાજાવચાંશનહિતઃ શ્રીવીતરાગસ્તવઃ સંપૂર્ણઃ ॥

॥ श्रीगौतमगुरुभ्यो नमः ॥

अथ

॥ संक्षिप्त लावबोध सहिता श्रीगौतमपट्टा प्रारभ्यते ॥

त

प्रथम लावबोधकर्त्ता मंगलाचरण रे .

॥ न १ वीरजिनं बाला, वबोधोलिख्यते या ॥ श्री जौ ङाया,
वाचनार्थं विशेषतः ॥१॥ श्रीसो सुंदरश्री, निसुंदर दिशाजराजेंशः ॥
श्रीसो देवगुरवो, जयंति जिन वपवृक्षसमाः ॥ २ ॥

हवे प्रथ ग्रंथ र्त्ता मंगलाचरण टें गाथा कहे ठे.

॥ नमि ए ति नाहं, एतंतो ह्य गोय ते जयवं ॥ अबुहाण बोह
एतं, धम् धम्मं फलं बुढे ॥ १ ॥ नावार्थः-तीर्थना नाथ एवा श्रीम
हावीर जगवानने नमस्कार करीने श्रुतकेवली एवा श्रीगौतमस्वा ॥ पोतें
चार ज्ञानना धणी श्रुतज्ञानना वलें री असंख्याता नव संबंधि संदेहने
पोतें जाणता उता पण अबोध जीवोने बोध यवाने अर्थें अडतालीश पृ
ढायें करी पुण्य पापनुं फल श्रीमहावीर देवप्रत्यें पू १ हवा ॥ १ ॥

हवे दश गाथायें करी अडतालीश पृढानां नाम कहे ठे.

॥ जयवं सवि य निरयं, वि य जीवो पयाइ पुण सगं ॥ सच्चिय किं
तिरिएसु, सच्चिय किं माणुसो होइ ॥ २ ॥ सवि य जीवो पुरिसो, चिय इ
ढी नपुंसउ होइ ॥ अप्पाऊ दीहाऊ, होइ अनोगी सनोगी य ॥ ३ ॥ के
एव सुहउ जायइ, केएव कम्मेण दूहउ होइ ॥ केएव मेहाजुत्तो, डुम्मे
हो कह नरो होइ ॥ ४ ॥ कह पंमिउत्ति पुरिसो, केएव कम्मेण होइ सु
रुक्तं ॥ कह धीरु कह नीरु, कह वि १ निष्फ मफला ॥ ५ ॥ केएव
नासइ अढो, कह वा संमिलइ कह थिरो ए न जीवइ,
वहु पुत्तो केण वा वहिरो ॥ ६ ॥ जच्चंथो न जियइ
नरस्स ॥ केएव कुष्ठी कुज्जो, केएव क दरिद्रो
पुरिसो, केएव कम्मेण ईसरो होइ ॥ के ए हो
वइ केण ॥ ७ ॥ कह हीणंगो मूउ, के
रुवो जायइ, रुव विहूणो हवइ केण ॥ ८ ॥

करी उत्पन्न थएला जे मारा रोमांचकंठक, ते चिरकाल उत्पन्न थएल
जे कुदर्शनवासना, तेने नाश करो ॥ ४ ॥

॥ त्वद्भक्तांतिज्योत्स्नासु, निपीतासु मुधास्त्रिव ॥ मदीयेजोचनांजो जैः
प्राप्यतां निर्निमेषता ॥ ५ ॥ त्वदास्थानासिनी नेत्रे, त्वदुपास्तिकरो
करो ॥ त्वजुणथोत्रिणीथोत्रे, जूयास्तां सर्वदा मम ॥ ६ ॥ जावार्थः—हे
नाथ ! मारां नेत्ररूप रात्रिविकासी कमलें, तमारा मुखचंडनी कांतिरूप अ
मृतनुंज जाएणें पान होय नहिं तेवुं प्राशन करे ठने ते नेत्रकमलोजें (नि
र्निमेषता के०) मेपोन्मेपरहितपणुं अथवा देवतापणुं पाम्युं ठे ॥ ५ ॥ हे
नाथ ! मारां नेत्रो तमारा मुखना अवलोकनने विपे निरंतर विज्ञासशीज
थाउं. एटले तत्पर थाउं. अने महारा हस्त, तमारी सेवा करनारा थाउं;
अने महारा कर्ण, निरंतर तमारा गुणनुं श्रवण करनारा थाउं ॥ ६ ॥

॥ कुंठापि यदि सोत्कंठा, त्वजुणग्रहणं प्रति ॥ ममैषा चारती तर्हि. स्व
स्ते तस्यै किमन्यया ॥ ७ ॥ तव प्रेप्योस्मि दासोस्मि, सेवकोऽस्म्यस्मि
किंकरः ॥ उमिति प्रतिपद्यस्व, नाथ नातः परं ब्रुवे ॥ ८ ॥ जावार्थः—हे
नाथ ! आ मारी वाणी, तमारी स्तुति करवा माटें कुंठित थइ ठती पण
तमारा गुणग्रहण प्रत्ये जो उत्कंठा युक्त ठे तो आ वाणीनुं कल्याण थाउं.
तमारा गुणविपे उत्कंठित न होनारी वाणीयें गुं कर्तव्य ठे ? अर्थात्
कांइ नथी. एटले तमारा गुणरहित जे वाणी होय, ते वाणी निष्फल जा
एवी ॥ ७ ॥ हे नाथ ! हुं तमारो प्रेप्य तुं, दास तुं, सेवक तुं अने किंकर
तुं. आहिं प्रेप्य, दास, सेवक, किंकर, ए सर्वशब्द कर्मकरवाचक ठे. तेमाटें
हे नाथ ! पूर्वोक्त प्रेप्यादिशब्दयुक्त जे हुं, ते मारो अंगीकार करो. हुं हवे
पढी आगल कांइ बोलतो नथी; एथी अधिक बोलवा हुं समर्थ नथी ॥ ८ ॥

॥ श्रीहेमचंद्रप्रजवा, द्वीतरागस्तवादितः ॥ कुमारपालनूपालः, प्राप्नोतु
फलमीप्सितम् ॥ ए ॥ जावार्थः—ए कारण माटें कुमारपालराजा, आ
वीतरागना स्तवथी इवित फलने पामो. ते वीतरागस्तव केहवो ठे ? तो
के श्रीहेमचंद्रप्रजवात् एटले हेमचंद्रसूरिथी ठे (प्रजवात् के०) उत्पत्ति जेनी,
एवो ठे ॥ ए, १ इति वीतरागस्तवनामा विंशतितमः प्रकाशः ॥ १० ॥ इत्या
चार्य श्रीहेमचंद्रसूरिविरचित बाजावबोधसहितः श्रीवीतरागस्तवः संपूर्णः ॥

॥ श्रीगौतमगुरुभ्यो नमः ॥

अथ

॥ संक्षिप्त बालावबोध सहिता श्रीगौतमपट्टा प्रारभ्यते ॥

तत्र

प्रथम बालावबोधकर्त्ता मंगलाचरण करे .

॥ नत्वा वीरजिनं बाला, वबोधोलिख्यते या ॥ श्री गौत ङाया,
वाचनार्थं विशेषतः ॥ १ ॥ श्रीसोमसुंदरश्री, नि 'दर द्विशालराजेंशः ॥
श्रीसो देवगुरवो, जयंति जिनकल्पवृक्षसमाः ॥ २ ॥

हवे प्रथम ग्रंथकर्त्ता मंगलाचरण ाटें गाथा हे ठे.

॥ नमि ण तिष्ठनाहं, जाणंतो तद्दय गोयमो नयवं ॥ अबुद्धाण बोह
एहं, धम्माधमं फलं बुद्धे ॥ १ ॥ जावार्थः—तीर्थना नाथ एवा श्री
हावीर जगवानने नमस्कार करीने श्रुतकेवली एवा श्रीगौत स्वा ि पोतें
चार ज्ञानना धणी श्रुतज्ञानना बलें री असंख्याता नव संबंधि संदेहने
पोतें जाणता ठता पण अबोध जीवोने बोध थवाने अर्थें अडताली
ढायें करी पुण्य पापनुं ल श्रीमहावीर देवप्रत्यें पू ा हवा ॥ १ ॥

हवे दश गाथायें री अडतालीश पृ ानां ना हे ठे.

॥ नयवं सच्चि य निरयं, द्वि य जीवो पयाइ ण सग्गं ॥ सच्चि य किं
तिरिएसु, सच्चि य किं ाणुसो होइ ॥ १ ॥ सच्चि य जीवो पुरिसो, द्वि य इ
ढी नपुं उ होइ ॥ अप्पा दीहा , होइ अनोगी नोगी य ॥ २ ॥ के
एव सुहउं जायइ, केएव म्मेण दूहउं होइ ॥ केएव मेहाजुत्तो, म्मे
हो कह नरो होइ ॥ ३ ॥ कह पंमिउत्ति पुरिसो, एव कम्मेण होइ
स्कत्तं ॥ कह धीरु कह नीरु, कह वि ा निप ला स ला ॥ ४ ॥ केएव
नासइ अढो, कह वा संमिलइ कह थिरो होइ ॥ पुत्तो केण न िवइ,
ब पुत्तो केण वा बहिरो ॥ ५ ॥ ज 'धो केण नरो, केण विजुत्तं न ि वइ
नरस ॥ केएव छी ते, केएव कम्मेण दा त्तं ॥ ६ ॥ केण दरिद्रो
पुरिसो, केएव कम्मेण ईसरो होइ ॥ केएव रोगी ायइ, रोग विहूणो ह
वइ केण ॥ ७ ॥ कह हीणंगो मूठ, केएव कम्मेण दूंटउं पंगू ॥ केएव
रूवो जायइ, रूव विहूणो हवइ केण ॥ ८ ॥ केएव ब वेयणत्तो, केएव

कम्मेण वेयण विमुक्को ॥ पंचिंदिउवि होइ, केणव एगिंदिउ होइ ॥ १० ॥
संसारो कहवि थिरो, केणव कम्मेण होइ संखितो ॥ कह संसार तरिउं,
सिद्धिपुरं पावए पुरिसो ॥ ११ ॥ इति ॥

जावार्थः—हे नगवन्! (सन्धियनिरयं के०) सएव एटले तेज जीव नरकें केम जाय? वली १ तेहीज जीव स्वर्गें पण केम जाय? वली २ तेहीज जीव तिर्यं च केम आय? वली ४ तेहीज जीव मनुष्य जन्म पण केवी रीतें पामे? ॥ १२ ॥

वली हे नगवन्! ५ तेहीज जीव पुरुष केम आय? ६ तेहीज जीव स्त्री केम आय? ७ तेहीज जीव नपुंसक केम आय? वली तेहीज जीव अशुभवालो केम आय? ८ वली तेहीज जीव महोटा आयुष्यवालो केम आय? १० वली तेहीज जीव जोगरहित केम आय? ११ वली ते हीज जीव, महोटा जोग जोगवनारो केम आय ॥ ३ ॥

वली हे नगवन्! १२ कया कर्मना उदयथी जीव सौभाग्यवंत आय? १३ वली कया कर्मने योगें जीव दुर्भागि आय? १४ वली कया कर्मने योगें जीव, (मेहाजुत्तो के०) मेधा जे बुधि तेणे करी युक्त एटले बुद्धिमान् आय? १५ वली कया कर्मने योगें जीव हीन बुद्धिवालो आय? ॥ ४ ॥

वली १६ कया कर्म करी पुरुष पंथित आय? तथा १७ कया कर्मने योगें मूर्ख आय? तथा १८ कया कर्मने योगें धीर साहसिक आय? अने १९ कया कर्मने योगें नीरु एटले बीकण आय? तथा २० कया कर्मने योगें जणेली विद्या निःफल आय? अने २१ कया कर्मने योगें जणेली विद्या सफल आय? ॥ ५ ॥

वली हे नगवन्! २२ कया कर्मने योगें प्राप्त थयेली लक्ष्मी जती र हे? अने २३ कया कर्मने योगें घणी लक्ष्मी प्राप्त आय? २४ वली कया कर्मने योगें ते पुरुषने थयेला पुत्रो जीवता न रहे? २५ तथा कया कर्मने योगें घणा पुत्रो आय? तेमज २६ कया कर्मने योगें जीव बहेरो आय? ६

वली २७ कया कर्मने योगें ते जीव, जात्यंध आय? तथा २८ कया कर्मने योगें जीवने जमेनुं अन्न पचे नहिं? एटले अपचो अजीर्ण आय? तथा २९ कया कर्मने योगें जीव कोढ रोगवालो एटले कोढीयो आय? अने ३० कया कर्म करी जीव कूबडो आय? तथा ३१ कया कर्मने योगें ते जीव, दासपणुं पामे? ॥ ७ ॥

वली ३२ कया कर्म करी जीव दरिद्री आय ? तथा ३३ कया मना उदयथी जीव धनवंत आय ? तथा ३४ कया कर्म करी ते जीव रोगी आय ? तथा ३५ कया कर्मने योगें जीव नीरोगी आय ? ॥ ७ ॥

वली ३६ कया कर्मने योगें जीव हीन अंगवालो आय ? तथा ३७ कया कर्मने उदयें जीव, मुंगो तथा बोवडो आय ? तथा ३८ कया मने उदयें जीव तूठो आय, तथा ३९ कया कर्मने योगें जीव पांगलो लंगडो आय ? तथा ४० कया कर्म करी जीव घणो स्वरूपवंत आय ? तथा ४१ या मने करी हीन रूपवालो एटले रूपरहित आय ? ॥ ८ ॥

वली ४२ या कर्म करी जीव अत्यंत वेदनायें करी पीडित थको रहे ? तथा ४३ कया मथकी जीव वेदना रहित थको शातामां होय ? तथा ४४ याकर्म करी जीव पंचेंडियपणुं पामे ? अने ४५ या मने करी जीव, एंडियपणुं पामे ? ॥ १० ॥ वली ४६ कया मने योगें जीव, घणो काल संसारमां स्थिर थको रहे ? तथा ४७ कया कर्मने योगें पुरुष संसारमां स्वप्न काल रहे, तथा ४८ या मने योगें जीव संसार स इ तरिने मोह नगरप्रत्यें जाय ? ॥ ११ ॥

॥ हवे गौतमस्वामी ए अडतालीश प्रश्न प्रत्यें पूढी पढी ते प्र

श्नना उत्तरनी जिज्ञासावंतथका वली पण कहे ठे ॥

॥ सबजगजीव वंधव, सबचू सबदंसण मुणिंद ॥ सब सादुसु नयवं, कस्सव कम्मस्स फल मेयं ॥ १२ ॥ जावार्थः—हे जगवन् ! तुं सर्व जगत वासी जीवोनो वांधव ठो, वली सबचू एटले सर्वज्ञ ठो, अर्थात् सर्ववस्तुनो जाण ठो, तथा सबदंसण एटले सर्ववस्तुनो देखवा वालो ठो, तथा केवल ज्ञानें करी सर्व मुनियोमां जगवान् एटले इंद ठो, माटें में जे जे प्रश्न पूढ्यां, ते सर्व, कया कया कर्मनां फल ठे ? ते सबंधी सर्व वात कहो ॥ १२ ॥

एवं पुछो नयवं, तियसिंद नरिंद नमिय पयकमलो ॥ अह साहिजं पयत्तो, वीरोमदुराइ वाणीए ॥ १३ ॥ जावार्थः—ए प्रकारनी पृष्ठा श्रीगौतम स्वामीयें कख्या पढी तियसिंद एटले त्रिदश जे देवता तेना इंद अने नरिंद जे राजाउ ते जेना पदकमलने नमे ठे एवा श्रीवीर जगवान् ते मधुरी वाणीयें करी प्रश्नना उत्तर प्रत्यें कहेवा माटें पयत्तो एटले प्रवर्त्त्या ॥ १३ ॥

इहां परमेश्वरनी वाणी सांजलतां थकां जीवने कष्ट, चूख, तृषा, जा

ણવા ા આવે નહિં. તે પર કોઈ એક વૃક્ષનીની એટલે મોશીની કથા હે છે:—એ ગામમાં કોઈ વણિક રહે છે, તેને ઘેર એક મોકરી ચાકર છે, તે ઘર વેચાવ કરે છે. એકદા તે મોકરી ઈંધણ લેવા ાટું વનમાં ગઈ. તે ધ્યાનહેં જૂઝ અને તૃષાયેં પીડાણી, તેથી ઓઢાંક ઈંધણ લઈને પાઠી ઘેર આવી. તેનેં દેહીને શેઠેં કહ્યું કે અરે મોશી ! આજે ઈંધણ ઓઢાં કેમ લાવી ? વલી બીજાં ઈંધણ લઈ આવ. તે સાંજલી ફરી તેવીજ પાઠી વનમાં ગઈ, તે પણ વપોરનો વસ્ત્ર હતો તેથી જૂ અને તાપનેં સહન કરતી થકી કાષ્ટજારી પાઠી ચાલી. માર્ગમાં એક મૂલનું કાષ્ટ નીચેં પડી ગયું તેને ઉપાડવા લાગી, એટલામાં શ્રીવીર જગવાનની વાણી સાંજલવામાં આવી, તેથી તિહાંજ ની રહી, તેને યોગેં જૂઝ તૃષા અને તાપની વેદના તેને જાણવામાં ન આવી. અને ધર્મદેશના સાંજલી હર્ષ પામતી સાંજે ઘેર આવી. તેને શેઠેં ઘેર આવવામાં અસૂર થયાનું કારણ પૂછ્યું; તેવારેં તેની આગલ સ્વરેસરી વાર્તા કહી સંજલાવી. તેવારેં શેઠેં પણ તેણેં શ્રીમ હાવીરના વચન સાંજલ્યાં, તેથી તે ધિવિરામાં ધર્મનો ગુણ જાણીને તેને બ માન લીધું. તેને યોગેં તે સુખી થઈ. એ રીતેં પરમેશ્વરની વાણી સાંજલવાથી હુઃસ્વ ટલી જાય છે. ઉક્તં ચ ॥ દોહો ॥ જિનવરવાણી જે સુણે, નર નારી સુવિદ્યાણ ॥ સૂદ્ધમવાદર જીવની, રહ્યા કરે સુજાણ ॥ ૧ ॥ પદાવ્ય કરેં નમીયેં. એ શ્રીજિનવાણી મહિમા પર મોકરીની કથા કહી.

હવે વીર જગવાન કહે છે કે હે ગૌતમ ! જે પ્રશ્ન તું ળને પૂછે છે, તે વે વાનાં એકજ જીવ પોતેં પોતાને કર્મને વશ થયો થકો પામે છે, જે કર્મ સ્વરૂપ હું તુજને કહું હું, તે ાંજલ. એમ હી હવે જગવાન પૂર્વોક્ત અહતાલીશ પશ્વોના ઉત્તર કહે છે. તિહાં પ્રથમ જીવ કયા કર્મને યોગેં કરી નરકેં જાય ? તેનો ઉત્તર ત્રણ ગાથાયેં કરી કહે છે.

॥ ગા ॥ જે ઘાયઈ સત્તાઈ, અલિયં જંપેઈ પરધણં હરઈ ॥ પરદારં ચિય વંચઈ, બ પાવં પરિગ્ગહા તો ॥ ૧૫ ॥ ॥ ચંમો માણો ધિછો, માયાવી નિ હુરો રો પાવો ॥ પિસુણો સંગદ સીલો, સાહૂણં નિંદડ અદમો ॥ ૧૬ ॥ આલપ્પાલ પસંગી, હુછો બુદ્ધિજો કયગ્યો ય ॥ બ હુસ્ક સોગ પઝરે, મરિવં નરયમ્મિ સો જાઈ ॥ ૧૭ ॥ જાવાર્થ:—જે ૧ (સત્તાઈ કેળ) જીવોની (ઘાયઈ કેળ) ઘાત કરે એટલે જીવહિંસા કરે, તથા ૨ (લિયં જં

पे३ के०) अलिक एटले जूतुं वचन बोले, तथा जे ३ पार १ धननुं हरण करे, एटले चोरी करे, तथा जे ४ परदारं एटले पारकी स्त्री साथें ग न करे, तथा जे ५ घणा पापपरिग्रहने विषे आसत्तो एटले आस होय. ए रीतें पांच अणुव्रतने जे विराधे, ते जीव नर नुं आयुष्य बांधे ॥ १५ ॥ तथा जे ६ चंमो एटले प्रकृतियें अत्यंत रीसाल होय, ७ माणो एटले १ नी अहंकारी होय, धिन्नो एटले धृ ते कोइने नमे नहीं, ८ मायावी प टी होय. ९ निहुरो निष्ठुर ते कठोर चित्तवालो होय, १० खर ते रौड्खजाव वालो होय, ११ पावो एटले पापी होय, १२ पिष्ठुन एटले पारकी चाडी रनारो होय, १३ नता परायण होय, १४ अतिपाप हेतु वस्तुनो सं ग्रहशील होय, १५ साधुनी निंदा करे, उपलक्षणी साधुनो प्रत्यनीक होय, १६ अधम नीचस्वजाववालो होय ॥ १६ ॥ आलप्पाल एटले अ संबंध वचन बोले, १७ डुष्टबुद्धिवालो होय, १८ तथा जे कृतघ्न होय एटले करेला उपकारने न जाणे, (सो के०) ते जीव, मरण पामीने प्रचुर एटले घणां दुःख अने शोक तेणे करीने नरेला एवा नर ने विषे जाय ॥ १७ ॥

इहां प्रथम हिंसा आश्रयी आठमो सुनूम नामा च वर्त्ती घणा पापोंयें करीने नरकें गयो. तेनी कथा कहे ठेः—वसंतपुरी नगरीना वनमध्ये एक आश्रममें जमदग्नि तापस रहेतो हतो, ते, घणां कष्ट सहन करतो तपस्या करे, शिवनुं ध्यान हृदयमां धारण करे, तेना योगें ते तापस सर्वत्र प्रसि द्ताने पांम्यो. एकदा देवलोकने विषे एक धन्वंतरि नामें देव तापसजक्त मिथ्यादृष्टि ठे, अने बीजो विश्वानर नामें देव, जिनजक्त सम्यक्दृष्टि ठे. ए वेदु मित्र ठे ते वेदु मित्र शूरतापणे पोतपोताना अंगीकार करेला धर्मनां वखाण करवा लाग्या. एकें कह्युं के श्रीजिनधर्म समान कोइ धर्म नथी तो बीजायें कह्युं के शिवधर्म समान बीजो कोइ धर्म नथी. पठी वेदु देवोंयें ए वो ठेराव कखो जे आपणे वेदु धर्मना गुरुउनी परीक्षा करीयें? ते वखतें जि नधर्मी देव बोळ्यो के श्रीजिनधर्म मांहेलो जे जयन्य नवीन दीक्षित गुरु होय, तेनी परीक्षा करीयें. अने शिवधर्ममांहे जे चिरंतनकालनो महातपस्वी गुरु होय, तेनी परीक्षा करीयें, ते ऊपरथी सारा नरसानी समजण तरत पड ३ ! एवो निश्चय करी ते वेदु देवो पृथ्वीतल उपर आय्या.

॥ ते वखत मिथिलानगरीना पद्मरथराजा, राज त्यागीने चंपानगरीयें

श्रीवासुपूज्य स्वामी पासैंथी तरतनी दीक्षा लेइने बख्यो हतो, तेने रस्ता मां आवतो देखीने प्रथम तेनीज परीक्षा करवा माटें अनेक प्रकारनां मिष्टान्न जात पाणी सरस वनावीने तेने देखाड्यां. ते साधु चूख्यो तरस्यो ह तो, तथापि तेणें ते मिष्टान्नने असुजतां जाणी लीयां नही. पोताना साहस थी चख्यो नही. तेवारें ते देवोयें एक रस्ते कांटा कांकरा विकूव्या, अने एक तरफना रस्ता उपर घणा न्दानां न्दानां देडकां किकूव्या, तो पण ते महात्मा देडकां तरफना मार्गने ठांमीने जे रस्ते कांटा कांकरा हता, ते रस्तेथी चालवा लाग्यो, तेने जो पण कांटाने योगें पगमांथी लोहीनी धारा चाली जाय ठे, तो पण क्षोज पाम्यो नहिं. ते पढी त्रीजी परीक्षामां ते साधुनी आगल देवोयें गीत नाटक कखां, स्त्रीयोनां रूप वनावीने क्षोजवी जोयो, तो पण ते क्षोजाणो नहिं. तेवारें चोथी परीक्षा करवा माटें वली ते देवो निमित्तियानां रूप विकूर्वा साधुनी पासैं आवीने कहेवा लाग्या के हे महात्मन् ! अमें निमित्तशास्त्रना वलथी कहियें ठैयें जे तमारुं आयुष्य ह जी घणुं ठे, माटें हमणां यौवनावस्थायें जोग जोगवी, पढी वृद्धावस्था मां चारित्र लइ तप करजो. ते सांनली साधु बोख्या के हे सिद्धपुरुषो ! जो महारुं आयुष्य घणुं हरो, तो हुं घणा काल पर्यंत चारित्र पालीश ! ते थी घणा कर्मनी निर्झरा थरो ! वली हमणां लघुवयमां तप थइ शकरो, परंतु जरा अवस्था प्राप्त थया पढी कांइ विशेष तप थाय नहीं ! एवी ते साधुनी दृढता जोइ देवो हर्ष पामी जिनधर्मनी प्रशंसा करवा लाग्या.

हवे ते वेहु देवो आगल जतां वनमांहे घणा कालनुं तप करता, म होटी जटावाला, एकांत ध्यानें रहेला एवा जमदग्नि नामक तापसने दी गो. तेनी परीक्षा करवाने अर्थे ते वेहु देवो, चकला अने चकलीनुं रूप धारण करी ते ऋषिनी दाढीना वालमांहे मालो करी रह्या. एवामां चकलो मनुष्यनी जाषायें चकलीने कहेवा लाग्यो के हुं हिमवंतपर्वतें जइ आयुं, तिहां सुधी तुं इहां रहेजे ? ते वात चकलीयें न मानी अने कहेवा लागी के तुं तिहां जइने बीजी कोइ चकली साथें आसक्त थइ जा. तो महारा शा हवाल थाय ? तेवारें चकलो बोख्यो के जो फरी नहीं आयुं तो महारा ऊपर गोहत्या, स्त्रीहत्यादिकनुं पाप ठे. इत्यादि वातो कही. परंतु चकलीयें कांहि मान्युं नहिं, ने कहेवा लागी के जो तुं कोइ चकली सा

यें यारी रे तो आ रुषिनुं जेटलुं पाप ठे, ते सर्व पाप हारी पर पड़े. एवी रीतनी प्रतिज्ञा कर, तो तु ने जवा दउं.

ते वात सांजलतांज ज दग्नि तापस रीतें जराणो थको माढी । हाथ नाखी, ते बेहुने पकडीने पूढवा लाग्यो के थरे ! हुं कठिण तप रीने पापोनो नाश करुं बुं, तेम ठतां तमें मु ने पापी हीने के बोलावो ठो ? तेवारें चकली बोली के हे रुषि ! तमें कोप रो. अने आपणुं शा जूउ. कहुं ठेके ॥ अपुत्रस्य गतिर्नास्ति, स्वर्गेनैव च नैव च ॥ तस्मात्पु मुखं दृष्ट्वा, स्वर्गं गच्छन्ति । नवाः ॥ १ ॥ माटें अपु गियाने गति नथी अने स्वर्ग पण नथी अने तमें पण अयुत्रीया ठो, तेथी तमारी गति किहां ठे ? ते वात रुषियें सत्य करी मानी लीधी. अने विचाखुं जे कोइक गी साथें पाणिग्रहण करीने पुत्र उपजावुं ! पढी तपनो त्याग करीने कोष्टिक नगरें जितशत्रु राजानी घणी पुत्रीयो ठे, एवुं सांजली विचारवा लाग्यो के चाल तेनी पासें जइ हुं कन्यानी याचना करुं ! ए रीतें रुषिने चलायमान थ येला जोइने मिथ्यात्वी देव जे हतो, तेणें श्रावकधर्म अंगीकार कख्यो.

हवें तापस, राजापासें कन्यानी याचना करवा गयो, तिहां राजा आस नथी उठी । हामो आब्यो. रुषियें कन्यानी मागणी करी तेवारें राजायें तापसने कहुं के महारी सो पुत्रीयो ठे तेमां जे तमारी वांछा करे, तेने तमें अंगीकार करो. ते सांजली रुषि पण अंतेउरमां गयो. तिहां ते कन्या उ तेने जटाधारी, दूबलो, जीख मागीने खावावालो, धोला केशवालो, असंस्कारी शरीरवालो देखी थुंकीयो तेथी ते रुषि, रोपित थइ पोताना तपने प्रजावें करी ते सर्व कन्याउने कूवडी अने कुरूपिणी करी तुरत पाठो बढ्यो. तिहां आंगणा आगल धूलमां रमत करती एवी राजानी एक पुत्री दीठी. तेने हाथमां बीजोरुं लइ कहेवा लाग्यो के हेरेणुका ! तुं मुज्जे वांछे ठे ? तेवारें ठोकरीयें बीजोरां तरफ पोतानो हाथ घाढ्यो ते देखी रुषियें जाणुं जे ए मुज्जे वांछे ठे, एम विचारी तेने कपाडी लइ गयो. राजा पण शा पना जयथी बीहीतो थको सहस्र गोकुल तथा दास दासी सहित ते कन्या रुषिने दीधी, रुपीयें बीजी सो कन्याने पोतानी सालियोना स्नेहथी तप ने वज्रें कूवडापणुं टाली सारी कीधी. ए रीतें सर्व तपस्या गमावीने ते कन्याने वनमां आश्रमस्थानकें लइ आब्यो. तिहां जाली पाली यौवनवय

प्राप्त करी महास्वरूपवान् अयेली जोइ, तेनी साथें अग्निनी साथें फरी पाणिग्रहण कीधुं. ऋतुकालें तेने कहेवा लाग्यो के हुं एक चरु मंत्रें करी साथी तुज्जने आपुं के जेथी तहारे घणोज रुडो एवो ब्राह्मण पुत्र याओ ! तेने रेणुकायें कछुं के मंत्रें करी वे चरु साथजो. जेथकी एक ब्राह्मण पुत्र आय, अने बीजो कृत्रियपुत्र आय. केम के कृत्रिय पुत्र महारी बहेन जे हस्तिनापुरें परणी ठे तेने आपछुं. पढी रुपियें वे चरु मंत्रें साथीने स्त्रीने आप्या. तेवारें रेणुकायें चिंतव्युं जे महारो पुत्र कृत्री माहाशूरवीर आय तो हुं आ जंगलमां रहेवाथी बूढुं ! एवा हेतुथी कृत्रिय औषध पोतें खाइगइ अने ब्राह्मण औषध पोतानी बहेनने माटें हस्तिनापुरें मोकव्युं. तेणीयें खाधुं.

हवे धूलीना ढगलामां रमत करती हती माटें एतुं नाम रेणुका पाडी दीधुं. तेने राम एवे नामें पुत्र थयो अने बहेनने कृतवीर्य एवे नामें पुत्र थयो. एवामां अतिसार रोगें करी पीडित एवो एक विद्याधर ते आश्रमें आव्यो. ते अतिसारना प्रजावथी आकाशगामिनी विद्या चूली गयो. तिहां ते विद्याधरनी रामें घणी औषधादिक संबंधी सार संज्ञाज कीधी, तेथी ते विद्याधरें हर्षवंत अइने रामने परशु नामें विद्या आपी. तेने रामें साथीली थी. तेने योगें ते परशुराम एवे नामें जगत्मां प्रसिद्ध थयो. देवताधिष्ठित कुठार प्रहरण लइने फरतो रह्यो.

हवे एकदा जमदग्निनी आज्ञा लइने रेणुका पोतानी बहेनने मजवा माटे हस्तिनापुरें गइ. तिहां रेणुकाने पोतानी साली जाणीने अनंतवीर्य राजा तेनी हांसी मइकरी करवा लाग्यो. अने रेणुकानुं घणुं सुंदररूप जोइ राजा कामातुर अइ निरंकुशपणे रेणुका साथें विषय सेववा लाग्यो. तेना योगथी रेणुकाने वली एक पुत्र थयो. पढी जमदग्नि ते पुत्र सहित रेणुकाने पोताने आश्रमें तेडी लाव्यो अने तेने पुत्र सहित दीठी, तेवारें परशु रामें क्रोधमां आवी पर यें करी तरत पोतानी माता तथा जाइना मस्त कोठेदी नाख्यां. ते वात सांजली अनंतवीर्य राजा क्रोधें नख्यो थको सेना लइ आवी जमदग्निना आश्रमने बालीने त्रोडी फोडी नाख्यो अने सर्व तापसोने त्रास पमाज्या. ते तापसोनो ककलाट सांजली परशुराम तिहां आव्यो, तेणें अनंतवीर्यने मारी नाख्यो. प्रधान लोकोयें ते वात सांजली ने अनंतवीर्यना पुत्र कृतवीर्यने हस्तिनापुरनी गादीयें बेसाज्यो. तेणें एक

दिवसें पोतानी माताना मुखथी बाप माखानुं वैर जाणी आश्रमें जइ ज मदग्नि रुषिने मारी नाख्यो, ते वात परशुरामें सांजली तेवारें हस्तिनापुरें आवीने कृतवीर्यने मारी पोतें राजगादीयें बेगो, ते वखत कृतवीर्यनी तारा नामें राणी सगर्जाहती, ते परशुरामना जयथी नाशीने वनमां गइ. तेनी उपर कोइ तापसें दया आणीने पोताना आश्रमना जोंयरामां बुपावी राखी. तिहां तेणीयें चौद सुपन सूचित पुत्रने जन्म आप्यो. तेनुं नाम सुनूम पाड्युं.

हवे परशुरामें कृत्रीयो पर रोष करी फरी फरी सात वखत निःकृत्री पृथ्वी कीधी, जिहां कृत्री होय तिहां परशुरामनो कुहाडो जाज्वलमान आय. एकदा जे स्थानकें राणी रूपी पेठेली ठे, ते आश्रमें आवतां परशुरामनो कुहाडो जाज्वलमान थयो, तेवारें परशुरामें तापसोने पूढ्युं के इहां कोइ कृत्री ठे? तेवारें तापसो बोल्या के गृहस्थावाप्तमां अमें सर्व कृत्री हता, तेवारें तेने रुषियो जाणी ठोडी दीधा. एम परशुरामें सर्वकृत्रियोने मारीने तेमनी दाढाउ लइने एक थाल जखो. एकदा परशुरामें ठानुं कोइ निमित्तियाने पूढ्युं के मारुं मरण केवी रीतें आशे? तेवारें निमित्तियायें ऋगुं के जेना देखवाथी आ दाढाउ खीररूप आशे, अने आ ते खीरने तेंहासन पर बेसीने जे जमशे, तेना हाथथी तारुं मरण आशे.

ते वात सांजली परशुरामें एक दानशाला मंभावी तेनी आगल एक तेंहासन रचाव्युं अने दाढाउनो थाल सिंहासन पर रखाव्यो.

एवा अवसरें वैताढ्यपर्वत ऊपर मेघनाद नामा विद्याधरें पोतानी पुत्रीनो वर कोण आशे? ते माटें निमित्तियाने पूढ्युं. निमित्तियायें सुनूम वर बताव्यो, तथा सर्व तेनी हकीगत कही संजलावी, तेवारें ते विद्याधर पोतानी पुत्री लइने सुनूमना आश्रमें आव्यो, तिहां पोतानी पुत्री सुनूमने परणावी दीधी. अने पोतें पण सुनूमनो सेवक अइ रह्यो.

एकदा सुनूमें पोतानी माताने पूढ्युं के हे माता ! पृथ्वी गुं आटलीज ठे? तारे तेने मातायें कहुं के पृथ्वी तो घणोज ठे. तेमां एक माखीना पांख जेटली जगामां आ आश्रम ठे. तेमां आपणे परशुरामना जयथकी रह्या ठैयें ! तथा आपनी पोतानी राजनूमि हस्तिनापुर ठे. इत्यादि सर्ववृत्तांत कही संजलाव्युं. ते सांजली सुनूम रीशें जराणो जोंयरथी बाहिर निकड्यो अने मेघनाद विद्याधर सहित हस्तिनापुरमां जिहां दानशाला ठे, तिहां

ગયો. તેની નજર પડતાંજ હ્ ૧ીની ઢાઢાનો ચાલ ૧ીરૂપ થયો. તેને જ મવા લાગ્યો, તે જોઈ પર રામના રચવાલા । છો તેને ૧રવા માટે ઢોઢ્યા, તેમને મેઘનાદ વીઢ્યાધરેં ૧સ પમાઢી ૧રી નાચ્યા. પરશુરામ પણ તે વાત ૧ંજી તિહાં ઢ્યાચ્યો. ઢને સુજૂમને મારવા માટેં પરશુ ચ લાચ્યો, તે પરશુ સુજૂમની દૃષ્ટિયેં પડતાંજ ઢંગારાની મા ક ડલવાઈ ગયો. ઢને સુજૂમેં પરશુરામની ડપર ચાલજ ડપાઢીને મૂક્યો, તે ચાલ પીઢીને ચ રત્ન થયો, તેણેં પર રામનું મસ્ત ઢેઢી નાચ્યું.

પઢી જેમ પરશુરામેં સાત વાર નિઃહત્રી ઢૃથ્વી કરી, તે પરશુરામના વૈરી સુજૂમેં ંકવોશ વાર નિર્બ્રા ૧ી ઢૃથ્વી કીઢી, કોઈ પણ જાણમાં રહી ગયો ંવો । હ્ ૧જીવતો રાચ્યો નહિં. ચક્રર ને બહેં ઢ ચંમ ઢૃથ્વી સાર્ધી ને ચક્રવર્તી થયો. પઢી લોજનો વાહ્યો ઢકો ઢાતકી ચંમનું નરત દેત્ર સા ઢવા માટેં જવણસમુઢમાંહે ચમેર પર કટક ચઢાવીને જવણસમુઢમાંહે ચાલતો ઢકો વચમાં ઢધિષ્ઠિત સર્વ દેવોયેં સહાય ઢપવાને પડતો મૂક્યો, તેથી સમુઢમાં મૂઢી મરણ પામી ઢનેક જીવહિંસાના પાતકેં કરી સાતમી નરકેં ગયો ॥ ડતિ જંતુઢાત વિષે બહુપાપ પરિગ્રહાસક્ત સુજૂમચ ક્રીની કથા સમાપ્ત ॥

॥ હવે બીજા પ્રશ્નનો ડત્તર ંક ગાથાયેં કરી કહે ઢેઃ— ॥

॥ ગાથા ॥ તવ સંજમ ઢાણ રડ, પયર્ષે નદડ કિપાલૂડ ॥ ગુરુવચણ રડ નિં, મરિડં દેવેસુ સો જાઈ ॥ ૧૭ ॥ જાવાર્થઃ—જે જીવ, તપ, સંયમ ઢને ઢાન તેને વિપે ર હોય, સહજ પ્રકૃતિયેં નડક પરિણામી હોય, કૃપાલુ દયાવંત હોય, ગુરુના વચન ડપર નિરંતર રક્ત હોય, ગુરુના ક હ્યા પ્રમાણેં ચાલે, તે જીવ મરીને દેવલોકમાં જઈ ડપજે ॥ ૧૭ ॥ જેમ ઢાનંદ શ્રાવક તપસ્યા કરી પ્રતિમા ઢાદરી, ઢાન દેઈ, શ્રીમહાવીરદેવ ગુરુના વચન ડપર નિરંતર રક્ત, દયાવંત, નડક પરિણામી ઢકો, ઢવધિજ્ઞાન પામી દેવપદવી પામ્યો, માટેં ં બીજા ડત્તરઢાશ્રયી ઢાનંદ શ્રાવકની કથા કહે ઢે.

વાણિજ્ય નામા ઢામેં જિતશત્રુ રાજા રાજ્ય કરે ઢે. તિહાં ઢાનંદ નામેં ગૃહસ્થ રહે ઢે. તેની શિવનિંદા નામેં સ્ત્રી ઢે. ઢરમાં બાર ક્રોડ સુવર્ણ ઢે, ઢશ હજાર ગાયનું ંક ગોકુલ, ંવાં ચાર ગોકુલ ઢે, વલી તે ગામથી ંશા

न खूणें कोलाग ग्रामें आनंद श्रावकना सगां सणीजा संबंधी घणा वसे ठे.

एवामां एकदा तिहां द्युतिपलाश नामा वनने विपे, श्रीमहावीर स्वामी आवी समोसखा. तेमने जितशत्रु राजा अने आनंद गृहस्थादि वांदवा माटें आव्या, तिहां श्रीवीरजगवाननी धर्मदेशना सांजलीने आनंदें श्रावकनां वार व्रत पडिवज्यां, तेमां पांचमा परिग्रह परिमाणव्रतने विपे चार क्रोड सुवर्ण थापण राखवुं, चार क्रोड व्याजें आपवुं, अने चार क्रोड व्यापार माटें राखवुं. एम सर्व मली वार क्रोड सुवर्ण अने एक गोकुल मां दश हजार गाय होय तेवा चार गोकुल गायोनां राख्यां. तेमज खेतर खेडवा माटें पांचगें हल मोकलां राख्यां, तथा पांचगें शकट बाहिर देशां तर मोकलवा योग्य अने पांचगें शकट, घरनां कामकाज करवा योग्य खे त्रमांथी धान्य काष्ठ अने तृणादि लाववा माटें राख्यां. तथा जलमार्गे जो परदेगें जाउं तो. चार वहाण अने चार वहाण क्षेत्रथी धान्यादि लाववा माटे. एरीतें आठ वहाण फेरववा राख्यां. तथा स्नान करी राते धोतीयें अंगलू दण करवुं ऊपरांत अंगलूहणानो नियम कखो, तथा नीला जेठीमधनुं तंण करवुं, तथा क्षीरामलक फल टाली बीजा फलना नियम कखा, या शतपाक अने सहस्रपाक ए वे तेल मर्दन करवाने मोकलां राख्यां. बीजा तेलना नियम कखा, तथा शिलारस अने अग्ररना धूप टाली बीजा धूपना नियम कखा, जाइफूल अने कमलिनी, ए वे जातिनां फूल टाली बीजा पुष्पना नियम कखा, कानना आचरण तथा नामांकित मुडिका टाली बीजा आचरण राखवाना नियम लीधा. आठ पारी जराय एवा टाणीना घडाथी स्नान करवुं, तथा गहूंचूर्णनी पीठी करवी.

वे श्वेतपटकूल टाली बीजा वस्त्रना नियम लीधा. चंदन, अग्ररु, कुंजम, ए त्रण टाली बीजा विलेपन करवाना नियम लीधा. मग प्रमुखनी श्रीचंडी तथा तंडुलनी खीर तेमज उज्ज्वली खांमथी जरेला उंचा मैदानां प्रने घणा घृतथी तलेलां एवां पक्कान्न खावां, उपरांत नियम लीधा. डाहादिक नीली काष्ठ पेया टाली बीजा पेयाना नियम लीधा, सुगंधिमय हृदमशालिनो कूर टाली बीजा उंदनना नियम लीधा. अडद अने मग टाली बीजा विदलना नियम लीधा. शरत्काल संबंधी गायनां घृत टाली बीजा घृतना नियम लीधा, तुंवक मंमूकी अने वडूउना शाक टाली बीजा

शाकना नियम लीधा, वडां पूर्णादिक टाली बीजा धान्य शाकना नियम लीधा, आकाशतुं पाणी टाली बीजा पाणी पीवाना नियम लीधा, एलची लविंग कस्तूरी कंकोल कपूर जायफल, ए पांच वस्तुयें करी संस्कारित जे तंबोल ते टालीने बीजा तंबोल खावाना नियम लीधा, जे कांइ प्रथमथीज घरमां वस्तु ठे, घरवखरी ठे तेनी उपरांत परिग्रह राखवाना नियम कखा. ए पांचमा तथा सातमा व्रतसंबंधी वात कही, तेम बीजा पण सर्व व्रतना यथायोग्य नियम लइ श्रीमहावीरने वांदीने घेर आव्यो. शिवनिंदा रीयें पण श्रीमहावीर पासें आवी तेमज आनंदनी पेटें श्राविकाधर्म अंगीकार क तो. बेहु जणायें चौद वर्ष पर्यंत ए रीतें श्रावकधर्म पाव्यो. जो कोइ देव मनमां द्वेष धरि चलाववा आवेतो पण चले नहि. एवो निश्चल थयो.

पढी आनंदश्रावकने प्रतिमा आराधवानो मनोरथ थयो, तेवारें सर्व दुबनी आज्ञा लइने कोट्ठागग्रामें पौषधशाला करावी. महोटा पुत्रने घरनो नार सोंपी, सर्व स नने जमाडी हकीगत कहीने पौषधशालायें जइ महातप करतो थको अगीयार प्रतिमाना आराधन करवामां प्रवर्त्यो. ॥ उक्तं च ॥ दंसण वय सामाश्य, पोसह पडिमा अबंज सत्रि ते ॥ आरंज पेस उद्धिष्ठ, व ए समणजूए अ ॥ १ ॥ एवी रीतें प्रतिमानुं आराधन करता थका आनंदनुं शरीर अत्यंत दुर्बल थयुं.

एम धर्मजागरण करतां अनशननो मनोरथ उपनो, तेवारें संक्षेपणा करी अनशन लीधुं, तेपढी अवधिज्ञान उपनुं. एवामां श्रीमहावीरस्वामी आवी वद्यानें समोस १, तेवारें श्रीगौतमस्वामी ठछने पारणे जिह्मने अथें नगरमां जइ अन्न पाणी वहोरीने पाठा वलतां कोट्ठागग्राम तरफ घणा लोक जातां देखी गौतमस्वामीयें पूठयुं के आ लोको क्यां जाय ठे ? तेवारें कोइ एकें जवाब आप्यो के हे महाराज ! आनंद श्रावकें अनशन कयुं ठे, तेमने वांदवा जाय ठे ते सांजली श्रीगौतमस्वामी पण आनंदश्रावकने वंदाववा माटें तिहां गया. तेमने आव्या जोइने आनंदश्रावक अत्यंत दुर्ब पाम्यो थको कहेवा लाग्यो के हे महाराज ! हुं कठी शकतो नथी माटें तमें ठूक डा पधारो तो आपना पगने हुं महारा म कें करी फरसुं ! ते सांजली श्रीगौतमस्वामी ठूकडा बे . तेवारें आनंद श्रावकें त्रिधा हें करी मस्तक लगाडीने वांद्या, अने पूठयुं के महाराज ! गृहस्थने अवधिज्ञान उप

जे ? श्रीगौतमस्वामी बोल्या के हा पजे. तेवारें आनंदें ह्युं के ने
 ारा प्रासादशी अवधिज्ञान उप णे, ते केटलुं प णे ? तोके पूर्व, द
 क्षिण अने पश्चि दिशायें मुडमांदे पांचशें योजन पर्यंत देखुं . अने
 उत्तरदिशियें हिमवंत पर्वत पर्यंत देखुं तुं. तथा उंचुं सौधर्मदेवलो लगे
 ने नीचुं पहेली नर पृथ्वीना लोलुआ नरकावासा लगे देखुं तुं. ते सांज
 ली श्रीगौतमस्वा ि बोल्या के गृहस्थने एटलुं अवधिज्ञान ऊपजे ही. टे
 तमें मिळामि ड द्यो. आनंदें कहुं के सत्य हेवा ि णामि ड दे
 वाय नहीं. श्रीगौतमस्वामीयें ह्युं के एटलुं अवधि हस्थपणे न ऊपजे,
 तेवारें आनंदें कहुं के तमेंज मिळामि ड द्यो. ते वात सांजली श्रीगौ
 स्वामी शंका पामता श्री हावीर पासें आवी जातपाणी आलोइ पढी पू
 वा लाग्या के हे जगवन् ! आनंदश्रावक मिळामि ड दीये के हुं दउं ?
 जगवानें कहुं के हे गौतम ! तुंज मिळामि ड दे. जे ाटें आनंदने एटलुं
 अवधिज्ञान उपनुं णे. तेवारें श्रीगौत स्वा ियें आनंद श्राव पासें आ
 वीने मिळामि ड ड दीधुं. अने आनंदने ाव्यो. वीश वर्ष पर्यंत श्राव
 धर्म पालीने पहेले सौधर्मदेवलोकें अरुणान वि ानें चारपल्योपमने आ
 खे देवतापणे जइ पनो. तिहांथी चवी महाविदेक्षेत्रें उपजी तिहां चा
 रि लइ मोहें जाशे. ए बीजा प्रश्नना उत्तर पर आनंदश्राव नी आ ही.
 ए रीतें नर स्वर्गपणुं पामवा आश्रयी बे प्रश्न ा. हवे तिर्यच अ
 ने मनुष्यपणुं पामवा आश्रयी बे ा री, तेनो उत्तर बे गाथायें री हेढे.
 ॥ गाथा ॥ क ि ते सेवइ, मित्तं क एविसंवयई ॥ कूरो गूढ
 ईउ, तिरिं सो होइ मरि णं ॥ १९ ॥ अ व मदव ज्जुतो, अकोहणो दोस
 वरि उं मखो ॥ नय ाहुणोसु तिउं, मरिउं सो माणुसो होइ ॥ २० ॥
 नावार्थः—(जो ०) जे क ढी एटले पोताना कार्यनो अर्थी अको
 मित्रनी सेवा करे, ते कार्य (कएवि के०) कृतेपि एटले सिद्ध यया पढी
 त्रने संवयइ एटले विहडे वि णेडे एवो कूर परिणामनो धणी होय. गूढम
 ईउ एटले गू ि ाजो होय यात् पोताना हृदयनी वात णेइनी ाग
 ल कहे नहीं, ते जीव मरीने तिर्यच आय. जेम अशोककुमरें ायायें करी
 मित्रडोह कीधो, जेथकी विमलवाहन कुलगरनो हाथी ययो ॥ १९ ॥
 तथा आर्यव एटले सरलचित्त वालो होय, मार्दव एटले मान रहित

हं री होय, अक्रोधि ह्रमावंत होय, दोषवर्जित एटले जीवघातादि दोष रहित होय, 'मध्यस्थो नयसाधुगुणेषुस्थितः' एटले सुपात्रने दान दीये, न्यायवंत होय, महात्मा साधुना गुण वखाणे ते जीव मरण पामीने मनुष्य थाय, जेम सागरचंद मरीने पहेलो कुलगर विमलवाहन थयो ॥१०॥

हवे ए बे पृष्ठा उपर सागरचंद श्रोत अने अशोकदत्तनी मली एकज था कहे ठे:-यथा महाविदेहक्षेत्रने विषे अपराजिता नगरीयें ईशान चंदरा । राज्य करे ठे. तिहां चंदनदास एवे नामें श्रेष्ठी वसे ठे ! तेने गुणवंत एवो सागरचंद नामा पुत्र ठे. ते सरल चित्तवालो निरंतर धर्मी

ने आचारें करी निर्मल ठे. तेने अशोकदत्त नामें मित्र ठे; ते माया वीठे. मनमां कपटी कूडो ठे. एकदा वसंतमास आवे अके राजानो आदेश थयो जे आज्ञे वसंतक्राडा करवाने माटें सर्वलोकें वनमांहे आवबुं. ते वात सांजलीने सागरचंद तथा अशोकदत्त ए बेहु वनमां गया. अने राजा पण परिवार सहित वनमां आव्यो. एम लाखोगमे लोक तिहां ए

ठां थयां. सर्व स्थलें गीत, गान, नाटक, जूलणादि कौतुक सर्वलोक करवा लाग्या. ते अवसरें राखो राखो. एवो कलकलाट शब्द सांजव्यो. ते वारें सागरचंद नजीक होवाथी तरवार हाथमां लइने तिहां गयो, तो चोरोयें पहराती एवी पुण्यजइ श्रोतनी दीकरी प्रियदर्शनाने दयामणी दीठी. तेने सागरचंदें बलें करी मूकावी. ते वात सागरदत्तना पिता चंदन दासें अंजली जेवारें पुत्र घेर आव्यो तेवारें पितायें शिखामण दीधी, जे हे वत्स ! उदतपणुं न करीयें, कुलनी मर्यादा प्रमाणें बल फोरवीयें, इ व्यने अनुसारें वेश पहेरीयें, संगति परहरीयें, महोटानो विनय सेवी यें, वडायें कहेलां चार वचन सहन करीयें, तो महत्त्व पामीयें. माटें तुं तहारो जे अशोकदत्तमित्र ठे, तेनी संगति टालीने श्रीजिनधर्म पालन कर. एवी पितानी शिखामण सांजली सागरचंद बोव्यो केहे तातजी ! जेम लाज जाय ते वात हुं नहीं करूं. एवा पुत्रना वचनथी पिता हर्ष पाभ्यो.

हवे पुण्यजइश्रोतें पण सागरचंद मरनो उपकार जाणीने पोतानी प्रियदर्शना कन्या महोटा. महोत्सवथी मरने परणावी बेहुनो विधात्रायें रूडो समागम मेलव्यो. कुमर कुमरी बेहु सुखें समाधें रह्यां.

एकदा सागरचंद अंतरें गयो, तेवामां शोकदत्त तिहां मित्रने घरे

।यायें री प्रियदर्शनाने स्नेह देखाडतो कहेवा लाग्यो के ।वो स्नेह संबंध करीयें ? ते वात सांजलतां ।।ने क्रोध उपनो. तेथी घरथी बाहार ।हाढी मूक्यो. बाहिर नि लतां रस्ता ।। अगरद ग्रामांतरथी आवतो तिहां साहा ।। व्यो,तेने अशो दत्तें ह्युं जेत ।। ।। हारी साथें स्नेह करवा तत्पर थइ तेने में निषेधी ठे. तेवात सां ।। सागरचंडें विचारिने ह्युं के अघटित कार्य करवुं योग्य नही. घेर आ व्यो, तेवारें ।।ना सुखथी मि नुं स्वरूप र्वे जाण्युं. ते वखत विचाह्युं जे हारा बापें कहुं हतुं जे तहारा मि नीतुं सोबत रीश नही. ते वात सत्य थइ. एम निर्धारी धर्म ।र्य करवाने प्रवर्त ।न थयो. पोतानी लक्ष्मी सा क्षेत्रें वावरतो थको रह्यो. अनुक्रमें ।। जरतार बेहु जण काल री जंबु द्वीपना जरतक्षेत्रें दक्षिण खमें गंगा अने सिंधु बेहु नदीनी वें ।।जा आ रामांहे पव्योपमने आठमे जागें थाकते नवशें धनुष्य प्रमाण शरीर वाला युगलियां थयां. तिहां द्पवृद्ध नोवांठा पूर्ण करे ठे. अल्प षायवाला थयां. ।।होमांहे बेहुने घणो स्नेह थयो. अने अशोकदत्त मि पण री ने तिहांज चार दांत वालो हाथी थयो, ते हाथीयें न तां न तां ए दा तेणे बेहु युगलियांने दीठां,तेवारें पाठला स्नेहना वशथी बेहुने सुंदरथी पाडीने पोतानी पीठ पर चडावी लीधां, तेथी ते युगलीयां वि लवाह न एवुं नाम प्रसिद्ध थयुं. आर्यव गुणना प्रतापथी सात लगरमां. ए प्रथ कुलगर थयो. अने अशोकदत्त मायायें करी तिर्यंच थयो. ए नुष्य तथा तिर्यंचपणुं पामवा आश्रयी सागरचंड तथा अशो दत्तनी कथा कही ॥

हवे स्त्री रण पामीने पुरुषपणुं पामे अने पुरुष रण पामीने ।।पणुं पामे, ए बे पृष्ठाना उत्तर बेहु गाथायें करी कहे ठे.

॥ गाथा ॥ सं छा सुविणीआ, अ वज्रुत्ता य जा थिरा नि । ॥
जंपइ महिला, सा पुरिसो होइ मरि एं ॥ ११ ॥ ॥ जो चवलो सवजा वो, माया कवडेहिं वंचए सयणा ॥ नयक यवीसस्तइ, सो पुरि ।। हि लया होइ ॥ ११ ॥

जावार्थः—जे ।। संतोषवान् होय, रूडी विनीत होय, सरल चित्तवाली होय, स्थिरस्वभाववाली होय, सत्य वचन बोलनारी होय, ते स्त्री मरीने पुरुषपणुं पामे ॥ ११ ॥ जे पुरुष चपलस्वभावी होय, शठ होय, कदाग्रही होय, माया कपट करी सगासंवंधिने वंचें उगे, बली

कोइनो विश्वासन करे, ते पुरुष मरण पामीने परजवें स्त्री याय ॥ २२ ॥

हवे ए वेदु उत्तर ऊपर पद्म पद्मिनीनी कथा कहे ठे:—स्वस्तिमती नगरीयें न्यायसार नामें राजा राज्य करे ठे. ते नगरमां एक यक्षनामें शेर त्पवादी अने संतोषी वसे ठे. तेनी स्त्री पद्मिनी एवे नामें महारूपवंत ठे, परंतु कर्मना योगें मुखरोगें करी पीडाती थकी काहलस्वरवाली ठे. ते असत्यवादी अने मायावी ठे, शेरें स्त्रीनो मुखरोग मटाडवा माटें घणा उ पचार कखा, पण कोइ रीतें गुण थयो नहिं, एकदा ते स्त्री कपटें करी न चरिने कहेवा लागी के हे महाराज ! मने सारुं न थयुं माटें तमें सुखें बीजी स्त्री परणो. तेने शेरें कहुं के महारे परमसंतोष ठे, माटे ए बात कहीश नही.

एकदा शेर जुना उद्याने देह चिंताने अथें गयो. तिहां मेवनी वृष्टिथी निधान प्रगट थयुं. तेने देखी शेर तिहांथी उठीने घेर जतो रह्यो. तिहां हुं कडो कोटवाल ऊनो हतो, तेणे निधान दीठो अने राजाने जइ कहुं के पद्मशेर वनमां निधान प्रगट थतो देखी घेर जतो रह्यो, तेवारें राजायें कोटवालने कहुं के ए शेर पाठलथी धन लेवा गयो हशे, माटें तुं फरी तिहां जइ ठानो रहीने जोइ आव्य. कोटवाल फरी तिहां गयो, पण शेरने तिहां दीठो नही. तेवारें वली राजानी आगल आवीने कहुं के स्वामी ! शेर कांइ निधान लेवा आव्यो नही. एवुं सांजली राजायें शेरने तेडावी पूढ्युं के, तमें निधान शा वास्ते नहिं लीथो ? शेरें कहुं हे महाराज ! महारी पा सें अखूट निधान पज्यो ठे, तो पढी बीजा निधानने हुं शुं करुं ? रा जायें पूढ्युं के कयो तमारी पासें निधान ठे ? तेवारें शेरें कहुं के महारी सें संतोषरूप अह्यनिधान ठे, ते सांजली राजा घणोज रीज पाम्यो अने शेरने निर्लोचनी जाणी नगरशेरनी पदवी आपी.

एकदा त्वें उद्यानमां हे श्रुतकेवली पधाखा. तेमने राजा तथा प शेर मली वांदवा गया. धर्मदेशना सांजल्यानंतर शेरें गुरुने पूढ्युं के हे महाराज ! मुऊने त्यंत सत्य ने संतोष रुच्यो ठे तेनुं कारण शुं ? अने महारी णिने खरोगें करी काहलस्वर थयो ठे ? तेनुं पण कारण मुऊने कहो ?

एवुं शेरनुं बोलवुं सांजलीने गुरु तेमना पाठला जव कहेता हवा. के ए नगरमां नागशेर असत्यवादी, असंतोषी अने मायावी रहेतो हतो तेनी नागिला में णि ते माया रहित तथा सत्य संतोषने धारण करनारी हती.

ए दा नागशेठनो तेइ नागमि नामें मि देशांतर तो हतो, ते नी ि चपल हती तेना जयथी पोताना पुत्रने ही नागशेठनी ि ना गिलानेज साक्षी रा ि पोता सुवर्ण, नागशेठनी पासें थापण मूक्युं, अने पोतें देशांतर गयो तिहां घणुं धन उपार्जन करी पाठो बलतां । गर्मां चोर लो । ये धाड पाडी तेने । री नाख्यो, ते वात तेनी । तथा पुत्रें सां नली. तेवारें घणो :खित थइ शो रवा लाग्या. अनुक्रमें केटला एक दिवस पठी ते शेठना पुत्रें पोताने पितायें राखेली थापण नागशेठनी पासेंथी ।गी. तेवारें शेठ ना कबूल थयो, अने कहेवा लाग्यो महारी पासें तहारा पितायें ।इ पण थापण राखी नथी.

नागमि त्रना पुत्रें राजानी आगल जइ ते वात कही. राजायें पूठ्युं तहारी पासें कोइ साक्षी ठे ? तेणें कहुं के नागशेठनी । नागिला साक्षी ठे. तेवारें राजायें प्रथम शेठने तेडी पूठ्युं. पण तेणें कहुं के महारी पासें एने वापें कांइ थापण मूकी नथी. पठी राजायें नागिलाने तेडावीने पूठ्युं, तेवारें नागिला विचारवा लागी जे एक बाजु तड अने एक बाजु बाध, ए न्याय महारे थयो ठे. केम के एक पासें जरतार ठे, बली उत्तम िनी ए रीत ठे, जे जरतारने प्रतिकूल न थावुं. अने बीजी रीतें विचारुं तो सत्य वचन लोपाइ जाय ठे ? ते आ जवें अने परजवें महाडुःखनुं देवावाळुं थाय ! एम चिंतवी ठेवट निर्धाळुं जे साचुं बोलतां जे थवानुं ह शे, ते थाशे. अमृत पीवाथी मरण थवानुं नथी. एम विचारी खरे खरी सत्य वात राजा आगल कही दीधो. ते वचनथी राजा घणोज हर्पायमान थयो. अने नागशेठनी पासेंथी थापण अपावीने मूकी दीधो. अने तेनी स्त्रीने उत्तम वस्त्रोनी पहेरामणी आपी विदाय करी. पठी नगरनी स्त्रीयो मध्यें नागिला सत्य बोलनारपणें प्रसिद्धताने पामी. एकदा नागशेठने घेर मासखमणने पारणे कोइ रुपि आव्या, तेने जाव सहित फासु अन्न पाणी बहोराव्यां, तेथी वेदुजणें शुचकर्म उपार्जन कहुं अनुक्रमें तिहां आयु पूर्ण थये ठते ते नागिलानो जीव मरण पामीने तुं इहां पयगोत्र ए णे आवी उपनो ठो. अने नागशेठ मरण पामी कपटने योगें इहां नदामी पद्मिनी स्त्री थइ ठे. जीनथी कूडुं बोव्यो, तेथी मुखरोग अने कादम्बर थयो ठे. ए रीतें पाठलो जव सांजजी बेराग्य पामी वेदु जण होइ जइ

મોઢેં પહોતાં ॥ દોહો ॥ જીનેં સાચું બોલીયેં, રાગ દેવ કમિ દૂર ॥ ઉત્તમ
શું સંગત કરો, લાજે જિમ સુખપૂર ॥ જીરાઝનાનામ પદાચાહરઃ ॥ એ પાં
ચમા અને ઠઠા વે ઉત્તર આશ્રયી પદ્મ પદ્મિનીની કથા કહી ॥ ૫ ॥ ૬ ॥

હવે સાતમી ઘટનાનો ઉત્તર એક ગાથાએં કરી કહે છે.

॥ ગાથા ॥ અસ્ત વસહ પસુઝ, જો લંઠડ વંધિયં પિ દુ કરડ ॥ સો ત
વાણ નિહીણો, નપુંસઝ હોડ મરિકણં ॥ ૧૩ ॥ જાવાર્યે:—જે પુરુષ (અસ્ત
કે૦) ઘોડા અને (વસહ કે૦) વૃષજ એટલે વલદ તથા ચોકડા પ્રમુખ
પશુઝને (લંઠડ કે૦) લાંઠે, આંક દેવરાવે, નાક વાંધે, ગલ કંવલ કાપે,
શ્રોત્ર કાપે, તે જીવ સર્વ મનુષ્યોમાંહે હીણો અધમ જાણવો અને મરીને
નપુંસક થાય ॥ ૧૩ ॥ જેમ ગોત્રાસેં અનેક જીવના અવયવ ઠેઘા, તેથી
ઘણા નવ લગેં નપુંસકપણું પામ્યો, તે ગોત્રાસની કથા કહે છે.

વણિકગ્રામેં મિત્રદેવ રાજા રાજ્ય કરે છે. તેની શ્રીદેવી નામેં પટ્ટરાણી
છે. એકદા તિહાં શ્રીવર્ધમાન જિન સમોસચ્ચા. વાર પર્યદા મલીધર્મદેશના
સાંજલીને સર્વ હર્ષવંત થયા. તિહાં શ્રીમહાવીરના પ્રથમ શિષ્ય અને સા
ત હાથ પ્રમાણ શરીરવાળા, અક્ષીણમહાણસી પ્રમુખ અનેક લલ્લિના ધાર
ક એવા શ્રીગૌતમસ્વામી તે ઠઠને પારણેં શ્રીમહાવીરને આદેશ પાત્રાં પડિલે
હીને વણિકગ્રામેં વહોરવા માટેં આવ્યા. તિહાંથી વહોરી પાઠા વલતાં મા
ર્ગમાં ઘણા રાઝલજનેં વીટેલો અને આકરા વંધને વાંધેલો એવો એક પુરુષ
દીઠો. તે કેવો દીઠો? તો કે જેના કાન, નાક, હોઠ, જીજ ઢેઘાં છે, જેઠું
ધૂલથી શરીર સ્વરડયું છે, અને તિલ તિલ જેટલું તેના શરીરનું માંસ ઢેઢી
ઢેઢી તેને સ્વરાવે છે. એવો દયામણો, અને દુઃખીયો દેખી, એ પાપનું ફલ છે,
એમ જાણી મનમાં વૈરાગ્ય આણીને શ્રીમહાવીરપાસેં આવી ઈરિયાવહિ પડિ

મી, જાત પાણી આજોડને પૂઠવા લાગ્યા કે હે જગવન્ ! કેવા પ્રકારના
રોડ કમેં કરીને એ પુરુષ એવો મહા દુઃખીયો થયો છે? તેવારેં જગવાન્
બોલ્યા 'હે ગૌતમ ! સાંજલ.

હલ્હિણાઝર નગરેં સુનંદરાજા રાજ્ય કરે છે. તે ગામમાં ગાયોને બેસવા
માટે લોકોએં એક માંડવો કરાવેલો છે તે ગાયો બાહેર જંગલમાંથી તૃણાદિ
ક ચરી પાણી પીને સાંજની વચ્ચે મેંડપમાં આવી સુખેં બેસે. તે ગામમાં
કોડ જીમ નામેં પુરુષ રહે છે. તેની ઉત્પલા નામેં પી છે. તેનો પુત્ર ગોત્રા

स नामें ठे. ते बालपणायकीज महाडुष्ट, धीर, निर्दयी, पापी, जीवघातनो
करनार ठे. एकदा रात्रिनी वखतें सर्वलोक सूता पढी ते गोत्रास पोताना
हाथमां काती लक्ष्ने गायोना मांमवामां आव्यो. तिहां केटलिएक गायोना
पूंठ, कान, नाक, होठ, जीज, स्तन, उहाडा, पग प्रमुख अवयव ठेदी ना
ख्या. एवुं पाप करी पांचशें वर्षेनुं आयु पाली मरण पामीने बीजी नरकने
विषे जइ नारकीपणे ऊपनो ॥ उक्तंच ॥ दोहो ॥ घोडा बलद समारीया, की
धा जीवविणास ॥ पुण्यविहूणा जीव ते, पामे नरकनिवास ॥ १ ॥ पढी ते गो
त्रासनो जीव नरकना महा अधोर :ख जोगवी तिहांथी मरण पामीने
आ नगरमां सुमित्र शेठनी सुजडा नामें वांजणी स्त्रीने घेर पुत्र पणे पनो
ठे. तेने जन्मतां वार उकरडा पर नाखी दीधो. वली तिहांथी पाढी
लावीने उधित एवुं नाम दीधुं ठे. ते जेवारें महोठो थयो, तेवारें सुमित्रशेठ
धन उपार्ज्जवा माटे एने सायें लेइ प्रवहणें चढ्यो. कर्मवशें संवर्त्तक वायरे
री प्रवहण नांग्युं. तिहां सुमित्रशेठ देवशरण थयो अने उधितपुत्र घरे
आव्यो. पिताना मरणनो वात संजलावी तेथी सुजडा शेठाणी पण शे
संताप करती मरण पामी पाढलथी ठोकरो डुराचारी पापीष्ट थयो. ते
वात स नोयें जाणीने एने घरथी बाहिर काढाढी मूक्यो. गाममां रतो
साते र्यसन सेवन करे सर्व अनर्थनुं मूलरूप थयो. हमणां एणे राजा
नी मानीती महारूपवंत, कलावान, सर्वदेशोनी जापा जाणनारी एवी का
ध्वजानामें वेश्या ठे, तेनी सायें राजाने घणो स्नेहसंबंध ठे, तेना घर
मां प्रवेश करतो ए उधितपुत्रने राजाना माणसोयें दीठो. तेवारें तेने बां
धीने राजा आगल लाव्या. ते राजायें एने विडंबना करेली ठे, ते विडंब
ना करीने मारी नाखडो. मरीने वली पहेली नरकने विषे जइ नारकी पणे
उपजडो ! तिहांथी मरीने नपुंसक थडो. एम घणा जव पर्यंत नपुंसक पणे
डुःख वेठडो ! एम जाणी निर्लेबन कर्म न करवुं. ए तमा प्रश्नना उत्त
र आश्रयी गोत्रासनी कथा कही ॥

हवे आठमी पट्टानो प्रत्युत्तर एक गाथायें करी कहे ठे.

॥ गाथा ॥ मारेइ निदयमणो, परलोअं नेव मन्नए किंचि ॥ अइसंकि
लिठ कम्मो, अप्पाऊसो जवे पुरिसो ॥ २ ॥ जावार्थः—जे निर्दय मन थको
जीवने रे, स्वर्ग मोह प्रमुख परलोकने किंचित्मात्र पण ने नही, अने

જે જીવ અતિસંહિષ્ટ વિરુદ્ધ કર્મોને આચરે, તે જીવ, પરન્વે અદ્વાયુષ્ય વાલો થાય ॥ ૨૪ ॥ જેમ ઝ યણી નગરીયેં સ ડ્દત્ત શેઠની નાર્યા ધારિણી ડુરાચારી હતી, તે યદ્દત્ત ના ાવા રની ાયેં આસ અડ્ઠકી કર્મકરની સાર્યેં મલીને પોતાના પુ શિવ મરનો ડોહ કરવા ચિંતવ્યો તે સર્વને મરાવ્યું અને પોતેં પણ રણ પામી. આગલ ઘણા નવેં ટ્વાયુ પામ્યું. માર્ટેં ડહાં શિવ ાર અને યદ્દત્તની ાવા કહે છે:-

ઝ યણી નગરીયેં ડ્દત્તશેઠ વસે છે. તેની ધારિણી નામા િ છે, તેને શિવ માર નામેં પુત્ર છે, અને યદ્દત્ત નામેં કર્મકર છે. એકદા સ ડ્દત્ત શેઠને રોગ ઝપનો તેથી તે રણ પામ્યો. પાઠલ તેના બેટાયેં ત કાર્ય ક ાં. કર્મને યોગેં ધારિણી રાણી પહેલા યદ્દત્તકર્મકરની સાર્યેં લુબ્ધ અડ્ઠ. જે નણી યૌવનાવસ્થામાં ડંડિયોને જીંતવું માહા ળન છે. તેમાં પણ કામને જીતવો વલી વિશેષ દોહિલો છે. પછી તે વાત લોક વિરુદ્ધ જાણીને શિવ માર તેને વારે, તો પણ ાતા માને નહિ.

એકદા ધારિણીયેં યદ્દત્તને એ િંતેં હું કે હારો પુત્ર શિવ માર રૂ ડો નથી માર્ટેં. જેમ ડિનીનો સૂર્ય વિના રે છે, અને કાંઠાનો જેમ ન દોનો પ્રવાહ નાશ કરે છે, તથા વનનો જેમ દાવાનલ નાશ કરે છે, તેમ આપણો શિવ માર વિનાશ કરશે ! તેથી પ્રજ્ઞ પણે એને ારી નાશવો જોડ્યેં. તે સાંજલી યદ્દત્તેં કહ્યું કે એ વાત નથી કેમ કે તમારો પુત્ર તે મહારો સ્વામી છે. એના પસાયથી આપણે બે સુ િયાં ઢેયેં. વલી સ્વામી ડોહ કરવો, તે મહાપાપનો હેતુ છે.

તે સાંજલી ધારણી બોલી કે એમાં શે પાપ છે ? જો એ જીવતો હશે, તો આપણને સુખનો અંતરાય કરશે ! ડ્યાદિ વાતો સાંજલી વિષયાંધ યદ્દત્તેં પણ શિવદત્તને મારવાની કબૂલાત આપી. હવે કપટેં કરી ધાર ણીયેં પોતાના પુત્રને કહ્યું કે હે વત્સ ! કોડ પણ હથીયાર ધારણકર નાર પુરુષનો વિશ્વાસ કરીશ નહી. એકદા પ્રસ્તાવેં મરને કહેવા લાગી કે ગોવાલિક લોકો આપણા ગોકુલની રક્ષા રૂડી રીતેં કરતા નથી માર્ટેં તમેં વેદુ જણ ગાયોની રક્ષા કરવા જાઉં, તે સાંજલી વેદુ જણ હાથમાં હ થીયાર લડને જંગલમાં ગયા. વેદુજણ આગલ પાઠલ જાય છે, એક બીજા નો વિશ્વાસ કરતા નથી. નીચા ઝતરતાં ઠાહડીમાં યદ્દત્તેં સ્વજ ઢ્યું

ते पाठलथी शिवकुमारें जाएयुं तेवारें त्यांथी नाशिने गो ल ि ज ते र ते तिहां जइ गोवालीयाने शीखा ए आपीस जावी राख्या.

संध्या स रें गायना वाडा ि बेहु जण शय्या पाथरीने सूता, एवा ि शिवकुमार तीने शय्यायें झ राखी उपरथी ठांकी मूक्युं अने पोतें गायो ना समूहमां ठानो इ बेसी रह्यो. एटला ि यझदत्तें नो रही खझ ाढीने शिव मारनी शय्या उपर घा ि, ते वखत शिव र गायो िथी निकली ठानो आवी घा रीने यझदत्तने ारी नाख्यो. अने थी चोर ! चोर !! एवो ल लाट शब्द करता गोवालीया अने शिवकुमार िंस्क बाहेर जइ पाठा वली आवीने बू पाडवा लाग्या के यझदत्तने चोरें मारी नाख्यो ! ए ा रीने शिव ार घरे आव्यो. तेने ा तायें पूठ्युं के यझदत्त किहां ठे ? तारे शिवकु रें थुं के पा ल आवे ठे. एम कही मनमां चिंतवणा रेठे, के महारी ातानां कर्म तो जूठ. हेवां ठे ? जे पुत्रने पण मारवानी तजवीज करी. एम विचारी वली ाताने कहेवा लाग्यो जे हुं रात्रें जाग्यो हुं, माटें हमणां निझ आवे ठे, ए कही सुइ रहे ठे. एटलामां तेनी ातायें खझ पर कीडियो चडती दीठी, तेवारें खझ काहाढी जोयुं तो लोहीयें खरड्युं दीतुं तेथी विचायुं जे निश्चयथकी यझदत्तने एणोज माखो ठे. एम चिंतवीने जांखी अइ. पढी तेज खझें करी पोताना पुत्रने माखो. ते धाव मातायें दीगो, तेणें मुसलथी धारणीने ारी तिहां मरती धारणीयें चपेटायें करी धावमाताना मर्मस्था ननं हण्यां, तेथी ते पण मरण पामी. एम निर्दयपणे मांहोमांहे डोह करी मरण पाम्यां. ते सर्वजीव ते नवमां पण पापें करी आठ्पायुष्यवालां थयां. अने आवते नवें महाडुःखी याज्ञे ! माटें जीववध न करवो ॥ दोहो ॥ जीव वधे पापज करे, आणे हिये कुबुद्धि ॥ नारीकर्मा जीव जे, ते किम पामेसिद्धि ॥ १ ॥ ए आठमा प्रश्नना उत्तरमां शिवकुमार यझदत्तनी कथा कही ॥

हवें नवमी पृष्ठानो उत्तर एक गाथायें करी कहे ठे.

॥ गाथा ॥ मारेइ जो न जीवे, दयावरो अजयदाण संतुछो ॥ दीहाउ सो पुरिसो, गोयम जणित न संदेहो ॥ १५ ॥ नावार्थः—जे पुरुष जीवने न मारे, दयावंत होय, जे अजयदान देस्ने ह्येमांहे संतुष्ट थाय, हर्ष आणे, ते जीव दीर्घायु वालो आवते नवे वणुं जीवे, संपूर्ण आयुष्यवान् थाय. हे

गौत ! ए वात ! इ पण संदेह नथी ॥ २५ ॥ जेम राजगृही नगरीयें
 णि रशेठनो पु दा न हतो, ते ए लोघणा वखत रण टथी उ
 गखो, होटी रुद्धिनो धणी थयो, दीर्घा प्यवालो थयो. अहिं तेनी कथा जा
 एवी. ते बारपर्वोनी थामां ठपाइ गयेली ठे. तथा ए रूषीश्वर व
 न हिं स्या करता हता. एवामां एक आहेडीयें स पमाडेलां मृगलां
 ते नी आगलथी नाशि जतां हतां. पाठलथी आहेडीयें आवी रूषीश्वरने
 पूढ्युं के गलां वि हां गयां ? तेवारें रुषियें द थी आ प्र णें हुं के ॥ यत्प
 ति न तद्धूते, या ब्रूते सा न पश्यति ॥ एटले जे चक्रु देखे ठे, ते चक्रु कांइ
 बोल नथी, अने जे जीज बोले ठे, ते जीज इ दे ती नथी ? ॥ दोहो ॥
 देखे ते बोले नही, बोले ते नवि आंख ॥ आहेडी मृगलां किहां, ध ष बाण
 सवि लाख ॥ १ ॥ ए ही ते आहेडी जता र १. ए दयावान् रुषिनी
 था नव १ ना उत्तर ऊपर ही ॥

हवे दशमी अने गीयारमी ए णा उत्तर बे गाथायें री कहे ठे:-
 ॥ गाथा ॥ देइ न निय संसत्तं, दिन्नं हारेइ वारए दित्तं ॥ एएहिं कम्महिं,
 जोगेहिं विवर्जि उ होइ ॥ २६ ॥ सयणासण वडं वा, जत्तं पत्तं चपाणियं
 वावि ॥ हियएण देइ छो, गोयम जोगी नरो होइ ॥ २७ ॥

जावार्थ:-जे अ णी पासें ठती वर होय तो पण न णे, तथा दी
 ये तो पढी संताप रे, अनेरो जे आ णे होय तेने देतां वारे. एवे एवे कर्म
 करी जीव जोगें विवर्जित एटले जोगरहित थाय. जे धनसार शेठ ठास
 ठ कोडी इव्यनो धणी ठतां अत्यंत कृपण हतो तेथी जोगरहित थयो ॥ २६ ॥

तथा जे पुरुष शयन, पाट, संथारो, आसन, पाटलो, पोंठणुं, कं लो,
 वस्त्र, जात, पाणी जे महात्माने देवायोग्य वर ते ह्यैयानी वा नायें करी
 संतुष्ट थको आपे. हे गौतम ! ते पुरुष, जोगवंत सु णि थाय ॥ २७ ॥ जेम ध
 नसार शेठ सुपात्रने दान आपी जोगसंबंधि सुख पा णे ॥ दोहो ॥ वीनतडी
 सामी सुणो, तप जप क्रिया न कीध ॥ राग द्वेष पातक क णं, गर्वें दानज
 दीध ॥ १ ॥ पदाद्यक्षरैर्वीतरागनाम श्रेयोर्थ ॥ हवे ते शे णि कथा कहे ठे.

मथुरानगरीयें धनसारशेठ वसे ठे, ते ठाशठ कोडी इव्यनो अधिपति
 ठे, परंतु महाकृपण ठे. एक दमडी पण धर्मने अर्थें आपे नही. दरवाजा
 आगल कोइ जिह्वाचरने देखे, तो तेनी पर रोष करे, जो कोइ आवी

जे, ते तेनी पर रीश करे, या कने देखे, ' र ' री री । ,
धर्मने अर्थे धन अपवानी वात ' पासें पण आवे ही, पो ' घरमां
कोइनी देखतां सारी रसोइ पण जमे ही. पूरुं खाय पण नहि. ते नगर
नी हिं कोइ नूख्यो ' ए ' धनसार शेर ' ना पण जम्याविना लीये
नही. ते एवुं विचारे के ए ' ना ' ले ' , तो आजे अन्न पण लशे नही.

हवे ते धन 'थी ' रीजो नांग बावीश 'ोड डव्य धरतीमां दाटी राखे
लुं हतुं. एटले 'थीग ' रेखुं हतुं, तेने ए ' दिव उघाडी जोतां
लीयाला जेवुं दीतुं. ते 'ोइ शेरने 'र्भाआवी गइ. धरती उपर पडि गयो.
'ोडी वार पठी सचेत 'यो. एटला ' वली कोइके आवी 'हुं के शे ' री
आपना बावी '्रोडना 'लथी नरेलां प्रवहण मूबी गयां. वली त्रीजे 'ोइ
के आवीने कहुं के अमुक स्थले 'पणा 'लनां गाडां चोरोंयें लूटी ली
धां. इत्यादिक डव्य नाश प 'ानी वातो सांनली शेर शून्य थइ गयो. रा
त्रि दिव 'जम्या करे, लो 'ते तेनी हांसी ' र ' रे.

वली ए ' दा दश लाख नांम लइ प्रवहण 'ररी पोतें वहाण ' वे ' री
देशांतर नणी चाव्यो, त्यां पण कर्मयोगें ' इ ' गाज, बीज, वर्षाद थयो,
तोफानथी प्रवहण 'ंगी ग ' . पाटीयुं हाथमां आव्युं, तेनी दतथी 'ते
आव्यो तिहांथी रजलतो घेर आवी पहतो. नमां चिंतववा लाग्योजे हुं
डव्य पा 'ो, परं 'कोइ वारें सुपात्रने दान दीधुं नहिं देताने पण वाखा,

'टें महारी लक्ष्मी बाहिर परोपकारादि कोइ पण सुकृतमां का 'आवी
नहिं. जे 'टें शास्त्रमां लक्ष्मीनी त्रण गति 'ही ठे ॥ दानं जोगोनाश, हि
स्त्रोगतयोजवन्ति वित्तस्य ॥ योन ददाति न जुंके तस्य तृतीया गतिर्नवति ॥ १ ॥
ए कहेली दान, जोग अने नाश एवी त्रण गतिमांथी महारी लक्ष्मीनी तो
मात्र एक त्रीजी गतिज थइ. एटले नाशपणुंज पामी.

एकदा वनमां केवली जगवान् मोसखा, तेमने शेर वांदवा गया. वां
दीने पठी पूठयुं के हे जगवान् ! हुं कहेवा कर्मना उदयथी रुपण थयो?
तथा महारी लक्ष्मी सर्व जती रही तेनुं शुं कारण हशे ? तेवारें गुरु कहेवा
लाग्या के हे शेर ! धातकीखंमना जरतक्षेत्रमां एक गामें वे जाइ महोटी रु
दिना धणी हता. तेमां महोटो जाइ तो सरलचित्तवालो, उदार, गंजीर हतो,
अने बीजो न्हानो जाइ रौंइपरिणामी रुपण हतो, ते महोटा जाइने पण

दानादिक आपतां थकां वारे, तथापि ते तो दान अवश्य आप्याज करे.

एम करतां महोटा जाइने दिवसें दिवसें लक्ष्मी वृद्धि पामवा लागी, अने न्हानो जाइ जोतो रहे, पण कोइने पाइ पण आपे नहि. तेथी उल टी लक्ष्मी खूटवा लागी. तेवारें रुद्धि लेवामाटें महोटा जाइ साथें महो टो कलह करवा लाग्यो ते कलहना योग्यी एकदा महोटा जाइयें गुरुनी देशना सांजली वैराग्य पामी, दीक्षा लीधी. काल करी पहेले देवलोकें देव तापणे पनो. अने न्हानो जाइ रूपण ठतां निर्धन थयो लोकें निंदतो थ को तापसी दीक्षा लइ अज्ञान तप करी असुरकुमार देवोमां जइ ऊपनो. तिहांथी चवी इहां तुं धनसार नामें शेठ थयो ठो. अने हुं महोटो जाइ देव लोकथी चवी तामलिप्ती नगरीयें एक व्यवहारीयाने घेर पुत्र पणे ऊपनो,

ने तिहां दीक्षा लइ कर्मक्षय करी केवलज्ञान उपार्ज्जने हुं हमणां आं हीं आव्यो तुं. ते सांजली शेठ पोताना पाठला जवनो जाइ जाणीने ह र्षवंत थयो. पढी गुरुयें कहुं के तें दान न दीधुं, तेथी अंतराय कर्म उ पाज्युं तथा दान देताने वा ॥, तेथी धन सर्व क्षय थइ गयुं. इत्यादि वात सांजली धन रशेठें एवो नियम लीधो, के हवेथी हुं जेठलुं धन उपार्जन करुं ! तेमांथी चोथो जाग धर्मकार्यमां वापरुं ! एवी जिहांसुधी जीवुं, त्यां सुधी प्रतिज्ञा करुं तुं. तथा पारका दोष न बोलुं. एम कही श्रावकधर्म अंगी कार क ॥, अने केवली जगवाननी साथें पाठला जवनो अपराध खमाव्यो.

हवे शेठ, तामलिप्ती नगरीयें जइ व्यापार करवा लाग्यो. तिहां लक्ष्मी उपार्जन करी. तेमांथी घणी लक्ष्मी धर्म अर्थें सात खेत्रें खरचवा लाग्यो, यें पोसह करे, सुपात्रने दान आपे.

एकदा प्रस्तावें शून्यधरमां पोसह लइ काउस्सग ध्यानें रह्यो. तिहां व्यंतरदेवे कोपकरी सर्प ' रूप करी शेठने मस्यो. एक दिवस पर्यंत शेठ प्रतिमायें र । तिहां सुधी व्यंतर देवें अनेक प्रकारना उपसर्ग कखा, पण शेठ ह्योन पाम्यो नहिं. एवी शेठनी स्थिरता जोइ, व्यंतर संतुष्ट थई, बोव्यो के जे मागो ते हुं आपुं ! परं शेठें कांइ मांग ' नहिं. तो पण व्यं तरें कहुं के तमें फरी मथुरा नगरीयें जाउ. अने तमारा जंमारें मूकेला बावीश क्रोड सोनैय्या जे लीयाला थइ गया ठे, ते तमारा पुण्यने योगें सोनैय्या थशे. पढी शेठें मथुरामां आवी निधान घाडी जोयो तो पूर्व

जे लीयाला दी हता, ते न दी . अने सोनैय्या दीठा. ते ज ल
मार्गना बहाणो पण पाणीनी ताणथी क्वांक खराबे चडेजां हतां, ते प
ण फरी कुशलें आव्यां. ए र्व स्थलेंथी फरी पण ठा ठ गेटि डव्य ए
कतुं थयुं. ते ांथी दान देतो थको जोग जोगववा लाग्यो, घणां जिनप्रा
द राव्यां. ए साते क्षेत्रें ारी रीतें धन वावरीने रूडी धर्मसंबंधि
ीर्त्ति उपार्जन करी अंतें पुत्रने घरनो नार सोंपी अनशन लेइ पहेले
देवलो अरुणान विमानें चार पव्योपमने आवखे देवतापणे जइ उपनो.
तिहांथी चवी महाविदेहक्षेत्रें नुष्यपणुं पामी दीक्षा लइ ओहें जाशे. ए
अगीयारमी पृष्ठाना उत्तरमां धनसार शेवती था ही.

हवे वारमी अने तेर ि हाना उत्तर वे गाथायें री कहे .

॥ गाथा ॥ गुरु देव य सादूणं, विणयपरो संत दंसणीउ ॥ न य न
णइ किंपि कडुअं, सो पुरिसो जायए सुहिउ ॥१८॥ अणुणोवि गविउच्चिय,
निंदइ रागी तवस्सिणो धीरो ॥ ाणी विडंबउ जो, सो जायइ दूहउंपुरिसो १९

जावार्थः—जे पुरुष पोताना गुरु, देव अने ाधु हात्मानो विनय
रवामां तत्पर होय अने जेनुं दर्शन शांतमुद्रावाळुं होय, एटले शांत डा
होय, अने कोइने कटुक वचन न बोले, एटले कोइनां मर्म निंदायु
तथा अणगमतां विरुद्ध वचन न बोले, ते पुरुष, सौजाग्यवंत होय ॥ १८॥
तथा जे पुरुष निर्गुण होय एटले गुणरहित थको पण गविउ एटले गर्वि
त अहंकारी होय, अने गुणवंत धैर्यवान् एवा तपस्वीनी निंदा करे, त
था जे मानी एटले जातिमदनो करनार अहंकारी, अने जिनशासन विडं
बक होय, ते पुरुष दुर्जागी थाय ॥ १९ ॥ जेम राजदेवनो जाइ जोजदेव
एवा पापें करी दुर्जागी थयो. माटें ए वेहु प्रश्नना उत्तर ऊपर राजदेव अने
जोजदेव ए वे जाइनी कथा कहीयें ठैयें.

अयोध्या नगरीयें सोमचंद्रराजा सौम्यप्रकृतिवालो ठे, ते नगरमां देव
पाल नामें शेव रहे ठे. तेनी देवनी नामें स्त्री ठे, तेने राजदेव अने जोज
देव, एवे नामें वे पुत्र थया ठे. तेमां महोदो जाइ सर्व कोइने गमतो सु
जागी ठे आठमे वर्षे सर्व कलाउ शीखी लीधी, अनेक शास्त्र जण्यो, अने
यौवनवय आवे थके स्वयंवर कन्या कोइक व्यवहारीयें आणी दीधी तेनुं

पाणि ह कराव्युं, जिहां इने जेष्पण ची नो ।र करे तिहां अ
व लाज ।य. ते राजाने नेतो यो.

हवे बीजो न्हानो जाइ ।ोजदेव ठे ते धुर ।जिर्जी ठे. ते जेवारें
यौवन पाम्यो, तेवारें तेना पितायें घ । शोभीया पासेंथी कन्यानी माग
णी री, पण एने ।पवानी ।ज्यें वांछा री नहिं. तेवारें शोठें ।ज्ये एक
दरिडीने पांचशो ।नैय्या ।पीने तेनी न्या परणवा ' ठेरा . ते क
न्याने बापें ।नैय्याना लोचथी कन्या देवानी ही. परं कन्या हेवा
लागी ' हुं अडि । वेश करवाने कबूल रीश पण ए ।र्जीने पर
णीश नहि. एवो हव लइ 'ठी. ए रतां वेस्याने धन आपीने तेने
घेर वा ।म्युं. तिहां पण वेस्या ए ' चिं वा लागी के जे ते करी
ए इहांथी उठी ।य, तो स . ते जे ।ज्ये वेपार री ।वे तेमां प
ण वश्य नुक न ।य पण पूरुं नाणुं हुं किल अइ पडे. एवी
रीतें । ते बे सगा जाइ ठे, तो पण आंतरुं घ ' पडी ग '.

ए दा ।ज्ये ज्ञानी गुरु, वन ।हे मो । ते ने शो ।ी बे पुत्रने
।थें तेडीने वांदवा ।टें गया. ते ने वांदी धर्मदे ना । ब्यानंतर शोठें
पूब्युं के हे जगवन् ! हारा बे पुत्र । ए हा जागी ने ए महा
।र्जी थयो ठे, ते या या ।र्मेने योगें या हशे ?

तेवारें रु बोव्या के हे देवपाल ! संसार । र्व ।िवो पोतपोताना क
रेलां जा न ।र्मेने जोगवे ठे. माटें तहारा पु ।े ' तां ' ते ।जल.

एज नगरमां आ ।वथी ।जिजे जवें एक ।णधर ने बी ।े ।नधर
एवे नामें बे वाणीया रहेता हता. तेमां ।णधर तो देव, रु, ने सा
धुने विषे विनीत तेमज उपशांत चित्तवालो क्रोधी हती, कोशने कटु
वचन कहे नही. अने बीजो ।नधर जे हतो ते माहानि ।णी अहंकार
करतो थको ।धुनी तथा धर्मवंत पुरुषोनी निंदा तो रहे. महापुरुषोनी
हास्य करतां ' उप ' न करतो हतो.

एकदा एक साधुयें वरसाळें म । मण तप कीधुं, ते तपना बलथी
आकर्ष्य देवता पण तेनी सेवा करवा लाग्या. तेने दे ।िने मानधर तेनी
निंदा करतो कहेवा लाग्यो के रे ! आ पाखंमी ।वी लोकोने विप्र
तारवा उगवा माटें तप । करे ठे. महत्त्व पा ।ने अर्थे कष्ट करे ठे. एम

निंदा करतां तेने ए देवतायें वा ते, तो पण निंदा रतो र ते नही. तेवारें देवतायें क्रोध आणी चपेटो रखो, तेथी रण पा गिने पहेली नर गयो. ने महोठो गुणधर १ १ वणि ते रीने देवता यो. हवे ते नरकथी नि लीने नोजदेव नामें तरे घेर पुत्रपणे आवी पनो ठे. ते पूर्वकृत ने योगें नागी थयो ठे अने पहेला देवलो गी वी ने त्हा रे घेर राजदेव नामें पुत्र यो ठे. ते सु तने योगें नागी थो ठे. एवी गुरुनी वाणी अंजली बेहु नाशने जातिस्मरण ज्ञान उपन्युं, ते थी पा ला नव दीठा. तेवारें नोजदेवें पोतानी निंदा री केटला ए कृत्य खा. अने बे नाश, तथा गी ते बाप ए ए ली केवलीनी पासेंथी आवकथ अंगी र ते. में बे पु दीक्षा जइ चारि धर्म पाली आ पूर्ण थये देवलो कें गया. गीजे नवें मोहें त्हा ॥ दोहो ॥ ए बोले निंदे नही, ते सो गी हुंत ॥ अवगुण बोले परतणा, दोहग ते पांत ॥ १ ॥ इति राजदेव नो देव था ॥

हवे चौद गी अने गी तना उत्तर बे गा थें री कहे ठे.

॥ गाथा ॥ जो पढइ सुणइ चिंतइ, अ पाढेइ देइ उवए ते ॥ सुअ गुरु नत्तिजुत्तो, मरिउं सो होइ मेहावी ॥ ३० ॥ तव नाण गुण समिद्धं, अवमन्न इ किर नयाणइ एसो ॥ सो रि ए अहन्नो, स्मेहो जायए पुरिसो ३१

जावार्थः—जे पुरुष ज्ञान नणे, ज्ञान सांजले तथा तेना अर्थ मनमां चिंतवे, तथा (अ पाढेइ के०) अनेरा बीजा पुरुषोने ज्ञान नणावे, ते मने धर्मोपदेश दीये अने जे पुरुष सिद्धांतनी तथा गुरुनी नक्तियें करी सहित होय. एटले सिद्धांतनी रूढा गुरुनी नक्ति करे ते पुरुष मरीने मे थावी एटले बुद्धिमान च र माह्यो विचक्षण थाय. जेम मत्तिसागरनो पुत्र सुबुद्धि प्रधान बुद्धिवालो थयो ॥ ३० ॥ तथा जे तपस्वी ज्ञानवंत गुणवंत पुरुष होय, तेनी जे पुरुष अवगणना करे, स्वथी एम कहे के ए कांइ न ही एमां शो माल ठे ? ए कांइ पण जाणतो नथी, मूर्ख ठे. एम अवगण ना करे, ते पुरुष अहन्नो एटले अधन्य अर्थात् अजाग्यवान् ठतां डुष्ट पा पिष्ट दुस्मेहो एटले दुर्बुद्धि वालो थाय, एटले बुद्धिरहित थाय जेम सुबुद्धि प्रधाननो न्हानो नाइ माठीबुद्धियें करी दुःखीयो थयो ॥ ३१ ॥

હવે બે ઇજ્ઞાની પર સુબુદ્ધિ કુબુદ્ધિની કથા કહે છે.

દ્વિતિપ્રતિષ્ઠિત નગરે ચંડયશા રાજા રાજ્ય કરે છે. તેનો મતિસાગર નામે પ્રધાન છે. તેને સુબુદ્ધિ નામે પુત્ર થયો, તે ન્હાનપણમાં જણ્યો અને પ્રજ્ઞાન બલે રી સર્વ કલાઉ શીખ્યો. ચાર પ્રકારની બુદ્ધિનો જાણ થયો. હવે તે પ્રધાનને વલી બીજો પુત્ર થયો, તે જણવા યોગ્ય થયો. તેવારે નીશાલે જણવા મોકલ્યો તેને જણાવવા માટે ચારમાસ પર્યંત પંક્તિ ઉદ્યમ કર્યો પણ જેમ કર્ષણી લોકો ઉશ્વર જૂમિમાં બીજ વાવે, તે નિઃફલ થાય. તેમ જ એ ગુણવંત દિવંત ન હતો માટે જણાવનાર પંક્તિનો ઉદ્યમ સર્વ નિઃફલ થયો. તેથી જો એ પુત્ર બુદ્ધિ એવું નામ પાડ્યું.

એવામાં તેજ ગામનો રહેનાર કોઈ ધન્નો નામે રોઠ વ્યવહારીયો છે. તેને જાવડ બીજો બહાડ, ત્રીજો જાવડ અને ચોથો સાવડ. એ ચાર નામે ચાર પુત્ર છે. તે ચારેને પરણાવ્યા, એટલામાં ધન્નો રોઠ રોગે પીડાળો તેવારે પોતાના ચારે પુત્રને તેડી શીખામણ દેવા લાગ્યો કે હે પુત્રો ! તમે ચારે જણ હો હે સ્નેહ રાત્રીને જાલી રહેજો. પરંતુ પોતાની પિયો વચન સાંજની જૂદા થાશે નહિં. જેમાટે હું હે કે ॥ ચોપાઈ ॥ રાત્રીને વચને ય સનેહ, રાત્રીને વચને જાયે દેહ ॥ સ્ત્રીને વચને બાંધવ ન હે, એકઠા રહે તો મૂંઝડ ચહે ॥ ૧ ॥ એવી વાત તમે કરશો નહીં. ક્યારે પણ કલહ કરી એક બીજાથી જૂદા પડશો નહિં. જૂદા પડવાથી લોકમાં હે હાંસી થાય અને એમ કરતાં જો કદાપિ જૂદા થાઉં તો ? તમો ચારેને માટે જૂદા જૂદા ચાર નિધાન આપણા ઘરની ચારે સૂણોમાં ચારેને નામે આપી મૂક્યા છે, તે લેજો. એવી વાત પિતાના સ્વથી સાંજનીને પુત્રો બોલ્યા કે હે તાત ! જેમ તમે કહો છો, તેમજ અમે કરીશું.

પછી પિતાને સમાધિ મરણ થયું તેનું મૃતકાર્ય કરી ચારે જાડ સ્નેહપૂર્વક એકઠા રાત્રી અર્ચન કરી ચારે જાડોને સંતાનની સિદ્ધિ થઈ. તેવારે પિયો વડવા લાગી કે, હવે જૂદા થાઉં. તેવું તમે ચારે જાડોને મલી ચારે નિધાન કાઢ્યા. તે પહેલાં મહોટા જાડના નિધાનથી કેશ નિકળ્યા, બીજાના નિધાનમાંથી માટી નિકલી અને ત્રીજાના નિધાનમાંથી ચોપડા તથા કાગળીયા નિકળ્યા અને ચોથાના નિધાનમાંથી સોઝું તથા રાત્રી નિકળ્યાં તેથી તે જાડ હર્ષવંત થયો અને ત્રણ જાડ હાવાના થકા કહેવા લાગ્યા

जे पितायें आपणी ।थें वैर राख्युं मा एक न्हानो पु वल्लज हतो ।तें तेनेज सर्व लक्ष्मी आपी दीधी, परंतु रीत र तो आपणे चारे नाइयो ली ते लक्ष्मी वहेंची ले ! तेवारें न्हानो नाइ कहेवा लाग्यो के जने जे पितायें निधान आप्युं, ते ।थी हुं ।ऐने आपीश नहीं. ए मांहो दि रात्रि दिवस कलह करता रह्या. ।ऐनुं वचन ।ऐ ने नहीं.

पढी एो नाइयें जइ राजाना प्रधान आगल वात कही, परंतु धा न ।। पण तेनो न्याय थयो नहीं. तेथी अफसोसमां पड्या. एवामां मेतानो पु सु छि तिहां आव्यो, तेनी आगल ते चारे निधाननो संबंध

ही संजलाव्यो सुबुद्धियें ह्युं के राजानो आदेश होय तो हुं तमारो ज गडो नांगी नाखुं. राजायें आदेश आप्यो, तेवारें सुबुद्धियें तेमने एकांतमां तेडी वात कही के त ।रो पिता घणो चतुर हतो, तेणें चारे नाइने लाख लाख टका आपवा ।। ठे. केम के महोटा नाइना निधानमां केश राख्या

ठे, माटें घोडा, गाय, जेंश, उंट आदिक जे चोपद रूप धन ठे, ते एने आप्युं ठे. अने बीजाना निधानमां माटी निकली ठे माटें तेने खेत्र, धरती, रूप धन

।। ठे तथा बीजाना निधानमां ।गल चोपडा ठे माटें व्याजें नाणुं आ पेलुं खत पत्र सर्व लेहेणुं जे लोको पर ठे, ते रूप धन तेने आप्युं ठे. अने चोथाने सोनुं तथा रत्न जे घरमां ठे, ते रूप धन आप्युं ठे. ते सांजली चारे जणे मली हिसाव तपासी जोयो तो ते चारेने सरखे हिसे लाख लाख टकानी वहेंचण करी आपेली दीठामां आवी. ते जोइ चारे जणे जइ राजा नी आगल कहुं के हे स्वामी ! सुबुद्धियें रूडीबुद्धियें करी अमारा जगडा नो निवेडो करी आप्यो ठे, ते सांजली राजा खुशी थयो. अने सुबुद्धि लोकमां प्रसिद्ध थयो तथा बीजो पुत्र तो लोकोमां हासीनुं पात्र थको निंदा पामतो कुबुद्धियो कहेवातो प्रसिद्धिने पाम्यो.

एवामां कोइ ज्ञानी गुरु ते वनना उद्यानमां आव्या. तेमने राजा तथा प्रधान पोताना पुत्रो सहित तेमज अन्यजनो पण वांदवा गया. वांदी धर्मोपदेश सांजल्यानंतर मेहेतायें सुबुद्धि दुर्बुद्धिनामें वेहु पुत्र आश्रयी वात पूठवार्थी गुरु कहेवा लाग्या के हे प्रधान ! एज नगरमां एक विमल अने बीजो अचल, ए वे नामें वे वाणीया हता. परंतु वेहुना स्वप्नाब जूदा हता. तेमां विमलें दीक्षा लीधी. देव गुरु सिद्धांतनी जक्ति क

સિદ્ધાંત જણ્યો, તેના અર્થ વિચાર જાણ્યા, વીજા સાધુઠને પણ જણાવ્યા, ઠેવટ આચાર્યપદ પામ્યો, તેવારે ઘણા જીવોને ધર્મોપદેશ ઢેડ પોતાનું આ યુષ્ય પૂર્ણ કરી વીજે દેવલોકે દેવતા થયો.

તથા વીજો અચલ વાણીયો તો જે તપસ્વી, જ્ઞાની અને ધર્મવંત હોય, તેની નિંદા કરે અને કહે એ સાધુ શું જાણે છે ? એમ સર્વ કોઈની અવજ્ઞા કરતો હતો. તેને પાપે કરી મરીને વીજી નરકે ગયો.

હવે વિમલનો જીવ દેવલોકથી ચવીને તાહારો સુબુદ્ધિ નામે પુત્ર થયો અને અચલનો જીવ નરકથી નિકલી પૂર્વે આચરેલી નિંદાને પાપે કરી આંહિં તહારો હુર્બુદ્ધિનામે પુત્ર થયો છે. તે હજી પણ સંસારમાંહે ઘણો રજલશે. ઇત્યાદિ પૂર્વજવની વાત સાંજલી સુબુદ્ધિયે આવકધર્મ અંગીકાર કયો. વલી કેટલા એક દિવસ પઠી ઢીઠ્ઠા પણ લીધી, સિદ્ધાંત જણ્યો, ચારિત્ર પાલી પાંચમે બ્રહ્મદેવલોકે દેવતાપણે ઝપનો. અનુક્રમે મોઢેં પણ જાશે ॥ દોહો ॥ જણે જણાવે જ્ઞાન જે, યાયે નિર્મલ બુદ્ધિ ॥ દેવ ગુરુ ન ક્તિ કરે, અનુક્રમે પામે સિદ્ધિ ॥ ૧ ॥ ગાથા ॥ જિણપવર મુરતેઅં, વીરં ન મિજં વિસાલ રાય તયં ॥ લહિંત વાલાવોહો, જણંતિ નિસુણંતિ સુલક ક રો ॥ ૧ ॥ ઇતિ સુબુદ્ધિ હુર્બુદ્ધિ કથા સમાપ્તા ॥

॥ હવે શોભમી અને સત્તરમી ઇષ્ટાના ઉત્તર વે ગાથાયેં કરી કહે છે ॥

ગાથા ॥ જો પુણ ગુરુજણ સેવી, ધમ્માધમ્માઽ જાણિકં મહઽ ॥ સુય દેવ ય ગુરુજત્તો, મરિંતં સો પંમિત્તં હોઽ ॥ ૩ ॥ મારેઽ સ્વાઽ પીયઽ, કિંવા પઢિણેણ કિંચ ધમ્મેણ ॥ એઅંચિય ચિંતંતો, મરિકં સો કાહલો હોઽ ॥ ૩૩ ॥

નાવાર્થ:-વલી જે પુરુષ ગુરુજન એટલે વડેરાની સેવા નક્તિ કરવામાં તત્પર હોય, ધર્માધર્મ એટલે પુણ્યપાપનો વિચાર જાણવાની વાંઝા કરે, તથા જે શ્રુત સિદ્ધાંતનો અને દેવ ગુરુનો નક્તિ હોય તે કુશલ પુરુષ મરીને પંમિત થાય ॥ ૩૨ ॥ તથા જે પુરુષ મારેઽ એટલે જીવોને મારે હિંસા કરે, મઘ માંસાદિક સ્વાય, પીયે, મોજ મજાહ કરે અને જણવા પઢવાથી શું થાય? તથા ધર્મ કરવાથી પણ શું થવાનું છે ? એ પ્રકારની ચિંતવણા કરે, તે જીવ, મરીને કાહલો મૂક મૂર્ખ થાય ॥ ૩૩ ॥ જેમ પાઢલે જવેં આંબાનો જીવ મરી ને શલ થયો અને આંબાનો મિત્ર લીંબો હતો, તે મરીને શલને ઘરેં કુમાર

एवे नामे सेवक थयो. तेनी था कहे ठे ॥ श्लोक ॥ श्री वीरजिनपं वंदं,
गौतमं नवलब्धिकम् ॥ तत्त्वज्ञं सूर्यतेजस्कं, महीश्वरसुरार्चितम् ॥ १ ॥

धारावा नगरें वेस एशेठ धनवंत वसे ठे, तेने कुशल एवे नामें
पुत्र थयो, ते जणी गणीने बहोंतेर कलानो जाण थयो, पदानुसारिणी
प्रज्ञावालो थयो, हवे ते शेठने घेर एक कर्मकर ठे, ते कुरूप नार्गी मूक,
मूखरोगी ठे. तथापि कुशल ते कर्मकरनी पर स्नेह आणे, कुशल पोतें
जिनधर्मनो जाण ठे, धर्मकरणी करे ठे.

एकदा कुशल गीडा करवा माटें वन ि गयो. तिहां एक विद्याधरने
उंचो उठली पाठो निचें पडतो दीठो. तेने शलें पूठयुं के तमें उत्तम
पुरुष ठतां पांख रहित पंखीनी पेठें म चडो पडो ठो ? ते सांजली विद्या
धर बोळ्यो के हुं वैताढयनो वासी विचित्रगति नामें विद्याधर ठुं. हमणां
हुं श्रीपर्वतें गयो हतो, तिहांथी वलतां महारो मित्र विद्याधर ढ्यो तेने
केटलां ए शस्त्रना घाव लागेला दीठा, तेवारें में पूठयुं के तुजने आ शुं
थयुं ? तेणें हुं के महारी िने एक बीजो विद्याधर लइ जतो हतो, तेनी
पठवाडे जइ युद्ध करी महारी िने वाली इहां रह्यो ठुं. युद्ध ि घा लाग्या
ठे एवुं िजलीने में ब्रह्मसंरोहणी औषधीयें री तेने स कीधो ते विद्या
धर िने लइपो नें स्थानकें गयो, परंतु हे नाइ ! मु ने व्याकुलपणाथी
आकाशगामिनी वि िनुं पद बीसरी गं, तेथी पडी जावें ठुं. एवी वात
िजलीने शलें कहुं के तमारी विद्यानुं धुरनुं पद याद री हो. ते
विद्याधरें धुरनुं पद कही संजलाव्युं. तेने अ िरें शलें पदा सारिणी
प्रज्ञाने बलें मस्त पूरे पूरी आकाश गामिनी विद्यानां पदी कही संजला
व्यां तेथी विद्याधर हर्षवंत थयो थको विस्मय पाय्यो, अने विचारुं जे आ
पुरुष प्रज्ञायें, बुद्धियें, रूपें अने गुणें करी श्रेयस्कर ठे परोपकार करवामां
दह ठे. एवा पुरुष विरलाज होय. एम चिंतवी शलनां माता पितानुं
नाम पूठी विद्याधर पोताने स्थानकें गयो.

बीजे दिवसें वेसमण शेठनुं घर पूठतो विद्याधर तिहां आव्यो, तिहां
कुशलने देवपूजा करतो देखी विद्याधरें पूठयुं के तुं आ शुं करे ठे ? तेणें
कहुं के देवपूजा गुरुजति करतो श्रीजिनधर्मनुं आराधन करूं ठुं. ते जोइ
विद्याधरें पण जिनधर्म पडिवज्यो, अने कहेवा लाग्यो के एक तो आका

मि नी विद्या ' पद संजारी १८ ' तेनो उपकार अने बीजो श्रीजिनधर्म १८०. ए बे उप १८ तें जने १. तेथी हुं तहारो उर्सींगण कोइ रीतें ५ शकुं नहिं. एटलुं कही फरी शेठने कहेवा लाग्यो के महारा पि तायें एक निमित्तियाने पूढ्युं हतुं के हारी पुत्रीनो वर कोण थारो? निमित्तियायें हुं हतुं ' तहारा पुत्रने विद्या वीसरि जशे तेने जे संजारी आपशे, ते ताहारी पुत्रीनो वर थारो. तेमाटें हे शेठ तमारा पुत्रने महारी १८० वैताढ्य पर्वतें मोकलो तो विवाह करीयें. ते सांजली शेठें पुत्रने वैताढ्य पर्वतें मोकल्यो. तिहां नलमें विवाह री पढी विद्याधर तथा शल अने शलनी ११ ए त्रणे जण शाश्वतां चैत्य वांदवाने माटें गयां, सर्व चैत्य वांदीने चैत्यना मंमपें आव्या. तिहां चारणश्रमण मुनिने वांद्या. मुनियें विद्याधरने कह्युं के हे तुं तहारा वनेवीथकी जिनधर्म पा १० गो.

तेवारें मुनिने ज्ञानवंत जाणी कुशलें पूढ्युं के हे महाराज ! या नकर्मना उदयथी पदानुसारिणी प्रज्ञा जे बुद्धि ते अत्यंत निर्मल जने प्राप्त थइ? अने महारो कुमारो रोगी मूर्ख रूपवान् थयो, ते कया कर्मथी थयो? वली एनी पर महारे घणो स्नेह शायी थयो ठे? ते जने कहो.

मुनि बोड्या के आ नवथकी त्रीजे नवें तुं अने मारो मली वे जण आंवा अने लींवा एवे नामें कुलपुत्र मित्र हता. तमारे परस्पर घणो स्नेह हतो, तेमां आंवा निरंतर गुरुनी सेवा करे, पुण्य पाप संबन्धि विचार पूढतो रहे. वली गुरुना कहेवा परथी पांच वर्षने पांच मास पर्यंत ज्ञानपंचमीतुं तप, विधिपूर्वक एकाग्रचित्तें तेणें कीधुं. ज्ञान अने ज्ञानवंतनी घणी न क्ति कीधी. तेना पुण्यथी आंवानो जीव मरीने देवलोकें देवता थयो. तिहां थी चवी तुं वेसमणशेठनो पुत्र थयो गो.

अने लींवानो जीव तो नास्तिकवादी थको जीवहिंसा करे, रूडुं खावुं, रूडुं पीवुं. स्वेच्छायें फरवुं, नणवाथी हुं थाय ? तथा धर्म करवाथी हुं थाय ? एतुं फल कांइ नथी ? जे धर्म करे ते वधारे दुःखी थाय ? एवी चिं तवणा करतो तथा लोकोने पण एवोज उपदेश देतो फरे. यद्यपि बेहु मित्र हता तथापि स्वजावमां एक बीजाने आंतरुं घणुं हतुं जो पण एकज गांठें बांधेला होय, तो पण जे काच ते काचज कहेवाय, अने मणि ते मणिज कहेवाय. तेम वे मित्र हता तो पण आंवा ते धर्म स्थापन करतो अने

લીંબો તે ધર્મ ઉઠાપતો નિંદા કરતો નરકે ગયો, તિહાંથી નિકલીને મારે ઘેર કુમારો મૂક, મૂર્ખ, નર્મી રૂપો થયો. જેવું ના તેવોજ પરિણા થયો અને હે શલ ! તે જ્ઞાન પંચ િનું તપ કીધું, ગુરુની જ્ઞાનવંતની નિતિ કીધી, તેથી તું ચોંચી બુદ્ધિવાળો થયો હો માટે તુજને ધર્મને વિષે જાવપ્રજ્ઞા છે.

એવી ગુરુની વાણી સાંજલી કુશલને જાતિસ્મરણ પનું, પૂર્વજવ દીઠા, તે વારે ગુરુ પાસેથી શ્રાવકનાં વ્રત લઈ દેશવિરતિ થયો થકો તિહાંથી સુંદરીનામે િ સહિત પોતાને ઘેર આવ્યો. અને વિદ્યાધર વૈતાઢ્યે પોતાને નગર ગયો.

ઘેર આવ્યા નંતર અનુક્રમે પુત્રપ્રાપ્તિ થઈ. િ નરતાર વે યે પંચમીનું તપ ુ તે પૂર્ણ થયે તેનું ઉજમણું કીધું. શ્રીસંઘની નિતિ કરી. પઢી ઘરનો નાર પુત્રને સોંપી શલે પિતા સહિત દીઠા લીધી. અગીયાર અંગ અને ચૌદ પૂર્વ જળી શુદ્ધ ચારિ પાલી ોદ્ધનાં મુખ પામ્યો. અને લીંબા નો જીવ ઘણો સંસાર નમ્યો ॥ ગાથા ॥ જે નાણ પંચમિ તવં, ઉત્તમ જીવા ણંતિ નાવજુથા ॥ ઉવનુંજિય મણુઅ સુહં, પાવંતિ કેવલં નાણં ॥ ૧ ॥ ઈતિ આંવા લીંવાની થા ॥ ૧૧ ॥

હવે અઢારમી તથા ઝગણીશમી પૃ ાના ઉત્તર વે ગાથાયે હે છે.

॥ ગાથા ॥ સવેસિં જીવાણં, તાસં ણ રેઙ્ગો કરાવેઙ્ગ ॥ પરપીડ વ ણાઝ, ગોચ ધીરો જવે પુરિ ો ॥ ૩૪ ॥ કુક્કડ તિત્તર લાવે, સૂઅર હ રિણે અ વિવિહ જીવે અ ॥ ધારેઙ્ગ નિ કાલં, સ વકાલં હવઙ્ગ જીરૂ ॥ ૩૫ ॥

જાવાર્થ:-જે જીવ પોતે વં પ્રકારના જીવો પ્રત્યે ત્રા કરે નહિં, એ ટલે જય પમાડે નહિં. વીવરાવે નહી, તેમ વીજા પાસે ત્રાસ કરાવે નહી. જે પરજીવને પીડા કરવાનું વં, હે ગૌતમ ! તે પુરુષ, ધૈર્યવંત સાહસિક થાય. જેમ પૃથ્વીતિલક નગરે ધર્મસિંહ કુત્રિયનો પુત્ર અજયસિંહ એવે નામે મહા ધૈર્યવાન થયો ॥ ૩૪ ॥ તથા જે જીવ કૂકડા, તીતર, લાવાં, સૂઅર, હરિ ણ પ્રમુખ વિવિધ પ્રકારના જીવોને નિરંતર બંધન તાડનાદિક કરે, પાંજરા માંહે ઘાલે, તે જીવ સદૈવ બીકણ હોય ઉઝાટમાં રહે જેમ પહેલાં કહ્યો જે અજયસિંહ તેનો ન્હાનો નાઈ ધનસિંહ કુત્રી બીહીકણ થયો ? ॥ ૩૫ ॥

હવે એ વેદુ ઉત્તરની ઉપર અજયસિંહ અને ધનસિંહ વે જાડવની કથા કહે છે. પૃથ્વીતિલક નગરે પૃથ્વીતિલક રાજા રાજ્ય કરે છે. તે રાજાનો સેવક ધર્મસિંહ કુત્રી છે, તે જિનધર્મમાં રક્ત છે, તેને એક અજયસિંહ અને

बीजो धनसिंह ए बे नामें बे पुत्र थया. परंतु तेना पोत पोताना कर्म जूदां जूदां ठे. होटो जाइ तो वाघ, सिंह, र्प, शरज, जूत, प्रेत इत्या दि जीवोथी पण बीहे नही आकाशथी वज्र पडे तो पण मरे नहिं. अने बीजो न्हानो जाइ जे धनसिंह ठे, ते तो मात्र सींदरी देखे, तो पण तेने सर्प मानीने बीक आणे, कोइक पांदडुं हाजे, तेटलामां बीहे.

ए वार ते नगरनी ठूकडो ए सिंह आव्यो जाणीने ते रस्तेथी कोइ पण जाय नहिं तेवारें प्रधानें राजा आगल आवी विनति करी के हेमहाराज! सिंहनी बीकथी र्गमां गेइ चाली शकतुं नथी. तेवारें राजायें सजामांहे सिंहने मारी लाववानुं बीडुं आपवा मांमथुं. पण कोइयें जाव्युं नही, प रंतु अजयसिंहें ते बीडुं जाव्युं ने कथुं के हे महाराज ! तमारो आदेश ठे तो हुं एकलोज जइने सिंहनो वध करी आवीश ! अने लोकोने सुख करी आपीश ! एम कही वनमां गयो तिहां सिंहने बोलावी जालुं मारी तेनो वध करी पाठो आवी राजाने प्रणाम कीधो. राजायें खुशी थइने तेने होटो सिरपाव आप्यो. घणां वस्त्राचरण दीधां.

वली ए दा कोइ ए सीमाडीयो राजा ठे ते राजानी आण न मान तो थको वाट पाडे, गामोने लूटे ठे, तेनो निग्रह करवा माटें राजायें बी डुं फेरठे ते पण अजयसिंहें जाव्युं अने कटक लेइने ते सीमाडीया तना नगरें पहतो. ते राजानी पासें दूत मोकलीने कहेवराव्युं ' अ मारा राजानी एण । कर. नहिं तो शुद्ध करवानी स ।इ कर. तेवा रें सामंतें कथुं के आगल पण घणा वखत राजानुं कटक महारी पर च डाइ करी आठ ' हतुं ते में जीत्युं हतुं. तेने दूतें कथुं के स्वामी ! हमणां तो अजयसिंह सिंह आव्यो ठे. ते सांजली सामंत बोव्यो जे मोहाडाथी वखाण करवे थुं थवानुं ठे ? सिंह ठे के शियालीथुं ठे ? ते तो संग्राममां पाथरुं जणाइ आव्शे. ते सांजली दूत पाठो आव्यो अने अजयसिंहने कथुं के एमां हंकार घणो ठे, माटें ' क । विना मानजे नही.

हवे अजयसिंह रात्रिने व त नि चर्यायें गढ उजंधीने सामंतराजाना महेलमां पेठो. सामंत सूतो हतो तेने जगाव्यो ने कथुं के ठ उठ, सिंह आव्यो ठे तेनी साहामो आव. ते सांजली सामंत पण ठीने सा हामो आव्यो. बे यें मल्ल ' क कथुं. अजयसिंहने सामंतें नूमियें पाडी बां

धी लीधो. तेवारें तेनी गिथें पगे लागीने जरतारनी जिह्वा गी जरता रने मूकाव्यो, ते राजा अहंकार मूकीने अजयसिंहनो सेव ययो.

हवे प्रजात ययो, तेवारें ट मां अजयसिंहने कोश्यें दीतो नही, ते श्री सर्व सेन चिंतातुर ययुं. तेठला िं एक जणे ावीने ह्युं के अ यसिंहें सा 'तने जीत्यो ठे अने तमो सर्वने तेणें तेज्या '. तमें कांइ शं ि करशो नही. तेवारें सैन्यनां वलो गा िं आव्यां ते सामंतें जोजन रावी सर्वने व नी पहेरामणी री खुशी िं.

हवे अजयसिंह सा 'तने पोतानी साथें तेडी ध्वीतिलक गरें आव्यो, तिहां सा 'त हित इ पृथ्वीतिलक राजाने णा खो. ते जोइ रा हर्षि अइ विचारवा लाग्यो के आ नुष्य ठे, पण देवशक्ति धारण रे ठे. ए चिंतवी अ यसिंहने ए देश बह्नीस आप्यो; अने 'तने जो जन रावी व पहेरामणी री विदाय खो ते पण रा िने जेट आपी रजा लइने पोताने देश गयो.

ए दा ते नगरना उद्यान िं चार ज्ञानना धणी श्रुत णर ना िं ि चार्य पथाखा, ते सांजली रा ि परिवार हित ते ने वांदवा गया. देश ना िं ज्ञानानंतर धर्मसिंहें पूठयुं के हे हाराज ! आ हारा अजयसिंह पुत्रें ' पुण्य कीधुं ठे ? के जेयकी ए हा साहासि यो ठे ? अने न्हा ना पुत्रें शुं कुकर्म िधुं ठे के जेयकी ते हा बी ण ययो ठे ?

गुरु कहेता हवा के एज नगरने विषे एक पूरण अने बी ि धरण एवे नामें ए वेहु जण आहिर हता, ते िं पूरण तो घणोज दयालु हतो धर्मा त्मा हतो, सर्व जीवनी रक्षा करतो गेइने िं देतो न हतो, अने बीजो धरण जे हतो ते तो कूकडा, सूडा, तेतर, मृगलां प्रमुख जीवोने पकडी ने बांधी राखे, कोइनो वाखो रहे नही कोइनुं कहुं माने नही, तेथी ते ने जूदो कखो माटें जीवरक्षाने पुण्यें करी पूरणनो जीव ते तहारो न यसिंह नामें शूरवीर अने नाग्यवंत पुत्र ययो तथा धरणनो जीव घणा जीवोने डुहवी मरीने तहारो धनसिंह नामें लघुपुत्र वीकण ययो ठे. ए वी पूर्वजव संबंधि वार्त्ता सांजलीने सघलायें श्रावकधर्म पडिवज्ज्यो. धर्मा राधन करी पिता तथा वेहु पुत्र मली त्रणे जण देवलोकें पहोता ॥ चो पाई ॥ गोयम आगल जिणवरें कहुं, पुण्य पापनुं फल जूजूं ॥ गौतमपट्टा

बालावबोध, सुणतां कहेतां होय प्रतिबोध॥१॥ इति अजयसिंह धनसिंहकथा।

हवे वीशमी पृष्ठानो उत्तर एकगाथायें करी कहे ठे.

॥ गाथा ॥ विद्या विज्ञानं वा, मित्रा विणएण गिन्हिउं जोउ ॥ अवम
न्नइ आयरियं, सा विद्या निष्फला तस्स ॥३६॥ जावार्थे:—जे जीव वि
द्या अथवा विज्ञान जे कला प्रमुख तेने मिथ्या एटले कूडा विनयें करी
लेवा वांढे अर्थात् जणावनार जे आचार्य तेनुं नाम उलवी नाखे, अवगणी
नाखे परजवें ते जीवने जणेली विद्या सफल न थाय निःफल थाय. जेम त्रि
दंभीयायें नापितनी पासैंथी विद्या शीखीने ते विद्याने वलें विदेशें जइ त्रि
दंभने आकाशने विषे राख्यो अने गुरुनुं नाम उलवी नाख्युं तेणे करी आका
शयकी त्रिदंभ पडीगयो विद्या निष्फल थइ. इहां नापितनी कथा कहे ठे.

राजापुर नगरें कोइक विद्यावंत नापित वसे ठे. ते विद्याने वलें आ
काशने विषे पोतानो ठरो निराधारपणे राखे. परंतु तेहने लोक माने नहीं
एवो तेनो प्रजाव देखीने एक त्रिदंभीयो ब्राह्मण ते विद्या लेवानी वांढा
कर्तो ते नापितनो मिथ्यात्वं बाह्यविनय करवा लाग्यो, जाण्युं जे कोइरी
तें पण विद्या आपे तो ठीक थाय “अमेध्यादपिकांचनं” एटले अपवित्रथी
पण सोनुं लीजें. एम चिंतवी सदैव तेनी सेवा करे, नक्ति करे, पढी वि
द्या मागवानी प्रार्थना कीधी, तेवारें तेणें पण संतुष्ट थइने विधिपूर्वक वि
द्या दीधी. ते त्रिदंभीयें पण विधिपूर्वक आराधीने विद्या साधी लीधी. पढी
पोतानो जे त्रिदंभ हतो, तेने आकाश मंमलें राखीने लोकोने कौतुक देखा
डतो फरे. लोक पण तेनी पूजा नक्ति करी प्रशंसा करवा लाग्या. एकदा
लोकें पूछ्युं के हे स्वामी ! ए विद्या तमें कया गुरुनी पासैंथी पाम्या ठो ?

तेवारें ते ब्राह्मणें ल शयकी नावीनुं नाम कह्युं नहीं अने तेने बदले
हिमवंत वासी विद्याधर महारो गुरु ठे. तेनी सेवा विनययकी हुं आ विद्या
पा ठे बुं. ए रीतें गुरुनुं नाम उलवतांज ते ह्यणनो त्रिदंभ जे आका
शमां अधर रहेजो हतो, ते खड डाट कर्तो आकाशयकी नीचें धरतीयें
आवी प ठे, तेवारें लोको सर्व हांसी करवा लाग्या अने जेवुं मान मह
त्त्व वृद्धि पाम्युं हतुं तेथी वली बमणी अवहेलना थइ. लोक जे पूजा
नक्ति करता हता, तणें पूजा नक्ति करवी मूकी दीधी. ए रीतें जे पुरुष
विनय विना विद्या शीखे, गुरु नाम उलवे, गुरुनी अवगणना करे, तेनी

विद्या निःफल थाय. ते ज आवते जवें तेने ज्ञान हि पण दोहेली थाय.
ए गुरुनिव्हवण पर नापितनी था कही.

हवे एकवीशमी पृष्ठानो उत्तर एक गाथायें करी कहे ठे:-

॥ गाथा ॥ बहु न्नइ आयरियं, विणय समग्गो गुणेहिं संजुत्तो ॥ इय
जा गहिया विद्या, सा सफला होइ लोगंरि ॥ ३७ ॥ नावार्थ:-जे जीव
पोताना जणावनार आचार्य प्रत्ये घणुंज ने, जे विनयवंत होय, समग्र
गुणें री सहित होय. एवी रीतें जे वि १ जणी लीधी होय, ते विद्या लोक
मांहे सफल थाय ॥ ३७ ॥ जेम श्रेणिकराजायें पोताना सिंहासननी ऊ
पर चंमालने वेसाडी विनयें करी अवन न नामनी विद्या लीधी, ते फल
थइ. माटें इहां ते श्रेणिकराजानी था कहे ठे.

राजगृही नगरें श्रेणिकराजा राज्य करे ठे. तेने चेलणा नामें पट्टराणी
ठे. एकदा राणीने एकथंजा धवलगृहें वसवानो मोहलो ऊपनो, ते वा
त राजायें अजय मारने कही. अजयकुमारें देव आराध्यो, देवता प्रत्यक्ष
आवी ऊजो तेनी पासें एकथंजो आवास कराव्यो. तेने चारे वाजु फरतां
चार वन कराव्यां. ते चारे वनमां सर्व ऋतुना फल फूल निरंतर सदैव लाजे,
एम करी राणीने एकथंजा आवासें वेसाडी तेनो मोहलो पूर्ण कखो.

एवामां एक मातंगनी स्त्रीने अकालें आंवा खावानो मोहलो ऊपनो तेना
धणी मातंगें अवनमन नामनी विद्याने वलें करी राजानी वाडीमांहेला सर्व
तुवनना आंवानी माल नमावी तेनां फल लेइ स्त्रीनो मोहलो पूर्ण कखो.
राजायें अजयकुमारने कहुं के आंवानां फल रावली वांडीमांहेथी कोणें
लीधां? ते चोरने शोधी काहाडवो जोइयें. अजयकुमारें महोटी कुंआरी क
न्यानी कथा कहीने बुद्धिने वलें ते मातंग चोरने प्रगट कीधो, अने पकडी
लाव्या. तेने राजायें पूठधुं के गढनी मांहेली कोरें महारी वाडी ठे, तेना
फल तें केवी रीतें लीधां? तेवारें मातंगें बीहीने कहुं जे में विद्याने वलें लीधां.

श्रेणिकराजायें कहुं ते विद्या जो मुज्जे आपे, तो हुं तुज्जे सूकी आ
पुं. मातंगें ते वात मान्य करी. तेवारें राजायें पोतें सिंहासन ऊपर वेठां
थकांज विद्या जणावा मांझी. तेने वणा वखत मातंगें विद्या कही, पण
राजाने आवडी नहीं. तेवारें अजयकुमार मंत्रीयें कहुं के हे महागज!
विद्या तो विनय करवाथी आवडे, ते सांजली राजायें पोतें सिंहासनथी हेठो

ઝતરી તાંગને સિંહાસન પર બેસાડ્યો. પાતેં માતંગની આગલ બે હાથ
ખોડી વિદ્યા લેવા બેઠો, તેથી એકવારેં ચંદ્રાલેં કહેલી વિદ્યા રાજાને સ્વાગેં
અઈ ગઈ, સફલ અઈ. એ રીતેં વિનય કરીને વિદ્યા લેવાથી કાર્ય છું ॥ ઇતિ
વિનયેં વિદ્યા લેવા આશ્રયી શ્રેણિકરાજાની કથા ॥ ૨૧ ॥

॥ હવે બાવીશમી અને ત્રેવીશમી ઇષ્ટાના ઝત્તરો બે ગાથાયેં કરી કહે છે ॥
ગાથા ॥ જો દાણં દા ણં, ચિંતં હા કિસમં મએ દિં ॥ હોઝણવિ
ધણ રિહી, અચિરાવિદુ નાસએ તસ્સ ॥ ૨૭ ॥ ઓવધણોવિ હુ સત્તિં, દેઈ
દાણં પયટ્ટં પરેવિ ॥ સો પુરિસો તસ્સ ધણં, ગોયમ સંમિલં પરજમ્મે. ૩૯

જાવાર્થ:-જે મનુષ્ય દાન દેઈ કરીને પઠી હૃદયમાં એવી ચિંતવણા કરે
કે હા ઇતિ સ્વેદે અરે મેં આ દાન ફોકટ શા વાસ્તે દીધું ? એવી રીતેં દાન
દઈને પઠી તેનો પશ્ચાત્તાપ કરે, તેને ઘરેં ધન રૂઢિ હોઈને એટલે લક્ષ્મી
એકઠી અઈને પઠી પાઠી અચિર એટલે સ્વલ્પકાલમાંજ અર્થાત્ ઓડા દિવસ
રહીને હુ ઇતિ નિશ્ચેં પાઠી જતી રહે. જેમ દક્ષિણમથુરાનો વાસી ધનદત્ત
શેઠનો પુત્ર સુધન નામેં હતો તેહની લક્ષ્મી નિકલી પરાઈ અઈ ગઈ પારકે ઘેર
જતી રહી ॥ ૨૭ ॥ તથા જે સ્વલ્પ ધનવાન્ હતો પણ પોતાની સત્તિં એ
ટલે શક્તિ પ્રમાણેં પોતેં સુપાત્રને દાન આપે, પરેવિ એટલેં બીજા પાસેં (પ
યટ્ટં કે ૦) દાન દેવરાવે એવો જે પુરુષ હોય, (તસ્સધણં કે ૦) તે પુરુષને
ધન જે લક્ષ્મી તે, હે ગોયમ ! (પરજમ્મે કે ૦) પરજન્મ એટલેં જવાંતરને
વિષે (સંમિલં કે ૦) સમ્યક્ પ્રકારેં મલે છે, સંપજે છે. જેમ ઝત્તરમથુરા
વાસી મદનશેઠને ઘેર અકસ્માત્ ઘણી રૂઢિ આવી મલી ॥ ૨૯ ॥

॥ એ વેદુબોલ ઝપર સુધન અને મદનશેઠની કથા કહે છે ॥

દક્ષિણદેશેં દક્ષિણમથુરા નગરીયેં દનદત્ત શેઠ વસે છે. તે કોટિહવ્યનો
ધણી છે. તેને સુધન નામા પુત્ર અયો. તે શેઠ પાંચશેં શકટ કરિયાણાંનાં
જરી વાણોતરને પરદેશ વેચવા મોકલે, તે તિહાં કરિયાણાં વેચીને વલી
બીજા નવાં કરિયાણાં લઈ આવે. તેમજ કેટલોક માલ સમુડ માર્ગેં વહા
ણો જરી મોકલે, તથા મગાવે, તથા કેટલું એક ધન વ્યાજેં આપે છે અને
કેટલું એક ધન તો ઘરમાં જંમારેં જરી મૂક્યું છે.

હવે ઝત્તરમથુરામાં સમુડદત્ત વ્યવહારીયો વસે છે, તેની સાથેં એ શેઠને
ઘણો સ્નેહ છે પ્રીતિ છે. માંહોમાંહે કરિયાણાં એક બીજાની ઝપર વેચવા

लेवा । तें मोकले ठे. तेमां लाज घणो थाय ठे. ए करतां ए दा धनद
तशेठ दाघज्वरें पीडाणो थको देव शरण थयो, तेवारें सगां संबंधीयें तेना
पुत्र सुधनने तेने पाटें थाप्यो. सुधन घरनां कुटुंबनो नार निर्वहवा लाग्यो.

हवे ते सुधन ए वार सोनाना बाजोवनी पर । न करवा बेठो आगल
सोनानी कूंमी पाणीथी नरीने सेवकोयें मूकी । न रीर १ के तर
तज सोनानी कूंमी आकाश मार्गें चाली गइ. अने स्नान करी पाट प
रथी नीचें उतखो, एटले सोनानो पाट पण आकाशमार्गें चालतो थयो.
वली देवपूजा करवा माटें देरा रमां गयो, तिहां देवपूजा करी लीधी, के
तरतज देरासर तथा विंव कलश व पिगांणा. धोतीयानो समुद्र, आ
काशें चाल्यो गयो. पढी घरमां आव्यो, त्यां घेर आवतां वहाण बूमी ग
यानी खबर सांजली. पढी जमवा बेठो, आगल सुवर्णना थालमां नोजन
मूक्युं. तथा सुवर्णमय वत्रीश कचोलां दाल, कढी, शाक प्रमुखनां नरी मूक्यां.
तथा वत्रीश वाटकी रूपानी मूकी, ते सर्व आकाशें चाली गइ. अने जे व
खतें थाल आकाशें जवाने थरहखो, ते वखतें सुधनें तेने थरहरतो जाव्यो,
तेनो एक कटको तेना हाथमां रही गयो, पण थाल तो चाल्यो गयो. ए
देखतां देखतां सवली रुद्धि जती रही. कर्मनी आगल कोइ कांइ जोर चाले
नही. एवामां एक मागनारें आवी थुं के महारुं एक लाख डव्य लहेणुं
ठे, ते आपो. तेवारें निधान खोली जोथुं, तो डव्य सर्व राख थयेथुं दीतुं.
तेथी वली घणोज दुःखी थयो.

पढी मातानी आझा लइ सोनाना थालनो कटको सार्थें रा १०, देशांतर
नणी चाल्यो. मार्गें जातां महाकष्टथी कंटालीने एक पर्वत पर चडी ति
हांथी जंपापात करी मरवा तैयार थयो. तेने जंपापात खातो एक । थुयें
दीगो. तेणें ज्ञानने वलें तेनुं नाम जाणीने बोलाव्यो के हे सुधनशाह ! तमें
साहस म करो. केम के पर्वत परथी पडी अकाल मरणें व्यंतर थइयें ?
ते सांजली सुधन पण ते ज्ञानी रुषि पासें आव्यो, रुषिने वांद्या, रुषियें
कथुं के कर्मथी कोइ बूटतो नथी ॥ कमें करी सुदंसण शेठ, हरिचंद कीधी
मातंग वेठ ॥ मेंतारज रुषि काढी दृष्ट, कमें कीधुं सहु पग हेठ ॥ १ ॥

माटें हे शेठ ! जे लक्ष्मीना दुःखथी तमें मरवा तैयार थया ठो, ते ल
क्ष्मी असार ठे, चपल ठे, मलीन ठे, अनर्थनुं मूल ठे, बीजलीना ज्वकारनी

पेठें हाथमांथी जती रहे, एवी लक्ष्मीने अर्थे कोण मरीने व्यर्थ हीरा जे वा मनुष्यजवने निःफल रे. इत्यादिक उपदेश सांजली शेर प्रतिबोध पाम्यो

निनी पासैथी दीक्षा लइ सूत्र नणी गीतार्थ थयो, अवधिज्ञान पनुं. एवो सुधनरुषि विहार करतो उत्तर मथुरायें मुद्दत्तशेरने घरे वहोरवा आव्यो.

तेने घरे पोताना सुवर्णपाट, कुंमी, लोटी, कचोली, आल, देरासर प्रख व दीठां अने उलखी लीधां. गोनाना खांमा आलमां स इदत्त शेरने जमता दीठा. ए रीतें ते रुषिने पोताना घरमां अरहो परहो फर तो अने वर उने जोतो देखी शेरें पूढ्युं के महाराज ! शुं जुउ ठो ? ते वारें रुषियें कहुं ' हे शेर ! आ पाट, कुंमी, कचोलां, आल प्रमुख तमें करविलां ठे किंवा तमारा पूर्वजोनां करावेलां ठे ? शेरें कहुं ए प्रथ मथीज महारा घरमां ठे. रुषियें कहुं कें तमें आवा खांमा आलमां शा मा टें जमो ठो ? शेरें शुं के शुं करीयें ए आलमां खंम चहोटतो नथी. एट ले रुषियें केडमांथी आलनो खंम काहाडी आल पाडीने तेनी साथें मे लव्यो. एटले पोतानी मेलें चहोटी गयो. आल संपूर्ण अखंम थयो, ते जोइने शेरना टुंबने कौतुक थयुं. आधुयें चालवा मांमयुं, तेने शेरें बंद ना करी पूढ्युं के महाराज ! ए शी वात ठे ? साधुयें कहुं के तुं असत्य बो ले ठे, तो तुज्जने हुं ' कहुं !! शेरें कहुं के हुं असत्य बोव्यो तुं, परंतु ख री वात तो एज ठे जे ए रुद्रिने महारे घेर आवे आठ वर्ष थयां ठे.

साधुयें कहुं के ए रुद्रि में उलखी ठे. ए सर्व महारा पितानापितानी वारनी ठे, पण महारा पिता मरण पाम्यानंतर हुं तेनो सुधन नामें पुत्र हतो, ते महारा हाथथी गइ, तेथी में वैराग्य पामी दीक्षा लीधी. मनें अ वधिज्ञान ऊपनुं ठे, तेथी हुं इहां आव्यो तुं. शेरें कहुं के ए लक्ष्मी सर्वे तमारीज ठे. हवे एने व्यो अने सुख जोगवो. साधु बोव्या के महारा देख तां तो ए जती रही, माटें हुं हवे एने शी रीतें जोगवुं ? शेरें पूढ्युं के हे जगवन् ! तमारा हाथथी गइ अने अमारे घेर आवी, ते ' कारण शुं हरो ?

तेवारें रुषि बोव्या के पूर्वे श्रीपुर नगरें जिनदत्तशेर वसे ठे, तेनो एक पद्माकर अने बीजो गुणाकर, एवे बे नामें बे पुत्र हता, ते शेरें मरती व खतें निधान कही समजाव्युं. जे अ क जगायें इव्य राखेलुं ठे. पढी म होटा जाइयें रात्रियें ठानो जइने निधान मांहेलुं सर्व इव्य कहाडी लीधुं.

पाठलथी न्हाना जाइने ह्युं के चालो निधान काहाढीने आपण वे वहेंची लइयें ! पढी वे जाइयें धरती खोदी ते ाथी कांइ मल्युं नही, तेवारें होटा जाइना कपटने योगें न्हाना जाइने ूर्वा आवी गइ. सचेत थया पढी वली महोटा जाइयें न्हाना जाइने कहुं के ए धन सर्व तुं काहाढी ठानो लइ ग यो ठो. एम कही तेने धिज कराव्युं. एरीतें में वंचना करी तेथी मरीने हुं सुधन थयो अने न्हानो जाइ मरीने तहारो मदन नामें पुत्र थयो. में वंच ना िधी तेथी महारी लक्ष्मी मदनने घेर आवी तथा वली में पूर्वजवें दान आपीने पढी पश्चात्ताप कखो, तेथी महारी लक्ष्मी गइ अने ए दननें जीवें घणा सुपात्रोने दान दीधां, देवराव्यां, तेथी एने घणी लक्ष्मी मली.

ए वात सांजली श्रोतने वैराग्य उपनो तेथी दीक्षा लीधी, तेवारें सर्व ल क्ष्मीनो मालक मदन थयो. श्रावकनो धर्म पाली अंतें देवलोकें देवता थयो, अने सुधन रूपि मोक्षसुख पाम्या ॥ इति सुधनमदन कथा ॥ १३ ॥

हवे चोवीशमी पट्टानो उत्तर ए गाथायें करी कहे ठे.

॥ गाथा ॥ जं जं नियमण इठं, तं तं साहूण देइ सदाए ॥ दिन्नेवि नाणु तप्पइ, तस्स थिरा होइ धण रिद्धि ॥ ४० ॥ जावार्थः—जेजे आपणा मनने गमती एवी इष्ट वस्तु आपणी पासें होय, ते ते वस्तु साधुने श्रद्धायें करी एटले पोताना जावें करीने जे दीये, देइने तेनी अनुमोदना करे, पण पश्चात्ताप विपाद करे नहीं ते पुरुषने घणी रुद्धि स्थिर यइने रहे. जेम शालिजइ श्रोतने घेर रुद्धि स्थिर यइने रही, वत्रीश कन्या परण्या, तेमने नित्य नवनवां वस्त्राजरण मजतां हतां. ॥ ४० ॥ तेनी कथा कहे ठे.

मगधदेशमां राजगृही नगरीनी ठूकडुं शालियाम नामें गाम हतुं. ति हां धन्यानो पुत्र संगमो एवे नामें गोवालीयो लोकोना वाठरां चारतो पेट जरे. एकदा पर्वने दिवसें मातानी साथें आडो मांझी तेणें खीर मागी, पण घरमां कांइ चीज न हती के जेनी खीर रांधी ठोकराने खवरावे, तेथी र डवा चेठी ते देखीने पाडोसणें खीर खांम अने शालिधान्य आणी आप्पुं, तेनी उत्तम खीर रांधी संगमाने जाणामां पीरसीने पोतें बाहिर गइ. ए वामां पाठलथी तिहां मासखमणने पारणें एक साधु आव्या, तेने मंग मायें महोटा उज्जासथी जाव सहित हर्ष आणीने ते सर्व खीर बहोरात्री दीधी. ते पुण्यने योगें राजगृही नगरीमां गोजइ श्रोतनी जइनामें स्त्रीनी कृपे

पनो, शालिन्हे नुं सुपनुं । ताने आव्युं, माटें शालिन्हे एवुं नाम दीधुं, तरुणपणुं पाम्यो, तेवारें बत्रीश कन्या परणावी. गोन्हेगेठ दीक्षा लऽ दे वता थयो. पुत्र पर घणो स्नेह हतो, तेथी बत्रीश बहूरो तथा शालिन्हे, पुत्रने सारु देवलोकथी नव नवां आचरण वस्त्रादिक नित्य मोकले.

एक दिवस नेपालदेशना व्यापारी लक्ष्मणना शोल रत्नकंबल बेचवा लाव्या, ते श्रेणिक राजायें न लीधा, पण नडा शेठाणीयें शोले चीर बे चाता लऽ तेने फाडीने बत्रीश टूकडा करी बत्रीश बहूरोने एकेको टूकडो बहेची आप्यो. सांजे सर्व बहूरोयें पग लूझे नाखी दीधा.

हवे श्रेणिकराजानी पट्टराणी चेजणायें एक रत्नकंबल लेवा माटें घ णो आग्रह कखो, श्रेणिकें व्यापारीने तेडाव्या ते बोव्या नडाशेठाणीने बे चाता दीधा. राजायें एक र कंबल लेवा माटें नडा शेठाणी पासें माणस मोकव्युं, तेने नडायें कहुं के एतो महारी बहूरोयें पग लूझे नाखी दीधा ठे. जूना टूकडा पड्या ठे, ते जोश्यें तो लऽ जाउ. ते वात सांजली आश्चर्य पामीने श्रेणिकराजा शालिन्हेने जोवा माटें तेने घेर आव्यो, तेवारें नडा शेठाणी सातमी जूमियें बेठेला शालिन्हेने कहेवा गयां के हे वत्स ! आपणे घेर श्रेणिक आव्या ठे माटें तमें नीचें चालो.

पुत्रें जाण्युं के श्रेणिक एवे नामें कोऽ जातनुं करियाणुं हरो ? माटें मा ताने कहुं तमेंज लऽ वखारमां नरो. वली लान आवे बेहेची नाखजो. मातायें कहुं के ए करियाणुं नथी, ए तो आपणो राजा ठे. ते वचन सांज ली शालिन्हे चिंतववा लाग्यो जे हुं सेवक हुं. ए ठाकुर ठे, टें में पूर्ण पुण्य क ि नथी, एम विचारी नीचें आवी राजाने प्रणाम कखो. राजायें खोलामां बेसाडी चुंबी आपी. शालिन्हे, राजानी पासें मलाऽ गयो. ते थी खोलामांथी कठी सातमी जूमिकायें गयो. नडायें राजाने जोजन कराववा माटें खमाव्यो. श्रेणिक ान करवा बेठो, न्हातां पोतानी डिका वाव्यमांहे पडी गऽ. नडायें वाव्य पाणी बाहार कढाव्युं, तेमांथी पारविनानां अनेक प्रकारनां जलहलतां आचूषण निकल्यां दीठां, ते आ चरण आगल पोतानी मुडिका तो लीयाला सरखी दीसवा लागी ते जो ऽ चमत्कार पामी राजायें दासीने पूठ्युं के आ अमूख आचरण वाव्य मां क्यांथी आव्यां ? तेवारें दासीयें कहुं के अमारो स्वामी तथा तेनीब

त्रीश लियो नित्यप्रत्ये नवनवां आनरण पहेरे ठे, आगला दिवसनां पहे रेलां आनरण उतारी वाव्यमां नाखी दीये ठे. माटे ए अमारा स्वामीनुं निर्माव्य ठे. श्रेणिक होटो चमत्कार पामी दान पुण्यनां ए फल ठे, एवं चिंतवी नोजन करी पोताना महेलमां आव्यो. पाठलथी शालिनइं वैराग्य पा मी एवो मनमां निर्धार खो के वत्रीश स्त्रीमांथी नित्य प्रत्ये एकेक ठामवी.

हवे एज गाममां धन्नो शेत रहे ठे. तेने शालिनइनी वहेन परणी ठे. ते धन्नाने स्नान करावे ठे तेने रोती थकी देखीने धन्नाये पृथुं के केम रहे ठे ? तेणें कहुं महारो जाइ नित्य एकेकी स्त्री परहरे ठे अने दीक्षा लेजे. तेने धन्नाये हसीने कहुं के तहारो जाइ एवो रांक कां थयो ठे ? वत्री शे स्त्रीने एकज वारें केम त्यागतो नथी ? तेवारें स्त्री बोली के वातो कहे वी तो सुलज ठे, पण करवी अति लज ठे. तमें केम मूकी शकता नथी ? धन्नाये कहुं के मने एटलुंज वचन तहारा मुखथी कहेरावहुं हतुं. हवे तुं बोलीश नही. जा में महारी आठे लीने हमणांज मूकी दीधी. ते सांज ली स्त्री पगे लागी मनाववा लागी के महाराज ! में तो हसतां हसतां तमारी साथें वातो करी, माटे तमारे रोष न करवो. इत्यादि रीतें घणो समजाव्यो, पण धन्ने कहुं के महारा मुखमांथी वात निकली ते फरे न ही. एम कही तिहांथी ऊठीने पोताना शाला पासें गयो, तेने समजावी साथें तेडीने शालिनइ तथा धन्नो ए वेहु जणें मली श्रीमहावीरपासें जइ दीक्षा लीधी. धन्नानी आठे स्त्रीयें दीक्षा लीधी दीक्षामहोत्सव श्रेणिकरा जायें कराव्यो. वेहु साधु ठठ, अठम, दशम, डवालस मासखमणादि त प करता शरीरें अत्यंत दुर्बल थया. एकदा श्रीमहावीरनी साथें विहार क रतां राजगृही नगरीयें आव्या. पारणा माटे नगवानें कहुं के आज तमारे माताने हाथें पारणुं थागे. ते जणी नशाने घेर गया, पण शरीर दुर्बल थवाथी कोइयें उलख्या नहीं. पाठा वलतां मार्गमां पाठला जवनी माता महियारण मली तेणे कृपिने दीठायी हयें करी तेना स्तनमांथी दूध धारा वहेवा लागी, पोतानी पासें महीनी माटली हती, तेनुं दान दीधुं. सा धुयें नगवान् पासें आवी पृथुं के अमोने माताने हाथे पारणुं न थयुं नगवाने कहुं के जेने हाथे पारणुं थयुं ते शालिनइनी पूर्वजवनी माता हती. पठी वेहु साधुयें अनशन लीधुं, नशाने खबर पडी बहु पश्चा

ત્રાપ કરતી વત્રીશ વહૂરોની સાથે તથા શ્રેણિકરાજા મળી અનગનસ્થાન
કેં આવ્યા, સાધુએ વાંદી કટ્ટ સ્વમતા દેવી આશ્ચર્ય પામી પાઠા પોતાને
ઘેર આવ્યા. તે કૃપિ સર્વાર્થસિદ્ધિ વિમાને પહોંતા એકાવતારી થઈ મોહ પા
મશે, માટે જે જાવથી મુપાત્રને દાન આપે, તેને લક્ષ્મી સ્થિર થાય. દિવસે
દિવસે નવનવા જોગ પામે. તે કપર એશાલિજ્ઞની કથા કહી ॥ શ્રીમદ્ધીરં
જિનાધીશં, ગૌરવર્ણં ગુણોત્તમમ્ ॥ તરુણં કરુણાકારં, મહિમાશ્રિત માશ્રયે ॥
પદાદ્યાદ્ધરેઃ શ્રીગૌતમનામ ॥ ૨૪ ॥

હવે પત્રીશમી ઠવીશમી પૃથ્વાનો ઉત્તર દોઢગાથાએ કરી કહે છે.

॥ ગાથા ॥ પસુપત્તિક માણુસાણં, વાલેવિ હુ જો વિઝંચાણ પાવો ॥ તો
અણવચ્છો જાયડ, અહ જાયડ તો વિવક્ષિજ્ઞા ॥ ૪૧ ॥ જો હોડ દયાપર
મો, વહુ પુત્રો ગોયમા નવે પુરિસો ॥ જાવાર્થેઃ—જે પાપી પુરુષ ઢોર પ્રમુ
ખ પશુનાં વાલકો તથા હંસપ્રમુખ પક્ષીનાં વાલકો તેમજ મનુષ્યના (વા
લેવિ કે ૦) વાલકોનો હુ ઇતિ નિશ્ચે (વિઝંચાણ કે ૦) વિઠોહ કરે એટલે
તેમનો માત પિતાથી વિયોગ કરે તે પુરુષ (અણવચ્છો કે ૦) અનપત્યો એ
ટલે અપત્ય જે ઢોરુ તેણે કરી રહિત થાય. (અહ કે ૦) અથવા કદાપિ
તેને ઢોરુ થાય તો પણ (વિવક્ષિજ્ઞા કે ૦) વિવર્જિતા એટલે જીવે નહિ
જેમ સિદ્ધિવાસ નગરે વર્ધમાનજોતનો દદો એવે નામે પુત્ર હતો તે સંતાન
વિના અપાર ડુઃખી થયો ॥ ૪૧ ॥ તથા જે પુરુષ સર્વ જીવદયાપર હોય
એટલે દયાવંત હોય. હે ગૌતમ ! તે પુરુષને ગુણવાન, દાહ્યા, વિવેકી એવા
ઘણાં પુત્ર થાય. જેમ પૂર્વોક્ત વર્ધમાન જોતનો મહોટો પુત્ર દેસલ હતો તેને
ઘણા પુત્ર થયા ॥ તે દેસલ તથા દદાની કથા કહે છે.

સિદ્ધિવાસ નગરે વર્ધમાનનામે વણિક વસે છે, તેને દેસલ અને દદો એ
નામે બે પુત્ર થયા. તેમાં દેસલ મહા દયાવાન છે, અને દદાનું હૃદય નિર્દ
ય છે. યુવાવસ્થાએ દેસલને દેવીની અને દદાને દેમતી એવે નામે કન્યા
બાપે પરણાવી. તેમાં દેસલ ધર્મ કરણી પણ કરે, લક્ષ્મી પણ અપાર્ણે, અ
ને સુખ પણ જોગવે. એ રીતે ત્રણે પુરુષાર્થ સાધે. અને દદો તો માત્ર લક્ષ્મી
પેદા કરવી અને સુખ જોગવું એટલુંજ સાધે, પણ ધર્મ ન કરે. માહાત્મો
ની થકો ધર્મની વાત પણ જાણે નહી. અનુક્રમે દેસલને ગુણવંત પુત્રો થ
યા, તેની માતા દેવીની પોતાના પુત્રોનું લાલન પાલન કરે સ્વોલે બેસાડે,

इहोमांहे वढ । होय तो वारी राखे, ए घूघरे बाधे, तावला वाहिर
 श्री आवी पोतानी ।ताने जे, एक देखे, ए ने मुखें माता चुंबी आपे.
 एवुं देखी ददो अने देमती पोताना हृदयमां चिंतातुर थयां थकां ।हो
 मांहे वातो करवा लाग्यां के आपणने पुत्र नथी माटे आपणो एसंयोग,
 ए रुद्धि, ए स्नेह अने ए जीवितव्य, इत्यादि वेशा । नुं ठे ? जे ।टे
 कह्युं ठे के ॥ श्लो ॥ अपुत्रस्य गृहं शून्यं, दिशः शून्या अवांधवाः ॥ सूर्ख
 स्य हृदयं शून्यं, सर्वशून्यं दरिद्रता ॥ १ ॥ ए विचारी पढी घणा देव दे
 हरानी मानता करतां, इ तां, ए दिवस सत्यवादी यद्गुं आराधनं
 ददो यद्गुनी पूजा ने उपवास करी आगल बेगो. अने ह्युं, के जेवारें पुत्र
 मुने आपशो, तेवारें हुं उठीश ! ए बेसतां तेने अगीधार उपवा अइ गया.
 तेवारें यद्गुदेव प्रत्यक्ष थयो अने हेवा लाग्यो के हे शेर ! तुं श टें
 करे ठे ? ।रण देव, दानव, व्यंतर यद्गु, गमे ते हो परंतु कोइ प
 ए उपा न रेला मैने दूर री शके ते नथी. हे शेर ! तें पूर्वे पु
 प वा संबंधी अंतराय मै बांध्युं ठे, तेमां महारुं चाले ? ए यद्गुं
 ह्युं तो पण शेर तिहांथी उठयो नहिं. तेवारें यद्गुं के कदाचित् जो
 हुं तुने पुत्र आपुं, तो पण ते पु जीवतो रहेशे नहिं. तेवारें पाठो तुं ने
 उलंजो आपीश ! तो पण शेर ह्युं के ए वार पु आय, एवुं करो. पढी
 जे अनार होय, ते थाउ. यद्गु पण ते वातनी हा हाने पोतानें स्थानकें गयो.
 शेरें घेर आवीने पोतानी । आगल वात कही. स्त्री तथा शेर ।इ
 क हर्ष कांश्क विषाद पामतां थकां पारणुं ह्युं. अन्यदा गर्जाधान थयुं.
 पुत्र जन्म्यो. वधामणी आवी, तेने जीवाडवा माटें तुलायें करी तोल्यो.
 अने तेनुं नाम पण तोलो पाड्युं. ठी, दशोद्वेग प्रमुख करतां स्वजनोने
 जमण जूठण करावी दान मान दीधां. पढी यद्गुने जेटवा माटें बली फू
 ल प्रमुख लइ बालकने तेडी यद्गुने जवनें गया. तिहां वारणां बंध करेलां
 हतां, ते कोइ रीतें उघडे नही. घणा पाय क ।, पण कोइ रीतें यद्गुं
 दर्शन आप्यां नहिं. तेवारें सर्व पाठां घेर आव्यां. शेर बोल्या के यद्गुं कह्युं
 हतुं जे ठोकरो जीवशे नही, ते रखे तेमज अइ जाय ? एम विचार कर
 तां ते दिवस तो गयो. पण रात्रियें अणचिंत्यो एकाकी बालक आजारी
 पढीने जेम वायराथी दीवो उलंवाइ जाय, तेम देखतां देखतां बाल देव

शरण थइ गयो. ते जोइ ददो शेठ अने देमती गंगाणी मूर्खी पामी नृमियें पड्यां. थोडी वारें सचेत थया पठी घणुं रुदन तथा आक्रंद करतां, पडतां आखडतां थयां. परंतु हाथमांथी गयेलो पुत्र पातो आच्यो नही.

पठी महोटा जाइ देसजें कखुं के तमें स्नान जोजन करो. महारा ठेक रां ठे, ते तमारांज जाणजो. माटें हवे तमें शोक मूको. एवामां आकाश मागें चार ज्ञानना धणी चारण रुपि चाव्या जता हता, ते तेनुं रुदन सांजलीने त्यां आव्या, तेमने सर्व जनोयें ऊठीने वंदना करी. रुपियें धर्मलाज दीथो. पठी धर्मोपदेश आपीने वजी कहेता हवा के हे शंठ ! तमें शोक म करो. कारण के जे जीवें जेवुं कर्म उपार्जन कखुं होय, तेवुं फल ते जीवने मले. आपणें कोदरा वाव्या होय तो तेने वदले शाल क्यांथी मले ? लींवोली वावीने रायणनी आशा राखीयें ते क्यांथी मले ?

शेठें पूठयुं के महाराज ! महारा वेहु पुत्रें पूर्वें कया कया प्रकारनां कर्म कखां ठे ? जेने योगें एकने संतान घणां ठे अने बीजाने संतानज न थी. तेवारें मुनि कहेता हवा के हे शेठ ! एज नगरीमां आ जवथी पाठ ले बीजे नवें विव्हण अने तिब्हण ए वे नामें वे कुलपुत्र रहेता हता, तेमां महोटा जाइ तो महोटा धर्मात्मा अने दयावंत हतो, अने न्हानो जाइ तो नित्य वनमां जइने मृगली अने तेना बालकनो वियोग करतो. हंस, सूडा, मोर आदिक पक्षीयोने तेमनां बालकथी तूटां पाडी पकडीने पांजरामां नाखी वेहेचे. तेमज माणसनां बालकोने एक गाममांथी लइ बीजे गामें जइ वेहेचे. ए रीतें धनने लोचें पाप करे, तेने घणा सज्जनोयें वाख्यो, तो पण ते कर्मथी बल्यो नहिं. दुर्व्यसन मूक्युं नही. जेहनो जेहवो स्व जाव होय, ते कोइ पण वखत पोताना स्वजावने मूके नही.

एकदा कोइ कृत्रियना बालकने वेहेचवा माटे चोरीथी ऊपाड्यो तेना मावतरें दीगो, तरत पकडी बांधीने सारी पेटें मार माख्यो. ठेदन जेदन क ॥, तेनी वेदनाथी रौड्यानें मरण पामी पहेली नरकें गयो. महोटा जाइ विव्हण पोताना जाइनुं मृत्यु सांजली वैराग्य पामी अनशन व्रत लेइ माधिमरणें सौधर्मदेवलोकें देवता थयो. तिहांथी चवीने तहारो देसल नामें महोटा पुत्र थयो ठे. एणें पूर्वला नवें नूख्या तरस्या पर दया की थी ठे तेथी एने गुणवंत पुत्र घणा थया ठे, ने तिब्हणनो जीव नरक

थी नि लीने हारो दहो ।में न्हानो पु थयो ठे. एणे पूर्वले नवें
 नुष्य अने तिर्यचना बाल ते विठो । हतां ते ।टें एने ठोकरां । नथी.
 एवां गुरुनां वचन सांजली बेहु नाश्ने जातिर रण झा उप , तेथी पू
 र्वला नव दी । ।व्या, तेवारें वैर पामी केत मूल बार व्रत
 लीधां. ।रण नि आ ।श ।गें चालता या. घ । ।ल श्राव धर्म
 पाली पढी बे ।श्यें दीक्षा लीधी. स ।धिमरणें देवलोकें देवतापणे
 पना ॥ दोहा ॥ ।वदया ि नवर ही, जे पाले नर नार ॥ पुत्र होवे शू
 रा सबल, ेहने रंग ।र ॥ इति देशल अने दहानी । ॥ १५ ॥ १६ ॥
 ॥ हवे त्यावी । । छावी । । पृष्ठानो उ र दोढ गा येंकरी हे ठे ॥

गाथा ॥ असुयं ।। जणइ सुयं, सो बहिरो होइ परजन्मे ॥ ४१ ॥
 अदिष्ठं विय दिष्ठं, ।। विर नासिष्ठ ह विमूढप्पा ॥ सो जं धो जायइ,
 गोयम निय ॥ दोसेण ॥ ४२ ॥ जा र्थः—जे पुरुष अश्रुतं एटले आ
 एसांजल्यांने । । द्युं हे, एटले ते वात क्यांहीथी ।ंजली पण न होय,
 तथापि जे एम हे के आ वात में सांजली ठे ! वली पारका दोषने प्र
 काशे, ते जीव, निश्चें नवांतरें बहेरो थाय. एटले ।नें सांजले नहिं ॥ ४२ ॥

तथा जे पुरुष, अणदीठी वस्तुने दीठी कहे. एवी रीतें जे मूढात्मा
 पुरुष, धर्मेने उवेखतो थको जाषण करे. हे गौतम ! ते जीव मरीने पोता
 ना कर्मने दोषें करी नवांतरें जात्यंध थाय ॥ ४३ ॥ जेम महेंडपुरना रहे
 वासी गुणदेव शेठनो पुत्र वीरम हतो ते पूर्वकृत पापना उदयथी जन्म प
 र्यंत बहेरो जात्यंध त्रींझिय जेवो थयो, एटले कान अने आंख विना शेष त्रण
 इंडिय वालोज जाणे होय नही ? एवो थयो. इहां ए वीरमनी कथा कहे ठेः—

माहेंडपुर नगरें गुणदेव नामें शेठ वसे ठे, तेने गावत्री नामें । । ठे.
 तेने घणे दिवसें पुत्र थयो, ते पण कर्मने योगें जन्मांध अने बहेरो थयो,
 तेथी वधामणी आपवी तो दूर रही, परंतु ते ठोकरानुं नाम पण पाड्युं
 नहीं. आंधलो अने बहेरो एवे नामें प्रसिद्ध थयो. तेनी वाल्यावस्था
 बीती अने यौवनवय प्राप्त थयुं तेवारें तेना मावित्रें मोहना वशयकी जे
 टला जेटला मंत्र प्रमुख तंत्र जे कांइ हतां, ते सर्व कथां. कोइ वाकी राख्युं
 नहीं. तेमज निमित्तिया, ज्ञानी, जोशी, चूडामणीयादिक सर्व कोइ नि

अपुरुषोने पूठयुं मंमज मंमाय्यां, दीपावतार, अंगुष्ठावतार, पात्रावतार जोयां. तथा ग्रहपूजा, शांतिकर्म कराव्यां, पादरदेवनानी मानता करी इत्ता करी, यद्द सेव्या, सुणवइविद्यावंतजाण जोडीयाने पूठयां, पुत्रन मोहय्यी एवुं कोइ देवस्थान शेप रखुं नहीं के जे स्थान एना मावित्रें । ठ्या पूज्या बिना मूकी दीधुं होय ? पण ते सर्व प्रयास जेम ऊखर च मियें वावेखुं बीज निःफल थाय. तेम निःफल थयुं, बली बेंदनां उष्य पण कखां, तथापि ते ठोकरो कोइ रीतें साजो थयो नहिं. आंखें कां देखे नहिं अने कानें कांइ सांजले नहिं. तेथी जोजन पान कराववुं पडे. ते पण शान करीने करावे. मावित्रें विचारुं जे अमें पूर्वजा नवें शुं जा एीयें केवुं पाप कखुं हरो के जेयकी आ पुत्ररूपें पण सदेव शव्यज थयुं ! एवा पुत्रविना सखुं. आवा पुत्र करतां पुत्र न होय तेज सारुं. अने ए पुत्र जीव्या पाखें मूवोज रुडो. एवा विचार कखाज करे.

एकदा ज्ञानी गुरु वनमां पधाव्या, तेमने सर्वलोक वांदवा गयां. वां दीने वेतां, तेवारें ज्ञानवले जाणीने गुरु बोल्या के हे गुणदेव जेठ ! तमें तमारा अंधा बहेरा ठोकरानुं वणुं दुःख करो ठो, ते करशो नहीं. जेमाटें करेला कर्म इइथी पण दूर थइ शके तेम नथी. पोतपोतानुं करेखुं पुण्य पाप सहु कोइ जोगवे ठे, एवी गुरुनी वाणी सांजलीने सर्व कोइ कहेता हवा के जुउं आ मुनिमहाराजनुं केहवुं ज्ञान ठे ? केहवुं परहितचिंतन ठे ? केहवुं जाणपणुं ठे ? इत्यादि प्रशंसा करवा लाग्या.

पढी शेठें पूठयुं हे महाराज ! कया पाप कर्मना उदयथी महारा पुत्रने अंधपणुं तथा बधिर पणुं प्राप्त थयुं ठे ? तेवारें ज्ञानी गुरु बोल्या के एहीज नगरमां वीरम नामें कणबी रहेतो हतो, ते महा अधर्मी, जूठा बोलो, अन्यायी, परना दोष सांजलनार, परदोष प्रकाशक, परनिंदा करनार अने कूडां कलंक चडावनार, इत्यादिक दुष्टकर्म करतो हतो.

एकदा गामना राजा सार्यें कोइ सीमाडीया राजाने वैर थयुं, तेनो जय राजा राखे ठे. एटलामां बे पुरुष मांहोमांहे बानी वात करता दे खीने वीरमें कोटवालने जइ कखुं के अमुक बे जण सीमाडीया राजाने तेडाववानी वातो करता हता. ते वात सांजली कोटवालें ते बेहु जणने पकडीने राजा आगल कजा राख्या. राजाना पूठवाथी ते कहेवा लाग्यो के

हाराज ! अमें अमारा घरसंबंधी काम जनी वातो रता हता, अमें सम खाइने कहियें ठैयें, के कोइ दिवसें स्वप्नमां पण अमें अमारा ता कोरनुं मातुं चिंतव्युं नथी. एवी ते नी वात सांजली राजायें वीरमने तेडावी पूढ्युं, तेवारें धूर्त्त, पापी, दुष्टचित्तवालो वीर बोव्यो के हा राज ! ए साचे साची वात ठे. में महारे काने सांजली ठे. राजायें पण ते कहेण मानीने ते. बेहु जणने दंमनी शीक्षा री.

वली एक वार वीरमनो पाडोशी ग्रामांतरें गयो. ते पाढो घेर अवतो हतो तेने गर्गमां वीर ल्यो तेने पाडोशीयें पोताना घर संबंधि सुखस धीनी खबर पूढी, तेवारें वीरमें हुं के का देव नामें वाणीयो तमारे घेर सदैव आवे ठे, ते त री ि साथें बहु स्नेह राखे ठे, रमे ठे, ते वात सांजली शेठें का देव पर जेप री राजानी आगल वा करी, राजायें कामदेवने प डी ते र्वस्व लूँटी लइ दंमयो.

वीरम एवां पाप करतो जूतुं बोलतो, परनिंदा रतो, लोकोने कूडां लंक चडावतो हतो. ए दिवसें जेइ कृत्रीयें तेने री पठें र र प्यो, तेनी पीडाथी घणादिवस :ख जोगवी रण पा िने तहारे घरे पु त्रपणे उपनो ठे. ए एसांजल्या अणदीठा जनापवाद बोव्यो ठे, तेथी जन्मांध अने बधिर थयो ठे, ए जीव घणो संसार र जज्ञे ! एवी गुरुना मुखथी वात सांजलीने वि धर्म करवामां प्रवर्त्त थयां. आंधलो :ख सहन करतो मरण पामीने दुर्गतियें पहतो ॥ दोहो ॥ असमंजस बोले घणुं, परने दिये कलंक ॥ ते मूरख किम बूढज्ञे, पापी दुआ निःशंक ॥ १ ॥ इति वीरम कथा ॥ २७ ॥

॥ हवे उगणत्रीशमी पृष्ठानो उत्तर एक गाथायें करी कहे ठे ॥

॥ गाथा ॥ उच्चि ६ मसुंदरयं, जत्तं तह पाणियं च जो देइ ॥ सादूण जाणमाणो, जुत्तंपि न जि ए तस् ॥४४॥ जावार्थः—जे पुरुष उच्चिष्ट, उखराडां, मयां, विटाव्यां, एतां एवां विरुवां जे पोताने कोइ पण काम मां न आवे एवां जात पाणी जाणतो ठतो साधु महात्माने दीये, ते पुरु षने जमेखुं खांधेखुं अन्न जरे नही अपचानो रोग थाय ॥४४॥ जेम श्रीवा सुपूज्य स्वामीनो पुत्र जे मघवा तेनी पुत्रिका रोहिणी हती ते पूर्वले जवें

डुगैधा एवे नामें प्रसिद्धि पामी. कुष्ठादिक रोगें पीडाणी. जेमार्टें एणे घणा जव पहेलां ।णीबू िने ।धुने डुबुं तुंबडुं वहोराव्युं हतुं. तेनी था कहे ठे:-

॥ श्लो ॥ श्रीवासुपूज्य नम्य, तथा पुण्यप्रकाशकम् ॥ रोहिण्याश्च था कं, रोहिणीव्रतमुच्यते ॥१॥ चंपानगरीयें श्रीवासुपूज्य स्वामीनो पुत्र मघवा नामें रा । राज्य रे ठे. तेने लखमणा नामें राणी सदाचार अने सुशील वाली ठे. तेने ।ठ पु या. पर ए रोहिणी नामें पुत्री थइ. मातपिताने अत्यंत वद्वज्ज ठे माटें जन्मी तेवारें राजायें वधामणां, दान मान दीधां. महोटी थइ. चोशठ ला ।। ।।. रूप लावण्य सौजाग्य गुणवंती थइ. तेने यौवनाव ।यें पहोंचली ।ोइने राजायें चिंतुं जे एने योग्य वर मले तो सारुं, ।टें स्वयंवर मंमप म्मावीयें. ए मनगमतो वर वरे, तो पढी पश्चात्ताप न थाय. ए विचारी स्वयंवर म्मप रचाव्यो. रु, कौशल, लाट, एांट, गौड, वैराट, मेदपाट, नागपुर, गौड, चौड, डाविड, मगध, मालव, सिंधु, नेपाल, माहल, कों ए, सौराष्ट्र, गुर्जर, जालंधर, आदि क चारे दिशियोना राज मारो तेडाव्या. सर्वराजा स्वयंवरें आवी बेठा. ए वामां रोहिणीराणी पण स्नान विलेपन करी, ह्मीरोदक श्वेतवस्त्र पहेरी होरा मोती माणकना आनरणें अलंकृतथकी जाणे देवलोकथी उतरीने ज आवी होय नही? एवी अप्सरा सरस्वी शोनती पालखीयें बेठी, सखी योना वृंदें परवरी थकी तिहां आवी. तिहां प्रतिहारी दासीयें राजकुमरोनां नाम, गोत्र, गुण, बल, देश, गाम, सीम, जूदा जूदा वर्णव करी कही दे खाज्या, समजाव्या. एम करतां नागपुरनो वीतशोकराजानो अशोकनामें कुमर तेने कंठमां वरमाला पहेरावी योग्यवर वरवाथी सद्दुको हर्ष पाभ्यां. पितायें विवाह कखो. बीजा सर्वराजाने हाथी, घोडा, वस्त्र, जोजन, तंबोल आपी सर्वने सन्मान्या. सद्दु पोतपोताने स्थानकें गयां.

तथा अशोककुमरने पण सुवर्ण मोतीना आनरण प्रमुखनां दान, मा न देइ रोहिणी सहित नागपुरें पहोंचाव्यो. तिहां वीतशोकराजायें पण नगरमां प्रवेश करवानो जदिवसें महोत्सव कीधो.

केटला एक दिवस पढी अशोक मरने राज्यपाटें आपी वीतशोकराजायें दीक्षा लीधी. हवे अशोकराजाने राज्य संपदा तथा राणीसाथें सुख जोग वतां गजेंडसरिखा आठ पुत्र थया. अने वली चार पुत्री थइ.

एकदा राजा राणी बेहु सात ११ जूम्बि यें गोखें लो पाल पुत्र खोला ।
लेइ बेठा ठे. एवामां जेइ एक ११ हैयुं पीटती, विलाप रती, रोती पुत्रना
ए बोलती दैवने उलंजो देती जाय ठे. तेने देखी रोहिणीयें राजाने पूबयुं
के स्वामी ! ए हेवा प्रकारनुं नाटक करे ठे ? राजायें कयुं हे राणी ! तुं धन
यौवन राज्य मंदिर जरतार प्रासाद अने पुत्रें पूरणथकी अहंकार र.
यद्वा तद्वा बोल. राणी बोली स्वा ११ रीश म करो. ने अहंकार कांइ नथी
मेंतो मात्र एवुं नाट क्यारें पण दीतुं न हतुं तेथी त ११ ने पूबयुं . राजायें
हुं ए कांइ नाटक नथी पण एनो पुत्र रण पाम्यो. तेथी ए रुदन रे
ठे. राणीयें कयुं ए रुदन रवानी ला क्यांथी शीखी हजो ? राजायें हुं
जो तुजने पण हुं रुदन करवुं शीखावुं बुं. एम कही राणीना खोला थो ल
कने लइ बेहुहाथें करो गोख बाहेर हींमोलता हाथ थकी नीचें ना ११ दीधो.
ते जोइ सर्व लोक गेलाहल करवा लाग्यां. परं रोहिणीना नमां इं प
:ख थ ' नही. पुत्रने पडतां थ ११ नगरदेवतायें प डीने सिंहासन पर
वेसाज्यो. ते देखी सर्वलो हर्षवंत थयां अने राजा हेवा लाग्यो के हे
रोहिणि ! तुं धन्य कृतपुण्य ठो. जेथी तुं :खनी वात पण जाणती नथी.

एकदा श्रीवासुपूज्य स्वामीना शिष्य सुवर्णकुंज अने रूपकुंज एवे नामें
वे साधु चारज्ञानना धणी, ढूढ अठम तप करता, तिहां आव्या. राजा रा
णी पुत्र प्रमुख सर्व परिवार वांदवा गया. गुरुयें धर्मज्ञान देइ धर्मदेशना दी
धी. पढी राजायें पूबयुं. हे नगवन् ! महारी रोहिणी राणीयें शुं तप ुं ठे ?
के जेणें करी ए डुःखनी वात पण जाणती नथी. तथा वली महारो पण ए
नी पर घणो स्नेह ठे तेनुं शुं कारण ठे ? तेमज एने पुत्र पण घणा गुणवं
त थया ठे, तेनो हेतु शुं ठे ? ते कहो.

गुरु कहेता हवा हे राजन् ! एज नगरें धनमित्र शेवनी धनमित्रा स्त्री हती
तेने कुरूपिणी दुर्जागिणी एवी दुर्गंधानामें पुत्री यइ. ते जेवारें यौवना वस्था पामी
तेवारें पितायें तेनो विवाह करवा माटे एक कोटिइव्य आपवा ठेराव कस्यो तथा
पि कोइ रांक जेवायें पण परणवाने मन कयुं नहीं. एवामां एक श्रीषेणनामे
चोरने मारवा माटे लइ जतां शेवें तेने मरतो मूकावी घरे राखी पुत्री पर
णावी दीधी. ते पण दुर्गंधाना शरीरनो दुर्गंध सहन न थवाथी रात्रियें नाशी

गयो. तेवारें श्रेष्ठ विषवाद रतो कहेवा लाग्यो के मना दोष आगल
 गोशुं चाळे नहीं. पुत्रीने कहुं तुं घर रही थकी दान पुण्य कर. ते पुत्री
 दान धर्म करवा वांढे पण तेना हाथ दान पण कोइ लीये नहीं.

एकदा ज्ञानी निने गंधासंबंधी वात पूठवाथी तेमणें हुंके गिरनार
 पर्वत पासें गिरिनगरीयें पृथ्वीपाल राजा ठे तेनी सिद्धिमती राणी ठे. कोइ
 अवसरें राजा राणी बेहु वनमां गीडा करवा गयां. एवामां कोइक गुणसा
 गर नि मासखमणुं पारणुं करवा टें नगरमां जाता हता. तेने देखी रा
 जायें तेमने वांदी नमस्कार करी पढी राणीने पराणे पाढी वालीने कहुं
 के ए जंगमतीरथ ठे एने असु आहार पाणी देजो. पण राणीयें विचारुं
 जे आ मूंमायें आवीने हारी क्रीडामां अंतराय पाड्यो, तेथी मोहित
 थकी एक कडवुं तुंबडुं धुने वहोराव्युं साधुयें विचारुं जे आ आहार
 जिहां परतवाय. तिहां अने जीव मरे ए माटें पोतेंज आहार कखो एटले
 डवा तुंबडाना विषप्रयोगें नथ्यानें मरण पामी देवता थयो.

पाठलथी राजाने ते वातनी खबर पडी राजायें राणीने घरथी बाहेर
 हाढी मू गी. राणीने जंगलमां र डतां सातमे दिवसें कोढ रोग निकळ्यो
 तेने दुःखें पीडाती मरीने बडे नरकें गइ. तिहांथी री तिर्यंचमां पनी.
 वली नर गइ. एम सातें नरकमां क्रमें में स्व नोगवीने सापणी,
 कंटणी, कूकडी, सीयालणी, सूयरी, घिरोली, दरी, जलो, कागडी, चं
 मालिणी, रासनी प्र खना अवतार पामी. एकदा गायना अवतारमां मर
 ती वेलायें नवकार सांजली श्रेष्ठने घेर दुर्गंधापुत्री पणे पनी. तिहां निका
 चितकर्म थाकतां स्वप्न र गं, तेथी ज्ञानीनी देशना सांजली जातिस्मरण
 ज्ञान पनुं पूर्वजा नव दीठा. तेवारें दुर्गंधायें हाथ जोडी पूठ्युं के महारा
 ज ! ए दुःखो नो नि तर थांय तेवो उपाय कहो. गुरुयें कहुं के आर्तिनुं जां
 जणहार एवुं रोहिणी तप करो. ते तपनो विधि हुं कं तुं ते सांजलो.
 सात वर्षने सात मास पर्यंत रोहिणीनक्षत्रना दिवसें उपवा रवो. श्री
 वासुपूज्यजीनी पूजा करवी, तप तपता नध्यान ध्यावुं. तेना प्रजा
 वथी रूडुं थाशे. अवता नवें अशोक राजानी राणी थाइश. तिहां सुख
 नोगवी श्रीवासुपूज्यने तीर्थ मोक्ष पामीश. वली तप पूर्ण थयें उजमणुं क

रीयें, श्रीजिन प्रासाद राववा, श्रीवासुपूज्यजीनी य ति । करा
ववी. तेने सोना मोतीना आनरण रावी चढाववां. आ स्नान विछेपन
कम पूर सुगंध डव्यें पूजा करवी. श्रीसंघनी नक्ति करवी, अारी प्रव
त्ताववी, दीनजनोने :खथी आववा, साहा गिवात्सल्य, संघपूजा रवी,
सिद्धांत लखाववां, ए तप करवाथी सुगंधराजानी पेटें सर्व :ख टली जा
शे, तेवारें गंधायें पढ्युं के सुगंधराजा ते कोण यो ठे ? तेनु वृत्तांत हो.

गुरुयें कहुं:-सिंहपुर नगर । सिंहसेन राजा राज्य रेठे तेनी कन प्रजा
राणी ठे, ते ने एक पुत्र थयो ते अतिशय गंध हतो, तेथी ते सर्वने अप्रिय
थयो. एक वखतें ते नगरीमां पद्मप्रनखा ।। पोस ।. त्यां कुटुंब परिवार
सहित जइ राजायें रथं लि बांधी वांढीने पूढ्युं. हे नगवन् ! ।रो पु
गंध थयो, ते ।रण हशे ? एणें वला नवमां शुं मे हशे ?
त्यारें नगवान् कहेवा लाग्या. नागपुरथी बार योजन ठेठे नीलपर्वतें ए
शिलानी पर । पोपवा ।। साधु धर्मध्यान करता हता. तिहां ते ।धुना
प्रजावथी आहेडीने सिकार ले नही तेथी आहेडीयें ।धुनी पर रोष
करीने तेने उपडव रवा ।टे ज्यारें ।सखमण पूरण थयुं त्यारें साधु
गाममां एषणार्थें गया. पाठलथी व्याधें आवी, ते शिलानी नीचें । ना
खीने अग्नि सलगाव्यो, साधु पण गोचरी करी फरी त्यां शिला पर आवी
वेठा तेमने नीचेंथी ताप आववा लाग्यो ते जेम जेम ताप आय, ते तेम
शुनध्यान आणे. एम ण परिसह सहन करी केवलज्ञान पामी मोहें
गयो. ते व्याध दुष्ट कर्मथी कुष्टी थयो. मरीने सातमी नरकें गयो. पढी
सर्प अइने पांचमे नरकें गयो. पढी सिंह अइने चोथें नरकें गयो. पढी चि
त्रक अइने त्रीजे नरकें गयो. पढी मार्जार अइने बीजे नरकें गयो. पढी उ
लूक अइने पेहले नरकें गयो. एवा नव जमीने एकदा दारिडी गोवालीयो
थयो. पशुपालनो धंधो करतो नाघोरी आवक पासेंथी नवकार शीख्यो. एक
वखतें वनमां सूतो हतो, एवामां दावाग्नि बलतो एना ऊपर आवी पड्यो.
तेथी बली मरण पांम्यो. तिहां नवकार समखो तेने प्रजावें तहारो पुत्र
थयो. थाकता कर्मना दोपथी दुर्गंधीशरीर थयुं ठे. एवा पूर्व नव सांजलतां
ज ते दुर्गंधकुमरने जातिस्मरण ज्ञान ऊपनुं. दुःख संचारी नय पांम्यो. तेवा
रें नगवंतने पगे लागीने, पूढवा लाग्यो के, हुं ए दोपथी केम बूटीश ? तेनो उ

पाय कहो. त्थारें जिनेश्वरें कछुं. रोहिणीनुं तप र. तेथी सर्व निराबाध यज्ञो. पढी ते राजपुत्रें रोहिणीनुं तप क. तेथी तेनुं शरीर सुगंधमय थयुं. माटें हे दुर्गंधा ! तुं पण ए तप कर. एना प्रजावथी सुगंध रनी पेरें तारां सर्व दुःख नाश पामज्ञो. एवुं सांजलीने ते र्गंधायें रोहिणी तप अंगीकार कछुं. विधिपूर्वक शुजध्यानथी तपस्या रतां आत्मानी निंदा करतां दुर्गंधाने जा तिस्मरण ज्ञान उपन्युं. तेना योगें पूर्वलो नव सांजरी आव्यो, तेथी वली वि शेषें तप करवा मांमथुं. आयु पूर्ण थयाथी नध्याने रण पामीने देवलो कने विषे देवता प्रणे उपनी. त्यांथी च्यवीने अहीं चंपानगरीने विषे मघवा राजानी पुत्री थइ. ते र रोहिणी नाम पडथुं. तेने तमें परण्या ठो. एणें घणुं दान आप्युं ठे. तेथी तमारी पट्टराणी थइ ठे. एणें पूर्वे रोहिणी तप कछुं ठे. तेना प्रजावथी दुःख ते वली शी चीज ठे ! एवुं पण ए जाणती नथी. वली कजमणुं कछुं तेना प्रजावथी ए रुद्धि पामी ठे ! वली हे राजा ! ते सिंहसेन राजायें पोताना सुगंध मरने राज्य पाटें थापी पोतें दीक्षा लीधी. सुगंधराजा राज्य पालतो धर्मकृत्य करतो जैनधर्म पालतो रण पा ि देवलो कें गयो. तिहांथी च्यवीने पुष्कलावती वि यें पुंमरगिणी नगरी ि विमल कीर्त्ति राजाने घरे अर्ककीर्त्ति नामा रा ि च वर्त्तीपणे उप ि. त्यां राज्य पाली जितशत्रु साधु पासैथी दीक्षा लइ बारमे देवलोकें अच तेंइ थयो. त्यांथी च्यवीने अहीं तुं अशोक नामें राजा थयो ठो. तहारी राणीयें अने तें बेहु जणें मली पूर्वे एकमना थइने एज रोहिणी तप एक सरखुं कछुं ठे, ते माटें तहारो स्नेह एनी पर घणो ठे. वली राजायें पूठथुं के हे स्वामी ! महारी स्त्रीने आठ पुत्र अने चार पुत्रीयो थइ. ते तेमना कया पु एयोदयथी थई ? तेवारें गुरु वोव्या के, हे माहाजाग्य ! एमांथी सात पुत्र तो पूर्वला नवें मथुरा नगरीयें एक अग्निशर्मा ब्राह्मण निखारी रहेतो हतो. तेने घेर साते पुत्र पणे उपन्या हता. ते दरिडी कुलमां उपन्या तेथी साते निख मागवा जाय, पण तेने कोइ उंटले वेसवा आपे नहीं. ज्यां जा य त्यां थको मारी बाहेर काहाडी मूके. एम ते पुत्र गामो गाम फरतां निख मागता मागता एकदा पामलीपुरें गया. तिहां तेणें एक वाडीमां राजाना पुत्र तथा प्रधानना पुत्रने घणा हीरा मोतीना अमुल्य आजरण पहेरीने खेलता थका दीठा. तेथी मनमां आश्चर्य पाम्या. तेवारें म

होटा नाइयें कहुं के जूठ विधातायें कहेवो अंतर कखो ठे ? जेमाटें ए
 वांछित सुख नोगवे ठे अने आपणे निह्ता गता घर घर नटकीयें ठैयें.
 ते सांनली न्हानो नाइ वोव्यो के. ए उलंनो आपणे हेने आपीयें ? जो
 एणें पूर्वे पुण्य कखां ठे, तो तेनां फल ए नोगवे ठे, अने आपणें पुण्यहीन
 ठैयें, तो घर घर नीख गताफरीयें ठैयें. त्यांथी फरतां फरतां वनमां गया.
 तिहां एक साधु मुनिराज काउस्सग्ग ध्यानं रह्या हता. ते नी पासं जइ
 ना. साधुयें पण उइ गग पारी दया आणीने तेमने धर्मदेशना दीधी,
 ते सांनली साते नाइ वैराग पा णि, दीह्ता छेइ, चारित्र पाली, देवलोकें
 गया. तिहांथी बीने आहीं तहारे घेर आवी पुत्रपणें उपन्या ठे. तथा
 आठमो पुत्र तो वैताढ्य पर्वत उपर एक नल्लक नामें विद्याधर हतो ते नंदी
 श्वरक्षीयें शाश्वत जिन तिमान्नी पूजा करतो यात्रा करतो, धर्म सेवतो वि
 चरतो हतो, ते मरण पामी सौधर्म देवलोकें देव थयो. त्यांथी च्यवी तारो
 लोकपाल नामें आठमो पुत्र थयो ठे. जेने खोलामांथी पडतां देवतायें सा
 न्निध्य . अने जे तहारी चार पुत्रीयो ठे, ते पूर्वले नवें वैताढ्य पर्वतें
 विद्याधर राजानी पुत्रीयो हती. अ क्रमं यौवनावस्था पा णि. एकदा प्र
 वें बाग र वा गइ, तिहां अधुने जेला दीता. साधुयें तेमने कहुं. हे
 मरीयो ! तमें धर्म करो, त्यारें तेमणें हुं. अमाराथी धर्म करेणी न थाय.
 वली साधुयें हुं. त रुं आयुष्य स्वल्प रह्युं ठे, माटें धर्मकरणीमां प्रमा
 द करशो नहीं. ते सांनली ते पुत्रीयोयें पूठ्युं के, अमारुं आयु केटलुं वा
 की रह्युं ठे ? अधुयें कहुं, आठ पहोर शेष रह्युं ठे. पुत्रीयो केहवा लागी अ
 टला स्वल्प कालमां हुं पुण्य करियें ? मुनियें कहुं आज्ञेज अजुवाली पां
 चम ठे माटें ज्ञानपांचमनुं तप करो. एटला तपथीज सुखी थशो. जेमाटें
 कहुं ठे केः—जे नाणपंचमिवयं, उत्तमजीवा कुणंति नावज्जया ॥ उवज्जंज
 अणुवमसुहं, पावंति केवलं नाणं ॥ एवो उपदेश सांनली ते पुत्रीयोयें
 घेर आवी मावतर आगल वात करी आज्ञा लइ गुरुना दर्शनथी आजनो
 दिवस सफल मानी देवपूजा करी पुण्यनी अनुमोदना करी पञ्चस्काण लीधुं.
 पोताना आत्माने कृतार्थ मान्यो. एक स्थानकें चारे जणीयो वेठी. एट
 लामां विद्युत्पात थयो, तेथी चारे पुत्रीयो मरण पामी देवता थइ. तिहांथी
 च्यवीने तहारी पुत्रीयो थइ ठे. मात्र एकज दिवस ज्ञान पंचमी तप करवा

जुं ए फल थयुं. ए वात सांजलतांज राजा तथा राणी अने पुत्र पुत्रीयो सर्वने जातिस्मरण ज्ञान उपन्युं. पूर्वला नव सांजल्या, तेथी वैराग्य पास्यां थकां श्रावकधर्म अंगीकार करी पोताने घरे आव्यां. वली एकदा श्रीवामु पूज्य जगवान् आवी समोसल्या. तेमने राजा तथा रोहिणी राणी प्रमुख परिवार सहित वांदवा गया. तिहां प्रभुनी देशना सांजली घरे आवी पुत्र ने राज्यपाटें थापी सात क्षेत्रें धन वावरी, चारित्र अंगीकार करी, वेहु जण मोक्षें गयां ॥ उक्तं च ॥ रोहिणी पंचमी तपतणो, गिरुवां ए फल जाण ॥ दुःख न होय सुख होय सदा, बोले केवलि वाण ॥ १ ॥ इति रोहिणी अशोककथा ॥ श्लोक ॥ श्रीमद्भरवीरपदौ, श्रीजिनमतगतजने. सदावंदौ ॥ श्रीपतिनिकरा राध्यौ, श्रीदौ प्रणमामि चंगगती ॥ १ ॥ स्वस्तिकः श्रीवीतरागः नाम गुतम् ॥

॥ हवे त्रीशमी पृष्ठानो उत्तर एक गाथायें करी कहे ठे ॥

॥ गाथा ॥ मधुघाय अग्निदाहं, अंकं वा जो करेऽ पाणीणं ॥ वाला रामविणासी, सो कुछी जायए पुरिसो ॥ ४५ ॥ जावार्थः—(जो के०) जे पुरुष (मधुघाय के०) मध पाडे मधपुडा पाडे मधुआलनो आरंज करे, तथा अग्निदाह एटले दावानल दीये वा एटले तथा (पाणीणं के०) प्राणीयोने आंके लांठन करे, ढोरने मांज दीए. तथा (वालारामविणासी के०) सूक्ष्म वनस्पतिकायनो विनाश करे, कुमलि वनस्पतिने छेदे, नेदे, त्रोडे, मोडे, खूटे, चूटे (सो के०) ते पुरुष नवांतरें कोढीयो थाय जेम गोविंद पुत्र गोसलीयो मधवगेरे पाडवानां पाप करीने पद्मशेठनो पुत्र गोरो एवे नामे वणिक महा कुष्टी थयो ॥ ४५ ॥ ते गोसलनी कथा कहे ठे.

पेठाणपुर नगरें गोविंद नामें गृहस्थ वसे ठे, तेनी गौरी नामें स्त्री ठे, तेने गोसलनामें पुत्र महा दुर्व्यसनी ठे. एकलो वनमांहे जइने लाकडीयें मधुआल पाडे, निर्दय पणे जालमांहे शशलादिक जीव होय तिहां दावा नल दीये, अग्नि सलगावे, बलद, गाय, घोडाने आंके, कूमला नवा ऊगता रोपा कूपलने छेदी नाखे, उन्मूलन करी नाखे, एवुं कृत्य करता देखी लो कें तेना बापने उलंजो दीधो, तेवारें बापें तेने शीखामण दीधी, पण ते सर्व राखमांहे होम्यानी पेठें निःफल थइ. ते पुत्र मावतरने पण उच्चाटनो करावनारो थयो. धर्मनी तो वात पण ते न जाणे.

एवामां तेना मावतर देवशरण थयां. पढी तो वली ते गोसल निरंकु

श हाथीनी पेटें उहुं ल थयो थको फरे ए दिवसें नगरनी वाडीयोमां ज
इ नारिंगादिकना वृद्ध उन्मूली नाख्यां तेने गेटवाले दीगो, बांधीने राजा
नी पासें आय्यो राजायें तेनुं सर्व धन लइने लूकी दीधुं.

वली ए दिव ।नो राजानी वाडीमां जइने कूमली अने जातिनी
वनस्पति ठेदी नाखी. एटला ँ वनपालकें दीगो. तेवारें र मारी बांधी,
कूटी, रा । आगल आणीने वनपालकें विनव्यो के हाराज ! एणे त ।
री वाडीनो विनाश िधो ठे ! राजायें तेना बेहु हाथ ठेदी न ।व्या, तेथी
।हा :खी थयो. पढी तेणें घणोज पश्चात्ताप कीधो ॥ दोहो॥ ।य बाप
होटा तणी, शीख न ।ने जेह ॥ मैवशें पडीया थकां, पढी ।वे ते
ह ॥ १ ॥ पढी ते गोसल पोतानी निंदा रतो मरण पा ।ने तेहीज नग
रें शेतने घेर गोरो एवे नामें पु थो. ते जन्मथीज रोगीयो गलत ।
ढीयो थो, न ।ने ना बे । गयेलां, त्र टीना श सडी गया, द
पडी गया,निरंतर ।खीयो बणबणाट करती शरीर पर वींटी रहे, दुर्गंध
तो एटली निकले,के ।इथी सहेवाय नही. बापें घणा घणा औषध ँ
पण ते सर्व व्यर्थ गयां. व्याधि टव्यो नहीं.

ए दा द सार ना ।ज्ञानी नि ते नगरना वनमां पधा ।, ते ने वां
दवा ।टे नगरना लो ।ने जता देखी प शेत पण तेमने वांदवा गयो.
तिहां साधु मुनिराजें धर्म देशना ँ कहुं के जीव जे ठे, ते कीधा मैने वशें
:खीयो थाय ठे. जे आ नगरमां प शेतनो पु दु:खी थयो ठे. ते ँ
जली पद्मशेठें पूढ्युं के हे नगवन् ! महारे पुत्रें शुं पाप कुं ठे ? गुरुयें तेने
पूर्वो गोविंदना पुत्र गोसलनुं सर्व वृत्तांत संजलावीने कहुं के ते गो ल
मरीने ताहारो पुत्र थयो ठे. प शेतें घेर आवी पोताना पुत्रने कहुं तें पा
ठला नवें घणा पाप कखां ठे, ते सांजलतांज तेने जातिस्मरण ज्ञान प
नुं. पढी मुनिराज पासें आव्यो,तेमने वंदना करी पापनी निंदा गर्ही करी
अनशन लइ मरण पामी पहेले देवलोकें देवता थयो ॥ इति गोसल कथा ॥

हवे एकत्रीशमी पृष्ठानो उत्तर एक गाथायें करी कहे ठे.

॥ गाथा ॥ गोमहिस खरं करहं, अश्नारारोवणेण पीडेइ ॥ एएण पा
व कम्मे, ए गोयमा सो नवे खुज्जो ॥४६॥ ।नावार्थ:-वलद, जेंश, अने
उंटादिकनी ऊपर लोचें करी अतिचार आरोपण करे एटले एमनी पर

घणो चार जरीने जे पुरुष उक्तजीवोने पीडा करे, ते निःकेवल एज पापकर्म करी निश्चयथी हे गौतम ! ते जीव खुक्को एट्ठजे कुब्जो अर्थात् कुवडो थाय. जेम धनावहशेठनो पुत्र धनदत्त पाठजे जेवं घणा जीवोनी ऊपर चार वदे वरावीने कुवडो ययो ॥ ४६ ॥ इहां धनदत्त अने धन श्रीनी कथा कहे ठे.

जूमिमंमन नगरें शत्रुदमन नामें राजा राज्य करे ठे. तिहां धन्नो नामें शेठ रहे ठे. तेनी धीरू नामें स्त्री ठे, चाडानो धंधो करी आजीविका चला वे ठे. तेणे पोताने घरे पोठीया, ऊंट, रासज, अने महिष ने पाडानो संग्रह कीधो ठे. ते शेठ लोचें वाह्यो थको अवाचक जीवोनी ऊपर तेमनी शक्तिथी उपरांत घणो चार जरे अने घणुं चाडुं लइ निर्वाह करे ठे.

एकदा कोइ साधु बहोरवा सारु तेने घेर आख्या, तेमने स्त्री जरतारेंवे हुयें मली जावथी दान आप्थुं. तेने योगें गुनकर्म उपार्जी तेज नगरेंधना वह शेठने धनदत्तनामें पुत्रपणे जइ ऊपनो. ते वणिज कला सर्व जाणे पण पूर्वला जवमां जीवोनी ऊपर घणो चार जरतो हतो, तेने योगें कुवडो ययो.

हवे तेहीज नगरमां धनशेठ वसे ठे, तेने घेर धीरूनो जीव मरीने पुत्री पणे उपनो तेनुं धनश्री एवुं नाम पाडथुं. ते घणी रूपवंत गुणवंत ठे, ते यो वनवय पामी थकी पूर्वजवने स्नेहें धनदत्त कुवडाने परणवा वांठे ठे. वली एज धन्नाशेठने एक बीजी पुत्री अइ ठे पण कर्मने योगें ते कूबडी ठे. एकदा तेना बापनी आगल कोइ निमित्तियायें कथुं के जे कोइ ताहारी पुत्री धन श्रीने परणजे, ते महोठो व्यवहारी याशे ! एवी वात सांजलीने कोइ धन पाल नामें शेठीयायें धनश्रीनी मागणी करी धनश्रीना पितायें ते वात कबूल करी तथा बीजी जे कुवडी वेटी हती ते धनदत्तने दीधी. अने बेहुकु मरीने परणाववानुं मुहूर्त एकज दिवसें एकज लग्नें लीधुं.

हवे धनश्रीयें पूर्वजवना स्नेहने लीधे धनदत्त कुवडाने परणवानी वांठायें त्यां मनोरथ पूरक एवे नामे कोइ यद्द ठे, तेने आराध्यो. यद्द संतुष्ट अइने माग, माग, एवुं त्रण वखत कथुं धनश्रीयें कथुं. के जेम महारो जर तार धनदत्त थाय तेम तमें करो. तेवारें यद्दें कथुं के तहारे पितायें बेहु पुत्रीने एकज दिवसें एकज लग्नें बे वरने पाणिग्रहण कराववा वांठथुं ठे, ते वखत हुं दृष्टिबंधन करीश, तुं धनदत्तने परणजे. पढी जेवारें तुऊने परणी घेर लइ जाशे, तेवारें मोह जशे. एम कही यद्द अदृष्ट अइ गयो.

हवे ल ने दिवसें बेहु वर साथेंज परणवा आव्या. यहे सर्वलोकने
 ओह पाज्यो बेहु परणीने पोतपोताने घेर ।व्यां तेवारें धनदत्त तो धन
 श्रीने घणीज स्वरूपवान् देखीने हर्ष पाभ्यो अने धनपाल पोतानी परणेली
 िने कूबडी देखी जांखो ययो थको मनमां विचारवा लाग्यो के आ ते
 वली इंजाल कहेवो ययो ! तिविच के थइ गइ !!! ते वात राजायें
 सांजली अने गामनां लोकोयें पण जाणी लोकना टोलें टोलां मली वा
 तो करवा लाग्यां, पढी ।होमांहे बे जण िने अर्थे कलह करता रा
 जानी आगल गया. राजायें तेमने पाठा घेर ।ोकलीने धनश्रीने तेडावी
 एकांतें पूठ्युं के धनदत्त जातें बडो ठे, ते तने नग तो आय नहीं, ।टें
 साचे साचुं कहे जे तुं या वरने वरी ठो ? ते ।ंजली धनश्रीयें राजानी आ
 गल खरेखरी वात ही दीधी के में मोहने वशे अवश्य ए थ ।वहना पु
 नी साथें परणवा माटेज यद्धनुं आराधन कुं हतुं, ते सं ष्ट ययो तेना
 सांनिध्यथी हुं धनदत्तने परणी तुं अने हारी कूबडी बहेन ने यहे धन
 पालनी साथें परणावी ठे. हवे जेम यु होय, तेम करो. जे देवतायें कीधुं ते
 अन्यथा शी रीतें आय ? ।टें महारे ए कूबडोज जरतार हो. पढी राजायें
 नोने तेडी सर्व वात कही मजावी ते पण सर्व समजीने घेर गया.

एकदा ते नगरना वनमां कोइ धर्मरुचिनामा आचार्य चारज्ञानना
 धणी आवी समोसखा, तेमने वांदवा माटे र्व लोक गया, तेनी साथें
 धनदत्त पण पोतानी ि सहित गयो. मुनिने वांदी धनदत्तें पूठ्युं के हे
 जगवन् ! कये कर्म करीने हुं कूबडो ययो ? अने कया कर्म महारी स्त्री
 धनश्रीनो महारी पर घणो स्नेह ठे ? तथा कया शुचकर्म करी हुं घणी
 लक्ष्मी सुख सौजाग्य पाभ्यो तुं, ते महारी ऊपर कृपाकरीने कहो.

गुरु बोल्या के हे धनदत्त ! तुं पूर्वले जवें धनो हतो, अने धनश्रीनो
 जीव धीरू एवे नामे तहारी स्त्री हती, तिहां पोठीया रासजादिक ऊपर
 घणो नार जरवाथी तुं कूबडो ययो, अने जावथकी साधुने दान दीधुं,
 तेने योगें लक्ष्मीनो योग अखंम रह्यो. तेमज पाठले जवें बेहु स्त्री जर
 तार हतां, तेथी तमारो स्नेह पण अखंम रह्यो ठे. एवी वात सांजलीवे
 हुने जातिस्मरण ज्ञान ऊपनुं. पूर्वला जव दीठा. पढी समकितमूल वारवत
 पडिवज्जी मुनिने वांदी घरे पढोता. अनुक्रमें धर्मपालता सुपात्रने दान

देतां आयु पूरण थये देवलोकें देवता थया ॥ इति धनदत्तधनश्रीकथा ॥

॥ हवे वत्रीशमी पृष्ठानो उत्तर एक गाथायें करी कहे ठे ॥

गाथा ॥ जाइमउ मत्तमणो, जीवे विक्रिणइ जो कयग्यो य ॥ सो इंदनू
मरिउं, दासत्तं वच्चए पुरिसो ॥ ४७ ॥ जावार्थे:—जे जीव जातिमद क
रे, अहंकार करे एटले जातिकुजादिकना मढ़ें करी मदोन्मत्त उन्मत्त थाय
तथा जे मनुष्यादिक जीवोने (विक्रिणइ के०) वेचे विक्रय करे अने
कृतघ्न थाय एटले परनो करेलो उपकार वीसरि जाय, पारकी निंदा करे,
पोतानी आत्मप्रशंसा करे अन्यकोइ प्रशंसा करवा योग्य होय ठतां तेना
गुणने ढांके पोतें कोइ गुणवाननी प्रशंसा न करे पारका अठता दोष क
हेवे करी नीचगोत्र कर्म उपार्जन करे. हे इंदनूति ! हे गौतम ! (सो
के०) ते पुरुष मरीने दासपणुं पामे. जेम हस्तिनापुरें सोमदत्त पुरोहित
पदत्रष्ट थइ मरीने सुंवपुत्र थयो ॥ ४७ ॥ तेनी कथा कहे ठे:—

॥ कुरुदेशें हस्तिनागपुरें सोमदत्त नामें पुरोहित रहे ठे. तेने यणा मनो
रथें एक वलजइ नामें पुत्र थयो. ते ब्राह्मणजातिना मढ़ें करी बीजा लो
कोने तृण समान गणो. नगरमांहे मार्गमां आचोखुं नाखी चाले राजपुत्र
आजडे तो स्नान करे, अने जो कोइ मातंग दृष्टियें पडे, त्यारें तो बली
वस्त्रसहित स्नान करे, प्रायश्चित्त लीये, एवी रीतें ब्राह्मण विनानी बीजी
जाति ऊपर द्वेष धरतो तेमनी निंदा करतो पोतानी जातिने प्रशंसतो रहे.
तेनी ऊपर लोक हांसी करे, ए प्रमाणें वर्त्तन करी ते पुत्र पोताना मावि
त्रोने अत्यंत उच्चाट करवानुं कारण थइ पड्यो.

तेना पितायें तेने कह्युं के हे वत्स ! लोकव्यवहारज रूढो ठे जीव कर्म
करी ब्राह्मण पण हीनजाति थाय माटें जाति शाश्वती कोइने न होय.
तेमाटें मद करवो नहीं. एटलो करवो के जेणे करी लोक हासी न करे. इ
त्यादिक तेनो पिता शिखामण आपे पण ते माने नही. उन्मत्तहाथीनी
पेठें खुमारीमां जातिअनिमान धरतो रहे. एम करतां तेनो पिता देवशरण
थयो. तेवारें राजायें पुरोहितनो पुत्र अहंकारी हतो माटें अयोग्य जाणी
ने तेना पिताने पाटें आप्यो नहिं. बीजाने पुरोहित पदवी आपी दीधी.
एवी रीतें मढ़ें करी इहांज पदत्रष्ट थयो लोकमां हांसी थइ लोकोयें तेनुं ब्रह्म
दत्त नाम पाड्युं. पदवी गयाथी निर्धनपणाने प्राप्त थयो. कृतघ्न थयो. पठी

गाय, बलद वेहेची पेट जराइ करवा लाग्यो. लोको सर्व निंदा रवा लाग्या.
 ए दा गायोने चारो नाखतां जेइयें हुं के हे दत्त ! । तृण जे
 तहारे हाथे पाडे ते ते सर्व तृणने तंगीयें पगें री चांप्यां. तेथी
 ने आनडढेट नथी लागती ? एवी अनेक ठेकडी लो जे रे, तेथी जेधें जरा
 इने ते गा बोडी जतो र गो. जतां जतां गर्गमां जूलो पड्यो. तिहां मुंबोने
 देखी आ जेश री हणवा लाग्यो, तेवारें मुंबें जेप करी दत्तने पेटें
 ठरी री तेथी त्यां रण पा गिने मुंबोने घेर पु पणो जइ उपन्यो. तें पण
 णो गोडो, रूपडो, लो, नंगी थयो. राजालो जेनुं दा प रे. ।
 ए ने शूली चडाववानो वध रवानो धंधो करे. तिहांथी रण
 पामी पांच गी नरकें नारकी यो. तिहांथी रीने तस्य थयो. तिहां गी वली
 नरकें गयो. ए ने नवत्र ए करी जेवारें थमां उपजे. तेवारें हीनकु
 लमां पजे अने दा पणुं रे. एकदा अज्ञानतपना बलें री ज्योतिषी देवो
 ि पन्यो. तिहांथी च्यवीने प खेड नगरें ददत्ता गणि ने तिहां पुत्र
 पणो पन्यो. ते ना यण पाडधुं. तिहां बहोतेर ला शीख्यो, परोप
 री, दह, दयालु, लालु, गंजीर, रल, प्रियवादी, सत्यवादी थयो.
 जेह्वा ते ि उक्त गुणो ते, तेवा गर्वनुं मत्व नथी. जेवारें लोको तेने
 गणिकानो पुत्र कही बोलावे, तेवारें दुःखीयो थको चिंतवे जे में कोइ पूर्व
 जवें पाप कीधां ते, तेथी विधातायें मने गणिकाने घेर जन्म दीधो ! जेथी
 हुं आटला गुणने धरतो ठतो पण जातिहीन थयो हुं. अथवा अ तमय
 चंडमा ते पण लंकित ते तथा र ाकर जे समुद्र ते रत्नोथी नरेलो ते
 ठतां तेम पाणी खारुं ते, तेम जिहां गुण तिहां दोष पण होय !

एकदा तेनगरें केवली जगवान् पधाखा. तेमने वांदवा माटें मयण गयो.
 वांदीने पूढधुं के हे जगवन् ! माहारामां केटला एक उत्तम गुणो ठतां हुं या
 कर्मना उदयथी हीनजातिमां उपन्योहुं ? जगवानें पाठला जवनुं स्वरूप कही
 संजलाव्युं अने तें जाति लनो मद कीधो. तथा परनिंदा कीधी. तेना पापें करी
 गणिकाने घेर पनो ठो, तेवारें मयणें कहुं के हे जगवन् ! जो महारामां
 योग्यता होय, तो दीक्षा आपो. केवलज्ञानीयें तेने योग्य जाणी दीक्षा दी
 धी, साधुसमाचारी शीखवी, पढी डुष्कर तप करी अनशन जेइ देवता थ
 यो. अनुक्रमें कर्मकृत्य करी मोक्षसुख पाम्यो ॥ इति ब्रह्मदत्त ब्राह्मण कथा.

હવે તેત્રીશમી પૃથ્થાનો ઉત્તર, એક ગાથાએ કરી કહે છે.

॥ ગાથા ॥ વિણયવિહીણો ચારિ, ત્ત વક્ષિત્ત દાણગુણ વિવિત્તો ય ॥ મણ
સા ય દંમ જુત્તો, પુરિસો દારિદ્રિયો હોઈ ॥ ૪૮ ॥

જાવાચ્ય:-જે પુરુષ વિનયે કરી હીણ હોય એટલે વિનયરહિત હોય તથા
ચારિત્ર વક્ષિત્ત હોય એટલે ચારિત્ર જે વિરતિપણું તેયકી રહિત હોય તથા
દાનગુણથી વિયુક્ત હોય એટલે દાનગુણથી રહિત હોય, તથા મનોદંમ,
વચનદંમ અને કાયદંમ, એ ત્રણ દંમે કરી યુક્ત હોય. એટલે મને કરી આ
તૈધ્યાન રૌઢ્યાન ચિંતવે અને વચને કરી હર્વચન વોળે, લોકોને કુલુક્ષિ
આપે, કાયાએ કરી કુચેટા કરે. એવો પુરુષ મરીને દરિડી થાય ॥ ૪૮ ॥ જેમ
હસિ નાપુરે સુવંધુજોતનો પુત્ર મનોરથનામે હતો, તે અવિનીત અવિરતિ
થકો મરીને દરિડી થયો. તેનું નિષ્પુણ્ય એવું નામ પડ્યું. તેની કથા કહે છે.

હલ્હિણાઝર નગરે અરિમર્દન નામે રાજા રાજ્ય કરે છે. તે ગામમાં સુવંધુ
નામા જોત વસે છે. તેને વંધુમતી જાર્યા છે, તેની ઘણે મનોરથે એક પુત્ર થયો.
માટે તેનું મનોરથ એવું નામ ઢીધું. તે મહોટો થયો, તેવારે તેનો પિતા દેવગુ
રુને નમસ્કાર કરવા કહે, પણ એ સ્તબ્ધ થઈ રહે પ્રણામ ન કરે. તેમજ નિશા
લે જણવા મોકલ્યો, તો પણ તેવોજ કોરે કોરો રહ્યો, પણ એક અદ્ધર શીશ્યો
નહી. પિતાએ મહોટાનો વિનય કરવા શીખવ્યો, તો પણ કોઈનો વિનય ક
રે નહી. જેમાટે જેહનો જેહવો સ્વજાવ હોય, તે કોઈ રીતે મટે નહી.

એકદા તેનો પિતા એને ગુરુની પાસે તેડી ગયો. ગુરુને કહ્યું કે એને પ્રતિ
બોધ આપો. ગુરુએ મનોરથને પૂછ્યું હે વત્સ ! વ્રતપ સ્કાણ નિયમ પાલવા
થી બહુ ફલ થાય, માટે તહારી ઇચ્છા પ્રમાણે કાંઈ નિયમ લે. મનોરથે કહ્યું
કે મહારાથી નિયમ પલે નહિં. ગુરુએ કહ્યું ત્યારે દાન આપવા બ્યસન રાખ્ય,
મનોરથે કહ્યું હું દાન આપી શકતો નથી. એમ કરતાં તેનો પિતા મરણ પા
ળે. પોતે મહા રૂપણ હતો તેથી ઘરમાં કોઈ નિશ્વારી પણ માગવા આવે નહી.

એકદા એકલો ગ્રામાંતરે જાતો હતો તેને માર્ગમાં ચોર લોકોએ મારી
નાશ્યો, પાસે જે કાંઈ ધન હતું, તે સર્વ ચોરો લઈ ગયા. મરીને દરિડીના
લમાં જઈ પુત્રપણે કપનો. તિહાં નિષ્પુણ્યક એવું નામ ઢીધું. મહોટો થયો,
ત્યારે લોકોનાં ઢોર ચારે, હજી સ્વેડે, લોકોની સેવા કરે, દાસ થઈ રહે. વ
ીત્તું કરે, માથે જાર કપાડે, તો પણ પેટ જરવું દોહેલું થાય.

एकदा । वा सारु देशांतरें चाब्यो, तिहां लक्ष्मी मेलववा । घणा
पाय ।, परंतु कर्मयोगें दरिडीज र ।। हवे तिहां ए षण्मुख नामें
देव ठे, तेनो साचो परतो ठे, तेनी आगल ध मेलववा । तें उपवा
री बेतो. सातमे दिवसें देव त्यह् अइ बोद्यों के तुं शा । तें लांघण करे
ठे ? तेवारें दरिडीयें कहुं के लक्ष्मीने अर्थें करुं तुं. देवतायें हुं लक्ष्मी
जवी हारा ममां लखी नथी. दरिडी बोद्यों के तो हारुं इहांज रण
थाउ. एवो तेनो हठजाणीने देवतायें हुं जातें इहां सोनानो मोर ना
चरो, ते एक पिह सोनानुं ० शे, ते तुं लेजे. ए कही देव अदृश्य थयो.

प्रजातें ।ोना । पिह मल्युं, ए नित्यप्रत्ये एक पिह लेतां लेतां वली
दरिडीने कुबुद्धि पनी अने विचारुं जे आ जंगलमांहे केटला दिवस रही
यें ? । तें आ मोरने प डी एक व तेंज एना सर्व पीठां लइ लहीयें.
ए चिंतवी ।ोरने प ड्यो, के तरत मोर फीटीने ।गडो अइ गयो.
अने देवतायें आवी दरिडीने पाटुप्रहारें । ।।, तेथी पडि गयो. प्रथ श्री
जेटलां ।ोरनां पीठां लीधां हतां, तेटलां सर्व ।गडानां पीठां अइ गयां.
जे । तें हुं ठे के “बुद्धिः मां सारिणी ॥ दोहा ॥ तावल कीजें नही,
।ीधे काज विणास ॥ ।ोर सोनानो कागडो, ।री हुउं घरदास ॥ १ ॥

पढी पोतेंज पोताने निंदतो अको जंपापात खावा माटें पर्वत पर च
ड्यो, तिहां एक ।धुने दीठा, तेवारें मनमां विचारुं जे एमने धन मेलव
वानो हुं उपाय पूहुं ! एम चिंतवीने तेमने वांद्या, तेवारें ऋषियें कहुं के
तें देवतुं आराधन कहुं, तिहां मोरनो काग थयो. तेथी हमणां इहां जंपा
पात करवा आव्यो ठो. ते सांजली आश्चर्य पामी विचारुं जे जूउं आ ऋ
षि । कहेवुं ज्ञान ठे ! पढी साधुने कहेवा लाग्यो के महाराज ! मने धन
मेलववानो उपाय कहो. ज्ञानीयें कहुं के तें पूर्वला जवमां कोइ नियम पा
व्यो नथी, विनय कीधो नथी अने कोइने दान पण दीधुं नथी, तेने योगें
दरिडी थयो ठो. एवी वात सांजलतां जातिस्मरण ज्ञान ऊपन्थुं; तेथी पू
र्वला जव सर्वे दीठा. तेवारें वैराग्य पामी दीक्षा लीधी. तेने सारी रीतें आ
राधीने देवलोके देवता थयो. ए दरिडीपणा ऊपर निष्पुण्यनी कथा कही ॥

हवे चोत्रीशमी पृष्ठानो उत्तर एक गाथायें करी कहे ठे.

॥ गाथा ॥ जो पुण चाइ विण, य जूउं चारित्त गुणसया इतो ॥ सो जण

સય વિસ્કાઝ, મહદ્વિઝ હોઈ લોગંમિ ॥ ૪૯ ॥ જાવાર્થે:—જે પુરુષ વલી
 ઘાઈ એટલે ત્યાગી હોય, દાતાર હોય, વિનય સહિત હોય, ચારિત્રના ગુણ
 સંબંધિ જે સંકડા તેણે કરી આશ્નો આકીર્ણ એટલે વ્યાપ્ત હોય અર્થાત્
 ચારિત્ર જે વિરતિ આદિક ગુણોના સંકડા તેણે કરી વ્યાપ્ત હોય. તે પુરુષ
 (જણ કે) સ ન લોકના (સય કે) સંકડા તેમાંહે (વિસ્કાઝ કે)
 વિસ્વાત હોય. એટલે સંકડા ગમે મહર્ધિકમાં પ્રસિદ્ધ હોય, જેમ સાંકેતપુર
 પાટણમાંહે સ્વલ્પકુદિનો ધણી ધનમિત્ર જોતનો પુણ્યસાર નામે પુત્ર થયો,
 તેણે પૂર્વપુણ્યને યોગે ધરમાં ચાર નિધાન દીઠા. તે રાજાયેં જઈ લીધા અને
 વલી પણ તેને આપ્યા, તેની કથા કહે છે ॥ ૪૯ ॥

સાંકેતપુરેં જાનુમિત્ર રાજા રાજ્ય કરે છે. તિહાં ધનમિત્ર નામેં જોત વસે
 છે. તેને ધનમિત્રના નામેં જાર્યા છે, તેણે સહિત તે સુખીયો છે. એકદા ધનમિ
 ત્ર સ્ત્રીયેં રાત્રેં સૂતાં સ્વપ્નમાંહે સોનાનો પૂર્ણ કલશ રત્નેં જરેલો સુખમાં પેસ
 તો દીઠો. પઠી જાગીને જરતાર આગલ વાત કહી જરતારેં વિચારીને કહ્યું
 કે તુજને કોઈ માહાજાગ્યશાલી પુત્ર થશે, તે સાંજલી સ્ત્રી અત્યંત હર્ષ પા
 મી ક્રમેં પૂર્ણ માસેં પુત્ર પ્રસવ્યો. વધામણીયાને વધામણી દીધી. તેનું
 પુણ્યસાર એવું નામ દીધું. તે પુત્ર અનુક્રમેં રૂપ અને ગુણેં કરી વૃદ્ધિ પામ્યો
 વે જા શીખ્યો, યૌવનવયેં એક વ્યવહારીયાની ધન્યા નામેં કન્યા પરણ્યો.

એકદા તે પુણ્યસાર, રાત્રિયેં સુખેં નિડામાં પોઢ્યો છે, તે વચ્ચેં જલ્દી
 દેવતાયેં આવી કહ્યું ' હે પુણ્યસાર ! હું તહારે ઘેર આવીશ ! પઠી સુવિહાણ
 ાં ઘરને ચારે સૂણે ચાર રત્નેં જ ત સોનાના કલશ રૂપનિધાન દીઠા. તેવારેં
 પુણ્યારેં જાણ્યું જે દેવીયેં કહ્યું તે સત્ય થયું. પરંતુ જો કોઈ ડું નના વચનેં
 રાજા જણે. તો અનર્થ ઝપજણે, માટે પ્રથમથીજ રાજાને જાણ કરું !
 એવું ચિંતિને રાજાની ગલ નિધાન સ્વરૂપ કહ્યું, તે જોવામાટે રાજા
 પોતેં પુણ્યારને ઘેર આવ્યો. જંદાર દેશી વિસ્મય પામ્યો, તિહાંથી પાડી
 પોતાના જંદારમાં મૂકાવ્યા. વલી બીજે દિવસેં પણ તેમજ પ્રજાતસમયેં પુ
 રેં ચાર જંદાર દીઠા, ને રાજાની આગલ કહ્યું. તે પણ રાજાયેં પુણ્ય
 ારના ઘેરથી મગાવી પોતાને જંદારેં આપ્યા. વલી ત્રીજે દિવસેં પણ પુણ્ય
 સારેં તેમ ચાર જંદાર દીઠા અને રાજા ગલ કા, મહારાજ ! મહારે
 ઘેર તેવી રીતેં વલી પણ ચાર જંદાર આપ્યા છે. તે પણ રાજાયેં પોતાને

जंमारें नो हु ॥ तेवारें प्रधान बोव्यो कें महाराज ! में जे
 बे दिवस निधान लावी जंमारें मूक्या ठे, ते आहीं गावो. रा यें
 जंमारो ऊबडाव्यो, ते ा जोया तो निधान दीठा नहीं, तेवारें राजायें
 हुं के एतो जेना पुण्यने योगें निधान आव्या ठे, तिहांज रहेजें. हारीपासें रहे
 वाना नथी. में जे लोचाधीन यइने निधान आया, ते हारो प्रयास व्यर्थ ठे.

पढी राजायें ते जंमारगत इव्य वैपुण्यसारने आपी नगरशेठनी पदवी
 देइ व , मुडिका पहेरावी वाजि वाजते गाजते परिवार सहित ते पुण्य
 सारने घरे पहाँचाड्यो. पढी पुण्यसारनुं दिवसें दिवसें हत्त्व वृद्धि पाम्युं.
 पोतानी लक्ष्मीथी पुण्यकार्य साधतो रहे ठे. परंतु गांठ बांधे नहि.

एकदा ते नगरने उद्याने सुनंदनामें केवली जगवान् समो ह्या. तेमने
 राजा पोताना परिवार सहित तथा पुण्यसार शेठ पण पोताना ता पि
 ता ि सहित अन्य नोनी यें वांदवा गयां. वांदीने बेठा. वलीयें ध
 ोपदेश दीधों. पढी धनमित्रशेठें पूठ्युं हे जगवन् ! महारा पुत्रें पूर्वजवें हुं
 पुण्य ुं ठे, के जेनाथी ए लक्ष्मी, राज्यमान, ौजाग्य, महत्त्वने पाम्यो ?
 तेवारें गुरुयें हुं के पूर्वें एहज नगरमां धनकुमर शेठ हतो, तेणें गुरुनीपा
 सेंथी बावीश अजह्य, अने बत्रीश अनंतकायना नियम लीधा, सुपात्रोने दान
 दीधां, देव गुरु ने वडेरानी नक्ति विनय करतो, श्रावकधर्म पालतो, वृक्षा
 वस्थायें दीक्षा लीधी, सिद्धांत नख्यो, तपस्या करी, कृमा उपशमादिक अनेक
 गुण पोताने विषे आण्वा, प्रांते अनशन लइ आउखुं पूर्ण करी त्रीजे दे
 वलोकें इइ सामानिक देवता थयो. तिहां देवसंबंधी जोग जोगवी च्यवीने
 शेष थाकते पुण्यें तहारो पुत्र थयो ठे. पूर्वपुण्यने योगें ए लक्ष्मी महत्त्वा
 दिक पाम्यो ठे. ए वात सांजली पुण्यसारने जातिस्मरण ज्ञान पनुं, पूर्व
 ला जव दीठा. पढी कुटुंब सहित श्रावक धर्म आदरी पोताने घेर आव्यो.
 देवपूजा करे, नवकार गुणो, गुरुने वांदे, दान आपे, पढी पोताना पुत्रने
 योग्य जाणी तेने घरनो चार सोंपी पोतानी शेठ पदवीयें आपी पुण्यसा
 रें पोतें सुनंदनामें गुरुनी पासें दीक्षा लीधी. तेने निरतिचारपणे पाली दे
 वता थयो. तिहांथी च्यवी वली मनुष्य जन्म पामी मोक्षसुख पामजे ॥
 ॥ दोहा ॥ जिण पूजे वंदे सुगुरु, जावें दान दियंत ॥ पुण्यसार जिम तसु थ
 रि, रुद्धि अचिंती हूंत ॥ १ ॥ इति महर्षिकत्वोपरि पुण्यसार कथा ॥३४॥

॥ हवें पां गिश तथा गिश गि हाना उत्तर बे गाथायें करी कहे ठे ॥

गाथा ॥ वीस धायकारी, सम् एालोइ ए पञ्चिने ॥ जो मरइ
अन्न जम्मे, सो रोगी जायए पुरिसो ॥५०॥ वी ङ ररकणपरो, आलोइअ
सयलपाव ठाणो थ ॥ जो रइ अ जम्मे, ॥ रोगविवरि उ होइ ॥५१॥

जावार्थ:-जे ष्य विश्वासघात रे, अने सम्यक् मने एटले सूधा
मने करी ५ आलोचना न लीये, ते पुरुष रीने अन्यजन्में एटले जवां
तरने विषे रोगीयो थाय ॥५०॥ तथा जे पुरुष, विश्वासीनी रक्षा करवामां
अग्रेसर होय अने पोताना करेलां जे पापस्थानक होय, ते सर्वने साचे
मने आलोचे. एवी रीतें जे पुरुष करे, ते जवांतरने विषे रोगविवर्जित
होय. नीरोगी होय ॥ ५१ ॥ ए बे पर दृष्टमल्लनी कथा हे ठे:-

उ यणी नगरीयें जितशत्रुराजा राज्य करे ठे. तेने अदृष्टमल्ल नामें
महामल्ल ठे. हवे सोपारा नगरें सिंहगिरि राजा ठे. ते वर्षोवर्ष मल्लयुद्ध क
रावे ठे, मल्लमहोत्सव रावे जे कोइ जीते, तेने घणुं धन आपे, तिहां अ
दृष्टमल्ल जइने बीजा मल्लोने जीती सरपावमां धन लइ घेर आवे. एकदा
सिंहगिरि राजायें विचारुं जे उ यणीनो मल्ल आवी वर्षोवर्ष जीती
जाय ते रुडुं नहीं. माटें आपण एनो उपाय करीयें, पढी एक बलवान
मल्लीने देखी राजायें तेने पोतापासैं राखी मल्लयुद्ध शीखव्युं. मल्लीदा खव
रावी पीवरावी पुष्ट कखो. पढी मल्लमहोत्सवना दिवसैं अदृष्टमल्लें आवी
युद्ध कु तेने तरुण एवा माढीयें जीत्यो. राजायें माढीने इव्य आप्युं. अ
दृष्ट पाठो वव्यो तेणे सोरठदेशमां एक माहा जोरावर फलिहनामैं कोली
दीतो, तेनी सायें नाणुं परठवीने तेने उ यणीयें लइ गयो. तिहां तेने म
ल्लविद्या शीखावी. पढी सोपारा नगरमां परीक्षानी वेलायें तेडी आव्यो,
तिहां सनामां मल्ल महोत्सव संबंधि वाजित्र वाजते, शंख पूराते, बंदिजन
जय जय बोलते, फलिहमल्ल अने माढी मल्ल ए बे मांहोमांहे जूजता,
नाचता, माचता, हसता, एक बीजाने मुष्टिप्रहार देता, पडता, चडता,
मांहोमांहे पोतपोताने स्थानकें गया. तिहां अदृष्टमल्लें फलिहमल्लने
पूठ्युं के तुजने युद्ध करतां यकां क्यांय अग दुःखतां होय, तो कहे. तेणे
पण साचे साचुं कखुं, के अमुक अमुक अंग दुःखे ठे. तेवयें अदृष्टमल्लें
फलिहमल्लने अन्यंग स्नान करावी तेनुं शरीर ताजुं कराव्युं.

हवे राजायें ।ठी छने पूढयुं के तहारा अंग क्यां डःखे ठे ? पण ।
ठीयें लाजने लीधे :खवानुं कांइ हुं नही, अने बीजे दिवसें ना हिं
सर्वलोक स ह वेदु मल्लयुद्ध करवा लाग्या, तिहां ।ठी छ थाक्यो. अने
फलहमल्लें तेनी ग्रीवा मरडी मारी नाख्यो. तेथी फलिह छनो यश वि
स्तार पाय्यो. अने वहीस पण ली. ए अट्टण छनी आगल ते यथास्थि
त स्वरूप कही सुखीयो थयो, अने ।ठीमल्लें यथास्थित स्वरूप न हुं. ते
थी :खी थयो. ए दृष्टांतें जे कोइ गुरुनी आगल साचुं ही. आलोचना
लीये, ते अट्टणमल्ल फलिह छनी पेटें सुखी थाय. नीरोगी थाय. अने जे
ोइ गुरुनी आगल आलोचनां लाजथी साचुं न कहे, ते ।ठी छनी
पेटें रोगी थको डःखी थाय ॥ उक्तं च ॥ पाप आलोवे आपणुं, गुरु आ
गल निःशंक ॥ नीरोगी सुखिया हुवे, निर्मल जेहवो शंख ॥ १ ॥ ए आ
लोचना पर अट्टणमल्ल अने फलिहमल्लनी था कही ॥ ३६ ॥

॥ हवे साडत्रीशमी पृष्ठानो उत्तर एक गाथायें करी कहे ठे ॥

॥ गाथा ॥ लहु हबयाइ धुत्तो, कूडतुला कूडमाण जंमेहिं ॥ ववहरइ
नियडि बहुलो, सो हीणंगो जवे पुरिसो ॥ ५१ ॥ नावार्थः—जे धूर्त,
लघुलाघवी कलायें एटले हस्तादिलाघवें री कूडा तोलें कूडा मापें करीने
तथा कूंकम कपूर मजीठ जेलसेल करी कूडाकरियाणें करी (ववहरइ
के०) व्यवसाय एटले व्यापार करे (नियडिवहुलो के०) निकृतिवहु
ल एटले मयावी थको घणुं पाप करे, ते पुरुष जवांतरने विपे जो मनुष्य
थाय. तो पण हीणअंग वालो थाय. जेम ईश्वरशेठनो पुत्र दत्त एवे नामें
हतो ते पूर्वें कूडां तोल, कूडां माप अने कूडां करियाणांदिक करवाना पा
पने परिमाणें हस्तादिक अवयवथी हीन थयो ॥ ५१ ॥ तेनी कथा कहे ठे.

आशापूरणकल्पशो, दिनेश्वरवरद्युते ॥ देहि त्वं गौतम स्वामिन्, वं
दितः सुखसंपदम् ॥ १ ॥ कृतिप्रतिष्ठित नामा नगरें आदिदेव ईश्वरनामें
शेठ वसे ठे, तेनी प्रेमला नामें स्त्री ठे, तेने चार पुत्र थया, ते चारेने ज
णाव्या, परणाव्या, शेठ पोतें वृद्ध थयो तेना वरमां घणुं इव्य ठतां पण
लोचने लीधे अनेक प्रकारना व्यापार करे, परंतु लक्ष्मी कोइने आपे
नहिं कोइने दान देवानुं तो मनज न थाय ?

एकदिवस शेठ जमीने गोखें वेगो ठे एवामां चोया पुत्रनी स्त्री बहु

गुणवंती ठे तेनी सुपात्रने दानदेवानी मति ठे चतुर ठे; जाण ठे, ते ॥ वासण धोवा जंवा । तें घरथी बाहिर आंगणामां वेठी ठे, एटलामां कोइक नवदीक्षित शिष्य आठ वर्षनी उ रनो हतो, ते ईर्यासमिति शोधतो वहोरवा । तें शेठना घरने बारणें आव्यो, तेने देखी । यें कहुं ॥ दोहोशोरठी ॥ चेला खरी सवार, धा एी वार न जाणीयें ॥ तुम ल्यो अनयि आहार, अम्ह घर वासी जीमियें ॥ १ ॥ चेलायें कहुं तो हुं अन्यत्र निह्ना माटे जाउं ? वडूयें कहुं जेम मेल आवे तेम रो. पढी चेलो पण ते कृपण ' घर मू ॥ अनेरे घर आहार लेवा गयो.

गोंखमां बेठेला शेठजीयें ते सर्व वात । जंजलीने विचाहुं जे ए बेहुनां वचन मलतां नथी, तेवारें वडूनें बोलावीने पूढ्युं जे बे पडोर थया ठतां, तमें चेलाने एम केम कहुं के सवार ठे, वली चेलायें हुं अमें बीदियें ठैयें. तेवारें तें हुं अमारे घरें वासी जीमीयें ठैयें पण आपणे घरे तो सर्वदा नवीज रसवती नीपजे ठे, अने र्व टुंब सहित ताजी रसवती खा इयें ठैयें. परंतु टाहाढी र ॥ १५ तो कोइ जमतुं नथी. ते ठतां तें चेलाने आम कहुं, तेनुं कारण हुं ? ते सांजली वडु घूँघट करी ल । आणती थकी कहेवा लागी के हे तातजी ! सांजलो. में चेलाने कहुं के तमें सवारी ए टले वडेली न्दानपणमां दीक्षा केम लीधी ? तेवारें चेले कहुं जे धामणी वार न जाणीयें ते हुं बीहुं हुं. कारण के संसार असार ठे आयु थिर ठे, तेनी बीक लागे ठे माटे धामणि वार न जाणीयें, एटले वेला केम गमावी यें ? जेमाटे जीवितव्य बीजलीना ज्वकारा र खुं ठे. वली में कहुं जे अमारे घर वासी जमीयें ठैयें. तेनो अर्थ आम ठे के अमें पाठले जवें दान पुण्य कीधां ठे तेने योगें रुद्धि मली ठे, परंतु आ जवमां दान पुण्य कांइ करता नथी माटे नवी उपा ' न कांइ थती नथी, तेथी वासी जोजन करीयें ठैयें.

ए वचन सांजली शेंठें वडूने माहाबुद्धिमान् जाणी हर्ष पा ॥ थकी कहेवा लाग्यो के महारी । वडू, सडु वडूरोथी न्दानी ठे परंतु दियें करी सर्वमां अग्रेसर ठे माटे एने हुं महारा टुंबमां महोटी करी आपुं हुं. तो हवे महारा सर्व कुटुंबीजनोयें एने पूढीने कामकाज करवुं, एवी आज्ञा करुं हुं. वली शेठने ते दिवसथी दान देवानी दि पण अइ.

केटलो एक काल वीत्या पढी वली शेठने पांचमो पुत्र थयो. तेनुं वत्त एवुं

નામ પાડ્યું.પરંતુ તેને હાથ પગ નથી હીણંગો છે,તે જેવારે યૌવનવય । અયું, તેવારે લોક તેની હાંસી કરે,વૈદ્યે તેલમર્દનાદિ અનેક ઉપચાર કહ્યા,પણ જેમ ડુર્જનને ઉપગાર કરીયેં,તે ગુણ ન કરે,તેમ એને પણ કાંઈ ગુણ થયો નહી. રોઠેં અનેક ઉપચારો કરી ઘણું ડબ્બ્ય સ્વરચ્યું, પણ પુત્ર જેવો હતો તેવોજ રહ્યો.

એકદા વે મુનીશ્વર નિદ્રાયેં આવ્યા, તેમને વાંદીને રોઠેં પૂછ્યું કે મહારાજ ! મહારો પુત્ર સારો થાય, તેવું ઔપધ કહો. ગુરુયેં કહ્યું જીવને રોગ વે પ્રકારના થાય છે, એક ડબ્બ્યરોગ અને બીજો જાવરોગ. તેમાં પહેલા ડબ્બ્ય રોગનો પ્રતિકાર તો વૈદ્ય જાણે છે, અને બીજા જાવરોગનો પ્રતિકાર અ । રા ગુરુ જાણે છે. તે હાલ આં ગામની વાહેર વનમાં આવ્યા છે, તેમને પૂછો. તે વાત સાંજલી રોઠ પણ વનમાં ગયો. તિહાં ગુરુને વાંદી પૂછવા લાગ્યો કે મહારાજ ! મહારો દત્તપુત્ર અંગહીણ છે, તે કોઈ રીતેં । રો થતો નથી. તેવું શું કારણ છે ? તથા ડબ્બ્યરોગ અને જાવરોગ તે કોને કહીયેં ? તેવારેં ગુરુ બોલ્યો જે રાગ દેપેં કરી માતાં મેં ઉપાર્જન કરીયેં તે જાવરોગ કહીયેં, અને તે મેં ઉદય આવ્યાથી, જે વિપાકેં જોગવીયેં તે ડબ્બ્યરોગ જાણવો. તિહાં જાવરોગ મટી ગયાથી ડબ્બ્યરોગ પણ જાય. તપ, સંય, દયા, ઇસ્સ, ગાદિક ત્રિ યાયેં કરી જાવરોગ જાય, જાવરોગ ગયો, તો ડબ્બ્યરોગ પણ જાય.

આ તહારા પુત્રેં પૂર્વજવેં હાટેં વેઠાં લોજેં કરી લોકોને વંચ્યાં છે, કૂડે તોજેં કૂડે માપેં કરી વ્યાપાર કીધો છે, સરસ નીરસ વસ્તુને જેલ સંજેલ કરી વેહેલી છે. એમ ઘણાં પાપ કીધાં છે, પરંતુ એક વાર સાધુને દાન દીધું છે, તે પુણ્યને યોગેં કરી તહારે ઘેર પુત્રપણે પનો છે. એણે હાથેં કરી કૂડ કપટ હલજેદ કરી મુગ્ધ લોકોને વંચ્યાં છે, તેણેં કરી હાથ રહિત થયો છે. એવી વાત ગુરુના મુખથી સાંજલી રોઠેં તથા દત્તેં વેદુ જણે મલીને શ્રાવકધર્મ અંગીકાર કહ્યો. દત્તેં નિયમ લઈ માયા મૂકી નવકાર સ્મરણ હું, તે સ્મરણ કરી દેવલોકેં ગયો, માટેં અહો લોકો ! મ વંચો, મ વંચો. એક પુણ્યજ સંચો. સંચો ॥ ઇતિ હીનાંગેં દત્તકથા સમાપ્ત ॥ ૩૭ ॥

હવે આહત્રીશમી અને ઊગણચાલીશમી પૃષ્ઠાના ઉત્તર એક ગાથાયેં કહે છે.

॥ ગાથા ॥ સંજમ જુઆણ ગુણવં, તયાણ સાહૂણસીલ કલિઆણ ॥ મૂઝ અવસુ વાણ, ણ ટુંટું પહિહવાણ ॥ ૫૩ ॥ જાવાર્થે:—જે જીવ, સંય મ યુક્ત ક્ષમાદિ ગુણવંત, શીલેં કલિત એટલે શીલેં કરી યુક્ત એવા જે સાધુ

महात्मा तेमना (अवसुवाए के०) अवर्णवादने बोले, एटले अणुता दोप बोले, निंदा करे, ते जीव जवांतरें (मूठ के०) मूक ते वोवडो थाय. तथा जे जीव पगना प्रहारें करी साधुने (वाएणं के०) वा करे एटले पाटु मारे, ते जीव जवांतरें टूंटो थाय ॥५३॥ जेम वडोडावासी देवशर्माना पुत्र अग्निशर्मा यें महात्माना निंदा कीधी, तेणें करी ते मूक थयो अने साधुने ढीका पाटु ना प्रहार कखा तेथी तेहीज जवें तेने देवतायें शिक्षा दीधी. त्यांथी मरी नर कें गयो. जवांतरें हीनकुलमां पासड नामें टूंटो थयो. तेनी कथा कहे ठे:-

विटप नगरें देवशर्मा नामें ब्राह्मण चौद विद्यानो निधान ठे, तेने अग्निशर्मा नामें पुत्र थयो, ते घणां शास्त्र जण्यो, ज्योतिष शास्त्रमां निपुण थयो, तेथी पोताना मनमां घणो अहंकार आणे. धर्मवंतनी गुणवंत नी चारित्र्यानी निंदा करे, तेमना दोप बोले, तेने वापें शीखामण दीधी, के हे वत्स ! जातिकुलनो मद न करीयें. माह्यो मनुष्य गर्व करे न ही, कोइनी निंदा न करे. इत्यादि समजाव्यो पण जेम कागडाने दूधथी धोतां ज्ज्वल न थाय, तेम ए पण पोतानो स्वजाव मूके नही.

एकदा घणा साधुना परिवारें परवखा थका एवा ज्ञानी गुरु तिहां आवी समोसखा तेमने नगरनां लोक सर्व वांदवां गयां, ते गुरुनो महिमा देखीने अग्निशर्मा खीज्यो थको लोकोने कहेवा लाग्यो के ए पाखंमी महात्माना पूजा नक्ति करवाथी शुं थाय ! ए वेदत्रयीथी वाहार ठे.

एक वार ते ब्राह्मण, घणा ब्राह्मणलोकोने देखतां थकां गुरुनी सार्थें वाद करवा माटें आव्यो अने कहेवा लाग्यो के तमें हुइ अपवित्र अने निर्गुण ठो, तेम उतां लोको पासें पूजा करावो ठो, ते शा माटें करावो ठो ? जे माटें वेदना जाण एवा पवित्र ब्राह्मणने दान आपे, तेनी पूजा करे तो जीव स्वर्गें जाय. अमें यज्ञ करीने ठाग जेवा जनावरोने पण स्वर्गमां मोकली आपीयें ठैयें ! एवी रीतें बोलवा लाग्यो, तेने एक शिष्यें कथुं के तुं प्रथम महारी सार्थें वाद कर. हुंज तहारा प्रश्नोतुं उत्तर आपुं बुं, ते सांजल.

प्रथम तुं कहे ठे के तमें हुइ ठो, अमेंज ब्रा ए ठैयें, ते तहारुं बोलुं युक्त ठे, जे माटें कथुं ठे के ॥ श्लोक ॥ ब्रा एणो ब्रह्मचर्येण, यथा शिल्पेन शिल्पकः ॥ अन्यथा नाममात्रं स्या, दिङ्गोपककीटवत् ॥ १ ॥ एव च नथी एम कीधुं जे ब्रह्मचर्य पाले, ते ब्राह्मण कहेवाय. केनी पेटें ? तो

કે શિલ્પીના ઈં રી જે શિલ્પક હેવા .જો તે ચર્ય હોય તે
ઈંડ ગોપકીટા ન તે વ્યર્થ હ્રાણ જાણવો.

વલી તું હે હે કે તમે અશૌચ ઠો. તે પણ અસત્ય હે હે. જેમાટે
સ્નાન કરી પાણી ઢોલી અપ્કાય જીવોને વિરાધવાથી કાંઈ શૌચપણું થ
તું નથી, જો સ્નાન કીધાથી શૌચતા આતી હોય તો પાણીમાં રહેલાં મા
લાં સર્વ સદૈવ સ્નાનજ રે હે, તે વ તહારા હેવા પ્રાણે પવિ અવાં
જોડ્યે. પરંતુ નઃશુદ્ધિવિના શૌચપણું થતું નથી મનની શુદ્ધિયેજ શૌચતા
હી હે ॥ ય કંપુરાણે ॥ શ્લોક ॥ ચિત્તં તર્ગતં ઇં, તીર્થસ્નાનૈર્ન ઋતિ ॥
શતશોથ જલૈર્ધૌતં, સુરાનાંમમિવાશુચિ ॥૧॥ કિં ચ ॥ સત્યં શૌચં તપઃશૌચં, શૌ
ચમિંદ્રિયનિગ્રહઃ ॥ વૈજૂતદયાશૌચં, જલશૌચં ચ પંચ મ્ ॥૨॥ ચિત્તં રાગાદિ
નિઃક્ષિપ્ત, લી વચનૈર્મુખં ॥ જીવહિંસાદિનિઃ કાયો, ગંગા તસ્ય પરાહ્મુખી ॥૩॥

જાવાર્થ:—જેનું અંતઃકરણ હે હે, તેવો પુરુષ, સ્નાનથી હ થતો નથી.
કેની પેટેં તો કે જેમ હજાર વ ત જલથી ધોયેલું દિરાં પા શુદ્ધ થાં
નથી. વલી પ્રથ સત્યરૂપ શૌચ, બીજું તપરૂપ શૌચ, ૩જું ઇંદ્રિયના નિ
હરૂપ, ચોથું સર્વ જૂતપર દયારૂપ શૌચ અને જલશૌચ તો હેવટં પાંચું
શૌચ હે. તથા જે ચિત્ત રાગાદિકેં કરી દિષ્ટ હે, ઘોટું બોલવાથી જે મુખ
અપવિત્ર હે, તથા જીવહિંસાદિકથી કાયા જેની અપવિત્ર હે, તેવા પુરુષને
ગંગા પણ પવિત્ર કરતી નથી. અર્થાત્ ગંગા પણ તેમનાથી પરાહ્મુખી હે. વલી
હું હે કે ॥ શ્લોક ॥ આત્મા નદી સંયમપુણ્યતોયા, સત્યાવદ્ધા શીલદયાતટો

મી ॥ તત્રાનિષેકં કુરુ પાંદુપુત્ર, ન વારિણા શુ તિ ચાંતરાત્મા ॥૧॥ જાવાર્થ:—
શ્રી ણ કહે હે, કે હે પાંદુરાજાના પુત્ર અર્જુન! સંયમ અને પુણ્ય તે રૂપ જલે
કરી , અને સત્યરૂપ જેનો પ્રવાહ હે. તથા શીલ અને દયા તે રૂપ જેનાં
વે તટ હે, એવી આત્મારૂપ નદી હે તેને વિષે તું અનિષેક કર. અર્થાત્ તેમાં
સ્નાન કર. પરંતુ જલેં કરી અંતરાત્મા કોઈ દિવસ પણ શુદ્ધ થાતો નથી.

વલી તેં કહ્યું કે તમે નિર્ગુણ ઠો, તે પણ તહારું બોલવું અથુ હે. જે
માટેં ક્રમા, દયા અને ક્રિયા પ્રમુખ અનેક ગુણો પણ પ્રત્યક્ અમારામાં હે
સ્વાય હે, તો નિર્ગુણી કેમ કહેવાડ્યે? ॥ ઝકં ચ ॥ ચિત્તં સમાદિનિઃ શુદ્ધં,
વદનં સત્યજાષણૈઃ ॥ બ્રહ્મચર્યાદિનિઃ કાયા, શુદ્ધા ગંગાંસા વિના ॥૧॥ જા
વાર્થ:—સમાદિકેં કરી ચિત્ત શુદ્ધ થાય હે, સત્યજાષણેં કરી વદન શુદ્ધ થાય

ઠે. બ્રહ્મચર્યાદિકેં કરી કાયા શુદ્ધ થાય ઠે એમ ગંગાના જલ વિનાજ તે પૂર્વોક્ત સર્વશુદ્ધ થાય ઠે. પરંતુ ગંગાજલથી તે કાંઈ શુદ્ધ થાતું નથી.

વલી તું કહે ઠે કે તમે લોકો પાસેં પૂજા કરાવો ઠો. તે પણ તેં સત્ય કહ્યું નથી જે માટેં કહ્યુંઠે કે ॥ શ્લોક ॥ પૂજાં હોતે જનાઃ સ્વસ્થ, કાર્યંતિ ન જાતુચિત્ ॥ સ્વયમેવ જનઃ કિંતુ, ગુણરક્તઃ કરોતિ તત્ ॥ જ્ઞાવાર્થઃ—લોકો જે અમોને પૂજે ઠે, તે સ્વયમેવ એટલે પોતાની મેલેંજ અમારામાં ગુણો જોડેને પૂજે ઠે. કારણ કે જન ઠે, તે ગુણરત્નયુક્ત ઠે. અર્થાત્ સર્વ માણસ જો ગુણ જોઈ ઠે તો પૂજે. પણ એમાં કાંઈ નવાઈ નથી.

તથા તેં કહ્યું કે બ્રાહ્મણની પૂજા કરનારો સ્વર્ગે જાય ઠે, તે પણ અસત્ય ઠે. કેમ કે બ્રાહ્મણ તો અપવિત્ર, અબ્રહ્મ સેવનારા, સ્વેતી કરનારા, ઘરમાં ગાય જૈંશાદિક પશુડ તથા ઘોરુ વાઠરુને રાખી તેનું પાલન કરનારા ઠે, તેમજ રીશાલ અને નિર્દયી હોય ઠે, માટેં તેને પૂજવાથી સ્વર્ગ પ્રાપ્ત ન થાય ?

વલી તેં કહ્યું કે અમેં યજ્ઞમાં ઢાગનો વધ કરી સ્વર્ગે મોકલીયેં ભેંયેં, એવા પુણ્યાત્મા ભેંયેં ! તે પણ તદ્દારું વોલવું અસત્ય ઠે. જે માટેં તદ્દારાજ શાસ્ત્રમાં કહ્યું ઠે કે ॥ શ્લોક ॥ યૂપં ભિત્વા પશૂન્ હત્વા, કૃત્વા રુધિરકર્દમમ્ ॥ યદ્યેવં ગમ્યતે સ્વર્ગે, નરકે કેન ગમ્યતે ॥ ૧ ॥ જ્ઞાવાર્થઃ—યૂપને ઢેદીને, પશુને મારીને જયંકર હિંસાથી લોહીનો કચરો કરીને જ્યારેં સ્વર્ગમાં જાય, ત્યારેં પછી નરકમાં કોણ જાય ? અર્થાત્ કોઈ જાયજ નહિં.

એવી યુત્તિ યેં સર્વ નગરનાં લોક દેશતાં અકાં શિષ્યેં અગ્નિશર્મા બ્રાહ્મણને હરાવ્યો, તેથી બ્રાહ્મણ રોષેં જશ્યો અકો પોતાને ઘેર જતો રહ્યો. પછી રાત્રિયેં એકલો વનમાંહે આવી સર્વ સાધુડ નિઝામાં હતા, તેમને પાટુ પ્રહાર દીધા,

દિ ણના પ્રહાર દીધા, તેને વનદેવતાયેં હાંક્યો પકડ્યો. પછી તેના બેડુ પગ શક્તિયેં કરી બેઢ્યા. તેની પીઢાથી ટલવલતો પ્રજાતેં લોકોયેં દીઠો, તે સ્વરૂપ સર્વ લોકોને જાણવામાં આવ્યું. તેવારેં સર્વ તેની નિંદા કરવા લાગ્યા. એવી રીતેં સાધુડની અવજ્ઞા કરી, તે પાપીષ્ઠ મરીને પહેલી નરકેં જઈ નારકીપણે પનો. તિહાંથી નિકલી કોઈ દરિડીને ઘેર પાસડ એવે નામેં પુત્ર થયો. તિહાં પૂર્વકૃત કર્મને દોષેં કરી મૂક થયો. ટૂંટો થયો. જન્મતાંજ માતા મરી ગઈ, અને જેવારેં આઠ વર્ષનો થયો, તેવારેં તેનો પિતા દેવશરણ થયો. લોકો દા પણું કરી પેટ જરવા લાગ્યો. સર્વ જનોને અણગમ

तो यो य जे वली पण सं र ह्वेघणो र व्यो ॥ इति अग्नि श र्था ॥
ह्वे चालीश र्पृष्ठानो उत्तर ए गाथायें री हे ठे.

॥ गाथा ॥ जो वाहइ निस्संसो, उवायंपि स्त्रियं जीअं ॥ सीयंतगत्त
संधिं, गोय सो पंगुलो होइ ॥ ५४ ॥

।वार्थ:-जे पुरुष निःशं पणो अथवा निःस्तंश एटलें निर्दय तो वृ
षणादिक रीवनी उपर नार नाखीने खेडे (वाहइ के०) नार वहावे तेथी
ठ एटले जेमनां अंग त्रूटी गयां ठे उघात एटले जे नो अंचोज श्वास ठे
अने रीरनी संधियो जेनी :खित ठे एवा :खिया वृषन र्मकरादि
जीवोने जे :खी करे. हे गौत ! ते जीव रीने पांगलो थाय. जे सुग्रा
मवा र्पि हालु र्षणीनो पुत्र कर्मण नामें हतो, तेणें पूर्वजा नव र्बलद अने
हालीने घणा नूरुया तरस्या राख्या तेथी पांगलो अयो. तेनी कथा कहे ठे.

सुग्रामग्रामें हालु र्षणी ठे, ते दयावंत संतोषी ठे. चारा पाणीनो वख
त थाय एटले हल खेडनार हालीने तथा बदलने ाडी चारो पाणी पिये,
कदा लें चारो पाणी हाजर न होय तो पोतें पण मे नही, एवो निय

रेलो ठे. तेनी हेमी नामें र्पि ठे, ते सरलचित्तवाली ठे तेने कर्मण नामें
पुत्र अयो, ते पूर्व त कर्म करी रोगियो पांगलो अयो ठे. ते ज्यारें होटो अ
यो, त्यारें खे नी चिंता रवा टें बलद पर बे र्पिने खे मां जाय, जा
तें घणो लोजी ठे ।टें तेना बाप करतां त्रिगुणी नूमि खेडावे, हाली
था बलदोने खावानो वखत थाय तो पण तेने बूटा करे नही. चारा पाणी
नी चिंता राखे नही. तेणे वर्षोंवर्ष कर्षण करतां जे जे पाठले वर्षें धान्य
नीपजतुं हतुं; तेथी आगले आगले वर्षें धान्य उठुं उठुं नीपजवा लाग्युं
तेथी अ में निर्धन अइ गयो. तो पण ते पापकर्म करतो रहे नही.

एकदा ज्ञानी गुरु आव्या तेमने वांदवा माटें गामना लोकोनी साथें
ए पिता पुत्र पण गया. गुरुने पितायें पूढ्युं के महाराज ! कया कर्मने यो
गे आ महारो पुत्र रोगियो, पांगुलो अने निर्धन अयो ठे? तेवारें गुरुयें क
हुं के एणें पूर्वजे नवें कर्षण करतां नूरुया तरस्या बलदोने वाह्या ठे. तेम
नी संधियें घा दीधा ठे, माख्या ठे, अंतें पश्चात्ताप कीधो, तेथी मनुष्यपणुं
पामी तहारो पुत्र अयो ठे, एवी गुरुनी वाणी सांजली हलखेत्रना पाप
आलोइ वापें दीक्षा लीधी अने कर्मणें आवकधर्म आदखो, आयु पूरण करी

वेहु देवलोकनां मुख पाम्या. ए निर्दयता ऊपर कर्मणहाजीनी कथा कही ।
हवे एकतालीशमी तथा वेहंताजीगमी पृथाना उत्तर, वे गाथायें करी कहे ठे:-

॥ गाथा ॥ सरल सहावो धम्मि, व माणसो जीव रक्षण परोय ॥ दे
गुरुसंघजत्तो, गोयमरुवस्सियो होऽ ॥ ५५ ॥ कुटिलसहावो पाव, पि
अजीवाण हिंसण परोय ॥ गुरु देवय पडिणीउ, अचंचन कुरुवउ होऽ ॥ ५६ ॥

जावार्थ:-जे पुरुष ठउदंमनी पेटें सरलस्वजावी होय अने धर्मेने नि
जेनुं चित्त होय तथा जे मनुष्य जीवनी रक्षा करवामां तत्पर होय तथा
देव, गुरु अने संघनी नक्ति करवामां तत्पर होय, हे गोतम ! ते जीव
वान् याय ॥ ५५ ॥ तथा जे जीव स्वजावें कुटिल होय एटजे कुटिलस्वज
होय अने पापप्रिय होय, एटजे तेने पाप करवुंज गमे, अने जीवनी नि
करवामां तत्पर होय, तथा देव अने गुरुनी ऊपर देय बहे, देवगुरुनो
नीक होय ते पुरुष मरीने अत्यंत कुरुपवंत याय ॥ ५६ ॥ जेम पाट
गरमां देवसिंहशेठनो पुत्र जगसुंदर सर्वलोकोने मन गमतो रूपवंत
अने तेनोज बीजो जाइ असुंदर हतो. ते कालो कुंवडो डुर्जागी डुःस्व
कंगो, महोटा पेटवालो, कुरूपो ययो. ए वेहुजाइनी कथा कहे ठे:-

पाटण नगरें देवसिंहशेठ धनवंत वसे ठे. तेने देवश्रीनामें स्त्री ठे,
रज अने स्नेहाली ठे. तेणे एकदा पाठली रात्रें एक आंवानो वृद्ध
माल फूलें जरेलो आकाशयी ऊतरतो पोताना मुखमांहे संचरतो रु
दीगो. एटजामां जाग्रत अइने पोताना जरतारने ते सुपनानी द
कही. जरतारें सांजलीने स्त्रीने कसुं के तुज्जे फलवंत गुणवंत आंवा
अनेक जीवोनुं आधारजूत एवुं पुत्ररत्न याशे. ते सांजली स्त्रीयें हर्षवं
अनुक्रमें पूर्णदिवसें लक्ष्णवंत रूपवंत पुत्र जन्म्यो. तेना पितायें व
कीधां कुटुंब जमाडी. दीधां वस्त्रने साडी. हरख्यां वापने माडी. १
सुंदर नाम यथागुणे दीधुं. शेठनुं वंछित काम सीधुं. नीसाजें ज
लाउं शीख्यो, जाग्य, सौजाग्य, विनय, विवेक, चातुर्य, औदार्य,
धैर्यादिक गुणवंत ययो. ते यौवनवय पाम्यो तेवारें तेणें अने
सार्थें पाणिग्रहण कीधुं, देव गुरु संघनी नक्ति करे, जिनधर्म आ
२ पुण्यजंमार जरे, दीन डुःखीनो उद्धार करें, एवो गुणवंत ते कु

हवे वली एकदा देवश्रीयें शेषरात्रियें दवदग्धवृद्ध मुखमां पेसतो सुप नामां दीगो, मातुं सुपनुं जाणी जरतार आगल कहुं नही, अनुक्रमें कालो, चीपडो, दंतालो, तुळकान वालो, जेनुं हैयुं, पेट, स्थूल, वाहु जेनी टूंकडी, जांघ लांबी, शरीरें घणां रोम, जर्गी, स्वर, एवो पुत्र प्रसव्यो. लोकोयें तेनुं रूप देखी असुंदर एवुं नाम आयुं. ते पुत्र पूर्व धर्महीन थयो. पापें कूडो, कोऽ न कहे रूडो, एवो दुर्जागी थयो. तेथी तेने कोऽ कन्या आपे नही. इव्य आपवा मांयुं तो पण कोऽ कन्या आपवा कबूल थयो नही.

तेवारें पितायें कहुं के हे वत्स ! तें पूर्वले जवें पुण्य कीधुं नथी, तेथी आवो कुरूप थयो ठो. अने वांछित पामतो नथी माटें हमणां धर्मकरणी कर. एवी शीखामण दीधी, तो पण तेने धर्म रवानी इत्ता थऽ नही.

एकदा ते नगरें चार ज्ञानना धणी एवा सुव्रतनामा आचार्य आवी मोस । तेमने देवसिंहें पुत्रो सहित जऽ वंदना करी. गुरुयें धर्मोपदेश दीधो, ते सांजली जे मेयगज्जारिव ांजली मोर हर्ष पामे, ते सर्व हर्ष पाम्या. देशनानंतर शेतें पूठ्युं के हे जगवन् ! महारा बे पुत्रो ठे, तेमां एक महोठो पुत्र गुणवंत सोजागी पुण्यवंत थयो अने वी १० लघुपुत्र दुर्जागी पापरुचि माठो थयो. माटे तेणें शुं पुण्य पाप कस्यां हजो ? ते कहो.

गुरु कहेवा लाग्या के हे शेत ! एहीज नगरें आ जवथी पाठलेत्रीजे जवें एक जिनदत्त एवे नामें वणिक रहेतो हतो, ते सरलस्वजावी जीवरक्षा कर वामां सर्वत्र प्रसिद्धि पाम्यो. वली देव गुरु अने श्रीसंघनी जक्ति करवामां पण अग्रेसर हतो. तेथी सर्वलोको तेनां वखाण करवा लाग्यां. वली तेहीज नगरमां एक शिवदेव नामें वणिक महामिष्यात्वी रहेतो हतो, ते देव गुरु अने संघ ऊपर द्वेष राखी तेमनी हांसी करे मनमां कूड कपट राखे ते यद्यपि जिनदत्तनो मित्र हतो. तथापि जीवहिंसा करतो रहे.

तेमिष्यात्वी मरीने पहेली नरकें गयो अने जिनदत्त आवक मरीने पहेले देवलोके देवता थयो. तिहां देवतानां सुख जोगवी आयु पूरुं करीने तहारो ज गसुंदर नामा महोठो पुत्र थयो अने शिवदेवनो जीव नरकथी निकली त हारो असुंदर नामें न्हानो पुत्र थयो ठे. एने देवगुरु ऊपर द्वेष हतो निर्दयी हतो, तेथी कुरूपो थयो ठे. हजी पण धर्मद्वेषी ठे, माटें घणो संसारत्र मण करशे. एवी गुरुना मुखथी पूर्वजव संवंधी वात सांजलतां जगसुंदरने

जातिस्मरण ज्ञान उपनुं, तेथी हर्ष पाभ्यो. घणो काल श्रावकधर्म थाराथी
अंतें दीक्षा लइ मोक्षसुख पाभ्यो ॥ इति देवगुरु अने श्रीसंघनीनक्ति ऊपर
जगसुंदर अने असुंदरनी कथा ॥ ४१ ॥

हवे त्रेंतालीशमी पृष्ठानो उत्तर एक गाथायें करी कहे ठे.

॥ गाथा ॥ जो जंत दंम कसरज्जु, खग कुंतेहिं कुणइ वियणाउ ॥ सो पावो
निक्करुणो, जायइ बहु वेयणो पुरिसो ॥ ५७ ॥ जावार्थः—जे पुरुष यंत्र,
लाकडी, दंम, परोणा, काश, रज्जु ते नाडी, दोरी. खड्ग, ते खांमा, कुंतणा, अने जा
लां, इत्यादिक हथोयारें करी अनेरा जीवोने वेदना करे, ते पापी निर्दयी
पुरुष जन्मांतरें घणी वेदना पामे ॥ ५७ ॥ जेम मृगगामें विजयराजानी
मृगाराणीनो पुत्र लोढो एवे नामे हतो, तेणें पाठले जवें घणागाम ऊपर
अधिकारी होवाथी घणालोकोने अत्यंत दुःखी कखां. तेथी तेहीज जवमां
तेने जलोदर कोठ प्रमुख शोल माहारोग उपना. मरीने पहेली नरकें गयो.
तिहांथी लोढाने जवें नपुंसक थयो. पांचे इंडियोथी रहित अत्यंत वेदना ख
मतो महा दुःखी थयो, तेनी कथा कहे ठेः—

एहीज जरतक्षेत्रें मृगगामें विजयराजा हतो. तेनी मृगावती राणी ठे.
तेमने संसार सुख जोगवतां घणो काल बीत्यो.

एकदा श्रीमहावीर तीर्थंकर विहार करता जव्यजीवोने प्रतिबोध देता
श्रीगौतमस्वामी प्रमुख अनेक साधुजना परिवारें परवखायका तिहां समो
सखा. देवतायें त्रण गढनी रचना करी आगल फूलपगर जखा. वार पर्षदा
मली परमेश्वरनी वाणी सांजलवा वेठी. एवा अवसरें एक जात्यंध पुरुष
जातें कोढीयो ठे, तथा हाथ पग नाक आंगली, सर्व गली गयां ठे, दुःस्वर
डुर्जग एवो ठे ते लोकें निंदातो थको तिहां समोसरणमां आव्यो. तेने देखी
गौतमस्वामीयें परमेश्वर प्रत्यें पूढ्युं के हे जगवन् ! ए जीव कथा अशुच
कर्मने योगें महादुःखी थयो ठे ? जगवानें कह्युं एणें पूर्वजवें घणां पाप
कर्म क ँ ठे, तेथी दुःखीयो थयो ठे. वली गौतमस्वामीयें पूढ्युं के महारा
ज ! ए जीवथी पण हजी अधिक दुःखीयो जीव कोइ हजो ? के जेने देखी
लोक डुगंढा स्रग करे, निंदे, काहाढी मूके ! जगवान् बोल्या के हे गौतम !
एज गामना राजानो पुत्र जगतमां अत्यंत दुःखीयो ठे, जे माटें ते बहेरो
पांगलो नपुंसक ठे. हाथ, पग, आंख, कान, नाक, त्र टी, मुख, एमांनां अंग तो

तेने कांइ ठेज नहीं. जेनी आठ नाडी, मांहि वहे ठे अने आठ नाडी, बाहिर वहे ठे. आठ नाडी लोहीनी अने आठ परूनी वहे ठे. माहाडुर्गधित ठे, शरीर लोढो ठे, सदैव लोमें करी आहार लिये ठे. ते इहांज नरकनां दुःख जोगवे ठे.

ते सांजली गौतमस्वामीने कौतुक पन्थुं, तेवारें तेने जोवा माटें कहे वा लाग्या के हे स्वामी ! तमें आझा आपो, तो हुं तेने जोइ आवुं. परमेश्वरे आझा आपी गौतमस्वा ि राजाने घेर आव्या. राजा राणी बेहु हर्ष पास्यां. राणी बोली माहाराज ! आज अमारा पर अनुग्रह कीधो. श्री गौतमजी मृगावती त्यों बोल्या के त ारो पुत्र महारे जोवो ठे. तेवारें राणीयें पोताना चार पुत्र जे गुणवंत हता, तेने तेडीने गौत स्वामीने वंदाव्या, श्री गौतमें धर्मलान दीधो. वली राणीयें कहुं के आज अनुग्रह कीधो. तेवारें श्री गौतमें मृगावतीने कहुं तमारो जे शिलासरिखो पुत्र ठे, ते हुं जोवा आव्यो हुं. राणी बोली के हे जगवन् ! ते पुत्र तो कोइ न जाणो तेवी रीतें अमें जोंयरामांहे ठानो राख्यो ठे, ते तमें शी रीतें जाण्युं ? श्रीगौतम बोल्या अमारो स्वामी श्री महावीर ठे, ते सर्वज्ञ ठे, तेमना कहेवाथी जाण्युं. त्यारें राणीयें कहुं के हे जगवन् ! कृणोक पडखो, तो जोजन वेलायें वस्त्राजरण मूकी गाडलीयें आहार घाली जोंयरे जइ, त्यारें तमने तेडी जइ देखा ड्युं. पढी राणी गाडी लइ श्रीगौतमस्वामीने तेडी जोंयरामां गइ. तिहां गौतमप्रत्यें कहुं के हे जगवन् ! इहां उग्रडुर्गध ठे, माटें मुहपत्तियें मुख ना क बांधीने अंदर आवो. तिहां जइ जोंयरानुं कमाड घाड्युं. त्यारें तिहां खाधेलुं अ पण पाबुं वले, एवो डुर्गध आववा मांम्यो. राणीयें सादरी पाथरी तेनी पर आहार मूकी लोढाने पर लइ आवी. तेणें आहारसंज्ञाथी रोमें करी आहार लेवा मांम्यो, तेवोज ते आहार परु यइने निकलवा लाग्यो. एवुं दुःख जोइ राणीने वंदावी. श्रीगौतमस्वामी महावीर पासें पाढा आवी कहेवा लाग्या के जेहवुं दुःख तमें कहुं, तेवुंज में दीतुं, माटें हवे कदो के एणें शुं महोदुं पाप कहुं हरो, के जेथी ए एवो दुःखी थयो ठे ?

प्रभु कहेता हवा हे गौतम ! कृतधारी नगरें धनपतिराजानें विजयवर्द्ध न गोहेड ठे, तेने पांचशें गाम आव्यां, तेनी संजाल माटें एक रागोड अधिकारी करी मोकल्यो, ते रागोड रौइपरिणामी कुडबुद्धि महापापकर्मा ठे, पांचशें गामनी चिंता करे, अधिका कर लीये, नवा कर वेसाडे, जो

કોને કૂઠાં ચાલ આપી અન્યાય થાપી દંન કરી નિર્દય કીધાં, અધિકી
 ડઠી વાત કરી લોકોને તાજણે કરી તાડના કરે, ગાંધીને માર આપે, ઝક
 લંબે, હુલ્લે. એવી રીતનાં બલી બલી પાપ કરતો રહ્યો. તેથી તેજ જન્મમાં તેને
 કાસ, શ્વાસ, જ્વર, દાહ, કુલ્મશૂન, જગંદર, હરસ, અજીર્ણ, આંધવેદના,
 કાનવેદના, પૂંઠશૂન, સ્વસ, કોઢ, જલોદર, વેગ અને વાયુ, એ શોભ મહારોગ જ
 પામ્યા, તેણે કરી અતિ ઉપડવ પામ્યો થકો આર્તરોડધ્યાન ધરી મરણ પામી
 પહેલી નરકે ગયો. તિહાં ટેદન, જેદન, તાપ, તાડનાદિ અનેક કષ્ટ, સહન
 કરી તિહાંથી નિકલી વિજયરાજાનો પુત્ર થયો ઠે. નપુંસક, હુઃસ્વીયો ઘણી
 વેદનાયે પીડ્યો થકો ઠે. એણે એક જન્મે પાપે કરી ઘણાં હુઃસ્વ દીધાં ॥ ૩૬ ॥
 અકલ્પ કરવા ઉપર મૃગાપુત્રની કથા ॥ ૪૩ ॥

હવે ચુમ્માલીગમી પૃથ્વાનો ઉત્તર, એક ગાથાયે કરી કહે ઠે.

॥ ગાથા ॥ જે સત્તે વિચ્છેદે, મોઆવડ વંધણાં મરણાં ॥ કારુણ્ય પુણ્ય
 હિયડ, ણો અસુહા વેયણા તસ્સ ॥ ૫૬ ॥

જાવાર્થ:—જે પુરુષ પીડાયુક્ત એવા (સત્તે કે ૦) જીવોને (વંધણાં કે ૦)
 સાંકલ વંધનરૂપ (વિચ્છેદે કે ૦) વેદનાયકી તથા (મરણાં કે ૦) મરણ
 થકી (મોઆવડ કે ૦) મૂકાવે ઠે, (કારુણ્યપુણ્યહિયડ કે ૦) દયાયે કરી પૂર્ણ
 એવું ઠે હૃદય જેવું એવા જે હોય (તસ્સ કે ૦) તે જીવને જવાંતરેં કોઈ પણ
 (અસુહા કે ૦) અસુહામણી એવી (વેયણા કે ૦) વેદના ન હોય ॥ ૫૬ ॥

જેમ સુપ્રતિષ્ઠિત નગરેં ચંદનનામેં શેઠ મિષ્યાલી હતો, પઠી દૃઢ પ્રતીતિ
 વાલો શ્રાવક થયો, તેનો પુત્ર જિનદત્ત હતો, તે સર્વકોડને અજીટ વદ્ધન
 થયો. અત્યંત સુખ પામ્યો, તે ચંદનશેઠ અને જિનદત્તની કથા કહે ઠે:—

સુપ્રતિષ્ઠિત નગરેં ચંદનનામેં વ્યવહારીયો વસે ઠે. તે મિષ્યાલી ઠે, પરં
 તુ પરિણામેં જડક ઠે, તેની વાહિણી નામેં સ્ત્રી ઠે. એકદા શાંત, દાંત, ગુ
 ણને ધરતા ધર્મવંત ક્રિયાવંત, એવા બે સાધુ તેને ઘેર આવ્યા. તિહાં પ્રાચુક
 ઉપાશ્રય જાણી શેઠની આજ્ઞા લઈ તેમાં રહ્યા, તે સાધુના સંસર્ગેં શેઠ ત
 થા તેની સ્ત્રીયેં જિનધર્મ પામીને વ્રત પચ્ચરકાણ નિયમ લીધા. તથા સાધુ
 ડના સંસર્ગથકી શેઠની ગોત્રદેવી પણ સમ્યક્દૃષ્ટિવાલી થઈ.

હવે તે સાધુ, અન્યત્ર વિહાર કરી ગયા, શેઠ પોતાની સ્ત્રી સહિત પદે
 હું વ્રત આરાધવા લાગ્યો. પરંતુ ગૃહસ્થરૂપ વૃદ્ધનું ફલ જે પુત્ર, તે શેઠને

नथी तेणें करी शेत शेठाणी बेहु चिंतातुर रहे ठे. पढी पुत्रने अर्थें कुलदेवी
नी आराधना करवा माटें कंकू, कपूर, सुखड अने फूलें करी कुलदेवीने
पूजे, नूमियें शयन करे, तपस्या करे. एम करतां कुलदेवी प्रसन्न थइ. प्र
त्यक्ष आवीने कहेवा लागी के हे शेत ! जेतुं ग, ते तुज्जे हुं आपुं. तेवा
रें शेतें पुत्र माग्यो. गोत्रदेवीयें चिंतव्युं जे प्रथम तो ए शेतें जे साधुपासैथी
पहेलुं व्रत लीधुं ठे, ते साधुं पाजे ठे के नथी पालतो ? धर्ममां दृढ ठे,
के नथी ? तेनी परीक्षा करुं. एम मनमां विचारीने देवी कहेवा लागी के
हे शेत ! तुं जो जीववानी वांढा करतो हो, तो एक जीव मारीने तेनुं ब
लिदान मुज्जे आप. तो हुं तुज्जे पुत्र आपीश ! अने जो तेम नहिं क
रीश तो तमने ि जरतार बेहुने कुशल नथी. ते सांजली शेतें कहुं के तुं
एम कां बोले ठे ? जेमाटें जलो पुरुष जे होय, ते कांइ लीधेलो नियम नं
ग करे नही, अने में तो प्राणातिपातनो नियम लीधो ठे, माटें पुत्र विना
सखुं. पण नियमनुं खंमन हुं करीश नही. ते सांजली देवी कोप करती शेत
नी स्त्रीने चोटले पकडी तरवारें करी मारवा लागी. स्त्री पण रडती थकी
कहेवा लागी जे अरे देवि ! मारी रक्षा करो ! रक्षा करो !! तो पण दे
वीयें ते िनुं म क ठेदी नाख्युं. वली शेतने कहेवा लागी जे तुज्जे प
ण एवीज रीतें मारी नाखीश ! वली कहुं के अरे दुष्ट ! दुर्बुद्धि ! आपणा
ल मागत जीवघात करवी, बलि आपवानो जे चाल चालतोज आवे ठे,
तेनो तें नियम शा वास्ते लीधो ? माटें हवे पुत्रनी वात तो लांबी रही, प
ण तहारे पोताने जीववानो पण संदेह ठे, माटें हव दाग्रह सूकीने मु
ज्जे बलिदान आप. एवां देवीनां कटुक वचन सांजल्यां, तो पण शेत होज
पाम्यो नही. अने देवीप्रत्ये कहेवा लाग्यो के मरवुं तो एकवार ठेज माटें
पढी मरीश, ते करतां हमणांज जलें महारी नाख. पण हुं निर्दयी थइने
जीवघातपणुं अंगीकार करीश नही ! एवी शेतनी दृढता जोइ देवी हर्ष
पामी शेतने ि जीवती देखाडीने कहेवा लागी के हे शेतजी ! तुं धन्य ठो !
तुं माहासाहसिक अने पुण्यवंत ठो. तहारुं पहेलुं व्रत शुद्ध ठे, के नथी.
तेनी में परीक्षा करी. ते संबंधि महारो अपराध तुं कृमा करजे. तुं महारो
साचो साधर्मी नाइ ठो, माटें हुं तुज्जे उपकार करीश. तुं श्रीजिनेश्वरनी
जक्ति कर. जेथी तुज्जे योग्य पुत्र थरो. तेनुं जिनदत्त नाम राखजे. एम कही

गोत्रदेवी अट्टश्य थइ गइ. केटला एक दिवस पठी जेतनी स्त्रीयें पुत्र प्रसव्यो तेनी वधामणी आवी. तेथी जेतें महोटा महोत्सव करी तेनुं जिनदत्त एवुं नाम पाडथुं. नीशालें पोसालें जण्यो. सर्व कज्जाउं शीख्यो. धर्मनो ज्ञाण थयो. यौवन वयें महोटा कुञ्जनी योग्य कन्या परणावी. ते जिनदत्त पि ताने वद्वज्ज ठे, नीरोगी ठे, नित्यप्रत्ये देवपूजा करे ठे.

एकदा वनमांहे ज्ञानी गुरु पयाख्या, तेमने जेतें पुत्र सहित जइ वांछा. धर्मोपदेश सांजल्यानंतर चंदनजेटें पूठथुं के हे जगवन् ! महारो जिनदत्तपु त्र नीरोगी महासुखी सर्वने स्नेहालु, कये कमें करी थयो ठे ? ते कहो. ते वारें गुरु बोल्या के हुं जे कहुं बुं, ते सावधान थइने सांजलो. एज नगरमां धरणो वाणीयो रहेतो हतो, तेने जिनदत्तनो जीव साधारण एवे नामें पुत्र हतो. ते पिता पुत्र वेहु दयावंत हता, तेमां साधारण तो निष्पाप व्यव साय करतो. मृगलां, ठाग, तित्तर, चीडां, वांधेलां मूकावतो. बंधीखाने पडे लां मनुष्योने पोतें घरनुं इय्य आपी मूकावतो. मरता प्राणीने ठोडावतो. देवगुरु धर्मने संसर्गे धर्मरंगें रंगायो रहेतो, श्रीशत्रुंजयतीर्थें तेणें यात्रा की धी. आयु पूर्ण करी देवलोकें ते देवता थयो. तेमां धरणानो जीव तमें ठो थने साधारणनो जीव तमारे घेर जिनदत्त पुत्र थयो ठे. महाधनवंत नीरोगी सुखीयो थयो, ते सर्व पूर्वपुण्यने प्रजावें जाणवो. एवी गुरुना मुखनी वाणी सांजली वेहु जणने जातिस्मरणज्ञान ऊपनुं. पूर्वला जव दीठा. वैराग्य ऊ पनो, तेवारें दीक्षा लेवा तत्पर थया. गुरुर्यें कहुं के हजी तमारुं आयुष्य थ एं ठे. थने जोगावली कर्म पण वणां ठे, तेमाटें तमें सविज्ञेय श्रावकधर्म करो. ते सांजली पिता पुत्र वेहु गुरुने वांछीने घेर आव्या. अनेक प्रकारनां पुण्य कीथां. सुकृत कीथां, दान दीथां, व्रत जइ वेहु जण देवलोकें देवता थ या. तिहांथी चवी मनुष्य जन्म पामी मोक्ष पामजो. इति जिनदत्त कथा ॥

हवे पीस्तालीशमी पृष्ठानो उत्तर एक गाथायें करी कहे ठे.

॥ गाथा ॥ जया मोहोदउं तिवो, अन्नाणं खु महप्पयं ॥ पेजवं वेयणिल्लं च, तथा एगिंदियत्तणं ॥ ५ए ॥
 जावार्थः—(जया के०) जे वारें जीवनें (तिवो के०) तीव्रगाढ (मोहोदउं के०) मोहनो उदय तथा (अन्नाणं के०) अज्ञान ते सम्यक्ज्ञाननो अज्ञाव होय, (तथा के०) तेवारें ते पंचें इय जीव होय, तो पण तेने (महप्पयं के०) मोहोदुं ठे जय जेमां एवुं त

था (पेलवं के०) तुल्य, असार अने (वेयण्डां के०) वेदनीय रूप एवं (एगिंदियत्तणं के०) ए० इयपणुं । आय ठे. ए (खु के०) निश्चै जाणवुं ॥

जे हीसार नगरें मोहकनामें धनवंत हतो, पण अत्यंत रुपण अको लक्ष्मी कुटुंबनी घणी ॥ १ ॥ करी रण पाणि ने एकेंडियमां जइ पनो. घ णो काल संसारमां न शे. इहां मोहक गृहस्थनी आ कहे ठे ॥ देवकोटि समायुक्तं, वसुधाधिपसेवितम् ॥ पुण्यातिशयसश्रीकं, र वर्णं जिनं स्तुवे ॥ १ ॥

हीसार नगरें मोह नामें मोह गृहस्थ वसे ठे. तेने मोहिनी नामें ॥ १ ॥ तेना पितानी पाणि त लक्ष्मी घणी ठे. लक्ष्मीनो मोह पार ठे. रा त्रिदिवस सावधान पणे रहे, रखे ने कोइ महारुं धन जइ जाय? एवी चिंता करतो ठानो जोंयरा ॥ निधान राखे. वली तिहांथी पाडी बीजे स्थानकें संचय करे, एम लक्ष्मीने राखवाना अनेक उपाय रे, रात्रियें सूवे नही. अति रुपण पणे कदापि जमे नहीं तो जलें, पण आखो दिवस धन सा चववानी पठवाडे नम्या करे. जाडां, मेलां, पडां पहेरे. कोइने दान न आपे, कोइने ग्युं उठीनुं पण न आपे. लोचने लीधे गा, गुणवंतने पण न उलखे ॥ चोपाई ॥ किस्सुं करो रे रुपण वखाण, नहिं उलखे आव्या घर जाण ॥ एह तिलें तेल नहिं लगार, एहथी वांढे तेह गमार ॥ १ ॥

हवे शेठनी ॥ मोहिनीने पुत्र अयो. तेनुं लक्षण एवं नाम दीधुं ॥ चोपाई ॥ मोहिनीने पुत्रनो मोह घणो, हाथथी न मूके वालक परो ॥ वहे लो जण्यो विवेकी बुद्धिमंत, सुलक्षण कलायें दुउं वलवंत ॥ १ ॥ हवे ते पुत्र वापयकी विपरीत गुणवालो अयो. जगतमां कहेवत ठे के जेवो वाप तेवो वेढो आय. ए वात जूठी ठे, जे माटें एनो वाप तो निर्विवेकी रुपण ठे अने पुत्र तो विवेकी उदार अयो. साते क्षेत्रें धन वावरे, ते जोइ तेनो पिता घणो डुहवाय अने कहे के हे वत्स ! धन कांइ फोकट आवतुं नथी. ए तो महा दुःखें उपार्जन करेलुं ठे, ते सांजली पुत्र कहे हें पि ताजी ! धन घणुं ठे, तमें चिंता करशो नही. तेवारें पितायें कहुं के हे वत्स ! पाणीथी जरेलुं सरोवर पण ढोरें पी जातां सूकाइ जाय. तेवारें पु त्रें कहुं के ज्यां लगण आपणुं पुण्य प्रवल ठे, त्यां लगण कदापि खूटे न ही ॥ उक्तं च ॥ जइ सुपुत्र तो धन कां संचे, जो कुपुत्र तो धन कां संचे ॥ अचलरिद्धि तो धन कां संचे, जो चलरिद्धि तो कां धन संचे ॥ १ ॥ जन्नी

सहाय चवला, तह चवलं च रायसम्माणं ॥ जीवोवि तह चवलो, उवयार
वणा कीस ॥ १ ॥ माटें जेम कूवानां पाणी, वाडीनां फूज, गायनां
लेतां यकां घणां होय, तेम दान देतां यकां लक्ष्मी पण वृद्धि पामे. ५
इ पुत्रें समजाव्यो, तो पण शेठ धननो मोह मूके नही. मनमां वि
जे आ महारो पुत्र कांइ जाणतो नथी.

एकदा उरडामां चोर लोको खात्र पाडी धन लइ गया. ते सांजली शे
मूर्खा आवी गइ, रोवा वेठो. जमवा वेसे नही. तेने पुत्रें कसुं के ए
॥ असार अने चपल ठे, माटें तमें जमो. एम घणुं समजावी जमाव्यो,
वपें शेठनी स्त्री मोहिनी मरण पामी. तेवारें शेठ, स्त्रीना मोहें करी
हणायेलो जेम दुःखी ययो होय, तेम दुःखी ययो तेना गुण संजारीसं
ने रुदन कखा करे, जमे नहीं. तेने दुःखें शेठ मरण पाम्यो. पण पुत्र
ए ठे, संसारनुं स्वरूप जाणी शोक न करे. विचारे जे महारो वाप
मोहें करी मरण पाम्यो माटें ए मोह ठे, ते जीवने विप विना मरण ठे.
ए मोह त्रिदोष विना सन्निपात ठे, ए मोह न होय, तो जीव सदैव सुखीयोज
होय. वली विवेक जे ठे, ते सूर्यविना पण अजवाळुं ठे, दीपकविना प्र
काश ठे, रत्नविना कांति ठे, फूलविना फल ठे, माटें विवेक महोटी वात
ठे. एवी समजण राखतो विवेकी यको धर्म कखा करे.

एकदा ते नगरें श्रुतकेवली पधाखा, तेमने लक्ष्मणें वांटीने पूठयुं के महा
राज! महारो पिता मरी क्यां गयो हजो? गुरु बोल्या हे वत्स ! तहारो पिता
धन कुटुंबनो मोह करी अज्ञानने वरें एकेंद्रिय पृथ्वीकायमां जइ उपन्यो
ठे. वली अप्काय, तेउकाय, वाउकाय अने वनस्पतिकायमांहे घणुं संसार
चक्रमां चमण करजो. ते वात सांजली वैराग्य पामीने लक्ष्मणें दीक्षा लीधी.
तेने रूडी रीतें आराधीने स्वर्गादिकनां सुख पाम्यो ॥ इति मोहक कथा ॥ ४६ ॥

॥ हवे ठेंतालीशमी अने सुडतालीशमी पृष्ठाना उत्तर कहे ठे:-

गाथा ॥ नय धम्मो नय जीवो, नय पर लोगुत्ति नेय कोय रिसी ॥ इय
जो मन्नइ मूढो, तस्स थिरो होइ संसारो ॥ ६० ॥ धम्मोवि अन्ति लो
ए, अन्ति अहम्मोवि अन्ति सबन्नू ॥ रिसिणोवि अन्ति लोए, जो मन्नइ स
न संसारी ॥ ६१ ॥ नावार्थ:- धर्म नथी, जीव नथी, परलोक नर्थ,
कोइ ऋषीश्वर नथी, एवी रीतें जे नाहि क पुरुष माने, तेने संसार घा

સ્થિર હોય. મોઢું ઢૂકડો ન હોય ॥ ૬૦ ॥ તથા લો િંદે ધર્મ છે, અધર્મ પણ છે, સર્વજ્ઞ પણ છે, અને લો માંહે રૂષિ પણ છે. જે જીવ, એવું માને તે જીવ, સંસારી ન હોય, અલ્પસંસારી થકો તરત મોઢું જાય ॥ ૬૧ ॥

જે રાજગૃહી નગરીયેં એક પંખિતની પાસેં એક શૂર અને વીજો વીર એ વે શિષ્ય જણ્યા. તેમાં શૂર તો ધર્મમાર્ગે ઝઘાપવાથી તિહાં પણ :સ્વીયો થયો અને વલી ઘણો સંસારમાં જમણો. સંગતિને લીધે નાસ્તિકવાદી થયો. અને વીર તો સજુરુની સંગતિથી જાણે તર થયો ધર્મમાર્ગે સ્થાપતો તિહાંજ મહત્ત્વ પા િને સ્વલ્પકાલમાં મોઢું પામણો. તેની કથા કહે છે:—

રાજગૃહીનગરીયેં એ શૂર અને વીજો વીર, એવે ગૃહસ્થો છે, તે બેઢુ જણ ન્હાનપણમાં એ જ ગુરુની પાસેં જણ્યા. પરંતુ પાઠલથી શૂરને નાસ્તિક લો કોની સોવત થઈ તેથી “સરિસા સરિસેન રંતિ” એટલે મનુષ્ય, પોતાની સમાનસંગતિ વાલો. મલવાથી આનંદ પામે છે. તેથી ડુ:સંગેં કુચ્છકદાગ્રહી થયો. ઝડતપણે ધર્મ ઝઘાપે, પોતાના માહાપણ આગલ વીજાને તૃણ સમાન ગણતો રહે, લોકો સુખના અર્થની વાત કહે, તો તેમનું કહ્યું માને નહીં.

એકદા તિહાં કોઈ સુદત્તનામા ગુરુ ચાર જ્ઞાનના ધણી પધાણ્યા, તેમને ધર્મથી લોક તથા વીર, એ સર્વ વાંદવા ગયા. અને શૂર તો મહાઅહંકારી થકો ગુરુનું માહાત્ . સાંજલી મનમાં ઈર્ષ્યા આણતો તિહાં આવ્યો. ગુરુને કહેવા લાગ્યો કે તમે લોકોને શા માટે વિપ્રતારો છો ? જો તમારામાં શક્તિ હોય, તો મહારી સાથેં વાદ કરો. તે સાંજલી ગુરુજીનો એક શિષ્ય તેને કહીવા લાગ્યો કે અરે મૂર્ખા ! સર્વજ્ઞસમાન એવા આ મહારા ગુરુની સાથેં તું વાદ કરીશ ? હુંજ તહારો અહંકાર મૂકાવીશ, અને તુજને ઝત્તર દેશ. પરંતુ સત્ય, સત્તાપતિ, વાદી અને પ્રતિવાદી, એ ચારેં કરી યુક્ત ચતુરંગ વાદ કલો છે, માટે તે ચતુરંગ જો વાદ થાય, તો કરું ! શૂરેં પણ કવુજ કહ્યું. પછી જે દિવસેં સવારમાં ચતુરંગનું સ્થાપન થવાથી વાદ કરવા માંડ્યો.

તિહાં શૂરેં કહ્યું શરીરમાં વીજો અનેરો કોઈ જીવ નથી, અને તે જીવ નથી ધર્મ પણ નથી જો ધર્મ નથી, તો પરલોક પણ નથી. જેમ ગામ વિના સીમ ન હોય, જેમ સ્ત્રીવિના પુત્ર ન હોય, તેમ જાણી લેવું. માટેં પૃથ્વી, પાણી, અગ્નિ, ને વાયુ એ પાંચ માહાત્મના સંયોગેં આત્મા થાય છે. જેમ ધાવડી મહુડાં ને તું ગોલ અને પાણીથી મદશક્તિ હોય છે તેમ જાણી લેવું. વીજું આકાશના

ફૂલની પેઠે કાંડજ નથી. તો જીવ ક્યાં છે ? કે જેને મુખ પામવાની વાંઠ કરીયે ? ઠતું સુખ ઠાંમીને સંદેહ્યુક્ત આગલા અર્થને ક્યાં જોવા જાણ્યે ?

તથા સુખ ડુઃખ સર્વ કર્મે કરી હોય છે, એ વાત પણ અણમળતી છે. જેમ તેં એક પાપાણ નિત્ય સુખડ અને ફૂલેં કરી પૂજાય છે અને એક પાપાણ ની ઊપર નિત્ય વિષ્ટા નાચીયેં તો હવે એ પાપાણે શું સારું માતું કર્મ અચલું છે ? તેમ પ્રાણીમાત્રને પણ સુખડુઃખનું કારણ કાંડજ નથી. તપ જપ ઇક્રિયા જે કાંડ કરીયેં, તે સર્વ ક્લેશરૂપ ફોકટ જાણવી. એટલી વાત, શૂર બોલ્યો.

હવે શિષ્ય એ વાતનો ઉત્તર આપે છે. હે શૂર ! તું જે કહે છે, કે જીવ નથી તો હું સુખી તું, હું ડુઃખી તું, એ વાતનો જાણનાર કોણ છે ? જેમ સુખડ લગાડવાથી હર્ષ પામીયેં, કાંટો લાગે ડહવાણ્યે થયેં, તેનો જાણનાર તો જીવજ છે. એતો પ્રત્યક્ષ દેશાય છે. જો તદ્વારા કહેવા પ્રમાણે જીવજ નથી તો પિતા પ્રમુખ વડેરાના નામ પણ તદ્વારે કહેવાં ન જોણ્યે. તથા વપ, પ્રસાદ, શોક, નૂશ્વ, તૃપ્તા, તૃપ્તો, પીડ્યો. એ વાત અનુમાને જીવજાણે માટે જીવ છે. તથા તેં કહ્યું જે પાંચ માહાનૂત છે તેજ આત્મા છે, તે પણ સત્ય છે કેમ કે ? પાંચનૂતતો જડ છે માટે જે જડ, તે ચૈતન્ય કેમ હોય ? વેલુ ઘણી પીલીયેં, તો પણ તેમાંથી તેલ નીકળે નહીં.

તથા તેં જે શુન અશુન કર્મ કાંડજ નથી, એ વાત ઊપર પાપાણનો ઇંદાંત કહ્યો, તે પણ અયુક્ત છે જે માટેં એક સુખી એક ડુઃખી. એક ઠાકર, એક ચાકર. સ્ત્યાદિ સારા માતા જે છે, તે સર્વ પોતપોતાના કર્મે કરી છે. તેમાં જો તપ સંયમરૂપ ધર્મ કરીયેં, તો સફલ થાય. ધર્મના ફલ સ્થાંજ દેશાય છે તેમાટેં ધર્મ પણ છે, પરલોક પણ છે અને સર્વજ્ઞ પણ છે, તેના કહેલ શા ને યોગેં ચંડ સૂર્ય ગ્રહણ પ્રમુખ જાણીયેં થાયેં. માટેં તું કદાગ્રહ મૂલ સ્ત્યાદિ અનેક ઉત્તર પ્રત્યુત્તર આપીને શૂરને નિરુત્તર કહ્યો. તેવારેં રાજ શિષ્યની પ્રશંસા કરી અને શૂરને રાજાયેં કહ્યું કે હે પાપી ! તું બાપને ન માનતો, સર્વને ડહાપે છે, તેથી સર્વ કોઈ અન્યાય ચોરી કરશે અને ર કોઈને દંમશે નહીં ? તેવારેં સદાચારની વાત તો રહેશે જ નહીં ? એમ કહ્યું જાયેં રોષ આણીને શૂરને પકડ્યો. તેને શિષ્યેં ઢોડાવ્યો. તેવારેં રાજા બોલ્યો કે જૂઠ આ શિષ્યમાં દયાનો ગુણ કહેવો છે ? એ નિરીહ છે, સ સદાચાર કહે છે. એમ કહી પઢી શૂરને પોતાના નગરમાંથી કાઢાઢી મૂકે.